

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Збірник тез доповідей

Міжнародна науково-практична конференція АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ: ПОТОЧНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ 28 березня 2024 року

СПІВОРГАНІЗАТОРИ:

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК
ІМЕНІ ГЕТЬМАНА ПЕТРА САГАЙДАЧНОГО

ВІЙСЬКОВА АКАДЕМІЯ (м. ОДЕСА)

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ВИПРОБУВАНЬ
І СЕРТИФІКАЦІЇ ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ

ЦЕНТРАЛЬНИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ОЗБРОЄННЯ
ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Харків 2024

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

СПІВОРГАНІЗАТОРИ:

**ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОБОРОНИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК
ІМЕНІ ГЕТЬМАНА ПЕТРА САГАЙДАЧНОГО
ВІЙСЬКОВА АКАДЕМІЯ (м. ОДЕСА)
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ВИПРОБУВАНЬ
І СЕРТИФІКАЦІЇ ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ
ЦЕНТРАЛЬНИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ОЗБРОЄННЯ
ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ**

**Збірник тез доповідей
Міжнародна науково-практична конференція
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ СКЛАДОВИХ
СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ
ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ:
ПОТОЧНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ**

28 березня 2024 року

м. Харків

Актуальні проблеми діяльності складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів: поточний стан та шляхи вирішення: тези Міжнародної науково-практичної конференції (28 березня 2024 року). Харків: Вид-во НАНГУ, 2024. 760 с.

Видання містить тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми діяльності складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів: поточний стан та шляхи вирішення», яка відбулась 28 березня 2024 року. Організатор конференції - Національна академія Національної гвардії України.

Оргкомітет конференції:

Голова оргкомітету: заступник начальника Національної академії Національної гвардії України з наукової роботи доктор технічних наук професор полковник **Кайдалов Р.О.;**

Відповідальний секретар оргкомітету: науковий співробітник науково-організаційного відділу **Самсонова Г.С.**

Члени оргкомітету:

заступник командувача Національної гвардії України, підполковник **Осипенко О.Л.;**

заступник начальника Київського інституту Національної гвардії України з наукової роботи кандидат юридичних наук полковник **Ктігоров М.О.;**

заступник начальника Національного університету оборони України з наукової роботи заслужений працівник освіти України кандидат військових наук професор генерал-майор **Щипанський П.В.;**

проректор з наукової роботи Національної академії Служби безпеки України доктор юридичних наук професор полковник **Найдьон Ю.О.;**

заступник ректора (проректора) з навчальної та наукової роботи Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького доктор педагогічних наук доцент полковник **Білявець С.Я.;**

проректор з наукової роботи Харківського національного університету внутрішніх справ заслужений юрист України доктор юридичних наук професор полковник поліції **Музичук О.М.;**

заступник начальника Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного з наукової роботи доктор технічних наук професор полковник **Грабчак В.І.;**

заступник начальника Військової академії (м. Одеса) з наукової роботи кандидат технічних наук доцент полковник **Лісовенко Д.В.;**

заступник начальника Центрального науково-дослідного інституту озброєння та військової техніки Збройних Сил України заслужений діяч науки і техніки України доктор технічних наук професор полковник **Васьківський М.І.;**

заступник начальника Державного науково-дослідного інституту випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки з наукової роботи полковник **Тристан А.В.;**

проректор з наукової роботи Національного університету цивільного захисту України – начальник науково-дослідного центру заслужений діяч науки і техніки України доктор технічних наук професор **Андронов В.А.;**

начальник науково-організаційного відділу доктор філософії полковник **Мельников Р.С.;**

начальник докторантури та ад'юнктури кандидат військових наук старший дослідник полковник **Морозов І.Є.;**

начальник навчально-методичного центру кандидат військових наук
доцент полковник **Тробюк В.І.**;

начальник командно-штабного факультету кандидат військових наук
доцент полковник **Антонець В.В.**;

начальник факультету логістики кандидат педагогічних наук доцент
полковник **Павлов Я.В.**;

начальник оперативного факультету кандидат технічних наук доцент
полковник **Павлов С.П.**;

начальник гуманітарного факультету кандидат педагогічних наук
полковник **Іщенко С.О.**;

заступник начальника науково-дослідного центру доктор військових наук
професор полковник **Бацамут В.М.**;

старший помічник начальника науково-організаційного відділу доктор
філософії майор **Куруч О.С.**

Адреса оргкомітету: 61001, м. Харків, майдан захисників України, 3,
Національна академія Національної гвардії України, науково-організаційний відділ

Контактні телефони: 057-739-26-02, 54-76

Електронна адреса: conf.nangu@gmail.com

Доповіді відтворені безпосередньо з авторських оригіналів.
За достовірність представлених результатів відповідальність несуть автори.

ВІТАЛЬНІ СЛОВА

**до учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Актуальні проблеми діяльності складових сектору безпеки і оборони
України в умовах особливих правових режимів:
поточний стан та шляхи вирішення»**

Шановні учасники міжнародної науково-практичної конференції!

Щорічно Національна академія Національної гвардії України у березні місяці проводить зустріч науковців та практиків щодо обговорення важливих аспектів діяльності складових сектору безпеки і оборони України. Якщо раніше предметом дискусій зазвичай виступала тематика, яка здебільшого стосувалась проблемних питань з функціонування військових формувань та правоохоронних органів в умовах мирного часу, та все змінилось у 2014 році з початком збройної агресії російської федерації у Криму та в окремих регіонах Донецької та Луганської областей. А з 24 лютого 2022 року неоголошена війна росії переросла у її широкомасштабну збройну агресію, що стало причиною введення в Україні правового режиму воєнного стану.

Зазначене вище вплинуло безпосередньо на кожного особисто, діяльність усіх інститутів влади у державі та перехід кожної зі складових сектору безпеки і оборони України у режим функціонування в умовах воєнного стану з основним завданням для них - відсічі збройної агресії. Досвід цих 764 днів збройної боротьби всього українського народу проти агресії російської федерації показав низку проблем, пов'язаних із захистом національних інтересів.

Тому, проведення сьогоднішнього наукового форуму є актуальним і доцільним в умовах виконання завдань за призначенням кожної складової сектору безпеки і оборони України. Хочу подякувати представникам міжнародної наукової спільноти, керівництву Міністерства внутрішніх справ, командуванню Національної гвардії України та керівникам вищих військових навчальних закладів та наукових установ Збройних Сил, Служби безпеки, Національної гвардії, Державної прикордонної служби, закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання Міністерства внутрішніх справ за участь в якості спів організаторів міжнародного наукового форуму.

Варто зазначити, що предметною областю обговорення на конференції є проблематика, яка стосується: державної політики у сфері забезпечення національної безпеки в умовах особливих правових режимів; перспективних напрямків будівництва і розвитку складових сектору безпеки і оборони України; сучасних поглядів на тактику дій, оперативне мистецтво, оперативне та бойове забезпечення формувань сил безпеки і сил оборони; проблем логістичного забезпечення та роботи з персоналом у діяльності складових сектору безпеки і оборони України.

Впевнений, що обговорення зазначеної проблематики на нашому форумі, який представлений провідними вченими та практиками з різних закладів вищої освіти, наукових установ, підприємств оборонно-промислового комплексу та громадських організацій, дозволить підвищити ефективність наукових досліджень та впровадити їх результати у освітню діяльність та практичну діяльність сил безпеки і сил оборони України.

Тож запрошую усіх учасників конференції до плідної та конструктивної праці, апробації результатів своїх наукових досліджень, вироблення за результатами дискусій механізмів об'єднання зусиль для нашої перемоги над агресором. Бажаю усім творчих успіхів та наукових здобутків, які забезпечать відновлення територіальної цілісності нашої держави.

СЛАВА УКРАЇНІ!

Прошу вшанувати хвилиною мовчання пам'ять тих хто віддав своє життя заради перемоги українського народу, захисників і захисниць НГУ, ЗСУ, ДПСУ, СБУ, Національної поліції, Державної служби з надзвичайних ситуацій, іноземців, які проходять службу у зазначених складових сил безпеки та сил оборони України, волонтерів та цивільних.

*Начальник Національного академії Національної гвардії України
кандидат технічних наук, доцент
генерал-лейтенант Сергій СОКОЛОВСЬКИЙ*

Шановні бойові побратими!

Від імені Командування Національної гвардії України хотів би привітати колектив Національної академії Національної гвардії України з початком роботи Міжнародної науково-практичної конференції за актуальною тематикою. Сьогодні проводиться щорічний науковий форум в складних умовах необ'явленої війни з боку російської федерації. Основний тягар та відповідальність за долю країни покладені на Сектор безпеки і оборони України, зокрема і на Національну гвардію України, яка у взаємодії з іншими складовими виконує завдання за призначенням в умовах правового режиму воєнного стану.

Досвід ведення і забезпечення бойових дій, проведення операцій формуваннями і органами держави при веденні всеохоплюючої оборони виявив низку проблем в галузі оборони країни, забезпечення воєнної, державної, громадської безпеки тощо, з якими раніше ми не стикалися.

Шляхи розв'язання цих проблем потребують змістовного і оперативного наукового обґрунтування із залученням широкого кола науковців і практиків органів державного і військового управління, наукових установ, закладів вищої освіти, формувань та органів сил оборони і сил безпеки.

Маю надію, що обговорення зазначених проблем на нашому форумі, дозволить підвищити ефективність наукових досліджень та своєчасно впровадити їх результати не тільки у підготовку офіцерських кадрів для потреб сил безпеки і сил оборони України а й на досягнення нашої української перемоги.

Запрошую всіх учасників конференції до плідного та конструктивного діалогу. Впевнений, що Національна академія Національної гвардії України, як один із провідних вищих військових навчальних закладів держави, і надалі слугуватиме потужним осередком наукового та освітнього потенціалу, а її випускники гідними захисниками Батьківщини. Бажаю усім подальших творчих успіхів та наукових здобутків, які забезпечать зростання могутності нашої держави.

СЛАВА УКРАЇНІ!

*Заступник командувача Національної гвардії України
підполковник Олексій ОСИПЕНКО*

Шановні колеги!

Третій рік Україна чинить гідний та ефективний опір країні агресору, змушуючи увесь світ поглянути на українську військову, правоохоронну та безпекову школи з повагою та зацікавленістю. Адже українці перемагають не числом, а вмінням. Українські воїни довели, що світові є чому у них повчитись, а воїнам-науковцям є що презентувати на наукових заходах.

Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми діяльності складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів: поточний стан та шляхи вирішення» доводить, що навіть під час повномасштабної агресії з боку рф є місце пошуку інновацій, нового знання, вдосконалення.

Розуміючи багатоплановість цього пошуку, науковці Київського інституту Національної гвардії України підготували низку доповідей, які стануть предметом фахових дискусій між визнаними експертами у питаннях національної, державної та воєнної безпеки України та воїнами, які дають відсіч агресору. Спільне обговорення та вивчення актуальних питань за кожним із запропонованих напрямків роботи конференції дозволить критично поглянути на увесь спектр проблем діяльності частин та підрозділів НГУ, військових формувань та правоохоронних органів при виконанні завдань із забезпечення державної безпеки, відсічі збройної агресії, проблем правового регулювання діяльності складових сектору безпеки і оборони в умовах особливих правових режимів.

Результати таких дискусій дозволять вдосконалити підготовку кадрів для військових формувань та правоохоронних органів в цілому та в умовах дії правового режиму воєнного стану зокрема. Важливо, що чимала увага приділена набуттю і, що найголовніше, впровадженню міжнародного досвіду.

Саме тому ця конференція має сприйматись, як ще один фронт забезпечення державного суверенітету та територіальної цілісності нашої держави. Кожна думка, кожна доповідь, кожне критичне зауваження дозволить зміцнити обороноздатність України на усіх напрямках, а сформовані за результатами конференції висновки дозволять створити дієві алгоритми для дій відповідних практичних підрозділів.

Від імені науково-педагогічного колективу Київського інституту Національної гвардії України висловлюю слова вдячності організаторам конференції, яка дозволить створити нове бачення розвитку наукових досліджень та розробок у сфері безпеки та оборони держави. Плідної роботи, колеги! В пошуку - сила!

СЛАВА УКРАЇНІ! ГЕРОЯМ СЛАВА!

*Т.в.о. начальника Київського інституту Національної гвардії України
полковник Андрій МАРТИНЮК*

Вельмишановні учасники Міжнародної науково-практичної конференції!

Маю честь привітати Ваш колектив із Днем Національної гвардії України, який Ви нещодавно відзначали та побажати Вам успіхів у підготовці висококваліфікованих офіцерських кадрів Національної гвардії України.

Дозвольте мені також привітати Вас із початком роботи Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми діяльності складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів: поточний стан та шляхи вирішення» й побажати всім учасникам форуму творчої та плідної праці!

Як зазначив Президент України – Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України: «Національна гвардія України є одним із ключових елементів загальної системи захисту нашої держави і не дає ворогу здолати Україну!», що і підкреслює актуальність і вкрай важливість теми конференції для військової науки і практики!

Сьогодні, під час відсічі збройній агресії російської федерації проти України, разом зі Збройними Силами України пліч-о-пліч ведуть героїчну боротьбу з агресором і воїни Національної гвардії України та інших складових сектору безпеки і оборони України. А отже, тільки узгоджені дії всіх складових сектору безпеки і оборони України забезпечать захист національних інтересів та найшвидшу перемогу над підступним агресором. А це сьогодні – пріоритетний напрям діяльності нашої держави, успішна реалізація якого неможлива без підкріплення авторитетною думкою досвідчених фахівців. Національний університет оборони України та Національна академія Національної гвардії України відіграють ключову роль у підготовці сучасних офіцерів-лідерів, які вміло керують діями військ та наближають час перемоги над ворогом.

Шановні учасники конференції! Впевнений, що науково-практична конференція стане дієвим заходом і послугує своєрідним імпульсом для вироблення єдиного підходу відносно вирішення проблемних питань розвитку сектору безпеки і оборони. Наша праця буде насиченою та плідною, а всі учасники заходу отримають позитивні враження та задоволення від результатів.

Ще раз вітаю всіх та бажаю творчого натхнення, плідної праці, успіхів, доброго здоров'я всім учасникам конференції! СЛАВА УКРАЇНІ!

*Начальник Національного університету оборони України
доктор військових наук
генерал-полковник Михайло КОВАЛЬ*

Щиро вітаю всіх учасників конференції!

Хочу привітати колектив Національної академії Національної гвардії України з черговою річницею створення НГУ. Наші свята створення Служби безпеки України і створення Національної гвардії дуже поруч.

Особливо хочеться відмітити те, що саме колектив Національної академії Національної гвардії України одним із перших став на захист Харківщині. Для нас це велика честь приймати участь у науковому форумі.

В умовах повномасштабної російської агресії наша співпраця з Національною академією Національної гвардії України набула динаміки. Ми протягом останнього року спільно з робочими групами від Вашого закладу розробили низку проєктів стандартів вищої освіти на різних її рівнях за спеціальністю державна безпека.

Окремої уваги заслуговує наша спільна робота щодо реформування військової освіти. Ми разом із нашими колегами із Державної прикордонної Служби в робочій атмосфері напрацьовуємо спільні положення і нормативи, які потім ляжуть в основу, і допоможуть нам підготувати саме ті позиції військової освіти, які враховують особливості кожного із суб'єктів безпеки. Це велика честь і підтвердження того, що навіть в умовах повномасштабної російської агресії ми працюємо на кінцевий результат, і конференція чергове свідчення цього.

Окремо хочу зазначити співпрацю з представниками Національної академії Національної гвардії України, яка стосується розвитку наших освітніх програм і практичної імплементації знань. Тому що наші курсанти паралельно здобуваючи ці знання працюють із ССО, ДСНС, з іншими управліннями та департаментами. Ми допомагаємо департаментам сектору безпеки і оборони документувати воєнні злочини для подальшого притягнення винних до відповідальності у міжнародних судових інституціях.

Ми намагаємось зараз максимально поєднувати наше навчання із практикою. Тому що іншого варіанту немає. Ми маємо бути сучасними, мобільними, гнучкими і оперативними, що ми зараз і робимо. Тому ще раз вітаю всіх учасників, для мене це була велика честь. Гарної дискусії, цікавих рішень, які, я певен, ляжуть в основу тих чи інших нормативних актів.

*Ректор Національної академії Служби безпеки України
доктор юридичних наук, професор
полковник Андрій ЧЕРНЯК*

Шановні колеги!

Від імені наукового колективу Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного сердечно вітаю учасників і гостей Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми діяльності складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів: поточний стан та шляхи вирішення».

Починаючи з 2014 року досвід, здобутий під час гібридної війни, виявив чимало проблем що, постають перед різними складовими сектору безпеки і оборони України. Повномасштабна збройна агресія, розв'язана росією у лютому 2022 року, від свого першого дня супроводжується порушенням усіх законів і звичаїв війни, гостро демонструє потребу у миттєвому і ефективному реагуванні на виклики такої війни за всіма виникаючими загрозами.

Одночасно, численні військові злочини та злочини проти людяності, скоєні російськими загарбниками на українській землі, розруха, тотальний терор і кровопролиття, завдані ними Україні окреслили перед світовою спільнотою проблему глобального вибору – або підтримати справедливу війну українського народу із своїм віковичним гнобителем за свою і не лише свою свободу, або склонитись перед тоталітарним фашизмом ХХІ сторіччя – путинською росією.

Тому, весь цивілізований світ побачивши незламність українців у війні з агресором, отримавши неспростовні докази нелюдської сутності кремлівської влади, сьогодні об'єднується у допомозі Україні, в тому числі, озброєнням та військовою технікою. Проте, найсуворіший екзаменатор сектору безпеки і оборони, яким сьогодні виступає війна, показує, що найбільш ефективно застосування новітнього озброєння а також загальне підвищення боєздатності та взаємодії цього сектору можливі за умов залучення усіх ресурсів. Науково-практичні дослідження цього напрямку займають одне з провідних місць.

Переконаний, що обмін досвідом науковців, які сьогодні об'єднались довкола вирішення проблем, винесених до порядку денного конференції, сприятиме подальшому розвитку військової науки, дозволить адаптувати його для усіх складових сектору безпеки і оборони України, стане вагомим внеском до нашої перемоги, звільнення Батьківщини від загарбників.

Щиро бажаю учасникам і гостям конференції творчої і конструктивної роботи, а організаторам і надалі залишатись осередком наукового та освітнього потенціалу нашої держави та згуртовувати кращих науковців над вирішенням гострих питань, які ставить сьогодні перед сектором безпеки і оборони.

*Начальник Національної академії сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного
заслужений працівник освіти України,
доктор історичних наук, професор
генерал-лейтенант Павло ТКАЧУК*

ШАНОВНІ УЧАСНИКИ КОНФЕРЕНЦІЇ!

Сьогодні Україна перебуває в дуже складних соціально-економічних і безпекових умовах, зумовлених збройною агресією росії. Водночас правоохоронна система зберігає свою стійкість і керованість, що дозволяє нам вести успішну протидію загарбникам та звільняти території нашої держави.

Військова агресія російської федерації проти України поставила перед суб'єктами сектору безпеки й оборони нові завдання та виклики, які потрібно вирішувати в умовах швидкої зміни оперативної обстановки та із застосуванням нових типів спеціальної техніки, зброї та боєприпасів.

Таким чином тематика наукового заходу «Актуальні проблеми діяльності складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів: поточний стан та шляхи вирішення» набуває особливої актуальності.

Сьогодні система Міністерства внутрішніх справ України стала важливою ланкою сектору безпеки й оборони та разом із Збройними Силами України, органами безпеки та військової розвідки забезпечує збереження і відновлення територіальної цілісності нашої держави. Так, у системі МВС України сформовані та перебувають у зоні бойових дій десять бригад «Гвардії Наступу». Основними завданнями цих бойових підрозділів є:

- участь у відсічі та стримуванні збройної агресії;
- проведення ударно-штурмових заходів;
- здійснення заходів щодо рятування людей і забезпечення їх особистої безпеки;
- виявлення та знешкодження диверсійно-розвідувальних сил і незаконних збройних формувань противника;
- проведення аеророзвідки та вогневого ураження противника на території окупованих населених пунктів;
- проведення стабілізаційних заходів.

Особливого значення під час бойового використання сил і засобів сектору безпеки та оборони набуває застосування можливостей безпілотної авіації, як розвідувальної, так і ударної. Зараз тільки підрозділами МВС України за допомогою сучасних БпЛА знищено та пошкоджено техніки окупанта на 5,5 млрд. доларів. Також триває робота щодо розробки та виробництва нових моделей БпЛА.

У системі МВС України створено Координаційний центр, який займається застосуванням засобів радіоелектронної боротьби та радіоелектронної розвідки, що є вкрай необхідним сьогодні, особливо для захисту об'єктів критичної інфраструктури.

Із початку повномасштабного вторгнення території нашої держави були обстріляні більше 110 тисяч разів. Упродовж 2023 року підрозділи ДСНС 1 436 разів залучалися до проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації наслідків ведення бойових дій та ракетних ударів по об'єктах цивільної інфраструктури.

Органами Національної поліції задокументовано та проводиться розслідування 113 тис. воєнних злочинів.

Дуже важливим напрямом роботи системи МВС є розмінування території. Для ліквідації небезпечних предметів залучаються сапери з Національної поліції України, ДСНС, Національної гвардії України. Також у МВС працюють 33 машини механізованого розмінування.

Системно здійснюється робота з інтегрованого управління кордонами, що враховує не тільки патрулювання та побудову фортифікаційних споруд, але й встановлення систем відеоспостереження, ідентифікації та інших сучасних засобів контролю.

Продовжується комплексна нормативна робота щодо вдосконалення діяльності сектору безпеки та оборони, зокрема ухвалено Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки, розширено та вдосконалено повноваження Національної гвардії та Національної поліції.

Здійснюються кроки в напрямі ухвалення стратегічних документів щодо формування та забезпечення належного стану безпекового середовища держави.

Отже, можна констатувати, що обрані напрями діяльності конференції, які стосуються вдосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності сектору безпеки та оборони, оптимізації системи управління, оперативного застосування та бойового забезпечення дій складових сектору безпеки й оборони України в умовах особливих правових режимів, є такими, що відповідають сучасним безпековим викликам.

Бажаю всім учасникам конференції плідної роботи, яка, впевнений, принесе користь нашій державі та наблизить нашу перемогу над агресором.

СЛАВА УКРАЇНІ!

*Ректор Харківського національного університету внутрішніх справ,
член-кореспондент Національної академії правових наук України,
заслужений юрист України,
доктор юридичних наук, професор,
генерал поліції третього рангу Валерій СОКУРЕНКО*

Шановні учасники конференції!

Щиро вітаю вас з початком роботи Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми діяльності складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів: поточний стан та шляхи вирішення».

Вже не один рік Військова академія (м. Одеса) тісно співпрацює з Національною академією Національної гвардії України в рамках освітнього процесу, наукового співробітництва, обміну досвідом з питань забезпечення якості освіти, підготовки науково-педагогічних кадрів, а також організації і проведення спільних науково-практичних конференцій.

Актуальність тематики конференції, важко переоцінити, адже за останній рік повномасштабного вторгнення рф на територію нашої держави, відбулися численні зміни у нашій державі, особливо у секторі безпеки та оборони України. Ці зміни спричинені збройною агресією рф безпосередньо впливають на ситуацію у нашій державі в цілому та у військовій сфері зокрема. Саме тому обговорення проблемних питань щодо національної безпеки за окремими сферами та обороноздатності України, а саме: управління, оперативного застосування та забезпечення дій сил безпеки і сил оборони України в умовах особливих правових режимів; бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії рф; проблеми логістичного забезпечення складових сектору безпеки та оборони тощо набули пріоритетності в умовах сьогодення.

Керівництво Військової академії (м. Одеса) висловлює вам щирю подяку за запрошення прийняти участь у роботі науково-практичної конференції та сподіваємося, що наша спільна праця, її результати будуть корисними для розвитку не тільки Збройних Сил, а й інших правоохоронних органів та силових структур, які стоять на захисті незалежності та цілісності нашої держави.

Бажаю всім учасникам мирного неба, успіхів, ефективної та плідної роботи.
СЛАВА УКРАЇНІ! ГЕРОЯМ СЛАВА!

*Заступник начальника Військової академії (м. Одеса)
з наукової роботи
кандидат технічних наук, доцент
полковник Денис ЛІСОВЕНКО*

Шановні організатори та учасники Міжнародної науково-практичної конференції!

Дозвольте, користуючись нагодою, привітати вас з десятою річницею створення Національної гвардії України! За 10 років ви пройшли нелегкий шлях гартування в умовах протидії російській агресії.

764 доби протистояння довели надійність братерства Державної прикордонної служби та Національної гвардії.

Наша шана та щира вдячність кожному українському воїну за відвагу і самовідданість в боротьбі з ворогом.

Сьогодні наша зустріч має єдину мету – це консолідація усіх зусиль наукового потенціалу складових сектору безпеки і оборони України для відсічі російської збройної агресії.

Переконаний, що набутий силами безпеки і оборони України бойовий досвід дозволить виробити чіткі практичні рекомендації задля досягнення стратегічних цілей України. Наші спільні зусилля неодмінно сприятимуть перемозі над ворогом та відновленню державного кордону нашої держави.

Бажаю усім нам плідної дискусії та дієвих наукових здобутків на благо мирного майбутнього України!

Слава Україні!

*Заступник ректора (проректора) з навчальної та наукової роботи
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького
доктор педагогічних наук, доцент
полковник Сергій БІЛЯВЕЦЬ*

Шановні колеги!

Від керівництва, наукового колективу Центрального науково-дослідного інституту озброєння та військової техніки Збройних Сил України та від себе особисто щиро вітаю організаторів та учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми діяльності складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів: поточний стан та шляхи вирішення». Третій рік нашого протистояння повномасштабному вторгненню рф показав, що нинішня фаза російсько-української війни переросла у війну на виснаження, в якій забезпечення людськими і матеріально-технічними ресурсами відчувається все більш гостро. Саме на пошук шляхів вирішення цих проблем у діяльності складових сектору безпеки і оборони України направлений цей форум та тематика роботи його секцій.

В цьому розрізі, стосовно нарощування спроможностей логістичного забезпечення в частині постачання (розвитку, виробництва, постачання та закупівлі) озброєння, військової та спеціальної техніки слід визначити дві найбільш проблемні задачі. По-перше, це швидке та якісне освоєння наданих країнами-партнерами зразків та ефективне їх застосування за призначенням. Інша група задач полягає у цілеспрямованому дослідженні озброєння противника, особливо прийнятих ним нововведень, для своєчасного відпрацювання питань ефективної протидії. Ця протидія є комплексною і включає задіяння всіх складових сектору безпеки і оборони, тому що включає як корегування тактики застосування частин та підрозділів, швидке впровадження оновлених способів та засобів захисту та протидії, так формування дієвої санкційної політики у складі міжнародних механізмів з підриву спроможностей агресора з відтворення виробництва власної зброї.

Бажаю всіх учасникам конференції донести свої напрацювання до широкого загалу з метою обміну актуальним досвідом задля нашої перемоги. Слава Україні!

*Заступник начальника Центрального
науково-дослідного інституту озброєння
та військової техніки Збройних Сил України
(з питань розвитку та випробувань),
доктор технічних наук, професор
полковник Михайло ВАСЬКІВСЬКИЙ*

Шановні учасники міжнародної науково-практичної конференції!

Сьогодні я маю честь привітати Вас на відкритті міжнародної науково-практичної конференції, яка проводиться Національною академією Національної гвардії України.

В умовах ведення війни особливого значення набуває концентрація зусиль всього українського народу до Перемоги. Особливого значення набувають наукові дослідження, спрямовані на розвиток управління, застосування та всебічного забезпечення дій складових сектору безпеки та оборони України.

Війна вимагає інтеграції наукових досліджень наукових установ сектору безпеки і оборони України, Національної академії наук України, Міністерства освіти і науки України та впровадження системного підходу у розвиток діяльності складових сектору безпеки і оборони України.

Міжнародна науково-практична конференція дає змогу науковцям, практикам обмінятися досвідом та виробити єдині підходи щодо удосконалення системи управління, застосування та всебічного забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України.

Бажаю учасникам конференції натхнення, творчого пошуку, плідних наукових здобутків для досягнення перемоги над ворогом.

Слава Україні!

*Заступник начальника Державного науково-дослідного інституту випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки з наукової роботи
полковник Андрій ТРИСТАН*

Шановні колеги!

Маю за честь вітати всіх учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми діяльності складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів: поточний стан та шляхи вирішення».

Останні два роки наша країна потерпає від безпрецедентної військової агресії і тому саме питання безпекового блоку є на сьогодні ключовими та актуальними для збереження територіальної цілісності нашої держави. Саме злагоджена та ефективна робота всіх складових сектору безпеки і оборони України продемонструвала всьому світу, що Україна здатна вистояти під навалюю та неодмінно переможе.

Вітаю всіх наших добрих друзів, побратимів та молодих колег у нашій дружній «родині» науковців сектору безпеки і оборони України. Ви своєю плідною працею продемонстрували, що здатні вирішувати найскладніші науково-практичні задачі, які перед нами ставить держава та сучасні виклики.

Ми всі добре знаємо, що ефективність роботи наших практичних підрозділів суттєво залежить від їх вдалої організації та управління в умовах особливих правових режимів, тактичне мистецтво та бойове забезпечення підрозділів, що виконують завдання по обороні держави. Практика сучасної війни ще раз підтвердила стародавню воєнну мудрість, що перемога виконується в тилу. З цим пов'язана ефективна та злагоджена організація логістичного забезпечення та відновлення необхідного озброєння. Звичайно в нашій Україні, як правовій державі, всі аспекти діяльності сектору безпеки і оборони повинні відповідати сучасним нормативно-правовим нормам.

Впевнений, що більшість представлених на цій конференції нових наукових результатів будуть впроваджені в практичну діяльність, адже саме цього вимагає сьогодення. Бажаю всім учасникам невичерпної енергії на шляху нових наукових звершень, придбання партнерських і дружніх контактів, результативних рішень, творчої наснаги та успіхів у професійній діяльності!

*Проректор з наукової роботи Національного університету
цивільного захисту України – начальник науково-дослідного центру,
заслужений діяч науки та техніки України,
доктор технічних наук, професор Володимир АНДРОНОВ*

СЕКЦІЯ № 1

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ, ОПЕРАТИВНОГО ЗАСТОСУВАННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЙ СИЛ БЕЗПЕКИ І СИЛ ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ

Керівник секції:

доктор наук з державного управління, доцент, полковник Бондаренко О.Г.

Заступник керівника секції:

кандидат військових наук, доцент, полковник Адамчук М.М.

Секретар секції:

кандидат технічних наук, доцент полковник Рікунов О.М.

Тематика секції:

➤ державна політика у сфері забезпечення національної безпеки в умовах особливих правових режимів, перспективні напрямки будівництва складових сектору безпеки і оборони України, а також розвитку їх спроможності забезпечувати національну безпеку та обороноздатність держави;

➤ проблеми забезпечення громадської, державної та воєнної безпеки складовими сектору безпеки і оборони в умовах особливих правових режимів, форми їх оперативного застосування, всебічне забезпечення дій і оперативне (бойове) управління складовими сектору безпеки і оборони на оперативному рівні в умовах особливих правових режимів;

➤ міжвідомча взаємодія та взаємовідносини складових сектору безпеки і оборони при оперативному застосуванні в умовах особливих правових режимів, у тому числі щодо функціонування систем оперативного, розвідувального, логістичного, морально-психологічного та інших видів забезпечення при їх спільних діях;

➤ пріоритетні напрями розвитку наукових, організаційних, нормативних та методичних основ оперативного, розвідувального, логістичного, морально-психологічного та інших видів забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони в умовах особливих правових режимів;

➤ перспективи впровадження стандартів НАТО у діяльність складових сектору безпеки і оборони України;

➤ проблеми розроблення, модернізації, закупівлі, постачання, експлуатації та відновлення озброєння, військової, спеціальної техніки для потреб складових сектору безпеки і оборони, а також напрямки переозброєння складових сектору безпеки і оборони України за стандартами НАТО;

➤ актуальні проблеми військово-цивільного співробітництва та стратегічних комунікації складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів;

➤ актуальні проблеми професійної (військової) освіти і підготовки персоналу складових сектору безпеки і оборони України.

УДК 355.02

Адамчук М.М., кандидат військових наук, доцент, начальник кафедри управління та логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник;

Бутузов В.Ю., ад'юнкт докторантури та ад'юнктури, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), майор;

Луговський І.С., кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри управління та логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

**ПРИНЦИПИ ЯК СКЛАДОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ТЕОРІЇ СТВОРЕННЯ
БАТАЛЬЙОННИХ ТАКТИЧНИХ ГРУП НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ
УКРАЇНИ ДЛЯ УЧАСТІ У СТАБІЛІЗАЦІЙНИХ ДІЯХ**

Досвід застосування батальйонних тактичних груп (БТГр) силами оборони України в умовах відсічі повномасштабної російської агресії підтверджує успішність їх дій під час виконання завдань різного характеру. З-поміж них особливого значення набули заходи зі стабілізації обстановки, які проводились БТГр Національної гвардії України (НГУ) на деокупованих територіях, зокрема в Харківській та Херсонській областях. Функціональна автономність цих тимчасових військових одиниць дозволяла ефективно вести стабілізаційні дії у невеликих населених пунктах, що порівняно із застосуванням бригад у повному складі виявилось більш раціональним.

Нажаль, вищезазначені організаційні одиниці, яких донедавна не існувало в складі НГУ, на сьогоднішній день не мають повноцінного досвіду виконання усього можливого комплексу завдань стабілізаційних дій у призначеному районі (секторі) відповідальності. Це також стосується організації управління різновідомчими формуваннями у разі спільного застосування під керівництвом командного (начальницького) складу гвардії.

В умовах що склалися, розроблення теорії створення та застосування БТГр НГУ під час участі у стабілізаційних діях, зокрема визначення мети та основних завдань цього процесу, а також проведення оцінки ступеня її досягнення та результатів виконання, неможливе без формулювання принципів створення БТГр НГУ для участі у стабілізаційних діях, які повинні бути підґрунтям відповідного процесу.

У зв'язку з цим виникає необхідність сформулювати принципи створення БТГр НГУ для участі у стабілізаційних діях, реалізація яких забезпечить досягнення максимального успіху в ході виконання заходів стабілізаційних дій як зараз, так і в майбутньому, що й визначає актуальність запропонованого дослідження.

Принципи створення БТГр для участі у стабілізаційних діях повинні формуватися з урахуванням умов, в яких війська виконують завдання, ролі Національної гвардії України в системі застосування сил безпеки і оборони, а також підходів до визначення раціонального складу сил та засобів.

Першою групою принципів доцільно визначити загальні принципи, які також можуть бути взяті за основу під час формування тимчасових організаційних одиниць для виконання інших завдань та функцій, покладених на НГУ.

До другої групи принципів створення БТГр НГУ можна віднести специфічні принципи, що характерні тільки для участі у стабілізаційних діях.

Підсумовуючи викладене вище, слід зазначити, що реалізація сформованих принципів матиме важливе значення у процесі створення БТГр, оскільки дозволить отримати тимчасову військову організаційну одиницю з необхідними (потрібними) показниками можливостей.

УДК 355.41

Адамчук М.М., кандидат військових наук, доцент, начальник кафедри управління та логістики, Національна академія Національної гвардії України, (м. Харків), полковник;

Тітов О.В., начальник відділу підготовки органів управління управління планування, впровадження досвіду та підготовки органів управління департаменту професійної підготовки, Головне управління Національної гвардії України (м. Київ), полковник

ЗАСТОСУВАННЯ АВТОМАТИЗОВАНИХ СИСТЕМ ПІДТРИМКИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ПРИ ВИЗНАЧЕННІ ОБСЯГУ СЛУЖБИ УГРУПОВАННЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ З ПІДТРИМАННЯ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ НА ОКРЕМІЙ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

З метою запобігання і реагування на загрози, що виникають під час запровадження правового режиму надзвичайного стану угруповання Національної гвардії України (НГУ) залучається до виконання завдання із:

- забезпечення охорони громадського порядку, ведення боротьби із злочинністю, безпеки дорожнього руху, охорони матеріальних і культурних цінностей у разі виникнення надзвичайних ситуацій;

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

- надання допомоги органам виконавчої влади, місцевого самоврядування, посадовим особам у проведенні відселення людей з місць, небезпечних для проживання;
- забезпечення охорони режимно-обмежувальних і карантинних зон в осередках радіоактивного, хімічного, бактеріологічного (біологічного) зараження та під час їх ліквідації;
- здійснення заходів щодо забезпечення безпеки дорожнього руху, охорони матеріальних і культурних цінностей у разі проведення евакуації;
- організація охорони громадського порядку на збірних і приймальних евакуаційних пунктах, пунктах посадки (висадки) та в районах (пунктах) розміщення евакуйованого населення;
- обмеження допуску населення до небезпечних зон.

Великий обсяг завдань та обмеженість в часі на прийняття рішення вимагають від штабів пошук нових підходів у виборі сучасних методів роботи органів управління, в основі яких лежить застосування автоматизованих систем підтримки прийняття рішень (АСППР).

Одним із способів реалізації застосування АСППР є використання програмного забезпечення «Підтримка прийняття рішення», де нормативним методом проводиться розрахунок чисельності бойового складу елементів угруповання та враховуються: кількість завдань, що необхідно виконати; нормативна чисельність військовослужбовців за кожним завданням. Також, враховується розрахунок загального складу угруповання, з урахуванням резерву та інших підрозділів, що не входять до бойового складу угруповання і призначені для виконання інших завдань; склад системи управління, підрозділів логістичного забезпечення, а також можливі зміни в обстановці, які носять разовий характер і не охоплені нормативами, або виконання допоміжних функцій, відпочинок та особисті потреби. При цьому важливо передбачити раціональне співвідношення бойових підрозділів до підрозділів забезпечення.

Таким чином, застосування автоматизованих систем підтримки прийняття рішень: зменшить час роботи органу управління як на етапі планування, такі в ході виконання завдань при різких змінах в обстановці; надасть більше часу на безпосередню підготовку підрозділам, що залучаються до виконання завдань за призначенням; суттєво збільшує можливості збору та відображення інформації на робочих місцях пунктів управління.

УДК 355.41

Бацамут В.М., доктор військових наук, професор, заступник начальника науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЙ ОПЕРАТИВНОГО УГРУПОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ, СТВОРЕНОГО ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ У КРИЗОВОМУ РЕГІОНІ

У разі виникнення в державі масштабних надзвичайних ситуацій соціального характеру (НС СХ), які стали результатом масових акцій протесту громадян (масових заворушень), у кризових регіонах, з метою забезпечення громадської безпеки (ГБ), створюються оперативні угруповання гвардії.

Угруповання гвардії представляє собою тимчасове формування, створене із мобільних резервів з'єднань, військових частин, а також окремих підрозділів НГУ, сили якого зведені у певну систему і розгорнуті відповідним чином у будь-якому регіоні країни для виконання певних завдань.

Зазвичай для забезпечення ГБ силами угруповання проводяться профілактичні, охоронні, ізоляційно-обмежувальні, режимні та інші заходи, а також спеціальні операції.

В доповіді наголошується, що наразі у воєнній науці досить повно відпрацьовані питання оцінювання ефективності дій загальновійськових угруповань при веденні оборонних та наступальних (контрнаступальних) операцій. Зазвичай ефективність таких угруповань оцінюється за низкою показників до яких можна віднести такі: кількість уражених об'єктів противника (у тому числі броньованих); кількість знищеної живої сили противника; ширина фронту наступу або оборони; глибина наступу; інтенсивність бойових дій; різні ймовірнісні показники.

Зрозуміло, що ці показники не характерні для правоохоронної діяльності гвардії і, тому, не можуть бути застосовані на практиці її органами військового управління.

Проведений аналіз показав, що глибинні напрацювання в теорії службово-бойової діяльності НГУ з питань оцінювання ефективності дій угруповань гвардії при виконанні завдань із забезпечення ГБ відсутні. Ті праці, що наразі відомі у зазначеній теорії в основному спрямовані на визначення достатнього чисельного складу правоохоронних формувань, на обґрунтування їх оперативного шиккування, на питаннях раціонального розподілу наявних сил

між угрупованнями гвардії, створюваними у кризових регіонах. Вважається, якщо потрібні (визначені) сили угруповання зосереджені у призначеному районі, то їх дії, при належній організації управління та всебічного забезпечення, у цілому будуть ефективними, а цілі – досягнутими. Однак, практика застосування сил колишніх внутрішніх військ МВС України (листопад 2013 – лютий 2014 рр.) свідчить, що так буває не завжди – є протиборча сторона з певними можливостями (потенціал цієї сторони заздалегідь остаточно невідомий), яка, у свою чергу, також намагається досягти поставлених цілей.

У доповіді наголошується, що наведені аспекти створюють проблемну ситуацію у службово-бойовій діяльності НГУ і, тим самим, обумовлюють необхідність розроблення наукового підходу до оцінювання ефективності дій угруповання гвардії при виконанні завдань із забезпечення ГБ. У ході проведення наукових досліджень автором розроблений такий підхід.

Показником ефективності дій угруповання гвардії пропонується обрати темпи нормалізації оперативної обстановки у кризовому районі протягом визначеного періоду часу у співставленні їх з витратами фінансових та матеріальних ресурсів на утримання угруповання в цей період.

У доповіді розкривається зміст розробленого підходу, наводиться потрібна система обмежень для коректного проведення оцінювання.

УДК 355.4

Бондаренко О.Г., доктор наук з державного управління доцент, начальник кафедри державної безпеки та оперативного мистецтва оперативного факультету, Національна академія Національної гвардії України, (м. Харків) полковник;

Бабков Ю.П., кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри державної безпеки та оперативного мистецтва, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Україна вже більше 2 років здійснює збройний захист після повномасштабного вторгнення російської федерації. Сили оборони ведуть активні бойові дії на значній території, а вся країна живе і веде боротьбу в умовах правового режиму воєнного стану. Неоголошена, за своїм змістом локальна, війна зачіпає всі сторони життєдіяльності країни.

В таких умовах поряд з виконанням завдань оборони залишаються одночасно доволі актуальними і завдання забезпечення національної безпеки

України, як її зовнішньої так і внутрішньої складових.

Хоча питанням забезпечення національної безпеки була присвячена велика кількість досліджень. як в Україні так і за кордоном, але особливості цього процесу в умовах ведення війни нового типу і покоління, а саме більш технологічної і асиметричної, досліджені недостатньо. Тому дослідження цих питань є актуальним і має на меті виокремлення таких особливостей насамперед стосовно забезпечення внутрішньої безпеки в умовах ведення війни.

Перш за все треба визначитися з поняттям внутрішня безпека країни, так як науковцями в галузі національної безпеки пропонуються різні трактування цього поняття.

Під зовнішньою безпекою трактують рівень захищеності держави, який забезпечується активною діяльністю суб'єктів влади, управління та юстиції, спрямованою на боротьбу з явними та потенційними зовнішньополітичними і зовнішньоекономічними загрозами для захисту національних інтересів. Сутність розуміння полягає у спрямованості на захист національних інтересів поза межами території держави.

В американській політології поняття внутрішньої безпеки (homeland security) трактуються як національні зусилля, спрямовані на запобігання терористичних атак на території США, зменшення вразливості щодо тероризму та часу на відновлення шкоди.

Використовуючи підхід, що використаний в законі Про національну безпеку України під внутрішньою безпекою України слід розуміти - захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних внутрішніх загроз, які обумовлені суспільно небезпечними діями, збройними конфліктами всередині країни, терористичними актами, іншою протизаконною діяльністю у масштабах, що загрожують цілісності і безпеці країни, а також надзвичайними ситуаціями.

Поняття «Безпека» в широкому розумінні можна тлумачити як наявність потенціалу та умов для його реалізації з метою захисту від загроз та протидії їм. Характер, масштаб і рівень загроз визначає потрібний рівень безпеки, який відповідно характеризується величиною потенціалу та сформованістю умов його реалізації.

Забезпечення безпеки здійснюється шляхом створення, нарощування, підтримання потрібного рівня та відновлення втраченого чи витраченого потенціалу, утилізація чи консервація надмірного потенціалу, що є функціями відповідної системи забезпечення безпеки.

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

Доцільно визначити фактори впливу на процес забезпечення внутрішньої безпеки в нинішніх умовах, які визначають його особливості:

- обмеженні економічні можливості країни;
- значна залежність інтегрованого потенціалу країни від допомоги партнерів;
- асиметрія воєнних потенціалів України і російської федерації;
- недосконалість та складність процесу мобілізації до нових підрозділів військових формувань, державних органів спеціального призначення з правоохоронними функціями, правоохоронних органів спеціального призначення;
- значні втрати силових структур в особовому складі, озброєнні і військові техніці;
- велика кількість внутрішньо і зовнішньо переміщених осіб, військовополонених, неконтрольована міграція трудових ресурсів;
- широка мережа агентів ворожих спеціальних служб;
- тимчасова окупація приблизно 25 відсотків території країни;
- значна кількість надзвичайних ситуацій воєнного характеру внаслідок терористичних атак на цивільну інфраструктуру;
- інформаційно-психологічні операції і кібератаки ворога та інші.

Ці фактори суттєво ускладнюють суспільно-політичну обстановку в країні і гальмують процес формування відповідного рівню загроз внутрішній безпеці потенціалу і умов для його реалізації.

Напрямки подальших досліджень будуть спрямовані на систематизацію заходів суб'єктів забезпечення внутрішньої безпеки в умовах ведення війни.

УДК 355.23

Бондаренко О.Г., доктор наук з державного управління, доцент, начальник кафедри державної безпеки та оперативного мистецтва оперативного факультету, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

**ПІДХІД ДО СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ
СПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ
ВИКОНУВАТИ ЗАВДАННЯ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ**

Досвід російсько-української війни та ускладнення внутрішніх і зовнішніх загроз обумовлюють необхідність постійного й систематичного розвитку спроможності формувань сил безпеки та сил оборони держави, у тому числі

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

Національної гвардії України (НГУ), виконувати завдання за призначенням.

З огляду на те, що НГУ – це військове формування, призначене для виконання правоохоронних функцій внутрішньої безпеки України, функцій спеціальної охорони у мирний час та функцій територіальної оборони, ведення бойових дій з відсічі зовнішньої збройної агресії й підтримки правового режиму воєнного стану під час війни, в академічній спільноті розпочата дискусія з приводу бачення майбутньої структури НГУ, яка б дозволила розвивати спроможність ефективно виконувати специфічні завдання за призначенням із забезпечення державної та воєнної безпеки.

Так, існує обґрунтована позиція, що НГУ має складатися з трьох основних складових компонентів. Перший – це військові частини і з'єднання, що входять до оперативно-територіальних об'єднань під керівництвом відповідних територіальних управлінь і виконують здебільшого відповідні завдання службової та службово-бойової діяльності у сфері охорони громадського порядку, охорони важливих об'єктів, у тому числі атомних електростанцій (реакторів), дипломатичних представництв та консульств, територіальної оборони, а також тимчасово до визначення на законодавчому рівні іншого суб'єкта виконання відповідних функцій – у сфері конвоювання та екстрадиції узятих під варту та/або засуджених до позбавлення волі осіб. В якості другого компоненту пропонується об'єднати у Корпус оперативного призначення НГУ (КОП НГУ) під єдине командування військові частини оперативного призначення, що отримали сьогодні назву «бригади наступу». На цей корпус пропонується покласти відповідні завдання із ведення оперативних дій (спеціальних операцій, службово-бойових дій) з забезпечення громадської безпеки (складової державної безпеки) при реагуванні на кризові (надзвичайні) ситуації, в умовах дії правового режиму надзвичайного стану, а також ведення бойових дій в операціях сил оборони. Третім компонентом слід визнати Центр спеціального призначення НГУ.

Кожний з цих компонентів потребує стратегічного планування розвитку спроможності виконувати завдання за призначенням. Центральним моментом такого планування є визначення місії та візії. Як приклад місію КОП НГУ можна сформулювати таким чином: «КОП НГУ має бути мобільним, добре оснащеним сучасним озброєнням, спеціальними засобами, військовою та спеціальною технікою, високо підготовленим та мотивованим формуванням НГУ, призначеним для виконання оперативних дій (спеціальних операцій, службово-бойових дій) із забезпечення громадської та воєнної безпеки держави у мирний та воєнний час». Візія вказаного формування може мати таке формулювання: «Наше бачення результатів розвитку спроможності КОП НГУ виконувати завдання за призначенням в оптимізації та перетворенні військових частин

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

оперативного призначення НГУ на адаптивні, мобільні, добре оснащені та підготовлені сили, здатні ефективно проводити оперативні дії (спеціальні операції, службово-бойові дії) із забезпечення громадської та воєнної безпеки держави під час кризових (надзвичайних) ситуаціях, в умовах правових режимів надзвичайного стану та у воєнний час».

Наступним етапом стратегічного планування є аналіз середовища, який полягає у дослідженні факторів, що представляють значні обмеження, ризики, можливості та загрози, а також мають реальний або потенційний вплив на здатність формування досягати своєї візії і виконувати свою місію. Такий аналіз в принципі представляє собою відомий SWOT-аналіз та передбачає відповідні на такі запитання: Яким ресурсам і можливостям необхідно приділити більшу увагу в світлі умов, що виникають? Які значні прогалини в ресурсах необхідно заповнити? Які ресурси необхідно зміцнити? Які здібності необхідно розвинути/набути? Яким можливостям слід надати пріоритет? Які загрози слід нівелювати в першу чергу?

В якості стратегічних цілей (об'єктів) для формування мапи стратегічного планування доцільно виділити три основні: участь у стабілізаційних діях правоохоронного характеру, участь у забезпечення громадської безпеки, участь у забезпеченні воєнної безпеки. Тоді внутрішніми процесами досягнення стратегічних цілей можуть виступати: формування організаційно-штатної структури, підвищення сумісності з силами безпеки та силами оборони, розвиток можливостей. В якості програмних ресурсів слід визначити: визначення раціональної системи управління, інвестування у обладнання, інвестування у інфраструктуру, соціальні програми. А професіоналізм, ефективність та стійкість створеного корпусу має бути забезпеченим якісною та ефективною системою підготовки особового складу та підрозділів.

У стратегічному плані дій розкриваються стратегічні цілі, а також визначаються терміни виконання основних заходів та органи, відповідальні за їх виконання. До цього плану слід додати показники та критерії ефективності запланованих заходів. Оцінювання ризиків дозволяє виявити вплив загроз відповідно до ступенів ймовірності та негативного впливу на результат. Одним із ключових етапів є розподіл ресурсів та інвестицій на виконання проєктів, річних планів та програм як правило за роками виконання стратегічного плану.

Таким чином, стратегічне планування розвитку спроможності Національної гвардії України виконувати завдання за призначенням за трьома основними компонентами доцільно реалізовувати відповідно до підходів, впроваджених у країнах-членах НАТО, які передбачають комплекс заходів, оснований на формулюванні місії та візії формування, аналізі загроз і ризиків, можливостей, сильних і слабких сторін внутрішнього та зовнішнього

середовища, визначенні стратегічних цілей, розробленні стратегічного плану дій, розбивання його на виконання короткострокових цілей, розподілу ресурсів та інвестицій, визначення критеріїв та показників ефективності.

УДК 355.6

Бурченко Д.І., ад'юнкт докторантури та ад'юнктури, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), майор

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗСУ НА ШЛЯХУ ДО ІНТЕГРАЦІЇ З НАТО

Логістичне забезпечення - це комплекс заходів, спрямованих на забезпечення військ (сил) матеріальними, технічними, медичними, інформаційними та іншими ресурсами, необхідними для виконання їхніх завдань. Логістичне забезпечення має важливе значення для забезпечення бойової готовності, ефективності та безпеки військ (сил), особливо в умовах гібридної війни, яка характеризується високою динамікою, непередбачуваністю, різноманітністю та асиметрією загроз. Однією з стратегічних цілей України є інтеграція з НАТО, яка вимагає сумісності та співпраці у сфері логістичного забезпечення.

Наразі логістичне забезпечення ЗСУ стикається з рядом проблем, такими як:

- недостатня фінансова та матеріальна база логістичного забезпечення, що обмежує можливості закупівлі, ремонту, модернізації, зберігання та доставки матеріально-технічних засобів;

- низький рівень стандартизації, сумісності та інтеграції логістичних систем, процесів, документації та інформації, що ускладнює координацію, контроль та обмін даними між різними логістичними суб'єктами, а також з партнерами з НАТО;

- низький рівень автоматизації, інформатизації та інноваційності логістичного забезпечення, що знижує швидкість, точність, надійність та безпеку логістичних операцій, а також втрачає конкурентні переваги в сучасному інформаційному середовищі;

- недостатня кваліфікація, підготовка та мотивація логістичного персоналу, що впливає на якість та ефективність логістичного забезпечення, а також створює ризики для професійної етики, дисципліни та відповідальності.

Для вирішення цих проблем та удосконалення логістичного забезпечення ЗСУ необхідно застосувати такі шляхи:

- збільшення фінансування та ресурсів логістичного забезпечення, а також

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

впровадження ефективних механізмів планування, бюджетування, контролю та звітності;

- гармонізація, уніфікація та адаптація національних логістичних стандартів, процедур, документації та інформації до вимог та практик НАТО, а також розвиток міжнародної співпраці та обміну досвідом у сфері логістичного забезпечення;

- використання сучасних інформаційних та інноваційних технологій для автоматизації, оптимізації, аналізу, прогнозування, відстеження, захисту та обміну логістичної інформації, а також для створення нових продуктів, послуг, бізнес-моделей та цінностей;

- підвищення кваліфікації, підготовки та мотивації логістичного персоналу, а також створення єдиної багатоступеневої системи освіти, перепідготовки та підвищення кваліфікації логістичних фахівців, відповідно до міжнародних стандартів та вимог .

Логістичне забезпечення ЗСУ є важливим фактором для забезпечення бойової готовності, ефективності та безпеки військ (сил) в умовах гібридної війни та на шляху до інтеграції з НАТО. Для удосконалення логістичного забезпечення ЗСУ необхідно вирішити ряд проблем, а також застосувати такі шляхи, як збільшення фінансування та ресурсів, гармонізація та адаптація національних логістичних стандартів, процедур, документації та інформації до вимог та практик НАТО, використання сучасних інформаційних та інноваційних технологій, підвищення кваліфікації, підготовки та мотивації логістичного персоналу.

УДК 355.4:623.094

Василенко О.А., ад'юнкт, Центральний науково-дослідний інститут Збройних Сил України (м. Київ), підполковник;

Шовкошитний І.І., кандидат військових наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник науково-дослідного відділу, Національний університет оборони України (м. Київ);

Коломієць Ю.М., доктор філософії, заступник начальника науково-дослідного відділу, Національний університет оборони України (м. Київ), підполковник

**ПОГЛЯДИ НА УПРАВЛІННЯ РОЯМИ
БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ**

Увага фахівців багатьох країн зосереджується на впровадженні у військовій сфері технологій ройового застосування бойових засобів.

*Міжнародна науково-практична конференція Національної академії Національної гвардії України
28 березня 2024 р.*

Це стосується, зокрема, застосування безпілотних літальних апаратів (БпЛА), яке сприятиме раціональному розподілу їх по цілях, адаптивному реагуванню на зміну ситуації, зменшенню навантаження на оператора, а також підвищенню ефективності застосування БпЛА під час виконання ними бойових завдань. Поняття «рою БпЛА» не є сталим і постійно трансформується. Але під роєм скоріше слід розуміти групу БпЛА, управління якою здійснюється за допомогою штучного інтелекту із застосуванням алгоритмів самоорганізації. Як відомо, рій БпЛА спроможний виконувати різні бойові завдання та адаптуватися до різних сценаріїв бойових дій. Зокрема такими завданнями є: пошук цілей (об'єктів) противника, здійснення їх моніторингу протягом тривалого часу, збирання розвідувальної інформації, розподілення БпЛА рою по завданнях (цілях), ураження цілей (об'єктів) противника тощо.

Головною перевагою рою є здатність автономно або напівавтономно виконувати завдання у режимі реального часу з мінімальним контролем з боку операторів та спроможність адаптуватись до мінливих умов середовища.

У нинішніх умовах насичення військ різнотипними багатофункціональними БпЛА актуальним питанням стає пошук адекватних поведінкових алгоритмів управління ройовим застосуванням БпЛА.

Колективна (ройова) поведінка групи БпЛА має виникати у результаті взаємодії між окремими БпЛА у групі та взаємодії БпЛА із навколишнім середовищем. Прості правила, визначені для кожного окремого БпЛА, можуть створювати багато варіантів складної поведінки рою. Циклічність процесу управління роєм БпЛА полягає в тому, що взаємодія між окремими агентами рою впливає на стійкість рою в умовах впливу зовнішнього середовища, а поведінка рою, яка пов'язана із швидкоплинністю обстановки, призводить до коригування поведінки кожного окремого агента рою та, як наслідок, – до зміни поведінки всієї групи БпЛА.

Метою дослідження було вироблення варіанту застосування роїв БпЛА, сформулювати модель управління роями БпЛА.

У результаті дослідження основну увагу було зосереджено на одному з підходів (та його окремих етапах) до управління роями БпЛА – варіант побудови рою БпЛА, який поділено на суброї. Відповідно до такої схеми тактика застосування рою БпЛА може передбачати зміну його структури під час виконання завдання, а також оперативну (залежно від ситуації) зміну тактики застосування.

При цьому функції оператора щодо контролю БпЛА можуть суттєво відрізнитись. Тип структури рою БпЛА може ґрунтуватись на таких параметрах («змінних проектування»): розмір рою БпЛА і його просторова структура, дальність дії рою, топологія і пропускна спроможність комунікаційної мережі,

здатність до реконфігурування рою. Структура рою БпЛА передбачає ітеративну поведінку кожного окремого БпЛА одного того самого класу (ударний БпЛА, БпЛА розвідки, РЕБ тощо) до моменту, коли буде досягнуто бажаний результат колективної поведінки рою БпЛА (тобто коли завдання буде виконано).

За цим підходом, є певна множина варіантів застосування роїв БпЛА. Одним із варіантів пропонується такий:

1. Оператор рою БпЛА призначає завдання для суброїв БпЛА або окремих апаратів (тобто визначає мету та порядок їх дій).

2. Рій БпЛА здійснює пошук цілі (об'єктів) противника, стеження за ними та, за досягнення певних умов, – атаку на них.

Слід також враховувати перспективний сценарій, який може бути реалізовано вже найближчим часом. За цим сценарієм припускається можливість застосування роїв БпЛА проти подібних роїв противника. У цьому разі, враховуючи специфіку завдання, алгоритм управління роями дещо зміниться.

Насамперед, окремою гілкою алгоритму буде передбачено виявлення і перехоплення БпЛА рою противника в умовах динамічної зміни взаємного положення БпЛА-контрагентів, поступової втрати функціональності рою, зміни пріоритетів завдань тощо.

У цій ситуації особлива увага має приділятися збереженню (відновленню) мережевої структури рою БпЛА, «авторизації цілей», тобто встановленню важливості окремих цілей (у нашому випадку – БпЛА противника). З урахуванням зазначеного слід оперативно уточнювати порядок виявлення і знищення цілей, алгоритми дій у разі зриву захоплення цілей, втрати зв'язку з іншими БпЛА рою тощо.

За результатами роботи вироблено варіант застосування роїв БпЛА, сформульовано модель управління роями БпЛА. Також є окремі аспекти, які мають враховуватись під час моделювання і алгоритмізації дій рою БпЛА. Більш докладно ця проблематика буде вивчена під час подальших досліджень.

Основними перспективними напрямками слід вважати алгоритмізацію управління роєм на основі «мультіагентних систем», а також визначення структури та складу рою ударних БпЛА для ураження різних класів цілей, зокрема нестационарних групових цілей (наземних та повітряних).

УДК 355.56:159.9(477.87)

Васищев В.С., кандидат педагогічних наук, доцент, начальник кафедри організації роботи з персоналом оперативного факультету, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник;

Бухун А.Г., кандидат педагогічних наук, доцент, заступника начальника оперативного факультету з навчальної роботи – начальник навчальної частини, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ І ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ (БОЙОВИХ) ЗАВДАНЬ ПІДРОЗДІЛАМИ І ЧАСТИНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Відповідно до бойових статутів України всебічне забезпечення бою (дій) полягає в організації та здійсненні заходів, спрямованих на збереження боєздатності підрозділів, їх підготовку та ефективне застосування під час виконання бойового завдання. Воно проводиться як під час підготовки, так і в ході ведення бою (дій). Згідно зазначених статутів, одним із видів всебічного забезпечення є морально-психологічне забезпечення (МПЗ).

Однак, на сьогоднішній день на основі проведеного аналізу відбиття повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України, яке проведено фахівцями Центрального науково-дослідного інституту ЗСУ, зроблено висновок, що існуюча система МПЗ не має достатніх спроможностей для забезпечення необхідного морально-психологічного стану (МПС) особового складу під час виконання бойових (службово-бойових) завдань у ході ведення воєнних дій.

Причинами низької спроможності забезпечення належного рівня МПС особового складу вважається:

- невідповідність результатів функціонування системи МПЗ завданням, які на неї покладаються в мирний час і в особливий період;
- низька ефективність системи управління МПЗ;
- невідповідність системи МПЗ військових формувань України принципам, які застосовуються у збройних силах держав – членів НАТО.

З метою вирішення зазначеної проблеми фахівці ЗСУ пропонують трансформувати систему МПЗ у систему психологічної підтримки персоналу, яка передбачає ліквідацію вертикалі заступників командирів з МПЗ з перекладанням завдань за напрямом психологічної підтримки персоналу на заступників командирів усіх рівнів; перерозподіл завдань структурних підрозділів МПЗ між структурними підрозділами персоналу (за напрямом

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

психологічної підтримки), стратегічних комунікацій (за напрямом внутрішньо-комунікаційної роботи), логістики (за напрямом забезпечення військ (сил) технічними засобами пропаганди) та Міністерства оборони (за напрямом національно-патріотичної та культурологічної роботи).

Очікуваними результатами проведення зазначених реформ є створення системи психологічної підтримки персоналу, яка буде спроможна ефективно здійснювати формування, розвиток, підтримання та відновлення в особового складу психічних якостей, необхідних для успішного виконання завдань за призначенням.

Автори вважають що зазначений підхід можливо і має право на існування, однак це дещо за вузьке сприймання проблеми роботи з персоналом. Морально-психологічне забезпечення в армії відіграє ключову роль, оскільки воно спрямоване на підтримку високого морального духу військовослужбовців, їхньої готовності ефективно виконувати завдання у складних умовах.

Проведений аналіз бойових статутів ЗСУ та бойових статутів багатьох країн НАТО свідчить, що хоча конкретні формулювання та підходи можуть варіюватися, морально-психологічне забезпечення зазвичай має включати наступні аспекти:

- психологічна підготовка: підготовка військовослужбовців до можливих емоційних та психологічних навантажень, з якими вони можуть зіткнутися під час бойових дій;

- підтримка морального духу: заходи, спрямовані на підтримку високого морального духу серед військовослужбовців, включаючи організацію дозвілля, нагородження за відзнаки в службі, забезпечення зв'язку з сім'ями тощо;

- інформаційно-психологічні операції: дії, спрямовані на формування необхідного інформаційного простору, як внутрішнього, так і зовнішнього, для забезпечення психологічної стійкості та мотивації військовослужбовців;

- робота з персоналом: виявлення та розв'язання особистісних та міжособистісних конфліктів, консультування військовослужбовців з питань, які можуть впливати на їхню службову діяльність та моральний стан;

- психологічна реабілітація: забезпечення психологічної допомоги та реабілітації військовослужбовцям, які отримали травми або пережили стресові ситуації під час бойових дій.

Таким чином, система морально-психологічного забезпечення (психологічної підтримки персоналу, роботи з особовим складом тощо) є важливим і актуальним питанням забезпечення успішності виконання поставлених службово-бойових (бойових) завдань. Поряд з цим, на думку авторів, створена система повинна бути єдиною для усіх існуючих в державі збройних формувань та мати концептуальний характер.

УДК 623.4:311.2

Васьківський М.І., доктор технічних наук, професор, заступник начальника (з питань розвитку та випробувань), Центральний науково-дослідний інститут озброєння та військової техніки Збройних Сил України (м. Київ), полковник

ФОРМАЛІЗОВАНА МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕНЬ ЗБРОЇ, ЗАСТОСОВАНОЇ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ

Повномасштабне вторгнення рф в Україну 24 лютого 2022 року і подальший етап російсько-української війни характеризується високою інтенсивністю бойових з нанесенням масованих ударів не тільки по частинах і підрозділах в районах проведення військових операцій, але і по військових та державних об'єктах, об'єктах критичної інфраструктури, соціально-побутової та житлової інфраструктури, медичних і освітніх закладах, що знаходиться на всій території України. Для нанесення цих ударів країною-агресором застосовуються не тільки балістичні та крилаті ракети повітряного, морського та наземного базування, ракетні та ракетно-реактивні комплекси та артилерійські системи, всі види безпілотних літальних апаратів, але й зенітні (С-300 і С-400) та протикорабельні ракети («Онікс» і «Циркон»), які модифіковані для застосування по наземним цілям. Уся ця зброя, зокрема високоточна, з причини недостатньої ефективності та неспроможності долати сучасну ППО піддається удосконаленню. Це зумовлює необхідність постійного дослідження застосованих технічних рішень для відпрацювання оновлених заходів протидії.

Крім того, зважаючи на те, що виготовлення сучасної зброї в рф здійснювалося з широким залученням сучасної іноземної елементної бази, а її постачання частково блокуються введенням санкційних заходів виникає необхідність встановлення оновлених корпоративних і логістичних зв'язків рф з країнами-посередниками з метою посилення та поширення відповідних санкцій. Виконання наведених заходів потребує удосконалення існуючих методик досліджень зброї, застосованої рф проти України, на основі узагальнення досвіду, накопиченого різними установами всіх складових сектору безпеки і оборони.

Основою методики досліджень зброї є усвідомлення комплексної мети для розуміння цілісності загальних завдань та розчленування її на окремі складові, до яких слід віднести такі завдання: фіксування особливостей бойового застосування зразка озброєння, військової та спеціальної техніки (ОВТ); ідентифікація зразка ОВТ; визначення його основних характеристик з описом фізичних принципів ураження та технічних рішень, застосованих при розробці; розроблення пропозицій щодо протидії застосування зразка ОВТ чи нейтралізації її уразливого впливу; дослідження конструктивних особливостей зразків та розробка рекомендацій для використання в науково-технічній експертизі в інтересах

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

держави; складання переліків застосованих радіоелектронних елементів та визначення логістичних ланцюгів (кооперації) їх поставок до рф, тощо.

Ідентифікація зразка ОВТ передбачає дослідження наявних позначень їх номерів та маркування зразка (включаючи назви, серійні, заводські, десяткові коди її складових); визначення виробника (розробника) зразка та його кооперацію за основними складовими; формування еталонних фото зразка або його фрагментів (частин зразка зі схематичним зазначенням складу зразка).

Визначення призначення, основних ТТХ та умов бойового застосування зразка має включати: фіксування (по можливості) умов та часу підготовки, розгортання, застосування (удару) із описом тактики застосування зразка; опис результатів застосування – зони, характеру та властивостей ураження; формалізацію закономірностей (природи) та фізичних принципів удару (удару) та пошкоджень.

Оцінка технологічних рішень, прийнятих при розробленні та виробництві зразка ОВТ, повинні в цілому включати: опис конструкції зразка та її основних складових; оцінку застосованої елементної бази із наведенням фотографії елементів з наявними надписами та десятковими номерами; складання топології зразка та його складових; визначення розробника та виробника зразка та його кооперації; наявність патентів на зразок та (або) промислові зразки; виявлення та опис модифікацій та нововведень з підвищення ефективності застосування; дослідження з матеріалознавства основних (ключових) компонентів; результати відстеження логістичних ланцюгів постачання радіоелектронних елементів та сировини.

Оцінювання можливостей використання результатів експертизи полягає у проведенні: порівняльного аналізу характеристик застосованого зразка з вітчизняними та закордонними аналогами; відпрацювання пропозицій щодо протидії (нейтралізації) та зменшенню наслідків його впливу; розроблення пропозицій з використання результатів експертизи в інтересах вітчизняного ОПК (реінжиніринг) та іноземних партнерів.

Використання науково-технічної експертизи в інтересах органів державної влади, правоохоронних та слідчих органів (прокуратури) полягає у: визначенні ступеню віднесення зразка до забороненої зброї згідно з нормами міжнародного гуманітарного права; узагальнення інформації щодо застосування зразка на всій території України; формування каталогів з еталонними зображеннями застосування зброї її залишків та наслідків використання, тощо.

Наведена методика дослідження зброї рф формалізована на основі узагальнення досвіду проведення цих робіт науковими установами Міноборони та ЗС України з урахуванням взаємодії з правоохоронними, слідчими, розвідувальними та державними органами України при виконання ними завдань за призначенням. Вона направлена на орієнтування всіх суб'єктів цього процесу на забезпечення єдності з досягненні комплексної мети – суттєвому зменшенні потенціалу рф по виробництву зброї у війні на виснаження.

УДК 351.746.1

Віхтюк А.В., доктор філософії публічного управління та адміністрування, слухач факультету підготовки керівних кадрів, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), полковник

РОЗВИТОК БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА НА ДЕРЖАВНОМУ КОРДОНІ

У ході протистояння збройному вторгненню прикордонні підрозділи отримали величезний бойовий досвід. Разом з тим виконання завдань прикордонної безпеки в умовах дії правового режиму воєнного стану та в післявоєнний період неможливо без застосування наукових підходів, аналізу безпекового середовища та прогнозування його розвитку.

Сценарій перший. «Продовження позиційної війни» можливий за умови, виникнення проблеми комплектування військ, виснаження ресурсів обох сторін. Бойові дії матимуть локальний характер. Противник буде продовжувати: активне ведення повітряної розвідки; періодичні обстріли всієї території України; використання ДРГ на прикордонних територіях; нарощування військового потенціалу в Криму; блокування мореплавства тощо.

Другий Сценарій. «Заморожений конфлікт» можливий у разі проведення противником повної мобілізації, створення ефективної ешелонованої оборони на тимчасово окупованих територіях, вирішення проблем ремонту та виготовлення військової техніки, налагодження логістики. Агресор буде продовжувати нанесення ударів по території України всіма наявними засобами.

Третій сценарій. «Відновлення територіальної цілісності» (найкращий) можливий у разі військової перемоги України над агресором та повернення контролю за всією міжнародно визнаною територією держави. Це може спричинити незворотні соціальні конфлікти в росії, зміну вищого російського керівництва та територіально-адміністративного устрою. Проте, це не вплине на зміну геополітичних амбіцій російської політичної еліти. Усунення воєнних загроз та впровадження в росії демократичних процесів призведе до відновлення роботи окремих пунктів пропуску.

За будь-яких сценаріїв розвитку безпекового середовища на кордоні з російською федерацією та республікою білорусь має бути посилена військова складова оборони та охорони державного кордону, а на кордоні з країнами-членами ЄС і Молдовою доцільно інтенсифікувати впровадження європейських принципів інтегрованого управління кордонами та нарощування правоохоронної складової.

Для створення безпекового середовища у прикордонних регіонах

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

прикордонна політика має враховувати необхідність: адекватного реагування на терористичні та військові загрози з боку російської федерації та республіки білорусь; впровадження європейських принципів охорони кордону з країнами ЄС, Молдовою та охорони зовнішніх кордонів ЄС; протидії негативному впливу на українське суспільство наслідків погіршення економічної ситуації в країні-агресорі, що може призвести до погіршення криміногенної ситуації в її прикордонних з Україною регіонах, виникнення міграційної кризи, збільшення кількості спроб незаконного переміщення через державний кордон предметів контрабанди та різноманітних товарів; комплексного врахування факторів прикордонної, соціальної, громадської та інших видів безпеки; удосконалення системи мотивації громадян щодо їх участі в охороні та захисті державного кордону України.

Отже, в історичній перспективі місія Державної прикордонної служби України полягатиме у забезпеченні захисту зовнішніх кордонів ЄС, що потребує підвищення та розвитку оборонних і охоронних спроможностей суб'єктів інтегрованого управління кордонами, безумовного дотримання норм міжнародного права, впровадження європейських демократичних цінностей та верховенства права.

УДК 621.454:629.735.4

Владов С.І., кандидат технічних наук, начальник відділу організації наукової роботи та гендерних питань, Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ (м. Кременчук);

Бардаков А.Ю., здобувач вищої освіти, Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ (м. Кременчук)

**ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ РОЗРОБКИ
ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ГАЗОТУРБІННИХ ДВИГУНІВ ВЕРТОЛЬОТІВ
В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ**

В умовах стрімкого технологічного розвитку та постійної необхідності у вдосконаленні авіаційних систем, інноваційні технології в галузі розробки та експлуатації газотурбінних двигунів (ГТД) вертольотів стають домінуючою темою. Здатність швидко реагувати на виклики сучасності та адаптуватися до умов військових конфліктів, вибухового зростання транспортного об'єму та змін у вимогах до екологічної стійкості стає визначальною для успішної функціонування авіаційної індустрії.

Україна, розвиваючи свій авіаційний сектор та забезпечуючи високий ступінь безпеки в цій галузі, активно працює над законодавчою базою, яка враховує інноваційні технології у розробці та експлуатації ГТД вертольотів.

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

Законодавчі акти, такі як «Повітряний кодекс України» та «Про оборону України», надають правовий фреймворк для впровадження передових технологій, визначаючи стандарти безпеки, вимоги до екологічної стійкості та критерії для ефективного використання ГТД вертольотів. Ця законодавча база відображає стратегічний підхід України до розвитку авіаційної сфери, сприяючи впровадженню інновацій та забезпеченню високої готовності авіаційних систем у сучасних умовах, включаючи воєнні конфлікти та особливі правові режими.

ГТД вертольотів є ключовим елементом сучасних військових та цивільних вертольотів, причому їхні технічні характеристики визначають не тільки їх продуктивність, але й безпеку, ефективність пального використання та відповідність нормативам екологічної безпеки. З урахуванням зростання глобальної потреби в мобільності та швидкому розвитку військових технологій, розробка та ефективна експлуатація інноваційних ГТД вертольотів стають важливою стратегічною задачею.

Застосування передових матеріалів, гібридних систем, систем штучного інтелекту та технологій «здоров'я» ГТД вертольотів відкриває нові можливості для підвищення готовності та надійності вертольотів у найскладніших умовах експлуатації. Актуальність цього дослідження визначається необхідністю забезпечення високої ефективності та безпеки авіаційної діяльності, що стає важливим аспектом у забезпеченні національної безпеки та військової мобільності в умовах непередбачуваних ситуацій.

Інноваційні технології та рішення у розробці та експлуатації ГТД вертольотів визначають новий етап у підвищенні їхньої готовності та сумісності з особливими правовими умовами. Однією з ключових тенденцій є використання передових матеріалів у конструкції двигунів, зокрема, легких та міцних композитних матеріалів, що дозволяє зменшити вагу та підвищити тривалість служби. Використання 3D-друку для виробництва деталей ГТД вертольотів може значно скоротити час виготовлення та зменшити вартість запчастин. Це може бути особливо корисно в умовах особливих правових режимів, коли доступ до традиційних постачальників може бути обмежений.

Зокрема, розробники активно впроваджують концепції гібридних та електричних двигунів, що сприяє покращенню ефективності пального та зниженню викидів. Це не тільки робить ГТД вертольотів більш стійкими до змін у законодавстві про екологічні стандарти, але і дозволяє економити авіаційне паливо, що є важливим у воєнних умовах та при веденні операцій в областях обмеженого доступу. Розробка гібридних та електричних двигунів вертольотів також може значно знизити їх шумність, вібрацію та викиди шкідливих речовин, що може бути особливо корисним для виконання бойових завдань в густонаселених районах або в умовах екологічних обмежень.

Ще однією інновацією є використання штучного інтелекту та динамічних систем автоматизованого моніторингу стану ГТД вертольотів. Алгоритми нейронних мереж дозволяють передбачати можливі несправності та урахувати особливості експлуатації у зоні воєнного конфлікту, забезпечуючи таким чином високий рівень готовності та безпеки. Штучний інтелект може використовуватися також для прогнозування несправностей вузлів проточної частини ГТД вертольотів (авторами доведено, що використання нейромережових технологій розв'язують задачу прогнозування з точністю, що перевищує 99%), оптимізації маршрутів польоту вертольотів та автоматизації їх технічного обслуговування, що може значно підвищити безпеку польотів та зменшити час простою вертольотів.

Застосування технологій «здоров'я» ГТД вертольотів також є актуальним. Вбудовані системи діагностики, які моніторять стан окремих компонентів двигуна та передають дані для аналізу, дозволяють проводити регулярне та передбачуване технічне обслуговування. Це сприяє зменшенню часу простою вертольотів та підвищенню їх ефективності в умовах надзвичайних ситуацій та особливих правових режимів.

На підставі вищевикладеного можна констатувати, що ГТД вертольотів повинні бути розроблені та експлуатуватися з урахуванням особливих правових режимів, таких як воєнний або надзвичайний стан. Це може включати в себе додаткові заходи безпеки, такі як захист від радіоелектронної боротьби або кібератак. Впровадження цих інноваційних технологій та рішень може значно підвищити готовність, надійність та сумісність ГТД вертольотів з особливими правовими режимами.

УДК 355.415.1

Власов К.В., старший викладач кафедри військового зв'язку та інформатизації, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Новикова О.О., кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри військового зв'язку та інформатизації, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

СЕРВІСИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМУНІКАЦІЙ СИСТЕМ ЗВ'ЯЗКУ ТА ІНФОРМАЦІЇ ОПЕРАТИВНОГО РІВНЯ ЗГІДНО ВИМОГ КЕРІВНИХ ДОКУМЕНТІВ НАТО

Бачення НАТО на наступне десятиліття викладено у стратегічній концепції НАТО: «Альянс має бути спроможним захищати своїх членів від повного спектру загроз; бути здатним до врегулювання найбільш випробувальних кризових

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

ситуацій; та мати більші можливості співпрацювати з іншими організаціями та державами задля забезпечення міжнародної стабільності. НАТО буде більш гнучким, більш спроможним та більш ефективним у використанні коштів і продовжуватиме слугувати важливим інструментом задля миру».

Забезпечення ефективних систем зв'язку та інформації (CIS) із належним рівнем надійності, гнучкості та взаємосумісності в структурі органів військового управління НАТО (NCS), структурі ОЗС НАТО (NFS), а також з країнами, що не є членами НАТО, та іншими міжнародними організаціями безпосередньо сприяє реалізації бачення та амбіцій НАТО.

Згідно вимог керівних документах розглянуто перелік мінімально-необхідних сервісів CIS для забезпечення С4І підрозділів оперативної ланки. До цього переліку входять сервіси за принципом «людина для людини» (H2H) (з урахуванням обмеженої здатності смуги пропускання), а також базові та функціональні сервіси.

Домен OPCIS – це мережа (мережі), що розгортається на рівні від корпусу до бригади. OPCIS забезпечує всі сервіси у необхідному обсязі для потреб кожного органу командування та управління на рівні OPCIS. У випадку із сервісами, що входять до специфікації відповідної спіралі FMN, передбачається застосування федеративних принципів, тоді як взаємосумісність буде забезпечуватись шляхом дотримання єдиних стандартів та специфікацій для сервісів. Взаємосумісність для необхідних сервісів, що не пройшли належної стандартизації, буде забезпечуватись протягом необхідного періоду шляхом обміну сил та засобів. З кожною наступною спіраллю зростатиме кількість федеративних сервісів до тих пір, поки всі відповідні сервіси OPCIS не набудуть повноцінної взаємосумісності та федеративності.

Серед носіїв сервісів передачі даних в межах домену OPCIS присутні носії військових загоризонтних широкосмугових систем та/або цивільних супутникових систем, посилені дротовими сервісами передачі даних (виділені комерційні лінії) та носіями широкосмугових горизонтних та бездротових загоризонтних тропосферних систем з ультрависокою (UHF) або надвисокою (SHF) частотою, які забезпечують підключення органу командування та управління. Вимоги до роботи носіїв передачі даних під час руху не передбачено. Бездротові загоризонтні носії передачі даних на ультрависокій (UHF) або надвисокій (SHF) частоті використовуються в межах домену OPCIS в якості альтернативних засобів зв'язку. Вимоги до роботи носіїв передачі даних під час руху не передбачено. Водночас, можливе використання загоризонтних вузькосмугових систем з ультрависокою частотою (BLOS NB UHF) для підключення к пересувним командним пунктам на рівні TACCIS.

За результатами проведеного аналізу вимог керівних документів отримані практично досяжні вимоги до мінімально-необхідних сервісів забезпечення комунікацій систем зв'язку та інформації для забезпечення С4І підрозділів оперативної ланки для України та країн НАТО в цілому.

УДК 351.746.1

Вороний С.В., слухач факультету підготовки керівних кадрів, Національна академія Державна прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), полковник

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ПРИКОРДОННИХ (СПІЛЬНИХ ПРИКОРДОННИХ) ОПЕРАЦІЙ НА ДЕРЖАВНОМУ КОРДОНІ

Оперативно-профілактичні заходи щодо протидії протиправній діяльності на державному кордоні проводяться по протидії певним видам протиправної діяльності, наприклад, злочинній діяльності, незаконній міграції, контрабандній діяльності тощо.

Оперативно-профілактичні заходи проводяться, як правило, в формі прикордонної служби та прикордонного контролю сил та засобів, які приймають у них участь.

Метою операцій є попередження, запобігання та припинення злочинних дій, пов'язаних з посяганнями на недоторканість державного кордону та суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні. Мета операцій може мати соціальну, правову, режимну, економічну та військову складові.

Їх підготовка і проведення ґрунтується на системі режимних та оперативних заходів організованих з метою посилення охорони державного кордону на ділянці відповідальності регіонального управління у повсякденних умовах.

Відмінність від звичайної повсякденної діяльності полягає в залученні більшого складу сил та засобів зосередження їх у визначених районах, посиленні режимних і активізації оперативних заходів. При цьому у цілому зберігається основні закономірності дій органів Державної прикордонної служби України, притаманні повсякденній діяльності на ділянці відповідальності.

В залежності від призначення, умов проведення оперативно-профілактичних заходів вони можуть проводитись різними способами, застосування яких доцільно в тому чи іншому конкретному випадку.

Прикордонна операція (далі операція) – форма оперативно-службових дій, яка полягає в проведенні узгоджених і взаємопов'язаних за метою, завданнями, місцем і часом заходів, які проводяться силами та засобами органів Державної

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

прикордонної служби України, відповідних правоохоронних та державних органів за єдиним замислом і планом для виконання конкретних завдань щодо охорони державного кордону, що виникають при ускладненні обстановки на державному кордоні чи контрольованому районі в мирний час, координація яких здійснюється органами Державної прикордонної служби України.

Взаємодіючі правоохоронні органи, залучаються до участі в прикордонних операціях відповідно до завчасно відпрацьованих і узгоджених планів взаємодії.

Прикордонні (спеціальні) операції характеризуються:

- одночасним їх проведення з виконанням постійних завдань з охорони державного кордону;
- організованістю дій, їх єдністю за місцем і часом;
- протидіючою стороною, якою, як правило, є відносно невеликі за складом, організовані групи правопорушників, особливо небезпечні правопорушники. Але збитки, які вони можуть принести, можуть бути досить значимі, що визначає оперативну значущість операцій;
- динамікою розвитку обстановки, яка зумовлюється використанням правопорушниками різнорідних сил, засобів та способів дій, прагненням до прихованості;
- просторовим розмахом операцій та тривалістю, які визначаються їх метою, характером дій правопорушників, фізико-географічними умовами району операції і іншими умовами.

УДК 355.42/355.426.4

Годлевський С.О., старший викладач кафедри професійної підготовки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник;

Лавніченко О.В., кандидат військових наук доцент, професор кафедри державної безпеки та оперативного мистецтва, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

**УЗАГАЛЬНЕННЯ ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ СИЛ
ЖАНДАРМЕРІЇ ТА ПОЛІЦІЇ КРАЇН ЄВРОПИ Й СЕРЕДЗЕМНОМОР'Я
У СТАТУСІ ВІЙСЬКОВОЇ УСТАНОВИ У СЕРЕДНЬО-
І ДОВГОСТРОКОВІЙ ПЕРСПЕКТИВІ**

Сьогодні проблеми безпеки стають дедалі складнішими. Багато явищ взаємопов'язані, і існує невід'ємний зв'язок між «внутрішніми» та «зовнішніми» загрозами. Силкові структури, які залучаються для реагування на такі загрози повинні швидко адаптуватися до існуючих загроз, передбачати можливі

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

негативні сценарії, бути сумісними до подібних структур країн-партнерів та союзників, й відповідним чином планувати свій розвиток. Це обумовлює реформування у середньо- і довгостроковій перспективі сектору безпеки і оборони та його важливої складової – системи правоохоронних органів і військових формувань з правоохоронними функціями, до яких належить й Національна гвардія України (НГУ). Особливої актуальності це питання набуло в умовах відбиття зовнішньої агресії та дії правового режиму воєнного стану, коли реалії сьогодення вимагають не тільки організації швидкої підготовки й максимального залучення формувань НГУ до ведення бойових дій і виконання низки безпекових завдань, а й своєчасного планування подальшого розвитку гвардії. Для розуміння контексту планування розвитку НГУ здійснено узагальнення основних тенденцій розвитку сил жандармерії та поліції провідних країн Європи й середземномор'я у статусі військової установи.

Основними тенденціями розвитку сил жандармерії є такі:

- поглинання їх цивільною поліцією;
- поступове перетворення «сільської» жандармерії на міський тип; централізація європейських жандармерій за єдиним стандартом;
- «приватизація» сектору безпеки;
- збільшення чисельності жандармерій;
- тренування на глибшу взаємодію з громадянами, все більше уваги приділяється демократизації роботи жандармерії;
- нарощується використання жандармерії для посилення прикордонного контролю, боротьби із заворушеннями, криміналістичних експертиз у кризових районах, а також вона стає однією з основних сил для міжнародних миротворчих і стабілізаційних операцій;
- залишається підпорядкування декільком міністерствам, жандармерія стає полівалентною, багатофункціональною установою, яка часто перевершує нормальний обсяг поліцейських обов'язків, має здатність виконувати поліцейські функції в усьому спектрі кризи – від мирного часу до воєнних умов, і гарно підходить для стабілізаційних дій в умовах конфліктів низької інтенсивності.

В безпекових структурах ЄС, НАТО, ООН загрози розглядаються як взаємопов'язані за різними сферами – стійкість державних інституцій, організована злочинність, кіберзлочинність, тероризм, повстанські прояви, заворушення тощо і спостерігається тенденція зсуву пріоритетів від забезпечення безпеки держави до безпеки особистості. З огляду на розмиття меж між зовнішньою та внутрішньою безпекою, потреби інтегрованого підходу із комплексного застосування спроможностей військових, воєнної поліції, жандармерії, цивільної поліції, прикордонних служб, розвідувальних організацій, приватних безпекових структур, неурядових організацій тощо.

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

Відповідно до концепції реформування сектору безпеки, були визначені різні рівні реагування на зміни в оперативній обстановці:

– перший рівень – основні поліцейські дії, починаючи від роботи поліції громад, охорони громадського порядку і безпеки, до припинення заворушень, арешту підозрюваних у військових злочинах і терористів;

– другий рівень складають дії оперативних (спеціальних) підрозділів та військових частин жандармерії щодо динамічного реагування на повстанські дії та масштабне насильство;

– третій рівень складається з можливостей наступальної підтримки, наприклад підтримки з повітря і артилерії, коли поряд з військовими частинами жандармерії можуть обмежено застосовуватися армійські підрозділи.

Така трирівнева модель має багато спільного з вітчизняними реаліями і може бути розглянута для застосування в Україні.

Отже, сили жандармерії опинилися в ситуації, в якій вони повинні мати справу з великою різноманітністю ризиків для безпеки. Вони повинні прагнути визначити свою роль та завдання в транснаціональному світі, яким керує мережа багатосторонніх організацій; визначити свій внесок у забезпечення безпеки на різних рівнях, навіть у ситуаціях, коли вони мають справу з широким спектром ризиків для безпеки.

Зазначене у повному обсязі стосується й НГУ, які входять до складу ФІЕР. На додачу до світових тенденцій трансформування ролі й місця жандармерій в забезпеченні все ширшого спектру безпекових завдань, перед гвардією повстали виклики щодо потреби виконання великого обсягу бойових і безпекових завдань в умовах воєнного стану при: обмежених ресурсах; незавершеності реформування сектору безпеки і оборони; незбалансованості ролі і місця НГУ серед інших силових структур та спектру завдань в питаннях забезпечення безпекового середовища; інколи, недостатньому розумінні органами влади меж спроможностей НГУ та її основного призначення; недосконалості діючого законодавства тощо. Тому, актуальним питанням є зважене і обґрунтоване визначення стратегії розвитку гвардії у середньо- і довгостроковій перспективі для наближення до потреб конкретних груп населення, уникнення виконання невластивих завдань, дублювання функцій та забезпечення отримання потрібного обсягу повноважень та розвитку спроможностей у правильному напрямку для усунення «пробілів» в безпеці громадянина, суспільства і держави.

УДК 356/359

Грінченко В.В., старший викладач кафедри прикордонної служби, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), підполковник;

Каштелян С.О., кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри прикордонної служби, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький)

ПРОБЛЕМА УДОСКОНАЛЕННЯ БОЙОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИКОРДОННИХ ПІДРОЗДІЛІВ

Представники сектору безпеки та оборони України майже усі питання аналізують через призму війни. Війна, що триває вже більше двох років вимагає переосмислення концепцій, парадигм та положень.

Незважаючи на чималу кількість проблем, можна констатувати один беззаперечний факт – «червоним маркером» у їх вирішенні є перетворення, удосконалення та трансформація. Однією з проблем, на яку варто звернути увагу на удосконалення бойового забезпечення прикордонних підрозділів на ділянці відповідальності у зоні ведення бойових дій.

Варто зазначити, що значення бойового забезпечення полягає у реалізації заходів щодо зниження ефективності дій ворога, його раптовості у нападі, створенні таких умов, які уможливають організований та своєчасний вступ у бій. Для військовослужбовців прикордонних підрозділів актуальними є такі різновиди бойового забезпечення: маскування, розвідка, радіаційний, хімічний та біологічний захист, захист від ядерної зброї та високоточної зброї.

Процес удосконалення являє собою послідовних логічно продуманих дій, здійснення яких вимагає синергії процесів. Можна стверджувати, що у реалізації удосконалення бойового забезпечення прикордонних підрозділів слід виокремити декілька етапів, першим з яких є наявність необхідного рівня підготовки військовослужбовців. Щоб здійснити зміни необхідно розуміти як їх змінювати.

Потреба в удосконаленні бойового забезпечення прикордонних підрозділів викликана, в першу чергу, наявністю нових видів техніки та озброєння західних зразків; розумінням змін у секторі безпеки та оборони як умови перемоги армії радянського типу, якою нині є російська; зміною стратегії та тактики росіян у веденні війни проти України.

Важлива теза у представленій доповіді – рівень бойового забезпечення прикордонного підрозділу – це рівень якості виконання бойових завдань цим підрозділом. Проте проблема недостатнього рівня бойового забезпечення

прикордонних підрозділів пов'язана ще з однією важливою проблемою – неефективність застосування ресурсів такого забезпечення.

У сфері охорони та захисту державного кордону пріоритетності набувають загрози, що є небезпечними в організації охорони кордону, а це змушує вирішити питання удосконалення бойового забезпечення прикордонних підрозділів.

УДК 355.4

Гудзь М.В., слухач 752 навчальної групи оперативного факультету, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), майор;

Гунбін К.Ю., кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри управління та логістики оперативного факультету, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ІСТОРИЯ ВИНИКНЕННЯ ВИДІВ БОЙОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬК ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Бойове забезпечення полягає в організації і здійсненні заходів, спрямованих проти раптового нападу противника, зменшенні ефективності його ударів і вогню по військам, створенні для них сприятливих умов для успішного виконання поставлених завдань. Види бойового забезпечення змінювалися з плином часу. Деякі з них то ставали самостійними галузями, то включалися в інші, а часом і переростали рамки забезпечення та включалися в зміст бою.

Перша світова війна поклала початок розвитку бойового забезпечення. До неї існувало лише три його види: маскування, розвідка і збереження. Однак під час війни стали вперше застосовуватися танки, авіація і тому було започатковано такі галузі забезпечення, як протитанкова, протиповітряна оборона і протихімічний захист військ. Також з'явилася необхідність в метеорологічному забезпеченні через використання повітроплавальних апаратів і ведення артилерійського вогню з закритих позицій.

Після Великої Вітчизняної війни в види забезпечення бойових дій були введені певні корективи. Зважаючи на збільшення стиків між частинами і підрозділами і відносно невисокої щільності сил і засобів при маневрених діях стали особливо уразливі фланги і стики між підрозділами і частинами. Це призвело до появи нової галузі, яка називалася забезпеченням флангів і стиків. Також під час Вітчизняної війни захист від повітряних десантів теж стала галуззю забезпечення.

Протибактеріологічний і протиядерний захист стали вперше застосовуватися в післявоєнний період. Пізніше, спільно з протихімічним

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

захистом, вони увійшли в нову галузь забезпечення, яку назвали захистом військ від радіаційного хімічного бактеріологічного впливу засобів противника.

Такі види, як протиповітряна і протитанкова оборона, захист від повітряних десантів, забезпечення флангів (стиків), стали частиною загальновійськового бою і як види бойового забезпечення були скасовані.

Розвідка – це найважливіший вид бойового забезпечення, який являє собою сукупність заходів, що проводяться командирами, штабами всіх ступенів і військами з метою добування розвідувальних відомостей про противника, місцевість і погоду в районі майбутніх дій, які необхідні для управління військами та зброєю. Мета розвідки полягає у викритті складу, стану і намірів противника в інтересах прийняття обґрунтованого рішення, виключенні раптовості його дій та ефективного використання своїх сил і засобів під час виконання бойового завдання. Успішно проведена розвідка забезпечує можливість своєчасної реакції на дії противника і успішного вступу в бій частин і підрозділів, а також реалізації всього бойового потенціалу військ.

Також одним з найбільш важливих видів забезпечення є маскування. Це система заходів, які повинні приховати від передбачуваного супротивника дислокацію своїх військ, їх кількість, оснащення, бойову готовність, наміри і дії. Постійне вдосконалення засобів розвідки змушує постійно працювати і над засобами маскування.

Види всебічного забезпечення бойових дій інженерна справа увійшла під час Першої світової війни, але з часом якісно змінилася. В сучасному світі галузі інженерного забезпечення доводиться вирішувати цілий ряд складних завдань, пов'язаних зі створенням відповідних умов для бойових дій, підвищенням захисту від ворожих засобів ураження, а також нанесення ударів по передбачуваному противнику за допомогою інженерних засобів.

Найстарішою галузю є охорона - один з основних видів бойового забезпечення, що існував, ще до Першої світової війни. Всі без винятку частини і підрозділи незалежно від умов, при веденні бою і його підготовці, при пересуванні військ і розташуванні на місцевості зобов'язані виконувати заходи з охорони. Мета охорони полягає в тому, щоб виключити можливість раптового нападу противника, перешкодити ворожій розвідці і створити сприятливі умови для вступу в бій своїх військ. Завдання попередження раптових нападів з повітря колись теж покладалася на охорону, однак в сучасних умовах це стало неможливим без застосування спеціальних радіолокаційних засобів протиповітряної оборони.

Радіоелектронна боротьба - це комплекс заходів по виявленню і придушенню радіоелектронних засобів противника і, відповідно, захист власних радіоелектронних засобів від перешкод, створюваних противником.

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

Топогеодезичне забезпечення направлено на збір даних про місцевість, в якій будуть вестися бойові дії. До завдань цієї галузі входить постачання та забезпечення штабу картами, спеціальними і топографічними, фотодокументами місцевості, підготовка гравіметричної і геодезичної інформації, заходи щодо топографічної розвідки, прогнозування можливих проблем при веденні бою.

Метою метеорологічного забезпечення є оповіщення штабу, підрозділів і частин військ про метеорологічні умови в зоні безпосередніх бойових дій або в районі, де необхідно провести маневри. Ці доповіді містять у собі як прогнози, так і інформацію про фактичну погоду. Однак основним призначенням є все ж досягнення максимальної ефективності дій авіації і забезпечення безпеки польотів.

До завдань радіаційної і хімічної розвідки входить виявлення відповідного зараження і постачання штабу даними про обстановку на місцевості і в нижньому шарі атмосфери. В рамках хімічного забезпечення проводиться дозиметричний і хімічний контроль. У разі зараження військ для збереження їх боєздатності проводиться спеціальна обробка. У неї входить дезактивація, дегазація та дезінфекція техніки, зброї, інженерних і матеріальних засобів, при необхідності, санітарна обробка особового складу.

Всі види бойового забезпечення повинні застосовуватися сукупно і безперервно, в ході бою і його підготовці, під час пересування військ і їх розташування на місцевості. Беручи до уваги постійне розширення завдань і скорочення термінів їх виконання більшість роботи по забезпеченню покладається на самі війська, і тільки найскладніші завдання, що вимагають спеціальних знань і наявності техніки, виконують частини спеціальних військ, наприклад, інженерні війська.

Засоби збройної боротьби удосконалюються з часом, це неминуче призводить до постійного ускладнення бойового забезпечення. Так, за інформацією з іноземних друкованих джерел, під час Великої Вітчизняної війни витрата матеріальних засобів обчислювалась двадцятьма кілограмами на добу на одного солдата, включаючи продовольство, боєприпаси і пальне. В сучасних ця цифра збільшилася в чотири рази. В ході бою і дій військ виникають все нові і нові завдання, які з часом призведуть до появи нових галузей військового забезпечення, наприклад захисту від високоточної зброї. Це вимагатиме виконання безлічі завдань загального забезпечення з боку особового складу, а також деякого переоснащення військ, внесення корективів в усі інші галузі, адже вони повинні застосовуватися комплексно - тільки так можна досягти максимальної ефективності.

УДК 342.481.1

Гудзь Т.І., кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри конституційного і міжнародного права факультету № 4, Харківський національний університет внутрішніх справ (м. Харків)

РОЛЬ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА КООРДИНАЦІЇ ДІЙ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ В УМОВАХ СПЕЦІАЛЬНИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ

Конституція України є основним законодавчим актом, який визначає фундаментальні принципи та відносини в державі, включаючи сектор безпеки і оборони. В умовах сучасних геополітичних викликів, таких як військова агресія, тероризм і кіберзагрози, ефективне управління та координація дій у цьому секторі стають надзвичайно важливими для національної безпеки та стабільності країни. Дослідження ролі Основного Закону в цьому контексті допоможе розкрити, як правові норми та принципи впливають на функціонування сектору безпеки і оборони, виявити проблемні аспекти, які потребують подальшого вдосконалення.

Конституція України визначає основні принципи та завдання, спрямовані на забезпечення національної безпеки, у тому числі захист суверенітету та територіальної цілісності. Вона не лише закріплює правові основи функціонування сектору безпеки і оборони, але й встановлює механізми цивільного контролю над армією, що створює необхідні умови для забезпечення ефективного управління та координації дій у секторі безпеки і оборони. Так, Конституція України визначає, що основною функцією Збройних Сил України є забезпечення незалежності, територіальної цілісності і оборони держави, гарантує громадянам право на інформацію, в тому числі «з питань безпеки і оборони, правового і соціального захисту військовослужбовців та працівників розвідувальних та правоохоронних органів...»; передбачає здійснення парламентського контролю шляхом прийняття законів про оборону, бюджетних рішень у військовій сфері, проведення слухань у парламенті з питань оборони тощо. Саме Основний Закон є тим фундаментальним документом, який встановлює загальні принципи та процедури проголошення воєнного або надзвичайного стану в разі агресії. Це створює необхідну правову базу для ефективного реагування на екстремальні ситуації та забезпечення національної безпеки.

Механізми управління та координації дій у сфері оборони і безпеки також ґрунтуються на правових нормах, закріплених у Конституції України. Згідно

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

зі статтею 9 Основного Закону, норми міжнародних договорів, ратифікованих Верховною Радою України, є невіддільною частиною національного законодавства. Саме ця норма є важливою складовою для забезпечення дій України відповідно до міжнародних стандартів у сфері безпеки і оборони. Своєю чергою стаття 17 закріплює, що організація та функціонування Збройних Сил України, а також державної охорони, регулюються виключно законом. Згідно зі статтею 85, Верховна Рада України має право схвалювати рішення Президента України про використання Збройних Сил України та інших військових формувань у разі збройної агресії проти України. «Президент України є головнокомандувачем Збройних Сил України», – йдеться у статті 106 Основного Закону.

Отже, Конституція України відіграє надзвичайно важливу роль у визначенні правових засад та забезпеченні ефективного управління та координації дій у секторі безпеки і оборони. Вона встановлює принципи управління та координації дій у цих сферах, що дозволяє забезпечити ефективну координацію та контроль за заходами, спрямованими на забезпечення національного суверенітету та захисту інтересів України.

Положення Основного Закону, що регулюють управління та координацію дій складових сектору безпеки і оборони, знаходять своє логічне продовження в законах, забезпечуючи деталізацію щодо компетенції та відповідальності різних відомств та органів сектору безпеки і оборони в умовах спеціальних правових режимів. Наприклад, Закон України «Про Національну безпеку України» визначає основні принципи та завдання національної безпеки, а також механізми її забезпечення; Закон України «Про Збройні Сили України» визначає структуру та завдання ЗСУ, також регулює їх взаємодію з іншими складовими системи безпеки і оборони. Про правові гарантії для військовослужбовців та їх правовий статус йдеться в Законі України «Про правовий статус військовослужбовців та їх правовий захист».

Однак, попри наявне конституційно-правове регулювання питань забезпечення ефективного управління та координації дій складових сектору безпеки і оборони в умовах спеціальних правових режимів необхідно зазначити, що ефективність управління та координації дій у цій сфері часто обмежується нестачею ресурсів, недоліками у кадровому забезпеченні та неефективністю використання наявних механізмів. Відсутність чіткого розподілу функцій та відповідальності між різними відомствами може призводити до дублювання зусиль або, навпаки, виникненню прогалів у забезпеченні безпеки. Також, недостатня координація між військовими та цивільними структурами може ускладнювати відповідь на сучасні загрози.

Підсумовуючи, слід зазначити, що законодавство України відіграє важливу роль у формуванні правових засад сектору безпеки і оборони, але для досягнення більшої ефективності необхідно постійно вдосконалювати механізми управління та координації дій, забезпечувати достатні ресурси для їх реалізації. Для подолання проблем та покращення ефективності управління та координації дій в секторі безпеки і оборони в умовах спеціальних правових режимів України вбачаємо необхідним: внести зміни до Конституції України, які чітко визначатимуть повноваження та відповідальність органів влади у секторі безпеки і оборони; провести реформи у законодавстві, включаючи уточнення та доповнення чинних законів, що регулюють сферу безпеки і оборони, з метою забезпечення більшої чіткості, консистентності та ефективності; розробити систему моніторингу та оцінки діяльності органів безпеки і оборони для виявлення проблем та вдосконалення стратегій управління; створити умови для активної участі громадськості в процесах управління безпекою та обороною, забезпечивши прозорість та відкритість діяльності органів влади у цій сфері.

Реалізація цих рекомендацій сприятиме покращенню управління та координації дій в секторі безпеки і оборони України, забезпечуючи більш ефективний захист національних інтересів та безпеки громадян, особливо в умовах спеціальних правових режимів.

УДК 351.865

Демченко О.М., старший викладач кафедри оперативно-тактичної підготовки, Національна академія Служби безпеки України (м. Київ), підполковник

ОСНОВНІ ЗАХОДИ ЩОДО ЗАХИСТУ ОБ'ЄКТІВ ВІД ДІЙ ФОРМУВАНЬ СИЛ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ

У період загрози пункти державного і військового управління (командні пункти, вузли зв'язку), аеродроми (авіабази), підрозділи з'єднань (частин) Повітряних Сил (далі – ПС) ЗС України, безумовно, можуть стати об'єктами розвідки (уточнення координат, місцезнаходження), а також об'єктами проведення підготовчих заходів, направлених на вирішення таких завдань, як наведення на них засобів високоточної зброї (далі – ВТЗ), проведення диверсій, захоплення об'єктів з початком бойових дій.

Розрахунки показують, що при рівності бойових потенціалів сторін достатньо вивести в тил ворога 5 – 7 % сил для дій спеціальними методами, щоб лишити противника поняття про розподіл меж між фронтом та тилом і заставить іншу сторону залучати для боротьби з ними половину своїх сил та засобів.

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

Завдання, щодо знищення (виведення з ладу) особливо важливих елементів аеродромів, зенітних ракетних та радіотехнічних комплексів, системи зв'язку, складів паливно-мастильних матеріалів можуть бути вирішені силами диверсійно-розвідувальних груп (далі – ДРГ), або створеною ними агентурною мережею.

Аналіз застосування сил спеціальних операцій (далі – ССО) в локальних війнах та конфліктах останніх років свідчить, що основні зусилля будуть направлені на забезпечення прориву системи ППО шляхом застосування ВТЗ по пунктах управління (далі – ПУ) на аеродромах, пускових установках зенітно-ракетних комплексів та радіолокаційних станціях противника. Особливо відчуватиметься цей пріоритет з використанням ракетних комплексів ВТЗ морського базування стосовно до об'єктів, розташованих в оперативній і стратегічній глибині оборони.

До вирішення завдань з знищення та порушення функціонування об'єктів ПС, зенітних ракетних та радіотехнічних комплексів і систем зв'язку можуть бути залучені рейдові тактичні групи (як правило, батальйонні), повітрянодесантні чи повітряно-штурмові (аеромобільні) частини і підрозділи, а також підрозділи ССО. Основними заходами щодо запобігання диверсіям на об'єктах ЗС України є:

- постійний моніторинг ситуації, що складається в світі (в Україні) та аналіз розвідувальних даних, контроль підступів до об'єкту;
- усунення демаскуючих ознак;
- ретельний контроль транспортних засобів і вантажів, що прибувають на об'єкт;
- організація суворого перепускного режиму;
- надійна робота технічних засобів попереджувальної сигналізації та інженерних загороджень;
- висока пильність особового складу;
- виявлення та організація пошуку і знищення встановлених передавачів радіоперешкод, радіомаяків, засобів відеоспостереження;
- імітація діяльності хибних об'єктів (позицій) та радіоелектронного випромінювання радіоелектронних засобів;
- періодична зміна місцеположення для превентивного виведення рухомих засобів з-під удару.

Досвід боротьби з диверсійними або партизанськими формуваннями показує, що для успішної боротьби з ними безпосередньо в районі бойових дій необхідно утворювати угруповання сил та засобів з бойовим потенціалом, що в 8-10 разів перевищує бойовий потенціал диверсійного формування. Диверсійній тактиці підрозділів ССО необхідно протиставляти таку ж диверсійну тактику

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

спеціальних підрозділів ЗС, які оснащені зброєю, сучасним технічним та радіоелектронним обладнанням яке не поступається обладнанню формувань СпП.

Необхідно не чекати нападу на об'єкти, що охороняються, та відбивати штурм ДРГ силами в десятки разів більшими, а відслідковувати дії ССО в місцях десантування, збору та на маршрутах руху, здійснювати знищення цих формувань силами військових протидесантних резервів та вогнем армійської авіації або артилерії сумісно з спеціальними підрозділами ЗС України.

Світовий досвід боротьби з диверсійними та терористичними формуваннями свідчить про потребу створення сил:

- розвідки диверсійно-розвідувальних груп (терористів);
- суцільного кільця внутрішнього оточення для блокування виявлених груп;
- суцільного кільця зовнішнього оточення для попередження деблокування оточених груп зовнішніми силами;
- засобів протиповітряної оборони для запобігання пошуку та рятування підрозділом армійської авіації диверсійного (терористичного) формування;
- резервів на кожному з ймовірних напрямків прориву ДРГ або їх відходу для створення переваги у силах та засобах.

Висновки.

Кожний новий військовий конфлікт примушує вносити корективи в принципи та форми застосування підрозділів та частин ЗС і вносить багато нового в тактику ведення бойових дій.

Залучення, окрім військових формувань ЗС України, формувань інших силових структур з метою виявлення та знищення надасть змогу залучати до утримання в тилу (на військових об'єктах) меншої кількості військовослужбовців, більше сил тримати на напрямку зосередження основних зусиль, покращити безпеку функціонування об'єктів.

Для забезпечення безпеки об'єктів України необхідно ще у мирний час: проводити роботу з оперативного обладнання території держави, обладнувати військові об'єкти сучасними технічними засобами охорони, створити та тримати у режимі цілодобового чергування спільні територіальні інформаційно-координаційні центри з антитерористичної діяльності суб'єктів боротьби з тероризмом, які в загрозливий період або з початком військового конфлікту продовжуватимуть свою роботу в боротьбі з ДРГ.

УДК 355.5/36

Дудурич В.Г., викладач кафедри управління підрозділами Національної гвардії України, Київський інститут Національної гвардії України (м. Київ), полковник

АНАЛІЗ ЧИННИКІВ І УМОВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА РОЗВИТОК ФОРМ ЗАСТОСУВАННЯ СИЛ ОБОРОНИ ПІД ЧАС ВІДСІЧІ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

В сучасному геополітичному середовищі, де збройні конфлікти та загрози відсічі збройної агресії стають неодмінною реальністю, питання розвитку та оптимізації застосування сил оборони набуває особливої ваги. У світлі геостратегічних та політичних перетворень, уряди та військові структури кожної країни повинні системно переосмислювати та вдосконалювати свої стратегії відсічі можливої агресії для забезпечення національної безпеки та стабільності. Ця проблема вимагає глибокого аналізу та обґрунтування рекомендацій для зміцнення ефективності сил оборони.

З огляду на актуальність тематики дослідження постає мета провести комплексний аналіз зовнішніх та внутрішніх чинників, які впливають на розвиток форм застосування сил оборони у сучасних умовах відсічі збройної агресії.

Військова могутність є однією з ключових складових обороноздатності держави, але не єдиним визначальним фактором. Здатність країни до оборони визначається різними аспектами, такими як якість зовнішньої політики, наявність ворогів та союзників, співвідношенням сил військово-політичних угруповань, які протистоять одне одному. Крім того, слід відзначити, що рівень обороноздатності держави в конкретний період визначається співвідношенням різних потенціалів (оборонного, зовнішньополітичного і т. д.) до відповідних потенціалів, які може використовувати конкретний суб'єкт воєнної небезпеки (наприклад, збройне угруповання іншої держави, держава чи група держав) для здійснення агресії.

Основні заходи для забезпечення обороноздатності держави включають:

- 1) прогнозування воєнно-політичної ситуації та оцінка воєнних загроз;
- 2) розробка воєнної політики, концепції воєнного (оборонного) будівництва та розвитку збройних сил, а також воєнної доктрини;
- 3) раціональне будівництво та розвиток збройних сил, організація їхньої комплексної підготовки та підтримки в готовності;
- 4) завчасне планування застосування збройних сил з урахуванням різних варіантів (сценаріїв) початку та ведення війни;

5) розвиток військової науки та швидке впровадження її досягнень;

б) управління розвитком матеріального забезпечення збройних сил, зокрема зброєю та військовою технікою, та створення необхідної науково-технічної та технологічної бази для цього.

Аналіз чинників, які впливають або можуть впливати на розвиток Сил оборони держави, надає можливість виявити закономірності та врахувати їх під час планування відповідних заходів. Для розвитку спроможностей військ (сил) у конкретних умовах рекомендується планувати заходи на основі основних компонентів, передбачених системою DOTMLPFI. Ця система включає доктринальну базу, структурну організацію військ (сил), систему їх підготовки, ресурсне забезпечення та інші аспекти.

Рекомендують класифікувати чинники за таким чином:

- економічні, які відображають тенденції економічного розвитку України;
- соціальні та культурні, які описують стан та тенденції освіченості персоналу, специфіку звичаїв, традицій та інших цінностей, які впливають на діяльність військ (сил);

- правові, які відображають систему відносин, регульованих законодавством, вказуючи на умови для проведення військової діяльності та регулятивні акти у цій сфері;

- технологічні, аналіз яких спрямований на їх вплив на зміст та методи діяльності військ (сил), включаючи можливість використання Інтернету та інших засобів комунікації для досягнення визначених цілей.

До чинників, що представляють загрозу життєво важливим національним інтересам України, можна віднести:

- продовження повномасштабного вторгнення на територію України, окупацію росією частини областей України;

- збільшення військової потужності росією на цих територіях та в безпосередній близькості до українських кордонів, включаючи носії тактичної ядерної зброї;

- мілітаризацію окупованих територій росією за допомогою формування нових військових з'єднань та частин, а також постачання бойовиків, військової техніки та матеріально-технічного забезпечення;

- знищення української ідентичності на окупованих територіях, вчинення військових злочинів та порушення норм міжнародного гуманітарного права;

- створення нових, розширення та модернізація наявних баз і об'єктів військової інфраструктури;

- активізацію розвідувально-підривної діяльності спеціальними службами росією в Україні для дестабілізації внутрішньої соціально-політичної обстановки та підтримання непередбачених законом збройних формувань на сході України.

Аналіз факторів, що впливають на розвиток Сил оборони держави, необхідний для визначення стратегій використання сил і ресурсів.

Отже, проведений аналіз підкреслює складність і багатогранність процесу розвитку форм застосування сил оборони. Розуміння впливу зовнішніх та внутрішніх чинників є важливим елементом для ефективного забезпечення національної безпеки та відсічі збройної агресії.

УДК 351.862.44

Жабінський В.М., старший викладач кафедри державної безпеки та оперативного мистецтва, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

СПОСОБИ, ЯКІ МОЖУТЬ ЗАСТОСОВУВАТИСЬ ПРОТИВНИКОМ ДЛЯ ЗАХОПЛЕННЯ ЖИТТЄВО ВАЖЛИВОГО ЦЕНТРУ ОВО, ЩО ОХОРОНЯЄТЬСЯ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ

Існує велика кількість способів, які застосовує противник для проникнення на об'єкт, що охороняється. Розглянемо способи які частіше всього використовувались для проникнення на об'єкт, що охороняється:

- працевлаштування безпосередньо на об'єкт чи підрядні організації (в тому числі і у військові частини з охорони АЕС);
- вивчення системи охорони;
- використання недоліків пропускного режиму на КПП з пропуску співробітників та автотранспорту;
- підкуп працівників об'єкту, що охороняється, які здатні продати або передати свою перепустку на об'єкт;
- спроба проникнення «на ривок» з використанням пожежних машин, підручних матеріалів і таке інше через основну огорожу об'єкта, що охороняється;
- проникнення на об'єкт, що охороняється через підземні та повітряні комунікації;
- здійснення «таранів» КПП для пропуску автомобільного та залізничного транспорту важкою технікою, прохід на «ривок» через КПП з пропуску співробітників, підrobка документів та перепусток;
- спроба проникнути на об'єкт, що охороняється за допомогою автотранспорту, який провозить вантажі;
- використання спеціальної техніки (пожежної, медичної) для проникнення терористів на об'єкт, що охороняється, в тому числі і залізничного транспорту;

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

- провезення на об'єкт, що охороняється вибухових речовин шляхом їх прикріплення на дно автомобіля, закладання в запасні колеса, бензобаки і таке інше;
- пронесення на об'єкт зброї, вибухівки в оргтехніці та в упаковках паперу для друкування;
- захоплення автомобілів адміністрації, режимного органу, командування військової частини з метою провезення на об'єкт, що охороняється вибухових речовин та терористів;
- одночасне використання в 2-3 місцях (одне з яких є відволікаючим) спроби проникнення на об'єкт, що охороняється.

Для проведення ранжирування ступеня небезпеки, розглянемо характеристику потенційних зовнішніх порушників. Зовнішній порушник це озброєна особа яка використовує силу, хитрість, обман щоб напасти на об'єкт. Зовнішній порушник може готувати свій план атаки та його здійснення за допомогою внутрішніх порушників. Зовнішніми порушниками можуть бути терористи, або злочинні особи які мають намір викрасти ядерний матеріал, або здійснити диверсію.

Частини з охорони ОВО НГУ є важливим елементом системи фізичного захисту особливо важливих об'єктів держави. Необхідною умовою достатності системи фізичного захисту особливо важливих об'єктів держави є навченість органів управління і особового складу частин з охорони ОВО НГУ.

Підготовка частин з охорони ОВО до дій за надзвичайних обставин повинна ґрунтуватися на оцінці потенційних загроз, визначених державою.

Основою для визначення достатньої системи фізичного захисту є проектна загроза. Проектна загроза встановлює початковий стандарт щодо подальших змін в системі фізичного захисту об'єктів для забезпечення стандартизованого рівня захисту для всіх об'єктів. По мірі отримання новітньої інформації проектну загрозу потрібно постійно оцінювати, щоб забезпечити її ймовірність та надійність, так як вона є базовою для проектування та оцінки системи фізичного захисту. Придбання порушниками нових можливостей потребують від проектної загрози постійних змін по мірі зміни загроз.

Система фізичного захисту об'єкту має враховувати як зовнішні, так і внутрішні загрози. Зовнішня загроза як правило ділиться на три категорії: терористи; злочинці; протестуючі особи.

Внутрішня загроза також ділиться на три категорії: активна насильницька; активна ненасильницька; пасивна.

Внутрішні потенційні загрози у контрольованій зоні мають бути упереджені режимними органами об'єкту, що охороняється. Головним для НГУ є завдання протидії зовнішнім загрозам у забороненій зоні об'єкту, що охороняється.

Система фізичного захисту, яка повинна протидіяти терористам, як правило стійкіша, аніж система фізичного захисту яка протидіє порушникові, який не так добре підготовлений і у якого відсутні технічні засоби. Терорист, мотивований ідеєю, має наміри здійснити диверсію проти об'єкту, або викрасти ядерний матеріал. Він є членом озброєної та добре підготовленої групи, у якій великі фінансові можливості та стійка інфраструктура. Припускається, що він буде здійснювати відкритий напад на ядерний об'єкт. Він готовий загинути під час проведення диверсії.

Зі сказаного витікає, що органи управління частини НГУ з охорони ОВО мають бути готовими до участі в діях щодо знешкодження терористичного угруповання, яке захопило життєво важливий центр на об'єкті, що охороняється.

УДК 355.465.5:351.778

Залож В.В., кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри національної безпеки та управління факультету підготовки керівних кадрів, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький);

Ковальчук М.О., начальник відділу забезпечення навчального процесу, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), полковник

МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ СПРОМОЖНОСТІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРИКОРДОННОГО ЗАГОНУ ДО ФУНКЦІОНУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Актуальність. Під системою управління (далі – СУ) прикордонного загону (далі – ПРИКЗ) розуміємо сукупність функціонально взаємопов'язаних між собою органів управління (далі – ОУ), пунктів управління (далі – ПУ) та засобів управління. Кожен із цих елементів має конкретне призначення і виконує відповідні функції, а за наявності певних взаємовідносин, між ними створюється нова властивість системи – забезпечення діяльності ОУ.

За результатами аналізу можна стверджувати, що діюча СУ ПРИКЗ в цілому дозволяє реалізовувати функції із забезпечення безпеки ДК в умовах мирного часу. Разом з цим, вона відноситься до традиційних ієрархічних структур управління, а тому є не достатньо гнучкою та не дозволяє оперативно реагувати на зміни, які відбуваються у зовнішньому середовищі, зокрема, на загрози воєнного характеру. Зазначене призводить до порушення вимог окремих специфічних законів управління, появи в СУ ПРИКЗ протиріччя – між існуючим

станом процесу реалізації СУ ПРИКЗ своїх функцій в умовах воєнного стану та необхідним рівнем якості їх реалізації.

Наявність зазначеного протиріччя спонукає до проведення оцінювання спроможності СУ ПРИКЗ щодо функціонування в умовах воєнного стану з метою її подальшого вдосконалення та вибору раціонального варіанту її побудови, що забезпечить процес цілеспрямованого впливу для підтримки готовності сил і засобів загону до виконання завдань за призначенням, їх підготовки та успішного виконання завдань у ході оперативно-службової діяльності (далі – ОСД), операції (бойових дій) в зазначених умовах.

Мета – запропонувати методичний підхід, що дозволяє оцінити спроможність СУ ПРИКЗ до функціонування в умовах воєнного стану.

Результати. Під методикою оцінювання в роботі розуміємо сукупність правил формалізованої обробки інформації про стан СУ ПРИКЗ з метою визначення та аналізу її спроможності до функціонування в умовах воєнного стану. Під спроможністю СУ ПРИКЗ прийнято здатність досягти системою необхідного результату під час виконання завдань в умовах воєнного стану з використанням наявних ресурсів (можливостей).

При розробці методики автори виходили з того, що вона повинна: по-перше, показати в якій мірі існуючий стан організації СУ сприяє реалізації спроможностей СУ у ході ОСД, операції (бойових дій); по-друге, допомогти визначити вплив чинників на складові спроможності та спроможність СУ в цілому; по-третє, дати можливість оцінювати і прогнозувати якість управління силами і засобами ПРИКЗ, надати цілеспрямований характер проведенню заходів щодо вдосконалення СУ; по-четверте, дозволяти завчасно визначати найбільш слабкі місця і недоліки в організації СУ з метою їх своєчасного усунення.

Виходячи з наведеного опису, пропонується методику оцінювання спроможності СУ ПРИКЗ до функціонування в умовах воєнного стану здійснювати за таким алгоритмом: постановка завдання; аналіз СУ ПРИКЗ як складної організаційно-технічної системи; аналіз чинників, що впливають на функціонування СУ ПРИКЗ в умовах воєнного стану; формування параметрів, комплексу показників і критеріїв оцінювання спроможності СУ ПРИКЗ до функціонування в умовах воєнного стану; визначення меж інтервалів, в яких повинні знаходитися показники спроможності СУ ПРИКЗ; вибір математичних моделей (комплексної моделі) оцінювання складових спроможності СУ ПРИКЗ до функціонування в умовах воєнного стану; вибір методичного підходу до оцінювання наявних спроможностей СУ ПРИКЗ, який даватиме змогу оцінювати кожен елемент спроможності; підготовка та проведення обчислювального експерименту; обробка результатів обчислювального експерименту; формування

узагальненої оцінки спроможності СУ ПРИКЗ до функціонування та розробка рекомендацій щодо її вдосконалення з метою розвитку спроможності.

Мета, що поставлена, вимагає пошуку універсального підходу до оцінювання наявних спроможностей СУ ПРИКЗ, який даватиме змогу оцінювати кожен елемент спроможності. В основу оцінювання спроможності СУ доцільно покласти методичний підхід «DOTMLPFI», який включає оцінювання таких базових компонентів:

D – doctrine (нормативна база, яка характеризується наявністю настанов, стандартних операційних процедур тощо);

O – organization (організація СУ, що характеризується елементами, які забезпечують її організаційну стійкість);

T – training (наявність системи підготовки особового складу ОУ);

M – materiel (забезпеченість необхідними засобами управління і ресурсами);

L – leadership (якість управління та освіта керівного складу ОУ);

P – personnel (наявність кваліфікованого та мотивованого особового складу ОУ);

F – facilities (наявність і готовність ПУ до забезпечення виконання ОУ завдань);

I – interoperability (сумісність СУ ПРИКЗ для спільних дій у складі сил оборони).

Висновки. Отже запропонований підхід сприятиме об'єктивному оцінюванню наявних спроможностей СУ та за отриманими висновками дозволить обґрунтувати програму подальшого розвитку СУ з метою побудови її раціональної структури для функціонування в умовах воєнного стану.

УДК:355.51 :351.746.1

Захарчук Д.О., кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри прикордонної служби, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), підполковник;

Волобуєв В.В., доктор філософії з освітніх, педагогічних наук, викладач кафедри прикордонної служби, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), майор

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДІЙ З ПОШУКУ ПРАВОПОРУШНИКІВ ПІДРОЗДІЛОМ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ

Актуальність. Враховуючи досвід оперативно-службової діяльності підрозділів охорони державного кордону, можна зробити висновок, що значна частина виявлення та затримання порушників законодавства України з прикордонних питань залежить від дієвої підготовки та проведення спеціальних

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

заходів з пошуку правопорушників. Значної актуальності дане питання набирає із впровадженням «спеціального прикордонного режиму» в межах прикордонної смуги. Виходячи із вище зазначеного, для проведення зазначених заходів необхідно застосовувати відповідні ефективні форми та методи, які відповідатимуть тактиці дій правопорушників та можливості підрозділів ефективно їм протидіяти. Також, не менш важливим залишається питання притягнення до відповідальності правопорушників, адже довести в установленому законодавством України порядку дійсні наміри «ухилянтів» незаконно перетнути державний кордон, при їх затриманні в межах контрольованого прикордонного району достатньо важко.

Мета. Коло завдань у такій обстановці суттєво зростає, причому більшість з них мають слабоформалізований і неформалізований характер, умови їх вирішення безперервно ускладнюються. Потреба в нових методах управління елементами службового порядку підрозділу охорони кордону визначається умовами існуючої злочинної організації в прикордонних районах України та іншими загальними загрозливими явищами.

З метою вирішення даної проблеми пропонуємо створити систему виявлення порушників в місцях їх первинної появи в контрольованому прикордонному районі, розпізнавання, оперативного супроводження до прикордонної смуги та затримання їх безпосередньо під час спроби незаконно перетнути державний кордон. Основу зазначеної системи складатиме прикриття найбільш ймовірних напрямків руху правопорушників системою контрольних постів, які розташовуватимуться на тилівій межі контрольованого прикордонного району на найбільш ймовірних напрямках руху правопорушників. В подальшому оперативний супровід до місця перетину державного кордону та затримання.

Враховуючи досвід оперативно-службової діяльності підрозділів Львівського та Мукачівського прикордонних загонів, можемо стверджувати, що найбільш проблемним питанням, яке виникне перед начальником підрозділу охорони кордону буде виявлення та класифікація правопорушників серед усіх осіб та транспортних засобів, що перебувають в межах контрольованого прикордонного району. Адже встановлена система дозволів для осіб, що мають право перебувати в межах прикордонної смуги введена вперше та потребує певного часу для усвідомлення та беззаперечного виконання громадянами. Вирішення цього питання ми пропонуємо шляхом використання моделі логічного розпізнавання правопорушників із застосуванням нечіткого логічного виводу щодо оцінки ступеня загрози особи щодо порушення, які переміщуються в межах контрольованого прикордонного району, та здійснення її експериментальної перевірки. На нашу думку, застосування цієї моделі на

відміну від існуючих надає можливість: використання якісних показників; урахування неточної, приблизної інформації про значення ознак; використання знань фахівців з охорони та захисту ДК – експертів, які подаються у вигляді нечітких правил виводу; отримання більш якісної оцінки об'єкта, що досліджується під час прийняття рішень. Упровадження цієї моделі у складі програмно-алгоритмічного забезпечення інформаційно-телекомунікаційних систем ДПСУ надають змогу скоротити час прийняття достовірного рішення.

Запропонований підхід вимагає розробки методів формалізації знань і досвіду, накопичених експертами (офіцерами штабів, керівниками підрозділів (органів, управлінь, Адміністрації, інспекторами); викладачами навчальних закладів.

Висновки. Отже, ми бачимо, що в умовах воєнного стану військовослужбовці ДПСУ не лише беруть активну участь у відбитті збройної агресії РФ проти України, а й продовжують успішно протидіяти незаконному переміщенню осіб на західних кордонах з країнами Європейського Союзу.

УДК 623

Іванець М.Г., кандидат технічних наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник – провідний інженер-випробувач науково-дослідного відділу, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси);

Іванець Г.В., кандидат технічних наук, доцент, старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії факультету протиповітряної оборони Сухопутних військ, Харківський Національний університет Повітряних Сил ім. Івана Кожедуба (м. Харків);

Горелишев С.А., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри тактики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Кириченко М.І., молодший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії факультету протиповітряної оборони Сухопутних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил ім. Івана Кожедуба (м. Харків)

ХАРАКТЕРНІ РИСИ СУЧАСНИХ ВІЙН ТА МОЖЛИВІ НАСЛІДКИ ВІД НИХ ДЛЯ НАСЕЛЕННЯ ТА ТЕРИТОРІЇ КРАЇН

Одним із найбільших і страшних лих для людства на протязі всієї історії завжди була війна. Вона супроводжується значними матеріальними та людськими втратами, сприяє поширенню інших лих, гальмує розвиток людства і взагалі ставить серйозні питання про можливість подальшого виживання людей

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

на планеті Земля. З кожним роком сила зброї становиться більш потужною, а наслідки її використання все жахливішими. Певні країни світу мають ядерну зброю, яка може знищити все живе на планеті. У ХХ столітті людство пережило дві світові війни. У Першій світовій війні брало участь 38 держав, було мобілізовано 74 млн. чол., загинуло 10 млн., одержали поранення 20 млн. чол. У Другу світову війну було втягнуто 72 держави, які поставили під рушницю до 110 млн. чол., загальні людські втрати досягли понад 60 млн. чол.

У зв'язку з цим метою доповіді є визначення характерних рис сучасних війн та можливих наслідків від них.

Характерна особливість сучасних війн полягає в тому, що під час бойових дій зростає відсоток загиблих серед цивільного населення. Так, серед загиблих у Першій світовій війні 95% склали військовослужбовці і 5% – мирне населення, у Другій – 50% і 50%. Під час війни в Кореї 84% жертв припало вже на мирне населення і 16% – на військовослужбовців. Під час військових дій у В'єтнамі місцеве населення серед загиблих становило понад 90%.

Масштаби сучасних можливих війн можуть бути самими найрізноманітнішими: від військових конфліктів і війн малої інтенсивності до великомасштабних війн, таких як війни між Ізраїлем та арабськими країнами, Індією і Пакистаном, Північною і Південною Кореєю і т.п. Залишається загроза виникнення ядерної війни світового масштабу.

Протягом останніх десятиліть світова історична обстановка докорінним чином змінилася, людство вступило в ядерно-космічну епоху. Нині в світі накопичено близько 60 тис. боєголовок, що цілком достатньо для багаторазового знищення земної цивілізації. Сучасні війни можуть носити явно виражений терористичний характер військової боротьби з ознаками геноциду. Для досягнення своїх терористичних цілей застосовується різноманітна сучасна зброя. Зокрема, вогневі та ударні засоби наземного, повітряного та морського базування, ракетні системи залпового вогню, які використовують артилерійські, мінометні, реактивні, зенітні, авіаційні, стрілецькі і інженерні боєприпаси та ракети в звичайному спорядженні, запалювальні боєприпаси і вогневі суміші, високоточну зброю касетного типу, заборонену зброю з використанням фосфорних зарядів, реактивні снаряди морського базування, авіаційні бомби великого калібру (масою до 500 кг). Терористичний характер військових дій реалізується шляхом цілеспрямованого та навмисного руйнування чи пошкодження підприємств, споруд, шляхів і засобів зв'язку, об'єктів життєдіяльності населення, погрозами застосування ядерних вибухових пристроїв, хімічних, біологічних, токсичних, сильнодіючих отруйних речовин і т.п. «Мішенями» агресора можуть бути об'єкти техносфери, що мають найвищий ступінь небезпеки в країні, зокрема: атомні електростанції, гідроелектростанції,

об'єкти хімічної промисловості, греблі, відкриті розподільчі пристрої, дослідні ядерні реактори, вибухо- і пожежонебезпечні об'єкти, транспортні вузли, магістральні трубопроводи, військові склади і бази. Характерні риси можливих сучасних війн і конфліктів: масове застосування високоточної зброї; вогневе ураження важливих об'єктів і елементів інфраструктури країн із застосуванням повітряно-космічних засобів ураження; постійна загроза розширення масштабів конфліктів; можливість «обмеженого» застосування ядерної зброї; поступове зникнення межі між мирним і воєнним конфліктом; терористичний характер військової боротьби; масовий інформаційний вплив; поява зброї на нових вражаючих принципах. Можливі наслідки сучасних війн (конфліктів) для населення та території країн: втрати серед населення; масовий психологічний інформаційний вплив; порушення системи управління; порушення навколишнього середовища; параліч економіки; виникнення масштабних осередків ураження від вторинних факторів; руйнування системи забезпечення; значні ураження населення на великих територіях внаслідок застосування зброї масового ураження та зброї на нових вражаючих принципах (радіочастотної, радіологічної, інфразвукової, геофізичної, променевої), а при ядерному ударі і до значних руйнацій.

Висновки. Можливі сучасні війни характеризуються в першу чергу масовим застосуванням високоточної зброї, в тому числі і на нових фізичних принципах, відвертим терористичним характером ведення військової боротьби, що призводить до зростання числа загиблих серед цивільного населення (дітей, жінок, літніх людей), залишається загроза виникнення ядерної війни світового масштабу.

УДК 355.4

Іващенко А.М., кандидат технічних наук, доцент, провідний науковий співробітник Центру воєнно-стратегічних досліджень, Національний університет оборони України (м. Київ);

Уварова Т.В., кандидат технічних наук, старший дослідник, старший науковий співробітник Центру воєнно-стратегічних досліджень, Національний університет оборони України (м. Київ)

БАГАТОДОМЕННІ ОПЕРАЦІЇ І МІЖДОМЕННИЙ МАНЕВР В УМОВАХ ПРОТИДІЇ РОСІЙСЬКІЙ АГРЕСІЇ

Сучасна війна росії проти України супроводжується комплексними одночасними змінами у воєнно-політичній (трансформація світового порядку і блокових структур), воєнно-стратегічній (динаміка балансів і доктринальних

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

поглядів на ведення бойових дій) і воєнно-технічній (озброєння на основі нових технологій) сферах. У цих умовах розроблення і впровадження нових оперативних концепцій застосування сил є особливо актуальним.

Засадами нової концепції багатодомених операцій є «конвергенції сил і засобів», об'єднання наявних політичних і воєнних, летальних і нелетальних сил і засобів для дій у всьому доступному оперативному просторі. Нова концепція суттєво відрізняється від вже реалізованих попередніх, які були засновані на засадах «інтеграції потенціалів» – створенні постійних об'єднань військ, які використовують наявні спроможності. Концепція багатодомених операцій (далі – Концепція) стосується як ведення широмасштабних бойових дій, так і проведення спеціальних операцій.

В основі Концепції лежать принципи:

- підготовки та застосування «вікон переваги»;
- розширення набору спроможностей, які можливо об'єднати;
- поступового об'єднання складових сектору безпеки і оборони у єдину оперативну схему;
- інтеграції не тільки сил і засобів на театрі воєнних дій, а і засобів в інших сферах;
- застосування за єдиним оперативним планом, крім класичної тріади доменів (наземного, повітряного, морського), електромагнітного, космічного, кібер, інформаційного та когнітивного доменів;
- поетапного застосування сил і засобів військової і невійськової сфер у просторі протистояння;
- групування всіх наявних спроможностей для вирішення поставленого завдання відповідно до ситуації, – поширення концепції проведення воєнної операції на застосування невоєнних сил та засобів.

Незважаючи на те, що сторони протистояння не застосовують проведення багатодомених операцій, окремі багатодоменні дії вже були практично застосовані Збройними Силами України під час проведення операцій із звільнення територій у Харківській і Херсонській областях. Перспективи нової воєнної кампанії із звільнення окупованих територій та подальшого забезпечення воєнної безпеки України необхідно розглядати з урахуванням складної і неоднозначної комбінації факторів російської агресії в декількох доменах. Лише їх повне і комплексне врахування, досягнення синергетичних ефектів на перетині доменів, дасть змогу створити передумови для завдання поразки збройним силам країни-агресора і досягнення визначених цілей. Одним із варіантів вирішення цієї проблеми є подальший розвиток та впровадження засад і принципів багатодомених операцій.

Збройні Сили України також продемонстрували спроможність здійснювати міждоменні маневри, які НАТО визначає як «синхронізацію та застосування сил і

спроможностей у кількох доменах». Артилерія та безпілотні системи, посилені протидією у кібердомені та електромагнітному спектрі, зробили сухопутні війська противника вразливими до кінетичних атак. Сили та засоби, які накопичуються, легко виявляються, створюючи умови для міждоменної вразливості та «вікон переваги». Збройні сили України використовують створені «вікна переваги» для цілеспрямованого враження. Так, у взаємодії з іншими складовими сектору безпеки і оборони проведені успішні операції із враження штабу ВМС росії у Севастополі та потопленню крейсера «Москва». Те, що підрозділи Збройних Сил України змогли здійснити міждоменний маневр, вказує на наявність необхідних спроможностей, таких як багатодоменні маневрені елементи, які можуть створити значні дилеми для супротивників.

Отже, російсько-українська війна змушує країни НАТО перевірити свою готовність до широкомасштабного конфлікту та отримати необхідні спроможності. Реалізація основних принципів багатодоменних операцій, – інтегроване застосування сил і засобів, узгодженні дії одночасно в декількох доменах, формування нових довготривалих переваг, потребують розглядати розвиток сухопутних військ через призму багатодоменної війни, модернізацію матеріально-технічних засобів і концепцій застосування військ. Цей, безперечно, неповний перелік, і ретельне вивчення теорії і практики проведення багатодоменних операцій буде продовжено.

УДК 321

Каптан М.В., старший науковий співробітник науково-дослідного відділу правових проблем у сфері міжнародного співробітництва науково-дослідного управління проблем ресурсного забезпечення у воєнній сфері, сфері оборони та військового будівництва Центру воєнно-стратегічних досліджень, Національний університет оборони України (м. Київ), підполковник юстиції;

Зінчук А.М., молодший науковий співробітник науково-дослідного відділу правових проблем у сфері, сфері оборони та військового будівництва науково-дослідного управління проблем ресурсного забезпечення у воєнній сфері, сфері оборони та військового будівництва Центру воєнно-стратегічних досліджень, Національний університет оборони України (м. Київ), старший лейтенант юстиції

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ, ЗА ОЗНАКАМ, ВИДАМИ КРИЗОВИХ ЗАГРОЗ ТА КЛАСИФІКАЦІЙ

Особливо актуально для України на даний час у сучасному правовому сприйнятті, слід зосередити удосконалення системи забезпечення національної

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

безпеки України у таких сферах: зовнішньополітична, у сфері держбезпеки, у війсьній сфері і сфері безпеки Державного кордону України та інші. Тому необхідно виділити такі основні шляхи реформування.

У зовнішньополітичній сфері:

- створення ефективних гарантій нейтралізації зовнішніх загроз національним інтересам та умов їх виникнення, забезпечення Україні гідного її значенню геополітичного статусу як рівноправного суб'єкта у системі міжнародних відносин;

- приєднання до міжнародних інституцій, які засновані на гуманних цінностях, участь у їх діяльності є істотною частиною Стратегії, яка визначає як пріоритет європейську та євроатлантичну інтеграцію України.

У сфері державної безпеки:

- ефективна боротьба з політичним екстремізмом і тероризмом, організованою злочинністю і корупцією;

- забезпечення реальної безпеки громадян, суспільства і держави;

- удосконалення чинного законодавства та організаційно-правових механізмів боротьби зі злочинами терористичної спрямованості, організованою злочинністю та корупцією.

У війсьній сфері та сфері безпеки Державного кордону України:

- надійна охорона території України від можливої збройної агресії, забезпечення непорушності кордонів;

- забезпечення стабільного і ефективного функціонування Військової організації держави як найважливішої складової загальної стабільності у державі, вирішального фактора зміцнення її суверенітету і національної безпеки;

- підготовка та реалізація загальнодержавних програм розвитку Збройних сил України, озброєння та військової техніки, інших державних програм.

Державою безумовно може ініціюватися пошук шляхів реформування системи забезпечення національної безпеки і у інших сферах національної безпеки.

За ознакам, видами кризових загроз та їх класифікацій:

У більшості соціальних феноменів, у сучасному науковому дискурсі не існує єдиної дефініції «кризи». З одного боку, це ускладнює розуміння цієї категорії, а з іншого, дозволяє нам розглянути її максимально широко, з позицій різних дослідників, беручи до уваги її найбільш неочевидні, приховані особливості.

Криза визначається як певна ситуація, що руйнує традиційні механізми подолання проблем. Така ситуація характеризується ризиком, загрозою

виведення з ладу суспільних систем, тим самим впливаючи на якість життя багатьох людей.

В інформаційному просторі кризою вважають подію або низку подій, які перетворюють організацію або уряд держави на об'єкт пильної уваги засобів масової інформації та громадськості. У сфері суспільних відносин кризи розглядаються, перш за все, як надзвичайні події, що порушують життєдіяльність різних суспільних груп, ставлячи під загрозу репутацію, цілісність або навіть виживання суспільної організації.

Якщо є типологія та розуміння характеру кризи, з'являються можливості зниження її гостроти, скорочення часу та забезпечення безболісного протікання. Кризи класифікують шляхом розподілення і групування за сутністю характерними ідентифікаційними ознаками різних можливих кризових станів соціально-економічної системи, що здійснюється з метою узагальнення інструментарію їх аналізу, прогнозування та визначення перспективних антикризових заходів. Розрізняють такі види криз за відповідними ознаками їх класифікації:

за масштабами прояву: загальні кризи - охоплюють усю соціально-економічну систему, та локальні - охоплюють лише її частину;

за проблематикою: макрокризи і мікрокризи. Макрокризи - масштабної проблематики й обсягів, мікрокризи - охоплюють лише окрему проблему, чи невелику їх групу (мікрокриза здатна викликати ланцюгову реакцію, поширитися на всю систему та призвести до макрокризи). Проблематики її розвитку виділяють окремі групи економічних, соціальних, організаційних, психологічних, технологічних та інших криз.

Отже, розкрито мету та сенс реформування основних напрямів забезпечення систем національної безпеки України, проблема національної безпеки на сучасному етапі не втрачає своєї актуальності, та потребує подальших наукових досліджень. Визначено, формування теоретико-методологічних засад реагування на кризові ситуації, що загрожують національній безпеці, має відбуватися з урахуванням розуміння того, що будь-яка система прагне до стабільного стану сфер забезпечення національної безпеки України.

УДК 159.9

Кокун О.М., член-кореспондент НАПН України, доктор психологічних наук, професор, головний науковий співробітник Науково-дослідного центру гуманітарних проблем Збройних Сил України (м. Київ);

Лозінська Н.С., кандидат психологічних наук, провідний науковий співробітник відділу воєнно-психологічних досліджень Науково-дослідного центру гуманітарних проблем Збройних Сил України (м. Київ);

Пішко І.О., провідний науковий співробітник відділу воєнно-психологічних досліджень Науково-дослідного центру гуманітарних проблем Збройних Сил України (м. Київ)

**ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНОЇ
СТІЙКОСТІ ТА СОМАТИЧНИХ СКАРГ
У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ**

Здатність військовослужбовців витримувати стресові впливи професійної діяльності зі збереженням високої ефективності її виконання залишається актуальним питанням в умовах воєнної агресії росії проти України. Психофізіологічна стійкість (резильєнтність) відіграє в цьому одну з провідних ролей. Низка досліджень з вивчення стресостійкості довели, що люди, які вміють приймати виклики і успішно їх долають, менше хворіють, що надзвичайно важливо в умовах війни.

Метою нашого емпіричного дослідження стало визначення характеру зв'язку психофізіологічної стійкості із показником кількості різних соматичних скарг у військовослужбовців.

Дослідження було проведено в першому кварталі 2023 р. психологами НДЦ ГП ЗС України серед військовослужбовців Сухопутних військ ЗС України на етапі формування нових бойових підрозділів.

Вибірку досліджуваних склали чоловіки віком від 23 до 57 років. Загальна кількість – 149 осіб, з яких 84 мали досвід участі в бойових діях (до 3 місяців) з початку повномасштабної війни 24 лютого 2022 року, 65 досліджуваних інформації щодо свого досвіду участі в бойових діях не надали.

Для діагностування психофізіологічної стійкості застосовувалась Шкала резильєнтності Коннора-Девідсона-10. Дослідження інтенсивності емоційно забарвлених скарг з приводу стану фізичного здоров'я військовослужбовців здійснювалося за допомогою Гіссенського опитувальника соматичних скарг (Brähler et. all., 2008), який містить 24 симптоми, розподілені за чотирма шкалами (по 6 на кожну): виснаження, шлункові скарги, болі в різних частинах

тіла та серцеві скарги. Ці шкали не відображають клінічні синдроми, які дозволяють діагностувати те чи інше захворювання. Вони виражають середнє поєднання фізичних нездужань, що суб'єктивно відчуються людиною.

Статистичні показники розраховані в програмі SPSS 23.0 for Windows. За критерієм Шапіро-Уїлка було визначено, що розподіл отриманих даних у вибірці досліджуваних є нормальним.

Наявність і характер зв'язку психофізіологічної стійкості військовослужбовців з показниками соматичних скарг визначалися за допомогою коефіцієнта кореляції Пірсона.

Зауважимо, що середній показник психофізіологічної стійкості в групі досліджуваних склав 25.67 балів при максимально можливих 40 балах. Середній показник загальної кількості соматичних скарг склав 16.70 при максимально можливих 96 балах.

Результати кореляційного аналізу засвідчили наявність тісних негативних кореляційних зв'язків між показником психофізіологічної стійкості і всіма показниками соматичних скарг на рівні значимості $p < 0.01$.

Так, встановлено достовірний негативний зв'язок показника психофізіологічної стійкості з показниками: виснаження ($r = -0.37$; $p < 0.01$), шлункових скарг ($r = -0.28$; $p < 0.01$), болів в різних частинах тіла ($r = -0.36$; $p < 0.01$), серцевих скарг ($r = -0.33$; $p < 0.01$), а також «тиску» (загальної кількості соматичних скарг) ($r = -0.39$; $p < 0.01$).

Отримані результати дають підстави стверджувати, що психофізіологічна стійкість є важливим особистісним захисним чинником щодо виникнення у військовослужбовців емоційно забарвлених скарг з приводу стану їх фізичного здоров'я.

Результати дослідження можуть бути враховані під час вивчення особового складу, комплектування (доукомплектування) підрозділів, а також підготовки військовослужбовців до виконання завдань за призначенням (в умовах бойових дій).

УДК 159.9: 658.311

Керницький О.М., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри організації роботи з персоналом, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Пасічник В.І., кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри організації роботи з персоналом, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

АСЕРТИВНІСТЬ ТА ЇЇ РОЗВИТОК У ЗДОБУВАЧІВ ОПЕРАТИВНОГО РІВНЯ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Військова агресія з боку Російської Федерації сьогодні визначає підвищені вимоги до професійної готовності особового складу військових частин та підрозділів Національної гвардії України (НГУ). Це стосується і військових фахівців органів по роботі з особовим складом, які безпосередньо організовують і здійснюють заходи морально-психологічного забезпечення (МПЗ) діяльності формувань НГУ.

Разом с тим складність і різноплановість виконуваних цими фахівцями професійних завдань актуалізує важливість сформованості значного обсягу знань, умінь, навичок, особистісних якостей, серед яких особливого значення набуває асертивність особистості військового керівника, що є складовою його емоційного інтелекту.

Мета публікації - розглянути сутність та роль асертивної поведінки офіцерського складу під час роботи з особовим складом військових частин НГУ, визначити інструменти розвитку асертивності здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти оперативного рівня військової освіти.

Аналіз результатів досліджень та управлінська практика свідчать, що керівники з низьким рівнем асертивності виявляють невпевненість поведінки під час спілкування з групами людей; побоюються непередбачуваних ситуацій; відчують сумніви у вірності прийнятих рішень; щонайменші зміни обставин уже викликають почуття невпевненості в собі, а перші ж невдачі призводять до зниження самооцінки власної особистості.

Нами сформульовано такі основні принципи асертивної поведінки суб'єкта військового управління: прийняття на себе відповідальності за власну поведінку; демонстрація самоповаги та поваги до підлеглих; ефективне спілкування з іншими (основні якості – чесність, відкритість і прямота в розмові); демонстрація впевненості та позитивної установки; вміння уважно

слухати та розуміти іншу точку зору; досягнення робочого компромісу під час обговорення службових питань тощо.

Для досягнення мети дослідження нами було проаналізовано: систему професійного відбору кандидатів на навчання у магістратурі, мету, зміст та умови професійної підготовки здобувачів; керівні документи, які визначають загальні вимоги щодо реалізації професійних завдань фахівцям органів по роботі з особовим складом, документи, що визначають зміст і порядок підготовки зазначених фахівців у ВВНЗ; відгуки з військових частин та управлінь на випускників магістратури.

Мета тренінгу з розвитку асертивності особистості зазвичай полягає в оволодінні навичками впевненої поведінки в міжособистісних відносинах, у виробленні такої поведінки, яка є прийнятною для усіх учасників взаємодії.

Висновки. Розглянуто сутність асертивності особистості як складової емоційного інтелекту та роль асертивної поведінки офіцерського складу під час роботи з особовим складом військових частин НГУ. Сформульовано основні принципи асертивної поведінки суб'єктів військового управління.

Найефективнішим інтерактивним методом розвитку асертивності здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти оперативного рівня військової освіти визначено соціально-психологічний тренінг. Запропоновано процедури організації та проведення соціально-психологічного тренінгу розвитку асертивності здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти оперативного рівня військової освіти.

УДК 355.426.4:623.618

Ковальов І.В., кандидат військових наук, доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник;

Паламарчук О.І., начальник курсу центру перепідготовки та підвищення кваліфікації, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

СИСТЕМА ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ

Проведений аналіз необхідності інформаційно-аналітичного забезпечення угруповання Національної гвардії України в умовах особливих правових режимів. Проаналізовані показники повноти, достовірності й

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

оперативності інформації, що надходить від різних джерел у ході участі угруповань Національної гвардії України за призначенням в умовах особливих правових режимів спільно з іншими правоохоронними органами. Існування протиріччя між зростаючими потребами Національної гвардії України в інформації та нездатністю існуючої системи інформаційно-аналітичного забезпечення надати інформацію з необхідною якістю, що свідчить про актуальність пошуку шляхів адаптації структури та побудови системи відповідно до потреб інформаційно-аналітичного забезпечення угруповань Національної гвардії України при виконанні завдань за призначенням спільно з іншими правоохоронними органами.

Побудова системи інформаційно-аналітичного забезпечення правоохоронних органів під час виконання службово-бойових (бойових) завдань, запропоновано підходи до отримання службової інформації, необхідної для управлінської діяльності; визначено вимоги до інформації, що підлягає аналізу в органах управління.

Запропоновано підходи щодо синтезу раціональної структури системи інформаційно-аналітичного забезпечення, яка відповідає вимогам необхідної повноти надходження інформації до відповідних органів управління Національної гвардії України, але не перевантажує їх надлишковою, визначення раціональної структури системи інформаційно-аналітичного забезпечення. Результатом застосування методики є синтезована раціональна у шуканому сенсі структура системи інформаційно-аналітичного забезпечення угруповання Національної гвардії України при забезпеченні виконання завдань за призначенням.

УДК 519.2-623.1/7

Лук'янчук В.В., доктор технічних наук, професор, начальник науково-дослідного відділу Наукового центру Повітряних Сил, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, підполковник;

Ніколаєв І.М., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник науково-дослідного відділу Наукового центру Повітряних Сил, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба;

Опенько П.В., кандидат технічних наук, старший дослідник, докторант кафедри логістики Повітряних Сил інституту авіації та протиповітряної оборони, Національний університет оборони України, полковник;

Дранник П.А., кандидат військових наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри зенітних ракетних військ інституту авіації та протиповітряної оборони, Національний університет оборони України

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБГРУНТУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕРСПЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ БОРОТЬБИ БЕЗПІЛОТНИМИ ЛІТАЛЬНИМИ АПАРАТАМ ПРИ ЇХ МАСОВАНОМУ ЗАСТОСУВАННІ

Застосування керованих груп (роїв) розвідувальних, розвідувально-ударних та ударних безпілотних літальних апаратів (БПЛА), що завдають одночасних ударів по об'єктах та елементах системи протиповітряної оборони (ППО) з різних напрямків, різко зменшує ймовірність їх відбиття. Це вимагає організації оборони значно більшої загальної кількості військових об'єктів та оборони важливих об'єктів державного управління, промисловості, паливно-енергетичного комплексу, екологічно небезпечних об'єктів та інших інфраструктурних об'єктів.

Основні форми боротьби з БПЛА на оперативному рівні – протиповітряна операція на оперативно-тактичному напрямку та бойові дії угруповання ППО. Тому показники та критерії ефективності перспективної системи боротьби з БПЛА повинні вибиратися, виходячи з цілей та завдань і відповідно до змісту протиповітряної операції (бойових дій).

Різноманіття задач боротьби БПЛА противника при їх масованому застосуванні вимагає різних показників і критеріїв бойової ефективності перспективної системи ППО на оперативному і тактичному рівнях. Вибір показників і критеріїв оцінки ефективності боротьби з БПЛА на оперативному рівні має здійснюватися, виходячи з цілей, задач та змісту протиповітряної операції. Основними цілями (завданнями) протиповітряних операцій можуть бути: недопущення завоювання противником переваги у повітрі; захист від ударів з повітря найважливіших об'єктів державного та військового управління, економічної інфраструктури та угруповань військ.

Головною метою перспективної системи боротьби з БПЛА в протиповітряній операції буде недопущення масованих ударів по об'єктах та військах, що обороняються. Досягти цієї мети можна знищенням БПЛА в польоті; знищенням наземних пунктів управління БПЛА в місцях їх розташування (базування); проведенням комплексу заходів щодо зниження ефективності дій БПЛА під час завдання ними ударів по військах і об'єктах. При цьому у якості показника ефективності системи боротьби з БПЛА доцільно використовувати величину відвернутого збитку об'єктам (військам), що

обороняються. Розрахунок цього збитку може здійснюватися за очікуваною відносною кількістю уражених (збережених) об'єктів з урахуванням їх відносної важливості, яка може встановлюватися директивно або експертним методом. Величина показника відносного збитку залежить від показників бойових можливостей зразків зенітного ракетного озброєння угруповання ППО.

Для оцінювання ефективності перспективної системи боротьби з БПЛА можуть бути застосовані функціональні, бойові та ресурсні показники. До функціональних показників належать показники вогневої потужності, оперативності, застосованості, живучості, стійкості та мобільності. Ці показники дозволяють відповісти на питання, який із варіантів бойового складу перспективної системи боротьби з БПЛА є найкращим. Показники бойової ефективності характеризують ступінь відповідності вогневих засобів цільовому призначенню та визначаються через величину збитку, яку ці засоби здатні завдати угрупованню БПЛА противника у повітрі. До ресурсних показників відносяться показники обсягу необхідних чи витрачених ресурсів. Ці показники мають матеріальний зміст і вимірюються у натуральних одиницях (боєкомплектах, мотогодинах тощо). Для забезпечення можливості агрегування ці показники можуть бути виражені також у вартісній формі.

Досвід війн та військових конфліктів останніх десятиліть свідчить, що показники абсолютного чи відносного математичного сподівання числа знищених БПЛА не дозволяють достовірно оцінити ефективність угруповання ППО щодо вирішення оперативних завдань з прикриття об'єктів та військ від масованих ударів малогабаритних БПЛА противника. Але ці показники можуть бути використані під час вирішення часткових завдань порівняння ефективності окремих зразків озброєння, варіантів побудови та способів дій тактичних угруповань сил та засобів ППО.

Показано, що основним методом розрахунку показників ефективності перспективної системи боротьби з малогабаритними БПЛА при масованому застосуванні в даний час є імітаційне математичне моделювання протиповітряних бойових дій.

УДК 355.457.1:355.317-048.26

Мазур В.Ю., заступник начальника кафедри воєнного мистецтва, доктор військових наук, професор, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), полковник;

Сімчук П.М., викладач кафедри воєнного мистецтва, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), підполковник;

Орлов Є.В., старший викладач кафедри воєнного мистецтва, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), працівник

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ШТАБУ ПРИКОРДОННОГО ЗАГОНУ БРИГАДНОГО ТИПУ З ПЛАНУВАННЯ БОЮ (ДІЙ) ЯК ОДНІЄЇ З ФОРМ ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Державна прикордонна служби України (далі - ДПСУ), як суб'єкт забезпечення національної безпеки України бере активну участь у здійсненні заходів зі стримування та відсічі збройної агресії РФ. Для виконання таких завдань у ДПСУ починаючи з 2014 року створені окремі бойові прикордонні комендатури, пізніше – прикордонні комендатури швидкого реагування. У 2023 році здійснювалась подальша оптимізація організаційно-штатної структури (далі - ОШС) органів (підрозділів) ДПСУ, що виконують завдання в зоні ведення бойових дій. Зокрема, відповідно до рішень Ставки Верховного Головнокомандувача Збройних сил України з метою належного реагування на воєнні загрози були сформовані прикордонні загони ОШС бригадного типу. Організаційно-штатні структури даних прикордонних загонів були уніфіковані відповідно до аналогічних частин (підрозділів) Збройних сил України (далі – ЗС України) (бригада). Зазначене дозволило забезпечити більш якісну взаємодію зі ЗС України, підрозділами територіальної оборони (далі – ТрО), Національною Гвардією України (далі – НГУ) та підвищити ефективність виконання спільних бойових завдань. Крім того, така структура найбільш повно відповідає вимогам та загальним принципам ведення сучасного бою.

Законом України «Про Державну прикордонну службу України» визначено, що прикордонні загони під час дії воєнного стану у встановленому законом порядку можуть залучатися відповідними органами військового управління (далі – ОВУ) ЗС України до ліквідації (нейтралізації) збройного конфлікту на ДК України, міжнародного збройного конфлікту, відсічі збройній агресії проти України.

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

Критичним за важливістю проблемним питанням залишається необхідність вироблення єдиного підходу до процесу планування оперативно-службової діяльності (далі - ОСД), а саме плануванню бою (дій) в умовах підпорядкування ОВУ ЗС України. Це вимагає глибокого наукового аналізу процесу планування ОСД з точки зору військового характеру, побудови його структури і змісту етапів, а практика від науки потребує рекомендацій з оптимального варіанту роботи органів управління (далі-ОУ) під час його здійснення.

Крім того, інтеграція України в НАТО як один із напрямів безпекової політики держави передбачає перехід ДПСУ і решти військових формувань та правоохоронних органів сектору безпеки і оборони на стандарти країн-членів Альянсу та впровадження в діяльність стандартів з планування, всебічного забезпечення та ведення бою (дій).

Звичайно прикордонні загони бригадного типу не можуть застосовувати для виконання бойових завдань на рівні загальновійськових частин ЗС України, однак включення підрозділів ДПСУ до складу угруповання військ ЗС України передбачає їх підготовку до виконання бойових завдань у формі бою.

Різноманітність оперативно-службових завдань, що покладені на сили і засоби прикордонного загону бригадного типу під час підпорядкування ОВУ ЗС України, потребує від ОУ прикордонного загону, які здійснюють планування його застосування, знання сутності планування, як функції управління та основних етапів його здійснення і тому вказує на необхідність подальших досліджень у цьому напрямку.

З урахуванням вже отриманого досвіду виконання завдань прикордонними загонами бригадного типу в умовах підпорядкування ОВУ ЗС України, сьогодні переопрацьовуються теоретичні положення із забезпечення безпеки державного кордону (далі – ДК), проводиться пошук оптимального поєднання нових і сформованих раніше поглядів на підготовку та способи здійснення ОСД.

Робота штабу прикордонного загону бригадного типу з планування бою (дій), як однієї з форм ОСД в умовах підпорядкування ОВУ ЗС України буде кардинально відрізнятися від процесу планування ОСД в при виникненні кризових ситуацій воєнного характеру на ДК. Особливостями роботи штабу буде: по-перше, те що прикордонний загін бригадного типу переданий в підпорядкування ОВУ ЗС України; по-друге, врахуванням завдань військового характеру, які виконують прикордонні загони бригадного типу; по-третє, дислокації основних підрозділів прикордонного загону бригадного типу; по-четверте, відстані від державного кордону і особливо важливих об'єктів; по-п'яте, стану підготовки особового складу, відношення місцевого населення до державних органів управління.

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

Досвід роботи штабів прикордонних загонів бригадного типу показав, що найбільш складним є питання планування бою (дій), раціонального розподілу сил та засобів, злагодженої роботи посадових осіб штабу з організації, контролю готовності, ведення розвідки, управління, всебічного забезпечення, підтримання взаємодії з усіма ОУ та підрозділами, які безпосередньо ведуть бойові дії.

Шляхи вирішення цих проблеми можуть бути наступними:

провести аналіз планування бою (дій) штабом прикордонного загону бригадного типу в умовах підпорядкування ОВУ ЗС України;

розробити модель роботи штабу прикордонного загону бригадного типу з планування бою (дій) в умовах підпорядкування ОВУ ЗС України;

удосконалити методику роботи штабу прикордонного загону бригадного типу з планування бою (дій) в умовах підпорядкування ОВУ ЗС України;

удосконалити організаційно-штатну структуру штабу прикордонного загону бригадного типу;

розробити рекомендації штабу прикордонного загону бригадного типу з планування бою (дій) в умовах підпорядкування ОВУ ЗС України.

Також пропонуємо впровадити такий термін, як «методологія роботи штабу прикордонного загону бригадного типу» – це методологія, що включає в себе використання критичного та творчого мислення з метою розуміння, візуалізації та аналізу проблем і вироблення стратегій для їх вирішення. Штаби інтегрують дану методологію в розрізі з концептуальним мисленням з детальним плануванням, пов'язаним з військовим процесом прийняття рішення.

Підсумовуючи, відзначимо, що результати проведеного аналізу підкреслюють важливість розробки науково-методичного апарату планування бою (дій) штабом прикордонного загону бригадного типу в умовах підпорядкування ОВУ ЗС України.

Розглянуті аспекти планування бою та координації дій в умовах підпорядкування ОВУ ЗС України є критичними для забезпечення оптимального функціонування прикордонного загону бригадного типу.

Перспективами подальших досліджень можуть бути оптимізація ОШС штабу прикордонного загону бригадного типу та моделі планування бою (дій) для забезпечення ефективності в умовах реальних загроз і викликів.

УДК 621.396

Майборода І.М., кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри військового зв'язку та інформатизації, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Раєнко О.С., викладач кафедри військового зв'язку та інформатизації, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

**ВИКОРИСТАННЯ КОМАНДНО-ШТАБНОЇ МАШИНИ
FORD ROSHEL SENATOR В ІНТЕРЕСАХ УПРАВЛІННЯ ВІЙСЬКАМИ**

В перші місяці повномасштабного вторгнення в Україну російських окупантів було виявлено цілу низку недоліків щодо організації зв'язку на оперативно-тактичному рівні. Основними з них є недостатня мобільність вузлів зв'язку пунктів управління та низький рівень автоматизації процесів встановлення, ведення та підтримки зв'язку, що цілком не може задовольняти потребам управління військами в умовах сучасного бою.

Як показав досвід бойових дій, наявний парк КШМ та рівень їх функціональних можливостей не дозволяє в повній мірі забезпечити процес управління військами. Завдяки наданню допомоги щодо поставок сучасного озброєння та техніки для силових структур України з боку провідних країн світу був здійснений певний прорив в плані забезпечення військ добре захищеними спеціальними мобільними КШМ. Так, за даними видання Defence-Blog, канадський виробник бронетехніки Roshel Defence Solutions поставив Україні понад 550 бронетранспортерів Senator, в які були інтегровані сучасні цифрові засоби зв'язку. Деякі з них вже підтвердили свою ефективну роботу в оперативно-стратегічних угрупованнях військ «Хортиця» і «Таврія».

Командно-штабна машина FORD ROSHEL SENATOR – це мобільний пункт управління військами на базі броньованого автомобіля, в бойовому відділенні якого шість робочих місць обладнано технічними засобами для обробки розвідувальної інформації (в тому числі тієї, яка надходить безпосередньо з поля бою в режимі онлайн), засобами зв'язку бригадного/батальйонного рівня та тактичного - із підрозділами, які знаходяться в бою, та іншими системами, які дозволяють управляти підрозділами під час виконання ними бойових задач.

Висока мобільність КШМ дозволяє швидко змінювати позицію в разі загрози та управляти ходом операції під час руху. Захист нової версії бронемашини має витримувати калібри до 7,62×39 мм на відстані 30 метрів зі швидкістю 695 м/с, а також 6 кг вибухової речовини, протитанкові міни під будь-яким колесом або під V-образним днищем машини.

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

Командно-штабна машина забезпечує за допомогою польового електронного комунікаційного вузла на базі Starlink та Mikrotik RB 750: доступ до ресурсів електронних комунікаційних мереж (ЕКМ) НГУ, МВС, ЗСУ, ДПСУ; доступ до інтернету на швидкості 50-250 Мбіт/сек, Starlink Premium – 150-500 Мбіт/сек; відомчий телефонний зв'язок (до 25 номерів) та комп'ютерної мережі в польових умовах; передачу відкритої документованої інформації в системі відомчої електронної пошти; телефонний зв'язок взаємодії та передачі даних з підрозділами ЗСУ та інших військових формувань і правоохоронних органів; доступ до транспортної мережі для організації спеціальних видів зв'язку; УКХ радіозв'язок дальністю до 50 км з використанням ретранслятора Motorola DR3000, автомобільних радіостанцій Motorola DM-4600(4601) з функцією GPS-позиціонування; КХ радіозв'язок дальністю до 350 км з використанням радіостанції HARRIS RF-7800H-MP.

Особливої уваги заслуговує використання у складі КШМ обладнання Drivelink. Це портативна модифікація стандартного Starlink, яка дозволяє встановлювати супутниковий Інтернет «на колеса» та отримувати миттєвий доступ до мережі з мінімальною затримкою на всій території покриття супутників. Головна перевага модифікованого Drivelink в швидкості розгортання системи супутникового зв'язку, яка виключає потребу плоскої нерухомої поверхні для налаштування терміналу. Він одразу знаходиться в максимально вигідному положенні для прийому сигналу з робочим кутом 100° на даху КШМ. Треба відзначити, що при вдосконаленні стандартного Starlink, термінал не втратив швидкості передачі даних. Результати реальних випробувань показали стабільну швидкість (130-150 Мбіт/сек) з мінімальними затримками (60-70 мс), а зв'язок не втрачається навіть на великих швидкостях авто. Якість з'єднання при цьому залежить тільки від погодних умов та фізичних перепон між терміналом і супутником.

Термінал Drivelink встановлюється на даху авто і підключається кабелем до роутера в машині, який може житись від інвертора. Автомобільний інвертор можна підключити до прикурювача на 12V, що дозволить отримати безперервне живлення для постійного зв'язку. При стаціонарному розташуванні КШМ для живлення можна використовувати генератор. Підключення терміналу не залежить від покриття вишок мобільного зв'язку і надає доступ до мережі Інтернет всюди, де інші технології недоступні.

Отже, обладнання КШМ FORD ROSHEL SENATOR у поєднанні з цифровими засобами зв'язку забезпечують своєчасний та якісний КХ і УКХ радіозв'язок, відомчий телефонний зв'язок, доступ до ресурсів електронних комунікаційних мереж силових структур України, доступ до інтернету, передачу даних, їх шифрування, та безпечний канал супутникового зв'язку, що робить їх ідеальними для використання в умовах бойових дій в оперативно-тактичній ланці управління.

УДК 351.746.1

Мартинюк В.П., старший викладач кафедри прикордонної служби, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), підполковник;

Лесик Ю.С., курсант, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), старший сержант;

Мартинюк Б.В., курсант, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), рядовий

**ПУНКТ УПРАВЛІННЯ СЛУЖБОЮ, ЯК СКЛАДОВА ВІЙСЬКОВОЇ
ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ В УМОВАХ
ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ**

Досягнення Україною своєї стратегічної мети щодо отримання статусу держави – члена Європейського Союзу вимагає дотримання європейських стандартів у сфері охорони кордону, тому у рамках Концепції інтегрованого управління кордонами передбачається сучасне створення балансу між забезпеченням належного рівня прикордонної безпеки і збереженням відкритості державного кордону на окремих ділянках. Виходячи з вище сказаного слід зазначити, що на сучасному етапі незамінною залишається роль військової охорони державного кордону, де технічні засоби та машинний інтелект поки що не здатні ефективно конкурувати з фізичними можливостями людини.

Військова охорона державного кордону – це сукупність відповідних дій підрозділів охорони кордону, із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії, а також для усунення реальної загрози життю і безпеці особи, інтересам суспільства і держави під час виконання службових завдань на ділянках з окремим правовим режимом. За основу військової охорони державного кордону покладено систематизацію управління підрозділом, що включає органи управління, пункти управління та засоби управління. Результатом управління протягом доби керівництвом органу охорони державного кордону є прийняття управлінського рішення, яке здійснюється на основі оцінки обстановки, проведених розрахунків, формування задуму дій та здійснення аналізу обстановки, формування варіантів рішень та моделей дій, вибір доцільного рішення та моделі дій, здійснення оперативного контролю за виконанням рішення.

Для вирішення складних задач, що виходять за межі компетенції одного структурного підрозділу, необхідно використовувати програмно-цільові методи управління та нетрадиційну форму розподілу функцій, що має назву матричної структури управління. Саме дані функції під час виконання типових завдань доцільно покласти на пункти управління службою, у склад яких будуть входити секції.

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

Зазначені методи застосовуються в разі потреби активної координації діяльності спеціалістів, що працюють в різних підрозділах, проте беруть участь у вирішенні однієї проблеми. Вони використовуються для вирішення в обмежені строки чітко поставлених завдань за умови, що в розв'язанні цих завдань повинні брати участь спеціалісти функціональних підрозділів.

Зокрема, у разі виникнення довготривалих обставин, які потребують коригування існуючих або прийняття нових рішень керівництвом органу охорони державного кордону, всі матеріали по обставині передаються для подальшого контролю і реагування спеціально створеній секції, яка організовує роботу на пункті управління службою.

Секції створюються з посадових осіб структурних підрозділів відповідного органу управління. Кількісний та якісний склад секцій залежить від рівня напруженості та характеру обставини (ситуації). Кількісно секції можуть включати: у підрозділі охорони кордону – від 3 до 5 чол. в органі охорони державного кордону – від 4 до 8 чол. Великі секції можуть ділитися на менші в залежності від напрямку діяльності. Основними вимогами до пункту управління службою слід вважати постійну готовність, стійкість та можливість централізовано або децентралізовано здійснювати керівництво підпорядкованими підрозділами. Основним та незмінним завданням пункту управління залишається збір, вивчення та підготовка даних для ухвалення майбутнього рішення начальника, оформлення рішень начальника наказами і розпорядженнями для передачі підрозділам охорони державного кордону і перевірки їх виконання, організація взаємодії та всебічного забезпечення охорони державного кордону.

Типовий сценарій роботи пункту управління службою по вибору оптимального рішення включатиме в себе наступні етапи.

Робота керівника: постановка проблеми, вибір учасників, початкові ідеї рішення, початковий список критеріїв.

Робота секції: нові ідеї вирішення проблеми, нові критерії, оцінки варіантів по критеріям, вибір варіанту.

Робота системи в цілому: аналіз оцінок учасників, визначення колективного рішення, аналіз стійкості рішення, обґрунтування вибору.

Продовження роботи керівника: аналіз результатів роботи учасників, пошук нових варіантів (за необхідністю), прийняття рішення.

В цілому зазначене буде сприяти підвищенню військової складової щодо охорони державного кордону, оперативності та об'єктивності проходження інформації, якості прогнозів, проведенню моделювання розвитку обставини, дій правопорушників, якісно обґрунтовувати пропозиції у рішення, будувати моделі дій прикордонних підрозділів.

УДК 351.864.1, 351.746.1

Меленті Є.О., кандидат технічних наук, доцент, директор навчально-наукового тренінгового центру оперативно-бойової підготовки, Національна академія Служби безпеки України

ПОСИЛЕННЯ РІВНЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ ОБ'ЄКТІВ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Військова агресія російської федерації стала найбільшою загрозою для нормального функціонування об'єктів критичної інфраструктури України. Ворог активізував розвідувально-підривно діяльність, значно підвищив інтенсивність ракетно-бомбових ударів у поєднанні з проведенням кібератак на автоматизованих системах керування технологічними процесами національної енергетичної інфраструктури. З початку повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну Службою безпеки України (СБУ) виявлено та нейтралізовано близько 7 тис. кібератак та кіберінцидентів, націлених на важливі інформаційно-комунікаційні системи державних органів і системи керування об'єктів критичної інфраструктури.

Головною метою цих дій є виведення з ладу об'єктів електро-тепло генерації, блокувати розподіл і передачу електроенергії через високовольні підстанції й лінії електропередач, тим самим лишити цивільне населення тепла та світла в оселях, громадських місцях. В такий спосіб спецслужби країни-агресора намагаються активізувати опозиційні процеси, спровокувати антиурядові зібрання в українському соціумі для отримання преференцій та схилити вище військово-політичне керівництво України сісти за стіл переговорів.

За таких умов перед силами безпеки та оборони України постає актуальне завдання з підвищення рівня антитерористичної безпеки критичної інфраструктури та посилення стійкості національної системи захисту критичної інфраструктури до терористичних посягань і диверсій. Таким чином, розробка методології з посилення стійкості національної системи захисту критичної інфраструктури до реальних та потенційних загроз диверсійного, терористичного характеру в умовах воєнного часу є актуальною науковою проблемою.

Особлива роль в процесі нейтралізації загроз терористичного та диверсійного характеру на ОКІ в умовах воєнного стану належить СБУ, Збройним Силам України (ЗСУ), Військовій службі правопорядку у ЗСУ, Силам спеціальних операцій (ССО) ЗСУ, Національній поліції України, Національній гвардії України (НГУ), Державній прикордонній службі України (ДПСУ). При цьому порядок взаємодії сил безпеки і оборони в умовах активної

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

розвідувально-підривної діяльності відіграє ключову роль в протидії спецслужбам іноземних держав в умовах воєнного часу.

З метою забезпечення безпеки об'єктів критичної інфраструктури, запобігання проявам несанкціонованого втручання в їх функціонування, прогнозування та запобігання кризовим ситуаціям на об'єктах критичної інфраструктури Законом України «Про критичну інфраструктуру» запроваджено функціонування національної системи захисту критичної інфраструктури – сукупність органів управління, сил та засобів центральних і місцевих органів виконавчої влади (військово-цивільних адміністрацій - у разі утворення), органів місцевого самоврядування, операторів критичної інфраструктури, на які покладається формування та/або реалізація державної політики у сфері захисту критичної інфраструктури.

В доповіді приведено національні системи, що взаємодіють з національною системою стійкості, що призначена для забезпечення здатності держави і суспільства своєчасно ідентифікувати загрози, виявляти вразливості та оцінювати ризики національній безпеці, запобігати або мінімізувати їх негативні впливи, ефективно реагувати та швидко і повномасштабно відновлюватися після виникнення загроз або настання надзвичайних та кризових ситуацій усіх видів, включаючи загрози гібридного типу. При цьому СБУ відіграє ключові роль в реагуванні на загрози терористичного, диверсійного (гібридного) характеру та здійснює контррозвідувальне забезпечення оборонного комплексу, військових частин, з'єднань ЗСУ, НГУ, ДПСУ, інших військових формувань, правоохоронних органів, дислокованих на території України, об'єктів енергетики, транспорту, зв'язку, а також інших критично важливих об'єктів. Слід зазначити, що при загрозі виникнення, вчиненні терористичного акту, диверсії на об'єктах критичної інфраструктури в межах своєї компетенції СБУ через Антитерористичний центри при Службі безпеки України (АТЦ при СБУ) координує діяльність суб'єктів боротьби з тероризмом, взаємодію систем державних систем. При цьому Єдина державна система запобігання, реагування і припинення терористичних актів та мінімізації їх наслідків (Єдина система) відіграє ключову роль в таких кризових ситуаціях.

В роботі висвітлено процедури прийняття рішень при проведенні антитерористичних, контрдиверсійних заходів, розглянуто структуру та завдання Єдиної системи. Наведено рівні терористичних загроз, завдання та заходи, які здійснюються суб'єктами боротьби з тероризмом відповідно до рівня терористичної загрози.

З метою посилення рівня антитерористичної безпеки об'єктів критичної інфраструктури в доповіді запропоновано оптимізувати перелік об'єктів можливих терористичних посягань та представити його у вигляді реєстру

об'єктів критичної інфраструктури й об'єктів критичної інформаційної інфраструктури. Також висунуто пропозиції з удосконалення антитерористичного (контрдиверсійного) забезпечення потенційно небезпечних об'єктів ЗСУ силами підрозділів спеціального призначення військових частин ЗСУ, ВСП, територіальних органів (підрозділів) поліції, НГУ, регіональних органів та органів військової контррозвідки СБУ в умовах воєнного часу.

УДК 351.746

Михайленко О.В., кандидат військових наук, доцент, професор кафедри прикордонної служби, Національна академія Державної прикордонної служби імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), полковник;

Грінченко В.В., старший викладач кафедри прикордонної служби, Національна академія Державної прикордонної служби імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), підполковник

ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ НАЧАЛЬНИКОМ ПРИКОРДОННОЇ ЗАСТАВИ НА ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В умовах повномасштабного вторгнення росії на територію України виникла необхідність щодо здійснення реформування підрозділів Державної прикордонної служби України (далі ДПСУ), які безпосередньо здійснюють охорону державного кордону. Ця необхідність була зумовлена перш за все специфікою виконання покладених на них завдань, а саме участь у проведенні стабілізаційних дій та відбиття збройного вторгнення у складі сил оборони. Таким чином відділи прикордонної служби, які здійснювали охорону державного кордону на україно-російській та україно-білоруській ділянках зі своїми структурними підрозділами відділеннями інспекторів прикордонної служби, були реформовані у прикордонні комендатури до складу яких увійшли прикордонні застави. Крім зміни особливостей виконання ними завдань із забезпечення суверенітету України змінились і їх бойові можливості та порядок здійснення ними оперативно-службової діяльності (далі - ОСД).

В ході дослідження найбільшу увагу було приділено саме етапу прийняття рішення на здійснення ОСД начальником прикордонної застави. Після проведення реформування прикордонна застава організовувала та здійснювала ОСД використовуючи загально-прийняті норми та підходи що застосовувались здебільшого до відділу прикордонної служби. В загальному, керівні документи визначають, що начальник відділу прикордонної служби з отриманням розпорядження начальника прикордонного загону на здійснення ОСД щомісяця

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

здійснює планування своєї діяльності у вигляді складання календарного плану ОСД на місяць. Враховуючи заходи передбачені календарним планом ОСД обстановку, що склалась на ділянці відповідальності начальник відділу прикордонної служби щодобово приймає рішення на охорону державного кордону і складає план охорони державного кордону.

Такий варіант планування для відділів прикордонної служби є більш прийнятний, тому як в цілому організація ОСД ДПСУ прив'язується до певних періодів року, а також свою діяльність відділи прикордонної служби здійснюють у відносно стабільних умовах обстановки.

Прикордонні застави ж кардинально по іншому виконують визначені їм завдання на що, по-перше впливають умови в яких вони знаходяться, по-друге координацію їх діяльності здійснюють відповідні оперативні угруповання військ сил оборони. На теперішній час переважна більшість прикордонних застав приймають участь у проведенні стабілізаційної операції військ у прикордонних областях, кордони яких, межують з білоросією та росією. Тобто, прикордонний загін виконує накази та розпорядження того оперативного угруповання військ, в підпорядкуванні якого він знаходиться. Виконання забезпечується організацією оперативно-службової діяльності прикордонних застав, як основних підрозділів охорони державного кордону. Управління прикордонними заставами здійснюється через прикордонні комендатури шляхом віддачі відповідних наказів та розпоряджень.

Враховуючи те, що накази та розпорядження оперативних угруповань військ не прив'язуються до певних календарних періодів, а зміст і термін їх дій залежить виключно від обстановки яка склалась в районі відповідальності, то й розпорядження начальника прикордонного загону діє до часу поки не буде необхідності в новому.

Тому, начальник прикордонної застави у відповідності діючих нормативних актів Адміністрації ДПСУ отримавши наказ, розпорядження коменданта прикордонної комендатури зобов'язаний прийняти рішення на здійснення ОСД. Термін дії якого буде визначатись терміном дії наданого йому наказу розпорядження.

На сьогоднішній день актуальним постає питання, який же зміст має закладатись в рішення начальника прикордонної застави на здійснення ОСД, адже жодним з документів Адміністрації ДПСУ це не передбачено, але разом з тим є посилення що під час виконання бойових завдань у складі угруповання сил оборони, участі в стабілізаційній та оборонній операціях керуватись вимогами Бойових статутів Сухопутних військ Збройних Сил України.

Автори дослідження здійснивши аналіз особливостей застосування прикордонних застав та зміст положень Бойових статутів, а також те, що

прийняте начальником прикордонної застави рішення в подальшому увійде в основу бойового наказу пропонують за основу взяти зміст бойового наказу командира роти. Тим більше, що за чисельним складом і загальною структурою це подібні підрозділи. Враховуючи специфіку виконання завдань в рішенні начальника прикордонної застави передбачити наступний зміст:

- обстановка - відомості про противника та свої підрозділи (склад, положення, імовірний характер дій), район виконання завдання, місцевість, погодні умови, цивільне середовище;
- завдання - мета дій прикордонної застави, бойове завдання;
- виконання - замисел дій, завдання підпорядкованим підрозділам;
- забезпечення - завдання з бойового, технічного, тилового та інших видів забезпечення;
- управління - сигнали управління та оповіщення, порядок розпізнавання та ідентифікації, зв'язок, порядок та терміновість донесень на командно-спостережний пункт.

УДК 004.021

Наумчак О.М., ад'юнкт, Житомирський військовий інститут імені С.П. Корольова (м. Житомир), майор;

Романчук М.П., кандидат технічних наук, старший дослідник, начальник НДВ, Житомирський військовий інститут імені С.П. Корольова (м. Житомир), підполковник;

Федорчук Д.Л., кандидат технічних наук, старший дослідник, заступник начальника інституту з наукової роботи, Житомирський військовий інститут імені С.П. Корольова (м. Житомир), полковник;

Наумчак Л.М., науковий співробітник НДВ, Житомирський військовий інститут імені С.П. Корольова (м. Житомир), майор

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ХМАРНОСТІ НА КОСМІЧНИХ ЗНІМКАХ ПРИ ВИКОРИСТАННІ ДАНИХ ДИСТАНЦІЙНОГО ЗОНДУВАННЯ ЗЕМЛІ ДЛЯ ВІЙСЬКОВИХ ЦІЛЕЙ

Досвід війн і конфліктів ХХІ століття спонукає усі провідні країни зосереджувати свої дослідження на розвитку інноваційних технологій спостереження в інтересах національної безпеки. В Україні розвиток технологій є ключовим, бо війна стає «позиційною». Втручання РФ в Україну спричинило глобальну безпекову кризу у світі. Збройні Сили України потребують ключових військових можливостей і технологій, щоб вийти з такого роду війни.

Космічні засоби широко використовуються для забезпечення національної безпеки, вирішення соціально-економічних проблем, в наукових цілях. Дані з космічних апаратів (КА) дистанційного зондування Землі (ДЗЗ) можуть мати вирішальне значення і для військових цілей. Як наслідок, у всьому світі зростає попит на технології ДЗЗ у воєнній сфері.

Війна в Україні підтверджує важливість використання даних ДЗЗ при забезпеченні вогневого ураження, плануванні заходів передислокацій військ, плануванні як оборонних так і наступальних операцій тощо. Зокрема оперативність прийняття рішень усіма ланками управління залежить від достовірності та своєчасності надання оброблених даних ДЗЗ.

КА (військового, наукового, господарського, комерційного й подвійного призначення) видового оптико-електронного знімання поверхні Землі забезпечують найкраще просторове й спектральне розрізнення даних ДЗЗ, а значить й найвищу їх інформаційну продуктивність. Зокрема у військовій сфері ДЗЗ відіграє важливу роль для виконання задач розвідки та рекогносцировки.

Одним із ключових етапів процесу оброблення даних ДЗЗ є доволі складний та специфічний процес дешифрування космічних знімків, що складається з декількох рівнів та етапів. Існує багато факторів, що впливають на ці процеси: властивості знімків, характер місцевості та об'єктів, розташованих на ній, їх розмір тощо.

Значущим обмеженням використання космічних знімків в будь-який необхідний момент часу є вплив погодних умов та хмарності на дані оптичних спостережень. У середньому на понад половину всіх оптичних спостережень, отриманих за допомогою космічних знімків, впливає хмарність. Тому автоматизована реконструкція зашумленої або покритої хмарами інформації є актуальною задачею в сфері оброблення даних ДЗЗ.

Тому для підвищення оперативності та достовірності оброблення даних ДЗЗ в першу чергу необхідно вирішити актуальне завдання видалення хмарності з космічних знімків. Існують різні підходи до вирішення цієї задачі, але найкращими варіантом є використання досягнень у галузі глибокого навчання – навчених моделей нейронних мереж. За наявності повноцінних якісних наборів даних для навчання, такі моделі можуть показати високу ефективність при вирішенні завдання видалення хмарності з космічних знімків.

Існує декілька підходів, на яких базуються моделі для видалення хмарності: відновлення хмарних за рахунок використання найближчих у часі безхмарних космічних знімків; відновлення захмарених космічних знімків видимого спектру за рахунок їх злиття зі знімками ближнього інфрачервоного (оскільки тонкі хмари майже не впливають на електромагнітні хвилі цього спектру).

Підходи, що ґрунтуються на злитті суто оптичних даних є неефективними в умовах великої довготривалої хмарності, що для регіону нашої країни особливо притаманно в осінньо-зимній період. Тому, третій підхід, що базується на злитті оптичних даних та даних з радарів із синтезованою апертурою, прогнозовано може показати найкращі результати при вирішенні завдання видалення хмарності.

В подальшому така модель нейронної мережі може бути вдосконалена та використовуватись додатково для виявлення та розпізнавання малих об'єктів. Таке комплексне застосування нейронних мереж може підвищити оперативність та достовірність оброблення даних ДЗЗ при вирішенні завдань військового дешифрування в інтересах забезпечення обороноздатності.

УДК 355. 43; 004.5

Обрядін В.В., кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри державної безпеки та оперативного мистецтва оперативного факультету, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Подвизніков С.М., старший викладач кафедри державної безпеки оперативного мистецтва оперативного факультету, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Мороховський М.Л., доцент кафедри загально-військових дисциплін, Військово-юридичний інститут Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, підполковник (м. Харків)

РІШЕННЯ ЗАДАЧІ ЦІЛЕРОЗПОДІЛУ ПРИ ПЛАНУВАННІ ЗАСТОСУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ СИЛ БЕЗПІЛОТНИХ СИСТЕМ НА ТАКТИЧНОМУ РІВНІ

Аналіз літературних джерел та воєнних публікацій сьогодення вказує на те, що основною рисою поточних воєнних дій російсько-української війни є домінуюча роль вогневого ураження противника (ВУП) всіма наявними силами та засобами, яке складає основу ведення операції (бою, бойових дій), виступає вирішальним фактором ураження противника, а також, взагалі, визначає хід і результат воєнних дій.

Революційні зміни, які протягом останніх років відбулися в поглядах військових фахівців на тактичне мистецтво у зв'язку із широким застосуванням на полі бою безпілотних авіаційних комплексів під час виконання завдань ближньої авіаційної підтримки, змушують по новому підійти до проблеми бойового застосування тільки що народженого нового роду військ у складі

Збройних Сил, зокрема щодо вирішення питань планування застосування підрозділів безпілотних систем (ПБС) на тактичному рівні.

Відомо, що основу планування ВУП бригади при веденні загальновійськового бою складають визначення його періодів, найважливіших об'єктів, елементів бойового порядку противника, які підлягають цілерозподілу (ЦР) з метою подальшого вогневого впливу, та встановлення ступеня їх вогневого ураження. Останній являє собою математичне сподівання відносного зниження бойового потенціалу військового формування противника, що дозволить визначити зміну початкового співвідношення у силах і засобах до потрібного з урахуванням припустимих втрат підрозділів бригади.

Розв'язання задачі розподілу цілей (цілерозподілу) є найважливішою складовою процесу об'єднаного або динамічного таргетування. Останнє є складовою об'єднаного таргетування і передбачає вибір та визначення пріоритетності (важливості) непланових цілей, а також цілей, які не були відібрані для ураження під час циклу об'єднаного таргетування.

З метою формалізації та розв'язання задачі ЦР будемо вважати, що підрозділ сил безпілотних систем у складі бригади має на озброєнні FPV (First Person View) – дрони (засоби ураження), які спроможні одноразово, одночасно або послідовно, нанести ураження (вогневе, інформаційне, хвильове, димове, і т.д., що призведе до тимчасового або повного позбавлення дієздатності) об'єктам (цілям) противника, що ідентифіковані засобами розвідки бригади та знаходяться в зоні її інтересів.

З метою з'ясування інформаційної (принципової) сторони проблеми розглянемо рішення елементарної задачі розподілу цілей. Зміст елементарного завдання полягає в наступному. Є зосереджений у смузі оборони (наступу) бригади однорідний підрозділ безпілотних систем (дронів - комікадзе), що планується для нанесення повітряного удару по виявлених одиноких цілях (об'єктах) противника в зоні інтересів бригади. Усі цілі надійно знаходяться в зоні ураження підрозділу. Відомі ймовірності ураження кожної j -ої цілі кожною i -тою вогневою одиницею (дроном - комікадзе). Важливість (g_j) кожної j -ої цілі відома. Поставлено завдання ПБС нанести повітряний удар по виявлених одиноких цілях (об'єктах) противника в зоні виконання бригадою найближчого (подальшого) завдання. Необхідно знайти оптимальний варіант розподілу цілей для ураження.

Критерій оптимізації розподілу цілей обирається в залежності від мети нанесення повітряного удару. Якщо мета полягає в тому, щоб вразити найбільшу кількість цілей, то в якості критерія оптимізації розподілу цілей слід обрати математичне сподівання кількості уражених цілей. Коли необхідно вразити всі

цілі, критерієм є ймовірність ураження всіх цілей і т.д. Важливість цілі (g_j) визначається її бойовим потенціалом та місцем у бойовому порядку противника.

Розглянемо рішення задачі цілерозподілу за критерієм досягнення максимального значення математичного сподівання кількості уражених цілей.

Припустимо, що нам відома матриця $\|R_{ij}\|$ ймовірності ураження кожним i -тим дроном ($i=1,2,\dots,m$) кожної j -ої цілі ($j=1,2,\dots,l$). Щоб зафіксувати факт призначення i -го дрону для ураження j -ої цілі введемо параметр розподілу цілей X_{ij} . Параметр розподілу цілі $X_{ij} = 1$, коли ціль спланована для ураження, а якщо $X_{ij} = 0$, – ціль не спланована для ураження. Розглядається повітряний удар, протягом якого кожен дрон може уражати не більш однієї цілі. Для ураження цілей задіяні всі дрони. Це система обмежень, яка спрощує рішення задачі.

Якщо через b позначити можливий варіанта ЦР ($b = 1, 2, \dots, B$), то кожному варіанту буде відповідати свій набір значень параметру X_{ij} - (одиниці і нулі).

Після визначення математичного сподівання числа уражених цілей протягом нальоту по j -й цілі, а також з урахуванням ваги цілі g_j , отримаємо остаточний вираз для знаходження математичного сподівання числа уражених цілей середньої важливості (M_c). Останні будуть уражені всіма m дронами підрозділу безпілотних систем протягом спланованого повітряного удару. Множина значень X_{ij} , при якій значення M_c перетворюється у максимум є рішенням задачі ЦР на тактичному рівні планування бою.

УДК 355.4.

Подвизніков С.М., старший викладач кафедри державної безпеки та оперативного мистецтва, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Обрядін В.В., кандидат військових наук, доцент кафедри державної безпеки та оперативного мистецтва, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ КОМАНДИРА БРИГАДИ ОПЕРАТИВНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ПРИ ВИЗНАЧЕННІ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ ПІДРОЗДІЛАМ НА ВИХІД З ОТОЧЕННЯ

Аналіз досвіду застосування частин та підрозділів, при відбитті агресії РФ показав, що у сучасному бою з широким застосуванням БПЛА зростають можливості щодо протидії оточенню, але водночас зросли й можливості противника щодо здійснення оточення. Основні причини виникнення оточення: різкі зміни обстановки, відсутність суцільної лінії фронту, неприкриті проміжки

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

між флангами підрозділів. Питанню організації виходу з оточення приділено недостатньо уваги в діючих бойових статутах, настановах та методичних рекомендаціях.

Необхідно відмітити, що командир бригади приймає рішення на вихід з оточення у ході бою в оточенні та в умовах критичного обмеження часу.

Особливостями виходу з оточення є те, що підрозділи бригади виконують одночасно різні тактичні завдання: перегрупування сил і засобів, створення бойового порядку для ведення наступальних дій, прорив фронту оточення і розширення пролому в обороні противника; ведення оборонних дій за утримання фронту оточення, здійснення демонстраційних дій по виходу з бою та відходом підрозділів прикриття, а для підрозділів технічного забезпечення і тилу – здійснення маршу під вогневим впливом противника.

Таким чином, командир визначає бойові завдання підрозділам прориву – на наступ, підрозділам прикриття, підрозділам на сковуючому (відволікаючому) напрямку – на ведення оборонних дій. У бойових завданнях підрозділам командиру бригади необхідно вказати:

– *підрозділам, що призначені для прориву*: засоби посилення і порядок їх перепідпорядкування, головний напрямок прориву, бойові завдання, способи розгрому противника, бойовий порядок батальйону, вихідне положення для прориву, час його зайняття і порядок перегрупування, рубіж безпечного віддалення, рубіж переходу в атаку, хто підтримує, розмежувальні лінії, сили і засоби для забезпечення прикриття флангів, рубіж, яким оволодіти до світанку, орієнтири та напрямок наступу і відходу при виході з оточення вночі, місце, час розгортання і порядок переміщення КСП;

– *підрозділам прикриття*: засоби посилення (хто додається і підтримує) порядок їх перепідпорядкування, напрямок зосередження основних зусиль, бойове завдання, способи ведення маневреної оборони (послідовність розгрому противника з визначенням порядку ВУП, проходження через бойові порядки підрозділів, які обороняються на наступних рубежах), бойовий порядок, систему опорних пунктів і вогневих позицій, рубежів (порядок дій на кожному рубежі, шляхи маневру на наступний рубіж), район дій (прикриття), порядок і час його зайняття, напрямки і рубежі контратак (вогневі рубежі), розмежувальні лінії, сили і засоби для забезпечення прикриття флангів, вихідне положення і час його зайняття і порядок перегрупування, маршрути висування і переміщення в ході бою (при виході з оточення), час і порядок відходу, кінцевий рубіж оборони (район зосередження), витрату боєприпасів при веденні бою на кожному рубежі, орієнтири та напрямок відходу вночі, місце, час розгортання і порядок переміщення КСП, підрозділам, що призначені для дій на відволікаючому напрямку - порядок імітації атаки противника;

– підрозділам що діють на сковуючому (відволікаючому) напрямку: напрямки зосередження основних зусиль за етапами виконання бойового завдання; рубіж сковування (відволікання) та вид маневру, способи розгрому противника, що наступає, бойовий порядок, забезпечення скритності при підготовці та виконанні завдання, розподіл сил і засобів для використання на відволікаючому та сковуючому напрямках, додаткові орієнтири та напрямки відходу вночі, порядок імітації атаки противника на відволікаючому напрямку.

Зміст визначених бойових завдань повинен бути стислим, зрозумілим та виключати будь-яку можливість подвійного тлумачення. У складних умовах обстановки, в умовах обмеженого часу при підготовці виходу з оточення командир повинен забезпечити своєчасну постановку завдань підпорядкованим підрозділам, у разі різкої зміни обстановки або з отримання нового завдання у ході ведення бою командир бригади може застосовувати тільки окремі заходи ВППР.

УДК 539.3

Рікунов О.М., кандидат технічних наук, доцент, заступник начальника кафедри державної безпеки та оперативного мистецтва, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник;

Грабовський А.В., доктор технічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник кафедри теорії і систем автоматизованого проектування механізмів і машин, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків);

Васильєв А.Ю., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник кафедри теорії і систем автоматизованого проектування механізмів і машин, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків);

Ткачук М.М., доктор технічних наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник кафедри інформаційних технологій і систем колісних та гусеничних машин ім. О.О. Морозова, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків);

Ткачук М.А., доктор технічних наук, професор, професор кафедри теорії і систем автоматизованого проектування механізмів і машин, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків);

Троценко В.В., аспірант кафедри теорії і систем автоматизованого проектування механізмів і машин, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків);

Набоков А.В., аспірант кафедри теорії і систем автоматизованого проектування механізмів і машин, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків)

ДИНАМІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ БРОНЕКОРПУСІВ ЛЕГКИХ БРОНЬОВАНИХ МАШИН, ВИГОТОВЛЕНИХ ІЗ НОВИХ ГОМОГЕННИХ ТА КОМПОЗИЦІЙНИХ МАТЕРІАЛІВ

Умови ведення бойових дій у сучасних умовах, як свідчить практика бойових дій проти країни-агресора, змінює вимоги до динамічних властивостей бронекорпусів легкоброньованих машин.

Дійсно, існує тенденція до різкого зростання швидкостей руху на місцевості та темпу стрільби із власного озброєння. Це призводить до підвищення частот діючих сил збурення, що врешті сприймаються бронекорпусом. З іншого боку, змінюються характеристики засобів ураження, що діють на бронекорпуси легкоброньованих машин.

Це спонукає застосовувати для їх виготовлення нові гомогенні або композиційні матеріали. Це також впливає і на спектр власних частот і форм коливань цих бронекорпусів. Якраз частинне перекриття цих спектрів (власних та збурювальних) потенційно призводить до білярезонансних режимів збудження бронекорпусів та інших елементів легких броньованих машин.

Отже, виникає нова актуальна і важлива проблема побудови таких математичних моделей динамічних властивостей бронекорпусів легких броньованих машин, які враховують перелічені вище чинники, а також здійснення на цій основі відповідних досліджень впливу на ці властивості варіювання, структури і параметрів елементів конструкцій бронекорпусів.

Така модель була побудована на основі модифікації варіаційного принципу Релея. Для її чисельної реалізації залучено методи скінченних елементів та узагальненого параметричного моделювання.

Створений програмно-модельний комплекс дає можливість не тільки аналізувати динамічні властивості за заданих чи варійованих структур та параметрів елементів бронекорпусів із нових гомогенних чи композиційних матеріалів, але й розв'язувати обернену задачу. Ця задача полягає в обґрунтуванні таких проектно-технологічних рішень, які забезпечують підвищені тактико-технічні характеристики легкоброньованих машин за критеріями динамічних властивостей, міцності, захищеності, жорсткості та точності ведення вогню із власного озброєння тощо.

На цій основі здійснено дослідження впливу різноманітних чинників на вільні, вимушені та перехідні динамічні процеси у легкоброньованих машинах, а також розроблені відповідні рекомендації із підвищення їхніх тактико-технічних характеристик.

Зокрема, встановлено та рекомендовано:

– міцність та жорсткість бронекорпусів легкоброньованих машин суттєво залежить від структури внутрішніх силових елементів, у силу чого доцільним є підсилення корпусу шляхом встановлення стійок та поперечних балок, що значно ефективніше, ніж потовщення панелей із гомогенних матеріалів;

– порівняно із гомогенними відчутного поліпшення міцності та жорсткості елементів бронекорпусів можна досягти застосуванням композиційних структур, що поєднують високоміцні зовнішні та легкі внутрішні шари;

– задля підвищення трибомеханічних характеристик контактуючих елементів броньованих машин ефективним є застосування зміцнювання шляхом нанесення високоміцних покриттів.

УДК 539.3

Рікунов О.М., кандидат технічних наук, доцент, заступник начальника кафедри державної безпеки та оперативного мистецтва, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник;

Ткачук М.М., доктор технічних наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник кафедри інформаційних технологій і систем колісних та гусеничних машин ім. О.О. Морозова», Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків);

Нечаєв Р.Г., головний інженер ДП «Завод імені В. О. Малишева» (м. Харків);

Вейлер В.С., аспірант кафедри кафедри теорії і систем автоматизованого проектування механізмів і машин, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків);

Шуть О.Ю., аспірант кафедри кафедри теорії і систем автоматизованого проектування механізмів і машин, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків);

Ткачук М.А., доктор технічних наук, професор, професор кафедри теорії і систем автоматизованого проектування механізмів і машин, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків)

МІЦНІСТЬ ТА СТІЙКІСТЬ РУХУ ВИСОКООБЕРТОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ ДВИГУНІВ БОЙОВИХ БРОНЬОВАНИХ МАШИН

Працездатність, довговічність та надійність двигунів для бронетехніки значною мірою залежать від конструкції, режимів, властивостей їхніх високооберткових елементів. Зокрема, це турбіна та роторна частина нагнітача повітря.

У силу особливостей цих елементів основними чинниками, які визначають їх поведінку, є міцність, жорсткість та стійкість руху. При цьому аналіз напружено-деформованому стану та критичних режимів руху зазвичай традиційно здійснюється із залученням різнотипних моделей. Це пояснюється різним типом фізико-механічних процесів і станів, які в них реалізуються.

Так, напружено-деформований стан елементів цих систем характеризується двома важливими особливостями:

- 1) пружно-пластичне деформування матеріалів;
- 2) контактна взаємодія із іншими елементами конструкції.

Що ж стосується критичних режимів руху, то одним із основних чинників є суттєво нелінійні статичні характеристики елементів підшипникових опор.

Таким чином, формується проблема побудови математичних процесів і станів у досліджуваних елементах. Вона має два важливих аспекти.

Перший стосується можливості відображення властивостей моделей, які стають нелінійними, на відміну від традиційних лінійних.

Другий аспект полягає у прагненні побудови єдиних моделей, до яких ставляться дві вимоги:

- 1) об'єднання різних типів процесів і станів на спільній методологічній базі;
- 2) удосконалений підхід до параметризації цих моделей, що надає їм властивості варіативності.

Задля вирішення проблеми, що постала, розроблені відповідні варіаційні постановки, узагальнене параметричне моделювання та залучені постановки на базі методу скінченних елементів.

У ході розробок створені об'єднані математичні та чисельні моделі та спеціалізований програмно-модельний комплекс, який інтегрує універсальні програмні комплекси типу Creo, SolidWorks, ANSYS, а також спеціалізовані програмні модулі, націлені на певний об'єкт досліджень, і відповідним чином

підготовлені параметричні моделі, що мають властивості розширеної варіативності та асоціативності.

Це дало змогу здійснити комплекс досліджень, які дали змогу визначити міцність та стійкість руху високооберткових елементів двигунів бойових броньованих машин, а цій основі розроблені рекомендації стосовно удосконалення технічних рішень досліджених елементів конструкції.

Зокрема, запропоновані:

- безконсольні схеми обпирання вала роторної частини нагнітача повітря;
- обґрунтовані товщина та кількість опорних виступів – впадин, що регулюють її жорсткість у складі підшипникової опори вала роторної частини нагнітача, задля відлаштування від критичних режимів руху;
- рекомендовані параметри номінальних зазорів та натягів у сполученні елементів підшипникових опор вала роторної частини нагнітача;
- властивості матеріалів робочого колеса, що забезпечують роботу його матеріалу у пружній області.

УДК 35.071.1

Ролін І.Ф., доктор військових наук, професор, професор кафедри тактико-спеціальних дисциплін, Військовий інститут танкових військ Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків)

ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ СУХОПУТНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ ЗА СТАНДАРТАМИ НАТО

Повномасштабна збройна агресія РФ проти України показала, що використання принципів управління військами за стандартами НАТО не тільки підвищує бойову ефективність, але й наразі є ключовою умовою досягнення перемоги над агресором. Втім спадщина СРСР (роби, не як ефективніше, а як наказав начальник, доповідай догори тільки гарні новини, не став запитань, кар'єрний зріст офіцера визначається особистою відданістю начальнику тощо) має руйнівну силу і нажалі, ще сидить в головах окремих керівників різного рівня управління.

З огляду публікацій НАТО і Сухопутних військ США у сфері управління військами впливають ключові ідеї та принципи планування та ведення операцій (дій) підрозділів в сухопутних операціях.

Планування сухопутних операцій (дій) базується на таких принципах.

1. Командир є найважливішим учасником процесу планування, оскільки, як правило, він має найбільший досвід і, в кінцевому рахунку, відповідальний за

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

виконання бойового завдання. Командир планує всі дії свого підрозділу, розуміючи, що замисел кожної окремої операції (дії) є складовою частиною іншої (більш високого порядку).

2. Командир і штаб постійно перевіряють обґрунтованість припущень. Припущення є обов'язковими і важливими для планування. Припущення – це гіпотеза про поточну ситуацію чи про майбутній розвиток подій, які вважаються правильними в разі відсутності доказів протилежного. Невисловлене припущення може виявитися більш небезпечним, ніж висловлене неправильне припущення.

3. Планування є безперервним і своєчасним. Воно спрямовує підлеглих на досягнення успіху в кожній фазі операції. Своєчасний план – це той, що надає підлеглим достатньо часу для підготовки (витратити не більше 1/3 наявного часу на планування та віддання бойового наказу).

4. Плани мають бути простими, гнучкими і зрозумілими, зосереджуватись на основних елементах дій без надмірної деталізації та шаблонів. План – це базова структура, яку можна адаптувати, але не сценарій, якого треба дотримуватися буквально. Ефективні плани й накази мають заохочувати ініціативу виконавців. Ознакою хорошого плану є не виконання дій за планом, а те, чи забезпечує він ефективну дію в умовах непередбачених подій.

Ключовою концепцією сучасної західної доктрини ведення сухопутних операцій є маневрений підхід (*manoeuvrist approach*), який ставить на перший план розуміння ситуації та маніпулювання людською природою, використання вразливих сторін противника, застосування непрямих і оригінальних способів дій та мінімізацію втрат. Передбачається надання відносно невеликим тактичним загонам ініціативи та самостійності досягнення мети операції. Маневрений підхід базується на таких принципах.

1. Комбінація летальних і нелетальних засобів впливу (атак) не тільки на фізичну (матеріальну) складову противника, але й на його свідомість, згуртованість, волю до опору.

2. Виявлення вразливих місць противника та раптове точкове застосування удару (*shock action*) з метою дезорганізації противника.

3. Захоплення, збереження і розвиток ініціативи із застосуванням рішучого тиску в місцях, де противник найменше на це очікує.

4. Опора на децентралізоване (цільове) командування (*mission command*), яке ґрунтується на низці положень, як-от: військові лідери всіх рівнів мають бути здатними приймати та реалізовувати зухвалі рішення в умовах хаосу, бути розсудливими і далекоглядними; нерішучість і бездіяльність є незрівнянно більш згубними у порівнянні з помилковими ініціативними рішенням; наявність довіри і злагодженості по вертикалі та горизонталі; план – це базова структура, яку

можна адаптувати, а не сценарій, якого треба дотримуватися буквально; завдання ставиться за правилом 5-W: ХТО, ЩО, КОЛИ, ДЕ, ЧОМУ повинен виконати, не зазначаючи ЯК це виконати.

Отже, передбачення є винятковим явищем, що робить централізоване прийняття рішень і віддання деталізованих наказів в сухопутних операціях неефективними. Плани мають бути простими і зрозумілими, без надмірної деталізації, які зосереджуються на основних елементах операції. Децентралізація скорочує цикл прийняття рішень.

Використання принципів планування та ведення операцій (дій) за стандартами НАТО не гарантує поліпшення умов застосування підрозділів у бою. Однак, якщо планування проведене правильно, то воно підтримує підрозділ постійно орієнтованим на виконання бойового завдання, незважаючи на поточні проблеми та мінливість обстановки. Очевидно, що в умовах хаосу і «туману війни» зазначені чинники можуть стати вирішальними для досягнення перемоги.

Добра військова освіта закладає розуміння принципів, але не заучування нормативів як догм.

Вчити натовським принципам управління військами потрібно починати з керівництва вищої та середньої ланок.

УДК 351.741

Ромашко О.М., старший викладач кафедри управління підрозділами НГУ, Київський інститут Національної гвардії України (м. Київ), підполковник

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ І ЧАСТИН НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАХОДІВ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Воєнна агресія російської федерації яка створила реальні загрози існування державності, територіальної цілісності та іншим національним інтересам нашої країни, вкотре нагадала всім суб'єктам сектору безпеки і оборони щодо важливості питань взаємодії на всіх його рівнях і ланках.

Так, відповідно до Закону України «Про національну безпеку України», до склада сектору безпеки і оборони входять чотири взаємопов'язаних складових: сили безпеки; сили оборони; оборонно-промисловий комплекс; громадяни та громадські об'єднання, які добровільно беруть участь у забезпеченні національної безпеки.

Національна гвардія України посідає досить важливе місце і являється військовим формуванням з правоохоронними функціями, що займає унікальне

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

положення в секторі безпеки і оборони України: у мирний час вона належить до сил безпеки, а у воєнний час – до сил оборони.

Але ж успішне виконання завдань відповідно до визначених функцій підрозділами Національної гвардії України в умовах реальних загроз, особливо в умовах правового режиму воєнного стану, відповідно до закону України «Про Національну гвардію України», можливе тільки у разі повного узгодження за часом, місцем та алгоритмом дій з іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони у межах наданої їм компетенції та у відповідності до законодавства.

Розкриття питання взаємодії Національної гвардії України з іншими суб'єктами сектору безпеки та оборони не можливе без визначення змісту дефініції «взаємодія». Так Ю.С. Назар визначає, що взаємодія – це динамічне явище, яке здійснюється на підставі певної діяльності суб'єктів за загальними законами діалектики, але також і явище, що зумовлює створення й розвиток нової впорядкованої якості (певної структурної одиниці) системи, узгодження якої із соціально бажаним станом є метою соціального управління.

Виходячи зі змісту даного визначення, можна розглядати взаємодію як узгодженість процесів між декількома суб'єктами, в зв'язку з чим необхідно розглянути взаємодію Національної гвардії з іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони за ознаками суб'єктів, що взаємодіють, та особливостями їхніх стосунків.

Основним суб'єктом взаємодії під час дії правового режиму воєнного стану можна розглядати Збройні Сили України.

Аналізуючи особливості взаємодії Національної гвардії України зі Збройними Силами України, необхідно відзначити, що відповідно до ст. 2 Закону України «Про Національну гвардію України» на неї під час введення правового режиму воєнного стану покладається вирішення ряду специфічних завдань, пов'язаних із запровадженням і здійсненням заходів за призначенням відповідно до їхньої діяльності в цих умовах.

Так, 24 лютого 2022 року воєнний стан на всій території держави був введений Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 (продовжений Указами Президента України (останній від 05.02.2024 № 49/2024). Відповідно до ст. 6 Закону України «Про Національну гвардію України» на Національну гвардію України покладаються повноваження щодо взаємодії зі Збройними силами України, щодо відсічі збройної агресії та виконання завдань територіальної оборони.

Однак, незважаючи на важливість такого вагомому напрямку узгодженості сил Національної безпеки, відповідного нормативно-правового документа, який буде регулювати порядок, особливості і чіткий механізм підпорядкування підрозділів та частин Національної гвардії України дотепер не розроблено.

Водночас, розглядаючи взаємодію Національної гвардії України з іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони щодо забезпечення охорони громадського порядку та безпеки в умовах воєнного стану, можна констатувати, що правове забезпечення має часткове правове відображення, яке, на жаль, також не відображає особливості взаємодії в умовах воєнного часу.

Так, відповідно до наказу МВС України від 10.08.2016 № 773 основними формами взаємодії Національної гвардії України з Національною поліцією України під час забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку є:

1) спільне патрулювання нарядами вулиць, площ, парків, скверів, вокзалів, аеропортів, морських та річкових портів, інших публічних (громадських) місць;

2) забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку під час проведення зборів, мітингів, вуличних походів, демонстрацій, інших масових та спортивних заходів, а також під час заходів у публічних (громадських) місцях за участю осіб, щодо яких здійснюється державна охорона;

3) проведення спільних заходів з метою стабілізації оперативної обстановки в разі її загострення в межах території однієї чи декількох адміністративно-територіальних одиниць.

Таким чином, виходячи з переліченого вище, можна вважати, що особливості взаємодії Національної гвардії України з іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони в умовах воєнного стану на сучасному етапі характеризуються недостатньою визначеністю нормативно-правової бази, яка потребує оновлення та постійного вдосконалення. Враховуючи вимоги сьогодення та скороплинності подій, необхідна постійна розбудова законодавства з розширенням та уточненням термінів і понять, зважаючи на потреби та виклики правового режиму воєнного стану у забезпеченні національної безпеки України.

УДК 355.455

Росляков О.В., ад'юнкт докторантури та ад'юнктури, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник;

Суконько С.М., доктор філософії з державної безпеки, заступник начальника науково-дослідного центру – начальник науково-дослідної лабораторії забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник;

Горелишев С.А., кандидат технічних наук, доцент, провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ОБГРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ РОЗРОБЛЕННЯ МЕТОДИКИ РОЗРАХУНКУ ДОДАТКОВИХ СИЛ ДЛЯ ОБОРОНИ ЯДЕРНИХ УСТАНОВОК ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

У відповідності до Закону України «Про Національну гвардію України» охорону ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання державної власності» здійснюють підрозділи Національної гвардії України (НГУ). У разі введення правового режиму воєнного стану або у разі загрози нападу (в тому числі повітряного десанту) на ядерні установки та/або атомні електростанції постає питання не тільки здійснення охорони, а також організації та ведення оборони вищезазначених об'єктів.

Так, відповідно до Закону України «Про фізичний захист ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання» у статті 8 визначено, що оборону ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання від нападу ззовні та звільнення їх від нападників здійснюють Національна гвардія України та сили допомоги ззовні (відповідні правоохоронні органи, підрозділи спеціального призначення, інші утворені відповідно до законів України військові формування). Очевидно, якщо виникає загроза нападу на визначені об'єкти охорони переважаючих сил противника (в тому числі повітряного десанту), необхідно передбачити додаткові сили та засоби від інших військових частин (підрозділів) НГУ для здійснення їх оборони на визначений термін часу, а саме – на період часу, який потрібен силам допомоги ззовні для прибуття та зайняття відповідної оборони. Цілком зрозуміло, що більша частина сил та засобів підрозділів з охорони ядерних установок будуть задіяні на охорону відповідних об'єктів охорони та їх посилення, а для організації та ведення оборони буде задіяна невелика частина сил, яка в свою чергу не зможе забезпечити надійну оборону. Виникає питання щодо визначення необхідної чисельності сил та засобів підрозділів НГУ, які необхідні для забезпечення тимчасової оборони ядерних установок до моменту прибуття сил допомоги ззовні (зокрема підрозділи територіальної оборони), які в подальшому замінять відповідні підрозділи НГУ. Необхідно визначити військові частини (підрозділи) НГУ, які будуть надавати допомогу щодо оборони, термін їх прибуття та багато інших питань. Також потрібно визначити можливі шляхи оптимізації розподілу сил і засобів військових частин (підрозділів) НГУ, з урахуванням виконання ними інших службових (бойових, спеціальних) завдань.

Таким чином, виходячи з аналізу загроз ядерній безпеці, а також ймовірних дій ворога, на сьогоднішній день необхідно розробити методику розрахунку залучення додаткових сил та засобів від військових частин (підрозділів) НГУ для здійснення тимчасової оборони ядерних установок до прибуття сил оборони ззовні та/або до розгортання системи територіальної оборони.

УДК 159.9:355.1

Савчук О.А., кандидат психологічних наук, провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії (морально-психологічного забезпечення), Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (м. Харків), слухач 863-Б навчальної групи оперативного факультету, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УТРИМАННЯ КВАЛІФІКОВАНИХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ НА ВІЙСЬКОВІЙ СЛУЖБІ

Перше масштабне соціологічне дослідження проблеми плинності кваліфікованих кадрів у Збройних Силах України було проведене аналітичним відділом ГО «Повернися живим!» (з грудня 2019 року по січень 2020 року). За результатами опитування військовослужбовців рядового, сержантського та офіцерського складу Сухопутних військ Збройних Сил України були визначені чинники, які впливають на процес прийняття військовослужбовцем рішення щодо продовження військової служби за новим контрактом. Аналізуючи результати цього дослідження, Підпригора І.І. та ін. відзначили, що вони відображають зміну ваги чинників плинності кадрів: від переваги матеріальних (соціальних пільг, розміру грошового забезпечення тощо) – у 1991-2014 роках до переваги організаційних (загального ставлення до військовослужбовця в системі Збройних Сил України, якості управління, режиму служби та відпочинку, змісту військової служби та рівня бюрократизації) – у 2016-2020 роках. На нашу думку, актуалізація організаційних чинників обумовлена, з одного боку, збільшенням рівня грошового забезпечення та видатків на потреби Збройних Сил України з 2014 року, а, з іншого боку, залученістю особового складу Збройних Сил України до виконання завдань в межах антитерористичної операції (операції Об'єднаних сил). Очевидно, що в умовах бойового застосування військових частин (підрозділів) якість

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

управління (організації) стає визначальним фактором як успішності виконання бойових завдань, так і збереження життя та здоров'я особового складу. У «Концепції військової кадрової політики Міністерства оборони України на період до 2025 року», затвердженої наказом Міністерства оборони України від 14 вересня 2021 року № 280, визначено, що реалізований останніми роками комплекс мотиваційних чинників (збільшення грошового забезпечення, додаткові виплати тощо) не зупинив відтік особового складу. Водночас до основних причин цієї проблеми віднесена відсутність позитивних змін у соціальних відносинах «командир – підлеглий». Ця проблема, з початком російсько-української війни, лише загострилась. Хоча в умовах воєнного стану військовослужбовець вкрай обмежений у можливостях звільнення з військової служби і це ніби нівелює потребу у його утриманні (формуванні у нього позитивного ставлення до продовження військової служби), але лише до набуття ним права на звільнення, зокрема по демобілізації. Головне, що помилки командира у побудові соціальних відносин «командир – підлеглий» негативно відбиваються на стані психічного та психологічного здоров'я військовослужбовця, рівні його психічної стійкості та психологічної готовності, а також особистій боєздатності як складової боєздатності підрозділу. Викладене обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Мета наукових пошуків полягала в проведенні теоретичного аналізу сутності та змісту соціально-психологічного забезпечення утримання військовослужбовців на військовій службі, а також емпіричних досліджень соціально-психологічних особливостей їх професійного становлення та розвитку з розробкою на їх основі комплексної програми соціально-психологічного забезпечення утримання кваліфікованих військовослужбовців Збройних Сил України на військовій службі та обґрунтування практичних рекомендацій з реалізації результатів дослідження у військових частинах Збройних Сил України.

Результати проведеного теоретичного аналізу дозволили визначити, що процес професіоналізації військовослужбовця, з одного боку, реалізується на рівні особистісних змін, а, з іншого боку, є результатом соціальної взаємодії. Водночас завдання з утримання військовослужбовця на військовій службі необхідно вирішувати з урахуванням розвитку структурних компонентів його професійного самовизначення та особливостей процесу професіоналізації. Проведені емпіричні дослідження підтвердили важливу роль соціальних відносин «командир – підлеглий», яку вони відіграють як у процесі професіоналізації військовослужбовця, так і у процесі прийняття ним рішення щодо подальшого проходження військової служби. У свою чергу, якість відносин «командир – підлеглий», визначається рівнем психолого-педагогічної компетентності командира.

За результатами проведеного теоретичного аналізу сутності та змісту соціально-психологічного забезпечення утримання військовослужбовців на військовій службі та емпіричних досліджень соціально-психологічних особливостей їх професійного становлення та розвитку розроблено комплексну програму соціально-психологічного забезпечення утримання кваліфікованих військовослужбовців Збройних Сил України на військовій службі та обґрунтовано практичні рекомендації щодо її впровадження у військових частинах Збройних Сил України.

УДК 623.441/443

Семенюк В.І., доцент кафедри загальновійськової та гуманітарної підготовки, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків);

Горелишев С.А., кандидат технічних наук, доцент, провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії науково-дослідного центру, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Фрунт Р.М., старший викладач кафедри загальновійськової та гуманітарної підготовки, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків);

Жуйков Д.Б., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри військово-технічної і військово-спеціальної підготовки, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ОБґРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ ПІД ЧАС ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

Підготовка високопрофесійних військових фахівців (ВФ), зокрема і за програмою підготовки офіцерів запасу, у сучасних умовах ведення бойових дій є одним із пріоритетних напрямків реалізації потенціалу вищих військових навчальних закладів. Відповідно до «Концепції військової кадрової політики Міністерства оборони України до 2025 року» це є джерелом кадрового ресурсу для комплектування посад молодших офіцерів.

Одним із ключових факторів прогресивного розвитку системи освіти в Україні є значне збільшення обсягів інформації і її новизна. Використання ж в процесі навчання досягнень комп'ютерних технологій дозволяє скоротити терміни, підвищити якість і знизити вартість підготовки військових фахівців. Тому поряд із традиційними формами навчання на сучасному етапі все більшого поширення отримують дистанційні форми, які надають більш широкий спектр освітніх послуг за допомогою інтерактивних та автоматизованих систем навчання.

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

Дистанційне навчання (ДН) обов'язково потребує використання комп'ютерних або телекомунікаційних технологій, які б забезпечували інтерактивну взаємодію тих, хто навчається (ВФ, студент) і тьютору (викладач, науково-педагогічний працівник (НПП)) на різних етапах навчання.

Ефективність ДН заснована на тому, що ВФ сам повинен відчувати необхідність подальшого отримання та підвищення рівня своїх знань, а не очікувати натиску з інших сторін. Слід також відмітити, що позитивний ефект у деякій мірі залежить і від того, наскільки регулярно ВФ займається. Це пояснюється тим, що неможливо сформувати систему знань при нерівномірному навчальному навантаженні. Однак суворі терміни щодо звітності та контролю якості навчання це важливий аспект дистанційної освіти.

Система оцінювання якості військової освіти повинна відповідати рекомендаціям і стандартам Європейського простору вищої освіти, враховувати кращі світові практики та виступати головною методологією досягнення відповідності системи підготовки офіцерів запасу, вимогам і потребам держави.

Актуальність системи оцінювання якості військової освіти повинна також спиратись і на добре розроблену та професійно-підготовлену методичну допомогу, яка б надавала можливості ВФ самостійно опанувати найбільш важливі питання щодо вивчення дисципліни.

Методична допомога повинна бути розроблена так, щоб ВФ міг перейти від діяльності, що виконується під керівництвом НПП, до самостійної діяльності, тобто максимальної заміни викладацького контролю самоконтролем. Тому методичні рекомендації повинні містити докладне пояснення раціональних прийомів описаних видів діяльності, критеріїв правильності прийняття рішень, посилення щодо ефективного використання інтерактивної літератури та іншої інформації.

Курс дистанційного навчання повинен розроблятися на модульній основі: кожен модуль – це стандартний навчальний продукт, що включає чітко визначений об'єм знань і умінь, призначений для вивчення протягом певного часу, або – залікова одиниця, якість роботи з якою фіксується тестовими, заліковими чи екзаменаційними засобами.

Виходячи із завдань Міністерства оборони України та Міністерства внутрішніх справ і виконуючи накази, що до 2026 року кожний військовий Збройних сил України та Національної гвардії України має вільно розмовляти англійською мовою, на факультеті підготовки офіцерів запасу за контрактом Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба розпочався перехід на викладання навчального матеріалу на заняттях англійською мовою.

Сьогодні заняття проводяться в on-lain режимі за допомогою Google Meet і починаються з хвилини мовчання по вшануванню загиблих, а далі йде

інформування щодо подій на фронтах на англійській мові. З метою поступового засвоєння матеріалу розроблено спеціальний інформаційний шаблон, у якому текст, що читається на англійській мові, висвічується на екрані, а паралельно йде підкреслювання червоною лінією українського тексту. Все це надає ВФ можливість сприймати матеріал не тільки на слух, а ще й зорово. Для доведення інформації залучаються найбільш підготовлені викладачі та студенти, з перспективою поступового залучення усього особового складу.

Підводячи підсумок, слід відзначити, що запропоновані підходи та методи навчання, які задіяні на факультеті сприяють виконанню поставлених завдань і надають більш якісну підготовку ВФ під час ДН.

УДК 629.3/656

Сергієнко А.В., провідний науковий співробітник науково-дослідного відділу Наукового центру зв'язку та інформатизації, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (м. Київ), підполковник;

Бондаренко О.Є., начальник науково-дослідного відділу Наукового центру зв'язку та інформатизації, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (м. Київ), підполковник;

Бригадир С.П., старший науковий співробітник науково-дослідного відділу Наукового центру зв'язку та інформатизації, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (м. Київ), підполковник

ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ ПЕРСПЕКТИВНОГО КОМПЛЕКСНОГО АПАРАТНОГО ЗВ'ЯЗКУ ТА КІБЕРБЕЗПЕКИ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ, ОБҐРУНТУВАННЯ ОКРЕМИХ ТАКТИКО-ТЕХНІЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК

Аналіз досвіду застосування військової техніки з відсічі і стримування збройної агресії, виконання бойових (спеціальних) завдань зі зв'язку, висвітлив нагальну потребу в актуалізації вимог до тактико-технічних характеристик (ТТХ) окремих зразків машин. До цього часу, значна частина автомобільного парку сектору безпеки та оборони України становить технічно застаріла техніка марок ЗІЛ, ГАЗ, КамАЗ, МАЗ, Урал та їх модифікації, ремонтні комплекти до яких є лише в країні-агресорі та її союзника.

З формуванням нових підрозділів та зміною підходів ведення бойових дій, сектор національної безпеки і оборони як ніколи потребує нових зразків комплексних апаратних зв'язку на уніфікованій транспортній базі та зацікавлений в пріоритетності щодо замкненого технологічного циклу виробництва.

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

Метою дослідження є проведення наукового обґрунтування перспективної комплексної апаратної зв'язку та кібернетичного захисту (КАЗ) для потреб підрозділів (військ, сил) сектору безпеки та оборони України та визначення її ключових тактико-технічних характеристик.

Метою побудови перспективної КАЗ є організація мобільного комплексу завдань для оперативної інтеграції технічних систем та засобів моніторингу кібернетичної безпеки інформаційно-телекомунікаційних вузлів різних ланок управління.

Для реалізації мобільного функціоналу комплексу кібербезпеки необхідно розробити технічні завдання (ТЗ) на ключове обладнання та комплектуючі від виробників з повністю замкнутим циклом виробництва.

ТЗ на КАЗ має забезпечити виконання наступних завдань:

- наявність універсального комплексу обладнання та устаткування для комплексу дій з кібернетичного контролю та захисту інформаційно-телекомунікаційних вузлів відповідного призначення;
- забезпечення цілодобового чергування на посту відповідно до функціональних завдань;
- забезпечення життєдіяльності, побуту та відпочинку особового складу;
- переміщення по дорогах з різним покриттям та бездоріжжі.

Враховуючи дані вимоги, ескізний проєкт КАЗ матиме дві складові: робоча зона з можливістю цілодобової роботи та зона відпочинку.

Відповідно до умов експлуатації необхідно розробити модернізовані ТТХ та вимоги до КАЗ такі як:

- працездатність обладнання у відповідності до технічних умов при впливі різноманітних факторів;
- броньований захист машин, екіпажу та обладнання;
- захист обслуги (екіпажу) від ураження електричними розрядами промислового та природнього походження;
- стандартний монтаж обладнання в боксах (ящиках, шафах) з можливістю оперативного перенесення в захищене (заглиблене) місце з подальшим розгортанням робочого місця;
- робота від основного джерела живлення та резервного (електроустановка, внутрішні акумулятори, мережа автомобіля);
- кондиціонування, фільтровентиляція кузова, система пожежогасіння та пожежної сигналізації, визначені місця розташування вогнегасників;
- система заземлення обладнання (контур заземлення);
- забезпечення працездатності шасі в різних дорожніх умовах, допустимих швидкостях, подоланні перешкод, впливу механічних факторів;
- працездатність обладнання під впливом атмосферних опадів (дощ, іній, роса тощо) та при температурах навколишнього середовища відповідно до кліматичного поясу.

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

Склад телекомунікаційного обладнання, засобів зв'язку та кіберзахисту формується виходячи з функціональних завдань, покладених на КАЗ.

Не менш важливим фактором є те, що транспортна база повинна бути максимально схожою (ідентичною) до техніки якою укомплектовані підрозділи та не видавати своє функціональне призначення за зовнішніми факторами (закріплення додаткових ящиків, катушок, щогл).

Таким чином, визначивши типові ГТХ та вимоги для створення КАЗ, доцільно застосовувати спроможності українського військово-промислового комплексу із замкнутим технологічним циклом виробництва, реалізовувавши раціональне фінансування вітчизняних підприємств при здійсненні державного оборонного замовлення. Прогнозується, що створена КАЗ вплине на підвищення спроможностей при оснащенні нею підрозділів сектору безпеки та оборони. Подальші дослідження доцільно орієнтувати на формування ГТХ та склад КАЗ для різних ланок управління.

УДК 623.454: 623.438

Соколовський С.А., кандидат технічних наук, доцент, начальник Національної академії Національної гвардії України (м. Харків), генерал-лейтенант;

Кайдалов Р.О., доктор технічних наук, професор, заступник начальника Національної академії Національної гвардії України з наукової роботи (м. Харків), полковник

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ЗРАЗКІВ ОЗБРОЄННЯ І ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ СИЛАМИ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Згідно із візією сил оборони до 2030 року повинні бути оснащені сучасним озброєнням і військовою (спеціальною) технікою, здатні забезпечити захист суверенітету та територіальної цілісності України тощо. До реалізації завдань за ймовірними сценаріями виникнення та розвитку ситуацій воєнного характеру відповідно до визначених варіантів застосування та розподілу відповідальності повинні залучатись усі складові сил оборони держави, до яких одночасно входить і Національна гвардія України, як військове формування з правоохоронними функціями.

Починаючи з 2014 року здійснюється поступове оснащення складових сил оборони і безпеки України новітніми зразками озброєння та військової (спеціальної) техніки як вітчизняного так і закордонного виробництва з низкою проблем, які наведено у доповіді. До 2025 року оновлення основних зразків озброєння і військової (спеціальної) техніки буде спрямоване на забезпечення розвитку

спроможностей на основі систем озброєння, які дадуть змогу завдавати противнику максимальних втрат із прийнятними та збалансованими ресурсними витратами на їх розробку, закупівлю та модернізацію. Пріоритетом є оснащення сил оборони високоточною зброєю, технічними засобами розвідки, протитанковими комплексами та артилерійськими системами, багатофункціональними безпілотними авіаційними комплексами, засобами радіоелектронної боротьби. Оснащення високотехнологічними сучасними системами озброєнь, зокрема комплексами протиповітряної оборони, бойовими літаками і кораблями, буде здійснено з урахуванням реалізації інвестиційних проектів під державні гарантії та з використанням сучасних процедур державно-приватного партнерства на договірній основі, а також у рамках міжнародної безпекової допомоги.

Повномасштабне вторгнення російської федерації 24 лютого 2022 року в Україну змінило динаміку переоснащення та номенклатуру зразків озброєння і військової (спеціальної) техніки в підрозділах та частинах сил оборони. Окрім зразків, які виготовлялись вітчизняними виробниками для забезпечення потреб сил оборони, саме з 2022 року була отримана значна кількість озброєння та військової техніки за міжнародною матеріально-технічною допомогою. За рахунок цього значно був змінений парк озброєння та військової техніки, а її бойове застосування в умовах ведення бойових дій показав низку проблем.

В доповіді наводиться перелік зразків озброєння і військової (спеціальної) техніки та досвід їх бойового застосування в умовах виконання силами оборони завдань за призначенням. Наведено перелік актуальних проблем щодо експлуатації та відновлення зразків озброєння і військової (спеціальної) техніки, які поставляються країнами партнерами. Запропоновано шляхи вирішення проблем з експлуатації та відновлення зразків озброєння і військової (спеціальної) техніки силами оборони України.

УДК 159.923

Стасюк В.В., доктор психологічних наук, професор, Національний університет оборони України (м. Київ), працівник Збройних Сил України;

Кириченко А.В., доктор філософії (PhD), Національний університет оборони України (м. Київ), підполковник

ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОДИН ІЗ ОСНОВНИХ ЧИННИКІВ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Живим істотам від природи властива активність, яка забезпечує життєво важливі зв'язки організму з середовищем. На думку українського психолога

С.Максименка джерелом активності живих істот є потреби, що спонукають їх до відповідних реакцій, дій. Діяльність – одна з головних категорій психологічної науки. Предметом психології є сама цілісна діяльність людини в різних її формах і видах, у її філогенетичному, історичному і онтогенетичному розвитку. Діяльність – специфічно людська форма ставлення до навколишнього світу, змістом якої є доцільні зміни перетворення речей і явищ залежно від людських потреб; вона необхідна умова існування суспільства.

Розглянемо сутність діяльності з позиції С.Максименка. Згідно з його теорією діяльність включає мету, засоби, результат і сам процес. Треба спиратися на цілісне розуміння діяльності як органічної єдності її почуттєво-практичної і теоретичної форми. Діяльність включає дії і операції як складові, які співвідносяться з потребами, мотивами і цілями.

Потреба – це стан живої істоти, в якій виявляється залежність людини від конкретних умов існування. Водночас активність тварин і діяльність людини суттєво відрізняється за своїми психологічними аспектами.

Активність тварин – поведінка. Вона обмежується інстинктивними та умовно-рефлекторними діями, спрямованими на пристосування до умов життя і задоволення різноманітних біологічних потреб у їжі, розмноженні, захисті. Предмет потреб тварини – безпосередній стимул активності, що визначає сам спосіб задоволення потреби.

Людська діяльність за своєю сутністю є соціальною. Вона сформувалася історично, в процесі праці. Людина не лише пристосовується до умов життя, але й активно змінює їх відповідно до своїх людських потреб, що виникли й розвинулися історично. Діяльність людини свідомо та цілеспрямована. Особистість, як суб'єкт діяльності, задовольняючи власні потреби, взаємодіє з середовищем, ставить перед собою певну Особистість, як суб'єкт діяльності, задовольняючи власні потреби, взаємодіє з середовищем, ставить перед собою певну мету, мотивує її, добирає засоби для її здійснення, виявляє фізичну й розумову активність, досягаючи поставленої мети. Свідомий характер людської діяльності виявляється в її плануванні, в передбаченні результатів, регуляції дій, у прагненні до її вдосконалення.

Отже, діяльність людини – це свідомо активність, яка виявляється системою дій, спрямованих на досягнення мети.

CHOCHOWSKI Krzysztof, Prof., Kierownik Zakładu Bezpieczeństwa Wewnętrznego Państwowej Uczelni Zawodowej im. prof. Stanisława Tarnowskiego w Tarnobrzegu

СЛУЖБЫ СПЕЦИАЛНЕ В СИСТЕМЕ БЕЗПЕЧЕНЬСТВА ПАНСТВА

Службы спеціалне становіть сполученіе істотну складову систему безпеченства панства. На систем тен, опроч элементів милітарних складая сіє рівніє элементі ніемілітарне – једнак іх сполчнім сеєм јест креованіє і утриманіє стану безпеченства. В процесі тым фундаментална ролę одгрывая службы спеціалне, котрых актывносћ јест клучова для ефектывного wykonywania zadań państwa w obszarze bezpieczeństwa. Są one swoistym systemem nerwowym każdego organizmu państwowego, dzięki któremu można identyfikować, reagować i przewidywać niebezpieczeństwa i zagrożenia, tak natury wewnętrznej jak i zewnętrznej.

Корзені служб спеціалних можна шукаћ јуз в староżytносці, кіды то племяна організуюче своје жыціє сполечне і політычне в формы панствове, зачелы розуміє значеніє інформаци для својого безпеченства. Знакоміє загаднієніє то ујаћ то Sun Tzu в свым фундаменталнім і понад часовым дієле *Сztuka Wojny* в VI в p.n.e. Очывісціє wraz z rozwojem aparatu administracyjnego państw, krystalizowała się struktura i zakres działania służb specjalnych. Ich zadania zaczęły obejmować nie tylko kwestie dotyczące wywiadu, ale i kontrwywiadu, a także bezpieczeństwa władcy i panującego rodu.

Współcześnie służby specjalne to oczy i uszy państwa, które są niezbędne by ośrodek decyzyjny (mózg) mógł prawidłowo identyfikować zagrożenia i podejmować decyzje przeciwdziałające i zapobiegające im. Zakres działania służb specjalnych powiększył się i dziś już obejmuje tylko kwestii związanych z wywiadem, kontrwywiadem, czy walką informacyjną – będzie to również przeciwdziałanie i zwalczanie terroryzmu, różnych form wojny hybrydowej, przestępczości gospodarczej, korupcji itd.

Маячы obecnie місце блыскавічны розвјој технологічны, а в szczególносці технологіі телеінформатycznych, generuje z jednej strony nowe zagrożenia dla bezpieczeństwa narodowego, z drugiej zaś nowe szanse na poprawę efektywności działania służb specjalnych. Tytułem przykładu można tu wspomnieć o technologii DEEPFAKE, masowym przetwarzaniu danych, algorytmach sztucznej inteligencji, czy szpiegostwie maszynowym. To nowe wyzwania stojące przed służbami specjalnymi, a co za tym idzie również przed całym systemem bezpieczeństwa państwa. Doniosłość tej kwestii uwypukla i podkreśla prowadzona

przez Rosję agresywna i imperialistyczna polityka zagraniczna, wykorzystująca doktrynę wojny hybrydowej.

Celem niniejszego artykułu jest zwrócenie uwagi na ważkość sprawnie działających służb specjalnych, w kontekście bezpieczeństwa państwa i jego obywateli. W pracy jako wiodącą posłużono się metodą studiów literatury, a pomocniczo metodą dogmatyczną i historyczną. Ograniczeniem badawczym jest niemożność wykorzystania informacji niejawnych.

УДК 629.076:623.426

Тесніков О.М., старший викладач кафедри управління та логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник;

Семенюк А.М., старший викладач кафедри комплексів авіаційного озброєння інженерного авіаційного озброєння інженерного авіаційного факультету, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків), підполковник

ОБГРУНТУВАННЯ НАПРЯМКІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТРАНСПОРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

В період виконання бойових (спеціальних) завдань посадові особи військової логістики зобов'язані забезпечити належним чином всі без виключення формування Національної гвардії України усіма необхідними матеріально-технічними засобами. Однією з найважливіших умов, що забезпечують безперервність перевезень у сучасній війні, є комплексне використання всіх видів транспорту, під яким слід розуміти узгоджену їх роботу, що здійснюється на основі загального плану під єдиним керівництвом з метою безперебійного забезпечення перевезень військ та різноманітних матеріальних засобів.

Для виконання завдань транспортного забезпечення у Національній гвардії України може використовуватися залізничний, морський, річковий, повітряний та автомобільний транспорт. Залізничний транспорт є самим потужним видом сухопутного транспорту, здатним виконувати масові перевезення військ і вантажів на великі відстані. Морський транспорт має важливе значення для виконання перевезень на приморських напрямках. Річковий транспорт - один із найбільш дешевих видів транспорту. Повітряний транспорт можна використовувати як правило лише за межами району виконання бойових (спеціальних) завдань, для чого необхідно обладнати аеродроми або спеціальні майданчики.

Багаторічний досвід локальних війн і збройних конфліктів свідчить про те, що автомобільний транспорт має ряд переваг перед іншими видами транспорту:

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

він без відриву може пересуватись за своїми військами, знаходитись у їх бойових порядках, забезпечувати транспортування великої кількості матеріальних засобів безпосередньо у війська, а також виконувати евакуаційні перевезення. Завдяки своїй маневреності, гнучкості, високій прохідності та меншій уразливості автомобільний транспорт є вирішальним засобом, що забезпечує тісний взаємозв'язок усіх інших видів транспорту під час їх комплексного використання при організації всебічного забезпечення військ.

В системі логістичного забезпечення Національної гвардії України перевезення матеріально-технічних засобів здійснюється автомобільними підрозділами та підрозділами забезпечення. Також вони призначені для утримання рухомих запасів, евакуації поранених і хворих.

Вимоги до транспортного забезпечення багато в чому залежать від бойових (спеціальних) завдань, які виконує тимчасове військове формування, військова частина або угруповання Національної гвардії України, можливостей своїх військ і противника, місцевості, пори року, погоди, часу та багатьох інших факторів. Практика застосування автомобільних підрозділів під час відсічі збройної агресії російської федерації показала, що основною вимогою до транспортного забезпечення є: можливість швидко та з високою вірогідністю доставлення необхідного вантажу у вказане місце в складних умовах оперативної обстановки в будь-яку пору року та час доби.

Виходячи з вищевказаного напрямками підвищення ефективності транспортного забезпечення Національної гвардії України є:

- забезпечення високої готовності автомобільних підрозділів до роботи в складних умовах оперативної обстановки;
- правильне використання транспорту підвезення і своєчасне маневрування ним;
- своєчасний збір даних про стан маршрутів руху та оперативну обстановку;
- забезпечення своєчасного навантаження та вивантаження матеріально-технічних засобів в транспортні засоби;
- правильна організація руху колон автомобільних підрозділів;
- дотримання скритності перевезень;
- виконання заходів щодо збереження вантажів при перевезеннях, навантаженні та проведенні навантажувально-розвантажувальних робіт;
- організація надійного захисту, охорони та оборони автомобільних підрозділів;
- продумане розміщення автомобільних підрозділів у залежності від поставленого завдання і конкретних умов обстановки;
- чітке планування перевезень і безперервне управління ними.

УДК 355.318:355

Ткаченко М.Д., кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри державної безпеки та оперативного мистецтва оперативного факультету, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Кравченко С.О., кандидат військових наук доцент, доцент кафедри Сухопутних військ, Національний університет оборони України (м. Київ);

Толстонос Ю.М., старший викладач кафедри державної безпеки та оперативного мистецтва оперативного факультету, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

**УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ
В СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЯХ**

Зміни в масштабах, формах і способах ведення спеціальних операцій у сучасних умовах сприяють вирішенню ряду завдань, особливо у сфері удосконалення управління під час проведення даних операцій.

Досвід проведення спеціальних операцій підрозділами НГУ засвідчує існування суттєвих проблем в організації управління під час виконання поставлених завдань.

Управління передбачає: безперервне добування, збір, вивчення, відображення і аналіз даних обстановки; прийняття рішення на спеціальну операцію; доведення завдань до підпорядкованих підрозділів; планування операції; організацію і підтримання взаємодії; підготовку підрозділів та штабів до дій і безпосереднє керування ними; організацію і проведення заходів з виховної роботи та всі види забезпечення; створення системи управління військами; організацію контролю і допомоги підпорядкованим командирам, штабам, підрозділам. Управління підрозділами здійснюється командиром особисто і через штаб, а також через заступників командира, начальників родів військ і служб, спеціальних військ відповідно до директив, наказів, вказівок старших начальників.

Відокремлюють такі провідні принципи управління: єдиноначальність; централізація управління у всіх ланках із наданням підлеглим можливості проявляти ініціативу у визначенні способів виконання поставлених ним завдань; твердість і наполегливість у втіленні прийнятих рішень; оперативне реагування на зміни обстановки; безперервність; особиста відповідальність командирів (начальників) за прийняті рішення, застосування підпорядкованих підрозділів і результати виконання поставлених завдань.

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

Для здійснення управління підрозділами створюється система управління, яка включає: органи управління, пункти управління, систему зв'язку, автоматизовані системи управління військами та інші спеціальні системи.

Основним органом управління силами і засобами, що залучаються до виконання завдань під час проведення спеціальних операцій підрозділами НГУ є штаб. Під час проведення спеціальної операції обстановка постійно змінюється, тому відповідно до функцій, покладених на оперативний штаб, необхідно відстежувати зміни в обстановці та відпрацьовувати варіанти коригування рішення командира (начальника).

Під час ліквідації диверсійно-розвідувальних груп підрозділи НГУ у складі зведеного загону виконують різнопланові завдання окремо один від одного. Тому проблемним питанням є своєчасне отримання достовірної інформації про обстановку в режимі реального часу. Зволікання з уточненням прийнятого рішення і завдань підрозділам можуть призвести до зриву досягнення мети операції.

Уміння штабу зведеного загону глибоко і всебічно оцінювати обстановку, проводити необхідні розрахунки та надавати обґрунтовані пропозиції до рішення командира забезпечує повну реалізацію можливостей підрозділів НГУ під час проведення спеціальної операції.

Надійність функціонування органів управління, адекватність прийнятого рішення обстановці, що склалася, передбачає виключення можливих помилок під час обробки та узагальнення інформації. Це стосується збирання первинних даних, їх переробки, розподілу між ланками управління та персоналом, надання керівництву інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень, забезпечення прямих та зворотних зв'язків між суб'єктом та об'єктом управління.

Водночас на надійність управління суттєво впливає достовірність інформації. Адже хибна інформація може призвести до прийняття неадекватного рішення. У цьому разі доцільне отримання інформації з кількох джерел, а також її підтвердження впродовж певного часу.

Недостатній обсяг або відсутність інформації про обстановку, що склалася, спричиняє погіршення якості управлінського рішення. Наявність додаткової інформації уможлиблює підвищення якості рішення, але не слід забувати, що процес збирання відомостей потребує часу та фінансових ресурсів, тому витрати на додаткову інформацію не повинні перевищувати ефект від покращання рішення. Крім того, перенасиченість інформацією збільшує час на її обробку, а отже і на підготовку рішення, та спричиняє несвоєчасність його прийняття. Тому керівництву слід подавати лише факти, необхідні для прийняття рішення, але

при цьому не слід забувати, що надмірне узагальнення також не сприяє підвищенню якості управлінських рішень.

Отже, для підвищення надійності функціонування органів управління за рахунок інформаційного чинника вона має забезпечуватися кваліфікованими аналітиками, різноманітними джерелами постачання інформації та надійними засобами зв'язку і передачі даних для прийняття обґрунтованого рішення і доведення його до виконавців. Для повсякденних умов діяльності існують нормативно визначені терміни, що відводяться управлінцям на виконання того чи іншого завдання залежно від його складності, масштабів, кола осіб, яких воно стосується, рівня управління тощо. Досвід свідчить, що спеціальна операція розвивається дуже динамічно, внаслідок чого значно зменшується резерв часу на обробку інформації, прийняття адекватних рішень та їх реалізацію. За таких умов рішення здебільшого доводиться приймати у реальному масштабі часу з урахуванням ресурсних обмежень через те, що управлінське рішення має бути реалізоване раніше, ніж ситуація знову зміниться і не відповідатиме вжитим заходам.

Таким чином, аналіз застосування сил і засобів під час проведення спеціальних операцій, попередніх наукових досліджень свідчить, що пріоритетним напрямом в удосконаленні управління під час виконання завдань підрозділами Національної гвардії України є створення автоматизованого відображення наземної та повітряної обстановки на планшетах та моніторах автоматизованих робочих місць посадових осіб управління та штабу з'єднання, використання програмних продуктів щодо підтримки прийняття рішення командира. Це дозволить в єдиній системі автоматизованого управління проводити розвідку, збір, обробку, доведення даних, розподіл завдань всієї спеціальної операції в режимі часу, близькому до реального, і підвищити ефективність системи управління.

УДК 355.49:81'373.28/.29(477.87)

Товма М.І., кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри організації роботи з персоналом, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Важливою складовою професіоналізму військовослужбовців є їх здатність до ефективної взаємодії з іншими суб'єктами в різних умовах

професійної діяльності. Переважно ефективність такої взаємодії пов'язана з комунікативними здатностями військового фахівця, що відображають його вміння обирати, встановлювати й підтримувати для досягнення професійних цілей найбільш адекватний конкретній ситуації стиль спілкування, заснований на поважному ставленні й врахуванні особистісних особливостей співрозмовника.

Водночас аналіз військової практики свідчить про певні проблеми й ускладнення, які переживаються молодими військовослужбовцями в ситуаціях спілкування та взаємодії з підлеглими та старшими начальниками. Ці проблеми набувають своєї специфіки залежно від особистісних особливостей і характеру діяльності військового фахівця. У той же час кожна особистість наділена сукупністю різноманітних рис та особливостей характеру.

Виражена наявність таких особливостей негативних рис як прояв авторитаризму, жорстокості, мотивації домінування, ригідності мислення, цинізму, маніпуляції, ставлення до інших із позиції «права» на використання – негативно впливає на процеси комунікації та взаємодії.

Слід зазначити, що психологічними особливостями ситуацій спілкування військовослужбовця НГУ є висока інтенсивність різнопланового спілкування з різними категоріями людей у процесі служби, що припускає гнучку зміну комунікативних стратегій і ролевих позицій.

На думку психологів, комунікативна компетентність визначається творчим мисленням, культурою мовної дії, культурою самонастанови на спілкування й психоемоційної регуляції свого стану; культурою жестів та пластики рухів, культурою сприйняття комунікативних дій партнера зі спілкування, культурою емоцій. Основу формування комунікативної компетентності становить досвід людського спілкування, тому основними джерелами її набуття є соціонормативний досвід народної культури; знання мов спілкування, що використовуються народною культурою; досвід міжособистісного спілкування в неофіційній формі; досвід сприйняття мистецтва. Для фахівця його комунікативні здібності й здатності є важливим чинником актуалізації особистісного потенціалу. Вони виступають необхідною умовою «інструментального» супроводу й координації різних аспектів діяльності з метою формування у військовослужбовців адекватної емоційно-образної та когнітивної основи для осмислення й прийняття ключових ідей, що сприяють становленню патріотичної свідомості військовослужбовців Національної гвардії України. Будучи психічним новоутворенням, комунікативна компетентність розглядається як результат цілеспрямованого впливу на певні (пов'язані з нею в ролі ресурсів-реалізаторів) психічні процеси, стани й властивості. Показниками рівня розвитку комунікативної

компетентності військових фахівців є успішність реалізації домінуючих функцій комунікативної взаємодії (перцептивної, інтерактивної, інформаційної) і власних цілей у спілкуванні; варіативність застосовуваних комунікативних прийомів й адекватність обраного стилю та рольової позиції; відсутність конфліктно-деструктивних елементів протікання й завершення процесу спілкування.

До найбільш значимих факторів формування й розвитку комунікативної компетентності військового фахівця належать: особистісний (визначає рівень соціально-психологічної поінформованості військовослужбовця із проблем спілкування й професійних знань, рівень розвитку соціального інтелекту, гуманістичної спрямованості особистості (емпатія, товариськість, альтруїзм); мовної грамотності; соціально-психологічний (який визначає характер домінуючих норм й еталонів спілкування в найближчому соціальному оточенні службовця, забезпечення участі військовослужбовців у підготовці, проведенні та участі в заходах, які актуалізують комунікативні здібності; наявність й адекватність розвивальних програм змісту ситуацій професійної взаємодії).

У представленому визначенні потрібно вказати на розуміння чіткого поділу між внутрішніми особистісними передумовами, що є умовою реалізації завдань спілкування, та тими психічними утвореннями, які є продуктом цілеспрямованої роботи з удосконалювання комунікативних здатностей людини. Відповідно, про формування комунікативної компетентності військового фахівця в умовах професійного навчання слід говорити як про процес актуалізації й посилення тих компонентів навчально-професійного середовища, які суттєво пов'язані із внутрішніми передумовами.

Підсумовуючи, слід зазначити, що комунікативна компетентність військовослужбовця розглядається як інтегральна здатність особистості до оцінки ситуації, партнера зі спілкування, власного комунікативного потенціалу (комунікативні здатності, знання, уміння, навички, досвід) у контексті розв'язуваного ним професійного завдання та до вибору на цій основі конструктивних способів її рішення й прийомів комунікативної взаємодії.

УДК: 355.4

Толстоносов Ю.М., старший викладач кафедри державної безпеки та оперативного мистецтва оперативного факультету, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник;

Ткаченко М.Д., кандидат військових наук, доцент кафедри державної безпеки та оперативного мистецтва оперативного факультету, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Толстоносів Д.Ю., кандидат юридичних наук, доцент кафедри бойового та логістичного забезпечення факультету службово-бойової діяльності Національної гвардії України, Київський інститут Національної гвардії України (м. Київ), полковник

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА: МОНІТОРИНГ ОПЕРАТИВНОЇ ОБСТАНОВКИ ЗА ДОПОМОГОЮ БЕЗПІЛОТНИХ АВІАЦІЙНИХ КОМПЛЕКСІВ

У сучасному світі, де військові конфлікти і терористичні загрози стають більш складними та розгалуженими, застосування безпілотних авіаційних комплексів (далі - БпАК) стало новим, але надзвичайно ефективним способом моніторингу оперативної обстановки (далі – моніторинг ОО) для вчасного виявлення рівня загроз в районах оперативного реагування військ.

БпАК – безпілотне повітряне судно та пов'язані з ним пункти дистанційного пілотування (станції наземного керування) з необхідними лініями керування і контролю. БпАК може включати декілька безпілотних літальних апаратів (далі - БпЛА).

Досвід ведення визвольної боротьби України проти російського вторгнення вказує на нагальну потребу органів військового управління в постійному моніторингу ОО, під яким розуміється використання наявних сил і засобів розвідки з метою оперативного, безперервного, стійкого та скритого спостереження за процесами та подіями, що проходять у районах виконання завдань військовими частинами та підрозділами.

Постійні та швидкоплинні зміни бойової обстановки, переконливо засвідчили, що БпАК стали надважливим інструментом ефективного моніторингу ОО в районах виконання бойових завдань. Основними позитивними аспектами використання БпАК в реальних бойових умовах є:

- швидкість розгортання БпАК та початок їх роботи з наступним проникненням в глибину розташування військ противника, обстеження значних за площею або протяжністю зайнятих ним районів, смуг, рубежів;
- збільшення обсягу, об'єктивності та якості інформації завдяки сучасним високотехнологічним сенсорам, які дозволяють отримувати детальну та точну інформацію про обстановку в районах виконання бойових завдань;
- можливість моніторингу ОО в реальному часі, що дозволяє органам військового управління миттєво реагувати на зміни бойової обстановки та своєчасно корегувати тактику дій своїх військ відповідно до виявлених загроз;
- ефективне використання БпАК в нескладних погодних умовах, в будь який час доби та в районах застосування противником зброї масового ураження;

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

- мінімізація загрози для життя особового складу: дистанційне управління та автономність зменшують ризики для військовослужбовців в умовах ведення бойових дій;

- підвищення точності у визначенні рубежів, смуг і районів зайнятих противником, розташування його військових об'єктів, сил та засобів, що дозволяє вести високоточну картографію району ведення бойових дій та прогнозувати дії противника;

- поєднання із іншими технологіями: для автоматизації обробки та аналізу великих обсягів даних БпАК легко інтегруються з іншими передовими технологіями, такими як штучний інтелект, тощо;

- економічна ефективність у порівнянні з пілотованими літальними апаратами та зменшення ризику для пілотів літаків у небезпечних ситуаціях і в умовах бойових дій.

Разом з тим існують достатньо відомі фактори, які обмежують можливості застосування БпАК. Такими факторами є:

- недостатня професійна підготовка екіпажів БпАК;

- складність розпізнання добре замаскованих об'єктів противника;

- застосування противником засобів РЕБ;

- неможливість довготривалого і безперервного спостереження за одним і тим самим об'єктом по причині розряджання елементів живлення БпЛА;

- залежність від складних атмосферних і метеорологічних умов та інші.

Удосконалення процесу проведення моніторингу ОО з застосуванням БпАК може охоплювати наступні процеси:

- якісний відбір та всебічна підготовка екіпажів БпАК;

- вдосконалення технічних характеристик БпАК;

- використання екіпажами БпЛА найбільш доцільних способів та тактичних прийомів ведення моніторингу ОО;

- завчасне планування, підготовка та визначення завдань екіпажам БпАК, що здійснюють моніторинг ОО;

- підготовка екіпажів БпАК до роботи в екстремальних погодних умовах, під час застосування противником засобів РЕБ, ППО та інших засобів враження.

- розроблення та встановлення на БпАК систем розпізнавання «свій-чужий», захисту від засобів РЕБ противника, технології «стелс», тощо.

Аналіз бойового досвіду засвідчив, що використання БпАК відкриває необмежені можливості для моніторингу ОО, збору всебічної інформації про противника та надає суттєву допомогу органам військового управління в ефективному плануванні операцій, контролі за їх проведенням, оперативним управлінням військовими частинами та підрозділами сил оборони України в протистоянні збройній агресії рф.

УДК 355.005.931.11:658.5

Торічний В.О., доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри національної безпеки та управління, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), полковник

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ В ПРИКОРДОННОМУ ВІДОМСТВІ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ

У сучасному суспільстві виникли особливі тенденції розвитку, діалектика процесів, деструктивні явища та чимало проблем, яким притаманні кризові ознаки, а отже - загострення суперечностей. В нинішньому українському суспільстві, під поданий вище опис підпадає чимало державних інституцій та сфер, зокрема сектор безпеки та оборони. Враховуючи цю ситуацію, на особливу увагу заслуговує впровадження положень антикризового управління, доприкладу, у прикордонній службі України.

Досвід ведення війни, що формують сучасні сили безпеки та оборони України дозволяє стверджувати наступне: існує нагальна потреба у переосмисленні змісту та підходів в управлінській діяльності; розвитку нового мислення; впровадження оновлених форм та методів управління.

Оскільки Державна прикордонна служба України виконує завдання у зоні бойових дій, і взагалі є правоохоронним органом системи національної безпеки, то одним з пріоритетних завдань на сучасному етапі є здатність ідентифікації кризових явищ, темпів їх розвитку, з подальшими можливостями своєчасного продукування та впровадження відповідних управлінських рішень. Адже будь яка криза свідчить про суперечності, а в аналізі криз у секторі безпеки та оборони, йдеться про суперечності специфічних інституцій, що потребують результативного та оперативного вирішення. Реалізація такого антикризового управління в прикордонному відомстві повинна забезпечити подальше його функціонування та розвиток.

Загалом, сучасне антикризове управління в прикордонній службі – це системне управління, що має на меті запобігати та усувати несприятливі для діяльності служби явища, завдяки розробленню та реалізації спеціальних заходів. Для прикордонного відомства України таким заходам притаманний стратегічний характер та існування можливостей щодо усунення тимчасових перешкод, збереження та примноження потенціалу інституції.

Тристан А.В., заступник начальника Державного науково-дослідного інституту випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки з наукової роботи, полковник

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ВИПРОБУВАНЬ І СЕРТИФІКАЦІЇ ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ

Розвиток системи випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки передбачає проведення наукових досліджень у сфері випробувальної діяльності, виконання завдань наукової та науково-технічної діяльності з науково-технічного супроводження, розроблення нормативно-технічних, програмно-методичних документів та проведення випробувань і робіт з оцінки відповідності (сертифікації) озброєння та військової техніки Збройних Сил України та інших військових формувань складових сил оборони на території України і за кордоном.

Основу методичного забезпечення випробувальної роботи складають положення нормативних та методичних документів, закріплених в урядових постановах та наказах Міноборони.

Порядок підготовки та приймання зразків озброєння і військової техніки на випробування відбувається за типовим алгоритмом. Підготовка зразків ОВТ до випробувань включає комплекс робіт, спрямованих на забезпечення своєчасної та якісної готовності зразків до проведення випробувань і збереження їх справності напротязі випробувань. Підготовка може включати виконання робіт з технічного обслуговування, доробок та робіт зі встановлення додаткового обладнання, заміну окремих агрегатів, обладнання зразка системою бортових вимірювань (СБВ) і радіотелеметричним обладнанням (РТМО) тощо.

Приймання дослідних (модифікованих) зразків ОВТ на випробування здійснюється шляхом їх пред'явлення виконавцем або керівником підприємства-виробника за узгодженням з представником замовника за виконанням наступних умов: надходження зразка на місце приймання або проведення випробувань у комплектації штатним та спеціальним обладнанням, озброєнням, засобами обслуговування та контрольно-перевірочною апаратурою (КПА), документацією в обсязі, необхідному для проведення випробувань згідно з Програмою та передбаченими в ТТЗ, ТУ іншими нормативно-технічними документами; обладнання зразка СБВ та РТМО, його укомплектованості необхідними для застосування СБВ та РТМО документацією, засобами технічного і метрологічного обслуговування, алгоритмами і програмами автоматизованої обробки інформації; проходження усіх етапів попередніх випробувань із задовільними результатами та виконання заходів з усунення недоліків у обсязі, передбаченому для пред'явлення на наступний етап випробувань; дослідні

(модифіковані) складові частини зразка ОВТ встановлені на виріб, на якому передбачено їх випробування; складові частини зразка пройшли спеціальні лабораторні та попередні випробування з оцінки безпеки експлуатації в умовах впливу електромагнітних полів та струмів наведення (у разі необхідності); прийняття зразка та погодження його документації представником замовника при виконавці або підприємстві-виробнику; наявності письмового підтвердження представника замовника про готовність зразка до випробувань, та пропозицій щодо використання зразка після завершення випробувань.

При позитивних результатах перевірки складається Акт приймання зразка на випробування (або Акт готовності зразка до випробувань). При прийманні зразка ОВТ на випробування без матеріального передавання або проведенні випробувань на зразку ОВТ, який належить випробувальній установі, складається Акт готовності зразка до випробувань.

Крім того, зразок ОВТ, який приймається на озброєння, повинен відповідати вимогам і критеріям продукції оборонного призначення. Це забезпечують Орган з оцінки відповідності та Орган сертифікації. Політика сертифікації побудована на принципах, які виключають можливість адміністративного, комерційного, фінансового або іншого тиску, що гарантує об'єктивність і неупередженість оцінки відповідності продукції оборонного призначення.

У Державному науково-дослідному інституті випробування і сертифікації озброєння та військової техніки створено Орган з сертифікації товарів, робіт, послуг оборонного призначення. Основною сферою органу сертифікації ДНДІ ВС ОВТ для акредитації Національним агентством з акредитації України: машини й устаткування, інші, спеціальної призначеності; одяг, крім одягу з хутра; фортифікаційні споруди.

Інститутом ініційовано питання щодо розробки нормативно-правових документів України стосовно системи сертифікації механізованих засобів розмінування (гуманітарного), пов'язаних з ними виробів, компонентів та обладнання. Розроблено Постанову Кабінету Міністрів України № 271 від 08.03.2024 року «Про реалізацію експериментального проєкту щодо здійснення обов'язкової сертифікації механізованих засобів розмінування (гуманітарного), пов'язаних з ними виробів, компонентів та обладнання» з розробкою «Вимог до механізованих засобів розмінування (гуманітарного), пов'язаних з ними виробів, компонентів та обладнання щодо безпеки персоналу, живучості та продуктивності».

Розвиток системи випробувань ОВТ полягає в проведенні всіх видів випробувань, розширення можливостей вітчизняних розробників й виробників озброєння та військової (спеціальної) техніки, формуванні методологічної діяльності, удосконалення нормативного та організаційно-методичного

забезпечення випробувань, робіт з оцінки відповідності (сертифікації) озброєння та військової (спеціальної) техніки і їх складових частин.

Розвиток системи сертифікації полягає в унормуванні існуючої законодавчої бази в сфері сертифікації товарів і послуг оборонного призначення, забезпечення, проведенні сертифікації всієї номенклатури озброєння та військової (спеціальної) техніки.

УДК 355/359

Троцький Р.С., начальник кафедри управління підрозділами НГУ, Київський інститут Національної гвардії України (м. Київ), полковник;

Курило О.І., старший викладач кафедри управління підрозділами НГУ, Київський інститут Національної гвардії України (м. Київ), підполковник

РОЛЬ І МІСЦЕ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В ПОСИЛЕННІ ЗАХИСТУ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ

Відповідно до Закону України «Про Національну гвардію України» Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України. Одне з завдань, яке виконує це - завдання із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону. Згідно розділу I. «Загальні положення» ст.2 п.9 приймає участь у здійсненні заходів, пов'язаних з припиненням збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні, а також заходів щодо недопущення масового переходу державного кордону з території суміжних держав і згідно розділу IV «Обов'язки Національної гвардії України» ст.12, п.12 бере участь у заходах, пов'язаних з припиненням збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні, а також у заходах щодо недопущення масового переходу державного кордону з території суміжних держав.

Для здійснення взаємодії з Державною прикордонною службою України при виконання даного завдання відпрацьовано наказ Міністерства внутрішніх справ України від 1 жовтня 2018 року № 802 «Про порядок організації взаємодії Державної прикордонної служби України та Національної гвардії України під час забезпечення захисту державного кордону України в мирний час».

Воєнний стан вводиться на всій території держави або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень.

У законі України «Про правовий режим воєнного стану» воєнний стан визначено як особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень.

Національна гвардія України відповідно до закону України «Про Національну гвардію України» з введенням воєнного стану приводиться в готовність до виконання завдань за призначенням і підпорядковується Головнокомандувачу Збройних Сил України, крім військових частин (підрозділів), які здійснюють конвоювання та охорону дипломатичних представництв та бере участь відповідно до закону у взаємодії зі Збройними Силами України у відсічі збройній агресії проти України та ліквідації збройного конфлікту шляхом ведення воєнних (бойових) дій, а також у виконанні завдань територіальної оборони.

В той же час згідно закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту державного кордону України» від 24 лютого 2023 року № 2952-IX, а саме ст. 27.2 «Посилення охорони державного кордону України», залучаються військові частини та підрозділи Національної гвардії України до участі у здійсненні заходів з нейтралізації та ліквідації реальної загрози здійснення збройних та інших провокацій на державному кордоні України, недопущення масового переходу державного кордону України з території суміжних держав в порядку, визначеному Міністром внутрішніх справ України.

Заходи з посилення охорони державного кордону України здійснюються у контрольованих прикордонних районах з урахуванням заходів, що здійснюються Національною поліцією України із забезпечення публічної безпеки і порядку, та діяльності Національної гвардії України з припинення масових заворушень.

УДК 355.005.931.11:658.5

Тушко К.Ю., доктор педагогічних наук, професор, доцент кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький)

УПРАВЛІНСЬКА ПІДГОТОВКА ОФІЦЕРСЬКИХ КАДРІВ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ

Українське суспільство потребує реформації усіх фундаментальних інститутів. Протягом останніх десятиліть спроби здійснити їх модернізацію будь якого суспільного утворення, а особливо – фундаментального, перетворювались на невдачі. Війна поглибила суспільну кризу та актуалізувала проблеми управлінської діяльності в Україні, і зокрема – у секторі безпеки та оборони.

Важливим кроком у вирішенні проблеми забезпечення якісного управління у секторі безпеки, до прикладу, у прикордонній службі, є трансформація відповідного змісту їх підготовки. Освітня підготовка управлінців прикордонної служби покликана допомогти зруйнувати їх інтуїтивні теорії щодо управління, державотворення, та уникнення помилок у прийнятті управлінських рішень.

Основними аспектами управлінської підготовки офіцерів прикордонної служби є наступні:

- політологічні (зміст поняття влада, специфіка функціонування політичних інститутів в суспільстві, синергія військової та політичної сфера суспільства);
- соціологічні (позиціонування сектору безпеки та оборони в суспільстві, соціальні конфлікти в групах, соціологія управління);
- управлінські (сутність та зміст процесу управління, сучасні управлінські інструменти в діяльності офіцерів прикордонного відомства, нові галузеві управлінські теорії, сутність лідерства в прикордонній службі);
- культурологічні (управлінська культура, етика діяльності офіцера-прикордонника).

Підготовка офіцера-прикордонника до управлінської діяльності повинна передбачати не просто оволодіння теоретичними знаннями, а переважання у ній саме практичної складової. Іншими словами, окрім теорії, згадані офіцери повинні навчитись формувати зв'язки, вирішувати нестандартні ситуації, моделювати проекти стилю управління, реалізації державної політики та комунікативної поведінки. Саме за такого підходу, українське суспільство зможе зміцнити свої організації та інституції, щоб у подальшому мінімізувати помилки та недоліки у галузі державного управління.

УДК 355.005.931.11:658.5

Тушко Д.А., викладач кафедри прикордонної служби, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), підполковник;

Демчишин В.С., старший викладач кафедри прикордонної служби, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), підполковник

ОСОБЛИВОСТІ УХВАЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО РІШЕННЯ В ПРИКОРДОННОМ ВІДОМСТВІ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ

Проблема прийняття рішення загалом, та управлінського, зокрема є найважливішою у діяльності усіх керівників. Особливий правовий режим, що нині є чинним в Україні, з-за повномасштабного вторгнення росії, зазначену вище проблему, перевів у статус найскладнішої та дещо ризикованої. Війна актуалізувала не тільки проблему якості прийняття рішення у секторі безпеки та оборони, але й сприяла чіткому усвідомленню українським суспільством значення можливих помилок та недоліків у цьому процесі.

Як свідчить аналіз різних видів інформаційних джерел (від наукових до публіцистичних) – усі недоліки та помилки у прийнятті управлінського рішення виникають з різних причин. Зважаючи на це, звертаємось до основних вимог щодо прийняття управлінського рішення і зокрема у секторі безпеки та оборони, на який покладено нині захист суб'єктності української держави:

- чітка визначеність альтернатив;
- ретельний збір необхідної інформації;
- ретельний аналіз усіх можливих наслідків у площині переваг та недоліків;
- рівень обізнаності керівника у проблемі.

В професійній діяльності представників прикордонної служби України процес прийняття помилкового управлінського рішення зазвичай може супроводжуватись формальністю, відсутністю довіри та невпевненістю. Тому на особливу увагу заслуговує аналіз особливостей прийняття управлінського рішення у відомстві, на засадах сучасних управлінських принципів, а саме:

- позиціонування діалогу як основного елементу у роботі прикордонного підрозділу;
- підтримка оптимального рівня інтелектуальної чесності в прикордонному колективі;
- контроль над соціальними механізмами прикордонного підрозділу (нарадами, перевітками тощо).

За результатами аналізу наукової літератури, переважного авторства західних дослідників (Р. Чаран, Дж. Ріел, Р. Мартін), визначено, що сформовано технологію осмислення проблеми, що вимагає від управлінця прийняття відповідного рішення. Згідно із цією методикою вчені пропонують дотримуватись наступного алгоритму:

- формувати глибоке розуміння сутності проблеми;
- визначати у проблемі основні моменти напруги;
- формулювати припущення;
- першочергово аналізувати причинно-наслідкові зв'язки;
- вивчати варіанти різноманітних запропонованих ідей щодо рішення;
- тестування можливі моделі вирішення проблеми.

Запропоновану вище методику активно використовують на умовному Заході, як у державних так і приватних організаціях, що свідчить про її практичну значущість. У процесі апробації методики у прикордонних підрозділах основні висновки можна сформулювати таким чином: алгоритм методики не є лінійним, вимагає багаторазового та послідовного проходження етапів, сприйняття завдання як певного проекту, який вимагає закриття (вирішення), а також формування корпоративної культури в колективі.

У традиційному трактуванні процесу прийняття управлінського рішення в прикордонній службі пріоритетність надавалась лише раціональній логіці та неупередженості, без врахування поведінкової психології, рівня корпоративної культури та особливостей мислення. Тому сучасним керівникам органів охорони державного кордону необхідно сформулювати та розвинути новий тип мислення та корпоративну культуру.

УДК 316.46:355

Черновол Є.О., викладач кафедри оперативно-тактичної підготовки, Національна академія Служби безпеки України (м. Київ), капітан

ВІЙСЬКОВЕ ЛІДЕРСТВО, ЯК АКТУАЛЬНЕ ПИТАННЯ ПІД ЧАС УПРАВЛІННЯ, ОПЕРАТИВНОГО ЗАСТОСУВАННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Актуальність: ми часто говоримо про лідерство в контексті політики: хто очолює країну, що зробив той чи інший політик, аби здобути лідерство, коли на певні посади призначити кваліфікованих спеціалістів тощо. В Україні триває війна, і багато військових стають лідерами для своїх побратимів.

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

Мета: відповідно до психологічних та особистих якостей, лідер, незалежно від сфери своєї діяльності, повинен володіти певними чеснотами, серед яких: справедливість, хоробрість, гуманність, візійність та інші.

Будь-яка людина, незалежно від звань і посад, потенційно може бути лідером. Серед критеріїв також можна побачити: рівень особисту військову дисципліну, сформованості ідейних та моральних цінностей, стан здоров'я, а також рівень вогневої й фізичної підготовки.

Результати: військові лідери (регулярних військових структур та добровольці) демонструють високі показники розвитку більшості лідерських якостей. Дані стверджують, що лідери військової сфери за деякими чеснотами є кращими лідерами, аніж цивільні. У військових краще розвинуто відчуття розсудливості, справедливості та зваженості.

Але поряд з тим є й такі які практично нівельовані враховуючи їх специфічну діяльність а саме: гуманність та здатність враховувати інтереси інших людей.

Гуманність передбачає високий рівень самоусвідомлення, відчуття вдячності щодо тих, хто допомагає лідерам досягати їхніх цілей та успіхів, гідне ставлення як до побратимів, так і до противників.

Також якщо порівнювати військових та цивільних лідерів то слід зазначити, що рівень емоційного та психологічного добробуту є дещо нижчим у військових, аніж у цивільних, в той час як рівень соціального добробуту є значно нижчим. Військові лідери не відчувають, що роблять щось важливе. Вони не переконані, що їхній внесок у розвиток суспільства є вагомим і суттєво впливає на зміни в країні. Низький соціальний добробут військових — важливий виклик як для керівництва держави, так і для суспільства загалом.

Встановлено, що на соціальний добробут людини впливають її емоційний та психологічний добробут. Тобто військові лідери більше, порівняно з лідерами з державного сектора та бізнесу, сприймають особистий добробут через емоційну сторону свого характеру адже військових лідерів виховують на патріотизмі, повазі до товаришів по службі, виконанні почесної місії — служінню Батьківщині та захисту свого народу. Таким чином, стає зрозуміло, що однією з передумов підвищення соціального добробуту військових лідерів є розвиток їхнього емоційного інтелекту.

Рівень гуманності, як зазначено вище, у військових лідерів низький порівняно з лідерами невійськової сфери. Така ситуація може бути результатом браку гуманітарної складової у вихованні (навчальних програмах) та щоденній реальності військових. У цивільних лідерів дуже добре розвинутий зв'язок розвитку характеру лідера та його соціальний добробут. Тобто лідер усвідомлює себе як частину суспільно-політичних процесів у країні чи громаді, є більше

соціально задоволеним, відчуває свою важливість. Водночас у випадку військових лідерів такого зв'язку не існує взагалі.

Виходячи з усього вище переліченого можна зробити наступні висновки:

- на державному рівні слід приділяти більше уваги питанню розвитку військового лідерства. При цьому наголос слід робити не тільки на навиках та компетенціях, а й на розвитку лідерських чеснот та на розвитку емоційного інтелекту зокрема. Лідерства можна навчитись, і це слід робити системно.

- необхідно переглянути підходи до викладання предметів гуманітарного та соціального блоку (військове лідерство, філософія, етика, психологія, інші) у військових навчальних закладах та/або впровадити нові предмети. Військова освіта має ґрунтуватись на глибоких моральних засадничих нормах, а приймаючи тактичні чи стратегічні рішення на полі бою, військові повинні спиратися на внутрішній моральний кодекс.

- виходячи з ідеї про те, що лідерами стають, а не народжуються, армія має стати місцем, що розвиває лідерство в кожному та створює можливості кар'єрного росту для найкращих. Для цього необхідно переглянути застарілі практики управління персоналом, що досі використовують у війську. Також слід змінити підходи до відбору, оцінювання, формування, просування по службі, підтримки та розвитку найкращих лідерів.

- для ветеранів слід створити умови, щоб вони могли залишатися активними членами суспільства та продовжувати працювати в публічному та приватному секторі після завершення служби в армії. Це важливо не лише з соціальної точки зору, а й з економічної, адже держава витрачає значні кошти на підготовку військовослужбовців із високими лідерськими якостями.

УДК 615.07.01

Чухлатий А.В., доцент кафедри державної безпеки та оперативного мистецтва, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ТЕНДЕНЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ КЕРІВНИЦТВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З ВІЙСЬКОВО-ЦИВІЛЬНОЮ АДМІНІСТРАЦІЄЮ З ПИТАНЬ ЛОГІСТИКИ

Зі створенням Національної гвардії України, розширенням її функцій по відношенню до внутрішніх військ МВС України, прямою постановкою питання про забезпечення державної безпеки силами гвардії, призначенням її головною силою у припиненні масових заворушень викликали масу проблем стосовно організації діяльності та взаємодії з правоохоронними органами, іншими

органами державної влади, а також органами місцевого самоврядування.

Представники керівництва Національної гвардії України (НГУ) часто залучаються для забезпечення безпеки та взаємодіють з військово-цивільною адміністрацією (ВЦА) в сфері логістики. Метою дослідження є системний аналіз тенденцій взаємодії керівництва Національної гвардії України з військово-цивільною адміністрацією з питань логістики. Тенденціями слід вважати наступні аспекти:

1. Стандартизація та інтеграція систем:

Розвиток стандартизованих систем комунікацій і обміну даними для поліпшення координації та співпраці між НГУ та ВЦА.

Використання інформаційних технологій для створення єдиної платформи для відстеження запасів, перевезень та інших логістичних питань.

Тренування та спільна підготовка:

Здійснення спільних навчань та тренувань для підвищення ефективності взаємодії в екстремальних ситуаціях.

Розробка спільних процедур та планів дій для швидкого реагування на кризові ситуації.

2. Оптимізація логістичних процесів:

Використання аналітики для прогнозування потреб у логістичних ресурсах та оптимізації їх розподілу.

Впровадження технологій «розумних» складів та транспорту для поліпшення швидкості та точності постачань.

3. Антикризове управління:

Розробка і вдосконалення планів кризового управління, включаючи реагування на природні катастрофи, терористичні атаки, або інші надзвичайні ситуації.

Спільне проведення симуляцій та вправ для перевірки готовності та вдосконалення планів дій.

4. Ефективне використання ресурсів:

Співпраця у плануванні та розподілі логістичних ресурсів, таких як транспортні засоби, паливо, харчування та інше.

Вдосконалення систем відстеження ресурсів для запобігання дублюванню та забезпечення оптимального використання.

5. Участь громади:

Залучення місцевої громади до логістичних процесів та створення механізмів для забезпечення їхньої участі та підтримки в екстремальних ситуаціях.

Вказані тенденції стосуються наступних аспектів:

1. Цивільно-військова співпраця:

Гнучкість в співпраці:

Урахування особливостей цивільних структур та швидке адаптування військових логістичних процесів до вимог цивільних потреб.

2. Поділ ресурсів: Визначення ролей та взаємне користування ресурсами для оптимального використання логістичної інфраструктури.

3. Гуманітарна допомога:

4. Швидка мобілізація: Готовність до швидкої мобілізації для надання гуманітарної допомоги в разі природних катастроф, конфліктів чи інших екстрених ситуацій.

5. Координація зусиль: Спільна координація зусиль для забезпечення ефективного розподілу та доставки гуманітарної допомоги.

6. Спільне планування:

Розробка об'єднаних планів.

Спільне планування логістичних операцій.

Таким чином ці тенденції взаємодії НГУ з військово-цивільною адміністрацією в логістиці можуть допомогти покращити відповідь на різноманітні ситуації та забезпечити ефективне управління ресурсами під час надзвичайних подій.

УДК 351.86/331.108.3

Шерстюк А.Д., викладач кафедри забезпечення державної безпеки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО ВІДБОРУ ТА ПРИЙНЯТТЯ КАНДИДАТІВ НА СЛУЖБУ ДО ПІДРОЗДІЛІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Повномасштабна агресія російської федерації проти України призводить до людських втрат у всіх військових формуваннях нашої держави. Виходячи з цього виникає потреба проводити оперативне доукомплектування шляхом призову на військову службу громадян

За результатами аналізу мобілізаційних заходів в державі зроблено висновок про поступове зниження якості професійної військової підготовки у зв'язку зі збільшенням числа мобілізованих та резервістів. При цьому вимоги до кандидатів на службу у підрозділи спеціального призначення залишаються

високими, що створює складнощі приймальним комісіям щодо комплектування вакантних посад компетентними фахівцями.

Враховуючи підвищені та специфічні вимоги до підрозділів спеціального призначення Національної гвардії України (НГУ) постає нагальна потреба мати методика професійного відбору кандидатів на посади у цих підрозділах. Адже без відповідності певним вимогам та без наявності необхідних компетенцій прийняття військовослужбовців на службу в них є недоцільним

Особливостями служби у підрозділах спеціального призначення НГУ є те, що їх завдання пов'язані з підвищеним ризиком для життя та здоров'я військовослужбовців і потребують від особового складу високого рівня професійної підготовки. Під час проведення дослідження встановлено, що оцінка придатності кандидатів та прогноз успішності їх подальшої професійної діяльності має проводитися за результатами медичного, соціально-психологічного, психофізіологічного та освітнього етапу професійного відбору, що не в повній мірі дозволить оцінити придатність кандидата до конкретної посади у підрозділі спеціального призначення.

Тому для відбору до підрозділів спеціального призначення освітній етап пропонується поділити на теоретичну і практичну складову. Це дозволить більш якісно визначити професійні якості та добутий досвід та придатність кандидата до служби на певній посаді. Як приклад, кандидат може мати слабкий рівень знань з військової топографії, але завдяки захопленням військовими іграми, типу «страйкбол», відмінно володіти навичками поведінки зі зброєю та тактикою дій у складі малих бойових груп. З іншого боку кандидат може бути висококласним фахівцем з мінно-вибухової справи, при цьому мати недостатній рівень вмінь у поведінці зі зброєю. Тому необхідно мати більш гнучкі вимоги до оцінки освітнього рівня. Це дозволить більш якісно визначити професійні якості та добутий досвід і, відповідно, визначити придатність кандидата до служби на певній посаді.

Отже методика професійного відбору та прийняття кандидатів на службу до підрозділів спеціального призначення Національної гвардії України повинна бути спрямована на більш глибоку оцінку критеріїв, необхідних для виконання обов'язків за призначенням кожної посади. При цьому вона повинна надавати змогу змінювати вимоги до кожного окремого показника компетентності кандидата на посаду, що дозволить приймальним комісіям проводити комплектування вакантних посад в умовах зниження первинної якості професійної підготовки кандидатів на службу у підрозділах спеціального призначення.

УДК 351.746.1

Яценко І.М., заступник директора департаменту охорони державного кордону, Адміністрація Державної прикордонної служби України (м. Київ), бригадний-генерал;

Карасьов Д.Л., старший викладач кафедри національної безпеки та управління, Національна академія Державної прикордонної служби України (м. Хмельницький), полковник

АНАЛІЗ ЧИННИКІВ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ВИБІР МОДЕЛІ ЗАСТОСУВАННЯ СИЛ І ЗАСОБІВ ПРИКОРДОННОГО ЗАГОНУ В СКЛАДІ СИЛ ОБОРОНИ ПІД ЧАС ВІДБИТТЯ ЗБРОЙНОГО ВТОРГНЕННЯ

Аналіз досвіду відбиття збройної агресії російської федерації проти України дозволяє стверджувати про зростання ролі та місця органів Державної прикордонної служби України, зокрема сил і засобів прикордонних загонів, в системі оборони держави. Ефективність застосування сил і засобів прикордонних загонів у складі сил оборони буде залежить від правильного вибору моделі їх участі у виконанні завдань, що пов'язані з обороною держави.

Модель (форми і способи) застосування сил і засобів прикордонного загону у складі сил оборони під час участі у відбитті збройного вторгнення визначаються відповідно до конкретних умов обстановки, що формують об'єктивні та суб'єктивні фактори. Чинники, які впливають на функціонування будь-якої складної системи, при проведенні досліджень, як правило, визначаються з використанням логічних методів аналізу.

Аналіз досвіду ведення бойових дій свідчить, що на вибір моделі застосування сил і засобів прикордонного загону у складі сил оборони значно впливає: стан укомплектованості та відповідне забезпечення сучасними зразками озброєння та військової техніки, способи ведення бойових дій, особливості фізико-географічних умов району ведення бойових дій, терміни виконання бойових та спеціальних завдань тощо.

Разом з цим результати аналізу дозволяють стверджувати, що на вибір моделі застосування сил і засобів прикордонного загону у складі сил оборони під час відбиття збройного вторгнення, крім суто військових чинників, значний вплив здійснюють інші чинники, зокрема: стан воєнно-політичної обстановки навколо держави, політичні настрої та традиції місцевого населення, його релігійний склад, відношення до сил оборони, стан економіки держави, діяльність засобів масової інформації тощо. Зазначене вимагає проведення та визначення всієї сукупності чинників, що впливатимуть на вибір моделі застосування сил і засобів

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

прикордонного загону у складі сил оборони під час відбиття збройного вторгнення та виконання ними інших бойових та спеціальних завдань.

Однак слід врахувати, що при прийнятті рішення щодо вибору моделі застосування сил і засобів прикордонного загону в складі сил оборони не слід обмежуватись аналізом лише чинників, що здійснюють основний (сталий) вплив. Необхідно враховувати і другорядні чинники, оскільки на певному етапі застосування сил і засобів прикордонного загону у складі сил оборони їх значення може змінюватись в залежності від умов в яких вони перебувають та виконують бойові та спеціальні завдання.

СЕКЦІЯ № 2
СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ НА ТАКТИКУ ДІЙ ТА БОЙОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПІДРОЗДІЛІВ СИЛ БЕЗПЕКИ І СИЛ ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ЗА ДОСВІДОМ ПРОТИСТОЯННЯ ЗБРОЙНІЙ АГРЕСІЇ
РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

Керівник секції:

кандидат технічних наук, доцент, полковник Оленченко В.Т.

Заступник керівника секції:

кандидат військових наук, доцент полковник Башкатов Є.Г.

Секретар секції:

капітан Бондаренко М.П., майор Курилов Д.В.

Тематика секції:

- проблемні питання службового та бойового застосування підрозділів сил безпеки і сил оборони України;
- питання правових і організаційних аспектів забезпечення безпеки держави;
- тактика дій підрозділів сил безпеки і сил оборони України при проведенні міжвідомчих та спеціальних операцій;
- проблемні питання бойового забезпечення дій підрозділів сил безпеки і сил оборони України;
- службово-бойова (бойова) діяльність підрозділів сил безпеки і сил оборони України: сучасний стан, проблеми та перспективи;
- інформаційно-аналітичне забезпечення дій підрозділів сил безпеки і сил оборони України;
- досвід застосування інформаційних технологій для підвищення якості навчання;
- організація зв'язку при виконанні завдань за призначенням підрозділами сил безпеки і сил оборони України;
- забезпечення захисту електронних комунікаційних мереж при виконанні завдань за призначенням підрозділами сил безпеки і сил оборони України.

УДК 629.7.051

Андрушко М.В., старший науковий співробітник науково-дослідного відділу випробувань інформаційно-вимірювальних систем та комплексів контролю науково-технічного комплексу вимірювань, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси);

Кузьміч О.Є., начальник науково-дослідного лабораторії випробувань інформаційно-вимірювальних комплексів та реєструючих систем науково-дослідного відділу випробувань інформаційно-вимірювальних систем та комплексів контролю науково-технічного комплексу вимірювань, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси), підполковник;

Гузій Є.О., науковий співробітник – інженер-випробувач науково-дослідного лабораторії випробувань інформаційно-вимірювальних комплексів та реєструючих систем науково-дослідного відділу випробувань інформаційно-вимірювальних систем та комплексів контролю науково-технічного комплексу вимірювань, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси), майор;

Андрушко А.М., офіцер штабу, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси), старший лейтенант

ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИМІРЮВАЛЬНИХ СИСТЕМ ДЛЯ ОЦІНКИ ВИБУХОВОЇ ЗАГРОЗИ ЕКІПАЖУ БРОНЕТЕХНІКИ

Проведення вимірювань параметрів (характеристик) вибуху є одним із основних питань захисту екіпажів бронетехніки. Використання сучасних інформаційно – вимірювальних систем (ІВС), які мають просту структуру, знижує витрати на дослідження і, що найважливіше, може бути застосована у різних наукових сферах та промисловості. Дані вимірювань отримують через автономну систему для отримання сигналів напруги, що швидко змінюються, і використовуються для перевірки та оптимізації структур спеціального призначення, таким чином безпосередньо покращуючи безпеку людини.

Метою статті є проведенням досліджень можливостей сучасних ІВС та застосування датчиків типу акселерометрів для випробування військового транспортного засобу підготовки ґрунту на вибух міни. Дослідження та розробки сучасної військової техніки спрямовані насамперед, і в першу частину, на забезпечення високого рівня захисту екіпажу та високих експлуатаційних параметрів. Такий підхід продиктований характером сучасних бойових дій (Ближній Схід, Афганістан, повномасштабна агресія росії проти України), які

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

передбачають участь мобільних військ у стабілізаційних місіях чи військових операціях різного роду інтенсивності та масштабності. Для таких операцій потрібні машини з високою вогневою міццю та які мають високу живучість на полі бою.

Аналіз наслідків військових операцій в Іраку, Афганістані і повномасштабної агресії росії проти України та виходячи із статистики сучасних військових операцій або стабілізаційних місій, оцінюється, що приблизно в 60% випадків міни та саморобні вибухові пристрої є основною причиною смерті або серйозних поранень бійців, тому захист екіпажів військових транспортних засобів став першочерговим питанням не тільки у країнах НАТО, але в цьому питанні проявляється значна зацікавленість командування ЗС України.

Важливим моментом при розробці заходів протимінного захисту є використання синергетичних методів дослідження для отримання оптимальних геометричних характеристик і забезпечення досягнення бажаних робочих параметрів. Основою розробки сучасних засобів протимінного захисту має бути виявлення впливу ударної хвилі не лише на конструкцію машини, але, в першу чергу, на екіпаж. Випробування на виявлення перевантажень, що діють на екіпажі військової техніки, проводяться відповідно до стандартів протимінного захисту в рамках STANAG 4569.

Стандартні критерії оцінки ризику для життя екіпажу поширюються на ті частини тіла, які класифікуються як найбільш вразливі до поранень: нижні кінцівки, грудно-поперековий відділ хребта, шийний відділ хребта і голова, грудна клітка і внутрішні органи. Прогнозувати травми складно через обмежену доступність досліджень, пов'язаних із вибухом та використання встановлених критеріїв травм на основі бронетехніки, які безпосередньо не переводяться на опромінення, пов'язане з бойовими діями.

У разі підриву вибухового пристрою поблизу бронетехніки, вона піддається локальним деформаціям та глобальним рухам транспортного засобу. Оцінці підлягають наступні ділянки тіла членів екіпажу:

- голова (включаючи череп і мозок);
- шийний відділ хребта;
- грудна клітка;
- грудно-поперековий відділ;
- верхня частина ніг, ліва і права (стегнова кістка, стегно, коліно);
- гомілки ліворуч і праворуч (включаючи стопу, щиколотку);
- неслухові внутрішні органи та системи вразливі до надмірного тиску.

Аналіз даних останніх війн показує, що смертність бійців найчастіше була пов'язана з черепно-мозковими травмами, а найчастіше травмувалися нижні кінцівки, що призводило до перелому або ампутації. Оцінка небезпеки екіпажу внаслідок вибуху під бойовою машиною є складним завданням, яке залежить від багатьох взаємозалежних факторів. Таким чином, оцінка загрози життю та

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

здоров'ю має ґрунтуватися на комплексному аналізі такої події. Можливість проведення вимірювань під час вибуху є надзвичайно важливою проблемою для захисту екіпажу в бронетехніці та спеціальних транспортних засобах. Такі вимірювання вимагають застосування сучасних ІВС.

Масив даних вимірювань зберігаються в режимі реального часу на флеш накопичувачі після завершення процесу вимірювання, потім обробляються (фільтруються), експортуються у файл і зберігаються на ноутбучі. Після цього він аналізується через інтерфейс користувача. Ця функція має вирішальне значення під час проведення вимірювань під час вибуху або схожих складних умов навколишнього середовища, коли вимірювальне обладнання може бути пошкоджено, або шлях вимірювання може бути зруйнований у будь-який момент.

Це дослідження стосується підвищення ефективності протимінного захисту відповідно до вимог сучасних бойових дій. Дослідження та підхід до захисту екіпажу повинно бути ефективним і поєднувати два найважливіших параметри – прискорення та тиск. Методологія, сучасна ІВС і отримані результати, можуть становити базову перевірку факторів, які визначають рівень небезпеки для екіпажу.

Завдяки своїй функціональності та високим технічним можливостями сучасні ІВС підходять для валідації, або верифікації моделей у процесі проектування та експлуатації. Дані вимірювань, отримані ІВС, можуть бути використані для перевірки та оптимізації структур спеціального призначення, чим безпосередньо вплинути на підвищення безпеки від вибухової загрози.

УДК 355.5

Антонець В.В., кандидат військових наук, доцент, начальник командно-штабного факультету, Національна академія Національної гвардії України, (м. Харків), полковник

ДВНАДЦЯТЬ ПРИЙОМІВ ФОРМУВАННЯ ЗЛАГОДЖЕНОСТІ СТРІЛЕЦЬКИХ (ШТУРМОВИХ) ПІДРОЗДІЛІВ ТА УПРАВЛІННЯ ПІДРОЗДІЛАМИ ТАКТИЧНОЇ ЛАНКИ В БЛИЖНЬОМУ БОЮ (МЕТОДИКА «12 КРОКІВ»)

Проведено аналіз підходів до наповнення змістом поняття - злагодженість підрозділу. Визначено конкретні прийоми (кроки) для досягнення принципово нового якісного стану військового підрозділу через формування злагодженості.

Основні характеристики підрозділу, який має високий рівень злагодженості, можна описати як те, що кожен військовослужбовець підрозділу розуміє методи взаємодії у бою, розуміє задачу підрозділу та свою, має відмінну виучку, вміє діяти під час бою (атаки) узгоджено з іншими військовослужбовцями не чекаючи

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

наказів та сигналів командира, а при отриманні їх, діє чітко та впевнено, командири впевнено володіють прийомами управління в бою. Вищезазначеного опису достатньо для формулювання цілі, яку треба досягти при формуванні злагодженості підрозділу. Але, питання якими конкретними прийомами досягти цієї цілі, у навчальній літературі та методичних настановах, здебільшого, описані загальними та імперативними фразами, які на практиці реалізуються через проведення тривалих, масштабних заходів (навчань) зі злагодження підрозділів без досягнення самого злагодження - поставленої цілі. Розроблені конкретні практичні прийоми та система тренувань, які дозволяють у стислі терміни провести злагодження стрілецького (штурмового) підрозділу, до можливості ефективно залучати підрозділ до виконання різних бойових завдань.

Якщо, умовно, оцінювати злагодженість підрозділу за п'ятибальною шкалою, коли 0 балів - це група, незнайомих один з одним, військовослужбовців, які пройшли базову індивідуальну підготовку, але не знають як і не вміють діяти спільно, а 5 балів - це злагодженість підрозділу, який має в складі військовослужбовців, які володіють вищеописаними якостями, тривалий час діють спільно, відточили злагодженість і управління підрозділом під час виконання ряду бойових завдань, то сама поверхнева оцінка дозволяє стверджувати, що методика «12 кроків» дозволяє сформулювати за короткий термін злагодженість підрозділу за зазначеною шкалою на рівні 3-х балів. Вищі показники злагодженості, які здебільшого є визначальними при визначенні професійності, досягаються вже у значно більші терміни, під час спільних тренувань, тактичних навчань, виконанні бойових завдань.

УДК 623.3

Бамбуляк М.П., доцент, викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки, Харківській національній університет внутрішніх справ, (м. Кам'янець-Подільський), підполковник;

Кучинський С.А., викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки, Харківській національній університет внутрішніх справ, (м. Кам'янець-Подільський), полковник

ОСОБЛИВОСТІ УТРИМАННЯ ІНЖЕНЕРНИХ ЗАГОРОДЖЕНЬ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Враховуючи досвід ведення бойових дій механізовани та танкові підрозділи стикаються з актуальними питаннями умілого та ефективного утримання інженерних загороджень в постійній готовності на нульовій лінії.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Виходячи з цього, утримання інженерних загороджень здійснюється з метою забезпечення постійної їхньої готовності до приведення в дію і безпеки своїх військ та включає:

- охорону й оборону загороджень і об'єктів, підготовлених до руйнування, від спроб противника їх захопити, знешкодити та передчасно привести їх у дію;
- організацію пропуску своїх військ через загородження і підготовлені до руйнування об'єкти;
- підтримку загороджень і підготовлених до руйнування об'єктів у постійній бойовій готовності;
- відновлення виведених з ладу і ушкоджених загороджень після артилерійських обстрілів, ударів авіації й інших дій противника;
- переведення загороджень з одного ступеня готовності в іншу та приведення загороджень і підготовлених до руйнування об'єктів у дію.

Мінно-вибухові загородження, що установлені частинами (підрозділами) інженерних військ на нульовій лінії (передній край оборони) і на глибину першої позиції, передаються на утримання частинам, що займають оборону на даній ділянці. Ці підрозділи повинні охороняти та обороняти загородження, вести спостереження за їх станом і доповідати за командою про всі зміни в загородженнях, що виникли в результаті артилерійського обстрілу, ударів авіації й інших дій противника. При зміні військ на позиціях, загородження і формуляри на них передаються підрозділу (частині), що прибув для заміни на дану ділянку.

Керовані мінно-вибухові загородження, не залежно де вони установлені, утримуються частинами (підрозділами) інженерних військ.

Охорона загороджень і підготовлених до руйнування об'єктів здійснюється цілодобово спостерігачами, сторожовими постами, дозорами чи патрулями, які призначаються від підрозділів, що здійснюють утримання загороджень. Вони, як правило, призначаються для охорони загороджень встановлених у першу ступінь готовності на нульовій лінії (перед переднім краєм оборони).

Підтримка загороджень і об'єктів, підготовлених до руйнування, у постійній готовності включає: регулярну перевірку стану протитранспортних і об'єктних мін, мінних полів і їхніх огорожень, вибухових пристроїв, основних і дублюючих ліній керування і вибухових мереж, надійності кріплення підричних зарядів на елементах споруд, що підготовлені до руйнування; швидке і своєчасне усунення виявлених несправностей; відновлення ушкоджених загороджень; постійне чергування на пунктах керування.

Переведення загороджень і об'єктів, підготовлених до руйнування, з одного ступеня готовності в іншу повинно здійснюватися в мінімально короткий термін, що забезпечує своєчасне приведення загороджень у дію після пропуску через них своїх військ. Для переведення загороджень з одного ступеня готовності в іншу, зі складу підрозділів, що виконують завдання по їх утриманню, виділяються

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

розрахунки, кількість і склад яких визначається складом загороджень і їхнім розташуванням на місцевості. Кожен розрахунок повинен добре знати своє завдання, порядок і послідовність його виконання і бути спроможним для виконання дій по переведенню загороджень з одного ступеня готовності в іншу.

Приведення загороджень у дію полягає: у переведенні керованих мінних полів, протибортових, протитранспортних і об'єктних мін у бойове положення; у знятті огороження з мінних полів і груп мін; у здійсненні вибухів підривних зарядів, установлених на об'єктах. Приведення загороджень у дію здійснюється командиром за письмовим наказом чи умовним кодованим сигналом, що має право на таке розпорядження. При явній загрозі захоплення підготовленого до руйнування об'єкта рішення на його руйнування приймає командир, відповідальний за його утримання, про що він негайно доповідає старшому командиру (начальнику).

При утриманні керованих мінно-вибухових загороджень і об'єктів, підготовлених до руйнування, установлюється безупинне чергування на пунктах керування розрахунками в складі від трьох чоловік до інженерно-саперного відділення (відділення керованого мінування). Старший розрахунок (командир) організує періодичну перевірку ліній керування, стежить за утриманням їх у справному стані, контролює справність джерел струму, при необхідності заміняє їх, веде журнал керування мінно-вибуховими загородженнями, організує перевірку стану некерованих мінно-вибухових загороджень, що прикривають об'єкт, підготовлений до руйнування, чи можливі обходи його.

Таким чином виконуючи дані рекомендації, щодо утримання мінно-вибухових загороджень, у поєднанні з системою вогню механізованих підрозділів підвищується бойова ефективність вогневих засобів наших військ.

УДК 621.396:004.89

Беляков Р.О., кандидат технічних наук, доцент, докторант науково-організаційного відділу, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут, (м. Київ), підполковник

КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ НАЗЕМНО-ПОВІТРЯНОЮ МЕРЕЖЕЮ MANET І FANET КЛАСІВ

Особливості принципів забезпечення інтелектуального управління в комунікаційних мережах визначають існуючу концепцію побудови інтелектуальної системи управління мобільними радіомережами.

Однак, згадана концептуальна модель потребує удосконалення із ряду об'єктивних причин: по-перше, необхідність перерозподілу та синтезу цільових функцій процесу управління за часовими показниками для кожного із етапів

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

управління мережею (планування, розгортання, оперативного управління), що гіпотетично призведе до зменшення обсягів службового трафіку, та зменшить час прийняття управлінських рішень; по-друге, виникає завдання декомпозиції задач управління з урахуванням особливостей на кожному із рівнів – повітряної та наземної компоненти мобільної комунікаційної мережі; по-третє, виникає необхідність опису процесу синтезу цільових функцій управління інтелектуальних систем управління наземно-повітряної комунікаційної мережі (НПМ), тобто мережі мобільних користувачів та мобільних базових станцій, та комунікаційних аероплатформ повітряної комунікаційної мережі, із урахуванням ресурсних обмежень та відсутньої апріорної та повної інформації про стан мобільної НПМ. Варто зазначити, що процеси оперативного управління наземної компоненти мобільної комунікаційної мережі будуть корелювати із задачами управління повітряною комунікаційною мережею, крім того, встановлено, що частину задач із управління варто відносити до етапів планування і розгортання, що може забезпечити порівняно кращу ефективність з точки зору забезпечення принципів побудови інтелектуальних систем управління. Крім того, існуючий науково-методологічний апарат розробниками якого є О. Сова, В. Романюк, А. Міночкін описують систему управління за теорією багаторівневих ієрархічних систем Михайла Месоровича з використанням лінійного програмування, ітеративних методів оптимізації та апарату нечіткої логіки.

Отже, пропонується встановити етапність отримання інформації для формування навчальної вибірки інтелектуальних агентів вузлів НПМ на етапі планування і розгортання; визначити порядок взаємодії двох підмереж, тобто комунікаційних вузлів наземної мережі класу MANET, та повітряної – класу FANET; визначити способи представлення процесу взаємодії та підходи до вибору методів оптимізації процесу формування управлінських рішень, та застосувати сучасні алгоритми машинного навчання для формування управлінських рішень в режимі реального часу, та скорочення обсягу службового трафіку на етапі оперативного управління НПМ.

УДК 35.5

Боголюб С.М., викладач кафедри забезпечення державної безпеки, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), майор

ШТУРМ ПЕРЕДОВИХ ПОЗИЦІЙ ПРОТИВНИКА

В умовах протистояння російській агресії виникає потреба у звільненні тимчасово окупованих територій що в свою чергу веде до проведення тактичних

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

операцій у вигляді штурмових дій малими тактичними групами наших підрозділів.

Штурм передових позицій противника - це складний і небезпечний військовий захід, який вимагає великої підготовки, координації та військової майстерності. Цей захід може бути проведений з метою взяття ворожих позицій, розвідки ворожих сил або відволікання уваги противника від інших напрямків.

Штурм передових позицій противника вимагає від військових великої фізичної та психологічної витривалості, оскільки це небезпечна операція, яка може призвести до втрат серед власних військ. Для успішного штурму необхідно мати добре підготовлені плани, велику кількість розвідки та високу мобільність військ.

Один з ключових аспектів штурму передових позицій - це велика увага до деталей. Важливо заздалегідь вивчити територію, на яку планується напад, розробити плани взаємодії між військовими підрозділами та визначити точні пункти для атаки. Також важливо мати добре підготовлену розвідку, яка буде забезпечувати інформацією про ворожі позиції та сили.

Штурм передових позицій часто включає в себе використання різних видів зброї та обладнання, таких як гранати, стрілецька зброя, танки та бронетехніка.

Важливо правильно координувати вогонь та рух військ, щоб максимально ефективно виконати поставлені завдання.

Одним з ключових аспектів успішного штурму є підтримка вогнем та обмін інформацією між військовими підрозділами. Важливо, щоб командування мала чіткий зв'язок з підрозділами, що беруть участь у штурмі, та могло оперативно реагувати на зміни в обстановці.

Штурм передових позицій противника - це складний та небезпечний захід, який вимагає великої підготовки та військової майстерності.

Однак при правильній підготовці та координації військових зусиль, він може бути успішним і призвести до досягнення поставлених цілей.

УДК 614.8

Василенко В.В., завідувач кафедри загальновійськової та гуманітарної підготовки, факультет підготовки офіцерів запасу за контрактом, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (м. Харків);

Хижняк І.А., кандидат технічних наук, викладач кафедри загальновійськової та гуманітарної підготовки, факультет підготовки офіцерів запасу за контрактом, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (м. Харків), підполковник;

Неймирок О.К., старший викладач кафедри загальновійськової та гуманітарної підготовки, факультет підготовки офіцерів запасу за контрактом, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (м. Харків)

КОРЕГУВАННЯ ВМІСТУ АПТЕЧКИ МЕДИЧНОЇ ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКОВОЇ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ЗА ДОСВІДОМ ВЕДЕННЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Досвід ведення бойових дій на Донбасі з початку 2014 року показав, що з військовими завжди поруч є бойовий медик. Проте ситуація кардинально змінилася після повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України у лютому 2022 року. На сьогодні вже існує критична нестача бойових медиків в ЗС України, адже окрім знань з тактичної медицини, необхідно бути професійним військовослужбовцем щоб спершу самому вижити на полі бою і при цьому забезпечити можливі умови для порятунку інших.

Тому питанням само- та взаємодопомоги під час ведення бойових дій нарешті приділено багато уваги. І саме правильно укомплектована аптечка медична загальновійськова індивідуальна (АМЗІ) підвищує шанс зберегти життя та здоров'я як самого бійця, так і його побратима, у разі поранення.

На сьогодні склад АМЗІ формується згідно Наказу Міністерства охорони здоров'я України 05.01.2017 № 6. Проте досвід активних бойових дій на території України показав, що є необхідність перегляду та корегування вміст АМЗІ і таке корегування необхідно робити під зразок універсальної аптечки за стандартами, що затверджені в НАТО.

Склад аптечки, що відповідає стандарту індивідуальних аптечок Individual First Aid Kit (ІФАК), які стоять на озброєнні більшості країн НАТО такий: джгут для зупинки артеріальної кровотечі (CAT Gen 7); бандаж для першої допомоги з аплікатором для тиску на рану (The First Care Bandage) – Israeli Bandage 6 дюймів; кровоспинний бинт – гемостатичний матеріал (Rapid Z-Fold Gauze або Hemostatic Wound Dressing, виробник Celox); індивідуальний перев'язочний пакет для тампонади (NAR Compressed Gauze); назофарингеальний (носоглотковий) повітропровід з лубрикантом під індивідуальний розмір (The Pro-Breathe, Kendall Argyle та ін.); набір для декомпресії (Decompression Kit) – спеціальна голка з катетером для декомпресії грудної клітки – ARSARS (Air Release System); спеціальна маска з клапаном для штучного дихання методом «рот-в-рот» (CPR Face Shield або ін.); протиопікова гідрогелева пов'язка (Burnshield); термоковдра HRS; внутрішньовенний катетер G 18 (зелений); трикутна хустка; ножиці парамедичні (тактичні) Emergency Medical Shears; одноразові гумові медичні рукавички; набір ліків (Pill Pack), який

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

містить наступні складові: знеболюючий парацетамол в дозі 1000 мг (як правило дві таблетки по 500 мг); нестероїдний протизапальний препарат на основі мелоксикаму 15 мг або на основі ібупрофену 800 мг або на основі німесулідіду 200 мг; антибіотик з групи фторхінолонів, а саме, препарат що містить діючу речовину гатифлоксацин в дозі 400 мг або моксифлоксацин 400 мг або препарат на основі ципрофлоксацину 1000 мг. При формуванні набору таблеток обов'язково вивчається наявність алергії на ті препарати, з яких формується Pill pack. У випадку алергії необхідно замінити препарат на інший; антисептик (хлоргексидин або ін.); армований скотч; перманентний маркер; англійські булавки; карта огляду пораненого; підсумок Pouch; джерело світла хімічне (Syalume); інструкція по застосуванню засобів домедичної допомоги в умовах бойових дій (стандарт ТССС). Окремо слід відмітити, що усі лікарські засоби та медичні вироби повинні бути обов'язково оригінальними!

Станом на початок 2023 року в армії Сполучених Штатів Америки використовується модернізована аптечка IFAK II. Модель другого покоління має вже два турнікети САТ в індивідуальних підсумках. Крім того, додані щиток для ока, стропоріз та оклюзійний грудний пластир Ашермана.

Такий склад аптечки IFAK, що відповідає протоколам надання допомоги на полі бою M.A.R.C.H./ ТССС, є для бійця ЗС України мрією. Однак з перших днів повномасштабного вторгнення, окрім надходжень від Командування Медичних сил, суттєво допомагають із забезпечення тактичною медициною громадські/волонтерські організації. Багато волонтерської допомоги від країн-партнерів НАТО допомагають нашим бійцям рятувати життя, адже перелік лікарських засобів/медичних виробів, які повинні бути в складі АМЗІ згідно діючого Наказу МОЗ України № 6 є скромнішим. Саме завдяки волонтерам АМЗІ доукомплектовуються до складу аптечок за стандартом ТССС.

Також враховуючи наявний досвід та звернення бойових медиків та волонтерів було введено ряд змін до складу АМЗІ на державному рівні. Згідно Наказу МОЗ України від 14.08.2023 № 1459 з метою удосконалення системи медичного забезпечення для надання належної медичної підтримки всім завданням сил оборони було замінено антибактеріальний препарат ципрофлоксацин 500 мг на моксифлоксацин 400 мг. Це дозволить при отриманні поранень проводити профілактику інфекційних ускладнень поранень на домедичному етапі відповідно до сучасного Стандарту надання медичної допомоги. Надані та розглядаються й інші пропозиції щодо вмісту АМЗІ, враховуючи отриманий досвід бойовими медиками та українськими бійцями під час ведення російсько-української війни.

УДК 355. 421

Власенко І.В., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри тактичної та спеціально фізичної підготовки, факультет №3, Харківський національний університет внутрішніх справ (м. Харків)

ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ БОЙОВИХ ДІЙ В УМОВАХ ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКОВОГО БОЮ

Воєнний стан в Україні, який введено Указом Президента України № 64/2022 у 2022 році, передбачає наявність заходів правового режиму воєнного стану, а також особливі ролі та задачі органів влади. Факт військова агресія на територію України покладає на правоохоронні органи нашої держави додаткові функції та задачі. Правоохоронці вже приймають участь у збройному відбитті нападу з боку Росії. Прикладом ефективних дій правоохоронців у цій війні є оборона міста Харкова та Маріуполя у 2022 році, крім того створена Об'єднана штурмова бригада Національної поліції України «Лють», яка приймає безпосередню участь у військовій відсічі агресії.

Таким чином, актуальною темою стає адаптація тактики дій поліцейських до умов загальновійськового бою. Мета дослідження проаналізувати можливості та готовність до ведення бойових дій особовим складом Національної поліції в умовах загальновійськового бою.

Аналіз особливостей ведення бойових дій військовослужбовцями і вогневого контакту, які ведуть поліцейські, вказує на наявність принципових відмінностей. До них відносяться: необхідність попередження про використання вогнепальної зброї, кількісний склад супротивників, середня дистанція ведення бою, вірогідний шанс першого пострілу, напрямок небезпеки відкриття вогню, види озброєння, витрати боєкомплекту.

Зміни до Закону України «Про Національну поліцію» дещо розширили повноваження та можливості Національної поліції при протидії ворожій агресії, але принципи та порядок використання вогнепальної зброї формувалися багато років і поліцейські не здатні швидко адаптуватися до нових реалій без додаткових заходів (професійна підготовка, матеріально-технічне забезпечення, взаємодія зі збройними силами України, логістика, тощо).

Аналіз бойових дій в Україні, можливостей Національної поліції та тактики збройних сил країни-агресора вказує на необхідність комплексного підходу до вирішення вказаних проблем.

По перше необхідно введення терміну поліцейський бій. Поліцейський бій – це особливий спосіб ведення загальновійськового бою силами особового складу Національної поліції малими тактичними групами або зведеними

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

загонами. Цей термін не придатний до окремих штурмових бригад Національної поліції. Потрібно у подальшому розробити тактику поліцейського бою.

По-друге кількісний склад правоохоронців змінюється в залежності від виконуваних задач але бій буде вестися малими тактичними групами поліцейських. Поділ великих з'єднань на взводи, роти, батальйони, полки доцільний для штурмових бригад Національної поліції.

Мала тактична (оперативна) група – (далі МТГ) це тактична одиниця, що складається з 2 - 15 правоохоронців, які виконують одну задачу, спеціальну операцію згідно одного плану і задуму із застосуванням спеціальних засобів, вогнепальної і травматичної зброї, спеціальних транспортних засобів, при чому кожен з підрозділу виконує свою функцію під час проведення операції.

Основним проблемним питанням під час ведення бою є використання вогнепальної зброї. Проблемні питання стосуються майже всіх аспектів при застосуванні зброї: перенесення, утримання, прицілювання, перезарядка, стрільба (стоячи, з коліна та лежачі), перебіжки, обирання позиції, носіння засобів індивідуального бронезахисту, особливо шоломів, стрільба із-за перешкод, подача та отримання команд і т.д. Тема дослідження потребує найскорішого вирішення та застосування рекомендацій та висновків у практичну діяльність.

УДК 355.4

Власюк В.В., кандидат військових наук, доцент кафедри тактики та тактико-спеціальної підготовки, факультет службово-бойової діяльності, Київський інститут Національної гвардії України (м. Київ), полковник;

Ясінський В.Н., курсант, факультет забезпечення державної безпеки, Київський інститут Національної гвардії України (м. Київ), солдат

ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛОЖЕНЬ ТЕОРІЇ ІГОР ПІД ЧАС ТРЕТЬОГО КРОКУ ПРОЦЕДУРИ УПРАВЛІННЯ ПІДРОЗДІЛАМИ (TROOP LEADING PROCEDURES) – ВИРОБЛЕННЯ ЗАМИСЛУ БОЮ (ДІЙ)

Алгоритм роботи командирів тактичної ланки – відділень, взводів, рот, без наявних штатних штабів – це комплекс заходів, який проводиться з метою підготовки бою (дій) і включає: організацію бою (дій), підготовку підрозділів до виконання поставленого завдання, підготовку району бойових дій, зайняття вказаного району, практичну роботу командира в підрозділах з метою контролю та надання допомоги.

Процедура управління підрозділами (ПУП) (Troop Leading Procedures – TLP) у взводі – алгоритм роботи командира взводу починається з отриманням

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

від старшого командира, попереднього (попереднього бойового) розпорядження, бойового розпорядження або бойового наказу, в ході бою може починатися на підставі його усного розпорядження.

Алгоритм роботи командира тактичної ланки, зазвичай, складається з восьми етапів:

- перший – аналіз отриманого завдання та оцінка обстановки;
- другий – віддання попереднього бойового розпорядження (вказівок з підготовки бою (дій));
- третій – вироблення замислу бою (дій);
- четвертий – здійснення необхідних переміщень;
- п'ятий – проведення рекогносцировки;
- шостий – завершення формулювання рішення на бій (дії);
- сьомий – підготовка та віддання бойового наказу;
- восьмий – організаторська робота.

Кількість етапів та їх послідовність не є обов'язковою та залежить від обстановки та наявного часу на підготовку бою (дій), окремі етапи можуть виконуватися паралельно з роботою старшого командира.

Третій етап проводиться з метою визначення можливого порядку дій підрозділів під час виконання завдання. Він включає:

- аналіз бойових спроможностей своїх підрозділів (сил і засобів);
- формулювання можливих варіантів дій;
- визначення основних питань організації управління, взаємодії і всебічного забезпечення бою (дій);
- відображення варіантів дій.

Розробляється декілька варіантів дій, кількість яких, визначає командир у залежності від умов обстановки та наявного часу. При цьому кожен з варіантів, що розробляється повинен відповідати наступним вимогам:

- відповідність – запропонований варіант дій повинен відповідати відданим вказівкам та сформульованим командиром елементам замислу;
- реальність виконання – можливість виконання визначеного завдання наявними силами та засобами у встановлений час на конкретній місцевості;
- доцільність – співвідношення втрат особового складу і ОВТ та витрат МтЗ з кінцевим результатом виконання завдання;
- завершеність – варіант дій повинен передбачати виконання поставленого завдання та досягнення мети бою (дій) у повному обсязі;
- відмінність – кожен з варіантів повинен відрізнятися від інших та мати певні особливості.

Під час розгляду варіантів дій командир може: затвердити запропоновані варіанти, відхилити їх, сформулювати інший шляхом поєднання окремих елементів запропонованих варіантів або сформулювати новий варіант дій.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Під час розроблення варіантів дій командири відділень, взводів, роти спираються, як правило, на наявний досвід. Наявний досвід, у тому числі, бойовий досвід, може бути як достатнім, так і обмеженим або зовсім відсутнім. Тому пропонується для більш обґрунтованого розроблення варіантів дій підрозділів застосовувати положення теорії ігор.

Одразу виникає потреба наголосити на тому, що кінцеве рішення щодо затвердження варіанту дій приймає командир. Застосування положень теорії ігор не звільняє командирів від відповідальності за прийняті рішення. Результати застосування положень теорії ігор бути надзвичайно корисні для науково обґрунтованого підтвердження вже розробленого рішення або навпаки стати підставою щодо його пере опрацювання та удосконалення.

Наприклад, якщо розроблений варіант дій, спираючись на досвід командирів, значно відрізняється від отриманого за рахунок застосування положень теорії ігор, то виникає підстава звернути увагу на його зміст та можливість наявності будь-яких логічних помилок.

Якщо розроблений варіант дій, спираючись на досвід командирів, збігається із отриманим за рахунок застосування положень теорії ігор, то виникає можливість стверджувати, що даний варіант дій одночасно задовольняє і наявному досвіду а також результатам моделювання теорії ігор й може бути прийнятий як найкращий.

Таким чином, застосування положень теорії ігор може надати допомогу командирам як для підтвердження так і для поставлення під сумнів й доопрацювання варіантів дій підрозділів під час третього кроку процедури управління підрозділами – вироблення замислу бою (дій).

Напрямок подальшого дослідження обрано вивчення найбільш доцільних стратегій теорії ігор таких як «принцип міні–макса», «принцип чистих та змішаних стратегій ігри», «принцип усереднення рішення ігор» та інших.

УДК 623.4

Волобуєв Р.В., старший викладач кафедри забезпечення державної безпеки, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

МОЖЛИВІ ЗАГРОЗИ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ

Україна, як багатонаціональна держава, стикається з різними загрозами для своєї критичної інфраструктури, особливо під час воєнного стану. Державна влада повинна бути готовою до вирішення цих проблем та прийняття невідкладних заходів для захисту інфраструктури.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Під час воєнного стану, критична інфраструктура України стає особливою мішенню для ворожих дій. Це може включати кібератаки на енергетичні системи, транспортні мережі та комунікаційні інфраструктури. Такі атаки можуть призвести до серйозних порушень у роботі країни, забезпеченням населення енергією, водою, та іншими життєво важливими ресурсами.

Крім того, можливість терористичних актів та диверсій проти критичної інфраструктури також є серйозною загрозою. Це може включати підриви енергетичних об'єктів, мостів, тунелів, аеропортів та інших об'єктів, які мають вирішальне значення для функціонування країни.

Для запобігання та протидії таким загрозам, необхідно прийняти низку заходів. Це включає вдосконалення кіберзахисту, підвищення безпеки об'єктів критичної інфраструктури, підготовку до надзвичайних ситуацій та підвищення рівня готовності правоохоронних та військових структур.

Також важливою є співпраця з міжнародними партнерами з метою обміну досвідом та інформацією щодо захисту критичної інфраструктури. Це дозволить Україні отримати підтримку та допомогу у вирішенні цих проблем.

Узагальнюючи, загрози для критичної інфраструктури України під час воєнного стану є серйозними та потенційно небезпечними. Проте, за допомогою прийняття необхідних заходів та співпраці з міжнародними партнерами, Україна може забезпечити ефективний захист своєї критичної інфраструктури в умовах воєнного стану.

УДК 355.4

Волобуєв Р.В., старший викладач кафедри забезпечення державної безпеки командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ВИКОРИСТАННЯ ПРОТОКОЛІВ ПЕРЕДАЧІ ІНФОРМАЦІЇ В БОЮ

Протоколи передачі інформації в бою є надзвичайно важливими для забезпечення ефективної комунікації між військовими підрозділами під час бойових дій. Ці протоколи визначають правила передачі, отримання, обробки та інтерпретації інформації, що дозволяє військовим командирам швидко та точно реагувати на зміни в ситуації на полі бою.

Одним з найважливіших протоколів передачі інформації в бою є система радіозв'язку. Це дозволяє військовим підрозділам утримувати зв'язок між собою в реальному часі, обмінюючись важливою інформацією та координації дій.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Радіозв'язок може бути здійснений як за допомогою радіостанцій, так і за допомогою сучасних комунікаційних технологій, таких як супутниковий зв'язок.

Іншим важливим протоколом передачі інформації є система кодування та декодування сигналів. Це дозволяє військовим підрозділам захищати передану інформацію від несанкціонованого доступу та забезпечувати конфіденційність комунікацій. Крім того, система кодування дозволяє відокремлювати важливу інформацію від неважливої та забезпечувати її швидку обробку.

Також важливим протоколом передачі інформації в бою є система ідентифікації та аутентифікації. Це дозволяє військовим командирам впізнавати своїх власних військових та відрізнити їх від ворожих сил. Це допомагає уникнути помилок при наданні команд та забезпечує безпеку військових операцій.

У сучасних умовах зростання кіберзагроз та інформаційних війн, протоколи передачі інформації в бою стають ще більш важливими. Вони допомагають військовим підрозділам ефективно координувати свої дії, захищати важливу інформацію та забезпечувати безперервний зв'язок між собою. Тому розробка та вдосконалення протоколів передачі інформації в бою є одним із пріоритетів для військових командирів у сучасному світі.

УДК 621.396.6

Воронін О.І., старший викладач кафедри військового зв'язку та інформатизації, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Смиринська Н.Б., начальник науково-дослідного відділу розвитку озброєння та військової техніки науково-дослідного центру Збройних Сил України «Державний океанаріум», Інститут Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія» (м. Одеса)

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ РАДІОЧАСТОТНОЇ ЗБРОЇ В БОЙОВИХ ДІЯХ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ

В умовах ведення бойових дій в Україні доведено, що використання радіочастотної зброї є дуже ефективним засобом знешкодження систем противника в яких використовується електронні системи (БПЛА, засоби зв'язку, пункти управління, цифрові системи управління вогнем тощо).

До радіочастотної зброї (РЧЗ) відносяться засоби, що забезпечують пошкодження напівпровідникових елементів (НПЕ) об'єктів радіоелектронних засобів (РЕЗ) противника за рахунок індукційного впливу на них

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

електромагнітних випромінювань радіочастотного діапазону. Сутність енергетичного ефекту вражаючого фактору РЧЗ добре відомий: при індукції радіочастотним електромагнітним випромінюванням (РЧЕМВ) в електричних колах радіоелектронних засобів (РЕЗ) противника наводяться(виникають) струми і напруги, рівень яких достатній щоб вивести з ладу через перевантаження деякі НПЕ. Такий спосіб електромагнітного пошкодження РЧЗ РЕЗ називають радіоелектронним ураженням (РЕУр).

Спосіб РЕУр відрізняється від ураження зброєю, яка спричиняє механічні пошкодження цілей. Але спільність пошкоджень об'єктів РЕЗ і функціональний характер цих пошкоджень (придушення) дозволяє розглядати РЧЗ як складову систем радіоелектронної боротьби (РЕБ). Тобто, можна визначити, що радіоелектронне ураження - це проведене за єдиним задумом та планом використання спеціальних боєприпасів, пристроїв коли вражаючим фактором є радіочастотне електромагнітне випромінювання вплив якого на РЕЗ противника приводить до тимчасового (збій) або постійного (лавиноподібний пробій НПЕ) порушення їх функціонування. Тобто, РЧЗ є невід'ємною часткою системи РЕБ, а її використання організовується в зоні відповідальності даного загальновійськового формування керівником РЕБ у взаємодії з органами управління носіїв РЧЗ з урахуванням даних обстановки, завдань, які поставлені старшими командиром, і рішення (задуму) командуючого (командира).

Радіочастотну зброю можна класифікувати:

- за призначенням (ураження наземних (надводних), повітряних цілей і для захисту від високоточної зброї);
- за досяжністю (на короткі і далекі відстані);
- за засобами базування (наземного та повітряного базування).

При цьому до засобів ближнього РЕУр доцільно віднести РЧЗ спрямованого випромінювання, що встановлюється на мобільні транспортні засоби та використовується в межах прямої видимості для боротьби з наземними і повітряними цілями, а також для захисту від високоточної зброї (ВТЗ). До далекобійної РЧЗ відноситься зброя, яка залежить від дальності дії засобів доставки (авіація, ракетні системи, артилерія). Таке розділення РЕЗ дозволяє виконувати завдання і в ближніх зонах, наприклад, при розмінуванні безконтактних мінних полів і ураженні реактивних систем залпового вогню, які розташовані на передній лінії фронту.

Таким чином система комплексного ураження РЕУр противника може здійснюватися спільно та у взаємодії з іншими видами ураження та радіоелектронного придушення. В операції (бою) вона може не мати самостійної структури, як вогневе або ядерне ураження, але може бути використана як додатковий метод впливу при здійсненні інших видів ураження і радіоелектронного придушення. Вона повинна організовуватися і здійснюватися

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

відповідно до обраного порядку застосування основних засобів ураження як у всій смузі дій даного формування в інтересах операції (бою) в цілому, так і за напрямками дій військ при виконанні оперативних (тактичних) завдань.

У всій смузі РЕУр може наносити в ході масованих вогневих ударів (МВУ) та радіоелектронних ударів. При застосуванні МВУ РЧЗ повинна бути використана при першому пуску (залпі, нальоті) по найважливішим радіоелектронним об'єктам противника до пуску основної маси ракет та(або)нанесенням авіаційного удару, а наступні - по знову винайденим та по тім що відновили свою боєздатність РЕЗ. У проміжках між масованими ударами може використовуватися для ураження противника окремими ударами (рейдами, залпами) як у зв'язці з іншими видами ураження, так і самостійно.

За напрямками дії військ РЕУр доцільно організовувати і проводити в інтересах успішної реалізації їх основних оперативних (тактичних) завдань.

В обороні РЕУр слід використовувати для вирішення завдань контрбатареїної боротьби та придушення систем ППО противника з початком його руху з вихідних позицій (тому що від завоювання вогневої переваги в цей момент(період) залежить хід і результат бою), а в подальшому для ураження систем зв'язку, розвідки і РЕБ. З виходом військ на рубежі розгортання доцільно використовувати електромагнітний удар по ним з метою виведення з ладу засобів зв'язку та систем активного захисту бронетанкової техніки, і в подальшому вражати виявлені та тих які встигли відновити боєздатність радіоелектронні об'єкти противника. При цьому вони можуть виконувати завдання із захисту своїх військ від повітряних ударів противника та ВТЗ противника.

У наступі РЧЗ слід використовувати насамперед для знищення РЕЗ польової артилерії і систем ППО противника, а з початком руху з позицій наших військ треба зосередити зусилля на ураженні рухомих розвідувальних РЛС та засобів зв'язку противника.

Перед виходом атакуючих частин і підрозділів на відстань дії протитанкових засобів дальньої дії противника необхідно завдати електромагнітного ураження по радіоелектронних об'єктах на передньому краї та ближньої глибині. І в подальшому треба вражати РЕЗ противника зразу по факту їх виявлення.

У сучасній війні було доведено, що слід активно використовувати БПЛА для доставки РЕЗ до позицій противника з метою ураження його РЕЗ на різних етапах та формах ведення бою.

Це далеко не повний перелік можливих варіантів застосування РЧЗ в операції (бою), однак ефективність використання таких засобів електромагнітного ураження була доведена у сучасній війні і дозволила зберегти життя особовому складу і досягнути перемог в складних бойових операціях, навіть з противником, який мав чисельну перевагу.

УДК 355.233.1:355.457

Гнидюк О.Я., старший викладач кафедри прикордонної служби, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького (м. Хмельницький), підполковник;

Гнидюк О.П., доцент кафедри фізичного виховання і спорту, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького (м. Хмельницький), підполковник

АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПРИКОРДОННИМ ПІДРОЗДІЛОМ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ

У професійному середовищі прикордонного відомства виникає чимало різноманітних обставин, прикордонних проблем, інцидентів будь якого характеру, що можуть створити проблеми офіцерам-прикордонникам. Однак, офіцерському складу необхідно бути готовим до швидко змінної обстановки, правильно використовувати професійно-особистісні здібності у розв'язанні професійних завдань. Зважаючи на це, офіцер-прикордонник повинен бути готовим до управління прикордонним підрозділом.

Сучасний етап функціонування Державної прикордонної служби України (далі – НАДПСУ) диктує нові пріоритети у забезпеченні діяльності органів управління компетентними офіцерськими кадрами. Найбільшу цінність з-поміж здатностей офіцерів-прикордонників, виокремлюють ті, що дають їм змогу реалізовувати управління за умов складної та досить динамічної обстановки на кордоні.

Процес демократизації українського суспільства та війна, що розв'язана росією проти України, формує нові підходи у формуванні особи управлінця, зокрема в прикордонному відомстві. Ускладнений зміст нинішніх професійних завдань, що покладаються на керівників усіх рівні прикордонної служби потребує їх колегіального та комплексного вирішення та усвідомлення можливих наслідків.

Охорона державного кордону є специфічним видом реалізації політики держави у сфері української національної безпеки. Така діяльність вимагає захищеності особистості, соціуму та держави в цілому у прикордонному сегменті безпеки. Загалом, прикордонну безпеку вважають фундаментальним елементом державотворення, тобто після його утворення можна констатувати факт існування суб'єктності держави. Сучасним представникам та соціуму в прикордонній безпеці загрожують війна, тероризм, злочинність, наркотики тощо. У формуванні системи прикордонної безпеки України впливовими є чинники, з-поміж яких варто згадати розташування країни у східній

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

європейській частині та існування євразійських транспортних коридорів, незаконна міграція та контрабанда.

Отже, врахування геополітичної та внутрішньої ситуації в Україні дозволяє зрозуміти пріоритетні завдання державних інститутів: боротьба з агресором, прогноз та своєчасне виявлення, запобігання та нейтралізація загроз національній безпеці, а отже і прикордонній безпеці.

Основа реалізації прикордонної діяльності – це офіцер-прикордонник – управлінець безпосередньої діяльності підпорядкованого особового складу, що повинні припинити прикордонні порушення.

Професійна діяльність офіцерів-прикордонників у контексті психології праці співвідноситься із таким соціономічним типом як «людина-людина». Цьому типу характерний подвійний характер діяльності: з однієї сторони – відбувається процес взаємодії між людьми, а з іншої – наявність потреби у спеціальних знаннях та вміннях. Професійна готовність майбутніх офіцерів-прикордонників зумовлюється змістом професійних завдань, покладених на відомство та залежить правоохоронного характеру діяльності та функціонального статусу їх професійної діяльності. Професійна готовність майбутнього офіцера-прикордонника до управління прикордонним підрозділом є важливою складовою їх професійної компетентності, а отже – професіоналізму. На основі оволодіння та накопичення професійних знань та умінь формується зазначена вище професійна готовність, що у поєднанні та взаємозв'язку із військовою компетентністю становить основу професіоналізму.

Загалом, у проблемі формування професійної готовності майбутнього офіцера-прикордонника до управління прикордонним підрозділом йдуть про те, що для офіцерів необхідними є вміння приймати управлінські рішення, оцінювати їх, здійснювати організацію та планування, забезпечувати мотивацію та контроль, запроваджувати інновації в роботі підпорядкованого колективу.

Врахування наукових позицій та методологічних тлумачень, ми прийшли до висновку, що управління прикордонним підрозділом є професійно важливою особистісною властивістю для майбутніх офіцерів-прикордонників, що дає змогу реалізовувати управління силами та засобами у виконанні сформульованих професійних завдань щодо охорони та захисту кордону та організувати діяльність персоналу.

УДК 623.4

Головань О.М., кандидат військових наук, доцент, начальник кафедри забезпечення державної безпеки, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник;

Лапчук Д.І., викладач кафедри забезпечення державної безпеки, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), майор

**АНАЛІЗ СИЛ БЕЗПЕКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ
В КОНТЕКСТІ ЗАХИСТУ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ
ВІД ПОВІТРЯНИХ ЦІЛЕЙ**

Аналіз сил безпеки Національної гвардії України в контексті захисту критичної інфраструктури від повітряних цілей. Захист критичної інфраструктури від повітряних цілей є одним з найважливіших завдань для забезпечення національної безпеки України, оскільки атаки на ці об'єкти можуть призвести до серйозних наслідків для економіки, соціальної сфери та загального стану безпеки країни.

Національна гвардія України відіграє ключову роль у забезпеченні безпеки критичної інфраструктури від повітряних цілей. Зокрема, вона відповідає за організацію та проведення заходів з протидії повітряним загрозам, включаючи захист об'єктів критичної інфраструктури від атак з повітря, а також захист території від незаконних повітряних вторгнень. Однак, на сьогоднішній день існують певні проблеми, які потребують уваги та вирішення з боку керівництва Національної гвардії України. Зокрема, це включає вдосконалення системи раннього виявлення та відслідковування повітряних загроз, підвищення кваліфікації та підготовки персоналу з питань протидії повітряним загрозам, а також модернізацію та розвиток засобів та технічних засобів для захисту критичної інфраструктури від повітряних цілей.

У зв'язку з цим, пропонується ряд заходів для підвищення ефективності захисту критичної інфраструктури від повітряних цілей, зокрема:

проведення комплексного аналізу сучасного стану системи захисту критичної інфраструктури від повітряних цілей;

розробка та впровадження програм підвищення кваліфікації та підготовки персоналу з питань протидії повітряним загрозам;

модернізація та розвиток засобів та технічних засобів для захисту критичної інфраструктури від повітряних цілей;

залучення міжнародних партнерів та експертів для обміну досвідом та передовими практиками з питань захисту критичної інфраструктури від повітряних цілей.

Захист критичної інфраструктури від повітряних цілей є одним з найважливіших завдань для забезпечення національної безпеки України, і вимагає системного підходу та комплексних заходів з боку керівництва Національної гвардії України та органів управління Міністерства внутрішніх справ України.

УДК 355.48

Головня А.Ф., доктор філософії, старший викладач кафедри професійної підготовки центру перепідготовки та підвищення кваліфікації, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДУ КЕЙС-СТАДІ В ПРОЦЕС ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СЛУХАЧІВ КОМАНДНОГО КУРСУ РІВНЯ L-1 ТА КОМАНДНО-ШТАБНОГО КУРСУ РІВНЯ L-2

Військові конфлікти сучасності, зокрема найбільший з них – російсько-українська війна, надають багатий матеріал для аналізу, оскільки вони включають в себе об'ємний простір інформації про тактичні маневри та військові операції. Вивчення цих подій через призму методу кейс-стаді дозволяє глибше зрозуміти воєнні реалії, аналізувати різноманітні аспекти військових дій та розвивати важливі навички критичного мислення для прийняття правильних військових рішень.

Аналіз ситуаційний, Кейс-стаді (Case study) — метод якісного дослідження в соціальних науках, який полягає у вивченні одиничного соціального об'єкта (ситуації, події, випадку, особи, соціальної групи) чи кількох показових об'єктів задля осмислення ширшого класу схожих випадків (класу подій).

Метод кейс-стаді у військовій парадигмі – це інструмент дослідження та навчання, який зосереджується на аналізі конкретних військових ситуацій. Цей метод використовується для вивчення військових конфліктів, рішень та їх наслідків, забезпечуючи глибоке розуміння причинно-наслідкових зв'язків. Він сприяє розвитку аналітичних навичок та готовності до непередбачуваних обставин, допомагаючи військовослужбовцям краще зрозуміти та адаптуватися до складних військових викликів. Розглянемо якісні характеристики даного методу, що виділяють його серед інших.

1. Аналіз реальних ситуацій. В рамках методу кейс-стаді він зосереджується на детальному вивченні конкретних військових подій та включає глибоке дослідження причин, рішень та наслідків, що були прийняті в ході розглядуваної події. Це дозволяє виявити ключові фактори позитивного результату чи невдачі, вивчити взаємодію різних сторін конфлікту та зрозуміти, як ті чи інші воєнні теорії можуть бути застосовані у майбутніх бойових діях.

2. Розвиток критичного мислення. Полягає у стимулюванні аналітичного мислення до оцінки складних ситуацій, де вивчаються всі грані військових інцидентів, аналізуються рішення тактичних та оперативних рівнів. Цей процес спонукає до глибокого роздуму над складними питаннями та зміцнює здатність оцінювати рішення в умовах обмеженої інформації та високої невизначеності.

3. Підготовка до непередбачуваних ситуацій. Активується вивченням різноманітних і як правило, незвичайних військових сценаріїв, що дає змогу

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

вивчати та розуміти як різні типи конфліктів, так і способи їхнього ефективного вирішення чи запобігання. Вивчення таких кейсів допомагає розвивати гнучкість мислення та адаптивність в динамічних темпах та непередбачуваних обставинах.

4. Вивчення помилок. Це глибокий аналіз саме помилок в конфліктах, які були зроблені в розглядуваних подіях. Тобто, ідентифікуються ключові фактори, які призвели до невдач, і виявляється, як цих помилок можна було уникнути. Такі дії сприяють розвитку більш обережного та виваженого підходу до прийняття рішень, заснованого на досвіді минулого для запобігання подібного у майбутньому.

Наведені характеристики методу кейс-стаді базуються на критичному аналізі та синтезі інформації і дозволяють зробити наступний висновок. Беручи до уваги діяльність Національної академії Національної гвардії України з постійного покращення професійного рівня офіцерського складу, підкреслюється глибока необхідність та значущість інтеграції цього методу в навчальні програми, що дозволить швидко виявити рівень їхньої ефективності та потребу в корекції. Для вдосконалення підготовки слухачів командного курсу тактичного рівня L-1 та слухачів командно-штабного курсу тактичного рівня L-2 необхідне системне впровадження методу кейс-стаді, адже розгляд найбільш характерних військових операцій дає можливість розкриття всього спектру взаємодії їх елементів у просторі та часі.

Потребують також подальшого дослідження процесу: вибору актуальних епізодів, детального аналізу ситуацій, обговорення з учасниками, формування висновків та їх інтеграція в теоретичні знання. Кожен з них є важливим для створення повноцінних та ефективних навчальної програм, що підготують офіцерів до викликів сучасних і майбутніх військових конфліктів.

УДК 167.7-350.2

Городнов В.П., доктор військових наук, професор, професор кафедри забезпечення державної безпеки, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Панченко В.Ю., кандидат військових наук, доцент, заступник начальника центру перепідготовки та підвищення кваліфікації з навчальної роботи – начальник навчальної частини, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

МЕТОД РОЗРАХУНКУ СКЛАДУ УГРУПОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ

Для виконання визначених Законом України «Про Національну гвардію України» планових та раптово виникаючих завдань у особливий період можуть залучатися з'єднання, військові частини та підрозділи НГУ, які, відповідно до

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

спільного задуму дій можуть об'єднуватися в угруповання з необхідним розміщенням на місцевості та із відповідною системою управління. При цьому зберігається встановлений Законом склад завдань з'єднань, військових частин та підрозділів НГУ, а також форми та способи їх виконання, що є визначальним при оцінці їх чисельного складу угруповання.

На даний час існують численні публікації щодо пошуку варіантів створення відповідних угруповань НГУ. При цьому, практично у всіх випадках такі публікації спрямовані на визначення завдань, функцій угруповань НГУ та складу військових нарядів (груп), які мають виконувати різноманітні завдання, у тому числі і завдання з управління. При цьому прямо чи опосередковано використовується твердження про те, що сукупність військовослужбовців зі складу зазначених нарядів і є чисельним складом угруповання.

Недоліком такого варіанта оцінки чисельного складу угруповання є відсутність врахування потреб військовослужбовців у підготовці до виконання службових та службово-бойових завдань, а саме – потреб у відпочинку вночі (не менше 8 годин сну), у прийомі їжі, у навчанні в ході бойової підготовки, у виконанні заходів особистої гігієни та інших заходів. В результаті рекомендації, які наводяться в публікаціях, втрачають своє практичне значення.

Для виключення зазначених неточностей, в основі розробленого методу розрахунку складу угруповання НГУ обрано одиниця виміру трудовитрат на виконання типових завдань нарядами та групами військовослужбовців – добовий пост, під яким розуміється такий обсяг службово-бойових завдань (СБЗ), для виконання якого необхідний один військовослужбовець протягом однієї доби (24 годин). Таким ідеальним військовослужбовцем може бути лише робот.

Неминуча додаткова витрата часу військовослужбовців, разом із витратою часу на виконання СБЗ, утворюють підсумковий «брудний» обсяг служби.

При цьому встановлено, що чисельне значення «брудного» обсягу служби виявляється таким, що збігається з чисельним складом угруповання НГУ, який є необхідним та достатнім для безпосереднього виконання всього спектра СБЗ.

Додаткова витрата часу військовослужбовців пов'язана з необхідністю виділення часу на відпочинок, на бойову підготовку, на несення служби у добових нарядах, на відпустку, на хворобу тощо. При цьому, обсяг часу на зазначені заходи може бути різним для військовослужбовців строкової служби та військовослужбовців за контрактом і водночас різниться щодо різних типів військових частин НГУ, що визначило необхідність розробки у складі методу окремої експертно-аналітичної моделі формування структури угруповання НГУ.

У цілому нині, метод включає комплекс взаємозалежних моделей: моделі формування структури угруповання НГУ; модель оцінки значень коефіцієнта «соціальних прав та потреб» військовослужбовців; модель оцінки чисельності угруповання НГУ; сукупність моделей оцінки необхідної чисельності

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

військовослужбовців для виконання типових завдань для типових військових частин НГУ, визначених Законом.

Для апробації метод був використаний при вирішенні задачі синтезу структури та чисельного складу угруповання НГУ з метою підтримання правопорядку в районах виникнення епідемій та епізоотій. Для практичної реалізації методу розроблено комп'ютерну програму засобами Excel з обсягом початкових даних: 78 завдань 31-го виду військових нарядів та груп у межах 10 груп функцій з урахуванням 178 розрахункових позицій при деталізації нарядів виконання завдань всередині кожної функції, з окремим урахуванням збільшення чисельного складу на вирішення завдань управління, забезпечення та резервування особового складу.

УДК 004.9:005.95/.96

Драган Ю.А., старший викладач кафедри забезпечення державної безпеки, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

УПРАВЛІНСЬКІ РІШЕННЯ КОМАНДИРА І ВИМОГИ ДО НИХ

Історія свідчить, що успішність будь-якої організації в значній мірі залежить від того курсу, який задає їй керівник. Для військової організації, де централізація влади є надзвичайно високою, це стає аксіомою. Успіх підрозділу, як і його невдачі, невід'ємно пов'язують саме з його командиром.

В процесі служби у кожного військового керівника неодноразово виникало питання чому в цього командира справи йдуть добре, а в того, який начебто нічим від нього і не відрізняється, – з рук геть погано? Зазвичай, непросто дати відповідь на це запитання. Одним з можливих варіантів відповіді може бути такий: успіх приходить до тих, хто здатний приймати правильні рішення, щоб уникати управлінських помилок. В цьому полягає актуальність.

В широкому розумінні рішення – це вибір альтернатив. Мета теми – необхідність розуміння та правильного вибору одного з двох чи декількох можливих варіантів рішень.

В управлінні військовою організацією прийняття рішень є більш систематизованим процесом, ніж у приватному житті, і рівень відповідальності за прийняті рішення, як правило, набагато вищий. Приватний вибір індивіда позначається, насамперед, на його власному житті та житті деяких пов'язаних з ним людей. Військовий керівник обирає напрям дій не тільки для себе, але й для військової організації у цілому. Він приймає рішення, що пов'язані з багатьма підлеглими та їх сім'ями. У бойових умовах управлінські рішення командира

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

прямо пов'язуються з життям людей, як підлеглого особового складу, так і мирного населення.

Існує значна кількість варіантів поняття управлінського рішення. Розглядаючи військову організацію, як відкриту соціальну систему, управлінське рішення у сфері військового управління може розглядатись як вольовий акт втручання суб'єкта управління в діяльність об'єкта управління, що спрямований на розв'язання певної проблеми (бойового, чи-то службово-повсякденного характеру), на основі аналізу інформації про стан об'єкта управління та його зовнішнього середовища із застосуванням законів і принципів військового управління.

Основна мета управлінського рішення – забезпечити координуючий вплив на систему управління для виконання управлінських завдань, що спрямовані на досягнення мети військової організації.

Сформувавшись у процесі вибору альтернативи, управлінське рішення є певним підсумком управлінської діяльності командира, результатом міркувань, розрахунків і обговорень намірів, способів дій, висновків, прогнозувань, спрямованих на реалізацію цілей управління військовою організацією.

Вимоги до управлінських рішень. Перш ніж приймати рішення військовий керівник повинен визначити ті показники, які мають бути покращені, і контролювати результативність їх реалізації у ході виконання рішень. Проте у всіх випадках командир має прагнути, щоб управлінське рішення відповідало низці вимог. *Ефективність і правомірність.* Рішення має найбільш повно забезпечувати досягнення поставленої мети. Посадова особа, приймаючи рішення, не повинна виходити за рамки правового поля. *Економічність.* Рішення має забезпечувати досягнення мети з найменшими затратами ресурсів (людських, матеріальних, фінансових тощо). *Вчасність.* У бойових умовах основним ресурсом командира може бути час. Уповільнення на кілька секунд з ухваленням рішення може призвести до невиконання бойового завдання, або до невиправданих втрат. Водночас слід пам'ятати і про актуальність рішення. Може статися так, що прекрасна ідея (альтернатива) застаріє та втратить сенс у результаті зволікання командира. *Обґрунтованість.* Підлеглі мають бути переконані, що рішення обґрунтоване. У зв'язку з цим не можна плутати фактичну обґрунтованість та її сприйняття підлеглими, розуміння ними аргументів, що спонукають командира прийняти саме таке рішення. *Реальна здійсненність.* Не можна приймати рішення, які не відповідають можливостям військової організації. Такі рішення викликають досаду та роздратування підлеглих, за своєю суттю вони є неефективними, а в бойових умовах, як правило, призводять до невиправданих втрат. *Гнучкість.* Мається на увазі можливість корегування рішення у процесі діяльності організації, а також передбачає місце для прояву творчої активності та раціональної ініціативи

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

виконавців для пошуку більш ефективних шляхів та засобів досягнення поставлених цілей. *Конкретність*. Рішення повинно виключати непорозуміння або двозначність його тлумачення, вказувати конкретні способи виконання заходів, склад виконавців, строки виконання, необхідні ресурси, форми контролю та обліку результатів, порядок взаємодії виконавців.

Як висновок можна підкреслити наступне - кожний командир, начальник протягом дня приймає сотні, а протягом життя – тисячі й тисячі рішень. Здатність приймати рішення розвивається з досвідом. Більшість з них приймається рефлексивно, і ми не замислюємось про те, що нас спонукає до таких рішень або про причини їх успіху, часто навіть не намагаючись оцінити результат від прийнятих рішень.

УДК 355.421:004.7

Думітраш О.В., ад'юнкт науково-організаційного відділу, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (м. Київ), майор;

Беляков Р.О., кандидат технічних наук, доцент, докторант науково-організаційного відділу, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (м. Київ), підполковник;

Ковальчук О.О., ад'юнкт науково-організаційного відділу, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (м. Київ), підполковник;

Думітраш В.О., провідний науковий співробітник науково-дослідного управління наукового центру зв'язку та інформатизації, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (м. Київ), підполковник

АКТУАЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ БЕЗДРОТОВИХ СЕНСОРНИХ МЕРЕЖ ПІД ЧАС ВЕДЕННЯ АКТИВНИХ БОЙОВИХ ДІЙ

Досвід російсько-української війни свідчить про те, що отримання повної, якісної та своєчасної інформації надає вагому перевагу над ворогом та допомагає зберегти більшу чисельність особового складу та технічних ресурсів при веденні наступальних дій чи обороні. Одним з інструментів забезпечення зазначеного інформаційного обміну, особливо під час ведення активних бойових дій, є бездротова сенсорна мережа (Wireless Sensor Network).

Бездротова сенсорна мережа (далі – БСМ) становить розподілену сенсорну систему, що самоорганізується та складається з великої кількості датчиків (сенсорів) і пристроїв виконання, об'єднаних між собою бездротовим зв'язком. БСМ набувають все більшого поширення у всьому світі, включаючи сектор

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

безпеки та оборони, враховуючи їх економічну доступність, простоту організації та технічні можливості.

У реаліях сьогодення через ведення активних бойових дій та постійної дії засобів радіоелектронної боротьби противника застосування БСМ є незамінним оскільки практично неможливо прокласти кабель для провідних інформаційно-телекомунікаційних систем та забезпечити скритність та обслуговування таких мереж. БСМ можуть використовуватися для: збору розвідувальної інформації; підвищення ситуаційної обізнаності; віддаленого моніторингу розташування противника, його сил та засобів; визначення місцезнаходження необхідних цілей; використання в системах наведення інтелектуальних снарядів; координації дій підрозділів; надання своєчасної медичної допомоги; охорона заданого периметру; моніторинг державного кордону в будь-якій місцевості та за будь-яких умов тощо.

Основними перевагами БСМ є: можливість самовідновлення та самоорганізації, масштабованість, адаптивність до будь-яких умов, передача інформації на великі відстані за допомогою ретрансляції, компактність, економічна доступність комплектуючих та обслуговування, автономність та енергоефективність, легкість та простота монтажу. Недоліками БСМ в залежності від поставлених завдань можуть бути: обмежений ресурс живлення, що впливає на час життя мережі; обмежена пропускна здатність; вразливість до перешкод; складність масштабування (покриття) та налаштування; вразливість до кібератак; обмежена надійність; збільшення вартості при розширенні технічних можливостей мережі.

Проаналізувавши досвід передових країн світу варто зазначити, що особлива увага приділяється розвитку та впровадженню саме БСМ у військах. Основними рисами таких впроваджених БСМ є: значна просторова та розгалужена розмірність, неоднорідність мережі (наявність стаціонарних та мобільних вузлів та базових станцій), збір розвідувальної інформації в реальному часі, висока динаміка зміни топології (відмови в роботі, знищення або переміщення компонентів мережі і т.д.), обмеженість ресурсів мережі (енергоємність, доступна пам'ять, потужність компонентів мережі (процесори, ретранслятори)), різні способи та реалізація забезпечення покриття, обмежені дальність і пропускна здатність каналів зв'язку між вузлами, гібридна організація мережі (з централізованим та децентралізованим управлінням), наявність декількох цільових функцій управління мережею (змінюються відповідно до бойової обстановки, наявних ресурсів та поставлених цілей).

Враховуючи вищенаведене, критично важливими аспектами для високоєфективного використання БСМ у військовій справі є такі, що стосуються радіозв'язності сенсорів, оптимізації трафіку між компонентами мережі та пошук альтернативних джерел енергії, що у свою чергу допоможе зменшити

та/або компенсувати енергоспоживання вузлів, щоб час життя мережі можна було збільшити до розумних меж. Напрямок подальших досліджень є аналіз методів радіозв'язності сенсорів БСМ й пошуку оптимального або субоптимального в умовах польового розгортання та під час ведення активних бойових дій, коли особливо важливо забезпечувати скритність та приховане управління власними силами та засобами; подальша модернізація та впровадження інноваційних рішень, що стосуватимуться поширення застосування БСМ у сектор безпеки та оборони держави, сприятиме побудові дієвих гнучких автоматизованих систем управління, ефективному досягненню поставлених оперативних завдань та стратегічних цілей, а також відповідатиме стандартам, доктринам та рекомендаціям Організації Північноатлантичного договору (НАТО).

УДК 621.762

Завадюк С.В., заступник начальника з науки та досліджень КНВО «ФОРТ» (м. Вінниця)

ВИГОТОВЛЕННЯ ТВЕРДОСПЛАВНОГО ОСЕРДЯ БРОНЕБІЙНИХ КУЛЬ ЗА ТЕХНОЛОГІЄЮ ІНЖЕКЦІЙНОГО ЛИТТЯ ПОРОШКОВИХ СУМІШЕЙ

Технологія інжекційного лиття порошків (ІЛП) дозволяє виготовляти вироби складної конфігурації у великих об'ємах з низькою собівартістю. У якості матеріалу для порошку можуть бути використані як металеві сплави, так і керамічні матеріали. Формування порошкової заготовки відбувається з використанням формуючої порожнини та процесу інжекційного лиття подібного до лиття термопластичних полімерів. Після інжекційного лиття та видалення полімеру, порошки із метало-керамічних матеріалів спікаються до кінцевої густини. Завдяки можливості отримання складної конфігурації виробів із різноманітних матеріалів дана технологія ідеально підходить для виготовлення компонентів сучасної вогнепальної зброї та спецзасобів.

Використання твердого сплаву WC-Co у виготовленні бронейного осердя дозволяє отримати високу міцність, твердість та тріщиностійкість матеріалу. Зазвичай, бронейні осердя виготовляються по технології класичної порошкової металургії шляхом осьового пресування порошків WC-Co, спікання та шліфування у кінцеві розміри. Проте, основними недоліками цього процесу є нерівномірність щільності порошку під час пресування, що призводить до заниженої міцності та точності спечених виробів. Використання технології ІЛП для формування твердосплавного осердя дозволяє отримати більш гомогенну мікроструктуру після спікання, що відображається у кращих фізико-механічних

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

властивостях матеріалу в порівнянні з класичною порошковою металургією. Завдяки гідростатичному тиску який утворюється під час інжекційного формування суміші, порошок рівномірно розподіляється у формуючій матриці, що дозволяє уникнути градієнту щільності який виникає під час осьового пресування.

У даній роботі проведено дослідження по виготовленню твердосплавного осердя для набоїв калібру 7,62x54Rмм та 5,45x39 мм по технології ІЛП. Виконано тестові випробування на пробиття бронебійних пластин типу ARMOX 600 товщиною 5,2 мм та 6,2 мм. Також, здійснено випробування на пробиття російських бронежилетів 4 та 5 класу. У якості вихідного матеріалу використано суміш порошоків 90%WC-10%Co з полімерним наповнювачем. Формування геометрії осердя здійснено з використанням термопласт-автомату Arburg Allrounder . Видалення в'язучої речовини проводилось у дистильованій воді при температурі 60°C протягом 24 год. Процес спікання проводився у вакуумній печі при температурі 1380C протягом 18 год у атмосфері азоту та водню. Щільність спеченого матеріалу становила 14,5 г/см³, міцність на згин 4000 МПа, міцність на стиснення 6600 МПа, твердість 1600 HV30.

Результати тестових випробувань бронебійних патронів споряджених твердосплавним осердям виготовлених по новій технології показали успішне пробиття цілей:

Калібр 7,62x54Rмм (твердосплавне осердя) – пробиття наскрізь бронеластина ARMOX 600 (товщина 5,2 мм) на відстані 400 м; пробиття наскрізь бронеластина ARMOX 600 (товщина 6,5 мм) на відстані 400 м; пробиття наскрізь бронеластина бронежилету 4 класу на відстані 100 м; пробиття наскрізь бронежилет 5 класу з керамічними вставками на відстані 100 м.

Калібр 5,45x39 мм (твердосплавне осердя) – пробиття наскрізь бронеластина бронежилету 4 класу на відстані 100 м.

Таким чином, застосування технології інжекційного лиття порошкових сумішей для виготовлення твердосплавного осердя дозволяє отримати вироби які не поступаються відповідним зарубіжним аналогам. Успішний досвід використання даної технології на вітчизняному підприємстві дає змогу підвищити якість та знизити собівартість продукції. Застосування набоїв з твердосплавним осердям дозволить забезпечити високий рівень пробиття легкої бронетехніки та засобів індивідуального захисту живої сили противника.

УДК 621.39

Зарубенко А.О., доктор філософії, заступник начальника кафедри телекомунікаційних систем та мереж, факультет телекомунікаційних систем, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (м. Київ), підполковник

ВАРІАНТ СИСТЕМИ ЕКСТРЕНОГО РАДІОЗВ'ЯЗКУ НА ОСНОВІ СТАНДАРТУ ARCO P25

Актуальність. Система управління є неодмінною складовою будь-якого організованого процесу та безпосередньо впливає на якість виконання завдань. Основу системи управління різних військових формувань складає – система зв'язку. Саме система зв'язку, як правило, реалізує технічними засобами процес управління. Сектор безпеки і оборони України в своєму складі має різні складові на які покладено відповідні функції але всі вони об'єднані навколо однієї мети – забезпечення національної безпеки та оборони України.

Таким чином, актуальним є вирішення завдання щодо забезпечення взаємодії шляхом надання послуг голосового зв'язку та передачі даних, в першу чергу, між підрозділами сил безпеки і оборони. Запропонованим способом вирішення зазначеного завдання є створення єдиної системи екстреного радіозв'язку. Метою дослідження є визначення можливостей системи екстреного радіозв'язку на основі стандарту ARCO P25 щодо реалізації взаємодії між підрозділами сил безпеки і оборони із врахуванням забезпечення сумісності різнотипних засобів радіозв'язку.

За результатами проведеного дослідження було сформовано наступні можливості, які дозволить реалізувати система екстреного радіозв'язку на основі стандарту ARCO P25 (далі – Система):

1. Інфраструктура та зона обслуговування системи. Система дозволяє створити стійку зону обслуговування в населених пунктах і вздовж шляхів сполучення між ними, а також вздовж державного кордону та місцях розташування окремих об'єктів. Для масштабування зони обслуговування використовуватимуться мобільні базові станції (на транспортних засобах або носимі (ранцеві)). Сайти мережі можливо об'єднувати за територіальною ознакою. Тому, в кожному регіоні можливо створити багатосайтову зону, а окремі регіони об'єднати в єдину національну систему. Взаємозв'язок регіональних мереж здійснюватиметься з використанням транспортної інфраструктури. Це дозволить забезпечити можливість організації радіозв'язку в усіх потенційних місцях застосування та проведення спеціальних операцій підрозділами сил безпеки і оборони.

2. Абоненти системи. Інфраструктура Системи дозволяє функціонувати усім спеціальним користувачам. При цьому за кожним з них зберігатиметься

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

можливість створювати власні (закриті) підсистеми (групи) і здійснювати автономне управління ними.

3. Забезпечення взаємодії з іншими системами та засобами зв'язку. Система використовує відкритий стандарт радіозв'язку, який підтримується багатьма виробниками. Для об'єднання відомчих та регіональних підсистем та їх елементів (обладнання різних виробників), а також з метою інтеграції з мережами зв'язку інших стандартів (радіо, стільникового, фіксованого телефонного, IP) використовуватиметься обладнання, яке забезпечує міжмережвий та міжсистемний інтерфейс Inter Sub System Interface. Система дозволяє забезпечити конвергенцію з технологіями IEEE 802.11, 3G, 4G, у тому числі, з використанням спеціального програмного забезпечення, яке може бути встановлено на OS Android або iOS. Система реалізує можливість функціонування в автоматичному режимі різних підсистем (транкінгових та конвенційних) з використанням IP-підключення базових станцій. Допустима можливість інтеграції зі збереженням часткової функціональності з мережами радіозв'язку інших стандартів та радіотехнологій, як правило лише послуг голосового зв'язку, шляхом підключення цих систем (засобів) до базових станцій за допомогою спеціальних шлюзів.

5. Транспортна комунікаційна інфраструктура Системи. Основу транспортної комунікаційної інфраструктури Системи може складати: Національна телекомунікаційна мережа, інші комунікаційні ресурси в тому числі системи супутникового зв'язку та ресурси приватних операторів комунікаційних послуг.

6. Забезпечення конфіденційності. Конфіденційність інформації, що передається в Системі на ділянці від абонента до абонента, забезпечується шляхом застосування відкритого стандарту шифрування AES-256.

7. Забезпечення радіочастотним ресурсом. Можливість використання діапазону радіочастот VHF (136 МГц – 174 МГц), дозволить збільшити зони обслуговування базових станцій на територіях з малою щільністю населення.

8. Адміністрування та управління Системою. Загальне адміністрування Системи повинно бути покладено на відповідне відомство. Управління Системою можливо здійснювати через центри управління (центрального, відомчих, регіональних, основних та резервних), які розраховані на обслуговування необхідної кількості відомств, регіонів та абонентів. Відомчі центри управління можуть забезпечити такі системні сервіси: відомчі консолі операторів, захист інформації з використанням відомчих та загальних серверів, сервіс заміни ключів шифрування через ефір OTAR, сервіс запису інформації, передачу даних та ін.

Висновки. Таким чином, можливості перспективної Системи на основі стандарту ARCO P25 дозволяють забезпечити взаємодію, шляхом надання послуг голосового зв'язку та передачі даних, між підрозділами сил безпеки і оборони не лише під час прикриття державного кордону або при проведенні спеціальних операцій, а також ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій і т.ін.

УДК 621.396.2

Зарубенко А.О., доктор філософії, заступник начальника кафедри Телекомунікаційних систем та мереж, факультет Телекомунікаційних систем, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (м. Київ), підполковник

Савонік О.В., курсант, факультет Телекомунікаційних систем, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації ім. Героїв Крут (м. Київ), солдат;

СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ НАДІЙНОСТІ СИСТЕМИ ЗВ'ЯЗКУ ПІДРОЗДІЛІВ АРТИЛЕРІЇ НА ОСНОВІ РАДІОСТАНЦІЙ HARRIS RF-7850M-NN ТА ПРОТОКОЛІВ OSPF І SNMP

Актуальність теми щодо підвищення надійності системи зв'язку підрозділів артилерії залишається високою, оскільки від ефективності системи управління – залежить ефективність вогневого ураження противника.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні, розробці та впровадженні рекомендацій щодо підвищення надійності системи зв'язку підрозділів артилерії на основі використання радіостанцій Harris RF-7850M-NN та протоколів OSPF і SNMP. Зазначений спосіб забезпечить передачу голосу і даних, навіть в умовах впливу засобів РЕБ противника, а також найвищий рівень доступності елементів мережі, її стійкість та швидкодію комунікаційних систем у тактичних умовах. Практичні дослідження застосування запропонованого способу дозволи отримати нижчезазначені результати оцінки комунікаційної мережі, яка складає основу системи зв'язку.

Використання протоколу OSPF дозволяє швидко виявляти найкоротший шлях між вузлами мережі, забезпечуючи оптимальний маршрут для передачі даних. Завдяки вбудованому механізму автоматичного відновлення маршрутів, застосування протоколу OSPF реалізує швидку адаптацію мережі до змін її топології, а також мінімізує час відновлення після відмов.

Використання протоколу SNMP реалізує моніторинг та управління мережевими пристроями і ресурсами. Це дозволяє в автоматичному режимі відстежувати стан вузлів мережі, виявляти проблеми та вживати заходів для їх вирішення. Сумісне використання протоколів OSPF та SNMP дозволяє легко масштабувати мережу шляхом додавання нових вузлів або пристроїв без необхідності значних змін у конфігурації мережевої інфраструктури.

Висновок. Впровадження даного способу є важливим для забезпечення ефективного використання ресурсів мережі – шляхом реалізації балансування трафіку, автоматизацією процесів відновлення при збоях і відмовах і як результат підвищення надійності самої системи зв'язку.

УДК 621.396.2

Зарубенко А.О., заступник начальника кафедри Телекомунікаційних систем та мереж, факультет Телекомунікаційних систем, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизацій імені Героїв Крут (м. Київ), підполковник;

Салій Д.Д., курсант, факультет Телекомунікаційних систем, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (м. Київ), сержант

МОДЕЛЬ ДИНАМІЧНОГО БАЛАНСУВАННЯ ТРАФІКУ В ЕЛЕКТРОННІЙ КОМУНІКАЦІЙНІЙ МЕРЕЖІ ВІЙСЬКОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Актуальність. Основою системи управління є сучасні мультисервісні комунікаційні мережі, ефективність функціонування яких, з урахуванням бойового досвіду, є ступень їх автоматизації. На даний час спостерігається тенденція до зростання обсягу трафіку відеоданих в процесі функціонування мереж військового призначення. Існуючі комунікаційні мережі не завжди спроможні забезпечити виконання жорстких вимог із заданими показниками якості, крім того відсутні підходи як до оцінки пропускної спроможності мережі військового призначення, так і до застосування способів щодо управління потоками даних. Саме тому запропонована модель дозволила визначити способи, технології та алгоритми вирішення завдань щодо ефективного балансування трафіку.

Метою дослідження є обґрунтування єдиного підходу щодо оцінки пропускної спроможності електронної комунікаційної мережі військового призначення та формування рекомендацій щодо балансування трафіку.

Результати практичних досліджень показали, що пропускна спроможність показує швидкість виконання передачі пакетів з даними через всі вузли мережі. Для підвищення пропускної спроможності мережі необхідно звернути увагу на самі повільні її елементи.

З'ясовано, що необхідний рівень пропускної спроможності досягається шляхом створення необхідної кількості ліній зв'язку, в тому числі й альтернативних (резервних), визначенням пріоритету для вузлів мережі та автоматизованим контролем за їх станом.

Висновки. Застосування запропонованої моделі дозволило оцінити ефективність застосування протоколів динамічної маршрутизації, технології Queue Type, а також систем радіозв'язку, які дозволяють будувати Mobile Ad-hoc Network при вирішенні завдання балансування навантаження в електронній комунікаційній мережі військового призначення.

Отримані результати дозволяють визначити та обґрунтувати єдиний підхід до оцінки пропускної спроможності мережі, а також виконати формування рекомендацій щодо балансування трафіку в ній.

УДК 355

Зінченко С.В., старший викладач кафедри тактики та тактико-спеціальної підготовки, факультет службово-бойової діяльності НГУ, Київський інститут Національної гвардії України (м. Київ), підполковник

РОЗВИТОК ПРОТИПОВІТРЯНОЇ ОБОРОНИ ПРОТИ БОЙОВИХ БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ: ТЕХНОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ ТА РІШЕННЯ

Розвиток протиповітряної оборони проти бойових безпілотних літальних апаратів (БПЛА) представляє собою великі технологічні виклики, оскільки БПЛА стають все більш складними, швидкими та важкими для виявлення та знищення. Протиповітряна оборона повинна ефективно протидіяти цим новим загрозам, забезпечуючи безпеку інфраструктури, військових об'єктів та цивільного населення.

Один із головних технологічних викликів полягає у виявленні та ідентифікації БПЛА. Традиційні засоби радіолокації та радіоспостереження можуть бути недостатньо ефективними, оскільки багато БПЛА мають низьку радіолокаційну підписку або можуть функціонувати в режимі радіомовчання. Тому розвиток нових технологій виявлення, таких як радары з активним скануванням фазового масиву, оптичні та інфрачервоні системи спостереження, стає дедалі важливішим.

Ще одним викликом є здатність швидко визначати інтенції та маршрути БПЛА для прийняття рішень щодо їх знищення. Це потребує розвитку алгоритмів штучного інтелекту та машинного навчання, які забезпечать аналіз великих обсягів даних та швидке прийняття рішень на основі цих даних.

Одним з головних викликів є також ефективне знищення БПЛА. Традиційні системи протиповітряної оборони, такі як ракетні комплекси або зенітно-артилерійські системи, можуть бути не ефективними проти маневрених та швидких БПЛА. Тому розробка нових збройних систем, таких як лазерні або мікрохвильові зброї, стає актуальною. Ці збройні системи можуть бути більш точними, швидкими та ефективними у знищенні БПЛА.

Також важливим аспектом розвитку протиповітряної оборони проти БПЛА є здатність співпрацювати та координувати дії різних систем та платформ.

Одним із рішень для протидії БПЛА є використання системи засобів електронної боротьби. Ці системи можуть перешкоджати роботі електроніки БПЛА, таких як системи навігації або зв'язку, що призводить до втрати контролю або зниження точності. Розробка нових технологій електронної боротьби та адаптація їх до швидкозмінюваних характеристик БПЛА є важливим напрямком в цьому розвитку.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Інший важливий аспект - це розвиток системи раннього попередження про наближення БПЛА. Це дозволяє оперативно виявляти та реагувати на небезпеку, що створюють БПЛА. Застосування сучасних радарів, оптичних систем та інфрачервоних датчиків дозволяє забезпечити раннє виявлення та реагування на БПЛА, забезпечуючи більше часу для прийняття ефективних заходів проти них.

Також важливою складовою розвитку протиповітряної оборони проти БПЛА є навчання та підготовка персоналу. Розвиток нових технологій вимагає високо кваліфікованих операторів, які можуть ефективно використовувати та керувати протиповітряними системами. Навчання з використання симуляторів та комп'ютерних програм дозволяє створити реалістичні умови для тренування та практичного вдосконалення навичок.

Узагальнюючи, розвиток протиповітряної оборони проти бойових БПЛА стикається з численними технологічними викликами, але також відкриває нові можливості для використання передових технологій, таких як штучний інтелект, машинне навчання та електронна боротьба.

УДК 355

Зінченко С.В., старший викладач кафедри тактики та тактико-спеціальної підготовки, факультет службово-бойової діяльності НГУ, Київський інститут Національної гвардії України (м. Київ), підполковник;

Кізян Р.В., кандидат наук з державного управління, начальник факультету службово-бойової діяльності НГУ, Київський інститут Національної гвардії України (м. Київ), полковник

БОЙОВЕ ЗАСТОСУВАННЯ БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ

Безпілотні літальні апарати (БЛА) давно використовуються в бойових операціях. Вони забезпечують багато переваг у порівнянні з традиційними пілотованими літаками, особливо в умовах високого ризику або небезпеки для життя пілотів.

Основні переваги використання БЛА в бойових операціях включають:

- збільшена безпека: Безпілотні літальні апарати можуть виконувати небезпечні завдання, такі як розвідка, збор інформації, атаку на ворожі цілі, без прямого втручання людини. Це зменшує ризик поранень або втрати життя пілотів.

- ефективність: БЛА можуть бути програмовані для автоматичного виконання завдань, що дозволяє їм працювати без перерви. Вони можуть також

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

працювати в умовах, недоступних для пілотованих літаків, таких як високі альтитуди або небезпечні місцевості.

- здатність до точності: БЛА оснащені передовою технологією, такою як GPS і датчики, що дозволяють їм виконувати завдання з високою точністю. Вони можуть атакувати ворожі цілі з великою точністю, що зменшує ризик нанесення шкоди невинним особам або спричинення колатеральних збитків.

- секретність: БЛА можуть бути менш помітними для ворожих радарів і систем виявлення, що робить їх ефективними для здійснення розвідувальних місій і нанесення ударів з неочікуваних напрямків.

- економічність: Використання БЛА може бути менш витратним порівняно з пілотованими літаками. Вони не вимагають тренування пілотів і не потребують інфраструктури для підтримки пілотів.

Однак, використання БЛА також поставляє перед військовими організаціями нові виклики, такі як забезпечення кібербезпеки, здатність уникнути перехоплення і контролю з боку ворога, а також дотримання міжнародних стандартів і правил, що стосуються ведення війни.

Виклики:

- кібербезпека: БПЛА можуть бути схильними до кібератак і перехоплення. Зламани або перехоплені БПЛА можуть бути використані ворогом для здійснення атак на свою територію або для збору розвідувальної інформації.

- етичні питання: Використання БПЛА може породжувати етичні питання, особливо коли вони використовуються для ведення війни без прямої участі людини. Це може створювати проблеми з визначенням відповідальності за вжиття заходів і за шкоду, спричинену невинним особам.

- юридичні аспекти: Використання БПЛА під час бойових операцій ставить питання щодо дотримання міжнародних правил і стандартів, зокрема відносно ведення війни і захисту прав людини. Це вимагає розробки відповідних нормативних актів і регулювань, а також контролю за їх дотриманням.

- відмови і технічні проблеми: БПЛА можуть мати технічні проблеми або відмови, що можуть призвести до втрати цінних даних або зброї. Це може знизити ефективність використання БПЛА і створити ризик для власних військових сил.

- взаємодія з пілотованими системами: Використання БПЛА вимагає ефективної взаємодії з пілотованими системами, зокрема з пілотованими літаками, вертольотами або земними силами. Недостатня координація та комунікація можуть призвести до непередбачуваних ситуацій та недорозумінь.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Незважаючи на виклики, застосування БПЛА під час виконання бойових завдань продовжує зростати. Вони виявляються незамінними знаряддями для розвідки, збору інформації та атаки на ворожі цілі. Подальший розвиток технологій та регуляційного середовища сприятиме більш ефективному та етичному використанню БПЛА військовими силами.

Подальший розвиток безпілотних літальних апаратів (БПЛА) передбачається в кількох напрямках:

- збільшення автономності: Одним з основних напрямків розвитку БПЛА є збільшення їх автономності. Це означає, що БПЛА зможуть самостійно виконувати завдання без постійного контролю оператора. Розробка штучного інтелекту та алгоритмів навігації допоможуть БПЛА проводити складні маневри, вибирати оптимальні маршрути і робити рішення на основі зібраної інформації.

- збільшення маневреності та швидкості: Розвиток технологій дозволяє створювати БПЛА з більшою маневреністю та швидкістю. Це дозволить їм легше уникати ворожих ракет і мінімізувати ризики, пов'язані з їх використанням. Також, збільшення швидкості БПЛА дозволить їм швидше реагувати на змінні ситуації та виконувати завдання в більш короткі терміни.

- забезпечення кібербезпеки: Розвиток БПЛА пов'язаний з викликами кібербезпеки. Тому розробка захисних систем, які запобігають кібератакам та перехопленням, є важливим аспектом подальшого розвитку. Захист систем зв'язку та контролю від несанкціонованого доступу та зламу буде ключовим завданням.

- використання мережевої взаємодії: Розвиток БПЛА також передбачає використання мережевої взаємодії, де кілька БПЛА можуть працювати разом, обмінюючись інформацією та координуючи свої дії. Це дозволить створювати команди БПЛА (рої).

УДК 623

Іванець М.Г., кандидат технічних наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник – провідний інженер-випробувач науково-дослідного відділу, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси);

Башкатов Є.Г., кандидат військових наук, доцент, начальник кафедри тактики, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Левагін Г.А., кандидат технічних наук, доцент, начальник факультету протиповітряної оборони Сухопутних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (м. Харків);

Іванець Г.В., кандидат технічних наук, доцент, старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії факультету протиповітряної оборони Сухопутних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (м. Харків)

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМАЛІЗОВАНОЇ МАТЕМАТИЧНОЇ МОДЕЛІ ОЦІНКИ БОЄЗДАТНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК

Обороздатність держави характеризує її здатність до захисту у разі збройної агресії або збройного конфлікту. В сучасних умовах при появі нових воєнних загроз національній безпеці України вирішальне значення відводиться готовності особового складу Збройних Сил України (ЗСУ) та Національної гвардії (НГУ) до виконання завдань за призначенням. Успішність виконання бойових завдань підрозділами Сухопутних військ визначаються їхньою боєздатністю, тобто таким станом військового підрозділу, який дозволяє їм успішно вести бойові дії в будь-яких умовах обстановки й реалізувати свої бойові можливості. Боєздатність є основним показником бойової готовності підрозділів Сухопутних військ.

У зв'язку з цим метою доповіді є розробка формалізованої математичної моделі оцінки боєздатності підрозділів ЗСУ та НГУ та визначення їх особливостей як підрозділів Сухопутних військ.

Боєздатність підрозділів залежить від багатьох факторів, зокрема від ступеня укомплектованості підрозділів особовим складом та спеціалістами, рівня їх підготовки, морально-психологічних та бойових якостей, потенційної технічної спроможності, тобто наявності і стану необхідного озброєння та військової техніки, показників надійності і технічного ресурсу його, укомплектованістю ЗППом і експлуатаційною документацією, забезпеченості витратними матеріально-технічними засобами, злагожденістю підрозділів і штабів, забезпеченості матеріальними засобами та іншими чинниками. Потенційна технічна спроможність підрозділів Сухопутних військ до виконання поставлених завдань характеризує ступінь відповідності укомплектованості, технічної готовності, ресурсу, тактико-технічних характеристик озброєння та військової техніки складності завдань, що виконуються. Вона визначається сукупністю матеріальних факторів, які визначають їх стан та здатність до виконання завдань за призначенням.

Озброєння та технічна оснащеність складають основу потенційної спроможності військових підрозділів до виконання завдань за призначенням та є визначальним фактором для успішного вирішення бойових завдань. Потенційна технічна спроможність підрозділів Сухопутних військ до виконання

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

поставлених завдань залежить від показників технічної досконалості зразків озброєння та техніки, а також від експлуатаційних показників цих зразків.

Боездатність підрозділів Сухопутних військ в значній мірі залежить від якості професійної підготовки особового та рівня морально-психологічної підготовки до виконання завдань за призначенням (ведення бойових дій). Рівень професійної та морально-психологічної підготовки особового складу до виконання завдань за призначенням (ведення бойових дій) визначається укомплектованістю особового складу підрозділу спеціалістами, професійною та морально-психологічною підготовкою до дій в бойових умовах.

Професійна підготовленість та бойова виучка це комплекс знань, вмінь та навичок, навченості особового складу веденню бойових дій у різній обстановці та у відповідності з їх призначенням, наявність професіонального досвіду особового складу підрозділу.

Морально-психологічна підготовленість особового складу підрозділу Сухопутних військ до виконання завдань за призначенням (ведення бойових дій) характеризує його рівень морально-психологічного стану, що характеризує рівень духовної, моральної, ідеологічної налаштованості, військово-професійної готовності та психологічної здатності військовослужбовців виконувати завдання за призначенням.

Формалізована математична модель оцінки боездатності підрозділів Сухопутних військ до виконання завдань за призначенням (ведення бойових дій) уявляє собою систему аналітичних залежностей, що описують рівень боездатності військового підрозділу, потенційну технічну спроможність військового підрозділу до виконання завдань за призначенням, ступінь відповідності основних тактико-технічних характеристик зразків озброєння різних типів військового підрозділу сучасним вимогам щодо технічного оснащення, експлуатаційні можливості зразків озброєння та військової техніки військового підрозділу, ступінь укомплектованості військового підрозділу озброєнням та військовою технікою, технічну готовність військового підрозділу, рівень запасу ресурсу наявного озброєння та військової техніки військового підрозділу, рівень професійної та морально-психологічної підготовки особового складу підрозділу до виконання завдань за призначенням.

Висновки. Формалізована математична модель оцінки боездатності підрозділів, що розроблена, реалізує принцип системного підходу до вирішення проблеми оцінки боездатності підрозділів Сухопутних військ до виконання завдань за призначенням (ведення бойових дій).

УДК 623.64

Іванченко А.О., кандидат технічних наук, доцент кафедри тактики, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

ПЕРЕХІД ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ НА СВІТОВУ ГЕОДЕЗИЧНУ СИСТЕМУ КООРДИНАТ WGS-84

Перехід Збройних Сил України та Національної гвардії України на систему координат країн НАТО є одним з важливих етапів вдосконалення топогеодезичного забезпечення в країні. Цей перехід є частиною процесу наближення України до стандартів НАТО, який є важливим кроком на шляху до інтеграції в Європейський Союз та НАТО. Перехід на систему координат MGRS є необхідним для забезпечення сумісності та співпраці з країнами НАТО та іншими країнами, які використовують цю систему координат. Крім того, цей перехід дозволить українським військовим використовувати передові технології навігації та співпрацювати з іншими країнами на більш високому рівні.

Перехід на систему координат країн НАТО є складним процесом, який потребує певної підготовки та змін у військових структурах. На сьогоднішній день українські війська знаходяться на початковому етапі переходу на систему координат MGRS, і цей процес триватиме протягом кількох років.

Система координат MGRS була розроблена в США в 1947 році під час створення нової системи координат для військової навігації. Цю систему було створено з метою полегшення визначення місцезнаходження об'єктів на землі для військових підрозділів, що використовуються в різних країнах.

У той час, коли була розроблена система MGRS, військові використовували різні системи координат, що змінювались в залежності від країни та регіону. Це створювало проблеми при співпраці між різними військовими підрозділами, оскільки вони не могли легко передавати координати точок один одному.

З метою розв'язання цієї проблеми армійські інженери США розробили систему координат MGRS, яка базувалася на Універсальній трансверсальній проекції Меркатора (UTM). Вона була створена таким чином, щоб кожна точка на землі мала унікальний ідентифікатор, який містив інформацію про її місцезнаходження в системі координат MGRS. Система координат MGRS була успішно впроваджена в армії США, а потім була прийнята іншими країнами, що входять до НАТО. Сьогодні ця система координат є стандартом військової навігації та використовується в багатьох країнах по всьому світу.

Таким чином, створення системи координат MGRS було важливим кроком у полегшенні співпраці між різними військовими підрозділами та підвищенні

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

ефективності військових операцій. Вона забезпечує точність визначення місцезнаходження об'єктів на землі та допомагає військовим планувати операції на різних теренах і в різних умовах. Перехід на систему координат країн НАТО є важливим кроком на шляху до модернізації та вдосконалення військ. Цей перехід дозволить українським військовим співпрацювати з країнами НАТО та іншими країнами на більш високому рівні та забезпечить більш ефективне виконання військових завдань в межах та поза межами країни.

УДК 623.2

Іванченко М.Л., директор ПрАТ «Завод ЗБК №1 ДБК №1», (м. Київ);

Коваленко Т.Г., головний технолог ПрАТ «Завод ЗБК №1 ДБК №1», (м. Київ);

Кельман А.А., начальник виробництва ПрАТ «Завод ЗБК №1 ДБК №1», (м Київ)

ШВИДКОЗБІРНІ (РОЗБІРНІ) ВОГНЕВІ ФОРТИФІКАЦІЙНІ СПОРУДИ: КОНЦЕПЦІЯ І ЗАСТОСУВАННЯ

Бойові дії, що розгорнулися на території України після повномасштабного вторгнення російської федерації, особливо ті, що точилися на підступах до міст, наочно підтвердили необхідність оперативного застосування польових фортифікаційних споруд (ПФС) та загороджень. Постає цілий комплекс задач, вирішення яких потребувало невідкладного реагування наявними силами та засобами і застосування в тому числі й ПФС, а саме: оперативне блокування та контроль транспортних комунікацій у районах раптового просування противника; улаштування вогневих та спостережних позицій у складі існуючих вузлів оборони; несення служби на постах охорони мостів та шляхопроводів, на блокпостах; посилення ліній оборони у межах міської забудови; забезпечення захисту об'єктів управління; ведення бойових дій у складі вузлів оборони на підступах до міста і в самому місті; оперативне реагування у випадку прориву ворожих диверсійно-розвідувальних груп; посилення існуючих ліній оборони.

Для забезпечення оперативного виконання вищевказаних задач найбільш оптимальним виявилось улаштування швидкозбірних (-розбірних) вогневих споруд, зведення яких розгорнулося по всіх містах України. Втім, за відсутності типових конструктивних елементів (рішень) таких споруд, а також внаслідок того, що в існуючій нормативній та довідковій літературі ці споруди освітлювалися недостатньо докладно, їх зводили із наявних матеріалів, зокрема із залізобетонних елементів, що застосовуються у цивільному будівництві.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Нами пропонується визначення поняття «швидкозбірна (-розбірна) вогнева споруда (ШВС)». Це мобільна конструкція (комплект), що призначена для захисту особового складу, швидкого розгортання та забезпечення вогневої підтримки на полі бою і може бути використана для створення тимчасових оборонних позицій, забезпечення контролю за територією та/або захисту важливих об'єктів.

Основні характеристики ШВС можуть бути сформульовані так:

1. Швидкозбірність – можливість швидкого переміщення та швидкого збирання (розбирання) споруди без необхідності застосовувати велику кількість спеціалізованого обладнання або персоналу.

2. Мобільність – можливість переміщати споруду з місця складування до місця експлуатації за допомогою наявних транспортних засобів, тобто таких, що є у розпорядженні міської адміністрації, (територіальної громади).

3. Вогнева потужність – можливість встановлювати у споруді та ефективно використовувати піхотну зброю, таку як кулемети, протипіхотні (протитанкові) гранатомети або снайперські гвинтівки.

4. Захист – забезпечення базового захисту особового складу від ураження боєприпасами стрілецької зброї калібром до 14,5 мм, від осколків або від вибухової небезпеки, а також від несприятливих природних факторів.

5. Адаптація – здатність пристосовуватися до різних місцевих умов та умов бойової діяльності.

6. Циклічність – можливість багаторазового збирання та розбирання однієї споруди.

7. Резервне збереження – можливість компактного зберігання складових елементів споруди на будь-яких майданчиках з твердим або трамбованим покриттям у проектному положенні.

8. Ремонтпридатність – можливість оперативної заміни пошкоджених елементів.

9. Прихованість – можливість маскуванню споруди на місцевості із застосуванням штатних або підручних (природних) маскувальних засобів

Нами було розроблено, випробувано і впроваджено у експлуатацію швидкозбірний (-розбірний) фортифікаційний комплект «Мамай», конструкція якого пристосована для оперативного використання під час раптових змін бойової (оперативної) обстановки. Комплект являє собою збірну залізобетонну споруду, що має фронтальну, бічні та тильну стіни, а також покриття. Фронтальна стіна обладнана амбразурою, що пристосована як для ведення вогню із стрілецької зброї, так і для використання ручних/станкових протипіхотних гранатометів, а також для спостереження за допомогою оптичних приладів.

Комплект забезпечує захист особового складу від прямого влучення боєприпасів калібру до 14,5 мм включно без наскрізного пробивання та

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

відколювання бетону із тильної сторони, а також від ураження уламками мінометних мін калібру 120 мм, що було підтверджено в ході попереднього випробування. Просторова жорсткість комплексу забезпечується конфігурацією його монтажних з'єднань.

Залежно від потужності наявних вантажопідіймальних машин та механізмів, комплект може транспортуватись як окремими блоками, так і у зібраному стані. ШВС може компактно складуватися на будь-яких майданчиках у проектному положенні, що дозволяє накопичувати значну їх кількість на невеликій площі. Мінімальну кількість персоналу, який необхідно залучити для монтажу (демонтажу) комплексу, становлять двоє монтажників та оператор вантажопідійомного механізму. Швидкість розгортання – 30 хв.

Наше підприємство і надалі працює над удосконаленням розробленого фортифікаційного комплексу «Мамай», а також над розробкою конструкцій інших фортифікаційних споруд, орієнтуючись на узагальнений практичний досвід їх бойової експлуатації.

УДК 623.4

Каламурза О.Г., ад'юнкт кафедри технічного забезпечення, Національний університет оборони України (м. Київ), підполковник

**ОБГРУНТОВАННЯ ПОТРЕБИ У РОБОТИЗОВАНИХ СИСТЕМАХ
НАЗЕМНОГО БАЗУВАННЯ В ІНТЕРЕСАХ ЗАСТОСУВАННЯ
ІНЖЕНЕРНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ**

Інженерним військам відводиться важлива роль у виконанні завдань інженерної підтримки (ІП). ІП застосування військ (сил), як одна із складових загальної підтримки проводиться незалежно від виду операції (бойових дій) і має вирішальний вплив на успішне виконання завдання. Важливе місце ІП займає завдяки цілому комплексу властивих їй завдань, виконання яких чинить суттєвий вплив на мобільність своїх частин і підрозділів, підвищуючи при цьому їх захист і живучість, сприяючи ефективному використанню усіх видів зброї, а також обмежує маневрові можливості противника та завдає йому суттєві втрати.

Надходження на озброєння військ (сил) наземних роботизованих комплексів (НРК) потребує обґрунтування їх потреби в інтересах виконання завдань, в тому числі і завдань ІП та забезпечення дій інженерних підрозділів.

Необхідною умовою вирішення завдань визначення потреби в НРК в інтересах інженерних підрозділів Збройних Сил України є розробка методики встановлення загальної потреби в НРК та вибір методів її розрахунку.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Під потребою в НРК розуміється їх кількість, що необхідна на встановлений період для забезпечення виконання завдань ІІІ за призначенням.

Мета, методи та обсяг використання методик інженерних розрахунків залежить від конкретних умов обстановки.

Однак у всіх випадках передусім виконують розрахунки, необхідні для повного та всебічного з'ясування поставленого завдання. Потім розраховують кількісні дані для оцінки обстановки та визначення сил, засобів, способів та термінів виконання завдання.

Прямі розрахунки зазвичай дозволяють отримати кількісні дані для визначення очікуваного результату використання тих чи інших наявних сил і засобів за наміченим планом при запланованому варіанті дій. Отримавши дані за декількома наміченими варіантами, використовуючи розраховані показники, вибирають кращий, найбільш доцільний з цих умов обстановки варіант.

При виконанні прямих розрахунків як вихідні дані використовуються відомості про отримані або виділені сили і засоби, а також відомості, що характеризують умови використання цих засобів, тобто план застосування. З допомогою розрахунку цей план аналізується, оцінюється його ефективність.

Зворотні розрахунки проводять у випадках, коли в оцінці обстановки і ухваленні рішення необхідно визначити, скільки сил і коштів знадобиться для досягнення заданого результату за наміченим варіантом плану.

Зворотні розрахунки робляться на основі вихідних даних про необхідний результат дій та відомостей, що характеризують намічений варіант застосування тих чи інших сил і засобів.

Розрахунки на оптимізацію дозволяють отримати кількісні дані для визначення найвигіднішого варіанту плану прогнозованих дій. Розрахунки такого виду найважчі, а методики їх виконання найскладніші. Але з суті розрахунків на оптимізацію впливає, що вони дають найкорисніші кількісні показники прогнозованих дій.

Для досягнення мети дослідження необхідно вирішити наступну сукупність часткових взаємопов'язаних завдань:

- аналіз та уточнення основних факторів, що впливають на визначення потреби НРК в залежності від завдань, що виконуються інженерними підрозділами;
- вибір методик визначення обсягу завдань, для виконання яких застосовуються НРК;
- розроблення спеціалізованих методик для обґрунтування потреб НРК в залежності від завдань, для виконання яких вони застосовуються;
- проведення розрахунку кількісної потреби НРК.

Для розробки методики встановлення загальної потреби НРК повинні застосовуватися такі загальнонаукові методи:

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

- системний аналіз, узагальнення – для визначення факторів, що впливають на виконання завдань з використанням НРК в інтересах застосування інженерних підрозділів;

- математичні методи – для проведення розрахунків обсягу виконання завдань ІІ та визначення потреб в НРК в залежності від завдань, що виконуються інженерними підрозділами;

- логіко-аналітичний, експертне опитування – для визначення спроможностей противника щодо мінування та улаштування загороджень, а також щодо впливу на НРК під час виконання завдань.

Таким чином, розроблення даної методики дозволить визначити потребу у НРК щодо їх орієнтовного розподілу для частин і підрозділів Збройних сил України з урахуванням їх форм застосування, оптимізувати структуру та оснащення цих підрозділів, підвищуючи їх бойові можливості, а також забезпечити високий рівень готовності до різних сценаріїв бойового застосування.

УДК 355.535

Карпенко С.І., старший викладач кафедри тактики, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

ПОРЯДОК ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ВЕДЕННЯ РОЗВІДКИ СПОСТЕРЕЖНИМ ПОСТОМ

Робота спостерігача по веденню розвідки починається з детального вивчення місцевості у визначеному секторі, уточнивши положення орієнтирів, спостерігач визначає відстань до них, а також до характерних місцевих предметів, відпрацьовує схему місцевості.

Відстань до орієнтирів визначається по карті або за допомоги оптичних приладів, далекомірів, підручних предметів (лінійка, олівець, сірникова коробка тощо).

Для зручності спостереження та послідовного огляду місцевості призначений спостерігачу сектор розбивається по глибині на зони спостереження. В залежності від глибини спостереження таких зон може бути дві (ближня і дальня) або три (ближня, середня та дальня).

Ближня зона – (у межах до 400 м) включає ділянку місцевості, найбільш доступної для спостереження неозброєним оком.

Середня зона – (зазвичай від 400 до 800 м) намічається в межах середньої видимості місцевих предметів неозброєним оком.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Дальня зона – включає всю ділянку місцевості, від дальньої межі середньої зони (при двох зонах – ближньої) до меж видимості. Межі зон позначаються на місцевості орієнтирами та місцевими предметами.

Робота спостерігача починається з детального вивчення тактичних властивостей місцевості і характерних місцевих предметів у визначеному йому секторі (смузі), для чого необхідно:

- запам'ятати кількість, форму, розміри і місця взаємного розташування всіх місцевих предметів (каменів, кущів, купин, пнів й ін.) та орієнтирів, для того щоб при найменшій зміні можна було виявити появу противника чи зміни в його розташуванні і діях (знаючи кількість, взаємне розташування і зовнішній вигляд місцевих предметів в своєму секторі спостереження, швидше виявити замаскованих спостерігачів, вогневі засоби, снайперів та інші цілі);

- визначити, де імовірніше всього противник за умовами обстановки на даній місцевості може розташувати спостережні та командно-спостережні пункти, вогневі засоби (позиції артилерії), інженерні спорудження і загородження, бойову техніку і живу силу;

- з якого напрямку і в яких місцях найімовірніше можуть піти його танки, підліт і проліт вертольотів, можливості для скритного пересування противника у своєму тилу і на підступах до наших позицій.

Уточнивши положення призначених йому орієнтирів, спостерігач визначає відстань до них, а також до характерних місцевих предметів і складає схему орієнтирів або схему місцевості.

Спостереження починається зазвичай з ближньої зони і ведеться з правого флангу в бік лівого шляхом послідовного огляду місцевості та місцевих предметів. Спостерігач, оглянувши праворуч ліворуч ближню зону, поглядом повертається по ній назад, як би перевіряючи себе, потім оглядає в такому ж порядку середню і дальню. У такій же послідовності ведеться спостереження від дальньої зони до ближньої.

При огляді місцевості відкриті ділянки оглядаються швидше. При виявленні ознак наявності противника на ділянці, що визначена для спостереження (біля місцевого предмету) спостерігач вивчає його особливо уважно.

Місцевість в смузі спостереження рекомендується спочатку оглядати неозброєним оком, потім детально вивчати за допомогою оптичних приладів спостереження. Однак поле зору приладів порівняно невелике, а безупинне спостереження в оптичний прилад стомлює зір та знижує гостроту сприйняття неозброєним оком. Тому, якщо дозволяють умови, спостереження оптичний прилад варто відкласти та спостерігати неозброєним оком.

При спостереженні на невеликих відстанях первинний пошук об'єктів (цілей) проводиться неозброєним оком, тільки після виявлення об'єкту (цілі) за

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

допомогою розвідувальних ознак (пересування, блиск, дим тощо), спостерігач приступає до його вивчення із використанням оптичних, радіолокаційних, оптико-електронних приладів спостереження.

Після виявлення об'єкту (цілі), спостерігач зобов'язаний визначити його положення на місцевості та відстань до нього від свого місця спостереження.

Положення об'єкту (цілі) на місцевості визначається по кутовій величині від найближчого орієнтира (праворуч, ліворуч) та по віддаленню щодо цього орієнтира (далі, ближче) у метрах. Відстань до об'єкту (цілі) визначається зазвичай, виходячи з його положення стосовно орієнтира, відстань до якого відома або іншими відомими способами.

Спостерігач про все помічене, не припиняючи спостереження, негайно доповідає старшому спостережного посту (командиру). Спостерігач спостережного посту крім того, наносить об'єкт (ціль) на карту або схему, робить запис в журналі спостереження. В журналі спостереження вказують, що, де, коли помічено (час), кому доповіли (час). Спостерігач доповідає та записує в журнал спостереження тільки те, що бачить. Свої висновки, припущення він доповідає за вимогою командира (старшого спостережного посту). Спостерігач не має права припиняти спостереження без наказу командира (старшого спостерігача).

Спостереження вночі значно ускладнюються. Воно ведеться при штучному освітленні місцевості, а на неосвітленій місцевості — із застосуванням приладів нічного бачення. Окремі цілі та дії противника можуть бути виявлені без освітлення і застосування приладів нічного бачення по світлових і шумових демаскуючих ознаках: вогник сигарети помітний на відстані до 500 м, сірник, що горить – 1-1,5 км; світло електричного кишенькового ліхтаря, спалаху пострілів при стрілянині з кулемета або автомата помітні на відстані до 2 км; багаття, світло включених автомобільних фар помітні на відстані до 8 км. Вночі значно далі, ніж вдень, чутні різні звуки. Наприклад, гуркіт працюючого танкового двигуна чутний вдень із відстані 300-400 м, вночі – 1000 м і більше.

Ніч вимагає від особового складу особливої уваги, обережності й дисципліни. Недисциплінований розвідник може демаскувати себе й товаришів необережним поведінням з освітлювальними приладами, шумом, палінням.

При підготовці до бойової роботи в нічних умовах спостерігачі засвітла готують до роботи оптичні та електронно-оптичні прилади, планшети і схеми, засоби освітлення місцевості та підсвічування для роботи, перекривають окоп плащ-наметом або брезентом, вивчають місцевість, запам'ятовують обриси і взаємне розташування нічних орієнтирів і місцевих предметів.

У якості нічних орієнтирів засвітла обирають високі дерева, будівлі, заводські труби й інші місцеві предмети, які можуть спостерігатися по силуетах на фоні неба. Крім того, напрямки на орієнтири можуть бути помічені білими кілочками, світловими створами, за компасом або кутовими величинами на

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

шкалах приладів спостереження. Іноді при відсутності чітко виражених орієнтирів виставляються світлові орієнтири (які не проглядаються з боку противника) на відстані не ближче 50 м від місця для спостереження.

Перед настанням темряви спостерігачі налаштовують під свій зір окуляри оптичних приладів і запам'ятовують відповідні налаштування. Це дозволяє при спостереженні вночі швидко відновити налаштування приладів, що збилися.

Для визначення вночі напрямку на ціль, що короткочасно демаскує себе світловими ознаками (спалахами пострілів, світлом фар та ін.), спостерігач заздалегідь устромляє в землю на відстані декількох метрів від себе свіжоструганий (білий) кілочок висотою 30-40 см і товщиною в палець. Потім він бере більш короткий кілочок (близько 20 см) і, помітивши спалах пострілу, устромляє його в землю відразу перед собою так, щоб він був у створі (на одній лінії) з раніше виставленим кілочком і спалахом (блиском). Правильність положення ближнього кілочка уточнюється при наступних спостереженнях спалахів (блиску). Після цього визначається положення цілі на місцевості.

УДК 623.454.862

Ковалевський Є.П., старший викладач - начальник служби РХБЗ-СЕБ кафедри тактики, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник;

Гармаш Н.В., старший викладач кафедри математичного та програмного забезпечення АСУ, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (м. Харків), підполковник

ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУЧАСНИМИ ПРИЛАДАМИ РАДІАЦІЙНОЇ РОЗВІДКИ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Зміни, що сталися останніми роками у міжнародному політичному житті, не призвели до зміцнення стабільності у світі. Збройні конфлікти останніх часів послужили школою та випробувальним полігоном для фахівців у галузі розробки як озброєння, так і засобів захисту. На думку багатьох зарубіжних експертів, у наш час зберігається загрози пов'язані не лише з можливістю виникнення аварій, катастроф техногенного та природного походження, а й з терористичними актами із застосуванням радіоактивних матеріалів.

Особливу небезпеку становлять ядерні й інші радіоактивні матеріали, що знаходяться в незаконному обігу, бо потрапляючи в злочинні руки такі матеріали можуть нанести суттєву шкоду життю та здоров'ю людей, стану довкілля.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

До радіоактивних матеріалів, що знаходяться поза регулюючим контролем, відносяться покинуті радіоактивні матеріали й радіоактивні матеріали, що знаходяться в незаконному обігу.

Під час ведення бойових дій на сході України було зруйновано багато металургійних заводів, лікарень та інших підприємств які використовували у своїй діяльності радіоактивні матеріали різної потужності. В якому вони стані знаходяться та їх місцезнаходження невідомо, тому є суттєва загроза їх незаконного переміщення з тимчасово окупованих територій, та розповсюдження по території України навіть через блок-пости. Також джерела іонізуючого випромінювання можуть потрапити до рук як злочинців, так і людей, що гадки не мають, з чим вони мають справу. Тому завданню щодо запобігання, виявлення та реагування на факти виявлення радіоактивних матеріалів поза регулюючим контролем надається значна увага. Це покладено, в тому числі і на підрозділи Національної гвардії України, які несуть службу на блок-постах, особливо на межі з тимчасово окупованих територій.

Найбільш поширеним існуючим засобом радіаційної розвідки радянських часів, який є на озброєнні підрозділів НГУ є прилад ДП-5В. Але він незручний у роботі та вже морально застарів. Подальшою модернізацією приладу є дозиметр-радіометр універсальний МКС-У (Екотест, Україна). Є і інші зразки сучасних приладів вітчизняного виробника, які застосовуються підрозділами НГУ при несенні служби, але їх наявна кількість на забезпечує потреби через їх велику вартість.

В останні роки, завдяки міжнародної гуманітарної допомоги, в підрозділах НГУ почали з'являтися сучасні, малогабаритні, багатофункціональні прилади радіаційної розвідки та контролю: SVG3 Bruker (Німеччина), FLIR identiFinder R440 (США), InSpector 1000 Canberra Packard (США) та багато інших зразків, завдяки чому покращився рівень та якість оснащення наших підрозділів, які виконують завдання на блок-постах.

Аналіз приладів радіаційної розвідки збройних сил провідних зарубіжних країн виявив, що в основному вони використовують уніфіковані прилади. Детектори приладів чутливі до гамма- та нейтронного випромінювання, а розміри та маса приладів дозволяють користуватися ними однією рукою. Особлива увага приділяється забезпеченню приладами з функцією ідентифікації радіонуклідів різного походження: природних, промислових та медичних. На думку зарубіжних фахівців, такі прилади мають безперечні експлуатаційні переваги перед спеціалізованими приладами та забезпечують економічні та виробничі переваги при забезпеченні спеціальних підрозділів збройних сил такими засобами.

Таким чином, вітчизняним розробникам приладів радіаційної розвідки необхідно врахувати передові технології, які використовуються в приладах провідних країн та досвід їх застосування для виявлення малогабаритних та

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

малодозових радіоактивних матеріалів, з урахуванням сучасних реалій, а дослідження та нові розробки спрямовати на широку уніфікацію та мініатюризацію приладів та суттєве зменшення їх ціни.

Поєднання всіх цих умов дозволить скоріше перейти на сучасні прилади із застосуванням передових стандартів розвинених країн світу, покращити стан оснащення підрозділів сил оборони держави, запобігти розповсюдженню радіоактивних матеріалів, які знаходяться у незаконному обігу.

УДК 358

Ковальчук О.О., ад'юнкт науково-організаційного відділу, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (м. Київ), підполковник;

Беляков Р.О., кандидат технічних наук, доцент, докторант науково-організаційного відділу, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (м. Київ), підполковник;

Думітраш О.В., ад'юнкт науково-організаційного відділу, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (м. Київ), майор

АНАЛІЗ МЕТОДІВ ВИЯВЛЕННЯ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ ЗА ДОПОМОГОЮ БЕЗПРОВОДНИХ СЕНСОРНИХ МЕРЕЖ

У зв'язку з інтенсивними бойовими діями на території нашої держави, які проводить російська федерація та розширенням спектру використання озброєння та військової техніки, зокрема використання безпілотних літальних апаратів (БПЛА) та баражуючих боеприпасів (ББ), як на полі бою так і в тил держави, постає необхідність своєчасного виявлення та супроводження (прогнозування маршрутів) вказаних засобів. Виконання таких завдань може бути реалізовано за допомогою безпроводних сенсорних мереж (БСМ).

На сьогоднішній день БСМ представляє собою розподілену сенсорну систему, що складається з маленьких вузлів (сенсорів), з інтегрованими функціями моніторингу навколишнього середовища, обробки і передачі даних. Основним завданням сенсорної мережі є спостереження (моніторинг) за цілями на полі бою та за його межами. На тлі застосування противником великої кількості БПЛА різних типів, постає науково-прикладне завдання що полягає у своєчасному виявленні БПЛА та ББ. Серед найбільш розповсюджених методів розрізняють три наступні методи виявлення БПЛА та ББ, а саме: оптичний, радіолокаційний, акустичний.

Розглянемо більш детально кожен з методів. Перспективним та досить інформативним методом виявлення БПЛА є оптичний метод. Системи оптичної

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

локації, як правило, містять пасивні сенсори різних оптичних діапазонів. Джерелами електромагнітного випромінювання оптичного діапазону для цих пристроїв є лазери, що працюють в імпульсному або в безперервному режимі. Окремі оптичні пристрої служать як для формування передавання випромінювання лазера, так і для приймання відбитого від об'єкта спостереження лазерного випромінювання. В окремих системах оптичної локації застосовуються індивідуально адаптовані оптичні формуючі пристрої для пасивних сенсорів, що працюють в різних оптичних діапазонах довжин хвиль, а також скануючий пристрій (камера спостереження високої розділової здатності), що забезпечує огляд заданого простору. Для функціонування системи застосовуються обчислювальні пристрої, що забезпечують обробку отриманих вхідних сигналів, проведення вбудованого контролю даних і видачу необхідної інформації у зовнішній пристрій.

Наступний метод – радіолокаційний, який використовується в режимах активної і пасивної радіолокації. Активний метод радіолокації є досить ефективним, оскільки має досить великий імпульсний об'єм пошуку, а також значну дальність виявлення. При використанні цього методу радіолокаційні станції випромінюють зондуючий сигнал, під час відбиття від БПЛА або ББ сигнал надходить на приймач станції. Далі відбувається процес аналізу сигналу, звідки можна визначити просторові координати, дальність знаходження БПЛА, а також отримувати деяку додаткову інформацію про об'єкт. Зокрема, в сигналі міститься інформація про сам об'єкт, його тип, кількість гвинтів, ступінь завантаженості. Така інформація міститься в мікродоплерівській сигнатурі, яка міститься в самому сигналі, що приходить на вхід системи. Радіолокаційні системи дозволяють виявляти БПЛА на досить великій відстані, порядку десятків кілометрів, якщо вони досить великі за розміром та мають значну вагу, але максимальна дальність виявлення значно зменшується в міру зменшення ваги та розмірів БПЛА. Досить інформативним є пасивний метод радіолокації. При використанні цього методу засоби радіотехнічної розвідки (РТР) виявляють малі БПЛА шляхом приймання та аналізу радіосигналів, які випромінюються радіозасобами, наприклад, для встановлення зв'язку з пультом керування, для передачі відеозображення, одержуваного безпосередньо за допомогою БПЛА. Але пасивна радіолокація дозволяє встановити лише напрямок руху БПЛА, а точність позиціонування зростає зі збільшення часу спостереження.

Третій розглянутий метод полягає в прийомі акустичного сигналу, який випромінюється через обертання несучих гвинтів дрону, його двигунів, а також шумів механічного походження. Акустичний шум посилюється зі зростанням рівня потужності двигуна. Шум оточуючого середовища робить виявлення БПЛА за їх акустичною сигнатурою складною задачею. Але оскільки малі БПЛА мають малі інфрачервоні та радіолокаційні сигнатури, то використання

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

акустичних систем є дуже актуальним питанням на сьогоднішній день. Акустичні сенсори виявлення працюють у пасивному режимі.

Проаналізувавши основні методи локалізації, класифікації та відстеження малих БПЛА можна зробити висновок, що на ефективність виявлення дронів значно впливають середовище поширення сигналів, помітність об'єктів у радіолокаційному та оптичному діапазонах довжин хвиль та фактори, пов'язані з пристроями спостереження. Разом з тим випадкове розміщення сенсорів через їх встановлення на, часто, не підконтрольних територіях або в умовах безпосередньої близькості до лінії бойового зіткнення ускладнюється процес управління топологією а також синтезу актуальної інформації щодо виявлення БПЛА.

УДК 355.001

Ковтуненко А.В., викладач кафедри тактики, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), майор

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Випускники Національної академії Національної гвардії України свідомо обрали професію захищати свою державу. Посади, які вони займають після закінчення навчання, примушують їх бути компетентними в своїй справі (знати, вміти, володіти певними навичками), тому що від цього залежить не тільки їх особисте життя але і життя підлеглого особового складу, а надалі і виконання бойового завдання.

Доповідь має методичний характер та піднімає питання щодо використання сучасних технологій не тільки для покращення рівня навчання слухачів, але й для підвищення методичної майстерності викладачів.

Навчальний процес в Академії організовується за формою, за якої викладач проводить заняття, згідно розкладу з постійним складом слухачів (навчальні групи). На перший погляд начебто все добре, але з досвіду викладання можу зазначити, що частими є випадки, коли з деяких причин слухачі відсутні на занятті (хвороба, наряд, тощо). Оскільки матеріал дисципліни побудований за принципом від простого до складного та заняття логічно послідовно пов'язані між собою, пропуск декількох занять може дуже негативно вплинути на розуміння дисципліни в цілому. Самостійне вивчення матеріалу не завжди може допомогти, тому що задача викладача роз'яснити матеріал, використовуючи різні методи, прийоми та засоби навчання. Як наслідок, за декілька місяців до випуску плануються додаткові заняття, які гають додатковий час слухачів. Рішенням цієї проблеми може бути створення електронного ресурсу (сайту, застосунку, тощо), який можна відкрити на

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

комп'ютері, планшеті, телефоні в будь який час, у будь-якому місці, де слухач зможе ознайомитись з матеріалом будь-якого заняття. Крім того, в це програмне забезпечення можна додатково закласти рейтинг навчання, електронний журнал, зворотній зв'язок з викладачем, проведення заліків та модульних контролів з автоматичною фіксацією результатів та ще багато чого.

Як висновок можу зазначити, що, виходячи з розглянутої проблеми, є необхідність у використанні сучасних цифрових технологій у навчальному процесі, а саме, створенні «електронної платформи» для покращення навчального процесу в Академії.

УДК 355.426: 355.431: 355.244.2

Козалєтов В.В., ад'юнкт докторантури та ад'юнктури, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), бригадний генерал

**ПИТАННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ПОШУКУ ОЗБРОЄНИХ ЗЛОЧИНЦІВ
У НАСЕЛЕНОМУ ПУНКТІ**

Тривале протистояння російських окупаційних сил у форматі ведення оборонних та контрнаступальних дій – сили оборони України продовжують звільнювати окуповані території нашої країни.

Разом з тим, командуванню сил оборони України не слід забувати, що на деокупованих територіях (у тилівій зоні наших військ) залишаються (переховуються), перш за все, важкопоранені (не підлягають транспортуванню) окремі військовослужбовці збройних сил російської федерації, різноманітні дрібні групи учасників незаконних збройних формувань, задалегідь підготовлені та оснащені технічно колаборанти, диверсійно-розвідувальні групи противника, кримінальні елементи тощо (далі за текстом – озброєні злочинці).

Головним завданням їх було і є подальша легалізація та організація підривної діяльності на деокупованих територіях України (населених пунктах), дискредитація її державних органів влади, правоохоронних органів та органів місцевого самоврядування.

Протягом усіх історій війн, військові розглядали населені пункти як центри самих важких і іноді довготривалих боїв. Урбанізована місцевість є складним середовищем. Вона володіє всіма характеристиками природного та інфраструктурного ландшафту, в поєднанні зі штучним будівництвом, що призводить до неймовірно складного середовища, яке впливає на ведення військових дій (пошукових дій).

Урбанізована місцевість – це унікальний бойовий простір, який забезпечує як атакуючого, так і захисника численними та різноманітними шляхами

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

наближення та вогневим полем. Міський лінійний простір поділяється на чотири основні рівні: будівельний, вуличний, підземний та повітряний.

Будівельний рівень – обмежує або збільшує поля спостереження і пожеж; підземні комунікації, обмежують або блокують рух сил, особливо механізованих сил (на колісній техніці). Будівлі забезпечують укриття і приховування для снайперів, а також забезпечують протитанкову зброю оптимальним позиціонуванням.

Рівень вулиці – хоча вулиці забезпечують засоби для швидкого просування або ускладнення, сили, що рухаються по вулицях, часто зіштовхуються з наявними будівлями і мають мало місця для маневру по бездоріжжю, оскільки їх важче обійти, перешкоди на вулицях в урбанізованих районах зазвичай ефективніші, ніж на дорогах на відкритій місцевості.

Підземний рівень – підземні системи, а саме підземні комунікації (у тому числі сполучення між підвальними приміщеннями будівель), можуть бути важливими для успішного проведенні операцій.

Рівень повітря – повітря забезпечує ще один шлях підходу в урбанізованих районах. Авіаційні орієнтири можуть бути використані для високошвидкісного введення або виведення військ, поставок та обладнання. Хоча авіаційні орієнтири рідше страждають як перешкоди на вулицях, разом з тим, на них впливають легкі вежі, знаки, лінії електропередач та інші повітряні перешкоди.

Враховуючи вищеперераховані рівні – при плануванні пошукових заходів (прочісування) не слід забувати враховувати рівень і масштаби руйнувань населених пунктів.

Саме на сьогоднішній день, після деокупації чергового населеного пункту країни, перед командуванням Сил оборони України постає завдання щодо залучення формувань (підрозділів) Національної гвардії України спільно з підрозділами Національної поліції України та Служби безпеки України для повного прочісування населеного пункту з метою виявлення (взяття у полон або знешкодження) окремих військовослужбовців збройних сил російської федерації, різноманітних дрібних груп учасників незаконних збройних формувань, колаборантів, диверсійно-розвідувальних груп противника, кримінальних елементів тощо.

Виходячи із зазначеного, особливої актуальності набуває питання розроблення методу маршрутизації пошукових груп (підрозділів) Національної гвардії України для проведення пошукових заходів (прочісування) в населених пунктах з урахуванням структури їх транспортних комунікацій, щільності забудови, поверховості (зруйнованості) будівель, наявності великих об'єктів (заводів, торгових центрів тощо), що в подальшому дозволить завчасно планувати залучення формувань (підрозділів) Національної гвардії України

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

(визначення їх достатньої чисельності) спільно з підрозділами Національної поліції України для проведення таких заходів.

Отже, актуальним напрямком наукового пошуку є розроблення відповідного науково-методичного апарату. Вирішення зазначеної задачі може стати одним із наукових результатів в межах наукової спеціальності 251 – «Державна безпека».

УДК 355.4

Крячко О.І., начальник науково-дослідної лабораторії з підготовки військ, Київський інститут Національної гвардії України (м.Київ), полковник

ТАКТИКА, ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ВІЙСЬКОВОГО МИСТЕЦТВА (СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ)

Способи ведення воєнних дій в сучасних умовах швидкоплинно змінюються, що обумовлено прийняттям на озброєння нових видів зброї й засобів ураження, безпілотних авіаційних розвідувальних і ударних систем, високоточних боеприпасів, залученням до ведення бойових дій так званих «приватних військових компаній», тому взаємозв'язок і взаємозалежність між стратегією, оперативним мистецтвом і тактикою стають більш всеохоплюючими й динамічними.

Основними завданнями тактики в сучасних умовах є: вивчення закономірностей, характеру й змісту бою, розробка способів його підготовки й ведення; визначення найбільш ефективних способів застосування в бою засобів ураження й захисту; дослідження бойових властивостей і можливостей підрозділів, частин, з'єднань, визначення їх завдань і бойових порядків при веденні бойових дій і методів організації взаємодії між ними; вивчення ролі вогню, ударів і маневру в бою; розробка рекомендацій з управління військами, їх бойового, спеціального й тилового забезпечення; вивчення сил і засобів противника і його прийомів ведення бою. Загальні закономірності і положення щодо підготовки та ведення бою складають основи загальної теорії тактики.

Досліджуючи умови ведення бою, тактика не дає готових рішень, а виробляє тільки головні, найбільш важливі положення й правила, застосовуючи які, командир, виявляючи творчу ініціативу, приймає самостійне рішення, що відповідає конкретним умовам бойової обстановки з урахуванням набутого бойового досвіду.

Під час планування наступальних дій силами оборони України довелося частково відкинути підходи НАТО й повернутися до звичайної тактики війни.

Західні військові фахівці вважають українську тактику немобільною, що призводить до того, що сили оборони України повільно загрузають у важких

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

позиційних боях, в яких західні партнери не завжди вбачають відповідну військову доцільність.

Порівнюючи радянську тактику з натовською, їх можна охарактеризувати як «артилерія проти авіації». І в радянській, і в натовській структурі є обидва типи озброєння, але вони відіграють принципово різні ролі. Радянська система спирається передусім на вогневу потужність артилерії, яка має розбити позиції противника і розчистити шлях перед бронетанковими з'єднаннями, то для країн НАТО основним типом озброєння є авіація і складніша система ведення бою. Крім того сили НАТО намагаються мінімізувати наземні операції, віддаючи перевагу тривалим кампаніям по застосуванню авіації та ракетного озброєння для максимального виснаження противника.

Але реальність війни сьогодні полягає в тому, що втілити в життя натовську тактику маневрової атаки широким фронтом неймовірно складно. Більшість важкої техніки використовуються лише у короткочасних атаках, успіх яких залежить від того, як швидко машина залишить поле бою. Адже одразу після її появи на неї будуть націлені всі засоби противника – від важкої артилерії і авіації до FPV – дронів.

Українським військам довелося відійти від тактики атак бронетанкових груп, яка виявилася неефективною і ризикованою, і повернутися до тактики поступового витіснення ворога силами малих тактичних груп.

Звісно, швидкість просування могла б бути вищою, але для цього потрібні сотні керованих авіаційних бомб щодня, щоб розбивати ворожі укріплення і доти, десятки крилатих ракет для ураження логістики й достатня кількість авіації, аби тримати контроль над полем бою. Таких ресурсів в Україні немає.

Натомість українським військовим доводиться адаптувати свою тактику до наявних ресурсів і засобів. ЗСУ переорієнтували системи HIMARS у своєрідні артилерійські снайперські комплекси великої дальності, щодня знищуючи десятки артилерійських систем і комплексів ППО противника. Більш точна західна артилерія дозволяє витратити менше снарядів.

Тактика дій невеликими мобільними групами (бджолиних укусів), яку змушені використовувати сили оборони, не дає можливості швидко виснажувати ворога, але в той же час є досить ефективною, хоча часом це займає більш тривалий час. Головну роботу виконує піхота, якій доводиться штурмувати райони оборони противника і багатокілометрові траншеї та пробиватися через мінні поля.

Сили оборони створили передумови для успішного ведення бойових дій в найближчій перспективі. Російські війська використовують тактику активної оборони: витягують наші штурмові підрозділи і, відповідно, працюють авіацією після цього. Це проблема, яка заважає успішному характеру просування. Українська армія змушена впроваджувати власний досвід.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Те, що відбувається зараз – це зміна тактики застосування підрозділів, частин та з'єднань. Однак щоб спрогнозувати, наскільки це може бути успішним треба враховувати багато факторів. Це залежить від мотивації та навченості особового складу, ефективності функціонування системи вивчення і впровадження бойового досвіду, темпів постачання сучасного озброєння від партнерів та нарощування обсягів власного виробництва новітніх зразків озброєння і військової техніки.

В сучасних умовах сили оборони держави володіють спроможностями, які дозволяють успішно знищувати ворога. Необхідно широко використовувати усі наявні можливості для максимального накопичення бойового потенціалу, який дозволить меншими ресурсами завдати противнику максимальних втрат, зупинити агресію і забезпечити перемогу України.

УДК 355

Купін С.П., старший викладач кафедри тактики, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), працівник

**ОСОБЛИВОСТІ ЩОДО ТАКТИЧНИХ ПРОЦЕДУР
ЗА СТАНДАРТАМИ НАТО**

На сьогодні, в умовах збройної агресії російської федерації проти Незалежної України тема планування дій підрозділів ЗСУ на тактичному рівні є вкрай актуальною.

В основі ефективної діяльності командира і штабу підрозділу лежить обґрунтоване та грамотне планування на тактичному рівні щодо умілого використання сучасних підходів по розробці плану та наказу для виконання бойового завдання.

За результатами проведеного аналізу використання тактичних процедур роботи командира і штабу підрозділу отримані обґрунтовані рекомендації щодо планування бою.

Прийнятною філософією військового управління для союзних військ є концепція управління виконанням бойовим завданням. Така концепція полягає у проведенні військових операцій та виконанні бойових завдань через їх децентралізоване виконання завдяки наказам, які створюються відповідно до певного типу бойового завдання задля його ефективного виконання.

Концепція такого типу управління зосереджується більше не на тому, як потрібно виконати бойове завдання, а власне на досягненні поставленої мети.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Успішна реалізація такого типу командування полягає в тому, що в межах задуму командира, підлеглі начальники на всіх рівнях проявляють ініціативу задля виконання бойового завдання. Це вимагає атмосфери довіри та взаєморозуміння.

Успішна реалізація нової філософії військового управління базується на наступних чотирьох елементах:

- задум командира;
- ініціатива підлеглих начальників;
- накази, що відповідають певному типу бойового завдання;
- правильний розподіл ресурсів.

Підготовка до певної операції починається з отримання попереднього бойового наказу або розпорядження з вищого штабу, відбувається паралельно з плануванням та (для деяких підпорядкованих підрозділів) продовжується під час виконання.

Планування – це вміння та мистецтво розуміння обстановки, візуалізації бажаної обстановки в майбутньому та окреслення ефективних шляхів досягнення цієї майбутньої обстановки. Мета планування полягає в узгодженні дій військ (сил) за часом, місцем, призначенням задля виконання завдань.

Правильно складений наказ відповідно до типу бойового завдання надає підлеглим максимальної свободи дій щодо визначення оптимального найкращого варіанту дій його виконання.

Основне призначення наказу такого типу – це визначення самого завдання, задуму командира, загальний замисел виконання бойового завдання (проведення операції), організація сил та засобів задля виконання бойового завдання, завдання підлеглих та приданих підрозділів та надання лише загальних необхідних вказівок для координації заходів, що будуть виконуватися. Завдання для підпорядкованих підрозділів включають наступні типові елементи (питання): хто, що, коли, де та чому? особлива увага при цьому приділяється меті (чому?). Причина (мета), яка доводиться до підлеглих, та задум командира є головними чинниками, які скеровують їх ініціативу.

Правильно складений наказ такого типу зменшує кількість таких завдань, які детально розписуються для виконання підлеглими. Вони надають лише достатню кількість деталей задля координації дій військ.

Загалом планування на тактичному рівні за стандартами НАТО складається з семи етапів. Командир та штаб зазвичай під час планування проходять ці етапи послідовно. Проте, вони можуть переглянути виконані заходи на кожному з етапів перед складанням наказу, оскільки вони отримують більше інформації про обстановку.

Планування на тактичному рівні за стандартами НАТО є динамічним процесом взаємопов'язаних заходів, які включають в себе інші процеси, такі як підготовка розвідувальних даних задля вивчення оперативної обстановки,

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

цілевказання, управління ризиками тощо. Планування на тактичному рівні поєднує сім бойових функцій (управління, розвідка, вогневе ураження, здійснення маневрів, захист, інформаційна діяльність, бойова стійкість) в одному узгодженому (синхронізованому) бойовому розпорядженні або наказі.

Здійснення планування на тактичному рівні за стандартами НАТО передбачає проведення декількох формалізованих зустрічей та брифінгів між командиром та штабом задля обговорення, оцінки, погодження або відхилення зусиль з планування в процесі їх виконання. Проте досвід показав, що оптимальний результат процесу планування досягається в тому випадку, коли командир часто проводить неформальні зустрічі зі своїм штабом. Така неформальна взаємодія покращує розуміння обстановки та забезпечує зусилля штабу під час планування адекватно та достовірно відображають задум командира щодо виконання бойового завдання.

Висновок. Сучасне здійснення планування на тактичному рівні вимагає розуміння такого поняття як «управління виконанням бойовим завданням», тобто такого підходу, який охоплює поєднання процесу планування з іншими його складовими.

УДК 355

Курбатов А.А., викладач кафедри тактики та тактико-спеціальної підготовки, факультет службово-бойової діяльності НГУ, Київський інститут Національної гвардії України (м. Київ);

Репенко О.М., викладач кафедри тактики та тактико-спеціальної підготовки, факультет службово-бойової діяльності НГУ, Київський інститут Національної гвардії України (м. Київ)

ІНТЕГРАЦІЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В БОЙОВІ БПЛА: МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ

У сучасному світі технологічних інновацій та стрімкого розвитку цифрових технологій, інтеграція штучного інтелекту (ШІ) у військові системи, зокрема в бойові безпілотні літальні апарати (БПЛА), відкриває нові горизонти для воєнної стратегії та тактики. БПЛА, які вже стали незамінними у сучасних військових конфліктах, трансформуються завдяки ШІ, що значно розширює їх можливості та ефективність. Інтеграція ШІ не просто покращує існуючі функції БПЛА, але й відкриває двері до реалізації раніше неможливих завдань, таких як складні автономні місії, швидкий аналіз даних та підвищення точності ураження цілей.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Тим не менш, поряд з безпрецедентними можливостями, інтеграція ШІ у бойові БПЛА несе в собі ряд викликів та проблем, починаючи від етичних питань автономного ведення бою до технічних та кібербезпекових загроз. Така двоїстість робить цю тему особливо актуальною для досліджень та обговорень, зважаючи на швидке впровадження цих технологій у сучасні військові арсенали по всьому світу.

Безпілотні літальні апарати почали розвиватися ще у першій половині 20-го століття, але їх військове застосування значно активізувалося під час В'єтнамської війни для виконання розвідувальних місій. Сучасне використання БПЛА військовими значно розширилося з 2000-х років, особливо після успішного застосування американськими військовими у конфліктах в Афганістані та Іраку.

Штучний інтелект почав активно впроваджуватися у військову техніку у 21-му столітті. Системи ШІ використовуються для аналізу великих обсягів даних, розпізнавання образів, автоматичного виявлення цілей та підтримки прийняття рішень. За даними RAND Corporation, впровадження ШІ може значно підвищити ефективність військових операцій.

За даними SIPRI (Stockholm International Peace Research Institute), кількість країн, які використовують військові БПЛА, зросла з 41 у 2010 році до більш ніж 90 у 2020 році. Це підтверджує глобальне розповсюдження та важливість БПЛА у сучасній військовій стратегії.

Згідно зі звітом McKinsey, військові витрати на технології ШІ продовжують зростати. Наприклад, у США оборонний бюджет на 2023 рік передбачав значні інвестиції у розвиток та інтеграцію штучного інтелекту у військові системи, включаючи БПЛА.

Ці дані та статистика демонструють постійний розвиток та зростання значущості бойових БПЛА та штучного інтелекту у військовій сфері. Для детальнішої інформації варто звернутися до найновіших досліджень та аналітичних звітів у цій галузі.

Сучасні військові конфлікти та оборонні стратегії зазнають глибоких трансформацій, в основі яких лежить швидкий розвиток технологій. Одним із найбільш перспективних напрямків є інтеграція ШІ у бойові безпілотні літальні апарати БПЛА, що обіцяє кардинально змінити парадигми їх застосування. ШІ може надати БПЛА здатності до автономного прийняття рішень, вдосконалення тактичних дій без безпосереднього людського втручання, реалізації складних місій з високою точністю та ефективністю. Це, в свою чергу, може значно підвищити оперативні можливості та зменшити ризики для військовослужбовців.

Проте, разом з обіцянками переваг, інтеграція ШІ у бойові БПЛА викликає ряд критичних викликів та проблем.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

До них належать етичні дилеми автономного збройного застосування, питання відповідальності за дії ШІ, потенційне зростання помилок у рішеннях через недосконалість алгоритмів, та ризики кібербезпеки, які можуть вплинути на стабільність та надійність систем. Окрім того, існує загроза розповсюдження таких технологій серед недержавних акторів та терористичних груп, що ставить під загрозу глобальну безпеку.

У зв'язку з цим виникає нагальна потреба у глибокому аналізі потенціалу ШІ для трансформації бойового застосування БПЛА, оцінці пов'язаних з цим можливостей та ризиків, а також розробці стратегій мінімізації негативних наслідків. Це вимагає комплексного підходу, що включає технологічні, юридичні, етичні та стратегічні аспекти, з метою забезпечення ефективного та безпечного використання БПЛА на службі глобальної безпеки та стабільності.

УДК 623.618

Кучеренко Ю.Ф., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник наукового центру Повітряних Сил, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (м. Харків);

Александров О.В., начальник науково-дослідного відділу наукового центру Повітряних Сил, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (м. Харків), підполковник;

Першина Е.Ю., науковий співробітник наукового центру Повітряних Сил, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (м. Харків)

**НЕОБХІДНІСТЬ ВИРІШЕННЯ ЗАВДАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО
ПЛАНУВАННЯ НАД ВІЙСЬКАМИ АГРЕСОРА У ВІЙНІ
З РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ**

Головними особливостями ведення повномасштабної збройної агресії російської федерації (РФ) проти України є: швидка зміна оперативної обстановки у зоні ведення бойових дій (особливо на тактичному рівні); масоване застосування засобів високоточної зброї та безпілотних літальних апаратів різного призначення; інтенсивне використання армійської та тактичної авіації для вирішення завдання підтримки угруповань сухопутних військ; використання великої кількості інформаційних засобів, розвідувальних комплексів (розвідувально-ударних), а також різних інформаційних систем військового призначення (контролю повітряного простору, виявлення цілей та наведення на них вогневих засобів, навігаційних систем, систем збору, обробки (аналізу) та

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

передачі різних видів інформації, автоматизованих систем управління військами та засобами і багато інших).

Дані особливості висувають вимоги щодо забезпечення високого рівня стійкого, безперервного, оперативного і прихованого управління різними складовими Сил оборони України у війні проти РФ, в тому числі і підрозділами Національної гвардії України (НГУ), які повинні діяти у єдиному командно-інформаційному просторі (ЄКІП) синхронізовано з іншими частинами складових СОУ у складі міжвидових угруповань військ (МУ).

Дані МУ повинні складатись з сукупності певних міжродових і міжвидових компонентів СОУ, що уявляють собою багатофункціональні бойові групи (бойові системи), які здатні вести одночасно бойові дії (БД) у різних сферах (на землі, морі, у повітряному просторі, а також в інформаційному середовищі).

Основною ознакою ведення війни з РФ є те, що одночасно з веденням активних БД на землі (у повітрі), здійснюється жорстка боротьба у інформаційній сфері (ведення інформаційних та психологічних операцій, боротьба з державними та військовими системами управління (ДВСУ), інформаційна боротьба в медіа просторі та таке інше). За таких умов, слід очікувати того, що поступово буде відбуватися процес зміщення акценту ведення збройної боротьби з РФ у інформаційну сферу (ІС), де головною метою буде завоювання та утримання інформаційної переваги над ворогом і вона буде не менш жорсткішою ніж боротьба у повітряному просторі чи на землі (на морі) по мірі збільшення використання новітніх інформаційних технологій.

З наведеного, слід відзначити, що одним з головних завдань у війні з РФ є необхідність вирішення завдання інформаційного панування над військами агресора, за рахунок ведення жорсткого інформаційного протиборства за основними напрямками: боротьба з ДВСУ противника; боротьба в інформаційному середовищі військової, політичної та економічної складової національної безпеки держави; проведення психологічних операцій; здійснення кібернетичних атак на інформаційні ресурси і системи; вплив на його медіа простір і таке інше.

Для забезпечення ефективної боротьби з військами РФ в зоні ведення бойових дій необхідно забезпечити інтеграцію всіх своїх інформаційних джерел (засобів, комплексів) різної інформації для формування ЄКІП, використання можливостей якого починаючи від керівного складу різних рівнів (органів управління) і закінчуючи бійцем на полі бою (екіпажем, комплексом) надає можливість отримання об'єктивної та своєчасної інформації про розвиток ситуацій в зоні їх відповідальності, що в свою чергу дозволить випереджати в діях противника та приймати обґрунтовані рішення на основі більшої усвідомленості керівного складу (органів управління) про розвиток ситуації на полі бою. Також необхідно масштабне застосування останніх досягнень в області новітніх інформаційних технологій та штучного інтелекту в системах контролю і спостереження, зв'язку і телекомунікації, підтримки прийняття рішень

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

та управління військами і засобами, з метою значного скорочення циклів автоматизованого управління підпорядкованими об'єктами управління у реальному масштабі часі.

Крім цього необхідно здійснювати інтегроване застосування різних засобів впливу на функціонування інформаційних систем противника і в першу чергу систем управління військами та засобами міжвидових угруповань військ, в частині впливу на способи передачі, обробки і збереження інформації, а також на способи її представлення і формування (щоб вносити відповідні зміни в структуру та зміст інформації для її знищення, заміни або порушення функціонування різних автоматизованих та інформаційних систем противника (баз даних, державних електронних ресурсів та інших інформаційних об'єктів), з метою збільшення часу у циклах управління військами і засобами противника по відношенню до своїх військ на полі бою, а також застосовувати засоби впливу на свідомість особового складу військ противника, за рахунок проведення інформаційних та психологічних операцій, з метою внесення змін в їх пізнавально-розумову функцію і його керівництва з тим, щоб одержати відповідні зміни в структурі їх поведінки на свою користь. Все це підтверджує, що одним з головних завдань у війні з РФ є забезпечення інформаційного панування над його військами та засобами.

УДК 623.618

Кучеренко Ю.Ф., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник наукового центру Повітряних Сил, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (м. Харків);

Возний О.О., начальник науково-дослідного відділу наукового центру Повітряних Сил, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (м. Харків), підполковник;

Беспалько О.В., науковий співробітник наукового центру Повітряних Сил, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (м. Харків), майор

НЕОБХІДНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ МЕРЕЖЕЦЕНТРИЧНИХ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ СИЛАМИ І ЗАСОБАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З МЕТОЮ НАБУТТЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПЕРЕВАГИ НАД ВОРОГОМ

Аналіз застосування складових Сил оборони України, що відбувається в умовах здійснення повномасштабної збройної агресії з боку російської федерації (РФ) проти України показує, що відбувається жорстке протиборство не тільки на

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

полі бою (на землі, у повітрі, на морі) між військами супротивників (станом на 01.02.2024 року Сили оборони України (СОУ) знищили: особового складу – 386 230 осіб, танків – 6322 одиниць, артилерійських систем – 9228, броньованих машин – 11773, літаків – 332, вертольотів – 324, безпілотних літальних апаратів – 7136, крилатих та балістичних ракет – 1847, спеціальної техніки – 1462 і таке інше), але і у інформаційній сфері (ІС) в соціальних мережах, де проводяться інформаційно-психологічні операції щодо впливу на свідомість громадян та військово-політичне керівництво країни, а також між інформаційними системами (комплексами і засобами розвідки, радіоелектронної боротьби, зв'язку і телекомунікації) різного призначення з метою завоювання і утримання інформаційної переваги над противником, що є однією з головних ознак ведення сучасних війн, в тому числі і цієї війни, і що ця боротьба не менш важлива, а ніж ведення інтенсивних бойових дій (БД) у повітряному просторі, на землі чи в морі. Головною особливістю ведення сучасних війн і війни з РФ є швидка зміна оперативної обстановки у зоні ведення БД (особливо на тактичному рівні) та необхідність більш жорсткого виконання вимог щодо забезпечення стійкого, безперервного, оперативного і прихованого управління різними складовими СОУ, і в тому числі підрозділами Національної гвардії України (НГУ), які повинні діяти у єдиному командно-інформаційному просторі (ЄКІП) синхронізовано з іншими частинами складових СОУ. Жорстка боротьба в ІС вимагає застосування збройних сил нового покоління, які б мали високий рівень технологічності. Вирішальним значенням при веденні війни з РФ є не чисельна перевага у військах, а вміння командирів (органів управління) інтегровано і синхронізовано застосовувати усі наявні сили та різноманітні засоби (вогневі, інформаційні, радіоелектронної боротьби, інформаційного та психологічного впливу та інші засоби нетрадиційної зброї) у реальному масштабі часу за єдиним задумом командування, використовуючи при цьому мережеві технології ведення збройної боротьби. У таких складних умовах жорсткого вогневого і радіоелектронного впливу з боку противника на сили і засоби НГУ, що діють у складі міжвидових угруповань СОУ своєчасне та якісне вирішення своїх завдань за призначенням не можливе без застосування мережецентричних систем управління (МЦСУ) силами і засобами НГУ, що має дуже актуальне значення в боротьбі за набуття інформаційної переваги над противником.

Застосування МЦСУ військового призначення для підвищення ефективності управління силами і засобами НГУ, повинно забезпечити отримання відповідної інформаційної переваги над противником, за рахунок різкого зменшення загальних термінів циклів управління своїми військами і засобами та більшої усвідомленості керівного складу (органів управління) про розвиток ситуації на полі бою. Це дає можливість підвищити бойові можливості своїх військ за рахунок миттєвого, інтегрованого і синхронізованого

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

застосування у ЄКІП всіх елементів (різних за складом і функціями бойових груп) і засобів (вогневих, інформаційних, радіоелектронної боротьби, психологічних та інших) у відповідності до зміни обстановки на полі бою. З часом слід очікувати зростання впливу МЦСУ силами і засобами НГУ на бойові можливості їх частин і підрозділів за рахунок підвищення ступеню автоматизації у різних їх функціональних підсистемах до повної її автоматизації і створення інтегрованих глобальних МЦСУ міжвидових угруповань, функціонування яких забезпечить комплексне застосування сил та їх бойових засобів у реальному масштабі часу за єдиним задумом командування на різних рівнях управління та одночасно у різних сферах ведення БД.

Таким чином, застосування МЦСУ силами і засобами НГУ забезпечить: реалізацію революційних змін для керівництва (органів управління) НГУ в інформаційному забезпеченні процесів підготовки та ведення бойових дій підпорядкованими силами та засобами; своєчасне інтегроване та синхронізоване застосування усіх сил і засобів НГУ у взаємодії з іншими складовими СОУ по об'єктах і цілям противника у реальному масштабі часу; використання мережевих технологій ведення збройної боротьби, що дозволяє відійти від позиційних форм протистояння до дій, заснованих на принципах асиметричності, ударно-вогневого маневру, інтеграційного управління військами та озброєнням, єдності зусиль в єдиному командно-інформаційному просторі; значне зменшення термінів циклів управління силами та засобами НГУ, що є основною вимогою для одержання інформаційного панування над противником і досягнення загальної перемоги над ним при веденні сучасних бойових дій.

УДК 355

Лановий С.В., старший викладач кафедри тактики та тактико-спеціальної підготовки, факультет службово-бойової діяльності, Київський інститут Національної гвардії України (м. Київ), підполковник

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ (ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ). НАВЧАННЯ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ ВЗИМКУ, ВИЖИВАННЯ ТА ТАКТИКА ДІЙ В ХОЛОДНИХ (МІНУСОВИХ) t⁰C УМОВАХ

Сьогодні Україна переживає складний період своєї історії. Оголошуючи воєнний стан у зв'язку з агресією з боку російської федерації військовослужбовці ЗСУ та НГУ зіштовхнувся з новими викликами які пов'язані з численними складностями, а саме система виживання в різних умовах бою.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Особливого значення набуває система бойової підготовки, (тактико-спеціальна підготовка), яка являється основою боєздатності військових частин і підрозділів Національної гвардії, що в свою чергу дозволяє ефективно вести бойові дії та давати гідну відсіч окупантам.

Однак виникає гостра необхідність в удосконаленні системи бойової підготовки, (тактико-спеціальної підготовки) яка викликана особливістю перебування військової структури в умовах ведення війни. Одним з основних напрямів вдосконалення є здійснення ефективної підготовки військ, з врахування набутого досвіду та відповідне вдосконалення та внесення змін до програм підготовки фахівців, військовослужбовців, підрозділів та частин.

Саме набутий в ході ведення бойових дій досвід спроможний переглянути систему бойової підготовки у більш практичній площині і відпрацювати вдосконалену систему, яка б давала можливість оперативно переосмислювати набутий бойовий досвід та впроваджувати його у підготовку підрозділів, а саме:

Вживання в зоні бойових дій включає в себе вміння забезпечити захищене, зручне і максимально комфортне укриття, створення замаскованої системи тайників для зберігання запасів їжі та води, зброї та боеприпасів, амуніції, матеріально-технічних засобів. Водночас військові мають вміти готувати їжу, надавати медичну допомогу побратимам, використовувати козацькі навички прихованого пересування, блискавичної атаки та відступу, використання рельєфу місцевості та особливостей, ітд ітп.

Одна із умов успішного ведення бойових дій це створення максимального комфорту перебування військовослужбовця в різних ситуаціях, наприклад бути в теплі і не дати собі замерзнути чи переохолодитись. Тому рекомендую взяти собі за правило необхідність мати при собі змінний одяг за ситуацією.

Обмундирування (термо білизна) повинна бути двох типів: для привалів та лагерь, окопу більш тепла, для переміщення та маневру легша.

У момент переходів з рюкзаком в повній викладці не відчуваєш морозу. Швидше навпаки, тобі тепло і навіть жарко. Часом, навіть хочеться зняти шапку. Робити цього у жодному разі не можна, тому основна причина по якій військовослужбовці стають не боєздатними - це переохолодження. Знявши шапку, ти збільшуєш тепловіддачу. Компромісний варіант - основний одяг для переходів такий, що в ньому при переміщенні не холодно і не жарко. Додаткове утеплення знаходиться в рюкзаку, і одягається вже на привалі чи позиції.

Яким має бути одяг для зимового періоду? Зрозуміло, теплим, а ще й легким та зручним. Тому рекомендую мати білизну двох типів (одна зігріваюча інша волого-вивідна) їх варто мати кожному. Ноги утеплюємо теплим взуттям на розмір більшим вашого, можна вставити додаткову устілку, носок, гігієнічну прокладку. Тримайте в теплі голову, горло і попереk. Не прикривайте шарфом обличчя, навіть якщо воно горить від морозу - краще акуратно розтерти щоки

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

долонями (не снігом!). Взимку краще брати рукавиці також двох типів, перші в них пальці, стикаючись, зігрівають один одного для переміщення, інші тактичні за призначенням. За таких умов, значно підвищуються рівень живучості військовослужбовця.

Отже, вдосконалення системи бойової підготовки під час воєнного стану є критичним завданням для забезпечення національної безпеки та ефективного відстоювання державних інтересів у сучасних геополітичних умовах, і вимагає системного підходу до оновлення військових знань та навичок.

УДК 355

Легенчук С.В., викладач кафедри тактики та тактико-спеціальної підготовки, факультет службово-бойової діяльності НГУ, Київський інститут Національної гвардії України (м. Київ)

ВПЛИВ БОЙОВИХ БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ НА ХАРАКТЕР ВЕДЕННЯ СУЧАСНИХ ВІЙСЬКОВИХ ОПЕРАЦІЙ

Бойові безпілотні літальні апарати (БПЛА) суттєво змінили характер ведення сучасних військових операцій. Ось кілька ключових впливів:

- *збільшення точності та ефективності*: БПЛА оснащені передовими системами навігації та цілепокладання, що дозволяє їм здійснювати точні удари з великою ефективністю. Це зменшує ризик випадкових жертв серед цивільного населення та сприяє досягненню військових цілей з меншими втратами;

- *зміна тактики*: використання БПЛА змушує війська адаптуватися та змінювати тактику ведення бойових дій. Наприклад, потрібно приховувати об'єкти від детекторів і збройних бпла, шукати та розвивати нові методи боротьби з ними;

- *збільшення рівня розвідки*: БПЛА використовуються для збору розвідувальної інформації, так як вони можуть легко проникати в території супротивника та надавати військово командування з важливими даними про ворожі позиції та дії.

- *розвиток анти-БПЛА технологій*: з популярністю та поширенням БПЛА зростає потреба в розвитку засобів боротьби з ними. Це стимулює розвиток анти-дрон технологій, таких як системи перехоплення, електронна боротьба тощо.

Використання БПЛА також породжує етичні та правові питання, зокрема, щодо можливості випадкового поранення або вбивства мирних жителів, а також щодо приватності та суверенітету країн.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Бойові БПЛА мають досить значний вплив на характер ведення сучасних військових операцій, що вимагає адаптації та розвитку нових стратегій та технологій.

Сучасні війська постійно адаптуються та розвивають нові стратегії та технології для ефективного використання бойових безпілотних літальних апаратів (БПЛА). Основними засобами для використання військами є:

- *розвиток анти-дрон технологій*: сучасні війська активно працюють над розвитком систем оборони від дронів, які включають в себе електронну боротьбу, системи перехоплення та знищення, а також засоби виявлення та ідентифікації ворожих БПЛА;

- *використання когнітивних технологій*: використовується для автоматизації різних аспектів управління бойовими БПЛА, включаючи автономний польот, визначення цілей та планування маршрутів. Це дозволяє військам ефективно використовувати масове розгортання дронів та реагувати на зміни в обстановці в реальному часі;

- *інтеграція зв'язку та координація з іншими платформами*: бойові БПЛА часто інтегруються з іншими системами зв'язку та командування для забезпечення більш ефективної координації дій з різними видами зброї та військовими платформами;

- *розвиток нових тактик та процедур*: військові команди активно розвивають нові тактики та процедури використання бойових БПЛА, включаючи тактику масового розгортання, комбіновані операції з іншими видами зброї, а також використання дронів для розвідки та ударів на різних етапах операцій.

Ці заходи допомагають сучасним військам ефективно використовувати бойові БПЛА в різноманітних умовах та операціях, забезпечуючи перевагу на полі бою та знижуючи ризик втрат.

Отже, використання бойових БПЛА має суттєвий вплив на характер ведення сучасних військових операцій, що вимагає постійної адаптації та інноваційного підходу військових сил до викликів сучасного бойового середовища.

УДК 355

Луценко А.С., старший науковий співробітник, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (м. Харків);

Алексєєв В.О., науковий співробітник, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (м. Харків);

Молчанов Д.В., молодший науковий співробітник, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (м. Харків);

Бойко І.М., молодший науковий співробітник, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (м. Харків)

**АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ РОЗВИТКУ СИСТЕМ
ВИЯВЛЕННЯ ДРОНІВ ТА ПРОТИДРОННИХ СИСТЕМ**

Технології безпілотних літальних апаратів (БпЛА) розвиваються надзвичайно швидко в останні роки. БпЛА має не тільки переваги свого використання в мирний час, але й може завдавати великих втрат в збройних конфліктах. Так БпЛА є одним з пріоритетних напрямів розвитку озброєння та військової техніки для провідних країн світу. У сучасних бойових діях, що безумовно простежується під час війни з російською федерацією, БпЛА відіграють суттєву роль у веденні повітряної розвідки, корегуванні вогню артилерії та нанесенні ударів з повітря по об'єктах та живій силі противника. У зв'язку з цим виникає необхідність в підвищенні ефективності протидії БпЛА за рахунок розробки нових і використання існуючих систем виявлення дронів та протидронних систем.

На теперішній час існує широкий спектр систем виявлення БпЛА. Основні технології виявлення БпЛА, які при цьому використовуються наступні: оптичні; пасивні акустичні; пасивні радіолокаційні; активні радіолокаційні; теплові та радіочастотні. Однак всі ці технології мають недоліки, пов'язані з малими розмірами БпЛА, слабким випромінюванням радіо сигналів і звуку, низьким рівнем відбитих радіохвиль за рахунок композитних матеріалів, що в них використовуються. Окреме місце посідають протидронні системи, які інтегровано можуть містити: обладнання для раннього виявлення та моніторингу БпЛА; модуль виведення зображення на екран; пристрій, що сліпить об'єктив відеокамери, встановленої на БпЛА; систему визначення координат точки керування дроном та систему, що має можливості перехопити керування дроном.

На теперішній час проводяться розробки систем високопотужної мікрохвильової зброї, як зброї прямої дії, здатною знищувати певні типи безпілотників. Ця система використовує електромагнітні хвилі, які випромінюються у промені конічної форми, руйнуючи схему безпілотника сплеском потужної мікрохвильової енергії. Найближчим аналогом до

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

портативного типу зброї електромагнітного імпульсу є електромагнітні антидронові рушніці, але виникають певні труднощі з нездатністю функціонально пошкодити дрони і по суті вони є переносними генераторами перешкод каналам управління, та навігаційним системам дронів. Суттєвої уваги потребує й можлива наявність програмного забезпечення в протидронних системах для можливостей подальшої комп'ютерної обробки отриманих сигналів.

В доповіді проведено аналіз сучасного стану систем виявлення дронів та протидронних систем і представлені шляхи та погляди щодо подальшого розвитку та застосування зазначених систем протидії БпЛА.

УДК 621.31:623.368

Ляшенко В.А., кандидат технічних наук, старший дослідник, начальник науково-дослідної лабораторії, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси), полковник;

Гордієнко А.М., кандидат військових наук, старший дослідник, заступник начальника, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки з випробувань (м. Черкаси), полковник;

Кузнецов В.О., начальник науково-технічного комплексу вимірювань, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки з випробувань (м. Черкаси), полковник

АНАЛІЗ МЕТОДІВ ВИЯВЛЕННЯ ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНИХ ПРЕДМЕТІВ В СЕРЕДОВИЩАХ, ЩО ЇХ ПРИХОВУЮТЬ, ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Досвід ведення війн та конфліктів ХХ-ХХІ ст. свідчить про постійно зростаючу роль мінної зброї. Не меншу небезпеку становлять і боєприпаси, які були застосовані але/або не розірвалися. На сьогоднішній день проблема очищення території від вибухонебезпечних предметів (ВНП) актуальна у 60 країнах світу. Небезпечним наслідком таких обставин є постійна загроза життю та здоров'ю людей, які знаходяться в локаціях де знаходяться заміновані ділянки місцевості. Так у 2017 р. спрацювання ВНП призвело до 8,5 тис. жертв серед цивільного населення, що вдвічі більше, ніж у 2014 р., а у 2019 р. кількість постраждалих порівняно з 2013 р. зросла на 60%. Не оминула проблема забруднення території ВНП і Україну. Через агресію рф проти України у 2014 році та широкомасштабне вторгнення у 2022 році країна опинилася найбільш замінованою у світі з величезною кількістю жертв серед цивільного

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

населення. Так, за даними станом на кінець 2023 року розмінуванню підлягає майже третина території -174 тис.км², що складає площу більше восьми сумарних територій Ізраїлю та Словенії, а за кількістю жертв у 2022 році серед цивільного населення опинилася на другому місці після Сирії – 608 людей, йдеться у довідці «Landmine Monitor 2023». Необхідно зауважити, що через інтенсивне ведення бойових дій територія України, яка забруднена ВНП постійно збільшується.

Окрім гуманітарного розмінування гостро постало питання і бойового розмінування через значні площі встановлених мінно-вибухових загороджень (МВЗ), нестандартні схеми встановлення МВЗ, великої кількості саморобних вибухових пристроїв. Так, в зазначено, що однією з причин уповільнення темпів контрнаступу є глибокоешелонувана система МВЗ противника, яка має велику щільність, сягає глибини до 15-20 км та прикривається щільним вогнем при підтримці БПЛА. Одним з напрямків виправлення даної ситуації розглядається застосування сенсорів на основі технологій LiDAR з метою отримання ситуаційної інформації про встановлені МВЗ та пророблені проходи в них.

Необхідно зауважити, що темпи розвитку мінної зброї значно перевищують розвиток засобів розмінування. І хоча в останні десятиліття розроблено значну кількість пристроїв виявлення ВНП, принцип дії яких заснований на різних фізичних принципах, в світі й досі не існує жодного засобу (комплексу) розмінування, здатного гарантовано знаходити та ідентифікувати ВНП з різних матеріалів в різних середовищах, що вкривають (приховують) ВНП. Перш за все це пов'язано з недостатньою ймовірністю правильного виявлення ВНП та високим рівнем хибних сигналів. В основному вони призначені для виявлення ВНП з вмістом металевих елементів. Враховуючи те, що найбільш складним завданням розмінування є саме виявлення ВНП, в роботі проведено аналіз існуючих методів виявлення ВНП для подальшого обґрунтування шляхів підвищення ефективності виконання завдань з розмінування в умовах впливу різних факторів.

В теоретичних підходах до вибору методу пошуку та виявлення ВНП, визначені позитивні та проблемні питання застосування методів. Визначено, що на сьогоднішній день не існує жодного засобу (комплексу), за допомогою якого гарантовано б здійснювались виявлення та ідентифікація ВНП. Зазначено, що переважна більшість методів виявлення ВНП попри свої переваги має низький темп пошуку, велику кількість хибних сигналів та низьку безпеку застосування. Найбільш перспективним метод пошуку ВНП визначено радіолокаційний, але не вирішено багато технічних аспектів, що не дозволяє на сьогоднішній день використовувати потенціал зазначеного методу.

Досвід виконання завдань з розмінування у війні рф проти України показує, що з урахування факторів впливу основними методами, що

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

застосовуються для пошуку та виявлення ВВП, залишаються контактний, механізований, індукційний, оптичний, тепलोкаційний та в окремих випадках біофізичний.

Таким чином, напрямками подальших досліджень буде застосування перспективних або комплексування методів виявлення ВВП без присутності людини на замінованій території. Цей підхід дає можливість використати за рахунок поєднання розглянутих методів з БПЛА та дистанційно-керованими (роботизованими) засобами (комплексами).

УДК 623.55.02

Малюк В.Г., доцент, кандидат технічних наук, доцент кафедри військового зв'язку та інформатизації, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Глушенко М.О., старший викладач кафедри військового зв'язку та інформатизації, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

**КОМП'ЮТЕРНА МОДЕЛЬ ЗАВАДОСТІЙКОЇ РОБОТИ
КАНАЛУ РАДІОЗ'ЯЗКУ ТАКТИЧНОЇ ЛАНКИ УПРАВЛІННЯ
В УМОВАХ ДІЇ СИСТЕМИ РАДІОПЕРЕШКОД**

При тактичних розрахунках зони завадостійкої роботи каналів радіозв'язку UHF/VHF діапазону підрозділів військових формувань та правоохоронних органів відстані між об'єктами радіозв'язку збільшуються до кількох кілометрів. Це робить можливими такі ситуації як втрата працездатності радіоканалу, вихід засобів радіообміну за межі зони впливу системи радіоперешкод, що призводить до необхідності враховувати дальність дії радіозасобів каналу радіозв'язку.

На основі відомих математичних моделей поширення радіосигналу UHF/VHF діапазону отримана модифікована математична модель працездатності радіоканалу тактичної ланки управління в умовах дії системи радіоперешкод з урахуванням дальності роботи джерел радіовипромінювання. Під час обчислень враховується масштаб мапи місцевості, взаємне просторове розташування об'єктів, чутливість приймачів, потужність передавачів, характеристики діаграм спрямованості та орієнтація антен радіозасобів і втрати потужності сигналу залежно від характеристик місцевості. Відповідно одержані математичні співвідношення для визначення належності точок топографічної карти місцевості із нанесеною тактичною обстановкою зоні завадостійкої роботи каналу радіозв'язку в умовах дії системи навмисних завад.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Запропоновано практичний метод розрахунку меж зони завадостійкої роботи радіозасобів каналу радіозв'язку, заснований на модифікованому хвильовому алгоритмі. Метод характеризується простотою, високою швидкістю і надійністю обчислень. Збільшення розмірів зони завадостійкого радіоприйому досягається обчисленням в кожній її точці оптимальної орієнтації антени приймача сигналу за критерієм мінімізації загального коефіцієнта подавлення від системи джерел радіоперешкод. Розроблена методика комп'ютерного аналізу умов завадостійкої роботи радіоканалу VHF/UHF діапазону реалізована у програмі оперативного забезпечення роботи мобільних засобів радіозв'язку, що використовуються у тактичних ланках управління частинами та підрозділами правоохоронних органів України.

УДК 623.459

Манжос О.О., старший викладач кафедри бойового та логістичного забезпечення, начальник служби РХБЗ-начальник служби ЕБ, факультет службово-бойової діяльності Національної гвардії України, Київський інститут Національної гвардії України (м. Київ), підполковник;

Чиганов О.Д., курсант, курс № 1, факультет службово-бойової діяльності Національної гвардії України, Київський інститут Національної гвардії України (м. Київ), солдат

АКТУАЛЬНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УМОВАХ ВІДСІЧІ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РФ

Війна в Україні доводить, що війська російської федерації не дотримуються жодних міжнародних конвенцій та правил ведення війни. Яскравими прикладами є чисельні випадки застосування хімічної зброї (з початку повномасштабного вторгнення в Україну окупанти здійснили проти ЗСУ більше 815 хімічних атак) та продовжує збільшувати застосування газових гранат з використанням заборонених хімічних речовин.

Найчастіше росіяни використовують газові гранати типу К-51 та РГР з речовиною CS, саморобні пристрої споряджені хлорпікрином, також останнім часом з'явилися повідомлення про застосування ворогом гранат РГ-Во з хлорацетофеноном (який в 3-10 разів більш токсичний за CS).

Вказані хімічні сполуки відносяться до іритантів (від англ. irritant – подразливий), групи отруйних речовин подразливої дії які у незначних концентраціях викликають короточасну втрату людиною здатності до супротиву внаслідок подразнення слизових оболонок очей, верхніх дихальних

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

шляхів та інколи шкірних покривів, та призначені для застосування в якості поліцейських та навчально-тренувальні речовин.

Застосовуючи іританти під час ведення бойових дій армія РФ порушує вимоги конвенції «Про заборону розробки, виробництва, накопичення, застосування хімічної зброї та про її знищення» (Конвенція 1993 року), а саме 5-го пункту I-ї статті (кожна держава-учасниця зобов'язується не використовувати хімічні засоби боротьби з заворушеннями як засоби ведення війни).

Розробка нових газових гранат РГ-Во з використанням хлорацетофенону може опосередковано свідчити про те, що росія в 2017 році надала неправдиву інформацію про виконання взятих на себе зобов'язань відповідно до Конвенції 1993 року та може вдатися до застосування прямо заборонених цим документом бойових отруйних речовин.

Враховуючи вищесказане, а також той факт, що на території областей, де ідуть бойові, розташована велика кількість хімічно небезпечних об'єктів, руйнація яких може призвести до ураження особового складу та хімічного забруднення навколишнього середовища сильнодіючими отруйними речовинами (СДОР), актуальність питання забезпечення особового складу засобами індивідуального захисту (ЗІЗ), а особливо засобами захисту органів дихання (ЗЗОД) набуває великого значення та вимагає наявності в Національній гвардії України (НГ України) високоефективних, сучасних ЗІЗ.

На жаль велика кількість ЗІЗ, які стоять на озброєнні НГ України, прийняті на озброєння ще за радянських часів, морально та технологічно застаріли та мають прострочені терміни зберігання, що викликає сумнів щодо їхнього надійного захисту, та потребує негайної заміни.

У зв'язку з цим виникає необхідність в модернізації та удосконаленні ЗІЗ (збільшення часу захисної дії, динамічної активності то що) за рахунок розробки нових захисних тканин з використанням нанотехнологій та створення більш функціональних фільтрувально-сорбуючих матеріалів з урахуванням спеціальних вимог до них, розроблених у зарубіжних країнах, у тому числі США.

УДК 355.34:378.14

Медвідь М.М., доктор економічних наук, професор, заступник начальника з навчально-методичної роботи, Київський інститут Національної гвардії України (м. Київ), полковник;

Коба О.В., кандидат педагогічних наук, старший дослідник, доцент кафедри управління підрозділами Національної гвардії України, Київський інститут Національної гвардії України (м. Київ), полковник;

Васильєв М.В., викладач кафедри тактики та тактико-спеціальної підготовки, Київський інститут Національної гвардії України (м. Київ), підполковник;

Карнаш Є.І., старший викладач кафедри соціально-гуманітарних та правових дисциплін, Київський інститут Національної гвардії України (м. Київ), майор

ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗА ОСВІТНЬОЮ ПРОГРАМОЮ «РОЗВІДУВАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ»

Сьогодні військові частини Національної гвардії України (в/ч НГУ) реалізують нетипові для мирного часу функції, зокрема: участь у здійсненні заходів правового режиму воєнного стану, участь у виконанні завдань територіальної оборони. Важлива роль відводиться організації та здійсненню заходів, спрямованих на недопущення раптового нападу противника, зниження ефективності його вогню (ударів) по підрозділам, створенню сприятливих умов для організованого вступу підрозділів у бій та успішному виконанню ними бойового завдання, тобто бойовому забезпеченню військ (сил). Такий вид бойового забезпечення як розвідка є сукупністю заходів, що проводяться командирами, штабами і підрозділами з метою добування розвідувальних відомостей про противника і місцевість у районі майбутніх дій, необхідних для підготовки та успішного ведення бою (дій). Основні зусилля розвідки зосереджуються на своєчасному забезпеченні командирів розвідувальною інформацією, необхідною для ефективного застосування підрозділів, а також на виключенні раптовості дій противника.

Ще більш важливим є стан кадрового забезпечення зазначених процесів. Відповідно до даних Єдиної державної електронної бази з питань освіти на першому (бакалаврському) рівні підготовку за спеціальністю 254 Забезпечення військ (сил) здійснюють сім вищих військових навчальних закладів (ВВНЗ), з них Військова академія (м. Одеса) за освітньою програмою (ОП) «Організація розвідувально-інформаційної роботи у військових частинах (підрозділах)». Підготовка за цією ОП здійснюється для Збройних Сил України

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

(ЗСУ). Практичною проблемою дослідження є відсутність підготовки фахівців з розвідувального забезпечення виконання завдань підрозділами НГУ.

З метою вирішення згаданих проблем є необхідність формування освітньої програми «Розвідувальне забезпечення виконання завдань підрозділами НГУ» за спеціальністю 254 Забезпечення військ (сил) для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти тактичного рівня військової освіти. Враховуючи зміст нормативно-правових актів та специфіку службово-бойової діяльності можна визначити перелік однакових освітніх компонентів у ОП першого (бакалаврського) рівня вищої освіти тактичного рівня військової освіти ВВНЗ. Враховуючи зміст бойового статуту механізованих і танкових військ сухопутних військ ЗСУ, досвід розвідувального забезпечення виконання завдань підрозділами НГУ можна визначити перелік освітніх компонентів військово-спеціальної підготовки (фахового курсу тактичного рівня L-1B) за спеціалізацією «Розвідувальне забезпечення виконання завдань підрозділами НГУ». Авторами запропоновано такі освітні компоненти як: «Військова розвідка», «Технічні засоби розвідки», «Артилерійська розвідка», «Інженерна розвідка», «Радіаційна, хімічна, біологічна розвідка», «Застосування БПЛА та БАК», «Розвідка повітряного противника», «Обслуговування та використання ударних дронів», «Використання сучасних інформаційних технологій у розвідувальних циклах», «Процедури прийняття рішень підрозділами розвідки (країн НАТО)», «Розвідувально-аналітична діяльність», «Нормативно-правова база, сили і засоби ймовірного противника», «Бойове застосування озброєння».

Відповідно до стандартів вищої освіти України галузі знань 25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти у майбутнього офіцера (не лише у фахівця з розвідувального забезпечення виконання завдань підрозділами НГУ) повинна бути сформована здатність здійснювати всебічне забезпечення (зокрема з розвідки) підрозділу військового формування в ході бойового застосування та повсякденної діяльності. Формування цієї компетентності здійснюється у тому числі через реалізацію навчальної дисципліни «Розвідка». Зміст цієї дисципліни повинен враховувати розкриття процесу реалізації заходів різновидів розвідки в ході бойового застосування та повсякденної діяльності. В структурі програми навчальної дисципліни розкриття процесу реалізації заходів різновидів розвідки може бути представлений у вигляді окремого змістового модуля через лекційні, групові та практичні заняття. Обов'язковими елементами методики реалізації змістових модулів навчальної дисципліни є розкриття змісту нормативно-правових актів щодо реалізації заходів різновидів розвідки, застосування кейсів з метою перевірки сформованості у здобувачів вищої освіти здатності приймати рішення щодо реалізації заходів різновидів розвідки та їх безпосередньої реалізації, залучення фахівця з розвідки – учасника бойових дій з метою змістового наповнення кейсів,

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

оцінювання дій здобувачів вищої освіти за результатами реалізації ними кейсів, доведення реальних прикладів. Подальші дослідження будуть присвячені формуванню освітнього середовища для реалізації освітнього процесу підготовки фахівців з розвідувального забезпечення у Київському інституті НГУ.

УДК 355.4

Минько О.В., доктор філософії, начальник кафедри професійної підготовки центру перепідготовки та підвищення кваліфікації, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник;

Аліфіров О.Л., начальник відділення командних пунктів секції планування застосування штабу 13 бригади оперативного призначення Національної гвардії України «Хартія», військова частина 3102 (м. Дніпро), підполковник

**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ З ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ
СЛУХАЧІВ КОМАНДНО-ШТАБНОГО КУРСУ РІВНЯ L-2 ЩОДО
РОЗГОРТАННЯ ТА РОБОТИ ПУНКТИВ УПРАВЛІННЯ
ТАКТИЧНОГО РІВНЯ З УРАХУВАННЯМ ВИМОГ СУЧАСНОСТІ**

Війна в Україні накладає нові вимоги до ефективності та адаптивності системи управління військових формувань, в тому числі й Національної гвардії України (НГУ). В умовах, що швидко змінюються, критично важливим є забезпечення високого рівня координації, оперативності та гнучкості управління підрозділами. Процес визначення, акумулювання та впровадження найбільш актуальних та ефективних практик та накопиченого бойового досвіду практичної роботи пунктів управління (ПУ) з управління військами повинен бути постійно прогресуючим. Досвід управління бойовими діями з відбиття російської збройної агресії показує, що на перший план виходять деякі фактори, що безпосередньо впливають на роботу ПУ та мають враховуватись.

Фактор мобільності. Висока мобільність і здатність швидко переміщуватися є критичною для ПУ, особливо тактичного рівня. Практика показує збільшення потреби у забезпеченні ПУ достатньою кількістю транспортних засобів та портативними засобами управління, насамперед зв'язку та засобами автоматизації.

Фактор захищеності та прихованості. Загроза ракетних та артилерійських ударів й використання противником ВТЗ змушує більш ретельно підходити до вибору місця розміщення ПУ, забезпечення високого рівня захищеності, скритності управління, неухильного та постійного дотримання вимог маскування, тощо. Практика показує виникнення тенденцій до розташування ПУ

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

на збільшених відстанях від переднього краю (розташування основних підрозділів), що впливає на якість управління.

Фактор технологічної інтегрованості. Використання сучасних технологій та систем управління та зв'язку (Кропива, Starlink, тощо), БПЛА та інтеграція їх з різними видами джерел надходження розвідувальних даних – є вагомим не тільки з точки зору забезпечення ПУ, але й навченості органів управління їх використовувати.

Фактор всебічного забезпечення. Організація роботи ПУ у значній мірі залежить від якісної організації бойового та логістичного забезпечення його діяльності.

Фактор психологічного впливу. Забезпечення психологічної стійкості персоналу, здатності тривало й безперервно працювати в умовах високого стресу та невизначеності, є важливою умовою дієвої роботи ПУ.

Фактор збільшення чисельності персоналу рівня його підготовки. Наявність необхідного персоналу рівень його навчання та готовності для роботи на ПУ в сучасних мовах є ключовим фактором для здійснення ефективного управління. Знання офіцерами органів управління, що працюють на ПУ процесів прийняття рішень (ППБ, ВППР) є однією з головних професійних якостей офіцера.

Ці та інші фактори змушують існуючі системи військового управління до постійної адаптації. Так, з урахуванням сучасних воєнних факторів та введенням G/S структури в органах управління у 2021 році Центром планування застосування Об'єднаного Штабу Командування Об'єднаних Сил Збройних Сил України було розроблено та затверджено НГШ «Доктрину Про структури КП (ПУ) в об'єднаній операції». Пізніше, у 2022 році Центром оперативних стандартів і методики підготовки Збройних Сил України спільно з Головним Управлінням доктрин та підготовки Генерального Штабу ЗСУ було розроблено Методичні рекомендації «Функції та завдання структурних підрозділів ПУ (ОКП (ТОЦ) та ТКП) тактичного рівня». Вказані доктрина та рекомендації розвивають та доповнюють керівні документи щодо забезпечення функціонування органу військового управління (та інших складових сил безпеки і оборони) в готовності до виконання завдань з управління військами, відповідно до сучасних стандартів і принципів, прийнятих в збройних силах держав – членів НАТО.

Так, наприклад, на відміну від Бойового Статуту механізованих і танкових військ Сухопутних військ ЗСУ частини II, де ПУ батальйону зазначено КСП, в Доктрині система КП батальйону включає: основний командний пункт (ОКП) та його елемент – рухомий командний пункт (РКП), тиловий командний пункт (ТКП) і тактичний командний пункт (ТакКП), який створюється при необхідності рішенням командира батальйону. З огляду на те, що підрозділи НГУ беруть активну участь у відсічі збройної агресії, діють у взаємодії з ЗСУ й у зоні ведення бойових дій переходять в оперативне підпорядкування об'єднаних

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

органів управління, існує необхідність ознайомлення в процесі навчання слухачів командно-штабного курсу тактичного рівня L-2 з основами організації розгортання системи управління рівня батальйону та бригади у відповідності до керівних документів ЗСУ й з урахуванням реалій сучасності. Це дозволить більш якісно підготувати офіцерів тактичного рівня, що підвищують рівень знань в системі професійної освіти Національної гвардії України та допоможуть досягненню сумісності з іншими складовими сил безпеки і оборони.

УДК 351.746.1

Мисик А.Б., доктор військових наук, професор, професор кафедри національної безпеки та управління, Національна академія Державної прикордонної служби України (м. Хмельницький);

Карасьов Д.Л., старший викладач кафедри національної безпеки та управління, Національна академія Державної прикордонної служби України (м. Хмельницький), полковник

**МОБІЛЬНИЙ ПРИКОРДОННИЙ ЗАГІН У БОРОТЬБИ
З ДИВЕРСІЙНО-РОЗВІДУВАЛЬНИМИ ГРУПАМИ ПРОТИВНИКА
НА ДЕОКУПОВАНИХ ДІЛЯНКАХ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ**

У теперішній час мобільні прикордонні загони Державної прикордонної служби України на півночі держави охорону та захист державного кордону здійснюють в рамках стабілізаційної та оборонної операції у складі сил оборони України. За результатами оцінювання обстановки зберігається загроза застосування диверсійно-розвідувальних сил з боку росії. До складу диверсійно-розвідувальних груп (далі - ДРГ) противника входять військовослужбовці сил спеціальних операцій та головного розвідувального управління генерального штабу російської федерації, оснащені сучасним озброєнням, а також забезпеченні спеціальними засобами (нічні приціли, засоби зв'язку, засоби індивідуального захисту, навігаційне обладнання та засоби пересування тощо). Це дає їм можливість проводити заходи диверсій різного характеру.

Метою дій ДРГ противника є проведення розвідки позицій сил оборони, завдання ураження військовим або цивільним об'єктам. З аналізу бойового досвіду прикордонних підрозділів, які виконують бойові завдання в районі проведення стабілізаційної операції, встановлено, що ворожі ДРГ постійно намагаються заходити на територію прикордонних із росією районів Чернігівської та Сумської областей. Тому готовність та злагодженість підрозділів сил оборони щодо боротьби з ДРГ є важливою складовою забезпечення воєнної безпеки.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Органам управління важливо систематично підвищувати рівень підготовки, вдосконалювати тактику дій підрозділів (елементів бойового порядку) та взаємодію між підрозділами для ефективної боротьби з диверсантами. Враховуючи обстановку, яка склалась на ділянках відповідальності, завдання мобільного прикордонного загону щодо недопущення проникнення через державний кордон ДРГ противника та боротьба з ними у прикордонних районах є пріоритетним.

Бойовий досвід свідчить, що успішне виконання завдань щодо пошуку і ліквідації ДРГ противника буде залежати від узгоджувальних дій наявних та доданих сил і засобів мобільного прикордонного загону, організацію оперативно – службових дій та керівництво, яких здійснює штаб. Зазначене вимагає від штабу мобільного прикордонного загону своєчасної підготовки обґрунтованих пропозицій для прийняття рішення начальником мобільного прикордонного загону.

Для успішного виконання бойових задач з пошуку та ліквідації ДРГ противника важливим етапом в роботі органів управління є створення елементів бойового порядку сил і засобів. Бойовий порядок під час проведення контрдиверсійних заходів створюється в залежності від умов обстановки, у першу чергу, від характеру дій противника та наявних сил та засобів. Він повинен відповідати задуму дій і забезпечувати прикриття державного кордону та окремих напрямків, виявлення і затримання диверсантів, зосередження зусиль на ймовірних напрямках їх руху, своєчасне здійснення маневру, підтримання безперервної взаємодії і зручність керівництва.

УДК 355.422

Михайлишин О.О., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри воєнного мистецтва, Національна академія Державної прикордонної служби України (м. Хмельницький), полковник;

Шенько О.Ф., старший викладач кафедри воєнного мистецтва, Національна академія Державної прикордонної служби України (м. Хмельницький), полковник;

Томків І.О., кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри воєнного мистецтва, Національна академія Державної прикордонної служби України (м. Хмельницький)

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ ПРОТИВНИКА У ХОДІ ПЛАНУВАННЯ СТАБІЛІЗАЦІЙНИХ ДІЙ У ПОСТКОНФЛІКТНИЙ ПЕРІОД

Актуальність статті полягає в наступному. Після запровадження у ЗС України військових стандартів та системи оперативних стандартів,

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

головними завданнями підготовки навчальних роках визначалось: поетапне набуття органами військового управління, військами (силами) оперативних (бойових) спроможностей для виконання навчально-бойових завдань за визначеними стандартами; забезпечення набуття спроможності щодо планування застосування міжвидових угруповань військ (сил) та управління ними, створення міжвидових тактичних груп (на ротаційній основі) зі складу військових частин (підрозділів) Сил постійної готовності та здійснення їх повномасштабної підготовки до виконання поставлених завдань у складі міжвидових угруповань військ (сил) з урахуванням положень «Концепції оперативних (бойових) спроможностей військ (сил) ЗС України». Результати проведеного аналізу командно-штабних навчань вказують на систематичні труднощі з оцінюванням противника у ході планування стабілізаційних дій у постконфліктний період.

Тому обґрунтування шляхів удосконалення методики оцінювання противника є складовою успіху стабілізаційних дій у постконфліктний період.

Стабілізаційні дії військ – форма воєнних дій. Під час організації виконання завдань повинні враховуватися особливості. Оцінка противника - це творча робота відповідних посадових осіб з визначення бойового складу положення і стану угруповання противника та прогнозування його майбутніх дій, яка ведеться із завданнями: узагальнення даних про склад, положення і стан угруповання противника, його дій у минулому; оцінки складу, положення і стану угруповання противника і характеру його дій у теперішній час; прогнозування варіантів можливих дій угруповання противника у майбутньому.

Важливість оцінки противника полягає у тому, що на основі проведених висновків командир приймає рішення. Отже від достовірності визначення противника та імовірності спрогнозованих його дій залежить правильність прийняття рішення, а врешті решт і результат усього бою. Саме цим визначається ключова роль оцінки противника у процесі прийняття рішення командиром.

Оцінка противника здійснюється у результаті опрацювання розвідувальної інформації. Необхідно під час оцінки противника керуватися певними науковими методами, прийомами і правилами, які через упорядкування цієї роботи можуть значно спростувати її, і, у той же час, суттєво підвищити ефективність самої оцінки.

Оцінка противника в основному є суб`єктивним процесом. У вирішальній мірі вірність її кінцевих результатів залежить від професіоналізму у першу чергу начальника розвідки і його підлеглих. Визначення сильних і слабких місць в угрупованні противника є важливим питанням, від урахування якого суттєво залежить хід бою. Правильно виявлені слабкі місця дають змогу командирі визначити у своєму рішенні заходи впливу на ці місця з метою якнайефективніше вразити їх і спробувати розірвати загальний ланцюг боєздатності протилежного

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

угруповання, що дозволить у підсумку виконати бойове завдання з меншими втратами. З іншого боку, визначення сильних місць у противника сприяє правильному прийняттю рішення щодо їхньої, так би мовити, «нейтралізації» всіма можливими шляхами. Наприклад, прийняття рішення на проведення спеціальних заходів маскуванню і інженерного обладнання позицій засідок для їх приховання від незаконних збройних формувань.

Крім того під час стабілізаційної операції необхідно додатково врахувати суспільно-політичну обстановку. Мета оцінювання суспільно-політичної обстановки – забезпечити командира об'єктивною інформацією щодо соціально-політичних особливостей регіону з урахуванням негативних чинників під час створення замислу і прийняття управлінських рішень, планування заходів морально-психологічного забезпечення та цивільно-військового співробітництва, прогнозування можливостей суспільної підтримки та ставлення місцевого населення до дій підпорядкованих військ (сил) під час виконання ними завдань за призначенням.

Оцінка противника у будь-якому виді бойових дій за різних умов обстановки ставить високі професійні вимоги до командирів, штабів і фахівців-розвідників. Вони повинні глибоко знати теорію і характер ведення сучасних операцій і бою, володіти діалектичною логікою, математичними і аналітичними методами аналізу.

Напрямок подальших досліджень вважаємо: впровадження стандартизаційних угод (STANAG) для уніфікації оцінювання противника з збройними силами усіх країн-членів НАТО. Крім того слід звернути увагу на прогнозування можливого характеру дій противника, відповідно до MDMR.

УДК 355.421:004.7

Могилевич Д.І., доктор технічних наук, професор, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (м. Київ), полковник;

Долженко Г.В., ад'юнкт науково-організаційного відділу, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (м. Київ), майор

**АНАЛІЗ СТРАТЕГІЙ ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ
КОМУНІКАЦІЙНОГО ОБЛАДНАННЯ**

Прогнозоване обслуговування (Predictive Maintenance) є сучасною стратегією технічного обслуговування, що використовує аналітику даних, машинне навчання та прогнозоване моделювання для попередження виходу з ладу комунікаційного обладнання. Воно використовує дані в режимі реального

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

часу з датчиків, дані про попередні стани та вплив зовнішніх факторів, щоб передбачити та запобігти відмовам.

Основна мета прогнозованого ТО – максимізувати термін експлуатації обладнання, мінімізувати незаплановані простої та оптимізувати ресурси, які необхідні для обслуговування.

Ключовими елементами прогнозованого ТО є постійний моніторинг стану обладнання, на його основі збір даних та прогнозування потенційних збоїв та відмов.

Традиційні стратегії технічного обслуговування – профілактичне та реактивне, широко використовується при експлуатації техніки зв'язку. Кожна з них має власний набір характеристик, переваг та недоліків.

Профілактичне обслуговування має такі недоліки: регулярні планові перевірки, змащення, регулювання та заміна деталей збільшують час простою. Інтервали часто залежать від часу або наробітку, а заходи обслуговування виконуються незалежно від того, чи є ознаки погіршення технічного стану чи ні.

Реактивне обслуговування може призвести до незапланованих простоїв, ремонт проводиться вже після того, як поломка або відмова відбулась.

Профілактичне обслуговування має на меті мінімізувати ризик збоїв та відмов за допомогою регулярного технічного обслуговування, а реактивне вирішує ці проблеми в міру їх виникнення. Обидві ці стратегії є також доволі ресурсозатратними та мають обмеження. Прогнозоване технічне обслуговування використовує моніторинг технічного стану, аналіз даних і машинне навчання для ефективнішого прогнозування та запобігання збоєм та потенційним відмовам.

Роль збору даних є ключовою для ефективності прогнозованого ТО. Вони слугують основою для побудови моделей, що дозволяє ефективно планувати заходи з технічного обслуговування. Якість, повнота та актуальність безпосередньо впливають на точність та надійність прогнозованих моделей.

Алгоритми машинного навчання відіграють ключову роль у прогнозованому обслуговуванні. Вони дозволяють аналізувати великі обсяги даних, зібраних з датчиків, що контролюють стан обладнання, виявляти закономірності, які свідчать про те, що обладнання може незабаром вийти з ладу та прогнозувати час, коли обладнання ймовірно вийде з ладу.

Впровадження прогнозованого ТО має ряд викликів:

Якість та доступність даних – потрібно впроваджувати надійні процеси збору даних, інвестувати в якісні датчики та забезпечити повноту та точність даних.

Складність систем обладнання – необхідно використовувати передові методи машинного навчання та розглянути можливість використання цифрових двійників для моделювання складних систем.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Вартість реалізації – вимагає значних початкових витрат на встановлення датчиків та інфраструктуру передачі даних, але в перспективі буде скорочувати час простою та витрат на обслуговування.

Безпека та конфіденційність даних – необхідно впроваджувати надійні заходи кібербезпеки, правила конфіденційності даних та здійснювати контроль доступу до даних.

Кваліфікований обслуговуючий персонал – вимагає постійного навчання та підвищення рівня знань в персоналу, що експлуатує комунікаційне обладнання.

Сфера прогнозованого ТО швидко розвивається завдяки технологічному прогресу та все більшій увазі до прийняття рішень на основі даних. Сучасні тенденції вказують на перехід до більш інтелектуальних, автоматизованих і спільних підходів до прогнозованого обслуговування.

УДК 355.551

Назаренко О.Л., старший викладач кафедри тактики, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків) підполковник;

Константінов С.О., науковий співробітник науково-дослідного відділення перспектив розвитку та проблем супроводження моделей операцій, бойових та спеціальних дій, Центр імітаційного моделювання, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), майор

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМИ ІМІТАЦІЙНОГО МОДЕЛЮВАННЯ JSATS У ПРАКТИЦІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

У провідних країнах світу для низки ланок управління військами багато років застосовують різноманітні системи моделювання бойових дій. Застосування цих систем є пріоритетною галуззю яка пов'язана з підвищенням ефективності використання військових підрозділів під час підготовки до ведення бою або дій.

Основними формами підготовки командирів та органів управління складових сектору безпеки і оборони України залишаються командно-штабні навчання (КШН) із залученням військових формувань видів збройних сил (родів військ і спеціальних військ), інших військових формувань та правоохоронних органів, перевірка бойової готовності, тренування та збори керівного і командного складу.

Підвищення рівня підготовки командирів забезпечують за допомогою систем імітаційного моделювання бойових дій, які надають можливість

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

командирам і штабам відтворювати завдання із залученням мінімальної кількості особового складу, техніки і коштів. Ці системи надають досвід у відпрацюванні навичок організації і ведення бойових дій, дослідження способів використання підрозділів та новітніх зразків озброєння і військової техніки.

На сьогодні існує багато систем імітаційного моделювання: MILES, STEEL BEASTS, SPECTRUM, JCATS та інші. Однією із найпотужніших сучасних систем імітаційного моделювання на ринку військових тренажерів є JCATS (*Joint Conflict and Tactical Simulation*). Система JCATS надає можливість навчати війська виконувати велику кількість бойових завдань, моделювати наземні, повітряні і морські операції (бойові дії), заходи з логістики, моделювати тактику дій окремих підрозділів та формувань на різних типах місцевості та інше.

Вищевказана система широко застосовується під час навчань в Центрах імітаційного моделювання складових сектору безпеки і оборони нашої країни для проведення КШН з метою набуття тими, хто навчається, практичного досвіду у виконання бойових завдань під час реальних (бойових) умов.

Система JCATS крім навчання командирів і штабів може використовуватися для підготовки до реальних військових операцій. Для вирішення цього завдання запропонований алгоритм дій. На початку моделювання проводиться аналіз ситуації під час якого військові аналітики збирають і аналізують дані щодо обстановки яка склалася, географії регіону, сил ворога, а також соціальних і політичних факторів. Моделюються сценарії військових дій, що створюються на основі зібраних даних. Визначаються основні цілі та завдання, які необхідно досягти в рамках військової операції. Проводиться моделювання для відтворення сценаріїв і оцінки різних стратегій дій із застосуванням програми імітаційного моделювання JCATS. Визначаються ефективні стратегії та виявляються в них слабкі місця, здійснюється аналіз результатів моделювання.

Наступним кроком є коригування стратегій, що проводиться на основі аналізу результатів, воно полягає у внесенні змін в стратегію та тактику для досягнення більш ефективних результатів. Надалі проводиться тренування під час якого і здійснюється підготовка військових кадрів. Навчаємі тренуються використовуючи програму JCATS, пробують використання різних стратегій і тактик у віртуальних воєнних сценаріях. Цей процес дозволяє військовим стратегам та аналітикам визначити оптимальні варіанти дій і максимізувати ефективність військових операцій.

Отже, використання програми імітаційного моделювання JCATS для складових сектору безпеки і оборони нашої країни дає можливість навчати командирів і виробляти найкращі способи дій для виконання завдань підрозділами отримуючи при цьому найбільшу ефективність при мінімальних затратах.

УДК 355.5

Немеришин В.М., викладач кафедри забезпечення державної безпеки, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), майор

ОСОБЛИВОСТІ ЗНИЩЕННЯ БРОНЬОВАНОЇ ТЕХНІКИ ПРОТИТАНКОВИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ

Захист Вітчизни, незалежності і територіальної цілісності є священним обов'язком кожного її громадянина у надскладних умовах збройної боротьби із зовнішньою агресією, протистояння сепаратистським зазіханням на сході нашої держави, військовослужбовці продемонстрували єдність, організованість, здатність до вирішення поставлених перед ними задач. Головним завданням підготовки особового складу протитанкових підрозділів є підвищення якості підготовки військових фахівців з урахуванням вимог їх всебічної готовності до виконання військового обов'язку в умовах сучасної війни.

Систематично організована боротьба з танками заснована на максимальному використанні тактичних недоліків танків, може привести до рішучого успіху. Однак з переконливістю з'ясувалося, що якого не будь одного універсального засобу для боротьби з танками, не існує. Тільки пильність розвідки, ретельне використання природних і штучних перешкод, тісна взаємодія всіх родів військ та залізна витримка піхоти можуть забезпечити успіх оборони. Організація боротьби з танками вимагає, перш за все, ознайомлення військовослужбовців з властивостями та ТТХ танків ймовірного противника. Військам необхідно знати вразливі місця танків, щоб мати можливість в разі потреби відкрити по ним дійсний вогонь. Кожного слід ознайомити з можливостями бойового застосування танків. Лише в цьому випадку війська зможуть доцільно діяти під час ворожих танкових атак. Слід зауважити що розуміння небезпеки, що загрожує з боку танків, але в той же час, усвідомлюючи дійсність своїх оборонних засобів, повинні впевнено та безстрашно вести оборону проти танків. Тобто повинні швидко класифікувати броньову ціль, швидко визначити дистанцію до неї і, знаючи її слабкі місця, за допомогою наявного протитанкового засобу – швидко її знищити.

Організація боротьби з танками повинна базуватися на ретельному вивченні місцевості, штучних перешкод (ровів, танкових бар'єрів і т. п.) можуть застосовуватися лише у виняткових випадках. Якщо умови місцевості не сприяють маневруванню танків, то досить прийняти елементарні заходи захисту. Протитанкові засоби повинні бути зосереджені на танконебезпечних напрямках. Відомості про присутність танків дає наземне і повітряне спостереження (БПЛА та аерофотознімання), виявлений шум моторів, дані

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

розвідки та показання полонених. Поява танків завжди служить вірною ознакою близької атаки. Зважаючи на це, виявлення танків є найважливішим завданням розвідки. На ділянках фронту, що встановилися, засоби польової фортифікації та вогневої оборони грають провідну роль.

УДК 342/351

Олешко Д.О., кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри прикордонної служби, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, (м. Хмельницький), підполковник;

Синишин М.М., заступник начальника кафедри прикордонної служби, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, (м. Хмельницький), полковник;

Глівінська Л.О., курсант, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, (м. Хмельницький), солдат

СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ НА ТАКТИКУ ДІЙ ТА БОЙОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДРОЗДІЛІВ СИЛ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ ЗА ДОСВІДОМ ПРОТИСТОЯННЯ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

Сучасна тактика дій підрозділів, які безпосередньо беруть участь в бойових діях. В 21 столітті враховуючи сучасні розробки озброєння, технологій війни і військової техніки застарілі методи ведення війни, такі як: «всі разом стінка на стінку» стали не на часі. Бойові підрозділи почали використовувати нові тактики, як для наступальних (штурмових) дій, так і для оборонних.

Наступальні (штурмові дії) наразі ведуться малими бойовими групами під постійним наглядом дружнього безпілотного літального апарату та трансляцією на командно спостережений пункт за для контролю постійно змінної обстановки та своєчасного керування діями бойових груп.

Досвід показує, що перед застосуванням бойових груп, спочатку проводиться повітряна та наземна до-розвідка та планування наступальних (штурмових) дій, визначення слабкого місця для подальшого вдалого вклинення штурмової групи. Спланувати основні та запасні маршрути руху, як для накату так і для відкату. Артилерійська підготовка наявними вогневими засобами з залученням вогневих засобів старшого начальника. Підхід штурмової групи та групи закріплення с дистанцією між ними 500-800 метрів, в залежності від характеру місцевості, здійснювати одночасно з вогнем по позиціях противника групою прикриття. Командир, має постійно слідкувати за місцем розміщення бойових груп, за перенесенням вогню групою прикриття та не допущення влучання по штурмовій групі або групі закріплення.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Оборона здійснюється зараз наступним чином, невеличкі окопи та траншеї, розташування яких більш схильне до зайняття вигідних позицій та висот з облаштуванням довготривалих вогневих точок за для перекриття більшої ділянки місцевості, лисячі нори, підземні ходи. Сучасна оборона є досить ефективною, так як ми керуємося стандартами НАТО, багато бійців, були залучені до навчань які проводилися і країнах Європейського Союзу, там вони набули нових навичок стратегії, ведення оборонного бою, наразі ми ефективно та з малим відсотком втрат виконуємо бойові завдання. Важливим аспектом, ведення бойових дій можна зазначити вміле командування старших командирів, які вже за другий рік війни планують бойові дії за допомогою новітніх технологій, наприклад українська розробка « кропива» стала в нагоді як в оборонному бою так і в наступальних маневрах.

Спілкуючись з командирами, які перебувають на передових позиція та утримують оборонну, можу зазначити , що на фронті досить багато молодих бійців- патріотів, які з початкового рівня пройшли всі етапи освоєння та не здалися, вони забезпечили належний морально психологічний стан бійців, змогли згуртувати свої підрозділи та запобігти деморалізації .

Отже, після повномасштабного вторгнення, наша країна зміна стратегію ведення війни, модернізувала та посилила напрямки ведення бою, провела закордонні навчання з набуттям нових навичок у всіх сферах військового мистецтва. В результаті було проведено багато успішних операцій.

Стратегія – запорука успіху воєнної справи.

УДК 355.5/36

Онопрієнко О.С., доктор філософії, заступник начальника кафедри забезпечення державної безпеки, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

ЗАСТОСУВАННЯ FPV ДРОНІВ ДЛЯ ЗНИЩЕННЯ БРОНЬОВАНИХ НАЗЕМНИХ ТА ПОВІТРЯНИХ ЦІЛЕЙ

У сучасних умовах збройного конфлікту використання безпілотних літальних апаратів (БПЛА) особливо FPV (FirstPersonView) дронів стає все більш поширеним. Особливо важливим є застосування FPV дронів для знищення броньованих наземних цілей. FPV дрони забезпечують можливість віддаленого керування та візуального спостереження в реальному часі, що робить їх ефективними засобами для виявлення та ураження броньованих цілей та скупченню особового складу противника.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Однією з ключових переваг FPV дронів є їх можливість виявлення броньованих цілей в областях, недоступних для звичайних літальних апаратів. Завдяки вбудованим камерам та іншим сенсорам, FPV дрони можуть виявляти броньовані наземні та повітряні цілі та передавати відеозображення оператору в реальному часі. Це дозволяє оператору точно визначити місце розташування цілі, її тип та рух, що створює можливість для подальшого ураження.

Крім того, FPV дрони можуть бути озброєні різноманітними засобами ураження, такими як ракети, гранати або інші боєприпаси. Це робить їх ефективними засобами для знищення броньованих наземних та повітряних цілей, зокрема знищення авіаційної техніки в місцях їх базування та в ході виконання бойових завдань.

Проте, варто враховувати, що застосування FPV дронів для знищення повітряних цілей також має свої обмеження. Зокрема, обмежена вантажопідйомність дронів може обмежити їх можливості в ураженні швидкісних повітряних цілей. Також важливо враховувати можливі ризики втрати зв'язку з дроном або збоїв в його роботі, що може призвести до непередбачуваних наслідків.

Застосування FPV дронів для знищення броньованих наземних та повітряних цілей відкриває нові можливості для ведення бойових операцій. Їх висока мобільність, можливість віддаленого керування та візуального спостереження робить їх ефективними засобами для виявлення та ураження як броньованих наземних так і повітряних цілей. Однак, для успішного використання FPV дронів необхідно ретельно вивчити їх технічні характеристики, обмеження та потенційні ризики, що можуть виникнути в ході ведення бойових дій.

УДК 355.5/36

Онопрієнко О.С., доктор філософії, заступник начальника кафедри забезпечення державної безпеки, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник;

Ковальов І.В., кандидат військових наук, доцент кафедри забезпечення державної безпеки, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

ПІДХОДИ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ КРУГОВОЇ ОБОРОНИ

Основні зусилля підрозділу в обороні зосереджуються на очікуваному напрямку головного удару противника та на утриманні найбільш важливого району (об'єкта) місцевості. Побудова кругової оборони повинна створювати

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

наростаючу протидію, яка дозволяє не допустити прориву противником району оборони (опорного пункту) і створити умови для його знищення.

Робота командира і штабу з підготовки бою (дій) залежить від умов обстановки, отриманого завдання і наявності часу та може проводитися методом послідовної або паралельної роботи, а також комплексно шляхом поєднання різних методів. У залежності від обстановки та наявності часу послідовність роботи командира батальйону (роти) з підготовки кругової оборони може бути й іншою. Більшу частину часу потрібно надати підпорядкованим підрозділам для безпосередньої підготовки до виконання завдання.

Залежно від характеру місцевості підрозділи в опорному пункті механізованої (танкової) роти можуть розташовуватися кутом назад, уступом та мати інше розташування, яке забезпечує найкращу організацію системи вогню перед фронтом і на флангах опорного пункту.

Додані механізований (танковий) роті танкові (механізовані) підрозділи займають оборону в їх опорних пунктах. Система опорних пунктів і вогневих позицій батальйону (роти) включає: опорні пункти рот (взводів); вогневі позиції артилерії, танків, БМП (БТР), ПТРК та інших штатних і доданих вогневих засобів, вогневі (стартові) позиції засобів ППО; траншеї і ходи сполучення. В батальйоні, крім того, може створюватись позиція бойової охорони. При фортифікаційному обладнанні взводного опорного пункту командир взводу особисто здійснює розбивку окопів, на відділення, траншеї та ходів сполучення, залучаючи для цього командирів відділень. Бойовий порядок підрозділу залежить від отриманого завдання, характеру місцевості і дій противника, складу підрозділу та інших факторів.

УДК 623.2

Онопрейчук Д.В., кандидат технічних наук, доцент, начальник відділу внутрішнього забезпечення якості освіти, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), майор;

Савін А.А., старший викладач кафедри забезпечення державної безпеки, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

**АНАЛІЗ ТЕМПУ ВИКОНАННЯ ІНЖЕНЕРНИХ РОБІТ ПІДРОЗДІЛОМ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ
ВАЖЛИВОГО ДЕРЖАВНОГО ОБ'ЄКТА**

Під час воєнного стану одним із головних завдань Національної гвардії України є охорона та оборона важливих державних об'єктів. Метою оборони

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

об'єкта є відбиття наступу противника та недопущення захоплення або ж руйнування об'єкта противником. Як правило, оборона об'єкта організовується в системі територіальної оборони. Для оборони територія об'єкта, що охороняється та прилегла до нього місцевість розбивається на відповідні сектори та організовується система опорних пунктів, що становить основу оборони об'єкта. Тобто, широко проводяться роботи з інженерного обладнання місцевості. Насамперед влаштовуються фортифікаційні споруди, загородження, виконання інженерних заходів щодо маскуванню, підготовка шляхів маневру, підвозу, евакуації та ін.

Виконання інженерних робіт першої черги забезпечує живучість підрозділу з показником 0,4-0,5. Інженерні роботи другої черги збільшують показник живучості підрозділу до 0,6-0,7. Подальші інженерні роботи призводять до максимального показника живучості (з точки зору інженерного обладнання) 0,8.

Враховуючи бойовий порядок військової частини при обороні важливих державних об'єктів, її організаційно-штатну структуру та розміри сучасних об'єктів, що охороняються, то можна припустити, що об'єм інженерних робіт дорівнюватиме об'єму робіт при обладнанні району оборони механізованого батальйону. Тобто, можна сказати про те, що відповідно до вимог керівних документів на фортифікаційне обладнання району оборони механізованому батальйону з забезпеченням максимального показника живучості підрозділу відводиться 3 доби. Слід зауважити, що механізований батальйон Збройних сил України має більшу чисельність особового складу, озброєння та інженерних машин в порівнянні з підрозділами Національної гвардії України з охорони та оборони важливих державних об'єктів.

Розрахунки показують, що підрозділи Національної гвардії України з охорони та оборони важливих державних об'єктів зможуть забезпечити максимальний показник живучості підрозділу лише на 5-6 добу. Отже, постає нагальна потреба щодо напрямків досягнення максимальної живучості підрозділів Національної гвардії України з охорони та оборони важливих державних об'єктів.

Такими напрямками можуть бути:

- перегляд штатної належності підрозділів Національної гвардії України з охорони та оборони важливих державних об'єктів та приведення їх (на період дії воєнного стану) до штатів частин (підрозділів) Збройних сил України;
- забезпечення підрозділів Національної гвардії України з охорони та оборони важливих державних об'єктів додатковою інженерною технікою (машинами інженерного озброєння)

Виконання лише другого пункту (з розрахунком необхідної інженерної техніки) дало б змогу забезпечити максимальну живучість підрозділу Національної гвардії України з охорони та оборони важливих державних об'єктів.

УДК 356

Павлов Д.В., кандидат військових наук, с.н.с., старший науковий співробітник науково-дослідного центру, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

НАПРЯМКИ ДОСЛІДЖЕНЬ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СТРІЛЕЦЬКОЇ ЗБРОЇ ДЛЯ ЗАХИСТУ ВІЙСЬК ВІД МАЛОРОЗМІРНИХ БПЛА ПРОТИВНИКА

Інтенсифікація використання безпілотних літальних апаратів (БПЛА) підрозділами низових тактичних ланок при веденні бойових дій, що спостерігається у наш час, викликає необхідність пошуку нових підходів до захисту від різних типів БПЛА на тактичному рівні. На даний час маємо ситуацію, яка завжди характеризує появу нових засобів ураження – розвиток засобів та способів захисту відстає від розвитку засобів ураження. Зі зведень щодо поточних бойових дій бачимо, що все частіше підрозділи тактичної ланки з обох сторін стають беспорядними в умовах використання БПЛА різних типів противником. Очікувано, що згодом буде винайдено дієві засоби та способи боротьби з різними БПЛА противника, в тому числі і у тактичній ланці. Однак це вимагатиме значного часу на відповідні дослідження, розробки та випробування таких засобів, здійснення серійного виробництва та комплектування ними військ із урахуванням супутніх заходів відпрацювання способів їх застосування та навчання особового складу, тощо. В той же час війська вже сьогодні серйозно потерпають від використання БПЛА противником та потребують захисту. Отже необхідно терміново винаходити доступні для підрозділів низової тактичної ланки засоби протидії БПЛА противника. Такі засоби могли б у найближчій час хоча б частково збільшити захищеність військ від БПЛА противника.

Найбільш доступним та розповсюдженим засобом ураження, що наявний у будь-якому підрозділі є стрілецька зброя. Розміри та динамічні параметри більшості сучасних малорозмірних БПЛА дозволяють вважати їх доступними для стрілецької зброї цілями. Енергії поражаючого елемента будь-якого зразка сучасної стрілецької зброї буде цілком достатньо для нанесення критичних пошкоджень малорозмірному БПЛА. Необхідною умовою при цьому є «організація зустрічі» поражаючого елемента стрілецької зброї з відповідними конструктивними частинами БПЛА. З цією метою доцільно провести відповідні дослідження за наступними напрямками.

По-перше, провести класифікацію та виявити характерні параметри різних типів БПЛА, що мають значення для опису їх у вигляді цілей для ураження стрілецькою зброєю. БПЛА, які представляють інтерес у цьому випадку є, перш

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

за все, малі розвідувальні БПЛА, БПЛА, що використовуються для скидання боєприпасів та ударні БПЛА-снаряди типу FPV.

Далі необхідно дослідити питання виявлення відповідних цілей, наведення зброї та безпосередньо ураження даних цілей, що передбачає дослідження та розробки за наступними напрямками:

- вивчення характеристик сучасних засобів, що можуть використовуватись для спостереження і виявлення маловисотних повітряних цілей стрілецькими підрозділами, а також відповідних засобів цілевказування;

- вивчення можливостей стрілецьких підрозділів щодо ведення спостереження, виявлення маловисотних повітряних цілей, відповідного оповіщення та цілевказування у різних умовах обстановки;

- розроблення рекомендацій щодо засобів та способів спостереження, виявлення маловисотних повітряних цілей, оповіщення та цілевказування у стрілецьких підрозділах;

- вивчення можливостей наведення зброї стрілецьких підрозділів при стрільбі по маловисотним повітряним цілям;

- визначення точки прицілювання при стрільбі по маловисотним повітряним цілям зі зброї стрілецьких підрозділів з використанням штатних прицільних пристосувань;

- розроблення рекомендацій щодо удосконалення прицільних пристосувань зброї стрілецьких підрозділів для стрільби по маловисотним повітряним цілям;

- вивчення можливостей сучасних та перспективних засобів механізації та автоматизації наведення зброї;

- вивчення імовірності ураження маловисотних повітряних цілей різного типу поражаючими елементами зброї стрілецьких підрозділів;

- вивчення можливостей інших типів зброї, що може бути використана стрілецькими підрозділами для ураження маловисотних повітряних цілей;

- розроблення рекомендацій (технічних рішень) щодо удосконалення зброї стрілецьких підрозділів для стрільби по маловисотним повітряним цілям.

Таким чином, одним із доступних у найближчій перспективі засобів боротьби з малорозмірними БПЛА є стрілецька зброя, потенціал якої у даному напрямку потребує розкриття.

УДК 355.4

Палка В.М., старший викладач кафедри забезпечення державної безпеки, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

ТАКТИКА ДІЙ МИРОТВОРЧИХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ МІЖНАРОДНИХ МИРОТВОРЧИХ ЗАВДАНЬ

Реалії сучасного світу змушують військові формування багатьох країн брати на себе такі функції, які вони до цього часу ніколи не виконували. Це, зокрема участь в миротворчих операціях і боротьба з тероризмом.

Наша держава, як член ООН та ОБСЄ, усвідомлюючи свою відповідальність у справі підтримання міжнародного миру і безпеки, бере активну участь військовими підрозділами і цивільним персоналом у миротворчій діяльності під егідою ООН та інших міжнародних організацій. Роль миротворчої діяльності у забезпеченні національної безпеки, зміцненні міжнародного авторитету України як демократичної суверенної держави, розвитку її Збройних Сил і інших військових формувань має тенденцію до постійного зростання.

Це обумовлено низкою об'єктивних причин, головними серед яких є:

- активна участь України у розбудові нової системи європейської безпеки, що ґрунтується на пріоритеті політичних, економічних і дипломатичних засобів перед воєнними, у тому числі визначений керівництвом нашої держави курс на повноправну участь у оновленій Організації Північноатлантичного Договору (НАТО);

- нагальна потреба в об'єднанні та координації зусиль міжнародної спільноти для відповіді на нові виклики й загрози шляхом зміцнення наявних та створення нових механізмів запобігання негативним явищам і врегулювання криз;

- необхідність прискорення розвитку Воєнної організації України (ВОУ), що вимагає використання світового досвіду і знань, набутих в цій сфері як іншими державами, так і Україною.

Відбуваються суттєві зміни у спектрі загроз для національної безпеки України. Якщо на початку часу існування незалежної України найбільш небезпечними вважалися масштабні зовнішні загрози, то реалії сучасності вказують на збільшення небезпечності внутрішніх кризових ситуацій, багато в чому схожих на ті, з якими доводиться зіштовхуватись під час проведення міжнародних миротворчих операцій (ММО). Тому вивчення досвіду миротворчої діяльності Збройних Сил України, НГУ та Міністерства внутрішніх справ України має важливе значення для національної безпеки держави. Тим більше, можна зазначити, що в Законі військовослужбовці Національної гвардії України можуть залучатися для участі у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки в складі миротворчого персоналу або миротворчого контингенту.

УДК 355.4

Палка В.М., старший викладач кафедри забезпечення державної безпеки, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник;

Немеришин В.М., викладач кафедри забезпечення державної безпеки, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), майор

ОСНОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ПІДРОЗДІЛАМИ ПІД ЧАС ВИХОДУ З ОТОЧЕННЯ

Національна гвардія України відіграє важливу роль у забезпеченні безпеки країни та захисті національних інтересів, тому важливо розглянути особливості виконання завдань у складних ситуаціях, таких як оточення.

Основними особливостями виконання завдань підрозділами під час виходу з оточення є:

1. Гнучкість та мобільність. Підрозділи повинні бути готові до швидкої мобілізації та пересування для виходу з оточення. Вони повинні мати необхідні ресурси та засоби для швидкого пересування та виконання завдань.

2. Координація з іншими підрозділами. У складних ситуаціях, таких як оточення, важливо, щоб підрозділи співпрацювали та координували свої дії для ефективного виходу з оточення. Комунікація та спільність дій грають ключову роль у досягненні успішного результату.

3. Використання сучасних технологій. Підрозділи повинні володіти сучасними технологіями та засобами зв'язку для ефективної комунікації та координації дій під час виходу з оточення.

4. Тренування та підготовка. Важливо, щоб підрозділи регулярно тренувалися на сценаріях виходу з оточення та були готові до швидкого та ефективного реагування на подібні ситуації.

Таким чином, хочу підкреслити, що виконання завдань підрозділами під час виходу з оточення вимагає від них високої готовності, професіоналізму та спроможності працювати в умовах стресу. Тільки завдяки відповідній підготовці та координації дій підрозділи зможуть успішно виходити з оточення та в подальшому виконувати поставлені завдання.

УДК 355.535

Панченко О.Г., старший викладач кафедри тактики, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

ДЕКОНТАМІНАЦІЯ ТРОФЕЙНОЇ ЗБРОЇ ТА БОЙОВОЇ ТЕХНІКИ В УМОВАХ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

В умовах ведення активних бойових дій на сході і півдні нашої країни, відбувається збройне протистояння силових структур великій кількості живої сили та техніки окупаційних військ противника та масове їх знищення. Під час ведення штурмових дій, зачистці захоплених позицій, звільнених від окупантів територій або просто невмілих та безпорадних дій підрозділів агресора, під контроль наших силових структур потрапляє велика кількість трофейної зброї та техніки противника.

З боку окупанта нашим військовим досить часто доводиться протистояти збройним формуванням до складу яких входять колишні ув'язнені які відбували покарання в місцях позбавлення волі та ті що відносяться до неблагонадійних верст населення. Враховуючи це, не слід виключати той факт, що більшість із них можуть бути заражені важкими інфекційними захворюваннями зокрема відкритими формами туберкульозу, ВІЛ та гепатитом С. За повідомленням Головного управління розвідки Міністерства оборони України, для маркування інфікованих бойовиків, командування росіян змушує їх вдягати на руку червоні браслети у випадку наявності ВІЛ, та білі – у випадку гепатиту та туберкульозу. У розвідці також додають, що російські медики «системно відмовляються» надавати допомогу пораненим з важкими інфекційними захворюваннями. В результаті знищення даного контингенту підрозділами наших військ за допомогою ручних гранат, протитанкових та протипіхотних мін, мінометів та артилерії частки крові та біоматеріалів ворога лишаються на трофейній зброї та техніці противника, що вціліла.

При потраплянні такого озброєння до рук наших підрозділів гостро виникає ризик не бойових втрат серед наших військовослужбовців а саме інфікування їх вищеперерахованими хворобами.

Деконтамінація – процес проведення медико-санітарних заходів з метою усунення хімічних, радіаційних, біологічних речовин з поверхні тіла людини, озброєння та техніки які можуть становити загрозу для життя. Для проведення деконтамінації особистої зброї особовому складу при виконанні бойових завдань мали б видаватись індивідуальні засоби для спеціальної обробки такі як ІДП та ІДП-1. Дані засоби призначені для проведення дегазації зброї зараженої бойовими отруйними речовинами та нажаль не є ефективними в знешкодженні

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

вірусних інфекцій, а враховуючи те, що всі вони виробництва часів радянського союзу то в наявності їх практично не лишилось.

Для запобігання інфікування особового складу, при знаходженні трофейної зброї та техніки для подальшого її використання обов'язково слід проводити заходи з деконтамінації підручними засобами, та якщо дозволяє обстановка, за допомогою санітаїзерів (спиртових розчинів) які в досить великій кількості постачаються на передову волонтерами. За їх відсутності можна використовувати бензин чи керосин з подальшою обробкою мастилом. В умовах коли виконання цих маніпуляцій не є можливим для проведення деконтамінації можна використати кип'яток температурою 100 °С. Максимально мінімізувати контакти з трофеями голими руками до проведення деконтамінації.

УДК 623.4

Пашенко В.В., кандидат технічних наук, докторант докторантури та ад'юнктури, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

ПРО НЕОБХІДНІСТЬ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ТАКТИКО-ТЕХНІЧНИХ ВИМОГ ДО БОЙОВОГО ЕКІПРУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ СИЛ БЕЗПЕКИ

Зміна характеру виконання бойових, службово-бойових завдань (БСБЗ) в останні десятиліття, поява нових видів загроз, швидкий розвиток засобів ураження та низка інших чинників обумовлюють актуальність підвищення бойових можливостей підрозділів сил безпеки, які безпосередньо задіяні до виконання БСБЗ. Суттєвий вплив на бойові можливості підрозділів сил безпеки здійснює рівень бойової підготовки працівників і підрозділу в цілому, а також оснащення їх сучасним бойовим екіпуванням. Бойове екіпування працівника сил безпеки (БЕПСБ) є однією із найважливіших складових, які впливають на підвищення бойової ефективності та зниження втрат особового складу при виконанні БСБЗ.

Під БЕПСБ слід розуміти сукупність взаємопов'язаних засобів індивідуального застосування, що забезпечують життєдіяльність, індивідуальний захист працівника, ураження ним цілей, управління працівниками при виконанні БСБЗ та енергозабезпечення енергоспоживчих засобів бойового екіпування працівників.

Всі елементи екіпування за функціональним призначенням поділяються на кілька підсистем: ураження, захисту, управління, енерго- та життєзабезпечення. При виконанні завдань працівник може бути оснащений різними підсистемами, які складаються з різних елементів.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

За допомогою розроблених типових сценаріїв виконання завдань підрозділами сил безпеки було визначено, що склад підсистем бойового екіпірування та наявність в них тих чи інших елементів буде залежати від особливостей завдань, які виконують працівники сил безпеки.

У низці наукових публікаціях уже розглянуті особливі умови застосування силами безпеки стрілецької зброї, але для інших підсистем бойового екіпірування також можна відзначити наступні особливі умови застосування:

- потреба у забезпеченні маневреності та прихованості працівника під час виконання завдань в приміщеннях або в обмеженому просторі, а також при невеликих відстанях до порушника (противника);

- забезпечення можливості візуального та слухового контролю за ситуацією в умовах обмеженої видимості;

- потреба у забезпеченні працівника сил безпеки достатньо-необхідним рівнем захисту з врахуванням потенційної загрози, маневрових можливостей та функціональних показників працівника сил безпеки;

- забезпечення постійного доступу до обміну інформацією під час звільнення заручників, діях в приміщеннях з метою забезпечення безпеки, як працівника так і сторонніх осіб;

- потреба у забезпеченні модульності бойового екіпірування через різноманітність завдань, які виконують працівники сил безпеки.

Для забезпечення маневреності працівника сил безпеки необхідно регламентувати вимоги до загальної маси бойового екіпірування та його габаритних розмірів, а також до порядку розміщення елементів бойового екіпірування на працівнику.

Для приховування працівника сил безпеки від порушників (противника) необхідно регламентувати вимоги до його візуальної, акустичної та теплової прихованості, а саме – вимоги до деформаційного забарвлення, рівня шуму, інфрачервоного фону.

Для забезпечення постійного візуального контролю за ситуацією необхідно регламентувати мінімальні кути поля зору для засобів оптичного спостереження, а також дальність виявлення цілей в умовах обмеженої видимості та за перешкодами для оптико-електронних систем.

Для забезпечення необхідного рівня захисту необхідно регламентувати вимоги до площі та ступеню захисту з врахуванням маневрових можливостей працівника сил безпеки та потенційних загроз, які можуть бути під час виконання завдання.

Для забезпечення постійного доступу для обміну інформацією необхідно регламентувати вимоги до потужності та автономності роботи засобів прийому та передачі інформації.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Для модульності бойового екіпірування необхідно регламентувати вимоги, щодо вибору та розміщення його елементів з врахуванням їх комплексного впливу на ефективність виконання поставленого завдання.

Треба відмітити, що через різноплановість завдань, які виконують сили безпеки, перелічені вимоги до БЕПСБ повинні між собою узгоджуватись з врахуванням їх комплексного впливу на результати виконання конкретного завдання.

Таким чином, процес формування вимог до бойового екіпірування працівників сил безпеки має свої специфічні риси, отже існує потреба у розробці спеціальних методів формування тактико-технічних вимог до БЕПСБ.

УДК 355.233

Пашенко В.В., кандидат технічних наук, докторант докторантури та ад'юнктури, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник;

Нестеренко О.О., викладач військово-інженерної підготовки кафедри тактики, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), майор

ОБГРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ АНАЛІЗУ ТА ПЕРЕГЛЯДУ ОПИСУ ЗМІСТУ ТА УМОВ ВИКОНАННЯ НОРМАТИВІВ З БОЙОВОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН (ПІДРОЗДІЛІВ) НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

З метою вдосконалення прийомів і способів дій особового складу при виконанні поставлених завдань, швидкого оволодіння озброєнням і військовою технікою та якісного злагодження підрозділів Національної гвардії України в ході бойової та спеціальної підготовки, наказом командувача Національної гвардії України від 14.03.2016 року №151 затверджено порядок відпрацювання нормативів з бойової та спеціальної підготовки військових частин (підрозділів) Національної гвардії України.

Нормативи бойової підготовки – це часовий, кількісний і якісний показник виконання поставлених завдань, прийомів і дій окремими військовослужбовцями або підрозділами в ході бойової підготовки, на навчаннях, тренуваннях, а також з озброєнням і бойовою технікою з дотриманням послідовності, яка передбачена статутами, порадиниками, керівництвами та інструкціями.

Відпрацювання нормативів на заняттях і навчаннях сприяє удосконаленню прийомів і способів дій під час виконання поставленого завдання, швидкому

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

оволодінню особовим складом озброєнням та військовою технікою, скороченню термінів приведення їх у повну бойову готовність. Це дозволяє командирам створювати обстановку змагання, встановити єдиний і об'єктивний підхід при визначенні рівня підготовки військовослужбовців і підрозділів, виявляти й узагальнювати під час відпрацювання нормативів нові форми і методи виконання тих або інших прийомів.

Нормативи розробляються відповідно до вимог статутів, порадишків, керівництв та інструкцій на підставі досвіду навчання військ з урахуванням тактико-технічних характеристик озброєння, військової техніки і середньої натренованості військовослужбовців, підрозділів. У збірнику подані нормативи, які забезпечують набуття навиків у процесі оволодіння своєю спеціальністю і залагодження підрозділів з предметів навчання для всіх категорій військовослужбовців, а також підрозділів.

З отриманням новітніх зразків екіпіровки та спорядження, озброєння та бойової техніки, визначення необхідних вимог до бронезахисту особового складу та бойової техніки, вивченні досвіду дій частин та підрозділів, що беруть участь у бойових діях, а також підрозділів провідних країн світу, інтеграції цього досвіду в діяльність військ, виникає необхідність розробки, перегляду нормативів, уточнення або доповнення змісту нормативів бойової та спеціальної підготовки військових частин (підрозділів) Національної гвардії України.

Як приклад, можна навести нормативи загальновійськової підготовки № 8. «Посадка особового складу на БТР на місці» та №10. «Висадка особового складу із БТР на місці». Умови та послідовність виконання нормативів, часові показники були визначені з моменту взяття на озброєння бойової техніки, а це 70-80 роки минулого століття, з урахуванням форми одягу, спорядження, екіпіровки військовослужбовця тих часів.

В опису умов виконання нормативу не уточнюється, а ні бронезахист, озброєння та екіпіровка сучасного військовослужбовця (бронезилет 6 класу захисту важчий за 4 клас, має різні характеристики за об'ємом, що впливатимуть на рухливість та спроможність без затримки долати технологічні отвори люків бойової техніки), а ні конструктивні особливості бойової техніки, БТР-70 відрізняється від БТР -80, та від БТР3Е й БТР4Е (порядок шиккування особового складу біля бойової техніки, послідовність займання місць, розміщенням особового складу на місцях, розташуванням люків, їх розміри, наявністю на техніці елементів додаткового бронезахисту, протикумулятивних екранів, тощо).

Враховуючі високу імовірність змін у штатній структурі підрозділів, надходження новітніх зразків зброї та техніки, зміною та впровадженням нових тактичних прийомів та способів дій, – є актуальним проведення аналізу змісту, умов, часових показників, критеріїв оцінювання виконання нормативів та внесення змін з урахуванням сучасним вимогам.

УДК 355

Пашенко В.В., кандидат технічних наук, докторант докторантури та ад'юнктури, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник;

Нестеренко О.О., викладач військово-інженерної підготовки кафедри тактики, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), майор

ОБГРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ НОРМАТИВІВ ТА ВИМОГ НАТО ДО ФОРТИФІКАЦІЙНИХ СПОРУД В НОРМАТИВИ ТА ВИМОГИ ЗБРОЙНИХ ФОРМУВАНЬ УКРАЇНИ

Україна, як суверенна держава, зобов'язана забезпечувати національну безпеку та захист територіальної цілісності та незалежності. Протягом останніх років Україна зіткнулася з різними викликами, пов'язаними з окупацією територій, терористичними актами та іншими загрозами. Однією з важливих складових захисту території є організація планування та зведення фортифікаційних споруд, які забезпечують захист цивільних та військових об'єктів.

Аналіз стандартів та вимог НАТО до фортифікаційних споруд показує, що вони визначають такі важливі параметри, як міцність, захист від вибухів, теплоізоляцію, вентиляцію та інші. Крім того, стандарти НАТО рекомендують використання спеціального обладнання та матеріалів, що забезпечують високу ефективність захисту.

Важливо зазначити, що стандарти НАТО не є обов'язковими для всіх країн-членів альянсу. Кожна країна має право встановлювати свої власні нормативи та вимоги до фортифікаційних споруд, які враховують національні особливості та можливості. Проте, використання стандартів та вимог НАТО до фортифікаційних споруд може допомогти підвищити якість та ефективність захисту.

Інтеграція нормативів та вимог НАТО до фортифікаційних споруд в нормативи та вимоги збройних формувань України може забезпечити наступні переваги:

- підвищення ефективності захисту та зниження ризику враження особового складу та матеріальних цінностей;
- забезпечення відповідності українських фортифікаційних споруд світовим стандартам, що може збільшити довіру до збройних формувань України та підвищити її рейтинг серед міжнародних партнерів.
- створення сприятливих умов для взаємодії та співпраці з країнами-членами НАТО у сфері безпеки та захисту території.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

- забезпечення можливості модернізації та удосконалення фортифікаційних споруд України, що дає можливість бути більш готовим до можливих загроз та конфліктів.

Проте, інтеграція нормативів та вимог НАТО до фортифікаційних споруд також може викликати деякі труднощі. Наприклад, це може потребувати змін в існуючих системах проектування та прийомах зведення споруд. Крім того, виконання вимог НАТО може збільшити витрати на будівництво та їх утримання. Однак, ці витрати можуть бути оправданими з погляду забезпечення високого рівня захисту.

Інтеграція нормативів та вимог НАТО до обладнання фортифікаційних споруд у національні стандарти та вимоги України може бути ефективним кроком у напрямку підвищення якості фортифікаційних споруд та забезпечення їх відповідності сучасним вимогам.

Такий процес може допомогти збройним формуванням України покращити свої можливості участі в міжнародних миротворчих операціях та збільшити свої шанси на приєднання до Альянсу у майбутньому, забезпечити високу якість оборони своїх територій та населення під час військової агресії. Водночас, інтеграція нормативів та вимог НАТО до обладнання фортифікаційних споруд дозволить Україні забезпечити високу якість забезпечення захисту від сучасних засобів ураження.

Процес інтеграції може бути складним та вимагати значних зусиль, але в результаті може дати значні переваги по уніфікації споруд, зменшенню строків зведення, тощо. Важливо пам'ятати, що цей процес повинен бути орієнтований на потреби збройних формувань України, а не бути підігнаний під вимоги НАТО, повинен бути підтриманий належними забезпеченням, мати належний контроль. Слід зазначити, що інтеграція нормативів та вимог фортифікаційних споруд за стандартами НАТО не є єдиним шляхом підвищення якості захисту особового складу та техніки. Важливо розробляти та впроваджувати комплексні заходи, які охоплюють різні напрями розвитку військового потенціалу, такими як підвищення кваліфікації військовослужбовців, модернізацію обладнання та зброї розвиток інноваційних технологій та інформаційних технологій, підтримка українських виробників обладнання та матеріалів для фортифікаційних споруд, та інші напрями.

Україна має значний потенціал для розвитку військової справи, але для досягнення цієї мети необхідно відповідальне та цілеспрямоване керівництво, високі стандарти військової дисципліни та професіоналізму, а також відповідні ресурси. Інтеграція нормативів та вимог НАТО до фортифікаційних споруд є важливим елементом військової стратегії України, який може забезпечити високий рівень захисту та безпеки нашої держави.

УДК 354: 340.133:340.134

Петік А.В., доктор філософії з державної безпеки, доцент кафедри забезпечення державної безпеки, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СИЛ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах повномасштабного вторгнення російської федерації та гібридних викликів зі сторони агресора особливу увагу привертає питання забезпечення громадського порядку в умовах воєнного стану. Враховуючи, що Національна гвардія України (далі НГУ) на період введення правового режиму воєнного стану входить до складу сектору безпеки та оборони України, є військовим формуванням з правоохоронними функціями, призначена для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки.

Згідно чинного законодавства з введенням воєнного стану НГУ для виконання завдань з оборони держави підпорядковується Головнокомандувачу Збройних Сил України, крім військових частин (підрозділів) з конвоювання та охорони ДПіКУ. Особливої актуальності набуває питання застосування Національної гвардії України в умовах воєнного стану.

На основі аналізу теоретичних засад та нормативно-правових актів застосування сил Національної гвардії України в умовах воєнного стану визначено, що поряд із заходами правового режиму воєнного стану одне з основних завдань НГУ є забезпечення громадського порядку. В доповіді зазначено, які завдання виконуються силами НГУ як самостійно, так і в взаємодії з іншими об'єктами сектору безпеки та оборони України. Крім того надані практичні рекомендації щодо форм і способів застосування підрозділів НГУ щодо охорони громадського порядку в умовах воєнного стану.

УДК 623.4

Побережний А.А., науковий співробітник науково-дослідної лабораторії службово-бойового застосування Національної гвардії України, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

ПРОТИДІЯ БЕЗПЛОТНИМ ЛІТАЛЬНИМ АПАРАТАМ ЗА ДОСВІДОМ ПРОТИСТОЯННЯ ЗБРОЙНІЙ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

Однією з основних рис ведення бойових дій в ході збройної агресії РФ проти незалежної України є широке застосування сучасних засобів повітряного нападу, в тому числі застосування сучасних безпілотних літальних апаратів (БПЛА) для вирішення завдань розвідки, вогневого ураження, корегування вогню артилерії та інших спеціальних завдань. Противник широко застосовує як нові так і модифіковані БПЛА, що створює постійні загрози з повітря у зв'язку з їх малою помітністю та складністю виявлення. В таких умовах дуже актуальним стає питання боротьби з БПЛА противника.

БПЛА, як ціль має характерні ознаки, що ускладнюють боротьбу з ними:

- мала ефективна поверхня розсіювання, що обумовлена малими геометричними розмірами та використанням в їх конструкції композитних матеріалів. Тому найкращі характеристики щодо виявлення БПЛА мають засоби розвідки із найменшою довжиною хвилі – оптичні засоби розвідки (біноклі, телевізійні оптичні візери тощо), радіолокаційні станції міліметрового діапазону;
- мала акустична помітність БПЛА, які обладнані електричними двигунами;
- мале температурне випромінювання БПЛА, що обладнані двигунами внутрішнього згорання;
- висока швидкість польоту;
- політ на малій висоті з огинанням рельєфу місцевості;
- висока маневреність цілі.

Всі ці фактори ускладнюють боротьбу з БПЛА. Ефективного способу боротьби з різними типами БПЛА і на всіх висотах на сьогодні практично не існує.

БПЛА є цілодобовими засобами, які дозволяють виконувати завдання вдень і вночі

До загальних особливостей застосування БПЛА можна віднести такі:

практично всі апарати мають невисоку швидкість польоту, зумовлену необхідністю економії палива, оскільки час знаходження в повітрі є достатньо важливим для таких апаратів;

більшість апаратів оснащені системами нічного бачення та/або інфрачервоними камерами спостереження;

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

для навігації існуючих БПЛА, тобто для визначення своїх власних координат і використання їх для управління польотом, використовується супутникова навігаційна система GPS або ГЛОНАС у поєднанні з інерціальною системою наведення.

На сьогодні застосування БПЛА стало невід'ємною частиною сучасного бою, тому дуже важливо забезпечувати підрозділи засобами боротьби з ними, як традиційними, які вже добре зарекомендували себе, так і шукати нові засоби та способи боротьби з ними.

До традиційних можна віднести використання засобів розвідки з своєчасного виявлення БПЛА, радіоелектронної боротьби, зенітних ракетних комплексів і зенітних гарматних ракетних комплексів, крупнокаліберних кулеметів, стрілецької зброї, проти малих дронів може бути ефективним використання дробовиків. До нових засобів боротьби з БПЛА можна віднести акустичні, лазерні та інші. Проблема більшості сучасних рішень – висока вартість і виникнення небезпеки для військовослужбовців, цивільного населення та об'єктів, що перебувають у місцях, куди можуть впасти БПЛА.

Природно, що врахування наведених загальних особливостей будови, оснащення та дії БПЛА спрощує боротьбу з ними.

УДК 35.355.5

Поляков В.Ю., старший викладач кафедри тактики та тактико-спеціальної підготовки, факультет службово-бойової діяльності, Київський інститут Національної гвардії України (м. Київ), підполковник;

Совінський С.Є., старший викладач кафедри тактики та тактико-спеціальної підготовки, факультет службово-бойової діяльності, Київський інститут Національної гвардії України (м. Київ), полковник

ЕВОЛЮЦІЯ ТАКТИКИ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ ПІДРОЗДІЛАМИ ПРОТИВНИКА В ХОДІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

З 24 лютого 2022 року триває повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну. Сили оборони держави проводять операцію з відсічі збройної агресії. Протягом двох років тактика ведення бойових дій підрозділами противника зазнавала суттєвих змін і, потрібно визнати, значно еволюціонувала.

Метою дослідження є аналіз еволюції тактики підрозділів збройних сил російської федерації протягом двох років російсько-української війни.

На початковому етапі вторгнення основною концепцією ведення бойових дій противника було застосування батальйонних тактичних груп (БТГр). Зазначена концепція почала формуватися в період другої війни в Чечні,

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

застосовувалася з серпня 2014 року у північно-східній частині Донецької області, на початку 2015 року під час оборони Дебальцевського виступу і досягла свого апогею з початком активних бойових дій на території України.

Основними сильними сторонами БТГр можна вважати:

Організація БТГр пристосована до наступу, підпорядкована швидкому досягненню переваг у бою та цілей операції.

Відносно невеликі розміри БТГр забезпечують високу мобільність при відсутності суцільної лінії фронту, розривах у обороні та наявності мережі шляхів.

Висока ефективність БТГр у разі позиційної оборони противника, завдяки можливості зосередження вогню підтримки.

Водночас, можливо виділити і слабкі сторони БТГр:

Відносно невелика кількість піхотних підрозділів у БТГ, що не дозволяє ефективно захистити фланги та тилу зону.

Низька ефективність БТГ при маневреній обороні розосереджених груп та при діях у місті.

Висока чутливість БТГ до втрат, у результаті яких вона швидко втрачає ефективність через зниження бойового потенціалу (що потребує його відновлення).

Складність управління великою кількістю підрозділів БТГр (до 15-18 різнорідних підрозділів) лише силами та засобами штабу батальйону, хоча і збільшеним за чисельністю.

Мала кількість БМП (3-6) у деяких ТБТГ з танкових полків, що не дозволяє забезпечити захист танків від піхоти з РПГ та ПТРК на марші та у бою.

Проте російські БТГр в ході ведення активних бойових дій виявилися вразливими проти маневреної оборони. БТГр, позбавлені ефективної розвідки, були не в змозі використовувати свою вогневу перевагу, що може свідчити про вироблення ЗСУ ефективної асиметричної тактики оборонного бою проти БТГр. Тобто, сили оборони України, використовуючи перевагу у веденні розвідки, здійсненні маневру та компенсуванням суттєво нижчих вогневих можливостей шляхом насичення підрозділів протитанковими засобами, змогли зупинити наступ численних БТГр противника на початковому етапі війни.

З середини 2022 року, на певних напрямках, де доводилося вести штурмові дії, противник перейшов до концепції застосування штурмових загонів як основи досягнення успіху в бою. Тобто замість класичних для збройних сил рф БТГр почали застосовуватись штурмові загони, які відрізняються зменшенням кількості бронетехніки і збільшенням кількості штурмової піхоти.

Піти на подібні зміни противника примусили декілька чинників, зокрема й нестача бойової техніки й навченого на ній воювати особового складу. Це привело не лише до використання нового бойового порядку, а й до зміни тактики

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

дій військ на цілих напрямках. Важливу роль почала відігравати саме штурмова піхота, а штурмовий взвод у кількості 12-15 осіб, розбитих на штурмові трійки, став основним елементом бойового порядку штурмового загону.

Тактика дій таких штурмових загонів має свої особливості, і вона дозволяє противнику на певних ділянках мати успіх. Дії малих груп легкої піхоти, започаткована приватною військовою компанією «Вагнер» стали більш-менш ефективним засобом «протискання» та захоплення позицій підрозділів сил оборони там, де мають місце проблеми в організації оборони.

Не зважаючи на великі втрати, практику застосування штурмових загонів противником визнано успішною.

Узагальнюючи досвід бойових дій штурмових загонів, можна констатувати, що їхня структура управління та тактика застосування до цього часу є єдиною та дієвою для мобілізованих військ, які становлять більшість російських сил вторгнення.

Проте на сьогоднішній день, тактика дій противника, як зрештою і тактика підрозділів сил оборони України, зазнає суттєвих змін, які зумовлені широким та активним застосуванням БПЛА усіх типів, і в першу чергу – FPV дронів. Зважаючи на це, а також на ефективність прихованої мобілізації в російській федерації, яка дозволяє не тільки компенсувати дуже значні втрати особового складу, а й нарощувати угруповання сил в Україні, необхідно впроваджувати не лише нові способи ведення бойових дій, а й нові технічні рішення, які б враховували зазначені тенденції.

УДК 355.5/36

Поплавський О.О., кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри військової підготовки, Університет митної справи та фінансів (м. Дніпро), підполковник;

Прокопович-Ткаченко Д.І., кандидат технічних наук, доцент кафедри військової підготовки, Університет митної справи та фінансів (м. Дніпро) полковник;

Смишляєв С.М., доцент кафедри військової підготовки, Університет митної справи та фінансів (м. Дніпро), полковник;

**ТЕХНОЛОГІЯ ВИГОТОВЛЕННЯ FPV РАДІОКЕРОВАНИХ
БАГАТОФУНКЦІЙНИХ НАЗЕМНИХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ**

В останні роки, на тлі зростаючих викликів безпеці та в умовах постійної зміни характеру сучасних військових конфліктів, Україна зіткнулася з необхідністю адаптації своїх оборонних стратегій до новітніх технологічних

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

тенденцій. Однією з ключових інновацій, що набула розвитку в цьому контексті, стало використання наземних дронів для бойового забезпечення сил оборони.

Ця технологія, що швидко розвивається, пропонує значні переваги у плані збільшення оперативної ефективності, підвищення безпеки військовослужбовців на полі бою та оптимізації логістики.

Наприклад, використання наземних дронів для розмінування має велику економічну ефективність у порівнянні з використанням штатної спеціалізованої техніки. Наземні дрони, споряджені давачами для виявлення вибухових пристроїв, можуть бути виготовлені та експлуатуватися за значно нижчою вартістю, ніж традиційна військова або цивільна техніка, призначена для розмінування.

Це зумовлено меншими вимогами до розміру, складності виробництва та обслуговування дронів. Крім того, дрони можуть ефективно працювати в автономному режимі, знижуючи потребу в постійній присутності операторів, що дозволяє використовувати їх в умовах використання ворогом засобів РЕБ.

Мобільність та гнучкість наземних дронів дозволяють їм діяти в складних або небезпечних умовах, де використання великої та вартісної техніки може бути неможливим або нераціональним. Таким чином, наземні дрони пропонують економічно вигідне рішення для розмінування, забезпечуючи високу ефективність за значно нижчі витрати.

Поряд з цим, евакуація поранених наземним дроном з зони ведення бойових дій представляє собою підхід, який поєднує в собі високотехнологічні рішення з потребами воєнної медицини та тактичної евакуації. Цей метод використання наземних дронів відкриває нові можливості для підвищення ефективності та безпеки евакуаційних операцій, дозволяючи здійснювати швидко та безпечно переміщення поранених з зони ведення активних бойових дій без безпосереднього ризику для евакуаційних команд.

Наземні дрони, адаптовані для евакуації поранених, можуть бути оснащені спеціальними ношами або медичними модулями, забезпечуючи стабілізацію стану пораненого під час транспортування.

Ще одною перевагою на цьому напрямку є доставка припасів наземними дронами під час бойових дій, що відкриває нові горизонти для воєнної логістики, гарантуючи оперативне та безпечне забезпечення військових підрозділів необхідними ресурсами.

Оснащені для транспортування вантажів, такі дрони здатні доставляти боєприпаси, медикаменти, воду, харчові продукти та інше обладнання безпосередньо в гарячі точки або до важкодоступних місць, де перебувають підрозділи. Автономність і адаптивність дозволяють їм самостійно визначати оптимальні маршрути і обходити перешкоди, що робить доставку швидкою та ефективною.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Завдяки низькому ризику для життя персоналу та здатності до швидкого реагування на потреби підрозділів, наземні дрони стають ключовим елементом в поліпшенні забезпечення бойових дій. Їхня вантажопідйомність та модульність забезпечують гнучкість у доставці різноманітних типів вантажів, а здатність ефективно діяти в складних умовах дозволяє використовувати їх навіть там, де традиційна техніка може бути непридатною.

Використання наземних дронів для розвідки також набуває все більшого значення через їх унікальні можливості та технологічні переваги. Ці безпілотні системи здатні виконувати різноманітні розвідувальні завдання, такі як збір інформації про ворожі позиції, визначення координат вогневих засобів противника в режимі реального часу, моніторинг переміщення військ і картографування місцевості, що є критично важливим у важко доступних або небезпечних для людей умовах.

Оснащені передовими системами навігації та автономного управління, наземні дрони можуть самостійно виконувати завдання, оптимізуючи маршрути в режимі реального часу. Їх маскуванню забезпечує непомітність для ворожих радарів, а висока витривалість дозволяє працювати в екстремальних умовах. Інтеграція з іншими системами бойового управління підвищує оперативність реагування на зміни на полі бою.

Модульна платформа для наземних дронів відкриває нові горизонти в області військових застосувань, пропонуючи значну гнучкість та адаптивність для виконання різноманітних завдань. Модульність платформи дозволяє легко змінювати або доповнювати функціонал дрона шляхом встановлення різних модулів або обладнання в залежності від конкретних потреб місії.

Це може включати розвідувальне обладнання, засоби доставки, медичні модулі, системи зв'язку, модулі для розмінування, а також озброєння для бойового використання.

Наземні дрони мають низку переваг у порівнянні з повітряними дронами, особливо у контексті ведення бойових дій. Наземні дрони менш схильні до виявлення та знищення засобами антидроновної оборони, оскільки вони можуть використовувати природні та штучні перешкоди для маскуванню свого переміщення.

В той час як повітряні дрони можуть бути вразливими до систем ППО, наземні дрони можуть ефективно обходити зони підвищеного ризику, використовуючи ландшафт.

Наземні дрони, як правило, мають більшу вантажопідйомність у порівнянні з повітряними дронами, що дозволяє їм транспортувати більші обсяги вантажів або важчі предмети. Також вони можуть мати більшу дальність дії за рахунок більшої енергоефективності. На відміну від летальних апаратів наземні

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

дрони можуть працювати в більш складних погодних умовах, таких як сильний вітер, дощ або сніг. Наземні дрони більш непомітні та тихіші за більшість БПЛА.

Таким чином, є ґрунтовні об'єктивні підстави запропонувати концепцію масового виробництва наземних дронів з використанням стандартних комплектуючих масового виробництва. FPV-радіоканал забезпечує керування засобом в бойових умовах. Особливістю використання є направлене та наземне розповсюдження радіохвиль керування, що значно ускладнює негативний вплив засобів радіоелектронної боротьби противника.

Також суттєвою технологічною перевагою є використання комплектуючих масового виробництва, що спрощує масове виробництво та надає позитивну економічну складову через зниження собівартості виробів.

УДК 355.535

Пристінський Р.В., викладач кафедри тактики, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), майор

**ДІІ ШТУРМОВИХ ГРУП ПІД ЧАС ВХОДУ
ТА ЗАЧИСТКИ ТРАНШЕЙ ПРОТИВНИКА**

Висування здійснюється за командою командира групи: «Вперед» – штурмові групи максимально швидко рухаються та діють відповідно до отриманого завдання, здійснюючи спостереження у зазначеному секторі та звертають увагу на ознаки мінування траншей.

При підході штурмової групи на відстань метання гранати в окоп здійснюють метання гранати і вхід групи в траншею (окоп). Із заходом в траншею, замикаючи «двійка» контролює тил та маркує безпечний вхід для входу групи закріплення.

Група вогневої підтримки заздалегідь займає позиції для здійснення вогневого прикриття штурмових груп під час подолання ними мінно-вибухових загороджень та зближення з об'єктом атаки.

Після того як штурмові групи зблизились з об'єктом атаки, група вогневої підтримки переносить вогонь в глибину оборони противника з метою подавлення противника.

Група закріплення (резерву) здійснює переміщення за штурмовими групами на відстані визначеної командиром штурмової групи (взводу), яка дозволяє своєчасно здійснювати евакуацію поранених з жовтої зони в зелену, поповнювати втрати в особовому складі штурмових груп і підвозу (підносу) боєкомплекту.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Кількість штурмових груп та напрямок їх просування залежить від побудови та розгалуженості позицій противника.

Глибина просування вздовж траншеї доповідається командирі штурмової групи (взводу), починаючи з точки входу, наприклад «Стіна + 10 м», на підставі чого група вогневої підтримки переносить спостереження і вогонь у глибину або на фланг на 10 м. Або застосовують маркери для позначення глибини просування штурмової групи.

Зіткнення в траншеї відбувається на дуже близьких дистанціях (в межах до 10 метрів) і є дуже швидкоплинними (цілі з'являються на лічені секунди). Більшість зіткнень у ближньому бою виграє той, хто першим відкриє вогонь і подавить противника. При переміщенні по траншеям (окопам) потрібно завжди бути уважним. Основним елементом для переміщення всередині траншеї (окопу) є група з 4-8 військовослужбовців.

Рухаючись траншеєю (окопом), залишайтеся на відстані від 10 см до 20 см від стін. Не тріться об стіну, оскільки це може попередити противника про вашу присутність, або, в разі сутички, кулі що зрикошетили, як правило, рухаються паралельно стінам.

Перший номер першої «двійки» контролює сектор попереду, його сектор вогню забезпечує знищення противника, що може з'явитися в траншеї (окопі). Другий номер рухається в парі з першим номером, прикриває його у разі заміни магазину або усунення затримки при стрільбі та перебуває в готовності до кидку гранати.

Друга та третя «двійки» просуваються за принципом «Тропа від кута до кута» тримаючи дистанцію один від одного з метою недопущення зближення особового складу.

Замикаюча «двійка» контролює тил.

Дії штурмової групи при проходженні вертикального Т-подібного перехрестя. У вертикальному Т-подібному перехресті група наближається до «Т» з основного ходу сполучення.

Перша «двійка» переміщуються до краю кутів. Під час наближення до краю кутів, друга «двійка» наближається до першої «двійки» й готує та кидає гранати в правий та лівий проходи Т-подібного перехрестя. Із вибухом гранат перша «двійка» розділяється та рухаються з прострілом в праву та ліву сторону траншеї та беруть під вогневий контроль свої напрямки. Друга «двійка» розділяється та посилює стрільців які розійшлись на Т-подібному перехресті Як тільки, ліва і права частини ходу сполучення зачищенні, група поновлює рух у визначеному бойовому порядку, по задалегідь встановленому сигналу.

Група вогневої підтримки здійснює маневр на більш вигідну позицію для забезпечення безперервного вогню та за цілевказанням командира групи

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

управління (командира взводу) подавляють вогнем противника прикриваючи рух штурмових груп.

Варіант штурмових дій особового складу штурмової групи по зачистці траншеї:

до траншеї по пластунські висувається перша пара, яка зосереджується перед бруствером ступнями один до одного або голова до голови, паралельно краю траншеї та готують по гранаті;

потім одночасно по команді кидають гранати в траншею. Зразу після розриву гранат двоє штурмовиків скочуються в неї та опиняються на дні траншеї на ногах спиною один до одного. Вони відкривають вогонь в різні сторони, рухаючись в протилежних напрямках один від одного, до найближчого повороту;

наступними за першою парою в тому ж місці в траншею заходить друга та третя пари. Вони змінюють першу пару, бо в них закінчуються патрони. При цьому друга та третя пари переміщуються в колону по одному, той хто йде ззаду кладе руку на плече переднього, а зброю направляє в сторону. Друга та третя пари висуваються до різних поворотів траншеї;

перший номер колони підходить до штурмовика першої пари, який веде вогонь за кутом траншеї, хлопає по плечу та командою ВЕДУ, у відповідь йде підтвердження що зрозумів командою ТАК;

другий номер готує гранати та за командою БУРЯ кидає гранату за кута;

зразу після розриву гранати перший номер вискакує за кута, веде вогонь короткими чергами, просувається вздовж стіни траншеї. Вся група висувається за ним, зберігаючи фізичний контакт (рука на плечі);

як тільки закінчуються патрони в магазині, перший номер командує ЗАМІНА, та робить крок в сторону від стіни, продовжує вести вогонь вздовж траншеї. Другий номер командує ВЕДУ та відкриває вогонь. Перший номер підтверджує ТАК та стає за останнім, для заміни магазину та короткого відпочинку;

Таким чином групи рухаються в різні сторони траншеї, зберігаючи вогневий вплив та взаємну підтримку.

УДК 355.5/36

Прокопович-Ткаченко Д.І., кандидат технічних наук, доцент кафедри військової підготовки, Університет митної справи та фінансів (м. Дніпро), полковник;

Саричев В.І., професор, доктор економічних наук, професор кафедри військової підготовки, Університет митної справи та фінансів (м. Дніпро), підполковник;

Остальцев О.А., старший викладач кафедри військової підготовки, Університет митної справи та фінансів (м. Дніпро), полковник

ЗАСТОСУВАННЯ ПРОГРАМОВАНИХ ПРИЛАДІВ ВИМІРЮВАННЯ КОНЦЕНТРАЦІЇ НЕБЕЗПЕЧНИХ ГАЗОПОДІБНИХ РЕЧОВИН ТА СИГНАЛІЗАЦІЇ У РАЗІ ПЕРЕВИЩЕННЯ ГДК НА БАЗІ ARDUINO У СИЛАХ ОБОРОНИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ

Використання приладів вимірювання чадного газу, метану та пропану є важливою складовою систем безпеки у Збройних силах, що дозволяє знизити ризик небойових втрат у підрозділах під час виконання бойових завдань.

Прилади вимірювання чадного газу та інших небезпечних газоподібних речовин на базі Arduino дозволяють оперативно виявляти небезпечні концентрації газів, що можуть призвести до отруєння особового складу, пожежі або вибуху на військових об'єктах.

Забезпечення надійного контролю за рівнями чадного газу та газів метану та пропану сприяє зменшенню ризиків для життя та здоров'я військовослужбовців. Використання цих приладів у Збройних силах сприяє підвищенню загальної безпеки та ефективності повсякденної діяльності військ.

Результатом макетування та іспитів є макет – прототип, який своєчасно сигналізує особовому складу про перевищення концентрації шкідливого вмісту газу у навколишньому середовищі або замкненому просторі.

Діючий макет складається з:

- програмно-апаратного комплексу на базі Arduino Pro micro;
- датчику газу (пропан/метан або чадного газу) з можливістю світлової та звукової сигналізації;
- звукового сигналізатора;
- елемента живлення з можливістю автономної регенерації;
- кнопки вмикання/вимикання пристрою.

Загальний розмір прототипу не перевищує 10x5x2,5см, що дозволяє його використовувати індивідуально військовослужбовцями Сил Оборони України.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Принцип дії:

1. Датчик після ввімкнення постійно та безперервно вимірює концентрацію газів у навколишньому середовищі.

2. У разі підвищення концентрації газу у повітрі, яка перевищує допустиму (запрограмовану) норму, відбувається світлова сигналізація події.

3. Звуковий сигналізатор спрацьовує та також сигналізує про техногенно небезпечну подію (запрограмовану послідовність звуків та тон сигналу) про перевищення безпечної концентрації газу.

4. Сигналізація працює до моменту зниження гранично допустимої концентрації (ГДК) до норми.

Перевагами компактного форм-фактору є такі:

1. Портативний компактний форм-фактор приладів забезпечує мобільність та зручність індивідуального використання, що робить їх доречними для використання в обмежених просторах за умов обмеженого енергоживлення.

2. Портативність дозволяє інтегрувати ці прилади у польове спорядження військовослужбовців Сил Оборони України без суттєвого фізичного навантаження.

3. Перевага такого форм-фактору полягає у можливості застосовувати їх у різноманітних сценаріях, включаючи використання на бронетехніці та інших транспортних засобах.

За результатами проведеного аналізу можливого використання приладів вимірювання чадного газу та газу метану, пропану на базі Arduino у Силах Оборони під час виконання бойових завдань та при підготовці до них, отримані обґрунтовані рекомендації по застосуванню цих приладів особовим складом з метою зменшення небойових втрат особового складу через отруєння чадним газом або продуктами горіння в замкненому просторі (закритих інженерних спорудах військового та невійськового призначення).

Зменшення вибухонебезпечних ситуацій при перевищенні норми небезпечних газоподібних речовин в місцях скупчення особового складу під час роботи з вибухонебезпечними предметами та боєприпасами може позитивно вплинути на рівень дотримання заходів безпеки у повсякденній діяльності військових підрозділів.

УДК 355.5/36

Прокопович-Ткаченко Д.І., кандидат технічних наук, доцент, завідувач кафедри кібербезпеки та інформаційних технологій, Університет митної справи та фінансів (м. Дніпро), полковник;

Шаволін А.О., доцент кафедри військової підготовки, Університет митної справи та фінансів (м. Дніпро), полковник;

Пархоменко А.І., старший викладач кафедри військової підготовки, Університет митної справи та фінансів (м. Дніпро), підполковник

ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА FPV БПЛА З ВИКОРИСТАННЯМ ТОНКОГО ФРЕЗЕРУВАННЯ

FPV-дрон – вид безпілотників, керування якими здійснюється за допомогою FPV-пілотування. У військовому сенсі під цим терміном зазвичай мають на увазі швидкісні FPV-квадрокоптери, перетворені на дрони-камікадзе або дрони-бомбардувальники шляхом встановлення бойової частини або пристрою для скидання боєприпасів.

Масове використання FPV-дронів на полі бою у російсько-українському конфлікті спричинило значний прогрес у військовій техніці. Міністерство оборони України та численні експерти оцінюють їх як інноваційний інструмент ведення бойових дій, ставлячи їх в один ряд із високоточною зброєю через революційний вплив на тактику ведення боїв.

Ця інноваційність полягає в тому, що раніше здатність наносити високоточні удари мали лише коштовні та складні системи, що використовувалися обмежено, тоді як FPV-дрони представляють собою серію доступних засобів як з позиції їх виробництва, так і з позиції підготовки фахівців-операторів.

Однією з ключових переваг таких безпілотників над іншими засобами є те, що дрон вартістю від кількох сотень до кількох тисяч доларів може ефективно знищити техніку вартістю в мільйони доларів (танки, артилерію, засоби РЕБ, ЗРК) або пункти управління та системи логістики у ближньому тилу.

FPV-дрони є менш коштовними навіть у порівнянні з поширеними на фронті квадрокоптерами серії DJI Mavic, а тим більше - з традиційними дронами-камікадзе та ПТКР.

Наприклад, Switchblade 300, який має подібні характеристики, коштує 8 тис. дол. США, а ракета «Стугна-М» – 20 тис.

Ця інформація свідчить, що вартість дронів суттєво відрізняється у менший бік у порівнянні з іншими видами озброєння, що мають аналогічний потенціал знищення ворожих засобів.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

У зв'язку з цим нами була підготовлена пропозиція з використанням текстоліту та технології тонкого фрезування, що значно знижує загальну вартість виробу із зберіганням всіх функційних можливостей.

Фрезерування здійснюється за допомогою інструментів із кількома лезами – фрезами, які дозволяють обробляти поверхні у горизонтальній, вертикальній площині та під різними кутами відносно поверхні столу обладнання, включаючи фасонні елементи.

Обробка матеріалів відбувається на фрезерних верстатах різних типів: вертикальних, горизонтальних, горизонтально-розточувальних, фрезерно-свердлильно-розточувальних, а також на карусельних та барабанних.

Точність фрезерування, яка залежить від конструкції різальної частини фрези, її матеріалу та параметрів обробки, може досягати 8 – 14-го класів точності з шорсткістю поверхні в діапазоні Ra (12,5...0,8) мкм.

Використання електронних компонентів масового виробництва сприяє зниженню вартості виробництва. Технологія дозволила створити продукти, які успішно пройшли всі необхідні тести з позитивними результатами.

Таким чином, запропоноване використання технології тонкого фрезування дозволило виробити прототип FPV-дрону, якій пройшов польові іспити з позитивним результатом, отримавши якості, що не поступаються попереднім зразкам.

УДК 355.4

Пузанов А.Г., викладач кафедри забезпечення державної безпеки, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

ТАКТИКА ДІЙ ПРИ ВЕДЕННІ БОРотьБИ З ДИВЕРСІЙНО-РОЗВІДУВАЛЬНИМИ ГРУПАМИ ПРОТИВНИКА

Завдання по боротьби з диверсійно – розвідувальними групами (далі - ДРГ) здійснюватиметься, різнорідним і різноманітним угрупованням силових структур, за відсутності чітко вираженої лінії фронту, на розрізнених, ізольованих напрямках, у відриві підрозділів від основних сил, при високому рівні самостійності, в умовах, коли противник застосовує партизанські способи боротьби, засідки, нічні дії, наносить раптові удари.

Поставлені завдання будуть вирішуватися розрізненими загонами і групами, що, як правило, формуються за цільовим призначенням, переважно нетрадиційними методами. Організація виконання завдань і управління

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

підрозділами значно ускладнюються у зв'язку з одночасним виконанням завдань в декількох районах (ділянках).

В ході ведення боротьби з ДРГ та іррегулярними формуваннями заслуговують питання організації взаємодії різних силових структур. При цьому головне завдання полягає не в досягненні формальної підпорядкованості різновідомчих сил і засобів, а в чіткому розумінні кожним із взаємодіючих командирів, офіцерів штабів ролі і місця свого угруповання, з'єднання (частини, підрозділу) в операції, а також особистої відповідальності за виконання поставленого завдання.

Іншими словами, узгодження зусиль підрозділів різних силових структур при виконанні загального завдання набирає своєрідної і найбільш складної форми взаємодопомоги, що потребує особливого такту у взаємовідносинах, вміння знаходити спільну мову, визначати загальні (взаємні) інтереси. Це потребує детального опрацювання й узгодження:

- способів спільного вирішення завдань;
- складу сил та засобів, які братимуть участь у виконанні завдань;
- тривалості й послідовності виконання запланованих завдань;
- районів, рубежів, об'єктів (цілей) дій;
- умов, способів і часу спільного застосування засобів ураження, а також обмежень їх застосування в населених пунктах, відповідних об'єктах, тощо;
- питань організації управління і зв'язку, всебічного забезпечення, оповіщення, розпізнавання тощо.

Однією з найважливіших особливостей організації взаємодії є необхідність узгодження зі збройними силами України таких питань, як надання допомоги, обмін інформацією щодо дій іррегулярних і диверсійно-розвідувальних формувань, оповіщення, підтримання зв'язку, охорона складів, підтримання правового режиму воєнного стану, створення комендатур (встановлення комендантського часу, пропускного режиму, обмеження і регулювання руху автотранспорту, супроводження колон, доставка вантажів, припинення заворушень тощо).

УДК. 621.391

Радзівілов Г.Д., кандидат технічних наук, професор, заступник начальника інституту з наукової роботи, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (м. Київ), полковник;

Ільїнов М.Д., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри телекомунікаційних систем та мереж, факультет Телекомунікаційних систем, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (м. Київ), працівник ЗСУ;

Хоменко П.В., ад'юнкт науково-організаційного відділу, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (м. Київ), підполковник

ЗАСТОСУВАННЯ SMART АНТЕН В СИСТЕМАХ ЗВ'ЯЗКУ

В даний час для ефективної роботи систем радіозв'язку, особливо в умовах застосування завад, потрібно здійснювати пошук нових науково-технічних рішень, спрямованих на підвищення завадозахисту системи радіозв'язку. Одним з таких рішень є застосування вузько направлених Smart антен. Smart антени це один з різновидів фазованих антенних решіток (ФАР), з керованою діаграмою направленості (ДН). Застосування таких антен дозволяють системі радіозв'язку ефективно працювати в умовах складної електромагнітної та завадової обстановки, що є особливо актуальним в даний час.

Аналіз технічних характеристик сучасних антен і досвід їх застосування в системі зв'язку ТЛУ, показують, що найповніше вимогам до антенно-фідерних систем багатофункціонального призначення відповідають Smart антени. Дані антени набули широкого використання у складі базових станцій, а також рухомих об'єктах (наземних та повітряних). Застосування Smart антен дозволяє істотно підвищити дальність радіозв'язку, якість, оперативність і об'єми передаваної інформації за рахунок зміни ДН. Параметри Smart антен (характеристика ДН) дозволяють автоматично змінюються таким чином, щоб забезпечити якнайкращі умови прийому/передачі корисного сигналу на фоні зміни характеристики каналу зв'язку (застосування завад в частотному діапазоні). Ці зміни досягаються шляхом автоматичного формування провалів ДН в напрямку джерела випромінювання завад. ДН Smart антен змінюється за рахунок управління фазами напруги живлення її випромінюючих елементів. Для ефективного управління ДН необхідно застосовувати систему автоматичного управління (САУ) Smart антен, яка повинна формувати якомога більші провали та якнайбільші максимуми діаграми направленості у необхідних напрямках (на джерела завад та сигналу, відповідно). Цього можна досягнути шляхом збільшення кількості випромінюючих елементів решітки та розрядності

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

фазообертачів, що призводить до збільшення масо-габаритних показників та обчислювальної складності алгоритму діаграмоутворення.

Тому виникає завдання в дослідженні можливих варіантів конфігурації Smart антен; визначення основних параметрів, що впливають на завадостійкість; дослідження ефективності конфігурації, що визначає їх завадостійкість та провести порівняльний аналіз ефективності можливих конфігурацій антенних решіток, тощо.

УДК 355.7

Радченко І.О., кандидат військових наук, доцент, старший викладач кафедри забезпечення державної безпеки, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Бондаренко С.В., старший викладач кафедри забезпечення державної безпеки, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

**БОЙОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ КРИТИЧНОЇ
ІНФРАСТРУКТУРИ ПІДРОЗДІЛІВ СИЛ ОБОРОНИ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ПРОТИСТОЯННЯ ЗБРОЙНІЙ АГРЕСІЇ
РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ**

Критична інфраструктура включає в себе активи, системи, об'єкти, мережі та інші елементи, від яких залежить національна безпека, економічна життєздатність, здоров'я та безпека суспільства та підрозділів сил оборони України. Події останніх років показали, що стійкість об'єктів критичної інфраструктури в умовах російської агресії є актуальною задачею. Від того, наскільки стійкими будуть об'єктів критичної інфраструктури, настільки міцною буде й економіка та безпека нашої Держави. Однією з найважливіших складових вирішення цієї проблеми є створення системи захисту об'єктів критичної інфраструктури від впливу різних чинників. Із завданнями підвищення стійкості об'єктів критичної інфраструктури пов'язана необхідність розробки нових підходів і використання сучасних технологій захисту об'єктів критичної інфраструктури.

Метою доповіді є проведення аналізу сучасних систем захисту об'єктів критичної інфраструктури та підрозділів сил оборони України. В доповіді наводяться результати проведених досліджень систем захисту. Наведені дані вказують на недоліки в існуючих системах, які забезпечують стійкість роботи. Встановлено, що основними завданнями державної системи захисту критичної інфраструктури є:

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

1) формування та реалізація державної політики у сфері захисту критичної інфраструктури та забезпечення національної системи стійкості;

2) здійснення функціонального управління національною системою захисту критичної інфраструктури та національною системою стійкості;

3) забезпечення координації діяльності міністерств та операторів критичної інфраструктури з питань забезпечення стійкості та захисту об'єктів критичної інфраструктури та військових об'єктів.

Пріоритетний розподіл наявних ресурсів на відповідну підгрупу інфраструктури може посилити безпеку країни, підвищити стійкість і знизити ризики.

УДК 355.5

Романюк В.А., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри забезпечення державної безпеки, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Стародубцев С.О., кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри забезпечення державної безпеки, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Проведено дослідження щодо підвищення ефективності бойової підготовки підрозділів, оновленню елементів системи бойової підготовки, а саме: навчально-тренувальних засобів і навчального та полігонного обладнання

Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, також має бути спроможною забезпечувати оборону держави, захист її суверенітету, територіальну цілісність і недоторканність. Сучасний командир повинен поєднувати в собі професіоналізм, компетентність, особисту дисциплінованість, творчий підхід до справи, зобов'язаний ефективно організовувати і планувати бойову підготовку. Тому питання вдосконалення системи бойової підготовки Національної гвардії України є актуальним, а система бойової підготовки військ потребує постійного вдосконалення.

Бойова підготовка – це система заходів з навчання та виховання військовослужбовців, бойового злагодження підрозділів, частин, їх органів управління для ведення бойових дій і несення служби, є основним змістом повсякденної діяльності командирів у мирний час. Напрямок бойової підготовки визначається принциповими положеннями Воєнної доктрини України щодо

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

будівництва і підготовки військових формувань України. Вона повинна базуватися на науковій основі з використанням досягнень науки і техніки, військової теорії, а також досвіду ведення бойових дій, в тому числі і за весь час повномасштабної війни з Росією.

Від організації командирами бойової підготовки залежатиме бойова і мобілізаційна готовність підлеглих частин, органів управління, підготовка офіцерів, сержантів. Організація бойової підготовки є одним з найскладніших завдань командирів і штабів, яка потребує знання ними керівних документів з бойової підготовки, принципів її планування, а також якісної роботи щодо прийняття рішення на її організацію. У результаті функціонування системи бойової підготовки військовослужбовці набувають знання, уміння і навички, які необхідні для вирішення завдань бойової і мобілізаційної готовності, а також здійснюється підготовка та злагодження підрозділів і частин для успішного виконання завдань за призначенням.

Поява нової високоточної зброї і бойової техніки, удосконалення способів ведення бойових дій впливають на організацію бойової підготовки, визначають головний зміст бойової підготовки: постійне підтримання високої бойової і мобілізаційної готовності підрозділів до проведення активних бойових дій під час застосування на полі бою новітніх засобів ведення війни.

Основними принципами бойової підготовки є: тісний зв'язок теорії з практикою, максимальне наближення навчання до умов бойової діяльності, перспективи розвитку військової справи, особисте навчання кожним командиром своїх підлеглих, заохочення ініціативи і творчості підлеглих в процесі навчання.

Для підвищення ефективності бойової підготовки відповідно до зазначених вище принципів необхідно:

зміцнення зв'язку теорії з практикою бойової підготовки - підготовка повинна спиратися на досягнутий досвід, ефективність застосовуваних заходів бойової підготовки під час боїв і бойових зіткнень, що дозволяє практично оцінювати рекомендації теорії, намічати можливі шляхи реалізації її досягнень.

Одним з напрямків бойової підготовки може бути досвід по створенню невеликих мобільних, добре оснащених підрозділів, які діють автономно і дуже ефективно за рахунок впровадження та реалізації нових принципів «мережево-центричних» концепцій та інтеграції систем управління, зв'язку, розвідки і засобів ураження.

- У ЗС провідних країн світу в системі БП військ досконало впроваджений аналіз БП та доведення передового досвіду її організації. Командири підрозділів, частин і з'єднань надають узагальнений звіт про стан БП, на основі якого старший начальник надає допомогу у вирішенні проблемних питань;

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

- сполучення централізму в керівництві бойовою підготовкою з широким проявом творчої ініціативи підлеглих;
- перебіг бойової підготовки військ у сучасних умовах повинен проходити із застосуванням матеріально-технічної бази і її ефективного використання. Відсутність достатньої кількості сучасних тренажерів не дозволяє підвищити ефективність БП і зменшити інтенсивність використання бойової техніки у процесі навчання. Сьогодні в збройних силах провідних країн світу 40-70% часу БП відводиться для занять на тренажерах, що значно більше, ніж у наших умовах.

Висновок. Сучасна система бойової підготовки вимагає визначення чітких стандартів підготовки військ, проведення належного ресурсного забезпечення, розвитку навчальної матеріально-технічної бази, широкого забезпечення військ сучасними навчально-тренувальними засобами.

УДК 355.4

Руденко В.О., викладач кафедри тактики та тактико-спеціальної підготовки, факультет службово-бойової діяльності НГУ, Київський інститут Національної гвардії України (м. Київ), полковник

**ЗАСТОСУВАННЯ МАЛИХ ТАКТИЧНИХ ГРУП
В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ**

На початку повномасштабного вторгнення росії на територію України противник настував силами батальйонно-тактичних груп, батальйонів. В ході ведення бойових ефективність застосування таких підрозділів виявилась неефективною, в результаті чого противник змінив тактику і розпочав застосування малих тактичних груп. Провівши узагальнення досвіду застосування малих тактичних груп, можна виділити переваги та недоліки застосування даних підрозділів.

Ефективність застосування малих тактичних груп відразу залежить від конкретної ситуації, мети їх використання та якостей самої групи. Однак, загалом, малі тактичні групи можуть мати кілька переваг:

Гнучкість: Малі групи можуть швидко реагувати на зміни в ситуації, що дозволяє їм адаптуватися до непередбачуваних обставин.

Швидкість реакції: У порівнянні з великими підрозділами, малі групи можуть швидше реагувати на загрози або виклики.

Краща комунікація: Зазвичай, чим менша група, тим простіше управління та комунікація всередині неї.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Висока мотивація: У малих групах зазвичай існує більша взаємна відповідальність та підтримка, що може підвищувати мотивацію та відданість досягненню спільної мети.

Легше управління: Малі групи зазвичай менше формальної бюрократії, що дозволяє керівництву швидше реагувати на потреби групи та змінювати стратегії.

Проте, важливо пам'ятати, що ефективність малих тактичних груп може залежати від багатьох факторів, таких як навички членів групи, якість комунікації, рівень підготовки та координації. Також варто враховувати, що у деяких випадках великі групи можуть мати свої переваги, залежно від конкретної ситуації та завдань, що стоять перед ними.

Ведення бою в міській місцевості за допомогою малих тактичних груп вимагає особливих підходів і стратегій. Ось деякі ключові принципи тактики для таких ситуацій:

Розділення місій: Кожна мала група повинна мати чітко визначену місію або завдання, яке вона виконує в межах міської битви. Це може бути контроль над конкретною вулицею, здійснення диверсійних дій, рятувальні операції тощо.

Використання міської забудови: Міська місцевість часто надає багато прихованих місць для розташування та пересування. Групи повинні вміло використовувати будівлі, вулиці, зворотні та висотні позиції для покращення своєї позиції та зменшення ризику відкритого вогню.

Спільна робота та координація: Ефективна комунікація між групами важлива для успішного ведення бою. Вони повинні бути здатні координуватися між собою, обмінюватися інформацією про ворожі позиції та рухи, а також надавати підтримку один одному у разі потреби.

Запобігання ізоляції: Важливо уникати того, щоб група потрапила в ізольоване положення, де вона може бути легко атакована без можливості підтримки. Групи повинні планувати свої рухи та дії так, щоб уникнути такої ситуації.

Збереження мобільності: Міська місцевість може створювати перешкоди для руху, тому групи повинні бути здатні швидко маневрувати та змінювати свої позиції, щоб уникнути стаціонарності, яка може зробити їх цілішими для ворожого вогню або атак.

Тактика затримок і обмеження противника: Групи можуть використовувати тактики затримки та обмеження, щоб утримувати ворога в певних районах або убезпечити власний вихід з бою та відступ у разі потреби.

Ці принципи не вичерпують усіх можливих тактичних аспектів ведення бою в місті малими групами, проте вони можуть служити як основа для розвитку більш конкретних стратегій в залежності від конкретних умов та завдань.

Хоча ведення бою малими тактичними групами має свої переваги, воно також пов'язане з деякими недоліками, які варто враховувати:

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Обмежена потужність: Малі тактичні групи зазвичай мають обмежені ресурси і здатності порівняно з більшими підрозділами. Наприклад, вони можуть мати менше вогневої потужності, обмежену кількість боєприпасів або відсутність можливості отримати підтримку важкої техніки.

Вразливість до переважаючих сил противника: Малі групи можуть бути вразливими перед переважаючими силами противника, особливо якщо вони опиняються в оточенні або знаходяться під інтенсивним вогнем.

Потреба в високій координації: Ведення бою малими тактичними групами вимагає високої рівні координації між їх учасниками. Недостатня комунікація або недоліки в плануванні можуть призвести до непридатності операцій.

Висока вимога до навичок: Учасники малих тактичних груп повинні мати високий рівень навичок, щоб ефективно функціонувати в складних умовах бою. Це включає володіння такими навичками, як стрільба, медична допомога, навігація та комунікація.

Обмежена робота за власною ініціативою: Учасники малих груп можуть мати обмежену можливість вживати ініціативу. Це може призвести до того, що група не зможе ефективно реагувати на зміни в ситуації без додаткових дозволів.

Відсутність спеціалізованої підтримки: Малі тактичні групи можуть виявитися вразливими до певних видів загроз, таких як артилерійська або авіаційна атака, без належної підтримки.

Хоча ці недоліки можуть існувати, ефективне навчання, планування та командування можуть допомогти зменшити їх вплив і підвищити успішність операцій малих тактичних груп.

УДК 355.4

Савін А.А., старший викладач кафедри забезпечення державної безпеки, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник;

Пузанов А.Г., викладач кафедри забезпечення державної безпеки, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ НА ЕТАПІ ДОПОМОГИ ПІД ЧАС ЕВАКУАЦІЇ

Надання домедичної допомоги на етапі допомоги під час евакуації є критично важливою для збереження життя та здоров'я поранених осіб у воєнних конфліктах. Під час евакуації поранених з поля бою до медичних

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

установ необхідно надавати необхідну допомогу, щоб стабілізувати стан постраждалих та забезпечити їм максимальні шанси на виживання.

Під час евакуації поранених, медичний персонал повинен бути готовий надавати швидку та ефективну домедичну допомогу. Це може включати зупинку кровотечі, накладання перев'язок на рани, надання шоквої терапії та інші заходи, які допоможуть стабілізувати стан постраждалих.

Під час евакуації поранених на транспортному засобі, медичний персонал повинен продовжувати надавати допомогу та моніторити стан постраждалих. Важливо мати необхідне обладнання та медикаменти для надання допомоги під час транспортування поранених, а також забезпечити комфортні умови для них під час перевезення.

Евакуації на вертольоті або іншому повітряному транспорті, медичний персонал повинен бути готовий працювати в умовах обмеженого простору та вібрації. Надання домедичної допомоги під час повітряної евакуації вимагає високого рівня професіоналізму та спритності в діях.

Усі заходи, які вживаються під час надання домедичної допомоги на етапі допомоги під час евакуації, повинні бути спрямовані на збереження життя та здоров'я постраждалих. Тільки завдяки високому рівню підготовки та координації можна забезпечити ефективну допомогу та максимальні шанси на виживання для поранених у воєнних умовах.

УДК 623.41

Салогор В.В., молодший науковий співробітник, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси), лейтенант;

Мокринський О.В., науковий співробітник – інженер-випробувач, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси), майор

СУЧАСНА ТАКТИКА ВЕДЕННЯ ВОГНЮ АРТИЛЕРІЇ

Сучасні військові стратегії – це комплекс гнучких систем, які можуть ефективно протистояти сучасним викликам реального бою. Для досягнення максимальної ефективності великий акцент робиться на сукупність різних видів зброї та силових структур. Між собою співпрацюють авіація, артилерія, танки, безпілотні літальні апарати, застосовуються засоби електронної боротьби.

З перших днів бойових дій українські підрозділи зіштовхнулися з перевагою особового складу противника та застосування ними безпілотних засобів розвідки. В нинішніх умовах ведення бойових дій, коли засоби

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

протиповітряної оборони та радіоелектронної боротьби працюють по всій лінії фронту, ураження сил противника без артилерії мало можливо.

Збройна агресія російської федерації внесла не просто корективи, а нові алгоритми застосування артилерії, і перевернула всю існуючу раніше тактику до її використання. Розроблені нові способи і форми застосування підрозділів, обумовлених сучасною зміною форматів і принципів збройної боротьби.

Нанесення вогневого ураження батареєю з одного місця змінилося на ведення вогню кожною гарматою на окремій вогневій позиції по окремих цілях. Проводити стрільбу з однієї вогневої позиції простіше з точки зору організації, наведення на ціль та внесення поправок, оскільки, всі розрахунки проводяться для основної гармати.

Контрбатареїні засоби противника змусили артилерійські розрахунки розосередити вогневі позиції. Це дає певний проміжок часу для здійснення необхідних маневрів.

Організація такої стрільби складніша, оскільки, кожна гармата орієнтується в основному напрямку стрільби окремо (на кожную гармату потрібен окремий прилад для орієнтування), а розрахунки та поправки індивідуальні. Такий спосіб застосування вимагає високого рівня підготовки командирів, навідника *та* обслуги.

Самохідні артилерійські системи демонструють більш високі бойові якості, ніж буксировані, що вимагає більше часу на розвертання (звертання) та покидання вогневої позиції після стрільби. При цьому мають броню, яка захищає від різноманітних осколків, що в свою чергу підвищує живучість особового складу.

Для стрільби по цілям, які з'являються раптово, велику допомогу надають засоби безпілотної розвідки, що дозволяють у реальному часі викривати ворожі об'єкти та проводити коригування вогню. Зв'язок оператора безпілотної літального апарату з командиром взводу на сьогоднішній день дозволяє вирішувати складні завдання.

Наприклад, до активного використання дронів для ураження цілей, не маючи при цьому точних координат, доводилося застосовувати непропорційно великі артилерійські сили та завдавати удари по великій площі.

Артилерія класичного типу використовувала вертикально-ієрархічні алгоритми роботи, коли від виявлення цілі до відкриття вогню по ній проходили десятки хвилин, а іноді і декілька годин. Інформація передавалась в штаби, де вона наносилась на карти, потім передавалась артилерійським командирам, звідти – на позиції артилерії, де розраховувалися дані для стрільби, і аж тоді завдавалося вогневе ураження. Вогонь часто наносився вже по порожньому місцю, оскільки, противник за цей час пересувався на інше місце.

Перейшовши до сучасних алгоритмів, де дані про ціль безпосередньо з планшетів операторів безпілотних літальних апаратів потрапляють на планшети артилерійських обчислень, маємо в разі ефективніше та економічне використання артилерійських ресурсів.

УДК 455.5

Саморок М.Г., старший викладач кафедри забезпечення державної безпеки, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

ПІДГОТОВКА ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ ОГЛЯДОВИХ ДІЙ В ПРИМІЩЕННЯХ (ОБ'ЄКТАХ)

Основна мета оглядових дій це - оволодіти об'єктом (приміщенням) та, при наявності противника, виявити його місцезнаходження з метою подальшого затримання або знешкодження.

Оглядові дії – систематизоване, з поетапним та послідовним оглядом елементів об'єкта, пересування військовослужбовця підрозділу під час здійснення тактичних дій по оволодінню об'єктом.

Пріоритет оглядових дій це - виконання бойової задачі з мінімальним ризиком для життя та здоров'я військовослужбовців підрозділу.

При оглядових діях акцент робиться на правильній техніці поступового переміщення з поетапним відкриванням всього простору приміщення (закритими залишаються тільки «мертві» зони). Не повинно бути маятникових рухів (відкрита частина уже не випускається з уваги), використовується приставний крок, нижня частина тіла постійно знаходиться за межею укриття.

Виходячи з аналізу бойових дій, застосування підрозділів Національної гвардії України під час оглядових дій приміщень (об'єктів) має низький рівень індивідуальної підготовки військовослужбовців щодо тактичних дій в приміщенні. Завдання щодо оглядових дій приміщень (об'єктів) до повномасштабного вторгнення було притаманне підрозділам спеціального призначення, але після повномасштабного вторгнення такі завдання почали виконувати інші підрозділи Національної гвардії України, тому треба звернути увагу на підготовку, яка повинна бути на рівні підрозділів спеціального призначення.

УДК 355.535

Семенов М.В., викладач кафедри бойового та логістичного забезпечення, Київський інститут Національної гвардії України (м. Київ), молодший лейтенант;

Єсіпова О.О., кандидат педагогічних наук, науковий співробітник науково-організаційного відділу, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ІНЖЕНЕРНІ ЗАХОДИ СПРЯМОВАНІ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ ВІЙСЬКОВИХ ОБ'ЄКТІВ ТА ОСОБОВОГО СКЛАДУ

Збройні конфлікти, які тривають довго, не лише вимагають бойової ефективності на полі бою, але й стають викликом для розробки та впровадження передових технологій. Тривале протистояння перетворює цю ситуацію у справжнє технологічне суперництво.

Аналізуючи історію попередніх війн, можна зазначити, що використання новітніх засобів бойової техніки, таких як танки, призвело до необхідності розробки та впровадження протитанкової зброї. У більш пізніх збройних конфліктах, де використовувались високоточні засоби ураження та новітні способи розвідки, спостерігається розвиток теплових імітаторів (пасток) та різноманітних кутових відбивачів, які спрямовані на перехоплення і «переманювання» засобів ураження противника.

Досвід протистояння збройній агресії російської федерації вказує на необхідність постійного оновлення підходів до бойового забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони, зокрема у сфері інженерного забезпечення. Одним з ключових аспектів такого оновлення є адаптація до швидких змін у динаміці, тактиці та засобах ураження. Зокрема дуже гостро в нинішній час стоїть питання, щодо захисту особового складу від такого засобу ураження як FPV (First Person View) дрони. Це той випадок коли високоточна зброя може застосовуватись не тільки проти промислових комплексів, базових таборів та окремих ОВТ, а й окремо проти особового складу безпосередньо на полі бою.

В контексті інженерного забезпечення загальновійськового бою, а саме фортифікаційного обладнання, маскування військ та об'єктів в поєднанні з новітніми системами РЕБ та засобами виявлення безпілотників можуть відігравати важливу роль у зменшенні загрози від атак дронів. Так, улаштування протиосколкових козирків в окопах збільшує розсіювання осколків та зменшують дію фугасів. Перекриті системи траншей надають захист від потенційних атак дронів, оскільки забезпечують укриття від ударів з висоти.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Використання надтраншейних масок з табельних та підручних засобів зменшують ймовірність виявлення військових об'єктів та особового складу для операторів ворожих БПЛА.

Інженерні заходи також включають у себе розробку та впровадження систем відеоспостереження, контролю доступу та інших засобів обліку та контролю за рухом на території військових об'єктів. Це дозволяє вчасно виявляти потенційні загрози та ефективно реагувати на них.

Отже, інженерні заходи спрямовані на забезпечення додаткового захисту військових об'єктів та особового складу постійно розвиваються та вдосконалюються відповідно до зростаючих загроз і вимог безпеки. Шляхом поєднання новітніх технологій з кращими інженерними практиками можна забезпечити найвищий рівень захисту та безпеки для військових об'єктів та особового складу.

УДК 623.365

Скиба О.В., начальник науково-дослідного відділу, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси), полковник;

Брянкін С.С., доктор філософії., провідний науковий співробітник – провідний інженер-випробувач, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси), підполковник;

Доманов І.О., начальник науково-дослідного відділу, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси), підполковник;

Рибачок Д.В., молодший науковий співробітник, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси), старший лейтенант

НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕХНІЧНИХ РІШЕНЬ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МІННИХ ТРАЛІВ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЖИВУЧОСТІ ВІЙСЬК (СИЛ)

Актуальність проблеми. Протистояння з військами (силами) рф потребує постійного поповнення різного типу зразків озброєння, військової та спеціальної техніки, зокрема і для підрозділів Сил підтримки.

При розробленні та виготовленні нових технічних засобів необхідно орієнтуватися як на вже давно виготовлені зразки, що добре зарекомендували

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

себе, так і на сучасні, які відповідатимуть існуючим викликам збройного протистояння з рф.

Мета. Метою виступу є висвітлення існуючих проблем з виробництва спеціальної техніки для інженерних військ та доведення напрямків з їх удосконалення.

Результати. Для забезпечення військ (сил) необхідним озброєнням і технікою виробники часто вдаються до виготовлення копій зразків радянських часів.

Проте такі підходи не завжди відповідають сучасним умовам ведення війни. Так, наразі в Україні є досить популярною тематика розмінування: гуманітарного, бойового. Для цього підприємства почали масово виготовляти відповідні механізовані засоби, зокрема й мінні тралі за зразком радянських.

Втім, як зазначив досвід випробувань таких тралів, маніпуляції з ними є дуже ресурсозатратними: необхідна спеціальна техніка (вантажні автомобілі, крани), певна кількість особового складу, яка іноді охоплює біля десяти чоловік, та часові затрати, які коливаються від однієї години до двох.

У сучасних умовах, коли зс рф веде активну розвідку із застосуванням безпілотних літальних апаратів, підготовка до застосування тралів українською стороною буде швидко виявлена і з великою ймовірністю противником вживатимуться заходи з її зриву. Виходячи з великих часових витрат на під'єднання тралів до танка (або іншої бронемашини), противник матиме вдосталь часу для підготовки та нанесення ураження по об'єктах, що зосереджені в районі причеплення тралів. Таки чином завдання з пророблення проходів у мінних полях може залишитися невиконаним, що, у свою чергу, призведе до зриву наступу або інших дій.

Іншою проблемою є те, що танк (або інша бронемашини) з приєднаним мінним тралом стає менш маневреною і зручною мішенню для ураження.

З метою зменшення ризику зриву виконання завдань з розмінування місцевості та забезпечення живучості військ (сил) пропонується внести певні зміни в конструкцію тралів, спрямовані на:

- спрощення, а відтак і підвищення оперативності проведення процедури причеплення та відчеплення тралів від танків (або інших бронемашин);
- зменшення ваги рами трала, яка, на відміну від коткової секції, менше руйнується від вибухової хвилі та уламків мін, але має таку масу, яка ускладнює маневреність танка (або іншої бронемашини);
- спрощення процесу заміни котків або коткових секцій, які виведені з ладу внаслідок підриву на міні;
- зменшення піддатливості елементів коткової секції до деформації при поворотах в ході переміщення;

- можливість підйому тралів для виконання швидкого розвороту, повороту, та недопущення деформації котків.

Висновки. Підвищення ефективності заходів з пророблення проходів у мінних полях та забезпечення живучості потребують впровадження технічних рішень, що сприятимуть швидкому та зручному використанню мінних тралів.

УДК 623.64

Соловійов М.М., викладач кафедри тактики, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

СУЧАСНІ МЕТОДИ І ТЕХНОЛОГІЇ КАРТОГРАФІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА

Сьогодні картографія не уявляється без використання сучасних методів та технологій, які значно полегшують та покращують процес створення картографічних продуктів, автоматизації процесів виробництва. Картографічне виробництво використовує різні сучасні методи та технології для створення карт та геопросторових продуктів, такі як:

- геоінформаційні системи;
- дистанційне зондування;
- штучний інтелект;
- мультиспектральне знімання;
- віртуальна реальність.

Деякі з них (геоінформаційні системи, дистанційне зондування, мультиспектральне знімання) вже активно використовуються у сучасній картографії. За іншими (штучний інтелект, віртуальна реальність) майбутнє.

Геоінформаційні системи.

Геоінформаційні системи (ГІС) є ключовим інструментом у картографії. Вони дозволяють збирати, зберігати, обробляти, аналізувати та візуалізувати геопросторові дані. ГІС використовуються для створення цифрових карт та атласів, а також для вирішення різноманітних геопросторових завдань.

ГІС представляють собою систему технічних засобів, програмного та інформаційного забезпечення та призначену для збору, обробки, зберігання, відображення та розповсюдження просторово-координованої інформації.

Дистанційне зондування.

Дистанційне зондування використовується для отримання інформації про Землю за допомогою супутників, літаків, безпілотних літальних апаратів та інших датчиків. Цей метод дозволяє отримувати дані про ландшафт, водні ресурси, рослинність та інші об'єкти, які використовуються при створенні карт.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Штучний інтелект.

Використання штучного інтелекту (ШІ) в картографії є однією з сучасних тенденцій, яка значно впливає на розвиток географічних наук та технологій. ШІ відкриває нові можливості для покращення процесів виробництва, аналізу та обробки великих обсягів геопросторових даних, що робить його дуже важливим для картографії. Це сфера, де поєднуються технології, географія та аналітика для створення детальних та точних карт, які використовуються у різних галузях, від військової справи до наукових досліджень та геопросторового аналізу. ШІ дозволяє автоматизувати виробництво карт, аналізувати великі обсяги геоданих та підтримувати цифрові картографічні продукти.

Переваги використання ШІ в картографії:

підвищення точності та якості картографічних продуктів. Використання ШІ дозволяє знизити людський фактор та підвищити точність та якість картографічних продуктів;

ефективне вирішення складних завдань. ШІ допомагає вирішувати складні завдання, які були б важко виконати вручну, такі як аналіз великих обсягів даних чи автоматична інтерпретація зображень.

Мультиспектральне знімання.

Мультиспектральне знімання використовуються для отримання даних про Землю в різних спектральних діапазонах. Цей метод забезпечує можливість отримувати дані про об'єкти на поверхні Землі з використанням різних типів спектральних діапазонів, таких як видиме світло, інфрачервоне та ультрафіолетове випромінювання. Це дозволяє отримувати інформацію про рослинність, ґрунти, водні тіла та інші об'єкти з нових кутів зору, що є корисним для картографів.

Віртуальна реальність.

Віртуальна реальність (VR) використовується для створення інтерактивних та імерсивних картографічних продуктів, які дозволяють користувачам зануритися у віртуальний геопростір та взаємодіяти з геоданими у новий спосіб, досліджувати різні ландшафти та об'єкти на мапі в режимі реального часу. Це робить процес вивчення географічних даних більш цікавим та змістовним.

Однією з ключових переваг використання VR є можливість візуалізації просторових даних у тривимірному форматі, що надає користувачам можливість отримати більш деталізоване уявлення про географічні об'єкти. Це особливо важливо для військових, навчальних та наукових цілей.

Висновок.

Сучасні методи і технології картографічного виробництва відкривають нові можливості для створення точних, інформативних та інтерактивних картографічних продуктів. Їх використання сприяє покращенню роботи

картографів та розширенню можливостей для використання геопросторових даних у різних галузях. Використання штучного інтелекту в картографії є важливим напрямком розвитку сучасних геоінформаційних технологій. Це сприяє покращенню якості та точності картографічних продуктів, а також відкриває нові можливості для аналізу та використання геопросторових даних.

УДК 355.5

Тилічко І.В., викладач кафедри забезпечення державної безпеки, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗНИЩЕННЯ ПОВІТРЯНИХ ЦІЛЕЙ

В умовах збройної агресії з боку російської федерації проти нашої держави щороку постає питання захисту повітряного простору від повітряних цілей. В інформаційному полі надаються велика кількість рекомендації щодо поправок на випередження при стрільбі по повітряним цілям з різних видів озброєння, які суттєво різняться за даними. Рекомендації що наведені в відкритому доступі щодо поправок при веденні стрільби на випередження при використанні стрілецької зброї, яка перебуває на озброєнні сил оборони є суперечливими.

Виходячи із зазначеного, особливої актуальності набули структурні та системні зміни в організації і підходах до підготовки військовослужбовців які залучені до виконання завдань зі знищення повітряних цілей. Удосканалення навченості (необхідних знань, умінь та навичок) особовим складом, який виконує бойові завдання в якості мобільних вогневих груп (МВГр) для виконання завдань ППО зі знищення повітряних цілей.

Самий простий і логічний спосіб позбутися від ворожої повітряної цілі – знищити її. Будь-яка повітряна ціль може бути збита. Головною проблемою в цій справі є виявлення повітряної цілі і проведення успішної її атаки. При цьому для знищення може використовуватися різне стрілецьке озброєння, як приклад слід навести *вдосконалену кулеметну установку, яку успішно використовують військовослужбовці Національної гвардії України для знищення БпЛА типу Shahed 136 и 131 або Герань 2*. Так, невеликі легкі БпЛА можуть бути збиті за допомогою стрілецької зброї, а для поразки важких БпЛА потрібно залучати зенітні ракетні комплекси.

У ряді випадків БпЛА легкого класу є складною ціллю для існуючих РЛС. Ці апарати мають малу ефективну площу розсіювання, через що їх виявлення стає досить складним завданням. Зокрема, знижується максимальна дальність виявлення. БпЛА середнього та великого розміру, що мають великі геометричні

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

розміри, значні теплові контрасти за рахунок використання потужних двигунів внутрішнього згоряння, що несуть гарматну та ракетно-бомбову зброю, параболічні супутникові антени, які мають велику ефективну площу розсіювання, представляють гарну ціль для комплексів ППО. Малорозмірні БпЛА характеризуються малими геометричними розмірами, низькою тепловою контрастністю, і швидкістю польоту, а також малою ефективною площиною розсіювання, що не дозволяє забезпечити достатню ефективність їх ураження ЗРК, ПЗРК.

Необхідно зазначити, що після застосування іранських БпЛА на Близькому Сході американська сторона не вважає літальні апарати типу «камікадзе» високотехнологічною та високоточною зброєю. Такі БпЛА мають низку слабких сторін, які можуть бути використані для організації ефективної протидії.

Пропонується провести заходи які повинні включати:

– створення спеціальних груп із зенітних формувань, що включають різнотипні ЗРК, ЗАК, ЗПРК, ПЗРК, які мають порівняно високими розвідувальними і вогневими можливостями при виявленні та стрільби по малорозмірних цілям і призначені виключно для ураження БпЛА;

– вдосконалення (модернізація) існуючих зразків зенітного озброєння в інтересах підвищення ефективності боротьби з малорозмірними цілями;

– розробку перспективних зразків зенітного озброєння стосовно до вирішення специфічних завдань виявлення і ураження малорозмірних повітряних цілей, включаючи БпЛА;

– розробка спеціалізованих комплексів і засобів боротьби з малорозмірними цілями, заснованих на застосуванні нетрадиційних видів зброї;

– застосування комплексу «військових» заходів з протидії системам розвідки, управління і бойового застосування БпЛА.

найбільш ефективним способом протидії БпЛА на данному етапі стають засоби РЕБ які на пряму впливатимуть на роботу його бортових датчиків, забити канали зв'язку, передачі даних і контролю, заглушити сигнали системи GPS, від чого БпЛА стане сліпий та безпорадним. Вбити його по-справжньому можна тільки фізично, знищивши ракетою, снарядом зі звичайної гармати, або стрілецькою зброєю.

УДК 356/358

Тилічко І.В., викладач кафедри забезпечення державної безпеки, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник;

Петік А.В., доктор філософії з державної безпеки, доцент кафедри забезпечення державної безпеки, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТАКТИКИ МАЛИХ ГРУП (STANDART INFILTRATION TACTICS) ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПРИ ВИКОНАННІ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ

В умовах повномасштабного вторгнення Національна гвардія України, яка входить до складу сектору безпеки та оборони України разом з іншими силовими відомствами виконує бойові завдання з відсічі збройної агресії зі сторони російської федерації. Особливо гостро постає питання теорії і практики у підготовці і веденні бою з метою ефективного виконання бойових завдань. Тому, способи, які будуть застосовувати підрозділи НГУ безпосередньо впливають на ефективність виконання поставленого завдання. Командир самостійно буде приймати рішення, і саме від нього буде залежати які тактичні способи будуть використані його підрозділом. В сучасному загальновійськовому бої застосовуються два основні види бою, це наступальний бій та оборонний. В умовах наступального бою, особливо, коли противник перебуває в позиційній обороні доцільно використовувати тактику малих груп (Standart infiltration tactics).

У військовій справі — це тактика, заснована на використанні легкої піхоти, що нападає на ар'єргард противника, відокремлює основні ворожі сили та залишає їх позаду себе для подальшого нападу частинами, що підходять з важчою зброєю. Штурмові групи при цьому виявляють слабкі місця ворога та самостійно обирають цілі, шляхи та моменти для нападу, а також способи нападу. Це потребує високого рівня навичок та підготовки особового складу та має бути доповнене необхідним обладнанням та зброєю, щоб надати групам більше бойових можливостей на місцевості.

В доповіді визначаються основні принципи застосування тактики малих груп (Standart infiltration tactics). Надаються практичні рекомендації у підготовці особового складу, планування, організації та виконання штурмових дій у складі малих груп в умовах ведення загальновійськового бою.

УДК 355.011 (477)

Фалько С.А., кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри тактики, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

**ВПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС НАЦІОНАЛЬНОЇ
АКАДЕМІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ІНФОРМАЦІЇ
ЩОДО РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ СПРАВИ:
ДЖЕРЕЛА ТА МЕТОДИ**

Повномасштабна війна між нашою державою та агресором роблять актуальними питання надання курсантам наукової інформації щодо бойових дій та знайомства з матеріалами щодо організації сучасної військової справи за напрямками. В умовах реальної війни продовжується агресивна латентна антиукраїнська пропаганда в соціальних мережах. Мета цієї пропаганди – вплив на моральний стан військовослужбовців та на довіру військових до воєнно-політичного керівництва країни. Питання боротьби з агресором в контексті інформаційного простору є, безсумнівно, актуальним. Найважливіше, на нашу думку, навчити майбутніх командирів Національної гвардії України професійному погляду на інформаційні джерела.

Мета доповіді – перевірка джерел професійної військової інформації на достовірність матеріалів стосовно розвитку військових технологій та тактики на сучасному етапі війни. Увага акцентується на науковій аргументації обраних джерел та на методиці відокремлення пропаганди від корисної інформації. Автор доповіді пропонує власні рекомендації щодо методики використання наукових досліджень під час організації освітнього процесу у вищому військовому навчальному закладі. Під час підготовки матеріалів використовується власний педагогічний досвід та матеріали наукових конференцій у вищих військових закладах освіти України. Фундамент доповіді – це передусім узагальнення багаторічного досвіду викладання предмета «Воєнна історія та історія українського війська» в Національній академії Національної гвардії України.

На сьогодні багато інформаційних контентів, які розповсюджуються передусім в мережі Інтернет, мають пропагандистську спрямованість. Головна цільова аудиторія цього інформаційного продукту – цивільні. Завдання викладача Національної академії Національної гвардії України полягає у впровадженні в освітній процес професійної і достовірної інформації, яка б була корисною майбутнім офіцерам тактичної ланки. Результати дослідження базуються на використанні матеріалів офіційних контентів Збройних сил України та інших джерелах сил оборони України. Пропонується користуватися офіційним контентом компанії Defense Express. Протягом 22 років

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

інформаційно-консалтингова компанія висвітлює питання оборонно-промислової політики, військово-технічного співробітництва, а також політики оборони і безпеки нашої держави. Компанія Defense Express співпрацює з понад 100 компаніями та організаціями в Україні та за кордоном. Інформація, яку надає компанія, стосується останніх досягнень воєнної науки, а отже, вона є високо професійною та корисною для курсантів та офіцерів вищих навчальних закладів. З метою покращення професійних знань кожному викладачів Національної академії Національної гвардії України обов'язково потрібно звертати увагу на самостійну роботу з сучасної фаховою літературою.

Мета – оволодіння сучасними трендами воєнної науки, адже сучасний науковець має завжди рухатись уперед і прагнути самореалізації на науковій ниві. Під час підготовки доповіді автором використовувалися дослідження американських офіцерів – Б.А. Фрідмана та Г. Макмастера, – які є авторами фахових книжок, що вийшли друком українською в 2022–2023 рр. Б.А. Фрідман – це офіцер морської піхоти США, у своїх наукових розвідках він узагальнює багаторічну аналітичну працю і піднімає питання розвитку тактики та оперативного мистецтва в сучасних бойових умовах. Г. Макмастер – це генерал-лейтенант сухопутних військ Збройних сил США. Він брав участь у багатьох війнах сучасності. Г. Макмастер – кавалер бойових нагород, особистий бойовий досвід генерала є предметом вивчення у програмах військових освітніх установ США. Це авторитетний професіонал і науковець. Генерал – один із чотирьох найбільш авторитетних та шанованих провідних офіцерів США, доктор філософії, письменник. Критично важливим, на думку генерала, є створення життєздатних систем, які, з одного боку, дозволять вільно працювати та керувати під час операцій, а з іншого, – надають інструментарій щодо підриву можливостей ворога для впливу на наші позиції.

Ще один напрям орієнтування в сучасних наукових трендах у контексті воєнної науки – це ознайомлення з керівної документацією. В умовах сучасної війни слід відзначити своєчасну появу керівних документів, відпрацьованих напередодні повномасштабного вторгнення агресора. Вони були створені в останні роки з метою організації освітнього процесу. Наприклад, до таких документів, які допомагають засвоювати воєнно-історичний матеріал та відокремлювати зайву інформацію, слід віднести «Концепцію воєнної історії України» (2017 р.), «Доктрину з воєнно-історичної роботи у Збройних силах України» (2020 р.) тощо.

Зважаючи на вищесказане, варто звернути увагу на необхідність підготовки курсантів вищих навчальних закладів нашої держави в контексті інформаційної гігієни та наукового підходу до інформації військової спрямованості. Методологічне ознайомлення з матеріалами, присвяченими сучасній військовій справі, дозволить майбутнім офіцерам приймати професійне

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

рішення під час бойової та повсякденної діяльності. На наш погляд, обов'язково потрібно під час занять надавати інформацію з вказівок командування Національної гвардії України та керівництва Національна академія Національної гвардії України стосовно проведення інформування щодо положення на лінії бойових дій. Вважаємо, що доповідь викладача повинна бути на 5-7 хвилин з вказівкою на джерела інформації. Також потрібно створити методичні поради щодо особливостей роботи з інформаційним контентом військової спрямованості. Переконані, що ознайомлення з сучасною фаховою літературою – це запорука професійного росту викладача. Ініціатива щодо ознайомлення курсантів з теоретичною науковою базою повинна належати викладачеві та впроваджуватися в освітній процес Національної академії Національної гвардії України.

УДК 355 5/36

Феденко О.В., кандидат політичних наук, доцент НАСВ, професор кафедри тактико-спеціальних дисциплін, Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного (м. Львів);

Сахон О.О., викладач ЗВО кафедри тактико-спеціальних дисциплін, Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного (м. Львів)

ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ НАСТУПАЛЬНИХ ТА ОБОРОННИХ ДІЙ ЗС РФ В ХОДІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Теоретичні погляди на сучасну війну російська воєнна наука успадкувала від СРСР у формах і методах ведення війни. Отже, серед основних рис сучасної війни високої інтенсивності росіяни визначають такі:

– зростання просторового розмаху одночасного ведення бойових дій: цьому сприяє розвиток засобів дальнього вогневого ураження у звичайному оснащенні, що у свою чергу, призводить до того, що бойові дії стають більш безконтактними;

– відсутність цілісних ліній фронту через брак живої сили може створити можливості для флангових ударів, обходу ключових пунктів оборони противника, а також відкрити значно більші можливості для рейдових дій та підтримки ефекту хаосу.

Результат повномасштабних бойових дій двох років війни свідчить про зміну підходів противника щодо ведення сучасного загальновійськового бою, де глибоке ешелонування позицій в обороні, дотримання тактичних нормативів ведення наступу підрозділами тактичного рівня перетворюється на компіляцію

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

сучасних форм і методів ведення війни виходячи із оперативної обстановки та наявності сил і засобів, а саме:

– зростання просторового розмаху одночасного ведення бойових дій за багатьма напрямками, та наступальна тактика «карусельного» типу – підрозділ в дії, підрозділ 2-ого ешелону в готовності до дії, підрозділ, що готується до введення в дію;

– ведення маневреної оборони, як основного виду оборони, викладено в новій редакції статутів, згідно послідовності і з урахуванням нових форм вогневого ураження при виконанні кожного тактичного завдання (вказані нові способи її ведення, описана детально послідовність їх виконання та порядок застосування тимчасово утворених штурмових підрозділів);

– застосування нових систем дальнього вогневого ураження, що призводить до безконтактних бойових дій;

– нагальна необхідність зростання кількісного і якісного складу засобів розвідки, спостереження та нанесення ураження (БПЛА тактичного рівня).

Визначаються також наступні особливості, які впливають на тактику дій:

– створюються можливості для флангових ударів обхідними загонами, проникнення в тил противника ДРГ, обхід ключових пунктів оборони, а також можливості для здійснення рейдових дій, що може призвести до перемішування сил по фронту і глибині, підвищити вірогідність зустрічних боїв;

– основні підрозділи св зс рф проводять наступальні дії в зоні відповідальності, що передбачають бойові дії зі слабо підготовленою обороною противника, яка має осередковий характер або незайняті ділянки;

– на відміну від класичних поглядів ефективністю дій вважається захоплення вузлових точок оборони, а не вихід на відповідні рубежі;

– в аналітичних матеріалах «Проблемні питання ведення активних наступальних дій і шляхи їх рішення» командування угруповання військ на Положсько-Орехівському напрямку зс рф визначає, що в ході СВО виявлена проблема, яку вони сформулювали як відсутність наступального пориву, недостатньої активності і низьких темпів наступу підрозділів;

– тому випробувана і зазнала широкого застосування тактика наступальних хвиль штурмовими загонами «Шторм-Z / -V» (Бахмут, Соледар, Мар'їнка);

– широке розповсюдження тактики поєднання зусиль підрозділів РЕБ та БПЛА, щодо боротьби з БПЛА противника та розвідки цілей, визначення їх пріоритетності та нанесення вогневого ураження, як поодиноким боєприпасом з неба, так і у взаємодії з наземними артилерійськими підрозділами. Відзначається успішне створення і застосування розвідувально-ударних комплексів оперативно-тактичного рівня (БПЛА-артилерія, БПЛА-БПЛА);

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

– масове застосування мінно-вибухових загороджень в наступі, обороні та при відході підрозділів («глибоке» мінування);

– відзначається застосування загороджувальних загонів росгвардії на напрямках зосередження основних зусиль, з метою безумовного виконання завдань наступального характеру.

Висновок: є необхідність у створенні рекомендацій, щодо вдосконалення сучасної тактики застосування механізованих та танкових підрозділів сил безпеки і оборони України, а також розробки новітніх форм і методів ведення сучасного загальновійськового бою та вдосконалення спроможностей частин і з'єднань протистояти противнику з максимально можливою ефективністю.

В розглянутих особливостях ведення бойових дій противником вбачається, в найближчій перспективі створення підрозділів / частин ударних безпілотних комплексів, що забезпечують дії рот / батальйонів (загонів). Отже є нагальна потреба у розробці та створенні нами штатних підрозділів бойових безпілотних ударних систем та РЕБ, щодо протидії силам і засобам противника та підтримці своїх сил на полі бою.

УДК 355.4/5

Федоренко В.Л., викладач кафедри забезпечення державної безпеки, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СИЛ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДРОЗДІЛАМИ
З ОХОРОНИ ТА ОБОРОНИ ОСОБЛИВО ВАЖЛИВИХ
ДЕРЖАВНИХ ОБ'ЄКТІВ В УКРАЇНІ**

Силі структури України відіграють надзвичайно важливу роль у забезпеченні безпеки та захисту державних об'єктів від потенційних загроз. Однак, їхній успіх у цьому напрямку значною мірою залежить від вирішення актуальних проблем службово-бойової діяльності.

Зокрема, серед основних проблем можна виділити відсутність адекватного фінансування та обладнання, нестачу кваліфікованого персоналу, проблеми зі збереженням інформації та кібербезпекою, недостатню координацію роботи між різними службами тощо.

У контексті охорони та захисту особливо важливих державних об'єктів, зокрема ядерних та радіаційних об'єктів, критично важливих інфраструктурних об'єктів, важливих для державної безпеки об'єктів енергетики та транспорту, актуальність цих проблем зростає ще більше.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Отже, вирішення проблем службово-бойової діяльності та покращення охорони та захисту державних об'єктів є надзвичайно важливим завданням для забезпечення державної безпеки та стабільності в Україні.

Фінансування та обладнання є важливими аспектами службової бойової діяльності сил охорони та оборони особливо важливих державних об'єктів в Україні. Відповідні служби та організації повинні мати достатні ресурси, обладнання та технології для ефективного забезпечення безпеки та захисту важливих державних об'єктів.

Однією з основних проблем у цій сфері є недостатнє фінансування підрозділів охорони та оборони. Це може призвести до недостатньої підготовки працівників, відсутності необхідного обладнання та технологій, а також до зниження ефективності виконання завдань забезпечення безпеки та захисту важливих державних об'єктів.

Щодо обладнання та технологій, важливо проводити огляд необхідного обладнання та розвитку технологій для покращення безпеки об'єктів критичної інфраструктури (особливо важливих державних об'єктів). Наприклад, може бути встановлено спеціальне обладнання для виявлення та розпізнавання загроз на особливо важливих державних об'єктах, або можуть застосовуватися сучасні технології для забезпечення безпеки мереж даних та інформації на таких об'єктах.

Одним зі способів вирішення проблеми обладнання та технологій є співпраця з науково-дослідними установами та компаніями, які займаються розробкою технологій та обладнання для забезпечення безпеки та захисту особливо важливих державних об'єктів. Така співпраця може забезпечити доступ до новітніх технологій та обладнання, а також сприяти розвитку вітчизняної промисловості у галузі безпеки та захисту.

Проблеми кадрової політики в сфері охорони та оборони особливо важливих державних об'єктів в Україні можуть бути досить серйозними та мають вплив на ефективність діяльності цих підрозділів. Один із способів вирішення цієї проблеми – це підвищення престижу професії та збільшення рівня оплати праці співробітників цих підрозділів. Також, потрібно розглядати можливості надання спеціальної підготовки та підвищення кваліфікації працівників, зокрема залучення до роботи на особливо важливих державних об'єктах спеціалістів з військової та цивільної галузей.

Одним з ключових напрямків вирішення проблем кадрової політики є створення системи кар'єрного росту та просування по службі. Це може включати в себе розробку програм професійного розвитку, системи оцінки військовослужбовців та встановлення премій за досягнення показників.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Слід зазначити, що кібербезпека є однією з ключових проблем у сфері охорони та оборони особливо важливих державних об'єктів в Україні. Зростаюча кількість кібератак та злочинних дій в інтернеті ставить під загрозу безпеку держави та важливих інфраструктурних об'єктів, таких як енергетичні мережі, транспортні системи, та інші, особливо під час війни.

Серед найважливіших проблем кібербезпеки можна виділити відсутність адекватних заходів захисту інформації та мереж даних, недостатнє фінансування та обладнання систем кібербезпеки, недостатня кількість кваліфікованих працівників, які здатні виявляти та реагувати на кібератаки.

Для забезпечення кібербезпеки важливо проводити аналіз ризиків та виявляти можливі загрози для важливих державних об'єктів. Це дозволяє розробити та впровадити ефективні заходи захисту, які будуть спрямовані на запобігання кібератак та забезпечення безпеки інформації.

Одним із способів вирішення проблем кібербезпеки є підвищення кваліфікації та професійної підготовки працівників цієї сфери. Також, необхідно забезпечити адекватне фінансування та обладнання служб кібербезпеки для ефективного виявлення та реагування на кібератаки.

Ще одним важливим аспектом є взаємодія між різними службами та організаціями, які займаються кібербезпекою. Це може допомогти забезпечити вчасний обмін інформацією та координацію дій у разі кібератаки.

Для забезпечення кібербезпеки також можуть використовуватися різноманітні технології та інструменти, такі як вогневі стіни, системи виявлення вторгнень, шифрування даних та інші. Застосування цих інструментів допомагає підвищити рівень захисту інформації та мереж даних.

Окрім цього, для забезпечення кібербезпеки важливо розробити та впровадити ефективну політику кібербезпеки, яка повинна охоплювати весь спектр заходів з превентивного захисту та реагування на кібератаки.

Серед найважливіших проблем взаємодії між різними службами можна виділити відсутність чіткого розподілу повноважень та відповідальності між службами, недостатню взаємодію та координацію дій під час виконання спільних завдань, недостатню інформаційну взаємодію між службами та недостатній рівень підготовки працівників щодо взаємодії між службами.

УДК 455.5

Федоренко В.Р., викладач кафедри тактики, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник;

Тріщун Р.М., старший викладач кафедри тактики, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

НАПРЯМКИ ПІДГОТОВКИ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ ШТУРМОВИХ ДІЙ ПРОТИВНИКА ЯКИЙ ТРИМАЄ ПОЗИЦІЙНУ ОБОРОНУ В ОКОПАХ (ТРАНШЕЯХ)

З метою визначення завдань, ролі, способів дій, напрямків підготовки, удосконалення підрозділів Національної гвардії України розглянемо особливості бойових дій, допущені недоліки та висновки, які витікають з досвіду АТО, ООС, повномасштабного вторгнення. Досвід бойових дій показав, що застосування оперативних підрозділів та підрозділів спеціального призначення має ряд особливостей під час знищення противника який займає оборону в окопах (траншеях).

На теперішній час, використовуючи досвід проведення АТО, ООС, повномасштабного вторгнення. методика та алгоритми роботи командирів штурмових підрозділів щодо прийняття рішень на штурмові дії ворога в окопах (траншеях) відпрацьовані з урахуванням всіх деталей та нюансів.

Ми маємо чіткий і злагоджений порядок підготовки роботи командирів бойових груп під час планування та управління в ході виконання завдань пов'язаних з штурмовими діями ворога який займає оборону в окопах (траншеях). Цьому притаманні взаємодія груп, злагодженість підрозділу, рівень індивідуальної підготовки, рішучість, сміливість.

Наявність сучасних технологій, геоінформаційних систем, засобів БПЛА, засобів зв'язку дозволяє розширити можливості та ефективно виконувати завдання по штурмовим діям в окопах.

Адже, для якісного виконання завдань підрозділів які виконують завдання під час штурмових дій треба звернути увагу на, якісну індивідуальну підготовку кожного військовослужбовця, злагодженість бойових груп та безпосередньо приділяти увагу на планування до проведення штурмових дій ворога в окопах (траншеях).

УДК 621.396.6

Фик О.І., доктор технічних наук, професор, професор кафедри військового зв'язку та інформатизації, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник;

Кучер Д.Б., доктор технічних наук, професор, професор кафедри озброєння, Інститут Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія» (м. Одеса);

Лишак Г.В., старший викладач кафедри озброєння, Інститут Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія» (м. Одеса)

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЕНЕРГЕТИЧНОГО ПОТЕЦІАЛУ ВРАЖАЮЧИХ ФАКТОРІВ РАДІОЧАСТОТНОЇ ТА ТРАДИЦІЙНОЇ ЗБРОЇ, ЩО ЗАВДАЄ МЕХАНІЧНІ ПОШКОДЖЕННЯ

Проведений аналіз енергоефективності використання (енергетичного потенціалу) радіочастотної зброї та традиційної зброї що завдає механічні пошкодження.

За кордоном активно тривають дослідження, спрямовані на створення засобів збройної боротьби, в основі дії яких лежать нетрадиційні вражаючі фактори. Це може бути лазерна, прискорювальна, радіочастотна, геофізична, інфразвукова зброя та деякі інші її види. Найбільш відпрацьованими є питання створення лазерної та радіочастотної зброї, яка в ряді публікацій називається зброєю, заснованою на нових фізичних принципах.

В умовах ведення бойових дій в Україні доведено, що використання радіочастотної зброї є дуже ефективним засобом знешкодження систем противника в яких використовується електронні системи (БПЛА, засоби зв'язку, пункти управління, цифрові системи управління вогнем тощо). Проведемо порівняльну характеристику енергоефективності використання (енергетичного потенціалу) радіочастотної зброї та традиційної зброї що завдає механічні пошкодження.

До радіочастотної зброї (РЧЗ) відносяться засоби, що забезпечують пошкодження напівпровідникових елементів (НПЕ) об'єктів за рахунок впливу електромагнітних випромінювань радіочастотного діапазону. Сутність енергетичного ефекту вражаючого фактору РЧЗ добре відомий: при індукції радіочастотним електромагнітним випромінюванням (РЧЕМВ) в електричних колах наводяться струми і напруги, рівень яких достатній щоб вивести з ладу через перевантаження деякі НПЕ. Такий спосіб електромагнітного пошкодження РЧЗ радіоелектронних засобів (РЕЗ) називають радіоелектронним ураженням (РЕУр).

Дослідження доводять, що характер впливу РЧЕМВ залежить від довжини

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

хвилі. Якщо довжини хвилі перевищує або порівнянна з розмірами об'єкта, то на провідних поверхнях індукуються великі струми і напруги, що може привести до аномального розподілу електромагнітних полів на внутрішніх елементах та їх деградації або виходу з ладу під дією теплових процесів.

Якщо довжина хвилі складає сантиметри або міліметри, то крім того крім попереднього ефекту, присутні процеси, що викликаються безпосереднім проникненням небезпечних полів через антено-фідерні пристрої, засоби індикації та управління, радіопрозори ковпаки, обтічники, щілини, службові люки та інші неоднорідності корпусу.

Перший ефект характерний і для електромагнітного імпульсу ядерного вибуху, майже вся енергія якого концентрується в електромагнітних хвилях довжина яких від одиниць до сотень метрів (залежно від висоти вибуху), другий характерний для сучасних зразків РЧЗ. Так, в залежності від діапазонів довжин хвиль випромінювання ефект ураження може виникати в різних електричних колах і існуюча стійкість зразка зброї до електромагнітного імпульсу ядерного вибуху не гарантує його стійкість до впливу випромінювання міліметрового або сантиметрового діапазону хвиль, наведеного РЧЗ.

Зауважимо, що чим більше різняться смуга пропускання РЕЗ та ширина спектру РЧЕМВ тим менше ефект направленої дії такої зброї. Щільність потоку потужності позасмугового випромінювання, вплив якого на об'єкти РЕЗ призводить до виникнення в його електричних вузлах що складається з НПЕ незворотних лавиноподібних пробоїв складає $10^2 - 10^7 \text{ Вт} / \text{м}^2$.

Наприклад, щільність потоку потужності випромінювання, необхідна для ураження двох ракет одного типу, але оснащених РЕЗ різних класів (радар або інфрачервона головка самонаведення), може відрізнятись більш ніж на порядок.

Суттєвим обмеженням ефективності ураження РЧЕМВ є можливість виникнення пробую навколишнього повітря. Плазма, що утворилася при пробую навколишнього повітря екранує джерело РЧЕМВ і енергія яка виникає використовується тільки для нагріву плазмового прошарку. При зниженні тиску (збільшення висоти) рівні пробую повітря знижуються. Обмеження, пов'язані з пробую повітря, чітко визначаються співвідношенням між розмірами джерела РЧЕМВ і радіусом ураження, тому що щільність потужності зменшується пропорційна квадрату відстані (від джерела РЧЕМВ до РЕЗ). Тому максимальна відстань, на якій РЧЗ необоротно виходить з ладу (пробій НПЕ), не перевищує характерний розмір джерела випромінювання (для спрямованого джерела ця довжина, а для ізотропного джерела - радіус) більш ніж в тисячу разів. У той же час неодноразово спостерігався феномен тимчасового (від часток секунди до декількох годин) осліплення РЧЗ з подальшим відновленням функцій. Таке ураження може бути реалізовано при набагато менш потужним РЧЕМВ. Аналогічний ефект

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

спостерігається і в разі впливу імпульсної послідовності на об'єкт, однак, для виведення РТЗ з ладу тепер потрібна значно менша сумарна енергія декількох імпульсів, ніж для досягнення того ж ефекту моноімпульсним електромагнітним впливом. Ці явища недостатньо вивчені але безсумнівно, передбачають можливість значного підвищення ефективності радіочастотної зброї.

РЧЕМВ як фактор ураження має ряд відмінностей від традиційних засобів ураження, а саме:

- не вражаються об'єкти, в складі яких немає РЕЗ;
- можливе ураження тільки РЕЗ;
- можливий пробій навколишньої атмосфери;
- вплив атмосферного тиску на ККД приблизно такий самий, що і для ударної хвилі;
- відсутні негативні екологічні наслідки використання ;
- густина енергії, необхідна для відмови типового об'єкта, $10^{-3} - 10^1$ Дж/м² (Ударна хвиля- 10^5).

Висновок: за результатами проведеного аналізу слід відзначити особливості використання РЧЕМВ для ураження РЕЗ, а саме:

- вибірковість РЧЕМВ щодо ураження цілей. РЧЕМВ вражає виключно РЕЗ, які мають у своєму складі уразливі до перевантажень мікромініатюризовані напівпровідникові компоненти;
- чим більше мініатюризація РТЗ та ступінь інтеграції тим більше енергоефективність (енергетичний потенціал) РЧЕМВ;
- для створення рівних по енергетичному потенціалу РЧЗ та традиційних руйнівних систем ураження, необхідно сформувати таке РЧЕМВ яке потребує перетворення набагато меншої частки енергії речовини, а ніж необхідно для перетворення в руйнуючу ударну хвилю традиційної зброї.

УДК 351.862.4

Халеп В.В., старший викладач – начальник ПДС кафедри забезпечення державної безпеки, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ТЕХНІЧНОГО ОСНАЩЕННЯ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ СФОРМОВАНОГО УГРУПОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ЗАВДАНЬ У РАЗІ ВИНИКНЕННЯ МІЖЕТНІЧНОГО КОНФЛІКТУ

На сьогодні в існуючій нормативно-правовій базі діяльності Національної гвардії України не визначено в повному обсязі порядок технічного оснащення

*Міжнародна науково-практична конференція Національної академії Національної гвардії України
28 березня 2024 р.*

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

органів управління сформованого угруповання для вирішення завдань в районі міжетнічного конфлікту.

В доповіді подані пропозиції щодо технічного оснащення органів управління сформованого угруповання Національної гвардії України для вирішення завдань у разі виникнення міжетнічного конфлікту в одному із регіонів (областей) держави.

Розроблені пропозиції технічного оснащення органів управління сформованого угруповання слід здійснити за напрямками:

– забезпечення транспортними засобами, у тому числі і великої прохідності;

– оснащення сучасними засобами управління і зв'язку пунктів управління командира угруповання та виділення частот для зв'язку керівництва угруповання з органами місцевого самоврядування.

Оснащення сучасними засобами управління і зв'язку дозволить у повному обсязі реалізувати командиром угруповання управлінських функцій при виконанні військовими частинами Національної гвардії України завдань в регіоні виникнення міжетнічного конфлікту.

Як зазначено у деяких працях, оснащення сучасними засобами управління повинно забезпечити:

– автоматизованими робочими місцями посадових осіб на пунктах управління;

– створену єдину систему інформаційно-аналітичної підтримки прийняття рішення командира угруповання з подальшим її поєднанням з єдиною базою даних Головного управління Національної гвардії України;

– отримання даних розвідки в реальному масштабі часу.

Для реалізації командиром угруповання управлінських функцій при виконанні військовими частинами Національної гвардії України завдань в регіоні виникнення міжетнічного конфлікту необхідно:

– до організаційно-штатної структури бригад (полків) ввести, розвідувально-аналітичну структуру для організації розвідки, збору, обробки, аналізу інформації і у першу чергу розвідувальної інформації;

– у підпорядкуванні розвідувальних органів бригад (полків) мати роту спеціальної розвідки у складі:

а) взвод управління начальника розвідки – для забезпечення цілодобової роботи і з забезпеченням необхідних засобів зв'язку;

б) два відділення охорони;

в) відділення забезпечення;

г) один взвод спеціальної розвідки, взвод радіотехнічної розвідки і радіоелектронної боротьби (РЕБ).

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

У такому складі угруповання здатне забезпечити розвідувальними даними у повному обсязі.

Отже, запропоновані пропозиції дозволять командуванню Національної гвардії України управляти сформованим угрупованням не методом проб і помилок, а на певній науковій основі.

УДК 621.39

Хмарюк В.О., слухач 192 навчальної групи факультету Телекомунікаційних систем, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизацій імені Героїв Крут (м. Київ), лейтенант;

Зарубенко А.О., заступник начальника кафедри Телекомунікаційних систем та мереж факультету Телекомунікаційних систем, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизацій імені Героїв Крут (м. Київ), підполковник

ОБҐРУНТУВАННЯ ВИМОГ ДО ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ СИСТЕМ ВІЙСЬКОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Актуальність. Після початку повномасштабного вторгнення росії на територію України виникла необхідність у створенні різного роду інформаційно-комунікаційних систем (ІКС). До таких систем необхідно віднести і ті, які б забезпечували надання сервісів щодо технічної підтримки користувачів високотехнологічних комунікаційних систем і засобів зв'язку різних виробників, а також надавали б доступ до інструкцій, рекомендацій щодо їх експлуатації та необхідного програмного забезпечення. Створення зазначеної ІКС дозволить підвищити ефективність застосування різного роду систем і засобів зв'язку, що в свою чергу підвищить ефективність функціонування системи управління підрозділами сил безпеки і оборони України.

Метою дослідження є обґрунтування основних вимог до ІКС військового призначення, яка реалізує інформаційно-довідкові сервіси.

Результати дослідження дозволили обґрунтовано визначити основні вимоги до ІКС:

1. Адміністрування та контроль автоматизований контроль стану ІКС;
2. Забезпечення прав доступу тільки обмеженому колу осіб;
3. Двофакторна автентифікація для недопущення несанкціонованого доступу до ресурсів ІКС;
4. Забезпечення безпеки даних (шифрування даних) та з'єднання з мережевим ресурсом (за допомогою технології VPN);
5. Забезпечення резервування даних на локальних та хмарних носіях і середовищах (технологія RAID);

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

6. Забезпечення сумісності функціонування з різними операційними системами (Windows/Linux та Android/IOS);

7. Технічна підтримка, яка забезпечить зворотній зв'язок з користувачами для усунення збоїв та помилок ІКС.

Висновки. Висвітлені вимоги до ІКС, яка реалізує інформаційно-довідкові сервіси, є основою її надійного функціонування. Реалізація цих вимог дозволить створити унікальну за своїм призначенням ІКС, яка сприятиме підвищенню ефективності застосування систем і засобів зв'язку, а також різного роду систем автоматизованого управління військами та ситуаційної обізнаності.

УДК 355.4

Черкашин С.Д., кандидат військових наук, доцент кафедри тактики, командно-штабний факультет, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

**ОРГАНІЗАЦІЯ ВОГНЕВОГО УРАЖЕННЯ ПРОТИВНИКА
В ТЕМНУ ПОРУ ДОБИ ТА УПРАВЛІННЯ ВОГНЕМ**

В світі останніх подій, в нашій країні, актуальність організація вогневого ураження противника в темну пору доби (далі в ночі) і управління вогнем, продовжує мати одне з передових місць. Не слід забувати, що система вогню в ночі має свої особливості.

Під час організації вогневого ураження противника вночі, крім загальних питань, командир повинен: визначити необхідні підрозділи (вогневі засоби) для виконання завдань світлового забезпечення; розподілити визначені сили і засоби по завданнях світлового забезпечення, етапах ведення бою (дій), тактичним завданням, напрямкам дій; забезпечити їх відповідною кількістю боєприпасів (освітлювальних, димових, запалювальних, з трасуючими кулями); встановити світлові сигнали на відкриття, перенесення і припинення вогню, виклику вогню артилерії та ударів авіації; визначити порядок цілевказання і способи корегування результатів стрільби.

Управління вогнем в бою включає: розвідку цілей противника, оцінювання їх важливості, визначення черговості ураження; вибір виду зброї і боєприпасів, виду і способу ведення вогню (стрільби); подачу команди на відкриття вогню; спостереження за результатами вогню і коректування стрільби. Розвідка цілей противника ведеться особисто командиром, спостерігачами, а у разі потреби – усім особовим складом підрозділу у визначених секторах. Сектори спостереження повинні забезпечувати виявлення противника перед фронтом, на флангах і в тилу. Вночі для розвідки цілей використовуються ПНБ та

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

застосовується освітлювання місцевості, яке може бути суцільним або вибіркоким (по зонах, рубежах, цілях).

Оцінювання важливості цілі полягає у розподілі цілей на: безпечні (вогневі засоби, які знаходяться на відстанях, більших від дальності їх дійсного вогню); важливі (цілі, які за своїми вогневими можливостями здатні нанести значні втрати або ураження яких полегшить виконання бойового завдання); небезпечні (вогневі засоби, які ведуть вогонь з дальностей свого дійсного вогню); особливо важливі (елементи ЗМУ і ВТЗ). Вночі оцінювання цілі визначається також і її важливістю у виконанні завдань світлового забезпечення противника та ступенем впливу на засоби світлового забезпечення своїх військ. Визначення черговості ураження вночі залежить від важливості цілі. При цьому вночі, поряд з іншими важливими цілями, у першу чергу, знищуються засоби світлового забезпечення противника на передньому краї і в найближчій глибині.

Особливо важливі цілі противника, які здійснюють освітлення місцевості на напрямку дій своїх військ та засліплюють засоби спостереження, розвідки і прицілювання знищуються негайно по мірі їх виявлення. Вибір зброї і боєприпасів, виду і способу ведення вогню (стрільби) вночі повинен забезпечити надійне знищення розвіданих цілей та послабити дію демаскуючих чинників. Під час подачі команди на відкриття вогню командир вказує: кому (підрозділ, вогневий засіб); цілевказання (положення і назва цілі); вихідних установок для стрільби (прицілу, точка прицілювання, величина виносу точки прицілювання); розхід боєприпасів, (довжину черги); момент відкриття вогню – команду «ВОГОНЬ».

Цілевказання включає положення і назву цілі. Воно може здійснюватися від орієнтирів (місцевих предметів) і від напрямку руху (атаки), за азимутальним покажчиком. Вночі цілевказання, як правило, здійснюється від світлових орієнтирів трасуючими кулями і снарядами, розривами снарядів, сигнальними засобами, а також наведенням приладів прицілювання і зброї в ціль. Період прицілювання повинен бути узгоджений із засобами освітлення цілі, а момент відкриття вогню – із засобами осліплення противника. Спостереження за результатами вогню ведеться з метою фіксування ураження цілі або визначення величини відхилення снаряду (кулі) від цілі. Для спостереження використовуються ПНБ або здійснюється освітлення місцевості в районі цілі.

Виклик вогню і коректування стрільби підтримуючого артилерійського підрозділу здійснюється через артилерійського коректувальника або особисто командиром підрозділу. Під час виклику вогню вказується: характер і місце розташування цілі або її номер; завдання стрільби (подавити, знищити, зруйнувати, освітити, засліпити, задимити); терміни виконання вогневого завдання. Під час коректування стрільби – величину відхилення за дальністю і напрямком. Цілевказання екіпажам вертольотів (літаків) здійснюється через

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

авіаційного навідника, у разі його відсутності – шляхом позначення місцеположення цілі вогнем зі стрілецької зброї (озброєння бойових машин) трасуючими кулями (снарядами). Для взаємного розпізнавання вночі та забезпечення безпеки від ударів своєї авіації у підрозділах, що знаходяться у безпосередньому зіткненні з противником або ведуть дії в його тилу, може призначатися пост позначення свого місцеположення. Посту вказуються склад, місце розташування, сигнали розпізнавання, позначення та оповіщення, порядок їх подавання. Особовий склад посту забезпечується приладами спостереження, засобами зв'язку та подавання сигналів.

УДК 351.74/.76+656.7.05

Шевченко Т.В., кандидат юридичних наук, доцент кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 3, Харківський Національний університет внутрішніх справ (м.Вінниця), капітан поліції;

Фроленкова П.М., курсант факультету № 3, Харківський Національний університет внутрішніх справ (м. Вінниця), капрал поліції

ДРОН – ПЕРШИЙ НА МІСЦІ ПОДІЇ

Одним із основних тенденцій в сфері правоохоронної діяльності є постійне впровадження новітніх технічних засобів та автоматизованих систем. Зокрема, безпілотні авіаційні комплекси, які включають безпілотні літальні апарати (БПЛА), стали пріоритетними засобами в роботі правоохоронців.

Безпілотні літальні апарати (БПЛА) стають більш перспективними для правоохоронних органів з кількох причин. По-перше, вони забезпечують можливість виконання завдань з високою ефективністю та безпекою для правоохоронців, що дозволяє зменшити ризик для їхнього життя та здоров'я в небезпечних ситуаціях. По-друге, БПЛА дозволяють здійснювати швидку та ефективну зйомку з висоти, що дозволяє отримати важливу інформацію та вести нагляд над великими територіями у найкоротший час. Крім того, вони можуть бути використані для пошуку та рятування, контролю дорожнього руху, моніторингу громадського порядку та виявлення порушень. Враховуючи ці можливості, БПЛА стають ефективним інструментом для підвищення ефективності та результативності роботи правоохоронних органів, але водночас важливо підкреслити необхідність і роль поліцейських на місці події для координації дій та забезпечення безпеки громадян. Використання БПЛА у правоохоронній діяльності впроваджено та активно використовується по всьому світу, зокрема в США, Великобританії, Франції, Індії, Японії, Південній Кореї, тощо.

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Поліцейське управління Чула-Вісти (Каліфорнія, США) в 2018 році запустило програму «DRONE AS FIRST RESPONDER», що перекладається як «Дрон – перший на місці подій» (DFR), яка використовує автономні дрони з технологією штучного інтелекту для реагування на надзвичайні ситуації. Програма DFR використовує автономні дрони зі штучним інтелектом, які долітають до місця надзвичайної ситуації раніше пілотованих літаків та машинних патрулів, та збирають важливу інформацію для служб реагування. Програма скоротила час реагування та допомогла поліцейським у Чула-Вісті. DFR - це програма, за якою безпілотна система (UAS), попередньо розташовані в зоні обслуговування (наприклад, територія, яку обслуговує поліція відділ), готовий до негайного запуску в відповідь на екстрений виклик служби. Метою DFR є надання ситуацій у реальному часі поінформованість перших служб реагування через пряму трансляцію кілька пристроїв, а також управління інцидентами через поліцейського, який керує дроном. Деякі БПЛА з програмами DFR також мають додаткове програмне забезпечення «Live911», яке дозволяє як оператору безпілота, так і офіцерам на місцях, на місцях чути вхідний дзвінок екстреної допомоги в режимі реального часу. У поєднанні з інформацією отриманою дроном, поліцейські, які реагують на виклик, тепер можуть не тільки побачити але і почути, що відбуваються під час надзвичайної ситуації, пер ніж вони прибудуть на місце.

Безпілотники які оснащені програмною системою DFR не такі, як безпілотники в транспортних засобах (наприклад, поліцейських або пожежних автомобілях) які можна запустити, коли перші служби реагування прибувають на місце надзвичайної ситуації. БПЛА з програмним забезпеченням DFR запускаються зі стратегічно заздалегідь вибраних місць у зоні обслуговування, як правило, з дахів (поліцейських дільниць, пожежних станцій, лікарень, тощо), які забезпечують швидкий доступ до відповідної зони обслуговування та забезпечують безперешкодний огляд повітряного простору для безпечних операцій.

Також важливо розуміти, що безпілотники DFR є покращенням ролі поліцейського, а не заміною поліцейського. Фріц Ребер, колишній капітан поліції та один із ініціаторів першої в країні програми DFR, пояснює це так: «DFR – це не поліцейські, які доставляють дрони на місце події; це спосіб для дронів швидко доставляти поліцейських на місце події». Раніше Ребер працював у відділі поліції Чула Віста (CVPD) в Каліфорнії.

Аналізуючи надані дані, можна зробити висновок про важливість впровадження програмного забезпечення «Дрон - перший на місці подій» (DFR) для правоохоронних органів. Програма DFR, яка використовує безпілотні літальні апарати (БПЛА) зі штучним інтелектом, демонструє успішне використання інноваційних технологій у правоохоронній діяльності. Ця програма допомагає зменшити час реагування правоохоронців на надзвичайні

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

ситуації, забезпечуючи швидку та ефективну передачу інформації про події на місцях надзвичайних ситуацій через пряму трансляцію та збір даних. Крім того, вона дозволяє поліцейським отримувати важливі аудіо та візуальні дані перед прибуттям на місце події, що підвищує їхню ефективність та безпеку.

Позитивний досвід використання програми DFR можливо та необхідно впроваджувати в Україні та гарантовано очікувати покращення стану реагування правоохоронців на надзвичайні ситуації та збільшення рівня безпеки громадян.

УДК: 007.5

Шишкін О.Ю., начальник управління взаємодії з Національною гвардією України МВС (м. Київ), полковник;

Нікорчук А.І., кандидат технічних наук, начальник кафедри автобронетанкової техніки, факультет логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

**ШЛЯХИ ПРИШВИДШЕННЯ ІНТЕГРУВАННЯ НАЗЕМНИХ
БЕЗПЛОТНИХ КОМПЛЕКСІВ В ПРОЦЕС ВИКОНАННЯ
БОЙОВИХ (СПЕЦІАЛЬНИХ) ЗАВДАНЬ**

За два роки повномасштабної війни з рф українські інженери, винахідники, організації різних форм власності, які направили свої зусилля на розвиток систем військового призначення набули важливого та цінного досвіду, що суттєво вплинуло на пріоритети розвитку військової техніки та впровадження новітніх технологій у військову сферу.

Одним з напрямків розвитку нових підходів до ведення бойових (воєнних) дій є застосування наземних безпілотних комплексів.

Для успішного впровадження та розвитку цих технологій важливо врахувати кілька ключових аспектів:

1. Технічні інновації: розвиток алгоритмів машинного навчання та штучного інтелекту для самостійного прийняття рішень у реальному часі.

2. Сенсорна техніка: вдосконалення систем відстеження, радарів, камер, щоб роботизовані платформи могли ефективно взаємодіяти з навколишнім середовищем.

3. Енергоефективність: розробка довготривалих джерел живлення та ефективних систем заряджання для продовження тривалості роботи платформ.

4. Спроможність функціонувати в умовах впливу систем РЕБ: розробка надійних систем управління, які можуть ефективно функціонувати в умовах активного застосування систем РЕБ як противником так і своїми військами.

5. Фізичний захист: створення легких та ефективних систем захисту від

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

стрілецької зброї та артилерійських систем невеликого калібру.

6. Системи навчання штучного інтелекту: розробка систем, які дозволяють роботам навчатися на основі власного досвіду та взаємодії з оточуючим середовищем.

7. Міжнародні стандарти: розробка та встановлення міжнародних стандартів безпеки для роботизованих військових платформ.

8. Партнерство та залучення громадськості: розвиток партнерства з приватним сектором для обміну технічними інноваціями та ресурсами.

Але такий підхід вимагає значного фінансового ресурсу якого Україна не має на цей час.

Тому одним із реалістичних шляхів розвитку наземних безпілотних комплексів є застосування процесу вивчення та впровадження досвіду (далі – ВВД). В Національній гвардії України як і в Збройних Силах України запроваджено процес ВВД, та активно йде його розвиток. Процес ВВД регламентовано в Національній гвардії України Інструкцією з вивчення та впровадження досвіду виконання бойових (спеціальних) завдань Національною гвардією України під час відсічі збройної агресії, яка затверджена наказом командувача Національної гвардії України від 10.11.2022 № 390.

Для реалізації зазначеного підходу пропонується активно вивчати, вже створені українськими виробниками, зразки в умовах реальних бойових (воєнних) дій. На основі вивчення, врахування техніко-економічних характеристик (відповідно до можливостей держави) масштабувати їх кількість. Налагодити постійний обмін інформацією, оперативно вносити критично необхідні зміни та розглядати шляхи підвищення ефективності зразків наземних безпілотних комплексів.

УДК 623.3

Ясько В.А., кандидат військових наук, доцент, викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки, Харківській Національній університет внутрішніх справ (м. Кам'янець-Подільський), полковник;

Євтушок В.А., старший викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки, Харківській Національній університет внутрішніх справ (м. Кам'янець-Подільський), підполковник поліції

АНАЛІЗ ДОСВІДУ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОТИПІХОТНИХ МІН ПІД ЧАС ВЕДЕННЯ БОЮ У ЛІСИСТО-БОЛОТИСТІЙ МІСЦЕВОСТІ

В умовах реалій сьогодення, коли підрозділи сил безпеки і сил оборони України під час бойових дій стикаються із застосуванням мінних загороджень,

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

постає актуальне питання щодо вдалого та результативного застосування ними протипіхотних мін, а особливо у лісисто-болотистій місцевості.

Так, на початку широкомасштабного вторгнення для захоплення м. Києва, ЗС Росії проводили наступальні дії з північного, північно-західного, і східного напрямків, які в основному являють собою лісисто і болотисту місцевість. В таких умовах, для знищення противника, підрозділи сил безпеки і сил оборони України віддавали перевагу в організації і проведенні засідок із застосуванням протипіхотних мін, які продемонстрували високу ефективність.

Аналізуючи досвід застосування протипіхотних мін для організації і проведення засідок, вважаємо за доцільне зазначити, що:

– використання протипіхотних мін в лісисто-болотистій місцевості надає велику тактичну перевагу;

– найзручнішою є міна направленою ураження МОН-50, вона порівняно легка і практична, кожен з бійців групи, крім кулеметників, помічника гранатометника і радиста, може нести мінімум по одній міні;

– зручною є міна МОН-100, яка при масі в 5 кг забезпечує коридор ураження довжиною до 120 м і шириною до 10 м, її доцільно встановлювати на просіках і шляхах, направляючи уздовж них або уздовж узлісся;

– доречно також мінувати фронт, бажано ланцюгом з декількох мін МОН-50, сектора їх суцільного ураження повинні перекриватися, підрив ланцюга здійснюється коли противник заходить в сектор ураження;

– в умовах лісисто-болотистої місцевості, незамінними є міни ПОМ-2Р, їх радіус кругового ураження – 16 м, дуже зручні для мінування при відході групи, або коли необхідно швидко створити мінне поле на шляху противника;

– для збільшення ефективності знищення противника в зоні ураження ланцюга з мін МОН-50, встановлюється міна ПОМ-2Р (один або два солдата противника підірвуться на міні, їм на допомогу підійдуть інші), подальший підрив ланцюга МОН-50 знищить основну частину підрозділу противника.

Акцентуємо увагу на тому, що взвод може мати на озброєнні: 4 кулемети ПКМ, 3 снайперські гвинтівки СВД, 1 СВУ-АС, або її аналог, 1 РПГ-7; 34-51 гранатомет РПГ-26 (17 бійців по 2-3 гранатомета), 2 АКМ з ПБС, 14 бійців озброєних ГП-25 та додатково 18 мінами МОН-50 і 18 мінами ПОМ-2Р.

За результатами проведеного аналізу застосування підрозділами сил безпеки і сил оборони України протипіхотних мін для організації і проведення засідок, були надані обґрунтовані рекомендації:

– при вибуху міни МОН-50, встановленої на ґрунт, частина забійних елементів йде в землю, а більше половини пролітає над головою противника. Щоб виправити цю ситуацію, міни, наприклад, необхідно розташувати на дереві, на висоті 2 м і направити трюхи вниз у бік очікуваної появи противника (точно

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

прицілитись міною в точку на дальності 30 м). При цьому 100% забійних елементів летітимуть над землею на висоті менше 2 м, що максимально ефективно. Для МОН-90, встановленої на висоті 2 м, ця точка розташовується на дальності 45 м, а міни МОН-100 і МОН-200, краще встановлювати на висоті 3 і 5 м відповідно, паралельно поверхні землі.

– крім вертикального кута, важливий і кут горизонтальної установки міни щодо стежки або дороги, по якій пройде противник. Особливо це стосується мін МОН-100 і МОН-200, що мають вузький сектор розльоту вражаючих елементів. Встановлені в 25 м від стежки, ці міни необхідно розгорнути на 60 градусів до дороги по ходу руху противника. Для мін МОН-50 і МОН-90 ця система малоефективна. Набагато більш дієвим способом підвищення вражаючої дальності є перекидання секторів ураження. Міни МОН-50 необхідно розташувати вздовж дороги перпендикулярно, через кожні 30 м, в 35 м від дороги. МОН-90 встановлюються в 50 м одна від одної, в 45 м від стежки;

– міни кругового ураження ОЗМ-72, необхідно встановити «квадратом», в 50 м одна від одної (в 15 м від дороги в кожную сторону). При такій установці 8 мін надійно вражають противника на площі 90×200 м. Міна встановлюється у землю і малоімовірно може бути виявлена візуально. При підриві вона вибухає на висоті 0,8 м, забезпечуючи кругову площу ураження радіусом до 30 м.

– ефективною є установка потужної міни МОН-200 вздовж дороги. На повороті зручно встановити дві міни та направити їх уздовж кожного боку дороги. Звідки б не підійшов противник, при підриві знищується все живе на відстані до 200 м в обох напрямках. Подібна схема отримала назву «бритва». Поруч із дорогою на деревах можна встановити 3 міни МОН-100 і направити одну з них вздовж дороги, а решта – під кутом 25 градусів з кожного боку. У результаті при вибуху «випалюється» коридор 30×120 м. При застосуванні міни МОН-90 в подібній ситуації сектор розльоту вражаючих елементів ширше, але коридор менше – 60×70 м.

Таким чином, на основі проведеного аналізу досвіду застосування протипіхотних мін під час ведення бою у лісисто-болотистій місцевості, висвітлені обґрунтовані рекомендації щодо їх застосування. Зазначені рекомендації, в поєднанні з несподіваним вогнем підвищують ефективність завдання противнику максимального ураження підрозділами сил безпеки і сил оборони України.

СЕКЦІЯ № 3

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ

Підсекція 3.1 «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

Підсекція 3.2 «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення ракетно-артилерійського озброєння складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

Підсекція 3.3 «Актуальні проблеми тилового, технічного та фінансового забезпечення складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

Керівник секції:

кандидат технічних наук, доцент, полковник Афанасьєв В.В.

Керівник підсекції 3.1

доктор філософії з державної безпеки, підполковник Волков П.Ю.;

Керівник підсекції 3.2

доктор філософії з державної безпеки, підполковник Торяник Д.О.;

Керівник підсекції 3.3

доктор філософії з державної безпеки, полковник Каплун Є.О.

Секретар секції:

службовець Ядзевич Г.В.

Тематика секції:

- напрям удосконалення системи логістичного забезпечення складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів;
- науково-технічне супроводження розроблення та модернізації озброєння, військової та спеціальної техніки, технічних засобів для виконання службово-бойових завдань військовими формуваннями та правоохоронними органами в умовах особливих правових режимів;
- наукове обґрунтування застосування прикладних інформаційних технологій з експлуатації та відновлення автобронетанкової техніки під час виконання службово-бойових завдань складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів;

Секція 3. Підсекція 3.1 «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

➤ напрями розвитку, удосконалення та експлуатації ракетно-артилерійського та стрілецького озброєння у галузі технічного забезпечення складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів;

➤ механізми реалізації результатів досліджень з розробки та удосконалення техніки, озброєння, логістичного забезпечення складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів;

➤ роль і місце економічних наук у розв'язанні проблем тилового забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України та інших складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів.

Підсекція 3.1

«Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

УДК 623.4.018

Акимов О.О., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (ДНДІ ВС ОВТ) (м.Черкаси), працівник ЗСУ;

Феденько В.М., начальник науково-дослідного відділу ОЛТЕХ, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (ДНДІ ВС ОВТ) (м.Черкаси), підполковник;

Чуприна В.М., доктор технічних наук, доцент, головний науковий співробітник, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (ДНДІ ВС ОВТ) (м.Черкаси), працівник ЗСУ

ВІБРОДІАГНОСТУВАННЯ ВІЙСЬКОВОЇ АВТОМОБІЛЬНОЇ ТЕХНІКИ

Колісна броньована техніка (КБТ) є одною із важливих видів військової техніки. Удосконалення процесу організації та проведення випробувань колісної броньованої техніки шляхом визначення технічних характеристик є актуальною задачею.

Удосконалення якості випробувань зумовлено необхідністю залучення методичного апарату для оцінки міцносних, вібродіагностичних характеристик, залучення, тензометрії вібрографії, що дозволить виявити найбільш вразливі елементи конструкції КБТ, прогнозувати ресурсні показники її складових частин,

Секція 3. Підсекція 3.1 «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

скоротити час проведення дослідницьких, визначальних (підконтрольних) випробувань.

Для забезпечення надійності й безпечної експлуатації автомобільної техніки необхідно мінімізувати ризики виникнення основних помилок виробничо-експлуатаційної діяльності людини до яких відносять:

- помилки проектування;
- порушення технології виготовлення;
- порушення умов експлуатації;
- недостатня кваліфікація обслуговуючого персоналу.

Випробування автомобільної техніки зазвичай відбувається шляхом перевірки технічних характеристик по спеціальних алгоритмах, при яких визначаються інтегральні силові, кінематичні та економічні характеристики, а процеси та явища, які мають значний вплив на надійність, підвищення вібрації вузлів та зниження ресурсу машини залишаються поза увагою випробувачів.

Одним з перспективних методів, придатних для випробувань механічних систем, реалізований в типовій методиці випробувань колісної бронетехніки.

При проведенні вібродіагностики окремих вузлів використовуються наступні методи:

- вимірювання загального рівня вібрації (віброприскорення, віброшвидкості, вібропереміщення);
- частотний аналіз Фур'є (октавний, третьоктавний, вузькосмуговий до 1600 ліній) в реальному часі.

Сучасна вібровимірювальна апаратура дозволяє вимірювати параметри вібрації та проводити їх аналіз в широкому діапазоні частот від 1Гц до 20 кГц.

При випробуваннях проводиться вібродіагностика наступних вузлів КБТ:

- двигун;
- трансмісія;
- рама;
- передні та задні мости.

Вібродіагностика дозволяє використовувати метод декомпозиції - по результатам віброаналізу складових компонентів та визначити технічний стан КБТ

Крім загальних вібраційних характеристик конструкції метод дозволяє визначити наступні дефекти механізмів:

- дефекти підшипників;
- дефекти зубчатих передач;
- розцентровка валів;
- механічні ослаблення кріплення вузлів;
- статичні та динамічні дисбаланси роторів;
- еліпсність шийок колінчатого валу та ін.

Аналіз вібросигналів дозволяє визначати джерело сигналу, місце виникнення та його рівень, дає змогу прогнозувати розвиток дефектів, запобігти їх небезпечному росту, прогнозувати залишковий ресурс виробу, що є запорукою впровадження сучасного обслуговування автомобільної техніки - по її технічному стану.

УДК 539.3

Білокінь О.П., начальник відділу обліку особового складу, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник;

Кириченко О.М., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри інженерна механіка, Національна академія Національної гвардії України (м, Харків);

Раківненко В.П., кандидат технічних наук, доцент, завідувач кафедрою інженерної механіки, Національна академія Національної гвардії України (м, Харків);

Колісник А.В., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри залізничних станцій та вузлів, Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)

МЕТОДИ ПІДВИЩЕННЯ НЕСУЧОЇ ЗДАТНОСТІ ЕЛЕМЕНТІВ ХОДОВОЇ ЧАСТИНИ ВАЖКОГО ТРАНСПОРТУ

В роботі розглядаються методи збільшення несучої здатності (міцності) ходової частини залізничного рухомого складу (система колесо-рейка), а також важкої гусеничної бронетехніки (система ведучий каток-трак гусениці).

Необхідність такої постановки питання обумовлена існуючою тенденцією до збільшення навантаження на колеса в зоні контакту і як результат-неприпустиме зношення матеріалу поверхневого шару коліс.

Для підвищення міцності та зносостійкості коліс проводять, як правило, деформаційне зміцнення поверхневого шару шляхом холодного наклепу таким чином, щоб кристалічна решітка текстури матеріалу була зорієнтована вздовж напрямку максимальних зовнішніх напружень. При цьому матеріал колеса із ізотропного стає ортотропним або анізотропним.

В рамках трьохмірної теорії пружності за допомогою ЕОМ методом кінцевих елементів покровоко при заданому навантаженні і геометрії колеса розраховуються механічні і пружні характеристики металу, значення яких порівнюються з вихідними.

За результатами розрахунків побудовані епюри тензора нормальних, дотичних і еквівалентних напружень, за якими визначають місця появи пластичних деформацій, тріщин-з висновком можливої працездатності ходової частини транспортного засобу.

УДК 629.017

Бойков І.В., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри автобронетанкової техніки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ПОКРАЩЕННЯ КЕРУВАННЯ НА СУЧАСНОМУ АВТОМОБІЛЬНОМУ ТРАНСПОРТІ

Інтенсивний розвиток автомобільного транспорту на сучасному етапі зажадав суттєвого підвищення швидкостей та напруженості дорожнього руху, особливо в сучасних умовах. Однак у автомобільного транспорту в таких умовах виникає необхідність маневрування при виникненні заторів на дорогах, подолання вузьких проїздів та різноманітних перешкод. Тому до засобів автомобільного транспорту висуваються високі вимоги щодо керування в сучасних умовах. Крім того, останнім часом все більше почали використовуватись електричні автомобілі та автомобілі з комбінованим електромеханічним приводом ведучих коліс.

Таким чином, виникає потреба дослідження кермового керування, яке змогло б забезпечити підвищену керованість автомобільного транспорту. Крім того, дані обставини підвищення керованості можуть використовуватися як на колісних автомобілях, так і на військовій автобронетанковій техніки, для яких у плані компонування можливе застосування передніх мостів, що коливаються. Використання електричних приводів обертання коліс та їх керування може призвести до мінімальних зусиль при поворотах автомобільного транспорту.

Для вирішення завдання керування може бути використана математична модель руху автомобільного транспорту на поворотах.

Розроблена математична модель руху автомобільного транспорту на поворотах дозволяє визначити сили та моменти опору повороту передньої осі. Отримані результати дозволять визначити підходи, які забезпечують мінімальний опір руху автомобільного транспорту під час поворотів.

УДК 629.3.02

Бойков І.В., кандидат технічних наук, доцент, старший викладач кафедри інженерної механіки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ РЕМОНТУ НА СУЧАСНІЙ АВТОМОБІЛЬНІЙ ТЕХНІЦІ

Для підтримки автомобільної техніки в справному технічному стані і виявлення несправностей необхідно своєчасно і в повному обсязі проводити технічне обслуговування. Проте навіть при виконанні цих робіт можуть виникати відмови і з'являтися несправності, для усунення яких потрібно виконувати ремонт.

Необхідність та доцільність ремонту автомобілів зумовлена різною міцністю їх деталей. Оскільки створити такий автомобіль, у якого всі деталі риси б однаковий термін служби, в даний час неможливо, в процесі експлуатації автомобіля виникає необхідність в заміні окремих деталей або їх ремонті.

Ремонт автомобіля може виконуватися за допомогою стандартних деталей та матеріалів. Проте сьогодні велику роль відіграє час відновлення автомобільної техніки.

Використання сучасних матеріалів дозволяє суттєво розширити можливості водіїв та спеціалістів з ремонту з відновлення елементів автомобільної техніки. Наявність таких запасних частин, інструменту, необхідних матеріалів та пристроїв дозволяє проводити багато ремонтних робіт самостійно. При цьому є широкий вибір як вітчизняних, так і імпортованих матеріалів. Знаючи їх характеристики, типові технології їх використання можна обходитися без дорогого спеціального обладнання.

Використання сучасних матеріалів дозволяє у багатьох випадках не тільки замінити зварку, наплавлення, паяння, але і відновити працездатність деталей, ремонт яких традиційними способами неможливий або утруднений.

Наведені технологічні рекомендації використовуються досить успішно та можуть бути впроваджені в різні автомобільні підприємства, а в сучасних умовах даний фактор призводить до скорочення часу простою та підвищує готовність автомобільної техніки.

УДК 354.51

Бондар Є.В., викладач кафедри автобронетанкової техніки факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), майор

ЕКОЛОГІЧНО ЧИСТИЙ АВТОМОБІЛЬНИЙ ТРАНСПОРТ

Актуальність використання екологічно чистого автомобільного транспорту в сучасному світі зростає з кожним роком, особливо враховуючи швидкі темпи розвитку машинобудування, збільшення кількості транспорту на 1000 осіб (автомобілізація) та зростаючий відсоток викидів брудних речовин в навколишнє середовище. Велика частина забруднення атмосферного повітря припадає саме на автотранспорт. За оцінкою спеціалістів, забруднення екології автомобільного транспорту складає 70%.

Основною причиною забрудненості автомобільного транспорту є двигун внутрішнього згорання (ДВЗ), в результаті роботи даного двигуна утворюється велика кількість вихлопних газів які несуть с собою велику кількість небезпечних хімічних речовин: угарний газ, оксиди азоту та інші. Рішенням даної проблеми є перехід автомобільного транспорту с двигунами внутрішнього згорання на екологічні аналоги даного транспорту. Відповідно найбільшою проблемою використання автомобільного транспорту є зменшення вихлопних газів при його роботі через застосування екологічно чистих видів енергії.

До екологічних видів автотранспорту належать: автомобілі на електричному приводі, автомобілі з водневим двигуном чи пневмомобіль. Переваги електромобілів над ДВЗ: високий рівень екологічності, коефіцієнт корисної дії складає 90-95% відносно з 22-42 % у ДВЗ, проста та більш надійна конструкція, менший шум під час експлуатації, висока плавність ходу, низька пожежобезпечність під час аварії та простота техобслуговування. На даний момент саме електромобілі найбільш розвинений та перспективний вид екологічного транспорту.

Пневматичні автомобілі – автомобілі які приводять рух завдяки пневматичні двигуни, для яких використовується пресоване повітря. При роботі на невеликій швидкості чи на невелику відстань, даний автомобіль використовує тільки повітря не завдаючи шкоди навколишньому середовищу.

Автомобілі с водневими двигунами, для роботи яких використовується водень. Ефективність водню перевищує бензин в 2,5 рази. Не зважаючи на це через складність конструкції та високої собівартості розробки, даний вид екологічного транспорту не отримав великої популярності. Популярність водневого двигуна сильно програє електромобілів.

Зважаючи на стрімкий розвиток економіки та збільшення кількості автомобільних транспортних засобів які не являються екологічно чистими, призводить до збільшення кількості забруднення. Розвиток екологічно чистого автомобільного транспорту, є важливим та пріоритетним завданням для сучасного суспільства - це важливий крок в досягненні нового соціального рівня життя та збереження навколишнього середовища для користі людства.

УДК 623.1/.7

Волков П.Ю., доцент кафедри автобронетанкової техніки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ДИСТАНЦІЙНО КЕРОВАНИХ НАЗЕМНИХ ПЛАТФОРМ ПОРІВНЯНО З ТРАДИЦІЙНОЮ АВТОБРОНЕТАНКОВОЮ ТЕХНІКОЮ, ЩО ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ У ВІЙСЬКОВИХ ЦІЛЯХ

Дистанційно керовані наземні платформи (ДКНП) – це машини, які можуть керуватися оператором на відстані чи автономно. Вони використовуються у військових цілях для розвідки, вогневої підтримки, мінування, розмінування та інших завдань. ДКНП можуть бути оснащені різними видами озброєння, такими як кулемети, гранатомети, ракети, гармати тощо.

Вони мають ряд переваг та недоліків у порівнянні з традиційною автобронетанковою технікою. Серед переваг можна виділити такі:

- зниження ризику втрати життя та ресурсів. ДКНП дозволяють операторам вести бій на безпечній відстані, уникаючи прямого контакту із противником та мінімізуючи можливість поранення чи загибелі особового складу. Крім того, ДКНП зазвичай мають меншу вагу та розмір, ніж традиційна автобронетанкова техніка, що знижує витрати на транспортування, обслуговування та ремонт;

- підвищення ефективності та безпеки бойових операцій. ДКНП мають високу маневреність, швидкість і точність, що дозволяє їм швидко реагувати на обстановку, що змінюється, і виконувати різні завдання. ДКНП також можуть бути оснащені сучасними сенсорами, системами наведення та прицілювання, системами самозахисту та іншими технологіями, які підвищують їхні бойові можливості та захищають їх від атак супротивника;

- збільшення попиту на більші калібри та покращену стабілізацію озброєння. ДКНП можуть нести різні види озброєння, включаючи кулемети,

Секція 3. Підсекція 3.1 «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

гранатомети, ракети, гармати тощо. Сучасні ДКНП здатні використовувати більшого калібру, ніж звичайні бойові машини, що підвищує їхню вогневу міць і дальність ураження цілей. Крім того, ДКНП мають покращену стабілізацію озброєння, що дозволяє їм стріляти з високою точністю у русі та на нерівній місцевості;

- Інтеграція ДКНП у системи управління боєм. ДКНП можуть бути підключені до мережевих систем управління боєм, які забезпечують координацію, обмін інформацією та спільне використання ресурсів між різними платформами, сенсорами та операторами. Це підвищує ситуативне поінформованість, загальну ефективність та гнучкість бойових дій.

Серед недоліків ДКНП можна назвати такі:

- залежність від якості зв'язку. ДКНП вимагають надійного та захищеного зв'язку між платформою та оператором, щоб забезпечити правильне управління, передачу даних та відео. Однак, зв'язок може бути порушений або піддаватися перешкодам, взлому або придушенню з боку противника, що може призвести до втрати контролю, збою або захоплення ДКНП;

- уразливість для кібератак. ДКНП є складними комп'ютерними системами, які можуть бути атаковані кіберзлочинцями або кібервійськами противника. Кібератаки можуть порушити роботу ДКНП, змінити їхнє програмне забезпечення, перехопити або підробити їх дані, змусити їх виконувати небажані дії або навіть перейти під контроль противника;

- етичні та правові питання, пов'язані із застосуванням сили на відстані. ДКНП викликають ряд етичних та правових дилем, пов'язаних з відповідальністю, прийняттям рішень, дотриманням правил війни та захистом прав людини. Наприклад, хто відповідає за помилки чи порушення, вчинені ДКНП? Як гарантувати, що оператори ДКНП не втрачають почуття реальності і не стають більш агресивними чи байдужими до страждань? Як забезпечити, що ДКНП не використовуватимуться для незаконних чи необґрунтованих цілей? Як контролювати та регулювати розвиток та поширення ДКНП?

Таким чином, ДКНП є перспективним напрямом розвитку військової техніки, який відкриває нові можливості та переваги для сучасних армій. Однак, у них також є свої слабкості та обмеження, які потребують серйозного вивчення та вирішення. Майбутнє ДКНП залежатиме від того, наскільки успішно будуть збалансовані інтереси та потреби різних зацікавлених сторін.

УДК 621.43

Воронков О.І., доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри ДВЗ, Харківський національний автомобільно-дорожній університет, (м. Харків);

Авраменко А.М., доктор технічних наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник відділу термогазодинаміки енергетичних машин, Інститут проблем машинобудування ім. А.М. Підгорного НАН України, професор кафедри ДВЗ, Харківський національний автомобільно-дорожній університет, (м. Харків)

**РОЗРОБКА АВТОМАТИЗОВАНОГО ПРИСТРОЮ ВИЗНАЧЕННЯ
СКЛАДУ СУМІШЕВОГО ПАЛИВА ДЛЯ ДВИГУНА
ШИРОКОГО КОЛА ЗАСТОСУВАННЯ**

Для використання бензоетанолу, в якості моторного палива виробники ДВЗ встановлюють датчики, які безперервно вимірюють склад палива (бензоетанолу) та передають сигнал до електронного блоку керування (ЕБК) ДВЗ. Датчики складу сумішевого палива (бензоетанолу) бувають різних типів: - за способом вимірювання параметрів сумішевого палива; - та реєстрації наявності спиртової складової в бензині і визначення її концентрації. За принципом роботи, зазвичай використовують оптичні та ємнісні датчики. При використанні оптичних датчиків бензоетанол розглядається як колоїдний розчин, а бензин - істинний розчин. Під час вимірювань - крізь вимірювальну камеру, яка заповнена паливом, пропускається промінь лазера (в інфрачервоному спектрі випромінювання) з одного боку, а з іншого – у системі встановлюється оптичний датчик, який генерує напругу в залежності від інтенсивності випромінювання.

У колоїдному розчині інтенсивність випромінювання знижується за рахунок розсіювання. Це супроводжується різким падінням рівня сигналу, який генерує оптичний перетворювач, та, відповідно, дозволяє електронному блоку керування двигуном (ЕБК) відрізнити бензин від бензоетанолу (у бензині інтенсивність випромінювання майже не знижується).

Датчик складу сумішевого палива (ємнісного типу) у загальному вигляді представляє циліндричний конденсатор з двома обкладинками. Проточна порожнина сформована двома концентрично встановленими трубками, які виконують функції обкладинок. До них приєднуються дроти, які під'єднано до блоку вимірювання ємності, який перетворює аналоговий сигнал з датчика у напругу, яка передається до ЕБК. В залежності від напруги (паливо – бензин або бензоетанол) - ЕБК формує управляючі сигнали на паливні форсунки та свічки запалювання для підвищення ефективності роботи двигуна на штатному та сумішевому паливі.

Як правило датчики складу палива встановлюються паливну систему ДВЗ

Секція 3. Підсекція 3.1 «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

за допомогою спеціальних конекторів та додаткової обвідної (байпасної) магістралі після паливного фільтра.

Кільцевий зазор між обкладинками датчика має бути як найменшим, для забезпечення належного рівня сигналу та суттєво не впливати на рівень гідравлічного опору в паливній системі. У випадку забруднення проточної порожнини датчика зберігається безперервна циркуляція палива у паливній магістралі ДВЗ, тому що такі датчики обов'язково встановлюються у обвідній магістралі. Недоліком такої конструкції є складність виготовлення проточної порожнини, яка б забезпечувала герметичність цієї порожнини у складі паливної системи ДВЗ та складність під'єднання електродів до обкладинок.

Розроблено оригінальну конструкцію малогабаритного датчика поточного визначення складу палива, зокрема бензоетанолу. За типом він належить до датчиків ємності, виконаний у вигляді плоского конденсатора.

Одним з методів визначення складу палива, що використовується, є оцінка його діелектричної проникності. Величина її для конкретного виду палива має цілком певне значення і може слугувати мірою вмісту певного компонента в паливі. Всі методи вимірювання діелектричної проникності для випадків, коли довжина хвилі електромагнітного поля помітно більш реального розміру зразка, так чи інакше засновані на визначенні електричних характеристик конденсатора, заповненого досліджуваною рідиною, який розглядається як елемент із зосередженою електричною ємністю. Метою даного дослідження є визначення зміни ємності датчика складу бензоспиртового палива залежно від вмісту спиртової складової. Такий датчик може бути використаний у складі вимірювальної системи, яка формує сигнал для адаптації роботи ЕБК за рахунок коригування циклової подачі палива в циліндри ДВЗ залежно від складу палива.

У якості чутливого елемента датчика складу палива використано плоский конденсатор, що має канал для проходу палива, розташований між обкладинками конденсатора. Перетин каналу для проходу палива складає 10 x 0,5 мм. Фактично чутливий елемент умовно складається з трьох паралельно з'єднаних конденсаторів С1, С2, С3, причому С1 = С3. Зміна ємності такого конденсатора за рахунок зміни діелектричної проникності при коливаннях складу протікаючого крізь нього палива відбувається за рахунок зміни ємності конденсатора С2.

Під час порівняльних досліджень досліджувалися дев'ять зразків палива, що лежать у діапазоні від чистого бензину до чистого спирту: бензин А-95, сумішеві палива з вмістом спиртової складової 5; 7; 10; 20; 30; 50; 85; 100 % за об'ємом.

Для забезпечення ефективної роботи ДВЗ при переході з сумішевого палива з незначною часткою спирту - на паливо зі збільшеною часткою спирту рекомендується мати датчик з більшою величиною зміни ємності в фіксованому діапазоні спиртової складової в паливі.

УДК 355.69

Дем'янишин В.М., доцент кафедри автобронетанкової техніки, кандидат педагогічних наук, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

МОБІЛЬНИЙ КОМПЛЕКС УПРАВЛІННЯ БЕЗПЛОТНИМИ ЛІТАЛЬНИМИ АПАРАТАМИ НА БАЗІ ШАСІ ВАНТАЖНОГО АВТОМОБІЛЯ КРАЗ 6322

Масове застосування новітніх роботизованих (автоматизованих) засобів озброєння та військової техніки на полі бою змінює характер дій підрозділів. За досвідом ведення бойових дій широке застосування отримали безпілотні літальні апарати (БпЛА), тому з'явилась потреба у створенні мобільного комплексу управління на базі вантажного автомобіля, де будуть розміщені БпЛА, оператори та обладнання керування. Такий підхід забезпечить захист від погодних умов, збільшить захист від ураження противником, підвищить оперативність розгортання, покращить ергономічність та зменшить час на вибір та обладнання місця роботи на місцевості.

Мобільний комплекс управління БпЛА, який буде мати броньовану кабіну та броньований мобільний блок і в наслідок цього велику вагу - буде встановлений на базі вантажного автомобіля КраЗ 6322, якому не завадить бездоріжжя. БпЛА планується розташовувати під висувним ролетом, який захищає квадрокоптери від впливу зовнішнього середовища (опадів та поривів вітру) у верхньої частині броньованого мобільного блоку на «даху», з метою їх запуску та посадки, навіть під час руху та підключення до зарядних пристроїв не виходячи з мобільного блоку. Це полегшить доступ до складових БпЛА для технічного обслуговування та знаряджання боеприпасами завдяки пусковій платформі квадрокоптера, яка опускається однією стороною разом з літальним апаратом. Оператори БпЛА та персонал технічної підтримки має змогу не відволікатися на небезпеку зовні, завдяки броньованому корпусу мобільного блоку, в якому вони перебувають.

Завдяки мобільному комплексу управління БпЛА на базі шасі вантажного автомобіля КраЗ 6322 достатньо лише прибути у визначене місце, автоматично розкрити висувний ролет, привести в робоче положення телескопічну антену та здійснити запуск не виходячи з броньованого блоку. Відстеження та управління здійснюється під час руху мобільного комплексу, який повинен постійно змінювати місце перебування. Додатково з'являється можливість здійснювати запуски та повернення БпЛА під час руху мобільного комплексу на невеликій швидкості. Створення мобільного комплексу управління БпЛА на базі шасі вантажного автомобіля КраЗ 6322 дозволить підвищити безпеку операторів та персоналу технічної підтримки, скоротити час на підготовку до запуску та технічне обслуговування дронів та збільшити кількість одночасно пілотованих БпЛА.

УДК 355. 358.1

Жирний В.А., начальник відділу Державного науково-дослідного інституту випробувань і сертифікації ОВТ (м. Черкаси), полковник;

Задорожній І.С., доктор технічних наук, професор, провідний науковий співробітник Державного науково-дослідного інституту випробувань і сертифікації ОВТ (м. Черкаси);

Найко А.П., старший науковий співробітник Державного науково-дослідного інституту випробувань і сертифікації ОВТ (м. Черкаси), підполковник

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТА ВІДНОВЛЕННЯ АВТОМОБІЛЬНОЇ ТА БРОНЕТАНКОВОЇ ТЕХНІКИ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ

В життєвому циклі озброєння військової техніки (далі – ОВТ) етапи зберігання, експлуатації і відновлення (ремонт) займають найбільший час та мають найбільшу вартість. Відомо, що зменшення витрат на цих етапах можливо за рахунок багатоваріантних конструкторських розробок і вибору одного оптимального варіанту з найбільш ефективними характеристиками, більш надійних і з меншими затратами в майбутньому.

Проблема з розробкою виробів військової автомобільної і бронетанкової техніки для потреб Збройних сил України посилюється ще й тим, що зразки військового призначення повинні поступати у війська як можна скоріше, мати тактико-технічні характеристики вище, ніж ОВТ яке застосовується противником, бути більш надійними, дешевими і довговічними.

Сучасна ОВТ для Сухопутних військ ЗСУ (автомобілі та бронетанкова техніка) стала інтегрована багатьма складними системами: потужними двигунами, броньованими корпусами, бойовими модулями (гарматами, кулеметами, гранатометами, приладами денного і нічного бачення, автоматичними системами наведення гармати та башти, автоматично керованого зовнішнього кулемета, радіостанціями, навігаційними приладами, апаратурою радіозв'язку, зовнішнім захистом від руйнування снарядами, дронами, апаратурою життєдіяльності, захистом від враження мін і ін.

В зв'язку зі складністю ОВТ в процесі її експлуатації і зберіганні найчастішими причинами виходу з ладу можуть бути: зношення окремих деталей, погіршення експлуатаційних характеристик виробу (маневреність, мобільності та придатності до різних умов експлуатації; погіршення безпеки екіпажу; неефективне використання пального; проблеми з електричним постачанням і електронікою; поломки з гідравлікою; проблеми з трансмісією;

Секція 3. Підсекція 3.1 «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

проблеми з системою охолодження двигуна; проблеми з системою гальмування; проблеми зі щепленням; наявність пошкоджень в результаті військових дій; відсутність необхідного ЗІП тощо.

При розробці і забезпеченні технічної підтримки всіх цих систем експлуатаційна документація повинна включати елементи контролю і повірки. До таких перевірок відносяться: контрольний огляд (КО), щоденний огляд (ЩО), технічний огляд через 5000 км (або через 6 місяців), технічний огляд через 10000 км (або 12 місяців), технічний огляд (або через 24 місяців). Кожний з цих технічних оглядів потребує часу. Зменшення часу технічного огляду можливе при наявності систем діагностики і відповідної підготовки членів екіпажу, що потребує іншого підходу в розробці тактико-технічного завдання на зразок ОВТ, а саме включення показників контрольного часу для кожної з варіантів технічного огляду і необхідності розробки такого діагностичного обладнання.

Ще складніша ситуація склалася з забезпеченням ремонту зразків ОВТ, актуальними проблемами для відновлення і повернення пошкодженої техніки являються наступні: великий потік пошкодженої техніки і обмежені терміни її повернення у військові підрозділи; відсутність своєчасного постачання деталей і систем, що збільшує терміни відновлення; недостача потрібної кваліфікації персоналу, що не забезпечує рівня якості; складно забезпечувати безпеку працівників, що впливає на нормальний рівень виконання ремонтних робіт; постійно обмежені фінансові можливості; часто з виконанням робіт з відновленням ставляться задачі модернізації; в військових умовах іноді виникають проблеми з роздеталізацією для отримання донорської підтримки для інших виробів і з питаннями швидкої утилізації тощо.

Для забезпечення ремонту військової автомобільної та бронетанкової техніки існують спеціальні структури, а саме: військові ремонтні заводи, заводи виробники техніки, які мають свої сервісні центри і забезпечують технічне обслуговування і ремонт техніки свого профілю; спеціалізовані ремонтні центри, територіальні ремонтні бази, польові ремонтні бази, які забезпечують ремонт техніки в районі бойових дій та ремонтні бригади, які забезпечують ремонт техніки на передовій.

Для оперативного вирішення цих проблем розробник зразка повинен надати якісно розроблену ремонтну документацію відповідно до діючих ГОСТів і ДСТУ. Розробка якісної експлуатаційної та ремонтної документації потребують виконання відповідних заходів, а саме: повноти і чіткості викладення матеріалу зрозумілого користувачу; наявності інформації про технічні характеристики, включаючи показники ефективності; наявності чітких і зрозумілих схем для обслуговуючого персоналу; чітку інформацію про ремонт і заміну деталей; інформацію про використання матеріалів з складу ЗІП; детальну інформацію про

стан збереження і транспортування зразка; ведення інформації про проведені замін в документацію деталей, технологій і заходах безпеки.

Вирішення цих проблем забезпечить якісне регулярне технічне обслуговування та відновлення (ремонт) зразків ВТ. Своєчасна технічна підтримка та обслуговування підвищує ефективність та тривалість служби ОВТ, а вчасний і якісний її ремонт повернення техніки у військові частини.

УДК 62-192

Засядько А.А., доктор технічних наук, професор, науковий співробітник, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси);

Кузнецов В.О., начальник науково-технічного комплексу вимірювань, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси);

Литовченко В.В., молодший науковий співробітник, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси);

Гусак М.Ю., кандидат технічних наук, провідний науковий співробітник, провідний інженер-випробувач, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси), підполковник

FMEA-АНАЛІЗ МЕХАНІЗОВАНИХ ЗАСОБІВ ГУМАНІТАРНОГО РОЗМІНУВАННЯ, ЇХ КОМПОНЕНТІВ ТА ОБЛАДНАННЯ

При технічному обстеженні зони розмінування, згідно ДСТУ 8820 «Протимінна діяльність. Процеси управління. Основні положення» обирають способи гуманітарного розмінування (вручну або з застосуванням машин та механізмів). Метою використання машин механізованого розмінування є зменшення ризику для життя та здоров'я людей, які задіяні в процесі розмінування. Такі засоби дозволяють забезпечити захист обслуговуючого персоналу від детонації та спрацьовування вибухонебезпечних пристроїв (ВНП). При застосуванні механізованих засобів гуманітарного розмінування (МЗГР), одним з важливих вимог до них, є живучість МЗГР. Вказана вимога залежить від надійності та безвідмовності виконання свого призначення МЗГР, їх компонентів та обладнання при знешкодженні (підриві, знищенні або видаленні) ВНП.

При визначенні живучості МЗГР, оцінюють їх здатність зберігати свою цілісність і можливість використання за призначенням. Оцінки показників

живучості МЗГР проводиться за бінарною системою оцінки відповідності, тобто варіанти оцінки — «так» або «ні». Отримані значення, є якісними показниками результату досліджень та випробувань МЗГР їх компонентів та обладнання, що призводить до суб'єктивності отриманих результатів. З огляду життєвого циклу виробів, необхідна кількісна оцінка показників живучості механізованих засобів.

В машинобудівній та автомобілебудівній галузях застосовують метод аналізу причин та наслідків відмов (Failure Mode and Effects Analysis (FMEA)). Він дозволяє отримати достатньо деталізовану оцінку показників безпечності і зокрема ризику відмов при експлуатації продукції вищезазначених галузей. Основне застосування FMEA-аналізу – удосконалення конструкції виробу (або характеристик послуги), процесів його виробництва та застосування. Метод призначається, як для новостворених виробів (послуг), так і до тих, що вже існують і є ключовим завданням з інжинірингу надійності, безпеки і якості. Існує чотири основних типи аналізу FMEA: FMEA-системи; FMEA-конструкції; FMEA-обладнання; FMEA-процес. На етапах виробництва, випробувань та впровадження МЗГР важливо мати метод оцінки ризиків, який поєднує всі етапи.

Автори публікації пропонують застосувати метод FMEA-аналізу для експертної оцінки ризиків відмов МЗГР під час випробувань. Тоді оцінки здатності зберігати свою цілісність і можливість використання за призначенням характеризується, як кількісні. Отримавши показники після випробувань МЗГР, експерт розробляє структуровану систему за критеріями оцінювання, які вказують на взаємозв'язки помилок з їх причинами і наслідками, та визначає з них найбільш пріоритетні. Оціночні критерії розробляються до стандартизованих у методиці FMEA показників: тяжкість (severity), виникнення (occurrence) та виявлення (detection), що використовують 10-бальну, шкалу.

Тяжкість належить до оцінки глибини та серйозності наслідків помилки, де 10 балів — це найтяжчий наслідок потенційної помилки, 1 бал — майже непомітний вплив. Максимальна оцінка тяжкості помилки зазвичай сформована небезпекою для життя, здоров'я людини, в той час як 9 та 8 балів — переважно можливі логістичні, організаційні та фінансові втрати. Тому рекомендовано при розгляді будь-якого оцінюваного показника, що виник під час детонації та вибуху ВВП, вказувати 10 балів для тяжкості.

Виникнення (occurrence) та виявлення (detection) належить до причини виникнення помилки. «Виникнення» відповідає на питання: як часто з'являється (може з'явитися) причина виникнення помилки, а «Виявлення»: до можливості вчасно ідентифікувати причину виникнення помилки (за що відповідають процеси контролю якості). Добуток трьох вищезазначених показників формує пріоритетне число ризику (ПЧР (Risk Priority Number — RPN)), тобто: ПЧР

RPN = SxOxD, що розраховуються для кожного сформованого взаємозв'язку «наслідок-помилка-причина».

За результатами випробувань експерт формує зведену таблицю оцінок S – O – D та RPN кількісних показників результатів випробувань, що надає рекомендації виробнику для подальшої модернізації або вдосконалення МЗГР, їх компонентів та обладнання. Застосовуючи метод FMEA-аналізу, всі задіяні особи етапів життєвого циклу МЗГР мають змогу ознайомитись з об'єктивною оцінкою причин виникнення відмов МЗГР та знизити ризики виникнення помилок, які впливають на працездатність, ефективність та продуктивність МЗГР.

УДК 539.3

Зінченко О.І., кандидат технічних наук, доцент, докторантка кафедри «Теорія і системи автоматизованого проектування механізмів і машин», Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків);

Ткачук М.М., доктор технічних наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник кафедри «Інформаційні технології і системи колісних та гусеничних машин ім. О.О. Морозова», Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків);

Заворотній А.В., аспірант кафедри «Теорія і системи автоматизованого проектування механізмів і машин», Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків);

Ткачук М.А., доктор технічних наук, професор, професор кафедри «Теорія і системи автоматизованого проектування механізмів і машин», Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків)

ВАРІАЦІЙНЕ ФОРМУЛЮВАННЯ ЗАДАЧ КОНТАКТНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ТОРСІОННИХ ВАЛІВ ЗА ПРУЖНО-ПЛАСТИЧНОГО ДЕФОРМУВАННЯ МАТЕРІАЛУ

Торсіонні вали систем підресорювання у силу тенденції до інтенсифікації маси, швидкості руху та підвищення калібру і темпу стрільби із власного озброєння бойових броньованих машин підлягають значним навантаженням. Це чинить суттєвий вплив на міцність та довговічність цих валів. Крім того, подальше проектування нових та модернізація існуючих бойових броньованих машин спонукає до побудови більш адекватних моделей напружено-деформованого стану торсіонних валів із урахуванням контактної взаємодії із іншими елементами конструкцій. При цьому однією із важливих є проблема визначення такої модифікації форми робочих поверхонь шліцевих зачеплень, яка

би дала можливість знизити рівень діючих у торсіонних валах напружень задля забезпечення заданих характеристик міцності та довговічності.

Для вирішення проблеми, що виникає, було розроблено удосконалені варіаційні постановки задач аналізу напружено-деформованого стану досліджуваних валів, у які інтегровано їх параметричні моделі. При цьому варійованими узагальненими параметрами є не тільки форма та розміри валів, але й можливе їх збурення. Це дає можливість ставити задачу обґрунтування раціональних проєктно-технологічних рішень торсіонних валів за рахунок раціональних варіантів модифікації робочих поверхонь шлицевих з'єднань головок торсіонних валів зі спряженими деталями за критеріями міцності та довговічності. Чисельна реалізація задачі аналізу напружено-деформованого стану торсіонних валів здійснена на основі залучення методу скінченних елементів. Розроблені відповідні рекомендації задля забезпечення їх заданої міцності та довговічності.

УДК 614.8

Іванченко О.В., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри автобронетанкової техніки факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Іванченко А.О., кандидат технічних наук, доцент кафедри тактики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ТЕХНІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ АВТОМОБІЛЬНОЇ ТЕХНІКИ ЧАСТИН І ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Ведення бойових дій з країною агресором показали, що без використання автомобільної техніки не можливо було б досягти успіху під час визволення Київської, Житомирської, Сумської, Харківської та Херсонської областей. Тому важливою складовою успішного виконання службово-бойового завдання є підтримання технічної готовності зразків автомобільної техніки.

Об'єктивні причини, які впливають на відмови автомобільної техніки, пов'язані з протіканням таких фізичних процесів, як знос, старіння, корозія, стомлюваність матеріалів у вузлах та агрегатах автомобільної техніки, які залежать від діючих зовнішніх факторів, пробігу, часу та навантаження.

Рівень технічної готовності автомобільної техніки Національної гвардії України на даний час визначається за допомогою показника коефіцієнта технічної готовності, який характеризує технічний та організаційний рівень технічного

Секція 3. Підсекція 3.1 «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

обслуговування і ремонту, що враховує час на технічні впливи і очікування ремонту. Даний показник забезпечує оцінювання технічної готовності зразків автомобільної техніки на момент її перевірки в заданий момент часу.

Але при плануванні використання автомобільної техніки на період виконання службово-бойових завдань, необхідно оцінювати рівень її готовності на заданий момент часу та безвідмовність техніки на період виконання завдання. Аналіз науково-технічної літератури показує, що таким вимогам відповідає комплексний показник надійності – коефіцієнт оперативної готовності.

Використання коефіцієнта оперативної готовності дозволить визначити ймовірність того, що зразок автомобільної техніки виявиться в працездатному стані у будь-який момент часу, крім запланованих періодів, коли його використання за призначенням не передбачається, і, починаючи з цього моменту, буде працювати безвідмовно протягом заданого періоду виконання службово-бойового завдання. Крім того, використання коефіцієнту оперативної готовності на практиці дозволить визначити вплив заходів з підтримання та відновлення працездатного стану автомобільної техніки на рівень готовності та вплив умов експлуатації техніки на її працездатність.

Виникає практична невідповідність між необхідним рівнем технічної готовності автомобільної техніки, яка визначається її експлуатаційною надійністю, показником якої є коефіцієнт технічної готовності і дійсним станом автомобільної техніки, яка експлуатується під час бойових дій.

В якості змінного параметра для оцінювання рівня технічної готовності на даний час використовується час напрацювання зразка автомобільної техніки в мотогодинах, або загальний пробіг в кілометрах, але вони не в повній мірі враховують категорії умов експлуатації та режими роботи автомобільної техніки.

Практика показує, що умови експлуатації та режими роботи автомобільної техніки змінюються навіть протягом одного робочого дня. Це не може не вплинути на рівень технічної готовності автомобільної техніки. При цьому, вузли та агрегати автомобільної техніки є не рівнонадійними, тобто мають різний технічний ресурс.

Отже, використання пробігу в якості змінного параметра для оцінювання ймовірності безвідмовної роботи не дозволяє враховувати умови експлуатації зразка автомобільної техніки. Аналіз науково-технічної літератури показує, що в якості змінного параметра для планування використання автомобільної техніки найбільш доцільно використовувати інтегральний параметр – сумарну витрату пального.

Сумарна витрата пального до капітального ремонту відповідає пробігу зразка автомобільної техніки, при якому настає повне вичерпання технічного ресурсу і, як наслідок, зниження технічної готовності.

Величина сумарної витрати пального до капітального ремонту для конкретної марки автомобіля буде величиною нормативною.

При експлуатації зразка автомобільної техніки рівень його технічної готовності зменшується на стільки, на скільки збільшується сумарна витрата пального. Отже, для визначення дійсного значення показника експлуатаційної надійності автомобільної техніки необхідно врахувати реальні процеси, які призводять до зміни рівня технічної готовності автомобільної техніки, ввести показник коефіцієнт оперативної готовності та параметр сумарну витрату пального.

УДК 62-578.001.5

Калінін П.М., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри інженерної механіки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Сергієнко М.Є., кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри «Автомобіле- і тракторобудування», Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків)

ВДОСКОНАЛЕННЯ КОНСТРУКЦІЇ СУХОЇ ДВОПОТОКОВОЇ МУФТИ ЗЧЕПЛЕННЯ АВТОМОБІЛЬНОЇ ТА БРОНЕТАНКОВОЇ ТЕХНІКИ

Особливості використання автомобільної та бронетанкової техніки (АБТ) для логістичного забезпечення сектору безпеки та оборони України в умовах сьогодення безумовно потребують постановки та вирішення питань вдосконалення конструкцій АБТ з метою покращення їх експлуатаційних показників.

Одним з шляхів вирішення означених задач є вдосконалення конструкції ходової частини АБТ, зокрема, використання трансмісій для передачі крутного моменту без розриву потоку потужності і з підвищеним коефіцієнтом корисної дії, особливість конструкцій яких полягає у тому, що передача крутного моменту та перемикання передач здійснюють за допомогою здвоєного зчеплення.

У запропонованій оригінальній конструкції сухої двопотокової муфти зчеплення передбачено застосування поворотних упорів та пересувних кареток, які дозволяють керувати взаємодією натискної пружини з дисками зчеплення та забезпечують перемикання зчеплень швидко і практично без розриву потоку потужності, що спрощує конструкцію зчеплення та зменшує енерговитрати на її керування.

За допомогою розробленої проектно-математичної моделі проведено моделювання роботи означеного зчеплення та вирішена задача конструктивно-

параметричного синтезу складових елементів механізму керування зчепленням, які забезпечують однакові коефіцієнти запасу для кожної фрикційної пари здвоєного зчеплення. Матеріали проведених досліджень використані при підготовці матеріалів до заявки на Патент України на винахід.

Подальші дослідження направлені на розробку методики та проведення оптимально-раціонального проектування пружного елемента механізму стискання зчеплення, у якості якого запропоновано використовувати тарілчасту пружину Бельвілля, а також спрощення конструкції запропонованої муфти.

У роботі обговорені шляхи впровадження проведених досліджень в конструкції наземних роботизованих платформ з дистанційним керуванням.

Робота виконується у рамках договору про творче співробітництво Національної академії Національної гвардії України та Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут».

УДК 623

Каменецький В.В., провідний науковий співробітник - провідний інженер-випробувач, Державний науково-дослідний інститут випробування і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси), підполковник;

Дмітрієв В.А., науковий співробітник – інженер-випробувач, Державний науково-дослідний інститут випробування і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси), підполковник;

Кривенко М.В., молодший науковий співробітник – інженер, Державний науково-дослідний інститут випробування і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси), лейтенант

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТА ВІДНОВЛЕННЯ АВТОМОБІЛЬНОЇ І БРОНЕТАНКОВОЇ ТЕХНІКИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО–УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Критична стадія протистояння складових оборони у російсько–українській війні, станом на сьогодні, вже виявляє певні ознаки виснаження військово-технічного потенціалу оборонно-промислового комплексу України. При цьому, міжнародна технічна допомога (далі – МТД), що надходить від країн-партнерів в цілому задовольняє потреби військових частин та з'єднань, які ведуть бойові дії. Оперативність та мобільність підрозділів цих частин та з'єднань нерозривно пов'язана із застосуванням широкої номенклатури автомобільної та бронетанкової техніки (далі - АБТТ), яку експлуатують, як правило в екстремальних умовах та в умовах можливого ураження вогневими засобами

Секція 3. Підсекція 3.1 «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

агресора. Досвід бойового використання отриманих зразків АБТТ за рахунок МТД, підтверджує їх високі тактико-технічні характеристики, але на противагу додає низку невіршених питань:

- технічна документація, яка надходить разом із зразками АБТТ іноземного виробництва, представлена як правило мовою виробника. Варіанти перекладу технічної документації та інструкції з експлуатації не забезпечують повну та достатню картину для якісного розуміння процесів технічного обслуговування та ремонту, як в цілому зразка АБТТ, так і його основних вузлів і агрегатів;

- також структура технічної документації (експлуатаційної та ремонтної) кардинально відрізняється від звичної форми її сприймання технічним персоналом українських підрозділів. Отже, обслуговуючий персонал з числа військовослужбовців не має можливості оперативно знайти і користуватись необхідною технологічною та технічною інформацією, яка б дозволила якісно та швидко відновлювати техніку та забезпечувати її якісну експлуатацію;

- має місце недостатня кількість каталогів запасних частин на зразки АБТТ іноземного виробництва у військових частинах, а також і у відповідних службах. Існуючі каталоги запасних частин, в основному є у друкованому форматі, або у графічних форматах, робота з якими не дозволяє оперативно ідентифікувати запасні частини чи матеріали та швидко відпрацювати заявки на їх отримання;

- у зв'язку з постійною модернізацією техніки, доукомплектування її новими засобами захисту, зв'язку і озброєння, наявні каталоги є застарілими і не несуть повної та вичерпної інформації про елементи модернізації. При цьому алгоритми пошуку запасних частин в каталогах на техніку імпортного виробництва відрізняється від алгоритмів якими користуються українські фахівці під час роботи з каталогами на техніку існуючих вітчизняних зразків. Фахівців, що знають, а тим більше мають досвід підбору запасних частин на зразки АБТТ що надходить в рамках МТД на жаль не достатньо.

Таким чином, враховуючи важливість та актуальність проблемних питань щодо забезпечення ефективної експлуатації та відновлення АБТТ складових сектору оборони України, існує потреба у розробці «маршрутної карти» для автоматизації каталогів в реальному режимі на всю номенклатуру техніки, яка надається у межах МТД та поступає на озброєння бойових частин та з'єднань сил оборони України із залученням баз зберігання, довольчих органів, виробників та постачальників запасних частин і техніки, бухгалтерії та інших учасників процесу, а також створення воєнізованих і менторських кол – центрів для надання оперативної та якісної допомоги особовому складу, що задіяний у виконанні завдань з експлуатації та відновлення АБТТ.

УДК 623:656.025.4(477)

Кириченко О.М., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри інженерна механіка, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Раківненко В.П., кандидат технічних наук, доцент, зав. кафедрою інженерної механіки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Колісник А.В., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри залізничних станцій та вузлів, УкрДУЗТ (м. Харків);

Колісник В.В., начальник відділення бойової підготовки військової частини 3005, підполковник, магістрант 271А навчальної групи, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСПОРТУВАННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ ЗАЛІЗНИЧНИМ ТРАНСПОРТОМ

Більшість військової техніки, яка транспортується залізницею на сьогоднішній день, відноситься до великовагового, негабаритного виду вантажу. Транспортування таких вантажів залізницями України виконуються на платформах, у піввагонах та на транспортерах у залежності від їх розмірів, маси і способу кріплення. Перевезення військової техніки залізничним транспортом повинно здійснюватись згідно вимог статутів ЗС України, а також Статуту залізниць України, Правил перевезень вантажів залізничним транспортом України, Положенням з військових перевезень залізничним, морським, річковим та повітряним транспортом та інших наказів та нормативних актів, погоджених з відповідними міністерствами.

Залізничні перевезення негабаритних вантажів є незамінним способом транспортування на великі відстані, при цьому не вимагаючи зайвих витрат. Використання цього способу є найбільш економічним способом доставки великовагових і негабаритних вантажів, що дозволяє здійснювати доставку в максимально стислий термін великими обсягами на великі відстані. Це і є основною перевагою використання залізничного транспорту в порівнянні з іншими засобами транспортування.

На відміну від такого способу доставки, як перевезення негабаритних вантажів автотранспортом, залізничні перевезення негабаритних вантажів здійснюються з використанням спеціального оснащення для успішного і якнайшвидшого транспортування у будь-які, навіть найбільш важкодоступні куточки країни. Ураховуючи той факт, що перевезення негабаритних вантажів за допомогою інших засобів найчастіше ускладнює навантаження та розвантаження, залізничний транспорт є оптимальним засобом доставки негабаритів. Тому транспортування військової техніки, особливо негабаритної та великовагової, залізницею є доцільним і найбільш зручним в теперішній час.

УДК 623.55

Кудімов С.А., доктор філософії, старший викладач кафедри автобронетанкової техніки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

ОЦІНКА ЙМОВІРНОСТІ УРАЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ ВОГНЕВИМИ ЗАСОБАМИ ПРОТИВНИКА

Виконання завдань за призначенням не можливе без використання різних видів військової техніки. В ході виконання службово-бойових завдань військова техніка зазнає вогневого впливу засобами ураження противника. Для визначення живучості зазначеної техніки необхідно знати ймовірність влучання засобів ураження противника з метою подальшого розрахунку значень втрат техніки та виходу її з ладу.

Проведений в ході досліджень аналіз дозволяє зробити висновок, що ймовірність настання бойового ураження машин залежить від чинників:

- розміри цілі – самої машини, або її ділянок, влучення у які призводить до настання непрацездатності;
- кількість ділянок, у яких знаходяться життєво важливі вузли та агрегати машини, що виконують аналогічні функції;
- час знаходження машини під обстрілом (час експозиції цілі);
- бойова скорострільність зразка зброї противника;
- точність вогню зразка зброї противника.

При цьому, міцність броньового захисту не розглядається через її нестійкість до протитанкових засобів, автоматичних гармат та великокаліберних кулеметів (на відповідних відстанях). Тобто, кількість влучень у кожен з ділянок, в яких знаходяться життєво важливі вузли та агрегати машини, для виведення їх з ладу дорівнює одиниці.

Особливої уваги заслуговує аналіз точності вогню засобу ураження. На перший погляд може здаватися, що точність вогню противника не піддається суттєвому впливу, але це не так. Точність стрільби є сукупністю влучності та купчастості, яким відповідають математичне очікування координат влучення куль по висоті та бічному напрямку та середньоквадратичні відхилення координат точок влучення по висоті та бічному напрямку від середньої точки влучень відповідно. І відхилення середньої точки влучень від контрольної точки, і групування точок влучень у площину цілі відносно центру групування залежать не тільки від технічних характеристик зброї (технічної купчастості стрільби, характеристик прицільних пристосувань, приведення зброї до нормального бою

та вивірки прицілів тощо). На ці показники суттєво впливає оператор, який зброєю керує. Створення несприятливих умов для оператора зброї противника дозволяє впливати на точність її стрільби та на живучість військової техніки.

До таких несприятливих для оператора зброї противника умов слід віднести:

- фронтальну швидкість руху цілі V_{ϕ} ;
- фронтальне прискорення цілі \dot{V}_{ϕ} ;
- швидкість зміни відстані до цілі V_X ;
- наявність вогню на придушення вогневого засобу противника тощо.

Таким чином, V_{ϕ} , \dot{V}_{ϕ} та V_X впливають на влучність стрільби вогневого засобу противника і, звідси, на ймовірність влучення у БКМ та її ураження. Використання математичних залежностей впливу зазначених параметрів на наведення зброї в ціль дозволить здійснювати розрахунок ймовірності ураження військової техніки вогневыми засобами противника.

УДК 623.624:623.4.021

Кучинський А.В., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, докторант, Центральний науково-дослідний інститут озброєння та військової техніки ЗС України, полковник (м.Київ);

Мудрик В.Г., кандидат технічних наук, доцент, заступник начальника кафедри управління та логістики, Національна академія Національної гвардії України, підполковник (м. Харків)

ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ ЗАСОБІВ МАСКУВАННЯ БОЙОВИХ БРОНЬОВАНИХ МАШИН

Маскування - сукупність заходів, спрямованих на укриття та спотворення контурів зовнішнього вигляду об'єкта захисту з урахуванням характерних ознак і властивостей даної місцевості. Маскування забезпечує:

- зменшення дальності та ймовірності виявлення;
- збільшення часу розпізнавання.

При реалізації заходів з маскування необхідно забезпечувати відсутність наведеної перешкод та завад власним засобам спостереження та роботі систем озброєння.

В даний час розрізняють наступні види маскування:

- оптична (візуальна);
- теплова;
- радіолокаційна;

Секція 3. Підсекція 3.1 «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

- акустична.

Оптична маскуванія або маскуванія у видимому діапазоні довжин хвиль заснована на методі зменшення контрасту, спотворення образу машини.

Як оптичне (видиме) маскуванія об'єкта використовуються:

- лакофарбове деформуюче фарбування;
- природні маскуючі засоби - природні матеріали, характерні для даної ділянки місцевості (гілки дерев, чагарника; снопи сіна, очерету тощо);
- штучні маскувальні засоби - спеціально розроблені та виготовлені елементи (сітки, накидки, екрани, хибні маски тощо).

Застосування лише деформуючого забарвлення не є повним вирішенням проблеми приховування ББМ. У польових умовах пил і бруд накопичуються дуже швидко і знижують ефективність нанесення деформуючого лакофарбового покриття. Ефективність заходів зниження помітності суттєво підвищується, якщо в комбінації з описаними вище засобами застосовуються маскувальні сітки.

Теплове маскуванія або маскуванія в інфрачервоному (ІЧ) діапазоні хвиль засноване на зменшенні теплового контрасту з фоном певних зон об'єкта захисту, що нагріваються в процесі експлуатації та під впливом сонячної радіації. Основними зонами підвищеної температури ББМ під час експлуатації є:

- моторно-трансмійне відділення;
- ходова частина;
- засоби озброєння.

Маскуванія цих зон може вирішуватися шляхом використання теплозахисних екранів, теплоізоляційних матеріалів та методом продування цих зон спрямованими потоками охолодженого повітря.

Маскуванія в радіолокаційному діапазоні хвиль забезпечується за допомогою:

- перенаправлення падаючого радіолокаційного випромінювання у бік від направлення його приходу;
- забезпечення багаторазового перевідображення падаючого сигналу, що веде до загасання відбитого сигналу;
- застосування радіопоглинаючих матеріалів та покриттів.

Напрями реалізації:

- розбивка великих та рівних вертикальних площин на ділянки з меншими площами та різними кутами нахилу;
- застосування радіовідбивних щитків;
- застосування радіопоглинаючих матеріалів;
- застосування радіопоглинаючих та радіорозсіювальних сіток та накидок.

У ББМ джерелом підвищеного акустичного шуму є МТВ та ходова частина. Для локалізації цього шуму застосовуються шумоізолюючі конструкції та шумопоглинаючі матеріали.

Основним засобом забезпечення маскуванню ББМ є застосування маскувальних сіток. Подальше вдосконалення маскувальних сіток ведеться у бік їхньої універсалізації. Перед розробниками ставиться завдання забезпечувати маскуванню як від засобів візуальної розвідки, так і від тепловізійних та радіолокаційних приладів розвідки. Екранування ББМ в ІЧ та РЛ діапазонах досягається за рахунок заповнення сіток спеціальними відбивачами, що розсіюють теплове та радіолокаційне випромінювання.

Недоліки у використанні сіток пов'язані, головним чином, зі складністю їх застосування на об'єкті, що рухається.

УДК 629.076:623.426

Литовченко А.О., викладач кафедри автобронетанкової техніки факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИКОРИСТАННЯ АВТОМОБІЛЬНОЇ ТЕХНІКИ У ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИНАХ І З'ЄДНАННЯХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Вирішення поставлених перед НГУ завдань неможливо без широкого застосування автомобільної техніки. Значний обсяг необхідних перевезень ставлять перед військовослужбовцями НГУ завдання, пов'язані з підвищенням ефективності використання автомобільної техніки.

Максимальна ефективність використання автомобільної техніки при здійсненні перевезень досягається:

- плануванням перевезень і управлінням ними;
- умілим використанням автомобільної техніки;
- забезпеченням постійної готовності автомобільної техніки до здійснення перевезень;
- забезпеченням оперативного навантаження (розвантаження) машин;
- дотриманням заходів маскуванню та скритності перевезень;
- виконанням заходів із збереження вантажів.

Вирішити задачу підвищення ефективності застосування автомобільної техніки і забезпечення заданого рівня ефективності її використання, можна шляхом порівняння показників ефективності використання машин.

Для оцінки роботи та технічного стану автомобільної техніки застосовуються спеціальні показники: коефіцієнт використання автопарку; коефіцієнт використання робочого часу; коефіцієнт використання пробігу; коефіцієнт використання вантажопідйомності; швидкість руху та інші. Але вони не дають можливості узагальнено оцінити рівень ефективності застосування машин. Тому виникла потреба отримати залежність для оцінки ефективності здійснення перевезень військовими машинами.

Запропоновано в якості показника ефективності застосування автомобільної техніки використовувати показник, що дозволяє оцінити рівень ефективності застосування автомобільної техніки, визначити вплив на ефективність здійснення перевезень окремих показників (коефіцієнта оперативності здійснення перевезень) та намітити шляхи забезпечення заданого рівня ефективності використання автомобільної техніки Національної гвардії України. Запропоновані пропозиції по удосконаленню структури картки роботи машини, зведеної відомості роботи машин.

УДК 629.017

Літвінов О.В., кандидат технічних наук, доцент кафедри вогневої підготовки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник;

Калатинець О.В., заступник директора департаменту – начальник управління автомобільної та бронетанкової техніки Головного управління Національної гвардії України (м. Київ), полковник

ВИЗНАЧЕННЯ ЗАЛЕЖНОСТІ ТЯГОВИХ ПОКАЗНИКІВ НА БОЄЗДАТНІСТЬ СПЕЦІАЛЬНОЇ КОЛІСНОЇ ТЕХНІКИ

Важливою складовою парку військової техніки Національної гвардії України (НГУ) є спеціальна колісна техніка (СКТ), що використовується у службово-бойовій діяльності для перевезення особового складу, озброєння, боєприпасів, спеціального обладнання та засобів до місць виконання службово-бойових завдань, тощо. На сьогоднішній день існуючий парк СКТ НГ України характеризується значною різномарочністю, а отже і різними тактико-технічними характеристиками.

Проведений аналіз показує, що боєздатність військової техніки фактично оцінюється її технічним станом. Такий підхід є не зовсім коректний, адже при цьому зовсім не враховуються різні технічні характеристики військової техніки та рівень розвитку її технічної досконалості.

Одним з показників технічного стану СКТ є динамічні властивості.

Метод оцінки динамічних (тягових) властивостей автомобіля, що визначають можливу швидкість руху автомобіля на дорогах з різним опором коченню, розроблений академіком Є.А. Чудаковим. Його динамічна характеристика, що запропонована в 1928 р., є загальноприйнятою до теперішнього часу.

Визначати динамічний фактор, як тягового показника, прийнято теоретичним шляхом у зв'язку з тим, що виникають труднощі по його визначенню, як на стендах з біговими барабанами, так і дорожнім методом. Таким чином, існуючі на даний час методи не дають в повній мірі оцінити тягові показники, а отже і оцінити боєздатність СКТ. Відсутні методи по визначенню динамічного фактору в дорожніх умовах, що не відповідає вимогам до ефективності випробувань. Вказані питання потребують подальших досліджень.

УДК 921.623

Літовченко П.І., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри інженерної механіки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Степанов М.С., доктор технічних наук, професор, професор кафедри «Технологія машинобудування і металорізальні верстати», (м. Харків);

José Machado, Professor, MERICs Research Center, Campus of Azurém, University of Minho, 4800-058 Guimarães, Portugal;

Іванова М.С., кандидат технічних наук, доцент кафедри «Технологія машинобудування і металорізальні верстати», Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків)

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ТЕМПЕРАТУРНИХ ДЕФОРМАЦІЙ ШЛІФУВАЛЬНИХ ВЕРСТАТІВ НА ТОЧНІСТЬ ВИГОТОВЛЕННЯ ДЕТАЛЕЙ

Найважливішими факторами надійності, ефективності і виживаності автобронетехніки в екстремальних умовах експлуатації є висока якість і точність виготовлення їх деталей і вузлів, що забезпечується високим рівнем у культурою технології їх виробництва.

Шліфування є чистовим процесом, який забезпечує фінішні операції виготовлення деталей, а значить, їх точність і високу якість їх функціональних поверхонь. Отже, вивчення впливу різних факторів на точність обробки шліфуванням є важливою і актуальною задачею.

Однією з основних причин виникнення похибок розмірів та форми шліфованих деталей є температурна деформація деталей та вузлів шліфувальних верстатів. Отже, метою даної роботи є оцінка впливу температурних деформацій станини круглошліфувальних верстатів на взаємне розташування шліфувального круга та заготовки. Дана робота присвячена експериментальним дослідженням температурних деформацій станини круглошліфувальних верстатів, що виникають в результаті її нагрівання під впливом різних джерел тепла, а саме: за рахунок тертя деталей та вузлів у приводах та направляючих шліфувальних верстатів, шліфувальної бабки та столу; за рахунок мастильно-охолоджувальної рідини (МОР), яка поглинає тепло із зони шліфування та передає його на станину; через підвищення температури навколишнього середовища. Температурні деформації станини оцінювалися шляхом виміру зміни взаємного положення шліфувального круга та столу круглошліфувального верстата із закріпленою на ньому заготовкою при її русі в процесі роботи верстата. Проведено порівняльний аналіз результатів дослідження круглошліфувальних верстатів одних моделей.

В результаті досліджень визначено максимальні теплові зміщення точок заготовки, спричинені непрямолінійністю руху столу внаслідок температурних деформацій. Наведено експериментальні дані щодо зміщення шліфувального круга та заготовки відносно одне одного залежно від часу роботи верстата. Крім того, представлені швидкості переміщення контрольних точок заготовки внаслідок обертання столу, спричинені температурними деформаціями. Також оцінено вплив зміни температури навколишнього середовища протягом робочої зміни на відхилення від прямолінійності руху столу круглошліфувального верстата.

Під час дослідження встановлено, що основним фактором виникнення похибок обробки є викривлення напрямних столу, яке може бути наслідком нерівномірного нагрівання станини внаслідок різного теплового впливу на ділянки станини з боку МОР. При цьому, рух столу стає непрямолінійним, що приводить до спотворення первісної форми направляючих станини.

Зі збільшенням часу роботи верстата стіл з оправкою, встановленою в центрах, змінює своє положення в горизонтальній площині і ця зміна досягає кількох десятків мікрометрів.

З метою визначення температурних деформацій станини проведено експериментальні дослідження групи круглошліфувальних верстатів, станини та інші деталі яких, ідентичні з деталями та вузлами сучасних круглошліфувальних верстатів 3М152В, 3М162В, 3М152ВФ20 та інших.

Секція 3. Підсекція 3.1 «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

Під час досліджень встановлено, що теплове зміщення заготовки протягом робочої зміни становить 7...22 мкм. У верстатів моделі 3A164, що мають великі габарити, значення теплових переміщень більше і може досягати 44-47 мкм.

У ході досліджень встановлено також, що при повороті заготовки в горизонтальній площині відносно шліфувального круга за рахунок температурних деформацій найбільше зміщення відчувають точки, що розташовані на відстані 400...500 мм від передньої бабки.

Таким чином, порівняльний аналіз результатів дослідження верстатів тих самих моделей показує, що максимальне теплове зміщення точок заготовки в результаті непрямої руху столу через температурні деформації знаходиться в межах 13...19 мкм, що значно менше зміщення шліфувальної бабки в результаті температурних деформацій, яке становить для переднього кінця шпинделя – 18...77 мкм, а заднього кінця – 12...40 мкм.

При цьому, швидкість максимального зміщення точок заготовки від їхнього номінального положення становить 1,33...7,33 мкм/год.

Зміна температури навколишнього середовища не більше ніж на 1...2 °C мало впливає на величину теплового зміщення. Але при більш значних змінах температури навколишнього середовища протягом робочої зміни – до 5 °C і більше, призводить до збільшення теплового зміщення в 1,6 рази.

Отримані результати мало враховують характер обробки, що змінюється (нестационарний характер), зокрема періодичну подачу МОР в зону шліфування, періодичні зупинки процесу обробки для зміни і переточування ріжучого інструменту, тощо.

УДК 358.31:351.746.1

Лукін Б.П., викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету №3, кандидат юридичних наук, Харківський національний університет внутрішніх справ (Харків), майор поліції;

Ротань К.О., курсант навчальної групи Ф4-103 факультету №4, Харківський національний університет внутрішніх справ (Харків);

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТА ВІДНОВЛЕННЯ
АВТОМОБІЛЬНОЇ ТА БРОНЕТАНКОВОЇ ТЕХНІКИ СКЛАДОВИХ
СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ
ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ**

Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах

Секція 3. Підсекція 3.1 «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

особливих правових режимів є важливими аспектами забезпечення ефективності та готовності сил безпеки та оборони країни. Дані проблеми виникають внаслідок особливих умов експлуатації техніки, а також обмежень, що накладаються правовими режимами.

Основні проблеми, які виникають у процесі експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів, включають:

Недостатнє фінансування: недостатній бюджет на підтримку техніки може призвести до недостатнього обслуговування, ремонту та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки.

Застарілість техніки: багато автомобільної та бронетанкової техніки використовується протягом тривалого періоду, що може призвести до зношення та виникнення технічних проблем.

Брак запасних частин: Недостатнє постачання запасних частин може ускладнити процес відновлення техніки та призвести до затримок у ремонтних роботах.

Для вирішення цих проблем необхідно приділяти достатню увагу фінансуванню, забезпечувати постійне оновлення техніки, підвищувати кваліфікацію персоналу та забезпечувати належне постачання запасних частин.

Покращення постачання запасних частин для відновлення техніки є важливим завданням для забезпечення ефективності та готовності військової техніки. Для досягнення цієї мети можна використовувати наступні підходи:

Розвиток логістичної інфраструктури: Важливо створити належні ремонтні потужності всередині країни, що дозволить здійснювати ремонт техніки на місці, зменшуючи залежність від зовнішніх постачань.

Розширення співпраці з іноземними партнерами: Важливо розглядати можливість співпраці з іноземними партнерами, які мають великий досвід у відновленні техніки та постачанні запасних частин. Наприклад, українське Міністерство оборони підписало контракт з Центром обслуговування техніки у Литві для покращення логістики та постачання запасних частин.

Розробка власного виробництва: Україна може розглядати можливість розвитку власного виробництва запасних частин для відновлення техніки. Наприклад, український уряд планує спільно з концерном Rheinmetall запустити виробництво бронетехніки на українській території.

УДК 355.232/356.13:371.304

Мазанов В.Г., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри автобронетанкової техніки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ЕКСПЛУАТАЦІЇ АВТОМОБІЛЬНОЇ ТЕХНІКИ

Інформаційні технології такі як доповнена реальність (Augmented Reality, AR) та експертні системи - одні з найефектніших ІТ-технологій, які пропонують новий підхід до навчання й пізнання, зв'язуючи об'єкти реального середовища із цифровими даними. Запропоновано варіант використання даних технологій для навчання й підготовки фахівців з експлуатації автомобільної техніки.

Одним з перспективних трендів сучасної підготовки фахівців є максимальне занурення здобувачів освіти у навчальний матеріал з метою забезпечення імерсивності освіти. Враховуючи, що здобувачами освіти переважно є люди, які сприймають більшу частину інформації з допомогою зору, актуальним є підхід до навчання, пов'язаний з візуалізацією тих процесів і навичок, яким навчають. Технологія доповненої реальності дозволяє втілити такий підхід, використовуючи смартфони, планшети й комп'ютери. Використання технології доповненої реальності можливо як у режимі онлайн, так і офлайн. Матеріали для впровадження даної технології в освітній процес, як правило, готуються ІТ-компаніями з використанням мов і засобів програмування власної розробки, що дещо знижує доступність технології для звичайних користувачів (як викладачів, так і здобувачів освіти). У роботі визначені причини, що обмежують поширення технології доповненої реальності в освітньому процесі. На прикладі використання платформи Augasma запропонований варіант впровадження технології доповненої реальності в освітній процес підготовки фахівців з експлуатації автомобільної техніки. Автором запропонований варіант використання загальнодоступних програмних засобів і пристроїв для розробки й застосування інформаційної системи з вивчення будови, принципів роботи, діагностики й технічного обслуговування автомобіля конкретної марки. Наданий варіант розроблених каналів по системі запалювання й гальмівній системі автомобіля. Показані переваги використання безмаркерного варіанта доповненої реальності у порівнянні з маркерним. Запропонована технологія використання доповненої реальності дозволяє підвищити мотивацію і якість підготовки здобувачів освіти

як в процесі вивчення сучасної автомобільної техніки, так і в процесі ознайомлення з її перспективними зразками. Визначено, що перспективи подальшого розвитку технології доповненої реальності пов'язані з доступністю й розвитком ринку мобільного Інтернету й пристроїв, що дозволяють ним користуватись.

Отримані результати дослідження можуть бути використані для підготовки фахівців не тільки з експлуатації автомобільної техніки, а й у сфері інших прикладних, природознавчих чи гуманітарних наук.

УДК 614.8

Маренко Г.М., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри автобронетанкової техніки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Страшний І.Л., кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри автобронетанкової техніки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

МОДЕЛЬ СИСТЕМИ ЗБЕРІГАННЯ АВТОБРОНЕТАНКОВОЇ ТЕХНІКИ З ПЕРІОДИЧНИМ ТЕХНІЧНИМ ОБСЛУГОВУВАННЯМ

Зберігання є одним з етапів життєвого циклу автобронетанкової техніки, під час якого техніка не використовується за призначенням протягом певного часу, проте в цей період її постійна боєготовність підтримується шляхом реалізації комплексу організаційно-технічних заходів а також способів і засобів захисту техніки від впливу факторів зовнішнього середовища.

Такий комплекс заходів, як правило, включає:

- постановку на зберігання і обслуговування в процесі зберігання відповідно до встановлених термінів;
- контроль технічного стану і якості проведених робіт, вжиття заходів щодо усунення виявлених недоліків;
- створення умов для забезпечення якісного зберігання та обслуговування техніки.

Проведений аналіз та досвід експлуатації свідчить, що необхідні ресурсні витрати на забезпечення боєготовності автобронетанкової техніки під час тривалого зберігання достатньо великі. Саме в зв'язку з цим важливим є прогнозування рівня збереження техніки на різних часових етапах, що і визначає оптимальні терміни зберігання.

Об'єкти техніки з часом змінюють свої характеристики під впливом фізичних, хімічних та біологічних процесів, які у своїй сукупності визначають старіння. Це однаково стосується об'єктів озброєння та військової техніки.

Під час тривалого зберігання машини піддаються ТО з метою підтримки технічного стану, що відповідає заданому рівню збереження та довговічності. При цьому в ході ТО можуть виявлятися пошкодження та несправності, які можуть призводити до відмов у разі введення в експлуатацію.

З урахуванням цих особливостей розроблено дві моделі ТО об'єкта. Перша – коли несправність виявляється в ході ТО, що призводить до додаткових поточних ремонтів, і друга – коли об'єкт несправний, але на етапі зберігання, ця несправність не може бути виявлена.

Модель з відмовою, що виявляється. Система складається з одного структурного елемента, напрацювання між відмовами якого є випадковою величиною. Передбачено проведення двох видів відновлювальних робіт: періодичного ТО, в ході якого проводяться планово-попереджувальні профілактики, та поточного ремонту, що проводяться через нормативний час. Тривалість ТО також є випадковою величиною. У момент виявлення несправності відразу починається ремонт, Тривалість ремонту входить у резерв часу системи, що зберігається. Після відновлення початкові властивості відновлюються повністю, проведення наступного ТО коригується.

Модель системи, в якій є прихована відмова. Вважається, що відмова виявляється не миттєво, а у певні моменти часу, відповідно до періодичності проведення контролю працездатності. Таким чином, деякий час система непрацездатна, через виникнення дефектів у процесі зберігання, але це ще не встановлено, що і визначається як прихована відмова до часу чергового контролю. Час перебування системи в такому стані є випадковою величиною з невідомою функцією розподілу.

На основі математичного моделювання технічного стану системи, що знаходиться на тривалому зберіганні, визначено функцію розподілу часу прихованої відмови для заданого постійного проміжку часу контролю технічного стану та отримано аналітичні вирази для коефіцієнта технічного використання. Розроблені моделі дозволяють встановлювати граничні терміни тривалого зберігання техніки, до досягнення яких введення в експлуатацію ще є економічно доцільним.

УДК 621.1

Мельник Ю.М., аспірант, Національний технічний університет ХПІ (м. Харків), генерал-майор;

Ніколюк В.Д., кандидат технічних наук, Командування Сухопутних військ ЗС України (м.Київ), генерал-майор;

Коритченко К.В., доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри, Національний технічний університет ХПІ (м. Харків), полковник;

Цебрюк І.В., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри автобронетанкової техніки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДВИГУНІВ ДО РОЗВІДУВАЛЬНО-УДАРНИХ БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ

В російсько-українській загарбницькій війні застосування безпілотних літальних апаратів (БПЛА) різних типів набуло масового характеру. Це викликано наявними перевагами БПЛА, які полягають у наступному: порівняно невеликі розміри та знижена помітність; знижена вартість технічного обслуговування та експлуатації; скорочена вартість підготовки операторів та технічного персоналу у порівнянні з підготовкою пілотів бойових літаків; знижені витрати на виробництво у порівнянні з виробництвом літаків.

В роботі проведено аналіз застосування розвідувально-ударних безпілотних літальних апаратів у сучасних бойових діях. Виявлено тенденція не тільки удосконалення технічних характеристик, але й розширення різноманіття типів БПЛА з відповідним розширенням функцій та способів їх застосування. Серед основних завдань, що покладаються на БПЛА є оптико електронна розвідка на місцевості, знищення живої сили, ураження та пошкодження бронетехніки, високоточне бомбардування військових об'єктів, у першу чергу складів та баз озброєння, коригування артилерійського вогню, постановка димових завіс, дистанційне встановлення мінно-вибухових засобів та інші завдання.

Проведено аналіз типу силових установок, що застосовують на БПЛА. Виявлено, що силові установки БПЛА створюють на основі двигунів внутрішнього згорання, електричних двигунів або їх комбінації (у гібридних силових установках). Зі зростанням маси літального апарату відбувається перехід від електричних двигунів на роторні або поршневі двигуни, з подальшим переходом на турбореактивні двигуни. Виявлено необхідність розвитку двигунів до БПЛА середньої та великої маси в Україні. Проведено аналіз розвитку пульсуючих детонаційних двигунів до БПЛА. За рахунок застосування таких двигунів передбачається збільшення швидкості польоту таких апаратів з

досягненням надзвукових швидкостей та зменшення вартості літальних апаратів. Найбільше наблизились до практичного застосування пульсуючих детонаційних двигунів Японська космічна корпорація JAXA та американська компанія NASA's Marshall Space Flight Center.

Виявлено, що основана проблема в реалізації пульсуючих детонаційних паливно-повітряних двигунів пов'язана з розв'язанням задачі енергоефективного періодичного ініціювання детонації. Як напрям вирішення цієї проблеми визначено застосування режиму переходу горіння у детонацію з підвищенням детонаційної чутливості паливно-повітряної суміші за рахунок її попереднього стиснення з метою розроблення пульсуючих детонаційних двигунів для БПЛА середньої маси. Для виключення проблеми періодичного ініціювання детонації ведуться розробки двигуна на обертовій детонації. Але у двигуні на обертовій детонації зміна кількості горючої суміші, що подається до двигуна, від оптимальної призводить до зриву процесу детонації. На противагу, у пульсуючому детонаційному двигуні таких обмежень не виникає, бо тяга регулюється частотою пульсацій. Тому з точки зору регулювання характеристик двигуна пульсуючі детонаційні двигуни мають перевагу над двигунами на обертовій детонації. Тому розвиток таких двигунів є перспективним.

УДК 623.093

Мокринський О.В., науковий співробітник – інженер-випробувач, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси), майор;

Салогор В.В., молодший науковий співробітник, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси), лейтенант

АНАЛІЗ ПРОВЕДЕННЯ ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ БРОНЕМАШИНИ М113

В сучасному бою та стримуванні російської агресії проти України військова техніка потребує швидкого відновлення та технічного обслуговування в польових умовах. За оцінкою спеціалістів, час на пошук несправності не повинен перевищувати 30 хвилин, а трудомісткість поточного ремонту з застосуванням штатних військових засобів не повинна перевищувати 4 людино-годин.

Бронемашини М113 повністю відповідають даним вимогам. Збільшені габарити машини в значній степені зв'язані з прагненням конструкторів забезпечити добрі умови роботи екіпажу та потрібного пристосування машини

Секція 3. Підсекція 3.1 «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

до військового ремонту. Досить висока ремонтпридатність бронемашини також була досягнута шляхом конструктивних рішень, спеціально направлених на забезпечення швидкої заміни найбільш вразливих вузлів.

Електричні дроти стикуються штепсельними роз'ємами. Це скорочує час на усунення несправності в електричному ланцюгу та заміні силового блоку, контрольних приборів і других електричних вузлах.

Однак є певні незручності при здійсненні технічного ремонту в польових умовах. Одним з таких є значні масо-габаритні показники блоків, при заміні яких потрібні вантажопідйомні механізми.

На даний час Збройні Сили України впроваджують в життя єдину планово-попереджувальну систему технічного обслуговування, яка прийнята в країнах-членах НАТО. Ця система передбачає наступні види технічного обслуговування:

- огляд перед виходом (I);
- огляд на короткочасних зупинках (II);
- щоденне обслуговування після виконання завдань (тип А);
- щоденне обслуговування (тип В);
- обслуговування щомісячне або після 400 км пробігу (тип С);
- обслуговування щоквартальне або після 1200 км пробігу (тип D).

В зміст оглядів I та II, в основному, входять роботи, пов'язані з перевіркою функціонування окремих систем та вузлів; за складом роботи вони відповідають контрольним оглядам. Обслуговування типу А відповідає щоденному технічному обслуговуванню та включає в себе перевірку технічного стану машини зовнішнім оглядом, з використанням контрольних приладів, дозаправку пально-мастильними матеріалами та усунення несправностей.

Обслуговування типу В включає в себе додаткову чистку і промивку масляних фільтрів та перевірку кріплення агрегатів, а обслуговування за типом С – додатково заміну масляних фільтрів і змазки вузлів, що відповідає технічному обслуговуванню № 1. Обслуговування типу D включає до свого складу, крім всього, заміну змазки в основних агрегатах, заміну окремих деталей та регульовальні роботи, що відповідають технічному обслуговуванню № 2.

Для оцінки технічного обслуговування бронемашини М113 встановлювалась номенклатура робіт по кожному типу обслуговування, визначалась тривалість їх проведення розрахунково-експертним шляхом або хронометруванням окремих операцій. Аналіз показав, що тривалість оглядів I та II, а також обслуговування типу А складає 0,3, 0,1, 1,2 години відповідно. Тривалість обслуговування типу В досягає 2,5 години, типу С – 4 години, типу D – 16 годин. Бронемашини М113, завдяки ряду вдалих конструктивних рішень, добре пристосована до експлуатації та обслуговування.

УДК 621.8

Нечипоренко В.М., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри інженерної механіки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

**МЕТОД ПРИЗНАЧЕННЯ ГЕОМЕТРИЧНИХ ПАРАМЕТРІВ
ПОСАДКОВОГО З'ЄДНАННЯ ПРИ ВИКОРИСТАННІ
МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ У СИСТЕМАХ
АВТОМАТИЗОВАНОГО ПРОЄКТУВАННЯ**

В нинішніх умовах розвитку машинобудівного комплексу України, що відбувається під час воєнного стану, досить актуальним є питання створення і модернізації оборонно-промислового комплексу, що спирається на нові виробничі технології. У зв'язку з цим підвищені вимоги до ефективності, надійності, виживаності, технологічності та інших характеристик вузлів і агрегатів машин і механізмів військової техніки та озброєння обумовлюють темпи зростання випуску сучасної якісної продукції, які мають базуватися на результатах і досвіді їх бойового застосування. Така тенденція є перспективним напрямком у формуванні сучасної машинобудівної галузі, що відповідає нормам точності з урахуванням мінімальних витрат на процеси проектування, виготовлення, експлуатації та утилізації, а також зниження термінів технологічної підготовки виробництва. При цьому, особлива увага при проектуванні технічних засобів і виробів військового призначення приділяється технології їх складання.

Одним із поширених видів складальних операцій є посадки з гарантованим натягом на гладкій поверхні деталей силових агрегатів і механічних передач. Такі з'єднання набули широкого поширення, оскільки добре центруються і легко монтуються, а також їх виробництво не вимагає великих витрат та в більшості випадків вони не потребують додаткового кріплення або фіксування. Крім того, для таких складальних одиниць, що піддаються спільній дії осьової сили та обертового моменту, довговічність при певних умовах та режимах експлуатації і зовнішніх середовищах цілком достатня, завдяки їх можливості передавати значні статичні й змінні навантаження (за величиною та за напрямком). Але експлуатаційні вимоги до напружено-деформованого стану спряжених деталей з'єднань не рідко забезпечуються нераціональним збільшенням габаритів виробів, застосуванням більш напружених посадок та іншими факторами. Такі фактори впливають на збільшення вартості, трудомісткості та додають ускладнення виробництва вище розглянутих виробів, що не завжди дозволяє виявити резерви підвищення якості з'єднань.

Методи автоматизації проектування посадок з натягом, які зараз

Секція 3. Підсекція 3.1 «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

використовуються у сучасній інженерній практиці, переважно засновані на традиційних ймовірнісних і статистичних методах прецедентів і подоби. Тому здійснити раціональний вибір проєктного рішення зі скінченої множини допустимих альтернативних, який часто ґрунтується на виробничому досвіді, виявляється непростою задачею для проєктувальника.

Для вирішення вказаної актуальної інженерної проблеми ефективним способом є розробка та впровадження універсальних методів і програмних засобів автоматизованого проєктування, які мають враховувати не тільки взаємовплив параметрів, але й міцносні, технологічні і експлуатаційні фактори обмеження на деталі й складальні одиниці з'єднання з натягом.

Впровадження автоматизації процесу проєктування посадок з натягом може підвищити ефективність проєктування, звести до мінімуму фактор випадковості під час складання, зменшити кількість експериментальних досліджень і випробувань, скоротити час на розробку конструкторсько-технологічної документації і виконання проєктних робіт.

У даній роботі пропонується комплексний системний метод автоматизованого проєктування бандажного з'єднання під час його термічного складання, що полягає у пошуку раціонального поєднання чисельних значень геометричних параметрів (діаметра і робочої довжини) посадки з натягом. Це є першоосною для вибору проєктного рішення зі скінченої множини альтернативних. Пошук здійснювався в діапазоні та в границях математичної моделі області існування параметрів посадки мультипараметричного комплексу, що відповідають допустимим і рекомендованим умовам розрахунку посадки з натягом та в процесі експлуатації. Об'єктом проведеного дослідження є геометричні образи моделі, що являють собою об'ємні тіла зазначеного комплексу в координатних квадрантах тривимірного простору.

При проведеному аналізі результатів даного дослідження, що здійснено за допомогою авторських комп'ютерних програмних засобів, вивчено вплив значення посадкового діаметра на інші параметри зазначеного комплексу моделей, а також на якість і надійність посадки. При використанні математичного моделювання сформульовано узагальнений критерій вибору остаточного проєктного рішення з'єднання. Для аналітичного опису критерія використовуються математичний апарат теорії R-функцій. Результати проведеного дослідження можуть бути інтегровані в системи CAE/CAD/CAM при проєктуванні з'єднань для технічних засобів і виробів військового призначення.

УДК 623.618

Нікорчук А.І., кандидат технічних наук, доцент, начальник кафедри автобронетанкової техніки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник;

Кошкарів Ю.Ю., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії факультету озброєння та військової техніки, Військовий інститут танкових військ Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків);

Тимофєєв В.Д., начальник науково-дослідної лабораторії факультету озброєння та військової техніки, Військовий інститут танкових військ Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків)

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВІДНОВЛЕННЯМ ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТЕХНІКИ

Багатоструктурність процесів системи управління відновленням озброєння та військової спеціальної техніки обумовлює складність виконання її функцій під час підготовки та ведення бойових дій, що вимагає дослідження їх з наукової точки зору з метою вдосконалення ефективності її функціонування.

Покращення будь-яких функцій системи управління відновленням озброєння та військової спеціальної техніки буде спрямоване на вдосконалення її у цілому, що є на теперішній час актуальним.

Основною метою вдосконалення системи управління відновленням озброєння та військової спеціальної техніки є цілеспрямована діяльність органів управління з підтримування бойової готовності ремонтно-відновлювальних підрозділів (військових частин) шляхом своєчасного постачання їм необхідної кількості матеріально-технічних засобів, ефективного застосування у ході ведення бойових дій, а також узгодження дій під час виконання поставлених завдань з відновлення техніки та озброєння.

Удосконалення системи управління – це безперервний процес, який дозволяє:

- поліпшити певні здібності посадових осіб органів управління в організації, плануванні, безпосередньому керівництві та здійсненні контролю;
- покращити характеристики і параметри засобів зв'язку та управління;
- підвищити спроможності підпорядкованих сил і засобів.

Основними шляхами вдосконалення системи управління відновленням можуть бути:

Секція 3. Підсекція 3.1 «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

а) при підготовці до бойових дій:

– своєчасне та скрите розгортання системи управління відновлення озброєння та військової спеціальної техніки;

– ретельне прогнозування потреб у відновленні пошкодженої техніки (з урахуванням бойових втрат та експлуатаційних пошкоджень);

– планування сил та засобів необхідних для виконання завдань з відновлення (виділення належної кількості та типу ремонтно-відновлювальних підрозділів, створення належної кількості запасних частин для забезпечення технічної підтримки підрозділів (військових частин)).

б) у ході ведення бойових дій:

– використання не тільки наземної, а і повітряної розвідки із застосуванням безпілотних літальних апаратів (БПЛА) з метою підвищення оперативності у виявленні пошкоджених ОВСТ;

– проведення достовірної оцінки для визначення масштабу бойових (небойових) пошкоджень ОВСТ та необхідного ремонту, відновлення обладнання, тому що точна оцінка бойових збитків дає змогу визначити ступінь первинних і вторинних пошкоджень підсистем і компонентів, включаючи тип ремонту та пов'язані з цим ризики, оцінка необхідного персоналу, часу та матеріалів, необхідних для виконання доцільного ремонту;

– безперервне управління навантаженням на шляхи евакуації і збірні пункти відновлення пошкоджених ОВСТ та своєчасний перерозподіл сил та засобів технічної підтримки;

– застосування засобів автоматизації управління для оптимізації інформаційних потоків, що циркулюють у системі відновлення ОВСТ, відстеження та аналізу звітів про хід відновлення, що приведе до скорочення часу на пошук, збір і обробку інформації, оцінювання обраних варіантів подальших дій та дозволить підвищити ефективність вирішення завдань управління відновленням;

– здійснення контролю відновлення ОВСТ. У цих умовах найбільш повно проявляє себе залежність ефективності управління відновленням ОВСТ від обсягу та якості використовуваної при цьому інформації. Недостатність інформації призводить до неправильного прийняття рішення або до невизначеності, надлишок інформації – до підвищення трудомісткості вирішення завдань управління.

За підсумками дослідження можливо зробити наступний висновок: реалізація шляхів вдосконалення системи управління відновленням призведе до певних змін в системі управління та зможе задовольнити потреби у відновленні пошкоджених озброєння та військової спеціальної техніки підрозділів (військових частин), а створення єдиної інформаційної системи управління відновленням дозволить підвищити її ефективність та оперативність.

УДК 629.7.08

Новічонок С.М., кандидат технічних наук, доцент, провідний науковий співробітник наукового центру Повітряних Сил, Харківський національний університет Повітряних Сил (НЦ ПС ХНУПС) (м. Харків), працівник ЗС України;

Сокол О.М., старший науковий співробітник наукового центру Повітряних Сил, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків), підполковник;

Кравчук О.Д., начальник науково-дослідного відділу наукового центру Повітряних Сил, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків), полковник;

Кашаєв І.О., старший науковий співробітник наукового центру Повітряних Сил, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків), працівник ЗС України;

Терентьєва І.В., науковий співробітник наукового центру Повітряних Сил, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків), працівник ЗС України

**ПІДВИЩЕННЯ ГНУЧКОСТІ ЛОГІСТИКИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
АВІАЦІЙНОЇ ТЕХНІКИ ЗАСОБАМИ АЕРОДРОМНО-ТЕХНІЧНОГО
ОБСЛУГОВУВАННЯ НА БАЗІ АВТОМОБІЛЬНИХ ШАСІ**

Проведений аналіз показує, що характерною рисою аеродромно-технічного забезпечення польотів авіації (АТЗ польотів) є необхідність забезпечення його сталості при змінах попиту на нього. Під час стану особливого правового режиму територіальний розподіл авіаційної техніки (АТ) може змінюватись, тобто кількість АТ на аеродромах змінюється стрибкоподібно. Динаміка АТЗ польотів знаходиться в прямої залежності від динаміки застосування АТ. В таких умовах забезпечення сталості АТЗ польотів при змінах попиту на нього потребує набуття системою логістики спроможності до відповідного динамічного перерозподілу сил та засобів аеродромно-технічного обслуговування повітряних суден (ЗАТО ПС) між аеродромами. ЗАТО ПС в основному побудовані на базі автомобільних шасі високої прохідності і хоча існує можливість перебазування ЗАТО ПС транспортною авіацією, цей варіант в більшості випадків не є доцільним. Це пояснюється обмеженістю ресурсів, великою помітністю та потребою у домінуванні в повітрі у потрібному районі. Типовим способом перерозподілу ЗАТО ПС між аеродромами є здійснення маршру. Очевидно, що існує велика розбіжність за часом перерозподілу АТ та ЗАТО ПС. Цей факт знижує потенційні можливості застосування АТ.

Секція 3. Підсекція 3.1 «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

Тобто існує протиріччя між потребою у стрибкоподібній зміні кількості АТ на аеродромах і можливістю своєчасної доставки до них затребуваних ЗАТО ПС.

Метою досліджень була розробка способів подолання або зниження гостроти цього протиріччя. Вважалося, що мету буде досягнуто, якщо вдасться запропонувати спосіб при якому:

- потреба у ресурсах, які необхідні для перерозподілу – найменша;
- час виконання перерозподілу – найменший;
- зниження готовності аеродромів (через тимчасове зниження кількості ЗАТО ПС) найменше;
- час відновлення готовності системи логістики до чергового перерозподілу ЗАТО ПС – найменший.

Технічні варіанти вирішення протиріччя (підвищення середньої швидкості маршруту через покращення властивостей автомобільних шасі, використання транспортної авіації тощо) не розглядалися. Тобто досліджувались тільки організаційні варіанти подолання зазначеного протиріччя.

Результатами досліджень являються запропоновані організаційні заходи, сутність яких полягає у наступному.

Оскільки співвідношення між кількістю АТ та кількістю ЗАТО ПС на аеродромі регламентоване нормативними документами, то у результаті перебазування АТ із базового аеродрому до оперативного виникає надлишок ЗАТО ПС на базовому аеродромі, та їх дефіцит на оперативному. Найпростішим способом компенсації такого дефіциту є безпосереднє переміщення відповідної кількості ЗАТО ПС між цими аеродромами. Такий спосіб вважається доцільним лише у випадку малої віддаленості зазначених аеродромів.

У випадку ж великої віддаленості між базовим та оперативним аеродромами та з метою мінімізації часу надання затребуваних ЗАТО ПС запропоновано їх надання із аеродрому, розташованому найближче до оперативного. Реалізація такого способу можлива за умови наявності на такому аеродромі незадіяних до обслуговування авіаційної техніки ЗАТО ПС.

Альтернативним варіантом запропоновано здійснити поділ операційної зони на кластери на підставі відомостей про географічне розташування аеродромів у заданому районі. У центрах таких кластерів, або найближчих до них аеродромах, пропонується обладнати місця зберігання «комплектів маневру», тобто мінімально необхідної кількості ЗАТО ПС, які необхідні для прийому та випуску ланки літаків (вертольотів). Чим ближче обране місце зберігання розташоване до розрахункового центру кластеру тим більш раціональним з точки зору економії часу на пересування та витрат пального буде рішення. Кількість кластерів обирається відповідно до потенціальної можливості створення комплектів маневру. Реалізація такого способу дозволяє значно

зменшити час надання затребуваних ЗАТО ПС до оперативного аеродрому у порівнянні із способом безпосереднього їх переміщення із базового аеродрому. Додатковою перевагою застосування способу є можливість реалізації перерозподілу ЗАТО ПС між аеродромами методом «зсуву», тобто одночасного переміщення «комплектів маневру» від центру кластеру до оперативного аеродрому та від базового аеродрому до центру кластеру, що зменшує час відновлення готовності системи логістики до чергового перерозподілу.

Таким чином, запропоновано способи перерозподілу ЗАТО ПС між аеродромами, застосування яких може частково компенсувати різницю в швидкостях переміщення АТ і ЗАТО ПС без використання транспортної авіації.

УДК 623.437.4:355.48(477-651.2:470-651.1)

Павленко О.В., кандидат технічних наук, доцент, доцент циклової комісії аеронавігації, Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ (м. Кременчук);

Єлістратов В.О., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри автомобілів і тракторів, Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського (м. Кременчук);

Головенський В.В., кандидат технічних наук, викладач циклової комісії аеронавігації, Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ (м. Кременчук)

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИСОКОГО РІВНЯ ТЕХНІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ВІЙСЬКОВОЇ АВТОМОБІЛЬНОЇ ТЕХНІКИ В УМОВАХ БОЙОВИХ ДІЙ

Станом на початок АТО, потім ООС автомобільний парк Збройних сил України більшістю було укомплектовано морально застарілими зразками автомобільної техніки. Автомобілі марок ГАЗ-53, ЗІЛ-131 і тому подібні моделі були розроблені ще в середині ХХ століття. На той час їх технічні характеристики цілком задовольняли концепцію використання транспортних засобів у Збройних силах СРСР. Виконання безпосередньо бойових завдань, задач з військової підготовки, бойового чергування, забезпечення виконання польотів, господарських й інших видів робіт саме сьогодні висувають низку різних вимог до військової автомобільної техніки (ВАТ), які дуже відрізняються від вимог середини-кінця ХХ століття. Наприклад, в Армії США в 90-х роках було прийнято концептуальне рішення – усі транспортні засоби мають мати певний рівень бронювання (автомобільна техніка в тому числі).

Секція 3. Підсекція 3.1 «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

В Україні у сфері забезпечення військ автомобільною технікою мала б бути розроблена загальнодержавна концепція формування та використання ВАТ у Збройних силах держави, відповідно до якої необхідно сформувавши оптимальний типаж ВАТ, розробити плани виробництва та закупівлі ВАТ на один, п'ять чи десять років наперед переважно на вітчизняних підприємствах або, за неможливістю, за кордоном.

За останні десятиліття результатом діяльності уряду України в сфері закупівлі ВАТ є надмірно збільшений типаж автомобільного рухомого складу за його марками та видами. За цей період було закуплено багато автомобілів виробництва МАЗ (через ПАТ «Автомобільна Компанія «Богдан Моторс» і декілька одиниць від Крюківського вагонобудівного заводу), Renault, ПрАТ «АвтоКрАЗ» традиційно поставляє ВАТ для Збройних сил України хоч і у дуже малій кількості, інші підприємства України (НВО «Практика» – м. Київ, ПАТ «Автомобільна компанія «Богдан Моторс» – м. Черкаси, «Українська бронетехніка» – м. Київ) розробили декілька сімейств броньованих автомобілів, таких як «Козак», «Барс», «Варта», тощо.

Наслідком таких дій стала дуже велика кількість автомобілів різних виробників, виконаних на різноманітній агрегатній базі, що тягне за собою значне здорожчання робіт з їх технічного обслуговування та ремонту, ускладнення логістичного та інструментального забезпечення виконання цих процесів. Можливо питання оптимізації закупівлі ВАТ для армії треба розглядати в правовій площині.

У рамках військової допомоги Україні з початком війни в країну поставляється значна кількість нових і таких, що були у використанні, транспортних засобів. Значно зросла й кількість виробників цієї техніки. Наприклад, Фонд Порошенка передав ЗСУ понад 300 вантажівок Leyland, а в 43-ю артилерійську бригаду цим Фондом було передано 2 НЕТ Oshkosh. На всі Збройні сили маємо всього два таких тягача, але їх все одно треба вчасно обслуговувати та ремонтувати. Всі отримані автомобілі повинні бути прийняті на баланс, на них оформлюється пакет облікових документів відповідно до Інструкцій і наказів МО України. І потім у визначений термін виникне потреба в їх обслуговуванні.

Однією з задач технічного та технологічного забезпечення бойових дій є підтримання в стані постійної працездатності автомобільних транспортних засобів. Для цього треба забезпечити швидке, ефективне виконання робіт з їх технічного обслуговування та ремонту.

Загалом, необхідними засадами для успішного виконання вказаних робіт у будь яких умовах є наступне: наявність технологічного інструменту; наявність спеціального та спеціалізованого обладнання; наявність запасів запасних частин,

Секція 3. Підсекція 3.1 «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

комплектуючих і витратних матеріалів; достатній рівень теоретичної підготовки та практичних навичок обслуговуючого персоналу. Додатково для військових техніків у польових умовах необхідне забезпечення електро-, водо-, теплопостачанням, харчуванням, необхідними побутовими умовами.

У випадку стрімкого розширення номенклатури ВАТ і збільшення її облікової кількості виникають проблеми у вищевказаних пунктах загального технічного та технологічного забезпечення. Це може призвести до невиправданого простою ВАТ, оскільки інструкціями по експлуатації заборонено експлуатувати ВАТ, що вчасно не пройшла необхідне технічне обслуговування.

Розв'язування означеної проблеми вбачається у створенні структури, що мала б електронну систему обліку, використання цивільних ланцюгів постачання запасних частин, мастил, спеціальних рідин, залучення на контрактній основі цивільних кваліфікованих фахівців для розроблення операційних і технологічних карт різних технічних впливів, залучення цивільних підприємств з обслуговування техніки на контрактній основі. Бажано також протягом дії воєнного стану вирішити в законодавчому полі питання пришвидшення проходження через митний кордон товарів для системи технічного обслуговування та ремонту ВАТ.

УДК 342/351

Олешко Д.О., кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри прикордонної служби, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), підполковник;

Синишин М.М., заступник начальника кафедри прикордонної служби, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), полковник;

Лисенко Ж.А., курсант, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), сержант;

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ
ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ**

В умовах воєнного стану актуальність удосконалення логістичного забезпечення в секторі безпеки та оборони держави стає невід'ємною складовою для забезпечення ефективності та оптимального використання ресурсів. З метою ефективного впровадження стратегічних рішень та розвитку системи логістики,

Секція 3. Підсекція 3.1 «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

важливо розглядати сучасні виклики та вдосконалювати підходи до управління матеріально-технічними ресурсами. В цьому контексті розгляд питань впровадження новітніх технологій, стандартизації, та розробка ефективних систем логістичного забезпечення стають першочерговим завданням для забезпечення найвищого рівня готовності та захисту державних інтересів. На сьогоднішній день сектор безпеки та оборони України стикається з викликами, такими як недостатнє фінансування, складність управління ланцюгом постачання, труднощі в оптимізації витрат та неефективна система моніторингу та управління логістичними процесами, тому мета дослідження полягає у вдосконаленні системи управління матеріально-технічними ресурсами та оптимізацію логістичних процесів з метою підвищення ефективності та готовності сектору до викликів сучасних умов.

Види логістичного забезпечення можуть бути розподілені на кілька категорій: матеріальне, яке охоплює забезпечення військових підрозділів необхідним майном, включаючи військове обладнання, бойові засоби, мастильні матеріали, паливо, воду та харчування; технічне, яке представляє собою заходи, проведені логістичними ремонтними службами для забезпечення військової техніки повною технічною готовністю; фінансове, яке включає управління, розподіл та оптимізацію фінансових потоків для підтримки військових формувань; медичне, що передбачає надання термінової медичної допомоги пораненим та хворим, а також створення відповідних санітарних умов у місцях розташування особового складу; транспортне, яке включає організацію оперативних перевезень матеріально-технічних ресурсів для війська, використання різних видів транспорту, управління рухом військ та належне утримання транспортної мережі; інформаційне, що включає в себе обробку, облік, аналіз та узагальнення інформації для логістичного забезпечення військових формувань.

Проблема удосконалення логістичного забезпечення в секторі безпеки і оборони України в умовах воєнного стану є дійсно важливою. Щоб досягти успішного розвитку та покращення цієї сфери, потрібно дотримуватися ключових аспектів.

Отже, в умовах дії воєнного стану, ключовим аспектом стає логістичне забезпечення, необхідне для ефективного функціонування та оптимального використання ресурсів Збройних Сил України та інших компонентів сектору безпеки і оборони. Стратегічною метою в даному контексті є розробка практичних положень і рекомендацій для подальшого вдосконалення та успішного впровадження системи логістичного управління та забезпечення, спрямованих на вирішення реальних викликів і вимагають високої оперативності та мобільності.

УДК 623.437

Павлов Я.В., кандидат педагогічних наук, доцент, начальник факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

РЕВОЛЮЦІЯ ВІЙСЬКОВИХ ОПЕРАЦІЙ: ІННОВАЦІЙНЕ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВІДНОВЛЕННЯ ПОШКОДЖЕНИХ ЗРАЗКІВ АВТОБРОНЕТАНКОВОЇ ТЕХНІКИ

Використання інформаційних технологій може зробити революцію у військових операціях (в умовах ведення бойових дій), зокрема у сферах відновлення пошкоджених зразків автобронетанкової техніки. В доповіді розглянуто, як інформаційні технології можуть бути впроваджені під час проведення технічної розвідки, евакуації та ремонті пошкоджених зразків автобронетанкової техніки в умовах ведення бойових дій.

Перша частина доповіді присвячена використанню інформаційних технологій у технічній розвідці пошкоджених зразків автобронетанкової техніки. У другій частині йтиметься про впровадження інформаційних технологій при евакуації пошкоджених зразків автобронетанкової техніки. Нарешті, у третій частині буде розглянуто використання інформаційних технологій при ремонті автобронетанкової техніки в польових умовах.

Технічна розвідка – це процес виявлення пошкодженої автобронетанкової техніки в умовах ведення бойових дій. Це критично важливе завдання, оскільки воно дозволяє військовим ідентифікувати пошкоджену автобронетанкову техніку та її обладнання, яке потребує ремонту або заміни. Існують різні методи розвідки для виявлення пошкодженої автобронетанкової техніки, включаючи візуальне, акустичне, радіолокаційне та тепловізійне виявлення. Проте впровадження інформаційних технологій, таких як безпілотні літальні апарати (дрони), датчики та штучний інтелект, значно підвищують точність та ефективність технічної розвідки пошкодженої автобронетанкової техніки. Наприклад, безпілотні літальні апарати, оснащені камерами високої роздільної здатності, можуть швидко сканувати великі території та надавати зображення в реальному часі, які можна аналізувати алгоритмами штучного інтелекту. Це значно скорочує час і ресурси, необхідні для проведення технічної розвідки, дозволяючи особовому складу групи технічної розвідки швидко ідентифікувати пошкоджену техніку та вжити відповідних заходів.

Евакуація – це процес виведення пошкодженої автобронетанкової техніки з поля бою в безпечне місце для подальшого проведення її ремонту. Це надзвичайно важливе завдання, оскільки пошкоджена автобронетанкова техніка

або іншого озброєння (обладнання) може становити загрозу для безпеки особового складу групи евакуації. Існують різні методи евакуації, включаючи буксирування, транспортування технікою (гелікоптером) або спеціалізованими транспортними засобами. Однак впровадження інформаційних технологій, таких як відстеження GPS, дистанційне керування та автономні транспортні засоби, значно підвищують ефективність та безпеку операцій з евакуації автобронетанкової техніки. Наприклад, автономні транспортні засоби, оснащені GPS і технологією дистанційного керування, можуть безпечно і швидко транспортувати пошкоджене озброєння та військову техніку (обладнання) в безпечне місце, не ризикуючи життям особового складу групи евакуації.

Польовий ремонт – це процес відновлення пошкодженої автобронетанкової техніки в умовах ведення бойових дій. Це критично важливе завдання, оскільки воно дозволяє військовим швидко відновлювати пошкоджену автобронетанкову техніку (озброєння, обладнання) до працездатного стану, скорочуючи час простою та підвищуючи ефективність військових операцій. Існують різні способи ремонту військової техніки в польових умовах. Однак впровадження інформаційних технологій, таких як 3D-друк, доповнена реальність і дистанційна діагностика, значно підвищить ефективність та продуктивність проведення польового ремонту в умовах ведення бойових дій. Наприклад, технологія 3D-друку може швидко виготовляти запасні частини на місці, зменшуючи потребу в транспортуванні та зберіганні запасних частин. Технологія доповненої реальності може надавати вказівки та інструкції в режимі реального часу особовому складу, які виконують ремонт автобронетанкової техніки, зменшуючи ризик помилок і покращуючи якість ремонту.

Підсумовуючи, використання інформаційних технологій може зробити революцію при проведенні військових операцій у сфері відновлення автобронетанкової техніки в умовах ведення бойових дій.

УДК 339.188.4

Парій С.Г., викладач кафедри бойового та логістичного забезпечення, Київський інститут Національної гвардії України (м. Київ), підполковник

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ

Сучасні умови безпеки та оборони ставлять перед Україною виклики, які вимагають комплексного та стратегічного підходу до питань логістичного

Секція 3. Підсекція 3.1 «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

забезпечення сектору безпеки та оборони. Особливо гостро ці питання виступають в умовах особливих правових режимів, де потреби та обмеження визначають нові контексти та вимагають адаптації сучасних логістичних підходів.

Актуальність дослідження проблем логістичного забезпечення в секторі безпеки та оборони України зумовлена необхідністю вирішення складних завдань, пов'язаних із забезпеченням ефективного функціонування системи національної безпеки і оборони. Зміни в політичному, економічному та соціокультурному середовищі України, а також зростання геополітичної напруги в регіоні, визначають нові виклики для логістики у військовій сфері та інших важливих секторах.

Мета даної статті полягає в системному аналізі та ідентифікації актуальних проблем логістичного забезпечення сектору безпеки та оборони в умовах особливих правових режимів. Через призму цього дослідження визначимо найбільш критичні аспекти, що впливають на ефективність та готовність національних оборонних структур до викликів сучасності.

Будь-яка діяльність органів влади або спеціальних структур з підтримання безпеки передбачає використання низки різних ресурсів, кількість яких може варіюватися залежно від рівня загрози та масштабів її поширення. Відповідно досить важливим є питання ресурсного забезпечення сил безпеки та оборони, яке не може бути реалізоване без належним чином організованої логістики. Це особливо важливо у контексті російсько-української війни, які вимагає негайного реагування.

Проблеми логістичного забезпечення складових сектору безпеки та оборони в Україні в умовах особливих правових режимів є складними та мають безпосереднє вплив на ефективність функціонування цих структур.

Детальний аналіз інфраструктурних об'єктів сектору безпеки та оборони вказує на те, що модернізація і поліпшення інфраструктурних систем є першочерговим завданням. Це включає у себе не лише фізичні об'єкти, а й сучасні технології, спрямовані на підвищення ефективності логістичного забезпечення. Реалізація інноваційних технологій, таких як автоматизація та інформаційні системи, дозволяє підвищити точність та швидкість логістичних операцій, забезпечуючи більш ефективне використання ресурсів. Важливість оптимізації ланцюга постачань виявляється у можливості покращення реагування на зміни та забезпечення більш гнучкої системи логістичного забезпечення, що відповідає вимогам поточної ситуації.

Бюджетні обмеження та нестача фінансових ресурсів є серйозною проблемою, яка обмежує здатність сектору безпеки і оборони забезпечувати себе необхідними матеріально-технічними ресурсами. Відсутність оптимальних

Секція 3. Підсекція 3.1 «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

механізмів управління та використанням ресурсів може призводити до непродуктивного їх витрачання.

Застаріле військово-технічне устаткування та його відсутність можуть обмежувати здатність сил та органів безпеки до ефективного виконання завдань. Розвиток нових технологій та стрімке змінення тактико-технічних характеристик вимагають постійної модернізації засобів та систем забезпечення.

Платформою пропозицій щодо розвитку логістичного забезпечення складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів є удосконалені економічні, організаційні та правові механізми управління логістичним забезпеченням складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів. Аналіз стану безпечності логістичних ланцюгів вказує на необхідність розробки та впровадження ефективних систем забезпечення безпеки. Це стосується як фізичної, так і кібербезпеки, оскільки загрози можуть виникати з різних джерел.

Базовий сценарій розвитку механізмів логістичного забезпечення складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів базується на таких припущеннях, що кризові явища у сфері матеріально-технічного забезпечення сектору безпеки і оборони України можна ідентифікувати та прогнозувати і, відповідно, розробити відповідні антикризові заходи.

Матеріально-технічне забезпечення сектору безпеки і оборони має бути спрямоване на створення єдиної ефективної системи логістичного забезпечення військ з урахуванням гармонізації зі стандартами НАТО.

Необхідно розробити раціональну систему зберігання товарів, що надходять до військових формувань. Одним із пріоритетів ефективного складування є правильне визначення місця розташування складу (ангару) або приміщення в логістичному ланцюгу з урахуванням усіх функцій складських приміщень. Невід'ємною частиною складської логістики є технічне оснащення та оптимізація розміщення продукції і товарів на складах.

Висновок. Отже, у результаті дослідження актуальних проблем логістичного забезпечення сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів визначено ключові аспекти, які варто врахувати для подальшого розвитку і вдосконалення логістичних процесів, та напрямки оптимізації ситуації, що склалася. Врахування та вирішення цих проблем вимагає системного підходу, співпраці різних відомств та внутрішніх реформ для забезпечення ефективного логістичного забезпечення сектору безпеки та оборони в умовах особливих правових режимів.

УДК 355.41

Писаревський С.В., кандидат наук з державного управління, старший викладач кафедри управління та логістики оперативного факультету, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

ВПРОВАДЖЕННЯ ІТ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСІВ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИЛ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ

Одним із основних чинників підвищення рівня безпеки та оборони у країні є зростання можливостей служб забезпечення з метою максимального задоволення матеріально-технічних потреб сил безпеки та оборони. Саме це обумовлює реформування у напрямку підвищення рівня безпеки та оборони в країні на засадах вдосконалення логістичного забезпечення та вимагає реальних дій з наближення до світових стандартів управління. Основні проблеми з якими стикаються військові офіцери логістики, які займаються матеріально-технічним забезпеченням, це паперовий облік. Силам безпеки та оборони надто важко працювати за старими стандартами ведення обліку, а використовувати незахищені ІТ системи вони не можуть, так як інформація є засекреченою, тому використання та перенесення її на інші ІТ платформи є незаконно. Однією з найважливіших аспектів розвитку сил безпеки та оборони для досягнення стратегічних цілей безпеки та оборони держави є запровадження нових реформ у сфері цифровізації.

Одним з основних процесів реформування розвитку сил безпеки та оборони є перехід на ефективну єдину систему логістики за стандартами НАТО. Починаючи з 2016 року, в Національній гвардії України за підтримки країн-партнерів, впроваджується автоматизована система управління логістичним забезпеченням. В її рамках розроблена логістична інформаційна система обліку та руху матеріальних засобів LIS. Також впроваджено автоматизовану систему кодифікації військового майна BULCOD. Першим етапом спрощення паперового обліку та кращого планування офіцерам логістам військових операцій допоможе перехід на спеціальний софт. Україна впроваджує натівську автоматизовану систему логістики LOGFAS.

Члени Альянсу вносять у LOGFAS дані про кількість військових, зброю, потяги, порти, дороги тощо. А система автоматично планує військову операцію на базі цих даних. На шляху від паперових журналів до цифрової логістики є проміжний етап – навести лад із даними. Структурувати щонайменше складський облік має ІТ-система німецької SAP – S/4HANA. Це лише одна з функцій. Потім дані передаватимуться в бази LOGFAS, де плануватимуть логістичні операції. Логістична база даних LOGBASE – джерело логістичної

інформації, через яку здійснюється управління даними оперативного та логістичного характеру, а також надається можливість командуванню НАТО та командувачам (командирам) національних підрозділів отримувати інформацію про спроможності системи логістики у режимі реального часу та проведення аналізу її стану.

Україна запроваджує поетапний період до входження в єдину базу логістики. Українські військові логісти пройшли багатонаціональне командно-штабне навчання з логістики. Але, не зважаючи на активність запровадження даної системи, Україна мала обмежений доступ до LOGFAS. Починаючи з літа 2022 року військові отримали повну ліцензію – без обмеження кількості користувачів на всі модулі даної бази. Логістичне забезпечення військових частин сил безпеки та оборони в ході ведення бойових дій є ключовим фактором виконання стратегічних і тактичних концепцій та невід’ємною умовою досягнення перемоги. Впровадження LOGFAS у НГУ дозволять створити єдину автоматизовану систему управління логістичним забезпеченням і допоможе обмінюватися інформацією між штабами НГУ й НАТО, приймати управлінські рішення для забезпечення безпеки та оборони держави та боротьбі за цілісність нашої країни.

УДК 629.1.032.1

Пісарєв В.П., доктор технічних наук, професор, професор кафедри автобронетанкової техніки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ДО ТЕНДЕНЦІЙ ІЗ КОРЕКЦІЇ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

На сьогодні, в силу обставин різної природи, Україна фактично є полігоном для застосування (випробування) різних технологій ведення бойових дій на основі озброєння різного за ТТХ і конструкцією.

Актуальною є потреба своєчасного прийняття оптимальних рішень в умовах ускладнених наявністю комплексу багатьох поточних питань тактичного і стратегічного рівня з непередбаченими перспективами зміни у часі (за економікою, політикою тощо). Зокрема питань розвитку вітчизняного ВПК, інтеграційних міжнародних зв’язків.

Прикладом реакції за змінами є створення нового роду сил ВСУ – Сили безпілотних систем. Це шаг за новим типом війни – інноваційної і технологічної.

Реальні події потребують корекції підготовки кадрів за питаннями логістики і креативного мислення. Корекції в підготовці і за робочими процесами, зокрема щодо автобронетанкової техніки з новими можливостями. Вважаю перспективним застосування при підготовці кадрів принципів і прийомів за аналогією з прикладним оптимальним проектуванням складних технічних систем.

УДК 621.396.96

Подригало М.А., доктор технічних наук, професор, головний науковий співробітник науково-дослідного центру, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Горєлишев С.А., кандидат технічних наук, доцент, провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії науково-дослідного центру, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Яровий Г.Г., ад'юнкт докторантури та ад'юнктури, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Тітов І.В., кандидат технічних наук, с.н.с., провідний науковий співробітник, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки

**ІСНУЮЧІ МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ СТІЙКОСТІ РУХУ
БРОНЬОВАНИХ КОЛІСНИХ МАШИН: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ**

При бронювання автомобіля окрім зміни маси машини, відбувається зміна положення центра мас, зміна радіусів інерції відносно трьох координатних осей, нормального навантаження, що припадає на колеса передньої та задньої осей. Це здійснює суттєвий вплив на динаміку поступального та обертального руху автомобіля та зміну тягово-швидкісних, маневрених показників, стійкості прямолінійного руху та положення.

Оцінка даного впливу на динаміку колісних машин, зокрема броньованих, це складний процес, який включає різноманітні методи та технології. У зв'язку з цим метою доповіді є визначення переваг та недоліків існуючих методів оцінювання стійкості руху броньованих колісних машин.

У дослідженні розглянемо декілька основних методів оцінки стійкості руху колісних броньованих машин:

– динамічні випробування можуть складатися з тестів на динамічних стендах та випробувань на стійкість під час руху.

Моделювання різних сценаріїв руху з використанням динамічних стендів, що дозволяють аналізувати реакцію машини на зміни швидкості, напруги та навантаження.

Симулюють різні сценарії руху, включаючи прискорення, гальмування та маневри, для аналізу динамічної поведінки машини. Використовують інструменти, такі як інерційні платформи для вимірювання змін прискорення та кутових швидкостей. Оцінка стійкості та контролю машини при маневрах, при різких поворотах, зміні смуги руху та інших маневрах, щоб оцінити її контроль та керованість;

– стендові випробування використовуються для вимірювання зчеплення, а також моделювання екстремальних сценаріїв.

Аналіз зчеплення шин з різними типами поверхонь за різних умов, таких як суха або мокра дорога, сніг, бруд та ін. Стенди для вимірювання зчеплення дозволяють оцінити зчеплення шин з різними поверхнями, варіюючи тип покриття, швидкість руху та стан шин. Використовуються спеціальні стенди, на яких машина розганяється та гальмує на різних поверхнях. На стендах створюються умови для оцінки поведінки машини в екстремальних ситуаціях, таких як екстрене гальмування, швидкі ухили та зміни напрямку руху;

– випробування у реальних умовах можливо проводити або як польові випробування, так і випробування в бойових умовах.

Оцінку результатів випробувань повинна мати конкретні точні формулювання, яке забезпечує їх однозначне розуміння, з вказанням, при негативному результаті випробувань, невиконання вимог ТТЗ, шляхів усунення виявлених недоліків.

– математичне моделювання може включати в себе моделювання динаміки руху та моделювання стресів та деформацій.

Моделювання руху машини з використанням математичних моделей для попередньої оцінки стійкості у різних умовах проводиться шляхом застосування комп'ютерних програм, що дозволяє оцінити її динамічні характеристики.

Для моделювання можливо використовувати такі програми як Matlab, AnyLogic, SolidWorks та інші. Для моделювання стресів та деформацій у структурі машини як відповідь на різні навантаження та динамічні фактори використовують чисельні методи.

Наприклад, для цього використовувалися комп'ютерне проектування та моделювання образів досліджуваних об'єктів на базі обчислювальних логічних алгоритмів CAE-модуля ANSYS, NASTRAN. Проведення розрахунків із використанням даних комплексів вимагає побудови адекватної кінцево-елементної моделі.

– тести на безпеку можуть охоплювати такі аспекти як випробування на стійкість до перевертання та тести на стійкість до вибухів.

Оцінка здатності машини чинити опір перевертанням в різних сценаріях проводяться на спеціальних установках визначення граничних значень кутів нахилу, у яких машина зберігає стійкість. Перевірка стійкості машини до дії вибухових пристроїв та аналіз наслідків оцінюють, як машина справляється з впливом вибухових пристроїв, включаючи стійкість до ударних хвиль та уламків.

– системи моніторингу та зворотного зв'язку включає використання сенсорів та систем моніторингу.

Збір даних про роботу машини в режимі реального часу для постійної оцінки стійкості та запобігання потенційним проблемам за допомогою сенсорів та систем моніторингу для постійного контролю параметрів машини в режимі реального часу. Ці методи можуть застосовуватися як у комбінації, так і окремо для комплексної оцінки стійкості руху броньованих колісних машин. Комплексний підхід включає як лабораторні, так і польові тести, а також математичне моделювання для отримання найбільш точної картини.

Висновки. Таким чином, проведений аналіз, показав що існує необхідність удосконалення теоретичних методів оцінювання параметрів стійкості руху броньованих колісних машин для підвищення ефективності виконання завдань за призначенням.

УДК 629.017

Полянський О.С., доктор технічних наук, професор, професор кафедри технології машинобудування і ремонту машин, Харківський національний автомобільно-дорожній університет (м. Харків);

Дубінін Є.О., доктор технічних наук, професор, професор кафедри технології машинобудування і ремонту машин, Харківський національний автомобільно-дорожній університет (м. Харків);

Коробко А.І., доктор технічних наук, доцент, доцент кафедри технології машинобудування і ремонту машин, Харківський національний автомобільно-дорожній університет (м. Харків);

Побережний А.А., науковий співробітник науково-дослідної лабораторії службово-бойового застосування Національної гвардії України, Національна академія Національної гвардії України, підполковник;

Байдала В.Ю., асистент кафедри технології металів і матеріалознавства, Харківський національний автомобільно-дорожній університет (м. Харків);

Литвин В.А., аспірант кафедри технології машинобудування і ремонту машин, Харківський національний автомобільно-дорожній університет (м. Харків)

ТЕОРІЯ ОБМЕЖЕНЬ ЯК ІСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОЦІНЮВАННЯ СТІЙКОСТІ ПОЛОЖЕННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

У зв'язку з необхідністю сертифікації великої кількості різноманітної техніки в наш час велика увага приділяється питанню підвищення якості випробувань на стійкість положення, в тому числі – транспортних засобів (ТЗ). Застосування теорії обмежень стає ключовим напрямком для покращення випробувань, що впливає на безпеку та надійність ТЗ. Теорія обмежень дозволяє виокремити критичні аспекти, що визначають стійкість положення ТЗ.

Теорія обмежень – це не просто теорія, а практична модель, що дає не лише рекомендації, але й методи та інструменти для покращення роботи. Її методи унікальні, адже кожне їх застосування веде до нового, оригінального рішення. Згодом деякі з цих рішень стають універсальними інструментами для трансформації. В основі цих інструментів, розроблених Голдраттом, лежать логічні принципи. Вони включають п'ять видів логічних дерев і правила, які визначають їх структуру. Наприклад, «Дерево поточної реальності», яке дозволяє ітеративно аналізувати та вдосконалювати систему, виявляючи небажані явища, такі як нестійкість під час різких поворотів, та здійснювати оптимізацію підвіски чи параметрів шин для покращення динамічної стійкості ТЗ. Діаграма розв'язання конфліктів «Гророва хмара» допомагає ідентифікувати конфлікти між потребою високої маневреності та стабільності положення на великих швидкостях, щоб знайти оптимальний баланс між ними. «Дерево майбутньої реальності» дозволяє ефективно планувати та вирішувати проблеми, забезпечуючи необхідні зміни в конструкції ТЗ. «Дерево переходу» використовується для систематичного подолання перешкод у впровадженні рішень, спрямованих на покращення динамічної стійкості ТЗ. «План перетворень» надає детальний підхід до вибору та встановлення компонентів для поліпшення стійкості положення ТЗ.

П'ять логічних інструментів Голдратта можуть бути використані як окремо, так і разом, у вигляді чітко організованого процесу логічного мислення або «розумового процесу». Відповіді на три базові управлінські питання про зміни можуть бути отримані, якщо використовувати п'ять логічних інструментів як єдине ціле.

Таким чином, теорія обмежень може допомогти в підвищенні якості

випробувань на динамічну стійкість колісних ТЗ завдяки наступним критеріям:

1) використання теорії обмежень для пошуку оптимальних параметрів динамічної стійкості ТЗ дозволяє встановлювати оптимальні обмеження.

2) моделювання варіації параметрів дослідження дозволяє враховувати різноманітність та невизначеність параметрів, уникаючи фіксації їх конкретних значень. Такий підхід дозволяє більш реалістично моделювати умови експлуатації, враховуючи можливі варіації параметрів у реальних умовах.

3) створення системи обмеженого тестування в поєднанні з теорією обмежень передбачає розробку методу випробувань, який враховує фактичні умови експлуатації ТЗ і можливі обмеження. Це дозволить ефективно перевіряти ТЗ в умовах, максимально наближених до реальної експлуатації, забезпечуючи дотримання стандартів безпеки.

4) застосування інноваційних технологій, таких як симуляція та віртуальне тестування, значно полегшить та покращить дослідження динамічної стійкості положення ТЗ.

5) застосування теорії обмежень допоможе зробити висновки досліджень максимально наближеними до реальних умов експлуатації ТЗ. Це робить дослідження більш комплексним та універсальним, покращує якість результатів та їх практичне застосування.

Встановлено, що теорія обмежень може бути ефективно використана для покращення динамічної стійкості положення ТЗ, їхньої сертифікації. Цей підхід дозволяє ідентифікувати обмеження системи, розробляти рекомендації з їх виправлення або ослаблення та впроваджувати їх. Застосування теорії обмежень у випробуваннях на динамічну стійкість може призвести до покращення якості й ефективності цих випробувань і зниження витрат. Таким чином, використання теорії обмежень є ефективним способом для поліпшення динамічної стійкості ТЗ як у процесі їх проектування та виробництва, так і експлуатації.

УДК 624.076.21.1

Попсуй О.С., курсовий офіцер курсу №1 факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), старший лейтенант

МЕТОДИКА РОЗРОБКИ ПЛАН-ГРАФІКУ ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ І РЕМОНТУ МАШИН ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ

У військових частинах Національної гвардії України наприкінці кожного місяця розробляють план-графік технічного обслуговування і ремонту

автомобільної техніки військової частини. Своєчасне проведення технічного обслуговування та поточного ремонту забезпечує підтримання автомобільної техніки у постійній бойовій готовності.

Пропонується методика розробки план-графік технічного обслуговування і ремонту автомобільної техніки військової частини, яка дозволить офіцерам автомобільної служби більш якісно відпрацювати цей документ.

В розробці план-графіку безпосередньо приймають участь заступник командира частини з озброєння, начальник автомобільної служби, командир автомобільної роти.

Рекомендується наступний порядок розробки план-графіку:

1. Підготовка вихідних даних.

Вихідними даними для розробки план-графіку є:

- наявність і технічний стан автомобільної техніки;
- річний план експлуатації і ремонту автомобільної техніки;
- план-графік технічного обслуговування і ремонту (ТО і Р) автомобільної техніки за попередній місяць;
- розклад занять ремонтного підрозділу частини;
- періодичність технічного обслуговування (ТО), яка прийнята в частині;
- можливості обладнання пункту технічного обслуговування і ремонту (ПТОР).

Розробка план-графіку розпочинається з підготовки документу. До списку включаються 100% машин військової частини, за підрозділами. Пробіг, що планується на місяць, для кожної машини береться з річного плану експлуатації і ремонту автомобільної техніки. Найменування останнього ТО і пробіг після нього береться з попереднього місячного план-графіку ТО і Р.

Вихідні та святкові дні в графіку через всі строчки виділяються відповідним кольором, дні занять в ремонтному підрозділі виділяються іншим кольором. В ці дні проведення технічних обслуговувань не проводиться.

2. Визначення середніх добових пробігів та виду чергового ТО.

Для визначення дати виходу машини в ТО необхідно визначити добові пробіги для кожного автомобіля. Для цього необхідно місячний пробіг розділити на кількість робочих днів для цього автомобіля. Результати розрахунків доцільно занести в графу планується пробіг на місяць через дріб.

Вид чергового ТО залежить від останнього виконаного обслуговування та визначеної заводом виробником періодичності між ТО.

Для більшості марок автомобілів плануються чотири ТО-1, а потім ТО-2. ТО-1 нумеруються ТО-1/1,1/2,1/3,1/4. Порядковий номер ТО-1 заноситься в умовні позначки. Для гусеничних машин після двох ТО-1 планується ТО-2, для тракторів після трьох ТО-1 планується ТО-2.

3. Визначення дати постановки машин на ТО.

День постановки кожної машин на ТО визначається шляхом ділення залишку пробігу до чергового обслуговування на середньодобовий пробіг. Число отримане в результаті розрахунків показує за скільки робочих днів пробіг машини після останнього ТО наблизиться до нормативної періодичності ТО.

В графіку необхідно відрахувати визначену кількість робочих днів для даної машини і в наступний графі проставити умовну позначку ТО. ТО-1 планується один день, ТО-2 – два дні з відповідними записами та позначками в план-графік технічного обслуговування і ремонту автомобільної техніки.

Якщо місячний пробіг машини перевищує періодичність ТО, потрібно перевірити можливість проведення ще одного чергового ТО, для цієї машини.

При збіганні великої кількості ТО на один день, дозволяється планувати ТО раніше чи пізніше але з таким розрахунком щоб було рівномірне навантаження ремонтний підрозділ протягом місяця.

Поточний ремонт для кожної машини планується із розрахунку один ПР на 1000 км пробігу. Поточний ремонт суміщається з ТО.

4. Контроль за виконанням план-графіку ТО і Р.

Протягом місяця, за даними дорожніх листів, в план-графік за день роботи кожної машини записують пробіги в порядку їх зростання починаючи від проведеного ТО.

Якщо пробіги машин протягом місяця не відповідають запланованим і періодичність ТО для даної машини порушується, технічне обслуговування може проводитись раніше або пізніше. При виконанні ТО або Р умовна позначка заштриховується.

УДК 623.4.01: 539.3

Посохов В.В., старший викладач кафедри автобронетанкової техніки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ ДВИГУНІВ ВНУТРІШНЬОГО ЗГОРАННЯ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО ЕНЕРГЕТИЧНОГО МАЙБУТНЬОГО

Двигуни внутрішнього згорання відіграють ключову роль у сучасному світі, забезпечуючи рухомість транспортних засобів та енергії для різноманітних сфер життя. Однак, з метою забезпечення сталого розвитку, наша доповідь спрямована на вивчення інноваційних технологій та перспектив розвитку цих двигунів.

1. Ефективність та енергоефективність: Акцент на вдосконалення та оптимізація технологій з метою зменшення споживання пального та викидів CO₂. Розгляд новітніх систем керування двигуном та термодинамічних підходів.

2. Електрифікація та гібридні технології: Аналіз ролі електрифікації у сучасних двигунах внутрішнього згорання та використання гібридних систем для оптимального поєднання паливної ефективності та екологічної придатності.

3. Використання альтернативних палив: Дослідження можливостей використання біопалив, водню та інших альтернатив для зменшення залежності від традиційних видів палива та впливу на навколишнє середовище.

Визначає ключові напрямки для подальшого розвитку сучасних двигунів внутрішнього згорання, спрямованих на досягнення сталої та ефективної енергетики. Інновації у цій області є важливим етапом для забезпечення екологічно чистого та ефективного транспорту, а також для вирішення проблем сталої енергетики в цілому.

УДК 355.695.1

Путро О.О., старший викладач кафедри логістики підрозділів, факультет логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник;

Шаша І.К., доктор технічних наук, професор, професор кафедри автобронетанкової техніки факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

МЕТОДОЛОГІЯ ВИЗНАЧЕННЯ НОРМ ВИТРАТИ ПАЛЬНОГО ВІЙСЬКОВОЮ КОЛІСНОЮ ТЕХНІКОЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до складу Міністерства внутрішніх справ України. На озброєнні Національної гвардії України знаходяться різноманітні зразки військової колісної техніки, які необхідні для виконання службово-бойових завдань. Невідповідність у витраті пального новими зразками військової техніки та їх модифікаціями створює труднощі в плануванні, забезпеченні і подальшому списанні пального в Національній гвардії України.

З літературних джерел відомі математичні моделі різної складності для визначення витрати пального автомобілем. Математична модель – це наближений опис довільного класу явищ зовнішнього світу, поданий за допомогою математичної символіки. Наразі математичне моделювання виступає як метод прогнозування

Секція 3. Підсекція 3.1 «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

витрати пального в залежності від умов експлуатації військової колісної техніки.

Відомі приклади математичних моделей:

1 - лінійна залежність витрати пального за годину від навантаження двигуна :

2 - новий європейський цикл руху NEDC (New Driving Cycle) і американський цикл руху FTP 75 (Federal Test Procedure). Ставиться завдання оптимізації конструкції автомобіля, розробляється математична модель витрати пального, в якій враховуються такі параметри як маса, втрати в трансмісії, опір коченню, аеродинамічний опір тощо.

3 - модель для розрахунку витрати пального при середніх і підвищених навантаженнях в залежності від потужності при постійних обертах колінчастого валу двигуна.

Вищеперераховані моделі не враховують особливості реальних умов експлуатації військової колісної техніки Національної гвардії України.

Пропоную наступний порядок розробки математичної моделі:

- формулювання завдання таким чином, щоб забезпечити однозначність її розуміння;

- виявлення теорії процесів, фізико-хімічних законів процесу на основі літературних і експериментальних даних інших дослідників, а при відсутності таких даних висунення робочої гіпотези з подальшою її перевіркою;

- на підставі фізико-хімічних законів або прийнятої робочої гіпотези складання одного рівняння або системи рівнянь, що зв'язують параметри з фактами в найбільш простій і зрозумілій формі;

- визначення способу розв'язання прийнятих математичних рівнянь, способи визначення параметрів рівняння;

- перевірка відповідності прийнятій моделі фактичного процесу при наявності фактичних даних і порівнянні їх з розрахунковими за допомогою математичної моделі.

Таким чином усе розмаїття дорожніх і транспортних умов поділяється на сім класифікаційних груп, віднесення того чи іншого поєднання умов роботи до конкретної групи і буде визначатися відносними коефіцієнтами середньої швидкості руху автомобіля. При різних поєднаннях умов з чотирьох можливих меж зміни відносної швидкості обирається найменший, який і буде визначати умови експлуатації машини. Аналіз математичної моделі витрати пального свідчить, що вона має низку переваг, оскільки враховує найважливіший експлуатаційний фактор – швидкість руху автомобіля. Отримане рівняння є оптимальним для розрахунку маршрутних норм витрати пального, а також для розрахунку норм витрати для різних груп доріг з урахуванням середньої технічної швидкості руху. Подальші дослідження мають бути спрямовані на застосування нової методики нормування витрати пального у військових частинах НГУ.

УДК 539.3

Сало В.А., доктор технічних наук, професор, професор кафедри інженерної механіки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Дружинін Є.І., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри теоретичної механіки та опору матеріалів, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків)

**РОЗРАХУНОК МІЦНОСТІ ТА КОНЦЕНТРАЦІЇ НАПРУЖЕНЬ
В ЦИЛІНДРИЧНИХ КОНСТРУКЦІЯХ, ОСЛАБЛЕНИХ ОТВОРАМИ**

Пружні циліндричні оболонки з отворами найрізноманітніших форм і розмірів є одними з найбільш відповідальних елементів, від міцності яких залежить працездатність і надійність досліджуваної конструкції в цілому. Через тенденцію розширення області застосування багатоз'язних оболонок у сучасній техніці розробка методів одержання достовірних результатів розрахунків на міцність оболонок з концентраторами напружень є практично значимою науковою проблемою. У науковій літературі накопичений великий матеріал по методах розрахунку пружних оболонок, але при цьому об'єктом дослідження більшості робіт із проблеми концентрації напружень навколо отворів є оболонки з одним отвором. Що стосується періодичних задач, то їхньому розв'язанню присвячене незначне число досліджень, заснованих лише на використанні класичної теорії оболонок. Розв'язання в уточнених постановках періодичних задач мають значне практичне значення, тому широке поширення конструкцій з періодичними системами отворів приводить до необхідності створення ефективних підходів розрахунку зазначених оболонок.

Для розв'язання названих прикладних задач пропонується використання чисельно-аналітичного RVR-методу, який ґрунтується на варіаційному принципі американського вченого Рейсснера (для підвищення точності розв'язання задач), методі грузинського академіка І.М. Векуа (для зведення розв'язку тривимірної задачі регулярною послідовністю розв'язків двовимірних задач), математичному апарату теорії R-функцій харківського академіка В.Л. Рвачова (для точного врахування на аналітичному рівні геометричної інформації досліджуваних оболонок з отворами) та на залученні алгоритму апостеріорної двосторонньої інтегральної оцінки точності наближених розв'язків досліджуваних варіаційних задач. Важливо зазначити, що ефективність розробленого алгоритму підтверджена чисельними дослідженнями збіжності розв'язків крайових задач різної складності та задовільною відповідністю одержуваних результатів з відомими в літературі аналітичними, чисельними й експериментальними

даними. Отже, запропонована апостеріорна оцінка може стати надійним засобом перевірки достовірності наближених чисельних результатів при розв'язанні складних крайових задач теорії пружних оболонок з отворами.

За допомогою RVR-методу в роботі виконано комп'ютерне дослідження напружено-деформованого стану бандажа робочих лопаток турбін - циліндричного елемента конструкції із періодичною системою чималих прямокутних вирізів (концентраторів напружень). Як відомо, робочі лопатки зв'язують стрічковими бандажами, які необхідні для демпфірування коливань і зменшення дій обурюючих сил на окрему лопатку. Крім цього бандажі зменшують протічки пару, підвищуючи тим самим економічність турбіни. У бандажі є отвори для шипів робочих лопаток, що входять у ці отвори. Шипи розклепуються, за рахунок чого бандаж утримується на лопатках. Основним навантаженням, що сприймається бандажем під час роботи турбіни, є навантаження від відцентрових сил.

На підставі виконаних конкретних чисельних досліджень представлено табличний і графічний матеріал, з аналізу якого досліджено вплив розмірів отворів та товщини оболонки на рівень концентрації напружень в розрахунковій ділянці стрічкового бандажа. В роботі застосовано персональний комп'ютер та програмна розробка, що написана на алгоритмічній мові Borland Pascal. Результати роботи мають науковий і практичний інтерес та підтверджують можливість ефективного застосування RVR-методу в інженерних дослідженнях при проектуванні оболонкових елементів конструкцій у різних галузях сучасної техніки, зокрема, військової.

УДК 623.746.2

Самойленко В.М., ад'юнкт докторантури та ад'юнктури, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

ВИБІР МЕТОДУ БІНАРИЗАЦІЇ ПОТОЧНОГО ЗОБРАЖЕННЯ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ НАВІГАЦІЇ АВТОНОМНИХ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ З ОПТИКО-ЕЛЕКТРОННОЮ СИСТЕМОЮ ПОЗИЦІОНУВАННЯ

В рамках виконання своїх обов'язків, підрозділи Національної гвардії України активно залучені до бойових дій, де безпілотні літальні апарати (БпЛА) відіграють ключову роль у підготовці та зборі розвідданих. Ці апарати, завдяки своїй багатофункціональності, стали незамінними у військових операціях, особливо в урбанізованих зонах. Активне застосування противником засобам

Секція 3. Підсекція 3.1 «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

радіоелектронної боротьби (РЕБ), приводить до обмеженого застосування автономних БпЛА які використовують GPS для навігації. У цьому контексті, автономні БпЛА з оптико-електронними системами позиціонування стають важливим елементом сучасної війни, за рахунок їх стійкості до РЕБ противника.

Основний принцип роботи навігації автономних БпЛА полягає в порівнянні поточного зображення з еталонним зображенням, що дає можливість не застосовувати зовнішні сигнали керування. В дослідженні розглядається питання порівнянню традиційних підходів та інноваційних алгоритмів, які можуть підвищити ефективність та точність навігації автономних БпЛА в різноманітних умовах. Особлива увага приділяється аналізу різноманітних впливів на процес бінаризації та загальну продуктивність системи навігації, включаючи такі важливі параметри, як швидкість обробки зображень, точність визначення положення апарату, та здатність системи адаптуватися до змінних умов навколишнього середовища.

Процес бінаризації, який перетворює кольорові та напівтонові зображення на чорно-білі або бінарні формати, є критично важливим в алгоритмах обробки зображень, включно з сегментацією, фільтрацією, та класифікацією. Ця операція дозволяє ефективно виділити важливі елементи зображення, спрощуючи їх подальшу обробку та аналіз. Визначення оптимального порогу бінаризації стає основоположним завданням, що набуває особливої актуальності при роботі з градієнтними зображеннями, отриманими через обчислення градієнта вихідних знімків. У розробці методів автоматизованого встановлення порогів бінаризації зображень за останні роки досягнуто значного прогресу, що відкрило широкі перспективи для покращення обробки графічних даних. Ці методи, зокрема, включають алгоритми, які аналізують гістограми зображень, виявляючи їх піки, мінімальні точки та кривизну, а також ті, що дозволяють розділити зображення на передній та задній фоні через процес кластеризації. Інші підходи базуються на використанні ентропії фонів або перехресної ентропії між оригінальним та бінарним зображеннями, а також на порівнянні об'єктів зображення з метою виявлення схожості між напівтоновими та бінарними версіями. Ці методики також включають алгоритми, що адаптують порогові значення, враховуючи локальні особливості зображення, зокрема, через аналіз ймовірності розподілу або кореляції між пікселями.

Проведені дослідження свідчать про те, що серед різних груп алгоритмів найкращі результати бінаризації демонструють так звані кластерні та ентропійні алгоритми, зокрема методи Вольфа, Капура та Оцу. Крім цього, існує така концепція як багаторівнева бінаризація, коли зображення розділяється на два або більше сегментів з використанням кількох порогових значень. Зазвичай цей підхід використовується для обробки зображень, у яких гістограма містить

кілька пікових значень та точок мінімуму. Під час аналізу існуючих методів та алгоритмів автоматичної бінаризації, а також їх використання для обробки градієнтних зображень у алгоритмі адаптивної фільтрації, було виявлено, що метод Отсу є найбільш зручним для визначення порогу бінаризації. Бінаризовані градієнтні зображення, отримані за допомогою цього методу, не містять надмірної кількості градієнтних пікселів або товстих граней.

Дослідження має на меті покращення навігації автономних БПЛА за допомогою оптико-електронної системи позиціонування. Використання кластерних та ентропійних методів бінаризації зображень спрямоване на підвищення точності та надійності їх позиціонування, а також розширення можливостей автономних навігаційних систем для адаптації до сучасних умов експлуатації. Аналіз та впровадження новітніх алгоритмів обробки градієнтних зображень спрямовані на забезпечення більшої інформативності даних для навігаційних систем.

УДК 623.465

Семенченко С.В., старший викладач кафедри автобронетанкової техніки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), майор

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАХИСТУ ТАНКА

З появою танка, на початку ХХ ст. постійно вдосконалювалися його конструкції, а отже вдосконалювалися старі і з'являлися нові засоби боротьби з ними. Спеціалісти різних країн зійшлись на необхідності розробки багаторівневого захисту. При цьому інші вимоги, зокрема підвищення вогневої потужності і маневреності, тягнуть за собою збільшення маси танка в межах 6-8 т. Тому все більш популярними стають ідеї відмови від традиційних схем компоновання конструкцій танків, започатковані ізраїльськими танками типу «Меркава», тобто зменшення чисельності екіпажу танка і розміщення його в єдиному компактному відсіку, відділеного бронеперегородками від боєкомплекту, який повинен бути розміщеним в єдиному автоматі, а його подача повністю автоматизована, та запасів палива, розміщених в єдиній ємності, розділеній перегородками. Такі машини повинні мати бойові модулі з дистанційним управлінням.

Застосування автоматизованих бойових модулів дозволяє зменшити захист башт і саму вагу бойових машин, а також їх габарити. Силуети машин отримують спеціальне маскувальне деформуюче покриття та архітектуру, яка знижує ефективну поверхню розсіювання і теплове екранування даху силового

Секція 3. Підсекція 3.1 «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

відділення та ходової частини. Наприклад, українська маскувальна конструкція «Контраст» зменшує дальність захоплення цілі противником у 9 разів на основі використання принципу одночасного поглинання спрямованого відбиття променя і дифузійного розсіювання електромагнітних хвиль.

Крім вдосконалення різних вже існуючих видів активної та динамічної броні, значним недоліком яких є можливість виведення з ладу датчиків навіть снайперським вогнем (очевидно, що динамічний захист не здатний вирішити проблему захисту броньованих машин від нових та перспективних засобів ПТО), у найближчому майбутньому можлива поява електричної броні (між двома шарами броні розміщується ізолятор, внутрішня частина заземлена, а на зовнішню подається електричний заряд; протитанковий снаряд, пробивши зовнішній шар, досягає внутрішнього, чим викликає замикання ланцюга, а сильний електричний розряд викликає знищення самого снаряда), а також створення повноцінного енергетичного польового щита чи системи таких щитів.

Продовження розвитку комплексів активного захисту (КАЗ), які діють безпосередньо на атакуючі протитанкові засоби, має місце у всіх передових танкобудівних країнах: SPATEM (Франція), «Трофі» і «Ірон Фіст» (Ізраїль), ASS, AWISS (ФРН), CISS, FCLAS (США), «Арена» (Росія) та «Заслон» (Україна). Український КАЗ не тільки уражає атакуючий протитанковий засіб, але й відхиляє його від заданої траєкторії.

З'явилися тандемні захисні пристрої для захисту від тандемних кумулятивних снарядів та гранат (розроблених для РПГ-7В1 і РПГ-29). Український комплекс універсального динамічного захисту модульного типу «Нож» передбачає дію на атакуючі боеприпаси кумулятивними струменями і продуктами вибуху подовжених кумулятивних зарядів (ножів), які руйнують і дестабілізують атакуючий кінетичний боеприпас чи кумулятивний потік.

Ведуться розробки системи захисту із сенсорними вибуховими пристроями, системи активного захисту від снарядів кінетичної дії та кумулятивних зарядів на малих відстанях, електродинамічного, електро і термохімічного захисту, інших типів розумної броні, здатної знищити боеприпаси, спрямовані проти неї. Зрозуміло, що всі ці пошуки ведуть до великого збільшення вартості бойових машин.

УДК 629.113

Сергієнко М.Є., кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри «Автомобіле- і тракторобудування», Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків);

Губський С.О., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри «Комп'ютерне моделювання та інтегровані технології обробки тиском», Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків);

Павлова Н.М., асистент кафедри «Інформаційно-вимірювальні технології і системи», Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків);

Калінін П.М., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри інженерної механіки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

СИСТЕМА КЕРУВАННЯ ТА ВИМІРЮВАНЬ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЕЛЕКТРОПРИВОДА КОЛІС МОДЕЛІ РОБОТИЗОВАНОЇ ПЛАТФОРМИ

Сьогодні зростає необхідність у роботизованих платформах, які можуть вирішувати різні задачі в складних умовах. Перспективним варіантом схеми приводу ведучих коліс є використання індивідуального електродвигуна, що підвищує ефективність використання енергії накопичувача, покращує показники руху платформи, полегшує керування платформою. Для реалізації індивідуального приводу потрібна система управління, яка забезпечувала б регулювання вихідними показниками електродвигуна в залежності від параметрів взаємодії коліс з дорогою та керуючих сигналів оператора.

Для всебічного дослідження схеми приводу з новою запропонованою конструкцією індивідуального електродвигунів розроблена масштабна модель платформи з оригінальними системами керування та вимірювання електричних і механічних параметрів процесів.

Систему керування реалізовано на мікропроцесорі Atmega 328 платформа Arduino UNO. Через CNC Shield v3.00 та драйверів на чипі A4988 реалізується керування за допомогою мікропроцесора частотою та напрямком обертання крокових двигунів 17HS4401.

Програмна реалізація зроблена з допомогою бібліотеки AccelStepper, що дозволяє виконувати керування швидкістю обертання, прискоренням та уповільненням обертання крокових двигунів, а також керування одночасно кількома кроковими двигунами.

Програмним кодом та схематично реалізовано перемикання кроку ділення драйвера A4988, що дає можливість реалізувати більш плавне та у більш широких межах керування швидкістю обертання крокового двигуна в необхідному нам діапазоні 20-200 об/хв з потрібним крутним моментом.

Керування частотою обертання кроковими двигунами здійснюється за попередньо занесеним алгоритмом в програму мікроконтролера і реалізується бездротовим шляхом на основі трансиверів NRF24L01.

Для фіксації зусиль, що виникають в конструкції моделі при поворотах, внаслідок різної частоти обертання коліс, використовується тензометричні датчики, що є частинами моста Уїтстона. Для підсилення слабкого сигналу з моста Уїтстона та для перетворення його в цифровий вигляд використовується модуль на чипі HX711. Далі оцифрований сигнал передається на мікропроцесор Atmega328 платформи Arduino UNO з подальшою фіксацією або передачею даних бездротовим шляхом на блок оператора за рахунок трансиверів NRF24L01.

Одним з шляхів вирішення означених задач є вдосконалення конструкції ходової частини АБТ, зокрема, використання трансмісії для передачі крутного моменту без розриву потоку потужності і з підвищеним коефіцієнтом корисної дії, особливість конструкцій яких полягає у тому, що передача крутного моменту та перемикання передач здійснюють за допомогою здвоєного зчеплення.

Одним з шляхів вирішення означених задач є вдосконалення конструкції ходової частини АБТ, зокрема, використання трансмісії для передачі крутного моменту без розриву потоку потужності і з підвищеним коефіцієнтом корисної дії, особливість конструкцій яких полягає у тому, що передача крутного моменту та перемикання передач здійснюють за допомогою здвоєного зчеплення.

Адаптація розглянутої системи керування та вимірювань для індивідуального електропривода колісної моделі роботизованої платформи до умов особливих правових режимів складає напрямок наступних розробок.

УДК 539.3

Сериков В.І., кандидат технічних наук, доцент, старший науковий співробітник кафедри «Теорія і системи автоматизованого проектування механізмів і машин», Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків);

Ткачук М.М., доктор технічних наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник кафедри «Інформаційні технології і системи колісних та гусеничних машин ім. О.О. Морозова», Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків);

Льозний О.С., аспірант кафедри «Теорія і системи автоматизованого проектування механізмів і машин», Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків);

Грабовський А.В., доктор технічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник кафедри «Теорія і системи автоматизованого проектування механізмів і машин», Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків);

Ткачук М.А., доктор технічних наук, професор, професор кафедри «Теорія і системи автоматизованого проектування механізмів і машин», Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків)

МІЦНІСТЬ КОНТАКТУЮЧИХ ЕЛЕМЕНТІВ ТРАНСМІСІЙ ТА МЕХАНІЗМІВ ЗАРЯДЖАННЯ БОЙОВИХ БРОНЬОВАНИХ МАШИН

Інтенсифікація режимів роботи бойових броньованих машин (ББМ) призводить до тренду на постійне зростання навантажень на їхні основні елементи. Оскільки на властивості матеріалів цих елементів та на їхні габаритні розміри існують природні обмеження, то виникають проблеми із забезпечення їхньої міцності. Такі проблеми можливо вирішувати тільки на основі удосконалених математичних моделей, які враховують основні чинники, що визначають процеси і стани у цих елементах. Так, елементи трансмісій та механізмів заряджання ББМ знаходяться у силовому та кінематичному сполученні один із одним. Важливо зазначити, що при цьому на перший план висуваються такі чинники як їх напружено-деформований стан із урахуванням пружно-пластичного деформування, технологій зміцнення та нанесення покриттів на їхню поверхню, а також пружно-пластичне деформування матеріалів цих елементів. Крім того, відчутно впливають такі чинники як збурення форми контактуючих елементів: 1) із-за похибок виготовлення та збирання; 2) із-за деформації цих елементів та опорних конструкцій; 3) із-за модифікації їхніх робочих поверхонь тощо.

Слід зазначити, що перші два чинники є зазвичай стохастичними та небажаними. Третій чинник, навпаки, є бажаним та відшукуваним. Тому у математичній моделі напружено-деформованого стану цих елементів, яка створюється, слід урахувати усі ці чинники, причому вони мають бути варійованими. Така модель на основі варіаційних постановок, зокрема, шляхом удосконалення формулювань теорії варіаційних нерівностей і варіаційного принципу Калькера. Здійснено низку досліджень із залученням розроблених моделей та розроблені рекомендації стосовно прогресивних технічних рішень контактуючих елементів трансмісій та механізмів заряджання бойових броньованих машин.

УДК 629.076:623.426

Сіроус О.М., викладач кафедри автобронетанкової техніки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

СУЧАСНІ СИСТЕМИ АМОРТИЗАЦІЇ ВАНТАЖНИХ АВТОМОБІЛІВ

Вантажні автомобілі відіграють важливу роль у сучасних логістичних та транспортних системах. Ефективність їхньої роботи визначається не лише силовим агрегатом, але і системами амортизації, які грають ключову роль у забезпеченні безпеки та комфорту під час перевезень.

1. Актуальність систем амортизації: Обговорення необхідності сучасних систем амортизації вантажних автомобілів для підвищення стабільності, збереження цілісності вантажу та підвищення зручності управління.

2. Посилення безпеки: Розгляд інноваційних технологій, спрямованих на зменшення впливу вібрацій та підвищення тримання дороги вантажними автомобілями. Вивчення систем, які адаптуються до різних дорожніх умов.

3. Оптимізація вантажопідйому: Аналіз систем амортизації, спрямований на оптимізацію підйому вантажних автомобілів для максимально ефективного використання їхніх транспортних можливостей.

Системи амортизації вантажних автомобілів є ключовим компонентом для забезпечення безпеки, надійності та ефективності вантажоперевезень. Сучасні технології в цій області дозволяють досягти високого рівня комфорту для водіїв, забезпечити стабільність на дорозі та зберегти цілісність та якість транспортованого вантажу.

УДК 629.3.017.5

Склярів М.В., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри автобронетанкової техніки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ СПОСОБІВ РЕГУЛЮВАННЯ ТИСКУ ПОВІТРЯ В ШИНАХ КОЛІС АВТОБРОНЕТАНКОВОЇ ТЕХНІКИ

Значний вплив з конструктивних параметрів на визначення прохідності автобронетанкової техніки (АБТТ) по шляхах загального призначення (ШЗП) надає конструкція колісного рушія (КР). Умови застосування транспортних засобів в залежності від типу і якісного стану опорної поверхні виключно різноманітні, а підвищення прохідності можливо за рахунок досягнення

граничного рівня прохідності конструктивними рішеннями. Одним з напрямків є застосування спеціалізованих транспортних засобів для певних ґрунтових умов. Для АБТТ головною складовою частиною КР є шина, яка в більшій мірі у відповідності з конструктивними і геометричними параметрами і зумовлює її прохідність.

Характеристики процесу взаємодії колеса з опорною поверхнею змінюються в залежності від якісного стану ґрунтової основи, але при цьому завдяки оптимальному співвідношенню геометричних параметрів можливе значне збільшення сили тяги. У зв'язку з цим при русі АБТТ по опорних поверхнях з низькою несучою здатністю доцільно проводити зниження тиску повітря в шинах до оптимального для конкретного типу ґрунту, що сприяє зменшенню опору руху, підвищенню зчіпних властивостей колеса і конструктивно передбачено застосуванням на АБТТ система регулювання тиску повітря в шинах (СРТПШ).

В ході аналізу досліджень було встановлено істотний вплив характеристик шин на показники опорної прохідності автомобілів. Однак питанням досліджень і отримання характеристик шин з точки зору їх впливу, в першу чергу, на показники прохідності АБТТ приділялась недостатня увага. При цьому не варто забувати, що самі характеристики шин значно залежать від тиску повітря в шинах. Тягово-швидкісні властивості, керованість автомобіля і опорна прохідність також змінюються в залежності від тиску повітря в шинах і дорожніх умов. Крім того, зміна тиску повітря в шинах, як правило, продовжує термін служби і забезпечує водієві автомобіля і вантажу плавний, безпечний, з меншими енергетичними витратами рух. Це допускає збільшення швидкості на різних ґрунтах.

Застосування сучасних СРТПШ в базову основу яких входять засоби електроніки, значно покращить роботу не тільки системи регулювання тиску повітря в усіх шинах коліс АБТТ, а і в кожній окремій шині під час руху, при виникненні такої необхідності. Що в сою чергу безумовно приведе к збільшенню прохідності, стійкості руху та навіть до зниження витрати пального.

Автоматизовані способи контролю тиску повітря в шинах коліс можуть бути засновані на бездротовій технології, як приклад це датчики тиску повітря в кожній шині які досить успішно використовують провідні автомобільні виробники такі як Mercedes Volvo, Scania.

Данні що надходять від датчиків дозволяють не тільки успішно моніторить тиск повітря в шинах коліс, як усіх так і в кожній окремо. А й ще дають можливість використання цього сигналу від кожного з колісних датчиків для приведення в дію електронного блоку керування, який в свою чергу спрямовую відпрацьований сигнал на електромагнітний клапан-розподільвач. Який вже відкриваючись на визначений час дає можливість збільшити прохідний перетин та надати повітря

під тиском з ресиверів системи СРТПШ, до камер або шин коліс. Для збільшення тиску в них до оптимального значення при русі АБТТ по ШЗП.

При русі по бездоріжжю, електронний блок керування тиском повітря відпрацьовує через електромагнітні клапани навпаки сигнал на зниження тиску в шинах коліс до оптимального значення яке контролює бездротовий колісний датчик кожного колеса АБТТ. Це відбувається за рахунок перекриття повітряного клапану на електромагнітному клапані, та розриву з ресивером, та відкриття атмосферного клапану. При цьому повітря під тиском скидається до атмосфери навколишнього середовища, поки тиск його не встановиться в максимально оптимальне значення відповідно до поверхні за якою здійснюється рух АБТТ.

Використання проаналізованих факторів та систем на автобронетанковій техніці Національної гвардії України, може збільшити не тільки її прохідність а ще й ресурс її використання.

УДК 681.31

Собора А.І., кандидат технічних наук, провідний науковий співробітник, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси);

Вервейко О.І., кандидат технічних наук, доцент, старший науковий співробітник, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси);

Рвач Т.Є., старший науковий співробітник, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси), майор

ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУПРОВОДЖЕННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ ПІДТРИМКИ БОЄЗДАТНОСТІ БРОНЕТАНКОВОЇ ТЕХНІКИ ПРИ ФОРМУВАННІ СИТУАЦІЙНОЇ ОБІЗНАНОСТІ В ХОДІ ПЛАНУВАННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

Досвід локальних війн та збройних конфліктів сучасності, особливо війни України з росією, свідчить про ключову роль ситуаційної обізнаності командирів у процесі управління військами (силами).

Згідно з сучасними визначеннями, наданими в роботах М. Endsley та F. Durso, ситуаційна обізнаність розуміється як постійне отримання інформації з середовища, інтеграція цієї інформації з попередніми знаннями для формування цілісної картини та використання цієї картини для керування подальшим отриманням інформації та прогнозування наступних подій.

Секція 3. Підсекція 3.1 «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

На теперішній час у Збройних Силах та інших складових Сил оборони України використовується низка інформаційно-комунікаційних систем (ІКС), які виконують функції формування ситуаційної обізнаності командирів та штабів на тактичному, оперативному та стратегічному рівнях управління.

Зокрема, це: платформа ситуаційної обізнаності «Delta», програмно-апаратний комплекс «ICoMWare», автоматизована система управління «АС-Дзвін» тощо. Інформаційні моделі обстановки, які реалізовані у цих системах, містять певні компоненти, пов'язані з відображенням даних про озброєння та військову техніку (ОВТ) своїх військ та військ противника.

Оскільки функціональне призначення цих систем орієнтоване на автоматизацію завдань організаційного та бойового управління, зазначені дані представлені показниками кількісного та якісного складу ОВТ підрозділів та видом їх технічного стану (справний або несправний).

Тобто, рівень автоматизації функцій управління силами й засобами логістичного (зокрема, технічного) забезпечення в ході підготовки та ведення бойових дій є значно нижчим, ніж рівень автоматизації функцій організаційного й бойового управління. Це не задовольняє потреби органів управління та служб забезпечення щодо інформаційного супроводження логістичної підтримки боєздатності ОВТ, зокрема бронетанкової техніки.

Основними сервісними компонентами зазначених ІКС є: забезпечення картографічною інформацією про тактичну й оперативну обстановку; автоматична побудова завадостійкої тактичної мережі зв'язку; робота з текстовими та графічними документами; моделювання (проведення розрахунків) тощо.

З урахуванням викладеного, удосконалення інформаційного супроводження логістичної підтримки боєздатності бронетанкової техніки передбачає виконання комплексу організаційних та технічних заходів, спрямованих на реалізацію можливостей сучасних ІКС для виконання наступних завдань:

проведення розрахунків для прогнозування втрат та пошкоджень бронетанкової техніки, оцінки можливостей підрозділів військового ремонту з її відновлення, управління запасами військово-технічного майна та боєприпасів;

організація, планування й проведення технічної розвідки, евакуації пошкодженої техніки та виконання ремонтно-відновлювальних робіт.

Важливим кроком в напрямку підвищення рівня автоматизації функцій управління силами й засобами логістичного забезпечення в ході підготовки та ведення бойових дій є обґрунтування вибору альтернативного варіанту технічної реалізації з двох доцільних: нарощування функціональних можливостей існуючих ІКС організаційного та бойового управління чи створення окремої ІКС логістичної спрямованості з її подальшою інтеграцією до існуючого інформаційного середовища ситуаційної обізнаності.

УДК 623.4.01, 629.3.026

Страшний І.Л., кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри автобронетанкової техніки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Маренко Г.М., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри автобронетанкової техніки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

САМОХІДНА ПЛАТФОРМА ДЛЯ НАЗЕМНОГО КОЛІСНОГО РОБОТА СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

В Україні, як і у всьому цивілізованому світі, життя людини є найвищою цінністю й загибель військовослужбовців болісно сприймається суспільством. Сучасні армії використовують всі можливі засоби, щоб зменшити кількість втрат. Одним з найбільш перспективних напрямків вирішення цієї проблеми є використання на полі бою автоматизованих систем, до яких відносяться й наземні військові роботи та роботи спеціального призначення.

Сучасні військові роботи являють собою самохідні платформи, на які встановлюються різноманітні бойові модулі та (або) маніпулятори. Існуючі роботи мають суттєві відмінності за призначенням (розвідувальні, інженерні, бойові, тилові), показниками маси і габаритів, швидкістю руху і ін. Самохідні платформи роботів різняться типами трансмісій, підвісок, двигунів та систем керування, характеристики яких визначають показники прохідності, маневреності, стійкості та запас ходу роботів. Питання пошуку і обґрунтування нових покращених конструкцій військових роботів, а також вдосконалення вже існуючих конструкції є на даний час достатньо актуальними.

На сьогодні у складі самохідних платформ наземних військових роботів найбільш широко використовуються електрохімічні, конденсаторні або комбіновані джерела електричної енергії, її перетворювачі, електромеханічні колісні, гусеничні або колісно-гусеничні рушії. Використання електрохімічних, конденсаторних або комбінованих джерел електричної енергії, наряду з очевидними перевагами, має й низку недоліків, основними з яких можна вважати відносно невеликий запас ходу, необхідність мати в зоні дії такого робота пристрої для заряджання електричних акумуляторів і конденсаторів, що в умовах швидкоплинних бойових дій не завжди можливо забезпечити, можливість ефективного застосування лише на машинах відносно невеликої маси та габаритів.

Аналіз свідчить, що існує також потреба у роботах відносно великої маси, наприклад у інженерних машинах для розмінування. Використання у складі такої

машини електрохімічних джерел енергії може призвести до того, що маса електричної акумуляторної батареї буде складати суттєву частину загальної маси машини й призводити або до необхідності збільшення маси машини й можливого погіршення характеристик прохідності й маневреності, або, у разі збереження заданої маси машини, можуть бути обмежені її бойові характеристики.

За результатами ескізної розробки для робота спеціального призначення пропонується конструкція самохідної платформи з гідростатичною трансмісією та обґрунтовуються її основні конструктивні параметри.

У порівнянні з механічною трансмісією гідростатична трансмісія забезпечує: безступеневу зміну крутного моменту в широкому діапазоні й плавну передачу його на ведучі колеса; стабільну роботу двигуна в зоні оптимального режиму; зручність компонування; можливість гальмування самою гідростатичною передачею й відсутність гальмівної системи як такої; реверсивність; легкість і простоту керування; стійкість роботи гідромотора за малих частот обертання його вала; запобігання двигуна машини від перевантажень. Певне зменшення коефіцієнта корисної дії трансмісії могло б мати суттєве значення у разі виконання машиною транспортної роботи. Однак для військового робота, який виконує бойові завдання на обмеженій відстані й обмежений час, цей чинник не є критичним, враховуючи вищезазначені переваги. У порівнянні з електричною трансмісією гідростатична трансмісія забезпечує: більший запас ходу військового робота; його незалежність від наявності в бойових умовах електричних зарядних пристроїв; можливість приводу військових роботів з більшою власною масою й, відповідно, зі збільшеними бойовими можливостями.

УДК 629.7.051

Тертишнік Є.М., старший науковий співробітник – старший інженер-випробувач науково-дослідної лабораторії випробувань інформаційно-вимірювальних комплексів та реєструючих систем науково-дослідного відділу випробувань інформаційно-вимірювальних систем та комплексів контролю науково-технічного комплексу вимірювань, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Харків), підполковник;

Андрушко М.В., старший науковий співробітник науково-дослідного відділу випробувань інформаційно-вимірювальних систем та комплексів контролю науково-технічного комплексу вимірювань, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Харків);

Аркушенко П.Л., кандидат технічних наук, старший дослідник, начальник науково-дослідного відділу випробувань інформаційно-вимірювальних систем та комплексів контролю науково-технічного комплексу вимірювань, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Харків), підполковник;

Гузій Є.О. науковий співробітник – інженер-випробувач науково-дослідного лабораторії випробувань інформаційно-вимірювальних комплексів та реєструючих систем науково-дослідного відділу випробувань інформаційно-вимірювальних систем та комплексів контролю науково-технічного комплексу вимірювань, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Харків), майор

ОБГРУНТУВАННЯ ЗАГАЛЬНИХ ВИМОГ ДО ПРИЛАДУ ВИЗНАЧЕННЯ ШУМУ ГУСЕНИЧНОЇ ТА КОЛІСНОЇ ТЕХНІКИ

Сучасні підходи до проектування, закупівлі озброєння та військової техніки, впровадження нових стандартів якості і вимоги, щодо сертифікації продукції створюють необхідність проведення великої кількості різних випробувань.

Визначальну роль при оцінці характеристик та параметрів роботи систем озброєння та військової техніки відіграє якісне та повноцінне отримання кількісних показників (характеристик) в ході випробувань, досліджень, навчань, тощо. Під час проведення випробувань (досліджень, навчань) гусеничної та колісної техніки виникає потреба отримання інформації про параметри рівня зовнішнього шуму та перевірки гранично допустимого рівня внутрішнього шуму шляхом вимірювання.

Отримання відповідної інформації в реальному масштабі часу є важливим, як для оцінки роботи систем та агрегатів дослідних зразків, так і для контролю рівня шуму, який впливає на особовий склад екіпажів та безпосередньо впливає на тривалість часу на протязі якого члени екіпажу будуть в змозі якісно виконувати бойові завдання. Ще одним фактором, що суттєво впливає на живучість особового складу та техніки є акустична (шумова) помітність.

Дії військ виявляються противником шляхом реєстрації шумів, що виникають при русі ОБТ, фортифікаційному обладнанні позицій, підготовці шляхів, переправ, будівництві мостів, а також засобами звукометрії, що реєструють звуки пострілів та визначають місця розташування вогневих позицій. Одним з факторів, щодо забезпечення живучості техніки, та як наслідок, особового складу є акустична помітність ОБТ, для оцінки якої, під час

Секція 3. Підсекція 3.1 «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

проведення випробувань, використовується шумоміри та аналізатори акустичного шуму.

Разом з тим, потрібно відмітити що більшість приладів для визначення рівня шуму, які експлуатуються в науково-дослідних лабораторіях Збройних Сил та підприємствах промисловості України, є морально застарілими та вузько направленними і не можуть бути адаптовані для вимірювань шуму різних зразків ОВТ. Можливими шляхами вирішення цього питання є розробка загальних вимог приладів вимірювання акустичного шуму під час випробувань ОВТ різного функціонального призначення, з врахуванням досвіду використання аналогічних систем іноземного та вітчизняного виробництва.

Метою дослідження є удосконалення лабораторно-випробувальної бази Збройних Сил України за рахунок оснащення сучасним випробувальним обладнанням, що дозволить отримувати кількісні значення характеристик (параметрів), які підлягають оцінюванню під час випробувань ОВТ та їх складових.

Для досягнення мети були проаналізовані технічні характеристики, принципи побудови існуючих шумомірів вітчизняного та іноземного виробництва, щодо проведення вимірювань параметрів шуму під час випробувань зразків ОВТ, досвід підприємств оборонно-промислового комплексу держави, щодо використання цих систем.

В ході проведених досліджень отримано наступні результати:

– проведено аналіз існуючих вимог до шуму колісної та гусеничної техніки та основних чинників, що на нього впливають;

– розглянуті існуючі методики оцінки шуму зразків ОВТ під час проведення випробувань. Проаналізовано характеристики приладу визначення шуму;

– прилад для вимірювання шуму гусеничної та колісної техніки, крім контролю технічних параметрів дозволить підвищити рівень безпеки під час практичного застосування ОВТ, сприятиме виробленню оперативних рішень по виключенню дії небезпечних чинників або їх наслідків;

– проведено дослідження, щодо обґрунтування доцільного складу приладу для вимірювання шуму, переліку спеціальних завдань, не бойових спеціальних функцій, застосування та можливостей, вимог щодо взаємодії з системами управління або іншими об'єктами а також вимог до метрологічного забезпечення;

– розроблено проект Загальних вимог до приладу вимірювання шуму гусеничної та колісної техніки.

Крім того, потрібно відмітити, що Загальні вимоги є базовими і можуть бути взяті за основу для створення як уніфікованого так і конкретного приладу

для вимірювання шуму гусеничної та колісної техніки. Детальні технічні характеристики, перелік реєструємої інформації та склад приладу для вимірювання шуму гусеничної та колісної техніки можуть уточнюватися в Технічному завданні на його створення в залежності від об'єкту контролю.

Отже, практичне значення отриманих результатів полягає у забезпеченні випробувань, зокрема військової техніки на гусеничному чи колісному шасі, а також надання рекомендацій щодо виконання заходів зі зниження акустичної помітності дослідного зразка.

УДК 621.923

Тітаренко О.В., кандидат технічних наук, доцент кафедри «Інженерна механіка», Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Руднєв О.В., кандидат технічних наук, науковий співробітник кафедри «Інтегровані технології машинобудування» ім. М.Ф. Семка, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків)

ОЦІНКА ЗМАЩУВАЛЬНОЇ ЗДАТНОСТІ ТВЕРДИХ ЗМАЩУВАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ ПРИ ШЛІФУВАННІ ВАЖКООБРОБЛЮВАНИХ ЖАРОМІЦНИХ СТАЛЕЙ

Сучасний гібридний характер ведення бойових дій висунув низку нових вимог щодо захисту бронетанкової техніки. Одним зі шляхів підвищення стійкості машини проти кумулятивних боєприпасів та кінетичних снарядів є модульне бронювання башти та корпусу з вбудованим динамічним захистом та багатоцільовим комплексом активного захисту. Частина елементів, що входять до комплексу динамічного захисту, виготовлена з матеріалів високої міцності та твердості – твердих сплавів, корозійностійких та жароміцних сталей. Традиційно їх відносять до важкооброблюваних, оскільки при наданні необхідних форм і розмірів елемента виникають технологічні труднощі з досягненням якості поверхні та прийнятних техніко-економічних показників процесу.

Так, при формуванні заданих мікрогеометричних параметрів поверхонь елементів на кінцевих етапах виготовлення шляхом шліфування спостерігається інтенсивне налипання металу на поверхню шліфувального круга, що провокує появу прижогів на обробленій поверхні та збільшення зносу круга. Саме тому шліфувальні круги підбираються з надтвердими абразивними матеріалами (ельбор, алмаз), а в зону різання подається значна кількість змащувально-охолоджувальних технологічних засобів.

Екологічні вимоги, що ставляться перед сучасними способами виробництва, значні витрати води та необхідність економії високовартісних матеріалів захисту змушують шукати альтернативу у твердих змащувальних матеріалах (ТЗМ) та відповідно нових параметрах режиму шліфування.

Дослідження теплофізичних характеристик процесу алмазного шліфування жароміцної нержавіючої сталі 10X11H23T3MP – температури на обробленій поверхні зразка та сили різання – показують ефективність використання твердих мастил, виготовлених на основі стеаринової кислоти та дисульфиду молібдену (65:35%), стеаринової кислоти та нітриду бору гексагонального (80:20%) або стеаринової кислоти (100%). При цьому використання кругів з більшою зернистістю (160/125 порівняно з 50/40) сприяє зменшенню напруженості процесу та покращенню якісних характеристик поверхневого шару.

Перспективними слід вважати подальші дослідження алмазного шліфування зі швидкістю різання більше 25 м/с та іншим складом ТЗМ.

УДК 629.014

Федорук Р.В., курсовий офіцер курсу №1 факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), старший лейтенант

ДОСЛІДЖЕННЯ РАЦІОНАЛЬНИХ ВАРІАНТІВ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИЛОВОЇ УСТАНОВКИ БРОНЕТРАНСПОРТЕРА БТР-70

На сьогодні у Національній гвардії України та інших силових структурах держави ведеться активна робота по комплектуванню підрозділів сучасними зразками озброєння, у тому числі броньованими машинами. З об'єктивних причин така робота не може бути виконана у короткий термін, тому в експлуатації у значній кількості все ще знаходиться бронетранспортер БТР-70, розроблений та прийнятий на озброєння у 1970 р.

Аналіз конструкції бронетранспортера свідчить, що його силова установка має особливості будови, які не в повній мірі відповідають сучасним підходам до конструювання такого озброєння й, до того ж, машини практично вичерпали призначений ресурс. Однак досвід експлуатації БТР-70 у підрозділах НГУ, у тому числі й у зоні проведення ООС, свідчить, що закладені в його конструкцію потенційні можливості й ремонтпридатність дозволяють використовувати бронетранспортер і після закінчення призначеного ресурсу, хоча вищезазначене дещо ускладнює й здорожує експлуатацію.

Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є модернізація силової установки бронетранспортера, зокрема переобладнання з бензинових на сучасні дизельні двигуни та удосконалення конструкції трансмісії.

В ході дослідження були розраховані та оцінені тягово-швидкісні властивості бронетранспортера у штатній комплектації та у разі його оснащення двома двигунами Д245.30Е2 та двигунами Deutz. У якості змін в конструкції трансмісії розглянуто варіант заміни штатної чотириступеневої коробки передач на п'ятиступеневу з підвищувальною передачею.

Встановлено, що оснащення бронетранспортера сучасними дизельними двигунами у обох випадках призводить до суттєвого підвищення тягових властивостей та покращення паливної економічності машини. Однак з причини того, що частота обертання колінчастого вала дизельних двигунів приблизно на 25-30% нижча за відповідну частоту бензинових двигунів, максимальна швидкість руху бронетранспортера з дизелями обмежується конструкцією трансмісії й складає біля 70 км/год. Зазначене не відповідає сучасним вимогам до машин такого типу, тому, як варіант, пропонується встановлення на вході коробки передач підвищувального редуктора (дільника). У цьому разі можна зменшити передаточне число трансмісії на вищих передачах й, відповідно, збільшити максимальну швидкість руху бронетранспортера по дорогах з твердим покриттям.

УДК 622.273

Цвіркун Д.М., курсовий офіцер курсу №1 факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Вінниця), старший лейтенант

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ТА РЕМОНТУ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ

У НГУ прийнята планово-попереджувальна система ТО і Р, яка передбачає обов'язкове виконання із заданою періодичністю встановленого комплексу робіт в період експлуатації та зберігання, транспортування й використання ОВТ. У зв'язку з цим оптимальна періодичність проведення цих робіт повинна забезпечувати максимальне значення коефіцієнта готовності або коефіцієнта технічного рівня військової техніки. При цьому необхідно враховувати показник безвідмовності конкретної марки військової техніки, тривалість відновлення відмови, достовірність контролю визначальних параметрів технічного стану

виробу вбудованими (або зовнішніми) засобами контролю.

Ефективність функціонування системи технічного обслуговування та ремонту військової техніки залежить від комплексного вирішення основних, допоміжних і забезпечуючих завдань. За ступенем важливості, трудомісткості і складності виконання робіт в основі функціонування системи обслуговування покладена ефективна робота підрозділів технічного забезпечення і екіпажів машин. Упровадження раціонального обсягу профілактичних робіт на ОВТ дозволить підвищити ефективність системи технічного обслуговування, що є об'єктивною необхідністю адекватного реагування на зміни, які відбуваються у системі технічного забезпечення військ в цілому.

Сукупність взаємозв'язаних засобів, технологічного оснащення, виконавців і технологічної документації, які використовуються при проведенні технічного обслуговування, можна визначити як систему технічного обслуговування озброєння та військової техніки.

Зростаючі вимоги щодо підтримки готовності зразків ОВТ до використання за призначенням, проведення модернізації, та створення нових зразків, вимагають підвищення рівня їх технічного обслуговування.

Удосконалення системи технічного обслуговування зразків ОВТ згідно з вимогами сучасності можливо здійснити по трьох напрямках: створення раціональної організаційно-штатної структури підрозділів, що здійснюють технічне обслуговування і ремонт; розробка перспективних засобів для проведення технічного обслуговування; удосконалення обсягу операцій технічного обслуговування зразків озброєння та військової техніки.

Метою системи технічного обслуговування є попередження виходу з ладу зразків ОВТ, усунення несправностей під час виконання завдань за призначенням вузлів і агрегатів під час їх експлуатації та підтримання військової техніки у боєздатному стані.

Аналіз системи технічного обслуговування показав, що підвищення ефективності функціонування системи доцільно здійснювати за рахунок технологічного впливу на процес технічного обслуговування.

Основними напрямками удосконалення системи технічного обслуговування є:

- поліпшення умов праці при виконанні робіт технічного обслуговування;
- упровадження раціонального обсягу профілактичних робіт;
- удосконалення засобів технічного обслуговування; заміну на нові або удосконалення існуючих засобів (обладнання, устаткування тощо) для проведення ТО і Р оптимізація планування та організації ТО і Р; виготовлення (закупівля) необхідної кількості запасних частинах та організація їх зберігання;
- підвищення продуктивності профілактичних робіт;

Секція 3. Підсекція 3.1 «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

- зменшення собівартості технічного обслуговування;
- своєчасна підготовка і перепідготовка кадрів;
- впровадження сучасного, високоефективного обладнання для проведення робіт з технічного обслуговування;
- застосування нових методів і засобів дефектації, діагностування і контролю;
- перегляд нормативної і технологічної документації;
- застосування нових методів випробувань зразків озброєння та військової техніки, які пройшли обслуговування.

УДК 351

Цебрюк І.В., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри автобронетанкової техніки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник;

Бобров О.Г., старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії факультету озброєння та військової техніки, Військовий інститут танкових військ Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків);

Кузьменко Л.В., кандидат технічних наук, доцент, науковий співробітник науково-дослідної лабораторії факультету озброєння та військової техніки, Військовий інститут танкових військ Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків)

**КОНЦЕПЦІЯ УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ
ВІЙСЬК ЗА ДОСВІДОМ КРАЇН-ПАРТНЕРІВ**

У сучасних війнах організація бойових дій відбуватиметься в обмежений (короткий) час. Про це свідчить досвід боротьби проти загарбників російської федерації в Україні, тому актуальним є те, що аналіз функціонування системи управління відновленням озброєння та військової спеціальної техніки допомагає зробити висновки щодо обрання такого способу застосування управління, який забезпечить практично одночасне проведення підготовчих заходів на всіх рівнях управління.

У країнах-партнерах за цю ідею відповідає концепція управління логістичним забезпеченням військ «за цілями, завданнями та вказівками». Основна мета функціонування системи управління відновленням озброєння та військової спеціальної техніки базується на тому, що на вищих рівнях управління накази формуються в загальних рисах, тоді як зі зниженням рівня командування

Секція 3. Підсекція 3.1 «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

ступінь деталізації та конкретизації зростає. З цієї концепції випливає, що на вищих рівнях управління накази формуються переважно «за цілями», на середніх рівнях управління – «за завданнями», тоді як на найнижчих рівнях – «за вказівками».

Як складова управління логістичним забезпеченням військ, управління відновленням проводиться за перерахованими у концепції діями.

Управління способом «за цілями» передбачає визначення наказів у формі: «Що потрібно зробити?» і «Хто повинен це зробити?». Таким чином, перш за все вказується мета дії та особа, яка призначена для її виконання.

Команди, що передаються цими двома елементами, є достатньо точними і дозволяють досягти поставленої мети. Високий ступінь узагальнення в процесі управління «за цілями» дозволяє швидко готувати їх і стисло формулювати їхній зміст. Великою перевагою цього способу управління є те, що суб'єкт управління не має можливості приймати жодних рішень.

Організація значною мірою звільняється від тягаря вирішення організаційних питань, виконання замовлень можуть бути виконані за відносно короткий час.

Крім того, метод «за цілями» дає виконавцям значну свободу дій, оскільки вони самі перетворюють отриману мету дії на завдання, визначаючи місце, сили і засоби для його виконання, а також термін його завершення. При цьому вони завжди повинні робити оцінку (баланс) потреб військ у відновленні, порівнюючи їх з можливостями виконавця (потенціалом для відновлення).

Метод управління «за завданнями» характеризується високим ступенем конкретизації, а команди містять наступні елементи: «що робити», «де робити», «як робити» і «коли робити». Спосіб характеризується високим ступенем конкретизації.

Управління логістичним забезпеченням військ «за завданнями» набагато складніше, ніж «за цілями», оскільки вимагає чіткого і своєчасного виконання наказів вищого начальника. Крім того, той, хто ставить завдання, повинен попередньо провести необхідні розрахунки і визначення, оцінити трудомісткість завдання і на цій основі прийняти рішення щодо визначення сил і засобів, місця і часу його виконання.

Метод управління «за вказівками» (як виконати конкретне завдання) належить до найбільш деталізованих методів управління. Його суть полягає в делегуванні виконавцям простих дій, тобто особа, яка ставить завдання, одночасно є виконавцем усіх прогнозно-планувальних та організаційних заходів, визначаючи не тільки «що? - хто? - де? - чим? - коли?», але, перш за все, «як виконати?» відповідне завдання із відновлення.

За підсумками дослідження можливо зробити наступний висновок:

на найнижчих рівнях командування (відділення, взвод) у підрозділах, які несуть основний тягар виконання завдань «зверху-вниз», це буде основним способом управління відновленням;

використання цього способу дозволяє виконувати завдання з високим ступенем скритності, оскільки їх безпосередні виконавці не завжди знають про мету і завдання, яке вони виконують.

УДК 656.071.8

Черненко П.В., старший викладач кафедри автобронетанкової техніки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

РОЗРАХУНКИ ЩОДО ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОДУКТИВНОСТІ ЦЕХУ ЛАКОФАРБОВОГО ПОКРИТТЯ ДЛЯ АВТОБРОНЕТАНКОВОЇ ТЕХНІКИ

Фарбування автобронетанкової техніки на сучасному етапі є дуже важливим процесом, особливо через те, що під час дорожньо-транспортних пригод, виконання службово-бойових завдань найбільше пошкоджується саме лакофарбове покриття автобронетанкової техніки. Нині використовуються високотехнологічні матеріали та складні методи нанесення лакофарбового покриття, спрямовані на його максимальний захист від корозії. Кузови автобронетанкової техніки під час експлуатації піддаються впливу різних факторів, таких як погодні умови, дорожні забруднення та механічні uszkodження.

Пошкодження лакофарбового покриття автобронетанкової техніки можуть виникати не тільки внаслідок аварій, виконання службово-бойових завдань, але і під час самого процесу фарбування та після нього.

Метою роботи є проведення розрахунків щодо обладнання та продуктивності цеху лакофарбового покриття для автобронетанкової техніки в ремонтних підрозділах військових частин Національної гвардії України.

Проведено аналіз технологічного процесу фарбування автобронетанкової техніки. Початковим етапом є підготовка поверхні до фарбування, яка включає кілька кроків для забезпечення високої якості лакофарбового покриття.

Визначено перелік робіт які проводяться у цеху лакофарбового покриття для автобронетанкової техніки.

Запропоновано сучасне обладнання яким пропонується оснащувати цех лакофарбового покриття для автобронетанкової техніки. Дане обладнання

дозволяє виконати кузовний ремонт різного ступеня складності, від локального ремонту невеликих вміщень до відновлення кузова після серйозної аварії.

Наголошено, що фарбування кузовів автобронетанкової техніки на сучасному етапі є дуже важливим процесом, особливо через те, що під час дорожньо-транспортних пригод, виконанні службово-бойових завдань найбільше пошкоджується саме лакофарбове покриття техніки. Виробнича ефективність передбачає, що фарбувати автобронетанкову техніку не можна за примітивною технологією 90-х років ХХ століття, а доцільно використовувати автоматизовану, комп'ютеризовану сучасну технологію.

Наведені розрахунки будуть корисні для ремонтних підрозділів військових частин Національної гвардії України та інших військових формувань, під час проектування цеху лакофарбового покриття для автобронетанкової техніки.

УДК 623.4.018

Чуприна В.М., доктор технічних наук, доцент, головний науковий співробітник, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (ДНДІ ВС ОВТ) (м.Черкаси), працівник ЗСУ;

Феденько В.М., начальник науково-дослідного відділу ОЛТЕХ, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (ДНДІ ВС ОВТ) (м.Черкаси), підполковник;

Акимов О.О., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (ДНДІ ВС ОВТ) (м.Черкаси), працівник ЗСУ

ЗАСТОСУВАННЯ ЯКІСНИХ СТАЛЕЙ ДЛЯ СУЧАСНОЇ КОЛІСНОЇ БРОНЬОВАНОЇ ТЕХНІКИ

Колісна броньована техніка (КБТ) є одною із найбільш численних видів наземної військової техніки, що розробляються в Україні для постачання в Збройні Сили України (ЗСУ). Вона призначена для перевезення особового складу армійських підрозділів та балістичного захисту військовослужбовців в бойових умовах.

В ДНДІ ВС ОВТ набуто значний досвід у проведенні досліджень і випробувань КБТ. Тільки за останні роки на випробування пред'являлися такі спеціалізовані броньовані автомобілі: КрАЗ «Shrek», КрАЗ «Feona», «Барс-8», «Козак-01», «Козак-2», «Козак-2М1», «Renault Sherpa Light Scout», «Новатор», «Онцілла», «Дозор-Б», «Тритон», «Варта» і інші.

Секція 3. Підсекція 3.1 «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

В процесі експлуатації складові елементи КБТ (вузли, підвузли та деталі) беруть участь у роботі конструкції і зазнають дії різних силових навантажень. Особливо інтенсивні навантаження прикладаються під час випробувань на трасах автополігонів або при русі по бездоріжжю. Тут діють різні статичні та динамічні сили, згинальні та крутні моменти сил (ступеневі, імпульсні, періодичні). Це вимагає розробки особливого методичного підходу до оцінки характеристик конструкційних матеріалів КБТ.

Для забезпечення нормальної роботи КБТ конструкція має задовольняти необхідні умови міцності, жорсткості та стійкості. При виборі матеріалів, насамперед, звертають увагу на їх механічні властивості – допустимі напруження на розрив [σ_B] (характеризує міцність матеріалу) та межу плинності [σ_T] (характеризує жорсткість і стійкість).

Всі матеріали, що використовуються в КБТ, можна умовно поділити на три основні групи: броньові сталі, конструкційні сталі, оздоблювальні матеріали (скло, кераміка, гума, наповнювачі).

Усі деталі несучої системи КБТ (рама, шасі, каркаси кузова та кабіни і інші) виготовляються з матеріалів сортименту звичайних конструкційних легованих сталей (Ст.3, Сталь 10ХСНД і інші).

Зовнішня обшивка корпусів і кабін КБТ забезпечує балістичний захист особового складу від куль, мін, уламків снарядів і інших елементів ураження. Тому вона виготовляється з листової броньової сталі товщиною від 3-4 см до 8-12 см. Внутрішня обшивка надає додатковий захист і має товщину від 2 см до 4 см.

Для зовнішньої обшивки сучасної КБТ застосовуються кращі марки закордонних гомогенних броньових сталей. Наприклад, в СБА «Новатор» обшивка капсули виконана зі сталі Swebor Armor 560HB (Швеція) ($\sigma_T=477-534$ МПа, $\sigma_B=1250-1690$ МПа), а в бронеавтомобілях «Козак-01», «Козак-2», «Козак-2М1» – зі сталі Miilux protection 500 (Фінляндія) ($\sigma_T=480-540$ МПа, $\sigma_B=1250-1600$ МПа).

Також широко використовуються бронесталі відомих марок MARS-500 і Safe 500 (Франція) ($\sigma_T=475-534$ МПа, $\sigma_B=1250-1700$ МПа), Armstal 500(600) (Польща) ($\sigma_T=480-600$ МПа, $\sigma_B=1350-2000$ МПа), Ramor 500(600) (Швеція) ($\sigma_T=490-640$ МПа, $\sigma_B=1450-2000$ МПа).

Перспективними для бронювання КБТ вважаються нові мартенситні сталі, наприклад мартенситна сталь 300 (США) ($\sigma_T=600-700$ МПа, $\sigma_B=2100-2400$ МПа). Вони характеризуються дуже низьким відсотком вуглецю (< 0,03%) і надвисокою міцністю за рахунок утвореного осаду під час старіння. Розвиток мартенситної сталі виник із бінарного сплаву Fe – Ni з відсотком Ni в межах 18-25. Елементи для легування вибираються після Ni (Mo ~ 5% і Ti ~ 1%). Застосування процедури

старіння в інтервалі 450-500°C призводить до утворення таких сполук: Ni_3Mo , Ni_3Ti або Fe_7Mo_6 . Це призводить до масивного мартенситу при повітряному охолодженні. Такий мартенсит не містить вуглець (як у випадку зі звичайною сталлю Fe-C) не модифікований тетрагонально, а має регульовану кубічну форму. Мартенситна сталь добре працює в механічних (електромеханічних) компонентах, де потрібна надвисока міцність. Такі якості визначають потенційне військове застосування мартенситної сталі для виготовлення кузовів (капсул) броневих автомобілів.

Таким чином, застосування сучасних конструкційних матеріалів і кращих марок броньових сталей гарантує високу якість КБТ, яка надходить до ЗСУ і інших силових структур України.

УДК 623.426

Шабалін О.Ю., кандидат військових наук, доцент, заступник начальника Національної академії Національної гвардії України з озброєння та техніки – начальник відділу технічного забезпечення (м. Харків), полковник;

Корнєв О.В., викладач кафедри автобронетанкової техніки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), майор

ДОСЛІДЖЕННЯ НЕЛІНІЙНИХ ГОРИЗОНТАЛЬНИХ КОЛИВАНЬ СЛАБО ЗАКРІПЛЕНОГО ВАНТАЖУ ПРИ РУСІ АВТОМОБІЛЯ

Удосконалення способів зниження динамічних навантажень в елементах самохідних транспортувальних машин і транспортованих вантажах базується на результатах аналізу динамічних явищ, які виникають під час їх експлуатації, що обумовлено зростанням вантажності, збільшенням робочих швидкостей, суміщенням навантажувально-розвантажувальних робіт з іншими технологічними операціями, підвищенням продуктивності.

Для унеможливлення пошкодження, забезпечення безпеки руху тарно-пакувальні і штучні вантажі закріплюють у кузовах автомобілів, вагонах потягів і трюмах суден дротяними розтяжками, упорними і розпірними брусками, обв'язуванням та іншими способами.

Але під час транспортування в результаті витягування й обриву розтяжок і висмикування цвяхів вантажі пошкоджуються, переміщуються у кузові, вагоні чи трюмі. Тому дуже важливо на етапі проектування конструкції кріплення встановити можливе переміщення вантажу, а також забезпечити його в заданих межах, щоб унеможливити пошкодження вантажу.

Авторами запропонована методика розрахунку коливань вантажів у кузові вантажного автомобіля на прикладі двох вантажів різної маси. Побудована кінематична схема самохідної транспортувальної машини з послідовним пружним зчепленням транспортованих вантажів та проведено дослідження нелінійних горизонтальних коливань слабо закріпленого вантажу при русі автомобіля.

За результатами проведеного дослідження побудовано графіки залежностей безрозмірної амплітуди коливань маси вантажу щодо інших вантажів залежно і від зазору між кріпленнями. Побудовані карти областей стійких рухів та показано область нестійких рухів вантажів. Зазначається, що хоча така область нестійких рухів є досить малою, але при певних умовах руху транспортного засобу і слабо закріпленому вантажі виникають явища, що можуть спричинити дорожньо-транспортну пригоду.

УДК 629.017

Шабатура С.О., ад'юнкт докторантури та ад'юнктури кафедри автобронетанкової техніки факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), майор

ВПЛИВ ДИНАМІЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ НА БОЄЗДАТНІСТЬ БОЙОВИХ БРОНЬОВАНИХ КОЛІСНИХ МАШИН

Бойові броньовані колісні машини (ББКМ) широко використовуються підрозділами Національної гвардії України (НГУ) для виконання завдань за призначенням. Бойові дії вимагають постійного вдосконалення технічних характеристик зразків ББКМ з метою якісної протидії кількісній перевазі збройним силам рф.

Високі темпи передислокації військ (сил) забезпечуються не тільки високими значеннями тягово-швидкісних показників ББКМ до яких висувуються жорсткі вимоги, а і високими значеннями інших властивостей, в тому числі і стійкістю до ураження за рахунок різних видів бронювання.

На результати ефективного виконання поставлених завдань впливають різні властивості ББКМ - основою яких є боєздатність та живучість.

В доповіді проаналізовані складові властивості боєздатності шляхи її визначення та забезпечення.

Враховуючи те, що зброя вражає майже весь бронезахист, розглянуті інші підходи для забезпечення живучості бронетехніки. В частності пропонується

розглядати вище зазначені властивості для забезпечення живучості які в свою чергу впливають на погіршення наведення вогневих засобів противника на ціль.

При цьому забезпечення високих динамічних властивостей ББКМ треба розглядати у комплексі з бронюванням та озброєнням. Так як додаткове обладнання впливає і на стійкість руху ББКМ.

Таким чином, вплив динамічних властивостей на боєзданість ББКМ для забезпечення безпеки екіпажу і десанту повинно здійснюватися шляхом формування і реалізації оптимальних тактико-технічних характеристик, від зменшення маси броньованого захисту до підвищення рівня стійкості ББКМ від впливів зовнішніх факторів і вогневих засобів противника.

УДК 62-614; 004.942

Шамшин О.П., кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри фундаментальних дисциплін, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ БРЕНТА У КОМП'ЮТЕРНОМУ ПРОЕКТУВАННІ ПАЛИВНИХ СУМІШЕЙ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОЇ ОПТИМІЗАЦІЇ СПІВВІДНОШЕННЯ КОМПОНЕНТІВ ПАЛИВА

Розробка ефективних та екологічно чистих паливних сумішей відіграє вирішальну роль у енергетиці та автомобільної промисловості, а також у зниженні негативного впливу на довкілля. Комп'ютеризоване проектування паливної суміші CPMS (Computerized Fuel Mixture Design) — це інноваційний підхід, який дозволяє оптимізувати склад палива для досягнення бажаних характеристик, таких як високе цетанове число дизельного палива для ефективного та економічного згоряння в дизельних двигунах, високе октанове число бензинового палива щоб забезпечити стабільну роботу двигуна та запобігти його детонації, низька температура замерзання необхідна для надійної роботи палива в холодних умовах, зниження викидів відповідно до екологічних норм і стандартів.

Комплексна методологія CPMS та отримання змішаних продуктів, що поєднує в собі різні аспекти технологій бензиноподібних та дизельних палив, може включати наступні етапи: аналіз вимог та характеристик, дослідження складових, моделювання та симуляція, оптимізація складу, експериментальне підтвердження, масштабування виробництва, контроль якості та сертифікація.

Існує кілька математичних моделей, таких як модель кінетики хімічних реакцій: визначає швидкість реакцій, включаючи згоряння палива. Вона враховує хімічні реакції між компонентами ПММ та може допомогти

оптимізувати склад паливної суміші. Модель KIVA: більш складна модель, що застосовує метод кінцевих елементів для вирішення рівнянь Нав'є-Стокса, які описують рух рідини та газу. Модель OpenFOAM: Open-source платформа, яка базується на методах обчислювальної гідродинаміки для CFD, що дозволяє створювати складні моделі з урахуванням різних факторів, які впливають.

Ці моделі описують взаємодію компонентів палива, їх вплив на технічні характеристики такі як:

- склад продуктів згоряння: CO_2 , CO , H_2O , NO_x , SO_x ;
- температура полум'я - максимальна температура у зоні горіння;
- швидкість горіння - витрата палива за одиницю часу;
- викиди шкідливих речовин - кількість NO_x , SO_x та інших забруднюючих речовин.

Враховуючи вплив температури, тиску та концентрації на швидкість реакцій, турбулентності – на перемішування газів у зоні горіння, теплообміну – на перенесення тепла між газами та стінками камери згоряння, хімічних реакцій – на окислення палива та утворення продуктів згоряння, ці моделі застосовуються для розробки нових видів палива з покращеними характеристиками та зниженим викидом шкідливих речовин, оптимізації складу існуючих палив для підвищення ефективності та зниження витрат, моделювання процесів згоряння для вивчення впливу різних факторів на роботу двигуна.

На етапі оптимізації складу бензину та дизельного палива можна використати різні методи оптимізації, кожен з яких має свої переваги та недоліки. Генетичні алгоритми ефективно шукають оптимальні рішення у великих просторах станів. Використовуються для оптимізації нелінійних та багатокритеріальних завдань. Однак вимагають значних обчислювальних ресурсів, особливо під час роботи з великими обсягами даних та складними моделями. Метод градієнтного спуску може бути ефективним, якщо функція втрат є диференційованою і опуклою. При цьому потрібно враховувати, що градієнтний спуск може застрягти в локальних оптимумах, особливо у разі негладких або нелінійних втрат функцій. Метод імітації відпалу добре підходить для оптимізації у просторах станів з великою кількістю локальних оптимумів. Він допоможе уникнути застрягання в локальних оптимумах і шукати глобальні оптимальні рішення. Водночас метод імітації відпалу потребує налаштування різних параметрів, таких як температура та швидкість охолодження. Він може вимагати більшої кількості ітерацій для збіжності до раціонального рішення. У порівнянні з методом Брента, ці методи можуть мати переваги у певних ситуаціях, таких як пошук оптимального рішення у великих просторах станів або за наявності нелінійних чи багатокритеріальних завдань. Однак метод Брента має переваги у випадках, коли функція втрат є гладкою та опуклою, і коли потрібна

швидка збіжність до оптимального рішення. Також метод Brenta зазвичай вимагає менше налаштувань та параметрів, що робить його більш простим у використанні та менш залежним від специфіки завдання.

Визначивши цільову функцію, яка оцінює різні властивості паливної суміші, такі як октанове число, в'язкість, температурні характеристики, було встановлено початковий інтервал, який охоплює всі можливі співвідношення компонентів палива. Потім, використавши метод Brenta, було знайдено точки мінімуму чи максимуму функції. Метод ітеративно уточнює інтервал, доки досягне заданої точності. Після завершення ітерацій ми отримуємо оптимальне співвідношення компонентів палива, яке максимізує бажані властивості суміші.

Проведене проектування паливних сумішей з використанням CPMS показало, що застосований метод є потужним інструментом для розробки ефективних та екологічно чистих паливних сумішей. Комплексний підхід, що поєднує моделювання, експерименти та оптимізацію, дозволяє створювати нові продукти, що відповідають сучасним вимогам. Використання методу Brenta дозволяє ефективно знаходити оптимальне співвідношення компонентів палива, забезпечуючи високу точність і швидкість збіжності до рішення.

УДК 629.076:623.426

Шаповалов О.І., кандидат технічних наук, доцент, заступник начальника кафедри автобронетанкової техніки Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

АНАЛІЗ ФАКТОРІВ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ВІДНОВЛЕННЯ АВТОБРОНЕТАНКОВОЇ ТЕХНІКИ

Відновлення автобронетанкової техніки, яка вийшла з ладу в умовах бойових дій, є одним із головних та найбільш складним завданням технічного забезпечення. Система відновлення автобронетанкової техніки, як джерело надходження у підрозділи боєздатних її зразків, організаційно входить до складу системи забезпечення військ (сил) озброєнням та військової техніки, яка окрім системи відновлення у своєму складі має: систему виробництва і резерву. Відновлення автобронетанкової техніки організовується та здійснюється з метою підтримання високої боєздатності військових частин та підрозділів за рахунок наявності у строю справних або працездатних зразків техніки.

Відповідно метою функціонування системи відновлення автобронетанкової техніки є своєчасне відновлення пошкоджених її зразків, які надходять до ремонтних органів за певний проміжок часу. Визначена мета

Секція 3. Підсекція 3.1 «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

досягається виконанням цілої низки послідовних завдань, вирішення яких покладено на складові системи відновлення.

Система відновлення автобронетанкової техніки включає комплекс організаційно-технічних заходів з:

- технічної розвідки;
- евакуації пошкоджених зразків ОБТ;
- ремонту визначеної трудомісткості;
- приведення зразка автобронетанкової техніки до боєздатного стану (проведення технічного обслуговування, укомплектування боєкомплектom, запасними частинами);
- повернення зразка автобронетанкової техніки до строю (у підрозділ);
- передачу (за необхідністю) неосвоєного ремонтного фонду засобам старшого начальника.

Успішне вирішення завдань, які покладаються на систему відновлення, залежить, перш за все, від цілеспрямованого управління діяльністю цієї системи. Ефективність управління і, як наслідок, ефективність виконання завдань, які покладені на систему відновлення, залежить від спроможності проведення на етапі планування аналізу вихідних даних, що впливають на функціонування системи відновлення. Тому, аналіз факторів, що впливають на ефективність виконання завдань з відновлення пошкоджених зразків автобронетанкової техніки виступає однією з основних задач даного дослідження. Ці фактори умовно можна поділити на внутрішні та зовнішні.

До основних зовнішніх факторів доцільно віднести:

- характер бойових дій і строки (час) виконання завдань військами (силами);
- обсяг ремонтного фонду, та розподіл його по видам ремонту та трудомісткості;
- географічні та кліматичні умови у районі ведення бойових дій;
- наявність радіоактивного зараження місцевості у районі дії ремонтно-відновлювального підрозділу.

Основні внутрішні фактори визначаються, перш за все, можливостями сил і засобів ремонтно-відновлювального підрозділу. Безумовно, його можливості залежать від:

- організаційно-штатної структури;
- укомплектованості спеціалістами та рівнем їх підготовки;
- оснащеності ремонтно-відновлювального підрозділу ремонтно-евакуаційними засобами та характеристики цих засобів;
- обсяг та характеристика ремонтного фонду, який необхідно відновити.

За своїм змістом внутрішні фактори можуть бути скореговані. Зміна деяких

внутрішніх факторів викликає значні ускладнення, а в більшості випадків – взагалі не можлива в процесі використання ремонтно-відновлювального підрозділу. Але, під час формування нових ремонтно-відновлювальних підрозділів, або створенні угруповання сил і засобів технічного забезпечення при плануванні заходів міжвидового угруповання військ (сил) можлива зміна даних внутрішніх факторів.

Врахувати увесь спектр факторів, що впливає на функціонування системи відновлення автобронетанкової техніки, практично неможливе, а в більшості випадків – недоцільне. Метод експертних оцінок дозволив визначити найбільш впливові фактори відновлення автобронетанкової техніки. На підставі цього визначено, що найбільший вплив на ефективність функціонування системи відновлення мають:

- обсяг ремонтного фонду, який необхідно відновити у визначеній ланці;
- трудомісткість ремонтних робіт, які виконуються у визначеній ланці;
- можливості ремонтно-відновлювальних підрозділів з урахуванням можливих втрат сил та засобів.

Таким чином, обґрунтування складу та способів застосування сил та засобів системи відновлення автобронетанкової техніки вимагає оцінки ефективності функціонування системи відновлення в умовах впливу вищенаведених факторів.

УДК 623.486(075.8)

Шуляк І.Є., заступник начальника курсу №1 факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Вінниця), майор

КЛАСИФІКАЦІЯ РУХОМИХ ЗАСОБІВ РЕМОНТУ

Рухомі засоби ремонту – це розміщені на транспортних базових шасі засоби технологічного оснащення, енергетичне устаткування, що призначається для виконання комплексу робіт по відновленню справності (працездатності) і ресурсу озброєння та військової техніки в польових умовах.

Рухомі засоби ремонту входять до складу рухомих засобів відновлення, тому їх класифікацію треба розглядати комплексно, у складі рухомих засобів відновлення, а потім окремо як комплекс рухомих засобів ремонту.

Рухомі засоби відновлення класифікуються за наступними ознаками:

- по видах відновлювальних робіт;
- видам відновлюваної техніки;
- ступеню уніфікації.

Секція 3. Підсекція 3.1 «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

По видах відновлювальних робіт рухомі засоби відновлення поділяються:

- на рухомі засоби ремонту;
- рухомі засоби технічного обслуговування;
- рухомі засоби евакуації;
- рухомі засоби багатоцільового призначення.

До рухомих засобів ремонту відносяться:

- ремонтні майстерні різних типів (демонтажно-монтажні, слюсарно-механічні, зварювальні, ковальські, медницко-жестяницькі, ремонту електроспецобладнання, ремонту і зарядки акумуляторних батарей);
- рухомі крани;
- контрольно-перевірочні машини, контрольно-вимірювальні станції;
- рухомі енергетичні установки – електростанції;
- агрегати електрозварювань, компресори;
- окремі види устаткування, оснащення і майна, що перевозяться в спеціальних транспортних засобах і причепах.

До рухомих засобів технічного обслуговування відносяться:

- машини технічного обслуговування;
- паливозаправники;
- технологічне устаткування (мастильно-заправне, мийне та ін.), що перевозиться в транспортних засобах, причепах і деяких типах ремонтних майстерень.

Засоби евакуації озброєння та військової техніки поділяються:

- на буксирні (для переміщення техніки із справною або частково пошкодженою ходовою частиною на відносно невелику відстань);
- транспортні.

В якості буксирних евакуаційних засобів використовуються спеціальні тягачі (танкові, артилерійські, автомобільні), а в якості транспортних – автопоїзда у складі колісних тягачів і великовантажних причепів і напівпричепів.

До засобів багатоцільового призначення відносяться машини, які поєднують в собі можливості виконання різнорідних функцій: ремонт, технічне обслуговування, евакуація та ін. До таких засобів належать броньовані ремонтно-евакуаційні машини і машини технічної допомоги.

В цілях підвищення ефективності відновлювальних робіт рухомі засоби відновлення спеціалізовані по видах відновлюваного озброєння і техніки. Передбачені комплекти рухомих засобів ремонту, технічного обслуговування і евакуації для кожного виду озброєння і техніки:

- бронетанкового озброєння і техніки;
- автомобільної техніки;
- ракетно-артилерійського озброєння;
- техніка спеціальних військ (інженерних, РХБЗ, зв'язку та ін.);
- техніка тилу.

УДК 629.076:623.426

Яковлев О.В., старший викладач кафедри автобронетанкової техніки факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

ПОСЛІДОВНІСТЬ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ КОМАНДИРОМ ВІДПОВІДНО МЕТОДИКИ ВІДНОВЛЕННЯ АВТОБРОНЕТАНКОВОЇ ТЕХНІКИ ПІД ЧАС ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

Головною умовою для успішного ведення бойових дій крім високого морального духу особового складу є підтримання визначеного рівня боєздатності підрозділів за рівнем укомплектованості технічно справної військової техніки. Зрозуміло, що вихід з ладу зразків військової техніки в умовах ведення бойових дій відбувається як від бойових пошкоджень, підготовки особового складу екіпажів так і через експлуатаційно-технічні несправності, що в свою чергу призводить до підвищеної інтенсивності експлуатації зразків в даних умовах. Тому беручи до уваги вищезазначене слід зауважити, що дослідження, які пов'язані з управлінням технічним станом і відновленням військової техніки в умовах ведення бойових дій відіграють важливу роль в умовах сьогодення. Це в першу чергу пов'язано з наявністю досить великої кількості військової техніки в Національній Гвардії України, до якої відносять відповідно всі технічні засоби, які призначені для забезпечення бойових дій, навчання, а також для контролю та випробувань.

Виходячи з цього, в доповіді була розглянута методика відновлення автобронетанкової техніки під час ведення бойових дій Національною гвардією України.

Послідовність прийняття рішення командиром відповідно методики відновлення автобронетанкової техніки під час ведення бойових дій:

- визначаються показники, тобто ймовірності, які характеризують технічний стан військової техніки в умовах ведення бойових дій;
- визначаються інтенсивності і ймовірності переходу військової техніки в стан технічного обслуговування, а також інтенсивності і ймовірності її переходу в стан застосування за призначенням;
- визначаються інтенсивності і ймовірності переходу військової техніки в стан підготовки до застосування;
- визначаються інтенсивності і ймовірності переходу військової техніки в стан відновлення після пошкоджень, а також інтенсивності і ймовірності переходу її із стану підготовки до застосування в стан відновлення після пошкоджень;

– визначаються інтенсивності і ймовірності переходу військової техніки із стану відновлення після пошкоджень в стан застосування за призначенням, а також збільшення інтенсивності і ймовірності переходів від стану відновлення після пошкодження до стану її бойового застосування.

Суть запропонованої методики полягає в тому, що вона за допомогою розрахункових співвідношень з використанням апарату дискретного марківського процесу у вигляді сукупності типових станів системи відновлення враховує можливість визначення оптимальних строків проведення відновлення військової техніки, що не співпадають зі строками її використання за призначенням в умовах ведення бойових дій.

Це дасть змогу розробити на її основі практичні рекомендації щодо підвищення ефективності управління технічним станом військової техніки за рахунок раціонального проектування ремонтно-відновлювальних органів, визначених і обґрунтованих резервів часу на відновлення та підвищення ефективності управління технічним обслуговуванням та відновленням.

УДК 539.3

Яровий Г.Г., ад'юнкт докторантури та ад'юнктури, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Васильєв А.Ю., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник кафедри теорії і систем автоматизованого проектування механізмів і машин, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків);

Ткачук Г.В., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник кафедри «Інформаційні технології і системи колісних та гусеничних машин ім. О.О. Морозова», Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків);

Шталов О.С., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри бронетанкової техніки, Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного (м. Львів)

АНАЛІЗ СТІЙКОСТІ БОЙОВИХ МАШИН НА МІСЦЕВОСТІ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ПОСТРІЛІВ ІЗ ВЛАСНОГО ОЗБРОЄННЯ

Одним із важливих показників, які впливають на спроможності бойових броньованих машин, є стійкість бойових машин при здійсненні пострілів із власного озброєння. Тут слід враховувати, наприклад, і розташування осі цапф малокаліберних автоматичних гармат, якими оснащені їхні бойові модулі, і

Секція 3. Підсекція 3.1 «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

калібр озброєння, який значним чином визначає рівень реактивних сил віддачі при стрільбі, і кути стрільби, з одного боку, відносного власного корпусу машини, а з іншого, – відносно горизонту.

Окрім того, одним із додаткових важливих визначальних чинників є вплив розташування бойової машини на місцевості, що диктує її статичну номінальну просторову орієнтацію. Ще одним важливим чинником, який також раніше не враховувався, є динамічний характер дії реактивних сил віддачі. Дійсно, на відміну від урахування тільки статичних складових діючих на корпус броньованої машини сил, урахування динамічних складових потенційно змінює реакцію системи «бойовий модуль – бронекорпус – система підресорювання – невідресорені елементи – ґрунт» на дію реактивних сил віддачі. Відбувається перерозподіл динамічних реакцій опорних елементів на ґрунті, а відтак – і характеристики стійкості бойової машини.

Для моделювання поведінки означеної динамічної системи із урахуванням перелічених нових чинників на основі рівнянь Лагранжа 2-го роду розроблені математична та чисельна моделі. За допомогою цих моделей виконані відповідні дослідження реакції бойової машини на здійснення пострілів із озброєння бойового модуля.

Підсекція 3.2

«Актуальні проблеми експлуатації та відновлення ракетно-артилерійського озброєння складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

УДК 159.9

Атаманенко І.О., старший викладач кафедри вогневої підготовки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

ОСНОВНИЙ ЕТАП ПРОГРАМИ ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ КУРСАНТІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Грунтовний аналіз спеціальної літератури доводить, що проблема формування психологічної готовності військових є актуальною. Віддаючи належне значному науковому доробку учених, які розкривають теоретико-методичні особливості підготовки військовослужбовців, їх поведінкових реакцій у ході подолання стресу, проблема формування психологічної готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України є недостатньо вивченою і потребує висвітлення з боку застосування озброєння у ході навчання та виконання службово-бойових завдань.

Для вирішення поставних завдань нами була розроблена програма формування психологічної готовності курсантів НГУ до застосування вогнепальної зброї у професійній діяльності.

Реалізація програми передбачає проведення більшої частини навчальних занять безпосередньо на полігоні, в процесі занять з тактико-спеціальної і вогневої підготовки. Для цього керівник заняття повинен мати необхідні міжпредметні знання і навички. Виходячи із завдань, що вирішуються під час формування психологічної готовності у курсантів НГУ до застосування вогнепальної зброї, було визначено три етапи програми: мотиваційний, основний, відновлювальний

Основний етап починається після оволодіння курсантами прийомами психічної саморегуляції. Цей етап передбачає закріплення умінь і навичок отриманих на першому етапі, вдосконалення стану передситуативної готовності, оптимального бойового стану і переходу з одного стану в інший,

відпрацювання стратегії дій в умовах впливу психотравмуючих факторів службово-бойової діяльності.

На цьому етапі вирішуються такі завдання:

- навчити курсантів відтворювати стан передситуативної готовності до емоційно напружений умов застосування вогнепальної зброї;
- удосконалити навичку довільної саморегуляції емоційних станів, ідеомоторних уявлень про майбутнє застосування вогнепальної зброї в екстремальних ситуаціях;
- відпрацювати стратегію застосування вогнепальної зброї в умовах виконання СБЗ.

Цей етап починається з удосконалення у курсантів навичок довільної саморегуляції емоційних станів, ідеомоторних уявлень про майбутнє застосування вогнепальної зброї в умовах бою.

Особлива роль на цьому етапі приділяється моделюванню психотравмуючих факторів і відпрацьовуванню тактики дій у стресових ситуаціях. Для відтворення на заняттях стрес-факторів СБЗ у своїй практичній роботі викладачі повинні використовувати різні прийоми моделювання стрес-факторів екстремальних ситуацій, такі як: а) зорові, слухові, тактильні; б) словесно-знакові, наочні, комп'ютерні, тренажерні, імітаційні, бойові.

Також важливо використовувати аудіо записи зі звуками людей, пострілами, сиренами, шуму міської обстановки, що відтворюють реальні умови СБЗ працівників НГУ. Моделювання реальних умов застосування вогнепальної зброї повинно здійснюватися в кілька етапів. На першому етапі створюється позитивна мотиваційна обстановка на проведені заняття. Під мотиваційною установкою ми розуміємо схильність курсантів діяти визначеним, необхідним для досягнення мети заняття, способом. Мається на увазі бажання курсантів навчатися, розуміння ними цілей і змісту заняття. Крім цього, у ході підготовчої частини створюється настановний емоційний фон, що сприяє появі стану психічної напруженості у процесі заняття. Прийоми створення мотиваційної установки розрізняються в залежності від того, які психологічні фактори навчально-бойової діяльності планується моделювати на занятті.

Для того щоб точно й детально змоделювати фактор небезпеки в ході наступних занять, необхідно застосовувати методичні прийоми, що створюють відповідне емоційне середовище діяльності:

1. Перед проведенням заняття треба навести приклади випадків службово-бойової діяльності працівників НГУ, в яких низька психологічна готовність до застосування зброї, що привела до травматизму або загибелі;

приклади рішучого й правочинного застосування зброї працівниками в практичній діяльності – як показник високої психологічної готовності, що призвело до ефективності виконання бойового завдання.

2. Підвищити інтерес курсантів до наступного заняття через ретельну його підготовку, детальний інструктаж, різке підвищення вимогливості до них за виконання наказів, пов'язаних з організацією і дотриманням правил безпеки. Інструктаж перед заняттям повинен значно відрізнятися від усіх інших подібних заходів.

Після того, як в курсантів закріпиться мотиваційна установка, здійснюється перехід до основної частини, у ході якої моделюються стрес-фактори обстановки і виконуються вправи з використанням зброї.

УДК 355.02

Афанасьєв В.В., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри ракетно-артилерійського озброєння, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕОБХІДНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ СТРІЛЬБИ З ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

Розглянутий метод прогнозування ефективності стрільби зі стрілецької зброї з урахуванням точності виготовлення елементів спорядження боєприпасів. Показана можливість підвищення ефективності стрільби за рахунок звуження допусків на виготовлення елементів спорядження боєприпасів.

Ефективність стрільби з вогнепальної зброї у значному залежить від патронів що застосовуються, тому дослідження впливу точності виготовлення елементів спорядження боєприпасів на ефективність стрільби є важливою прикладною задачею.

Для визначення ефективності стрільби звичайно використовують емпіричні методи, тобто у визначених умовах здійснюються практичні стрільби, результати яких обробляються та аналізуються. Наряду з перевагами ці методи мають деякі недоліки, пов'язані з неможливістю або складністю урахування низки факторів: нестабільності бою зброї, якості приведення зброї до нормального бою, похибок у визначенні температури повітря та заряду, швидкості вітру, наведення зброї у ціль та деяких інших. Крім того для проведення натурного експерименту неможливе без попереднього

виготовлення боєприпасів з необхідними параметрами, що потребує матеріальних затрат.

Іншим шляхом вирішення цього завдання є використання математичного моделювання та проведення математичного експерименту з послідуною перевіркою його результатів експериментальним методом.

Для розрахунку ефективності стрільби проведено математичне модулювання балістичних процесів в ствольних системах:

1. Модель руху кулі по каналу ствола зброї, яка дозволяє вирішити пряму задачу внутрішньої балістики відносно дульної швидкості кулі: необхідні вихідні дані задаються, як масиви з визначеними математичними очікуваннями, дисперсіями та межами допустимих значень. На виході моделі отримується масив значень дульної швидкості кулі, яка є однією з вхідних величин для рішення основної задачі зовнішньої балістики.

2. Модель руху кулі у просторі після втрати зв'язку зі стволом (рішення основної задачі зовнішньої балістики). На виході моделі отримуємо масив координат u_i точок влучень у ціль, які є вхідними величинами для блоку розрахунку показників ефективності стрільби.

3. Модель ефективності стрільби, яка дозволяє розрахувати параметри розсіювання влучень куль у площину цілі та визначити показники ефективності стрільби: ймовірність влучення у ціль P , ймовірність поразки цілі W , середню очікувану кількість патронів, яка необхідна для поразки цілі N , середній очікуваний час, який необхідний для поразки цілі T .

Проведені розрахунки для чотирьох типів патронів показують, що корекція допусків на виготовлення елементів спорядження боєприпасів дає можливість підвищити ефективність стрільби на 25 – 30%.

За допомогою проведеного математичного модулювання балістичних процесів була визначена оптимізація допусків на виготовлення елементів спорядження боєприпасів за умов заданої ефективності стрільби та мінімальних затрат на їх виробництво.

УДК 389.002.08

Барвінок Р.Д., старший науковий співробітник, старший інженер-випробувач, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси), підполковник;

Стригун В.В., старший науковий співробітник, старший інженер-випробувач, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси), підполковник;

Братко В.В., науковий співробітник, інженер-випробувач, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси), підполковник;

Рижков О.В., начальник науково-дослідної лабораторії супутникових навігаційних систем вимірювань та їх випробувань, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси), підполковник

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ДОПЛЕРІВСЬКОЇ РАДАРНОЇ СИСТЕМИ MFTR-2100/40 ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ВИПРОБУВАНЬ РАКЕТНО-АРТИЛЕРІЙСЬКОГО ОЗБРОЄННЯ

В умовах повномасштабного вторгнення російських військ в Україну постає нагальна необхідність якісного і швидкого проведення випробувань широкої номенклатури іноземних та модернізованих зразків озброєння та військової техніки (ОВТ), в тому числі і за допомогою сучасних радарних систем вимірювань.

Відсутність рекомендацій, які враховують чіткі вимоги до застосування радарних систем траєкторних вимірювань під час погіршення погодних умов в районі проведення випробувань, за певних обставин, не дозволяють отримати очікувані результати, що призводить до проведення повторних випробувань та вимагає додаткових ресурсів.

Проаналізовано пропозиції до типових методик застосування доплерівської радарної системи (ДРС) MFTR-2100/40, пропозиції до типових методик траєкторних вимірювань з використанням ДРС при проведенні випробувань (ОВТ), можливості проведення зовнішньо траєкторних вимірювань параметрів рухомих об'єктів, рекомендації щодо застосування ДРС MFTR-2100/40.

Зазначене вище підтверджує актуальність досліджень, направлених на підвищення якості проведення випробувань за допомогою розробки комплексу рекомендацій, які повинні враховувати особливості застосування ДРС MFTR-2100/40 під час погіршення погодних умов при проведенні випробувань ракетно-артилерійського озброєння (РАО).

Протягом останніх чотирьох років авторами проводились вимірювання траєкторних параметрів зразків боєприпасів до стрілецького, артилерійського озброєння, мінометів та ракет за допомогою ДРС, що дало змогу отримати і напрацювати певний обсяг траєкторної інформації.

MFTR–2100/40 є мультичастотною доплерівською радарною системою, безперервного випромінювання і ґрунтується на системі азимутально-вертикального супроводу об'єкту. Телевізійна та інфрачервона камери закріплені на приймальній антені, паралельно напрямку випромінювання. Принцип роботи, щодо визначення параметрів руху об'єктів вимірювань траєкторії в межах променю з подальшим розрахунком результатів вимірювань спеціальним програмним забезпеченням.

Доплерівська швидкість розраховується та потрапляє до цифрового сигнального процесора, де формується розгортка спектру у часі. Після створення чергового миттєвого спектру, запускається алгоритм автоматичного пошуку треку швидкості, який визначає наявність точок зі співвідношенням сигнал/шум вище межі. Отримані точки перевіряються на узгодженість з попередніми вимірами і зав'язуються у трек та визначається миттєва частота прийнятого сигналу. Трек, який система вважає основним і відображається у ході супроводження.

В результаті проведених досліджень запропоновано комплекс рекомендацій по застосуванню радарної системи в різних погодних умовах з метою гарантованого отримання інформації про параметрів руху об'єкту під час проведення, як одиночного експерименту, так і серії пусків (залпу) для врахування під час бойової підготовки стрільби артилерії і проведення випробувань ракетно-артилерійського озброєння.

УДК 355.014: 623.522

Баулін Д.С., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник науково-дослідного центру, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Горелишев С.А., кандидат технічних наук, доцент, провідний науковий співробітник науково-дослідного центру, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ПЕРІОДИ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ НІТРОЦЕЛЮЛОЗНИХ ПОРОХОВИХ ЗАРЯДІВ ТА ДОЦІЛЬНІ ТЕРМІНИ ЇХ РЕГЕНЕРАЦІЇ

Порохові заряди до ствольних систем є хімічно нестійкою сполукою. Їх фізико-хімічні властивості безперервно змінюються з часом. Цей процес

посилюється тим фактом, що з часом втрачаючи щільність, енергетичну цінність як паливо, порохи набувають бризантних властивостей і ймовірність мимовільного вибуху безперервно зростає.

Виникає комплексна проблема оцінки стану зарядів, яка пов'язана з відсутністю у державі надійної системи моніторингу стану порохових зарядів боєприпасів, розроблення технології їх регенерації, утилізації та можливості застосування за призначенням. Перша з наведених проблем є ключовою, оскільки саме від її результатів залежить подальше продовження життєвого циклу боєприпасів.

У доступних джерелах, присвячених експлуатації боєприпасів, є дані про вплив характеристик порохів на балістичні характеристики та матеріальну частину озброєння. Однак даних про регенерацію та відновлення властивостей порохів у літературі не виявлено. Очевидно, це пов'язано з тим, що не допускалося тривале зберігання боєприпасів шляхом їхньої планової ротації у визначені терміни. Але, навіть у збройних силах розвинених країн (США, Німеччина, Великобританія, Франція) є досить великі запаси боєприпасів, які вимагають певних дій, пов'язаних з їхньою утилізацією чи регенерацією, оскільки терміни їх зберігання дуже великі.

У зв'язку з цим метою доповіді є визначення найбільш доцільних термінів відновлення властивостей нітроцелюлозних порохів тривалих термінів зберігання для отримання найкращого ефекту.

Відомо, що величина початкової швидкості снаряда зменшується з часом за певною залежністю. Показано періоди експлуатації боєприпасів: гарантійний та період деградації порохового заряду, протягом якого балістичні та енергетичні характеристики знаходяться в межах норми.

Зменшення початкової швидкості на величину 5% від табличних даних знаходиться в діапазоні можливого застосування боєприпасів, коли зміна V_0 коригується прицільними пристосуваннями і установками для стрільби. Можна уявити цей період як гарантійний, у якому балістичні характеристики боєприпасів перебувають у встановлених межах.

Після цього настає період доцільних термінів регенерації порохових зарядів. Саме в цьому періоді найбільше доцільно проводити відновлення характеристик нітроцелюлозних порохів.

Як зазначалося раніше, у процесі регенерації маса порохового заряду збільшується на 3% шляхом насичення нітроцелюлози воднем. На скільки збільшиться початкова швидкість снаряда однозначно відповісти неможливо, оскільки це залежить від умов виробництва та експлуатації порохового заряду і

буде різним для кожної партії боєприпасів. Але відомо, що ефект збільшення маси заряду, а звідси і збільшення початкової швидкості, існує.

Представлений випадок регенерації порохового заряду в момент погіршення його характеристик на 5%, тобто на межі експлуатації. Саме в цей момент пропонується проведення регенерації, оскільки в цей період часу передбачається отримати максимальний ефект.

Показаний термін експлуатації боєприпасів, після якого регенерація не доцільна, оскільки її ефект не відновить характеристики порохового заряду до рівня 5%-го зниження початкової швидкості і, відповідно, буде неефективною.

Аналізуючи результати дослідження, використовуючи модель експлуатації боєприпасів, у життєвому циклі порохових зарядів вперше запропоновано застосувати період після регенерації, що дає змогу визначити час доцільного відновлення характеристик порохів. Він трохи коливатиметься для різних партій порохів, але, з достатньою ймовірністю, його тимчасові рамки можна визначити в 25-27 років.

Прогнозована можливість технологічно довести ефект від регенерації до 5%. Це відповідає відновленню властивостей на рівень гарантійної експлуатації і її продовження вдвічі.

Висновки. Проблема нітроцелюлозних порохів тривалих термінів зберігання є комплексною і полягає в невідповідності стану розвитку існуючої теоретико-експериментальної бази визначення та підвищення їх енергетичних характеристик. Показано принципову можливість відновлення балістичних та енергетичних характеристик нітроцелюлозних порохів шляхом обробки їх перекисом водню. У життєвому циклі нітроцелюлозних порохових зарядів вперше запропоновано застосувати період після регенерації для визначення подальших умов їх експлуатації.

УДК 355.5

Белевцов О.С., заступник начальника курсу № 2 факультет логістики по роботі з особовим складом, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), майор

РОЗРОБКА РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ПІДРОЗДІЛАМИ НГУ ОЗБРОЄННЯ КРАЇН ЧЛЕНІВ НАТО

Проведений аналіз застосування підрозділами НГУ озброєння країн членів НАТО, показав що:

Секція 3. Підсекція 3.2. «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення ракетно-артилерійського озброєння складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

- Національна гвардія України є наймолодшим військовим формуванням держави потребує особливої вимоги з боку суспільства, у контексті впровадження парламентського та демократичного цивільного контролю;
- співпраця з НАТО вимагає високі вимоги до озброєння та техніки, що дозволяє забезпечити взаємну сумісність та ефективність при спільних операціях;
- перспективи на майбутнє, де сумісна діяльність призводить до зміцнення міжнародного порядку та миру;
- аналіз фактичних і потенційних загроз, що дозволяє визначити потреб у різних видів озброєння та військової техніки;
- закупівля, постачання, технічне обслуговування, а також моніторинг та аналіз ефективності;
- обмін між країнами НАТО розвідувальною та військовою інформацією з метою забезпечення повної картини безпекового середовища;
- розвиток та стандартизація, що забезпечує єдність у використанні різних видів зброї та амуніції між країнами НАТО;
- аспекти розвитку озброєння з новітніми технологіями дозволяє досягти підвищення ефективності в бойових умовах;
- високий рівень гнучкості та мобільності військової техніки;
- захист національної безпеки – мати доступ до сучасного озброєння та військової техніки допомагає зміцнити обороноздатність;
- вплив на використання озброєння країн – членів НАТО в НГУ включають заохочення співробітництва України з країнами альянсу;
- слід активно впроваджувати програми оновлення та модернізації військового обладнання;
- у великих конфліктах важливою є координація та інтеграція військових сил;
- існуючі стратегії, тактики, технології та взаємодії підрозділів з іншими складовими системами оборони;
- координоване та ефективне використання озброєння НАТО підрозділами НГУ;
- визначення пріоритетів озброєння для гнучкого та адаптованого до різноманітних обставин при виконанні бойових завдань.

За результатами проведеного аналізу можна зробити висновки, що розробка рекомендацій щодо застосування підрозділами НГУ озброєння країн членів НАТО може сприяти зміцненню обороноздатності та підвищенню його реакційної здатності перед викликами, що виникають на міжнародній арені.

УДК 623.522

Белашов Ю.О., кандидат технічних наук, доцент кафедри вогневої підготовки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник;

Острижний О.В., старший викладач кафедри вогневої підготовки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

АНАЛІЗ ФАКТОРІВ ВНУТРІШНЬОЇ БАЛІСТИКИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА РЕСУРС СТВОЛА

Надійність зброї забезпечує впевненість при використанні її в різних умовах. Причому, безвідмовність дії механізмів стрілецької зброї повинна забезпечуватися в будь-яких умовах її використання, як при нормальних умовах стрільби, так і при несприятливих.

При масовому виготовленні зброї особливе значення в даний час набуває проблема його живучості, зокрема - живучості ствола, як основного елемента, що забезпечує балістичні властивості боєприпасу. Питання про живучість стволів є надзвичайно важливим, так як в даний час ствол має відносно низький ресурс у порівнянні з іншими частинами зброї.

Основними причинами, що викликають знос нарізних стволів, є: максимальний тиск і температура порохових газів у стволі; тиск кулі на бічну грань нарізу; тертя об поверхню каналу при русі кулі по нарізу.

На процес зношування поверхні каналу ствола впливає велика кількість чинників: конструктивних, технологічних, балістичних, експлуатаційних. З ростом зношування погіршуються балістичні якості ствола і, як наслідок, спостерігається зниження початкової швидкості кулі, збільшується розсіювання, що призводить до збільшення кількості боєприпасів, необхідних для виконання вогневої задачі.

Розпал каналу ствола являє собою складний процес, що не вивчений ще в повному обсязі. Спеціальні дослідження і досвід експлуатації різноманітних видів ствольних систем показують, що на розпал каналу ствола впливає ряд факторів: калібр ствола і його балістичні показники, конструкція і матеріал ствола, стан порохового заряду. Підвищення швидкості кулі і тиску порохових газів підсилюють розпал. Для пояснення механізму розпалу низкою дослідників запропоновано кілька гіпотез:

- гіпотеза термічної дії порохових газів (дана гіпотеза виходить з того, що розпал каналу ствола обумовлений, головним чином, тепловим впливом порохових газів на матеріал ствола);

- гіпотеза механічної дії потоку порохових газів (у цій гіпотезі визнається, що вирішальним фактором розпаду є механічна газодинамічна дія порохових газів, причому суттєве значення надається вихриватому руху газів. Вихроутворенню сприяє зміна перерізу каналу при переході від камори до нарізної частини і наявність нарізів);

- гіпотеза хімічної дії порохових газів (у даній гіпотезі визнається, що вирішальним фактором розпаду є зміна механічних властивостей металу за рахунок хімічного впливу порохових газів на метал).

При цьому у всіх гіпотезах зазначаються тиск порохових газів і швидкість горіння порохового заряду, які безпосередньо залежать від стану порохового заряду.

З досвіду зберігання боєприпасів можна судити, що їх чутливість до зовнішніх впливів з часом підвищується, що пов'язано зі зміною властивостей порохових зарядів, якими споряджені боєприпаси. Незважаючи на лакофарбові покриття поверхонь корпусів, що стикаються з зарядом, з плином часу можуть відбуватися взаємодія порохів з матеріалом корпусу боєприпасів і утворення більш чутливих у порівнянні з вихідним зарядом з'єднань, що підвищує небезпеку подальшого зберігання боєприпасів.

Зміна фізико-хімічних властивостей порохових зарядів у процесі зберігання суттєво впливає на показники параметрів внутрішньої балістики під час пострілу.

УДК 623.44

Біленко О.І., доктор технічних наук, професор, головний науковий співробітник науково-дослідного центру, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Гоца Р.В., начальник групи запобігання і профілактики кримінальних та інших правопорушень Вінницького зонального відділу Військової служби правопорядку (м. Вінниця), старший лейтенант

ПОКАЗНИКИ АКУСТИЧНОЇ ПРИХОВАНOSTІ ВИКОНАННЯ ВОГНЕВОГО ЗАВДАННЯ

Деякі вогневі завдання (ВЗ) потребують прихованого виконання, зокрема прихованості акустичної. Так, наприклад при виконанні завдань силами спеціальних операцій акустична прихованість виконання ВЗ (АПВВЗ) дозволяє знищити чатових, спостерігачів тощо за умови, що основні сили противника не

отримають негайної інформації про напад або проникнення зазначених сил на заборонену територію. При цьому у доступній літературі наводяться показники та критерії АПВВЗ, значення яких мають бути відправними пунктами у процесах формування вимог до малошумної зброї та обґрунтованого вибору зразків такої зброї з числа доступних. Під АПВЗЗ будемо розуміти характеристику вогневого завдання, яка визначає можливість здійснити його таємно, не виявляючи себе звуковими ознаками. Вказану можливість слід характеризувати певними показниками, які можуть бути як детермінованими, так і ймовірнісними. Більш простими представляються детерміновані показники, тому розглянуто така можливість.

Дослідження свідчать, що АПВВЗ залежить від низки параметрів процесу ВВЗ, основними з яких є такі: характеристики звукового поля, яке утворюється внаслідок пострілу зі зброї, характеристики звукових полів шумів, що маскують (звукових маскерів) та відстань від стрільця до цілі. Зазначені звукові поля достатньо повно можна описати за допомогою звукових тисків (рівнів звукового тиску) та частотних характеристик відповідних шумів. Частотні характеристики пострілу для однотипних зброї та пристрою зниження рівня шуму пострілу є відносно сталими, тому надалі не розглядатимуться.

Залежність акустичної прихованості від декількох параметрів призводить до необхідності використання у якості показника АПВВЗ деякої функції $F_{АП} = f(p, p_M, X)$ або $F_{АП} = f(L, L_M, X)$, де p – ефективне значення звукового тиску шуму пострілу в точці розташування стрільця; p_M – ефективне значення звукового тиску шуму маскера в точці розташування цілі; L – рівень звукового тиску шуму пострілу в точці розташування стрільця; L_M – рівень звукового тиску шуму маскера в точці розташування цілі; X – відстань від стрільця до цілі. Сполучення значень p , p_M та X (або L , L_M та) визначатиме, чи реалізується можливість здійснити ВЗ приховано. Якщо на відстані X значення p не перевищує граничного рівня чутності людини p_0 , то рівень звукового тиску шуму пострілу дорівнює нулю і шум не буде чутним навіть у повній тиші. На практиці у будь-яких умовах існують сторонні шуми, які відіграють роль звукових маскерів. У такому разі шуми, які мають значення p нижче за p_M також не будуть чутні. Величини p та L є функцією відстані від джерела шуму, тому відстань X також є важливою для АПВВЗ. Отже, підвищення значень p або L негативно відбиватиметься на АПВВЗ, а підвищення значень p_M (або L_M) та X – навпаки позитивно. Співвідношення між зазначеними величинами можна описати виразом: $L = 20 \lg(p_1 \cdot X_1) / (p_M \cdot X)$, де X_1 – деяка відстань, на якій вимірювався звуковий тиск (значення звукового тиску відомо); p_1 – ефективне значення звукового тиску шуму пострілу на відстані X_1 .

Запропоновані трьохфакторні залежності можуть бути використані в якості показників АПВВЗ. В якості критеріїв АПВВЗ можна запропонувати прості граничні критерії $p \leq p_M$ та $L \leq L_M$ які мають використовуватися у комплексі з запропонованими показниками відповідно.

Проте, експериментально встановлено, що навіть за однакових умов при стрільбі з однієї зброї та з незмінної відстані сприйняття шуму пострілу різними особами може дещо відрізнятись. Це пояснюється як відмінностями гостроти слуху окремих респондентів, що залучались до емпіричних досліджень, так і складною психофізичною природою сприйняття та інтерпретації звуку людиною. Отже, можна зробити висновок, що АПВВЗ має ймовірнісну природу і її доцільно характеризувати ймовірнісними показниками. В якості такого показника пропонується ймовірність не виявлення противником факту застосування зброї $P_{нев} = (1 - P_e)^n$, де P_e – ймовірність виявлення противником факту застосування зброї; n – кількість здійснених зі зброї пострілів. У якості критерію оцінювання АПВВЗ можна застосувати простий граничний критерій $P_{нев} \geq P_{нев\ min}$, де $P_{нев\ min}$ – мінімально допустима ймовірність не виявлення противником факту застосування зброї.

Таким чином, розроблено показники акустичної прихованості виконання вогневого завдання та відповідні критерії. При застосуванні зброї по цілям, що розташовані поблизу поверхні землі доцільно користуватися ймовірнісним показником та відповідним критерієм. В умовах, коли впливом поверхонь та об'єктів на шляху розповсюдження звуку можна зневажити (наприклад при стрільбі по цілях, що розташовані в будівлях на достатній висоті або за необхідності звукового маскування від летальних розвідувальних апаратів) більш зручними представляються детерміновані показники та критерії АПВВЗ.

Перевага детермінованих показників полягає в можливості прогнозу характеристик звукового поля та АПВВЗ аналітичними методами на основі даних про фізичні параметри атмосфери. Для використання ж ймовірнісного показника необхідно мати емпіричну залежність $P_e(L, L_M, X)$, яка для кожного зразка зброї буде унікальною. Проте, наявність зазначеної залежності дозволяє зробити більш достовірні прогнози $P_{нев}$, що пояснюється врахуванням залежністю $P_e(L, L_M, X)$ особливостей сприйняття та інтерпретації людиною звуків, зокрема шуму пострілу.

УДК: 629.435

Бірюров І.Ю., доктор технічних наук, професор, професор кафедри ракетно-артилерійського озброєння, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

КОРОТКОСТРОКОВИЙ ПРОГНОЗ ПОЖЕЖІ ДЛЯ ОБ'ЄКТУ ОЗБРОЄННЯ НА ОСНОВІ РЕКУРЕНТНОСТІ ПРИРОЩЕНЬ СТАНУ ПОВІТРЯНОГО СЕРЕДОВИЩА І МОДЕЛІ БРАУНА

Розглянуто можливості параметризації моделі Брауна нульового порядку для прогнозування пожежі в приміщенні (об'єкті) для зберігання озброєння на основі поточної міри рекурентності природних стану повітряного середовища. Ключовим для параметричної моделі прогнозування Брауна нульового порядку є вибір параметра згладжування, який характеризує адаптивність прогнозу до поточної міри рекурентності природних стану повітряного середовища. Показано, що для ефективного короткострокового прогнозу пожежі в приміщенні параметр моделі Брауна повинен обиратися з позамежної множини. Позамежна множина для параметра моделі Брауна є областю ефективного прогнозування пожежі на основі міри поточної рекурентності природних стану повітряного середовища в приміщеннях.

Досліджено помилки прогнозу пожежі на основі параметризованої моделі Брауна нульового порядку в разі класичної і позамежної множини для параметрів моделі на прикладі загорання різних матеріалів в лабораторній камері. В якості кількісних показників якості прогнозу досліджуються експоненціальні згладжені з параметром 0,4 абсолютні і середні помилки прогнозу.

Встановлено, що для спирту величина згладженої абсолютної і середньої помилки прогнозу для класичного параметра згладжування на інтервалі відсутності загорання, не перевищує 20%. При цьому для позамежного випадку забезпечується величина зазначених помилок прогнозу в середньому на порядок менша. Аналогічні співвідношення для помилок прогнозу зберігаються при підпалі паперу, деревини і текстилю. Однак для перехідної зони, яка відповідає моментам підпалу матеріалів, спостерігається різке зменшення величини поточної міри рекурентності природних стану повітряного середовища в камері.

Також встановлено, наприклад, що для цієї зони величина згладженої абсолютної помилки прогнозу для спирту становить близько 2% при виборі параметра моделі з класичної множини. При цьому в разі вибору параметра моделі з позамежної множини помилка прогнозу становить близько 0,2%.

Отримані результати в цілому свідчать про суттєві переваги використання для прогнозу пожежі в приміщеннях (об'єктах) для зберігання озброєння параметричної моделі Брауна нульового порядку з параметрами з позамежної множини. Представлені дані є необхідними для розробки нових систем раннього попередження про пожежу в приміщеннях та об'єктах зберігання озброєння.

УДК 623.546

Бондаренко С.В., кандидат технічних наук, доцент, докторант, Національна академія сухопутних військ (м. Львів), підполковник;

Сергєєв О.С., доктор філософії, заступник начальника інституту, Військовий інститут танкових військ Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків), полковник;

Косовцов Ю.М., провідний науковий співробітник науково-дослідного відділу (підготовки військ) Наукового центру Сухопутних військ, Національна академія сухопутних військ (м. Львів)

ОЦІНКА ВПЛИВУ ПОЛЯРНОГО ТА ЕКВАТОРІАЛЬНОГО ДЕМПФУЮЧИХ МОМЕНТІВ НА ДАЛЬНІСТЬ ПОЛЬОТУ СНАРЯДА

Рух снаряда навколо центру мас (ц.м.) обумовлюється системою моментів, що діють на снаряд. Вектор моменту сил опору повітря може бути представлений як векторна сума складових – перекидального (стабілізуючого) та демпфуючого моментів. Перекидальний момент – ОМ (Overturning Moment) утворюється в наслідок того, що вектор повної аеродинамічної сили прикладається не до ц.м. снаряда, а на деякій відстані по вісі снаряда від ц.м. Демпфуючий момент виникає завжди при русі снаряда навколо ц.м. в повітрі (в'язкому середовищі), та поділяється на дві складові: полярний демпфуючий момент – SDM (Spin Damping Moment) та екваторіальний демпфуючий момент – PDM (Pitch Damping Moment); назви моментів прийняті відповідно до STANAG 4355 (Edition 3).

SDM створює від'ємне кутове прискорення обертання снаряда навколо його повздовжньої вісі. Природа цього моменту – сили тертя, що утворюються на поверхні снаряда при його обертанні. Вектор цього моменту знаходиться на повздовжній вісі снаряда та має напрямок протилежний вектору кутової швидкості власного обертання снаряда. SDM створює від'ємне кутове прискорення обертання снаряда навколо його повздовжньої вісі, протидіє обертанням снаряда та завжди зменшує швидкість його власного обертання.

PDM намагається погасити коливальний рух вісі снаряда. Він має більш складну природу, у порівнянні з SDM, так як в його утворенні приймають участь не тільки сили тертя, але й сили тиску (перерозподіл тиску по поверхні снаряда при коливаннях його повздовжньої вісі). Вектор цього моменту знаходиться в екваторіальній площині та має напрямок протилежний швидкості нутаційних коливань снаряда.

Важливим практичним додатком теоретичних положень визначення SDM та PDM, є використання їх для розрахунку траєкторій польоту снарядів, відповідно за міру точності їх визначення, істотно прийняти точність стрільби на дальність, тобто похибка визначення SDM та PDM не повинна перевищувати похибку визначення опорної дальності стрільби артилерійських систем. Експериментальне дослідження SDM та PDM зводиться до дослідження їх аеродинамічних коефіцієнтів при різних співвідношеннях чисел Маха. Варто відмітити, що дослідження аеродинамічних коефіцієнтів ОМ мають тривалу історію, водночас вплив на політ снарядів аеродинамічних коефіцієнтів SDM та PDM вивчений порівняно мало. Так, за даними Балістичної дослідної лабораторії Сполучених Штатів Америки (Ballistic Research Laboratories) кількісні показники, досягнуті при визначенні аеродинамічних коефіцієнтів PDM та SDM, не повною мірою відповідають вимогам до точності їх визначення та не дозволяють забезпечити задану точність стрільби артилерійських систем.

Для оцінки впливу аеродинамічних коефіцієнтів PDM та SDM на дальність польоту снаряда, авторами використаний метод різниць, який полягає в розв'язанні системи диференціальних рівнянь просторового руху снаряда так, щоб змінюючи значення аеродинамічного коефіцієнту, отримувати зміну величини дальності польоту. Проведене чисельне моделювання залежностей дальності польоту 155-мм осколково-фугасного снаряда Assegai M2000 від зміни величини аеродинамічних коефіцієнтів SDM та PDM на 1%. Показано, що аеродинамічний коефіцієнт PDM створює найбільші похибки в дальності на максимальному (швидкість польоту снаряда 944 м/с) та мінімальному заряді (швидкість польоту снаряда 308 м/с), а саме на максимальному заряді похибка досягає 0.01% дальності стрільби (D), на мінімальному заряді – 0.012% D, вплив на проміжних заряді проявляється значно в меншій формі, та не перевищує значення – 0.005% D. Найбільша похибка в дальності польоту снаряда від аеродинамічного коефіцієнту SDM спостерігається на максимальному заряді, відхилення досягає 0.07% D, найменша похибка на мінімальному заряді – 0.0001% D.

Отримані результати надають можливість оцінити потрібну точність визначення аеродинамічних коефіцієнтів PDM та SDM за різних умов стрільби артилерійських систем.

УДК 623.44

Бородін С.В., старший викладач кафедри вогневої підготовки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

ВОГНЕВІ КОМПЛЕКСИ ТА МУЛЬТИМЕДІЙНІ (ІНТЕРАКТИВНІ) ТИРИ

На даний час в Національній гвардії України існує широкий спектр різних стрілецьких тренажерів, що дозволяють проводити навчання з вогневої підготовки, наприклад комплекси типу: інтерактивний тир «Стрілок-8», бойовий стрілецький тир «ІНГУЛ», інтерактивний тир «РУБІН», інтерактивний електронний тир «Т-1» та ін. В залежності від того, як відбувається навчання і яка методика, в подальшому буде залежати результат підготовки стрільця. Методики щодо проведення занять з вогневої підготовки, як зі зразками стрілецької зброї так і із іншими є, але методики використання сучасних вогневих комплексів та стрілецьких тренажерів заслуговують на більш конкретний аналіз.

Класичною основою вогневої майстерності завжди вважалися вміння військовослужбовця тримати зброю, займати правильне положення, здійснювати прицілювання, правильно тримати палець на спусковому гачку й здійснювати спуск та стримувати в момент спуску подих та ін. Передбачалося, що вміння це робити в тиші й спокої тирів забезпечить успіх у будь-якій обстановці. Життя однак, спростувало такий розрахунок. Основам використання зброї й зараз приділяється увага, але лише на початковому етапі підготовки. Відбулося зрушення в навчанні по використанню зброї в умовах, ведення бойових дій - екстремальних.

На підставі аналізу ситуацій застосування зброї військовослужбовцями НГУ можна сформулювати сучасні вимоги до вогневої підготовки стрільця, а саме:

- обмеження часу на стрільбу, що припускає швидке прицілювання та виконання пострілу без прицілювання;
- обмеження видимості при стрільбі (темний час доби, різні перешкоди);
- ведення вогню переважно на коротких дистанціях до 10 метрів;
- різноманітність приготувань до стрільби, тобто веденням вогню з положення стоячи, лежачи, сидячи в автомобілі (бойовій машині) з однієї або двох рук;
- підвищення відповідальності за результативність стрільби (при веденні вогню не повинні постраждати сторонні особи).

Сучасні вогневі комплекси та інтерактивні тири дозволяють створювати мішену обстановку й умови максимально наближені до реальних. Під час занять з вогневої підготовки використовуючи стрілецькі тренажери та комплекси, можливо моделювати раптову появу й переміщення цілей, шуми й звуки, характерні для екстремальної обстановки, відповідний вогонь супротивника. Нерідко вони обладнаються кіноекранами, комп'ютерами, засобами імітації ускладненої обстановки (наприклад, вибухів гранат і мін, пожеж, диму). Активніше стали використовуватися комп'ютерні програми, що передають на екран-мішень комп'ютера зображення противника в заданих ситуаціях.

Для отримання максимально-ефективного результату потрібно використання засобів і прийомів, що навмисно викликають у виконуючих стрільбу високе внутрішнє напруження, що вимагає вміння придушувати хвилювання (можливо й страх), проявляти самовладання, мобілізувати всі сили. Встановлено, що при застосуванні зброї в реальній обстановці високих психологічних і фізичних навантажень у стрільця викликають:

а) моторне гальмування – заціпеніння, зменшення швидкості реакцій на раптові ускладнення обстановки, ослаблення здатності до прийняття раціональної стійки, вибору місця, застосуванню прийомів, що відводять тремтіння рук, ніг, тіла;

б) поява «тунельного» сприйняття навколишнього середовища – звуження широти уваги до небезпечної на думку стріляючого, точки й повного відключення від усього навколишнього, що більш небезпечно, тому що один зі злочинців може зайти збоку й, непомічений, уразити співробітника;

в) виникнення тимчасової глухоти – нездатності чути попередження своїх колег про небезпеку.

Тому потрібно спеціально привчати до використання зброї в умовах підвищених внутрішніх навантажень і справлятися з ними.

Таким чином, ми можемо дійти висновку про те, що на цей час в НГУ існує досить широкий діапазон різноманітних вогневих комплексів та стрілецьких тренажерів. У своїй сукупності вони дозволяють проводити заняття по вогневій підготовці із застосуванням методики моделювання ситуацій відповідній реальній обстановці. Крім того, застосування зазначених пристроїв дозволяє: з однієї сторони підвищити безпеку при проведенні занять, а з іншої - підвищити наочність і активність тих, яких навчаються. Зрозуміло, що застосування в процесі навчання стрільби з бойової зброї сучасних стрілецьких електронних інтерактивних тренажерів, здійснює істотний позитивний вплив на підготовку стрільців до застосування зброї в реальних умовах.

УДК 623.546

Бубенщиков Р.В., ад'юнкт, Національна академія сухопутних військ (м. Львів), підполковник;

Бондаренко С.В., кандидат технічних наук, доцент, докторант, Національна академія сухопутних військ (м. Львів), підполковник;

Косовцов А.Ю., ад'юнкт, Національна академія сухопутних військ (м. Львів), майор;

Грабчак В.І., доктор технічних наук, професор, заступник начальника з наукової роботи, Національна академія сухопутних військ (м. Львів), полковник

РОЗВ'ЯЗОК ОБЕРНЕНОЇ ЗАДАЧІ ВІДНОВЛЕННЯ СИЛИ МАГНУСА

Визначення сили Магнуса, дослідження її впливу на політ снарядів, має тривалу історію та охоплює весь спектр досліджень від натурних випробувань (метод стрільб), випробувань моделей снарядів в аеродинамічних трубах до кінцево-різницевого схем чисельного рішення рівнянь з частковими похідними.

Найбільш точним та надійним методом розрахунку сили Магнуса є балістичний метод, який заснований на проведенні стрільб снарядами на балістичній трасі. Основними його недоліками є необхідність прийняття грубих припущень для отримання розрахункових аналітичних залежностей та можливість їх застосування тільки для вузького класу снарядів та діапазонів польоту. Вагомим недоліком аеродинамічних методів розрахунку сили Магнуса є складність врахування впливу обертання снаряда, прецесійного та нутаційного його руху; виміру локальних кількісних параметрів повітряного потоку як вільного, так і потоку, що обтікає аеродинамічну модель снаряда. Похибки вимірювання сили Магнуса з використанням аеродинамічних труб, перевищують 50 % їх значень. Розгляд теоретико – математичних (чисельних) методів показав, що рух снарядів, у в'язкому теплопровідному неоднорідному середовищі без суттєвих спрощень і допущень не вирішується, при цьому похибки розрахунків складають 30 % і більше.

Водночас, стрімкий розвиток методів чисельного моделювання, обчислювальної техніки та засобів експериментальної зовнішньої балістики дозволив ефективно реалізовувати методи розв'язку обернених задач відновлення сили Магнуса та впроваджувати їх в практику експериментальних досліджень. Теоретичною основою рішення обернених задач є математичні моделі польоту снаряда у тривимірному просторі, що складаються з векторних диференціальних рівнянь динаміки руху абсолютно твердого тіла, які пов'язують основні характеристики руху і конкретні (для даного снаряда)

параметри, що входять до рівняння, – маса, лінійні розміри, моменти інерції, аеродинамічні сили (моменти) тощо. Рух снаряда можна описати однією з трьох ММ, які відрізняються одна від одної в основному рівнем складності і відповідно рівнем адекватності реальному процесу руху снаряда в повітрі, а саме: модель матеріальної точки; модифікована модель матеріальної точки (МММТ); модель руху твердого тіла з шістьма ступенями свободи (6DoF – Six degrees of freedom).

Особливість розв'язку обернених задач, що призводить до визначених труднощів і накладає певні обмеження, полягає в тому, що сила Магнуса не вимірюються безпосередньо в експерименті, а визначається дотичним шляхом на основі аналізу траєкторних вимірювань, які являють собою серії дискретних значень лінійних і кутових координат снаряда і відповідних їм моментів часу, які вимірюються послідовно вздовж балістичної траси. Ця проблема приводить до необхідності розробки нових підходів до побудови стійких алгоритмів, розв'язку некоректних обернених задач, які вимагають системного підходу до відновлення сили Магнуса.

Найбільш повно динаміку польоту снаряда описує ММ руху твердого тіла з шістьма ступенями свободи. В проміжній моделі – МММТ, враховуються всі аеродинамічні сили, орієнтація снаряда характеризується врахуванням кута нутації, а кінетична енергія обертального руху враховується через кутову швидкість снаряда навколо його вісі симетрії. Процес відновлення сили Магнуса на основі МММТ є найменш складний в порівнянні з моделлю 6DoF через меншу кількість коефіцієнтів, що входять до її складу.

Авторами проведений аналіз причин виникнення сили Магнуса та формалізований її опис при польоті снаряда. Представлена МММТ, як ММ польоту снаряда, що рухається в повітрі; в якості складових головного вектора діючих сил враховано складові повної аеродинамічної сили – силу лобового опору, підймальну силу та силу Магнуса. В диференціальних рівняннях МММТ додатково врахований обертальний рух снаряда навколо його вісі симетрії, а також нутаційні коливання снаряда. Розкриті процедури розв'язку оберненої задачі динаміки польоту снаряда щодо відновлення сили Магнуса за даними зовнішньо-траєкторних вимірювань шляхом зведення системи рівнянь МММТ до точної аналітичної залежності розрахунку індивідуальних аеродинамічних коефіцієнтів сили Магнуса. Показано, що отримана аналітична залежність відновлення індивідуальних аеродинамічних коефіцієнтів функціонально залежить виключно від параметрів, що отримуються за даними зовнішньо-траєкторних вимірювань.

УДК 355.541

Бутрик С.М., викладач кафедри вогневої підготовки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

ПРОБЛЕМАТИКА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ В ПІДРОЗДІЛАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Вогнева підготовка у своїй основі полягає у вивченні матеріальної частини зброї, заходів безпеки при звертанні з нею, вивченням прийомів і правил стрільби, тренуванню на тренажерах, відпрацюванню нормативів з вогневої підготовки та виконання вправ стрільб. Ефективність застосування зброї безпосередньо залежить від напрацьованих та відточених до автоматизму навиків, які військовослужбовці отримують на заняттях з вогневої підготовки.

Останнім часом вогнева підготовка військовослужбовців Національної гвардії України зазнає значних змін, під впливом проведення бойових дій на Україні. У зв'язку із цим змінюються й вимоги до використання зброї, а також скорочується час на проведення навчання з новітніми зразками озброєння, які поступають в підрозділи Національної гвардії України. Крім того все більше сучасних зразків стрілецької зброї, як вітчизняного так і закордонного виробництва, з'являються на озброєнні частин та підрозділів Національної гвардії України. Основною вимогою, яка пред'являється до військовослужбовця під час навчання в системі вогневої підготовки є використання зброї в жорстких умовах, наближених до бойових.

Навчально-матеріальна база повинна забезпечувати якісне проведення занять з усіх тем вогневої підготовки, можливість проведення багаторазових тренувань у різних умовах, виключати спрощення й послаблення в навчанні стрільби, забезпечувати ефективне використання навчального часу.

Турбота в створенні необхідної навчально-матеріальної бази з вогневої підготовки, про безупинний її розвиток і удосконалення повинно бути в центрі уваги командирів, штабів, а також інших посадових осіб Національної гвардії України на рівні держави.

Пріоритетним напрямком підготовки військовослужбовців в системі вогневої підготовки, є широке застосування засобів учбово-матеріальної бази та вдосконалення форм і методів навчання з їх використанням. Це обумовлюється, насамперед, по перше, наявністю на озброєнні сучасних зразків зброї. По друге, володіння цим сучасним озброєнням вимагає від особового складу глибоких знань і твердих практичних навичок його експлуатації і бойового застосування.

Необхідну підготовку можна здійснити тільки за умови систематичного проведення занять і тренувань з використанням бойової техніки та зброї.

Підвищити рівень навченості військовослужбовців можливо за допомогою використання сучасних ефективних методичних прийомів, максимально наближуючи навчальну обстановку до реальних умов, не допускаючи спрощень і послаблень, при проведенні стрілецьких тренувань і стрільб, максимально ефективно використовуючи учбово-матеріальну базу для проведення занять з вогневої підготовки, створюючи невідому для тих, кого навчають, мішену обстановку, показуючи цілі в різних варіантах, навчаючи особовий склад самостійному виявленню і поразці різних цілей у найкоротший термін і з найменшою витратою боєприпасів, як правило, з першого пострілу (черги) з дотриманням заходів безпеки та порядку застосування зброї.

УДК 623.421.4

Векленко Ю.А., старший науковий співробітник – старший інженер-випробувач науково-дослідного відділу випробовувань ракетно-артилерійського озброєння науково-дослідного управління випробувань озброєння та військової (спеціальної) техніки Сухопутних військ та окремих родів військ, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси), підполковник;

Філіппенков О.В., доктор філософії, начальник навчально-наукового випробувального полігону високотехнологічного озброєння та військової техніки, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси), полковник

МОДЕЛЮВАННЯ ЙМОВІРНОСТІ СТАНІВ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РАКЕТНО-АРТИЛЕРІЙСЬКОГО ОЗБРОЄННЯ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ МАРШУ

У всіх війнах і збройних конфліктах завжди була нагальною проблема класифікації втрачених або несправних зразків озброєння. Зразки ракетно-артилерійського озброєння, що є у військових частинах Збройних Сил України, експлуатуються відповідно до введеної системи комплексного технічного обслуговування та ремонту, різних видів контролю технічного стану та технічного обслуговування. Перехід Збройних Сил України на стандарти НАТО вимагає, крім іншого, наукових підходів до аналізу та плануванні роботи системи технічного забезпечення.

У рамках проведення заходів по забезпеченню національної безпеки і оборони України, відсічі і стримування збройної агресії, планування технічного забезпечення маршу бойових підрозділів і тактичних груп Збройних Сил України для посилення військ або зосередження в заданому районі є актуальною.

В реальних умовах під час здійснення маршу ракетно-артилерійське озброєння може перебувати у різних технічних станах, які при плануванні маршу необхідно прогнозувати. На основі досвіду про перебування системи технічного забезпечення у основних станах можливо скласти модель для прогнозування ймовірності перебування її у цих станах. Скориставшись моделлю ймовірності станів системи технічного забезпечення маршу ракетно-артилерійського озброєння, є можливість завчасно оцінити вплив тих або інших заходів на організацію технічного забезпечення.

Аналіз досліджень і публікацій показав, що в основі прогнозування будь яких випадкових процесів зручно використовувати графи станів з переходами між ними. Ефективність спеціальних дій розглядається як функція ефективності та визначається шляхом використання детермінованих моделей виконання завдань і деструктивного впливу на об'єкт. При цьому моделі не чутливі до урахування впливу якості забезпечення підрозділів, а також маневрених способів виконання спеціальних завдань на показник ефективності.

Дискретно-неперервна стохастична модель функціонування системи аналізу, узагальнення та впровадження досвіду застосування військ, що ґрунтуються на диференціальних рівняннях першого порядку, які пов'язують умовні ймовірності марківського процесу в різні моменти часу. За її допомогою надано теоретичне узагальнення практичних питань підвищення ефективності підготовки та застосування військ шляхом впровадження системи аналізу узагальнення досвіду застосування військ. Модель системи враховує дев'ять показників функціональності складових системи та надає вектор її стану вісьмома компонентами, що дозволяє відтворити всі можливі варіанти реакції системи та отримати значення показників ефективності її функціонування. Однак вони не використовують, так звані ланчестеровські моделі, що базуються на апараті диференціальних рівнянь для опису динаміки чисельності сил учасників військових конфліктів.

Під час аналізу випадкових процесів з дискретними станами зручно використовувати графи станів. Графа стану геометрично зображує можливі стани системи і її можливі переходи зі стану у стан.

Для прогнозування динаміки системи технічного забезпечення маршу артилерійського дивізіону за основу можливо прийняти модель деякої системи, яка може перебувати у стані з ймовірностями, що залежить від часу, і з часом

може переходити з одного стану до будь-якого іншого під впливом значного числа випадкових факторів. Вважається, що процес системи є марківським (або процесом без наслідків), тобто наступний стан системи залежить тільки від її поточного стану і не залежить від того, яким шляхом вона до цього стану прийшла. Таку систему можна зобразити у вигляді станів і переходів.

Запропонований метод моделювання ймовірності станів системи технічного забезпечення ракетно-артилерійського озброєння на марші може бути використаний як базова основа для дослідження процесу у напрямку наслідку вогневого впливу противника на зниження працездатності самої системи забезпечення маршруту, та відповідно, зміни інтенсивності та ймовірності кожного переходу між станами вже під час маршруту, тим більш, що він добре узгоджується з даними практичного досвіду.

УДК 355 / 359

Вісловух В.А., кандидат юридичних наук, завідувач кафедри оперативної підготовки, Національна академія Служби безпеки України (м. Київ), полковник

РАКЕТНА ПРОГРАМА УКРАЇНИ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ

В сучасному геополітичному контексті ракетні програми національних держав набувають стратегічного значення як засіб забезпечення національної безпеки та впливу на міжнародні відносини. Україна, як держава, яка стикається зі складними викликами у сфері безпеки, внаслідок повномасштабної війни, активно розглядає питання розвитку власної ракетної програми. З метою забезпечення суверенітету, територіальної цілісності та обороноздатності країни, уряд України ініціював проведення досліджень та розробку ракетно-реактивного озброєння на період до 2030 року. Розуміння складних проблем і визначення стратегічних напрямів розвитку ракетної програми України є ключовим завданням для забезпечення національної безпеки та впливу на міжнародну арену.

У липні 2019 року президент визначив завдання щодо розробки Програми ракетно-реактивного озброєння до 2030 року. У рамках цієї програми було завершено дослідні роботи над ключовими проектами «Вільха» та «Нептун». Протягом 2019–2020 років ДККБ «Луч» успішно провів ракетні випробування модернізованої реактивної системи «Вільха-М» зі збільшеною дальністю ураження на полігоні в Одеській області. У квітні 2020 року також відбулися

Секція 3. Підсекція 3.2. «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення ракетно-артилерійського озброєння складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

випробування комплексу крилатих ракет наземного базування «Нептун» на полігоні «Алібей».

У 2021 році в Україні було оголошено намір розвивати власну ракетну програму протягом наступних десяти років з витратами більше ніж 200 мільярдів гривень. Секретар Ради національної безпеки і оборони України, Олексій Данілов, заявив про це під час брифінгу за результатами засідання Ради національної безпеки і оборони України.

Данілов наголосив на необхідності розвитку власної ракетної технології, оскільки Україна не може сподіватися на зовнішні поставки озброєння в умовах загострення геополітичної ситуації. За його словами, країна має всі необхідні ресурси та фахівців для реалізації цієї програми.

У світлі геополітичних та військових викликів, з якими стикається Україна, розвиток та застосування ракетної технології стає ключовим аспектом національної обороноздатності та стратегічної безпеки. Останні події свідчать про успішний прогрес у реалізації ракетної програми, яка має на меті розширення можливостей українських збройних сил.

У контексті поточної воєнної ситуації, де загроза зовнішньої агресії вимагає найвищого ступеня конфіденційності у військових питаннях, державна програма з нарощування виробництва ракет набуває статусу надсекретної інформації. Уряд вживає заходів для забезпечення стратегічної та оперативної конфіденційності щодо цієї програми, оскільки реалізація ракетної політики стає ключовим елементом національної обороноздатності. Такий підхід обумовлений необхідністю захисту військово-технічної інформації від можливого доступу ворожих сил, які можуть використовувати цю інформацію для своїх стратегічних та тактичних цілей. Така стратегія також сприяє збереженню переваги в оборонній сфері та мінімізації ризиків для національної безпеки.

Президент України, Володимир Зеленський, оголосив про успішне застосування далекобійної ракети, здатної до ураження цілей на відстані до 700 кілометрів. Ця заява викликала інтерес у військових аналітиків та експертів, проте конкретні деталі щодо цієї ракети залишаються невідомими. Проте, є припущення, що це може бути нова українська розробка.

Секретар Ради національної безпеки і оборони Олексій Данілов оприлюднив відео запуску ракети, підтверджуючи успішні випробування. Відзначається, що саме цей випуск відображає «далекобійну зброю на 700 км», про яку говорив президент.

Хоча конкретна назва та характеристики ракети залишаються об'єктом спекуляцій, деякі джерела вказують на те, що це може бути модернізований варіант ракети «Нептун». Цей ракетний комплекс був призначений для ураження

Секція 3. Підсекція 3.2. «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення ракетно-артилерійського озброєння складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

морських цілей, але за останні роки над ним велися роботи з модифікації для застосування проти наземних цілей.

Даний контекст прослідковується у заяві президента щодо першого застосування «Нептуну» у бойових умовах, коли він допоміг у знищенні головного корабля Чорноморського флоту РФ. Цей випадок підкреслює значущість українських ракетних технологій у забезпеченні національної обороноздатності.

Згадується також про перехід до отримання більш потужних ракет від західних союзників, що свідчить про стратегічне партнерство та підтримку України в контексті зміцнення оборонних можливостей. Таким чином, ракетна програма України стає важливим елементом стратегії національної безпеки та геополітичної позиції країни.

«Ракета українського виробництва допомогла навести лад в українській акваторії Чорного моря. Це було перше застосування «Нептуну» у бойових умовах, і воно стало історичним», – характеризував цю подію Зеленський.

Також важливо враховувати перехід до отримання більш потужних ракет від західних союзників, що свідчить про стратегічне партнерство та підтримку України в контексті посилення оборонних можливостей. Це підкреслює значення ракетної програми України як ключового елемента стратегії національної безпеки та геополітичної позиції країни.

Отже, Україна, перебуваючи у стані повномасштабної війни та під впливом геополітичних напруг, активно займається розробкою власної ракетної програми як одного з ключових засобів національної оборони та забезпечення стратегічної безпеки.

Цей процес відображає важливість та актуальність розробки та впровадження ракетно-реактивного озброєння для забезпечення ефективного управління оборонним потенціалом країни в умовах постійної загрози. При цьому, розвиток ракетної програми України включає в себе великий обсяг дослідницьких робіт, тестування та вдосконалення технологій, а також стратегічне планування на майбутнє.

Цей процес також відображає важливість інтеграції з міжнародними союзниками та партнерами для обміну досвідом та технологіями, а також для забезпечення колективної безпеки та стабільності у регіоні та у світі в цілому.

УДК 623.44

В'ясков В.М., викладач кафедри ракетно-артилерійського озброєння, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

АКТУАЛЬНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ДРОБОВОЇ ЗБРОЇ ПРИ ВИКОНАННІ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАДАЧ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Застосування дробової зброї у Національній гвардії доцільно також з економічної сторони. Набої до дробової зброї коштують набагато дешевше від вогнепальної. Спрощення забезпечення підрозділів набоями. При використанні дробової зброї у військах, можна впевнено сказати, що забезпечення військ набоями значно покращиться. Так як ціна за набой не велика орган постачання зможе закупати більше набойів до дробової зброї тому забезпечення підрозділів значно покращиться. Більш частіше буде проводитись навчання особового складу яке супроводжується вправами зі стрільби, отже покращиться бойова готовність військ.

Енергія потрібна для враження живої сили в дробовій зброї зберігається на невеликих відстанях. При застосуванні дробової зброї для враження порушника немає певної точки влучення а вражаючі елементи розподіляються по всьому тілу противника, тому зменшується ймовірність його враження, при цьому одночасно зростає ймовірність його зупинення.

Зараз дуже актуальне питання загрози противника. На сході України Національній гвардії довелося протистояти диверсійно-розвідувальним групам. В процесі знищення груп виникла необхідність ведення бойових дій в умовах міста: на обмежених відстанях, з існуванням великої небезпеки поразки невинних громадян. Для ведення такого різновиду дій нашими підрозділами спеціального призначення використовуються пістолети ПМ, АПС, автомати АКС-74, АКС-74У, ручні гранати. Але гладкоствольна зброя саме на цих відстанях нічим не поступається нарізній, навіть перевищує її по таким показникам як ймовірність влучання цілі та зупиняюча дія. При застосуванні дробових патронів один постріл дробом по ефективності може перевершати чергу з пістолета-кулемета.

Саме тому застосування гладкоствольної зброї проти ворожих дронів дуже ефективне. Для знищення ворожих засобів розвідки на невеликій відстані можна використовувати звичайний дробовий набій, але на даний час розробляються спеціальні набой для збільшення дальності враження цілі.

УДК 355.541

Гарбар Є.О., викладач кафедри вогневої підготовки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

ВИКОРИСТАННЯ МІШЕНІ № 23 З ДЕКАРТОВОЮ СИСТЕМОЮ КООРДИНАТ ДЛЯ БІЛЬШ ЯКІСНОГО ТА ШВИДКОГО ПРИВЕДЕННЯ ЗБРОЇ ДО НОРМАЛЬНОГО БОЮ

В умовах сьогодення для усіх військових підрозділів для успішного виконання завдань за призначенням та підтримання достатнього рівня боєготовності підрозділів велике значення має стан зброї, як особистої так і індивідуальної. Одне з важливих питань покращення якісного стану зброї є її нормальний бій, який досягається виконанням заходів, таких як: перевірка бою та приведення зброї до нормального бою, адже саме від правильно та якісно проведених цих заходів залежить успішність виконання завдання та збереження життя та здоров'я військовослужбовців.

Під час вивчення дисциплін «Стрілецька зброя та вогнева підготовка» та «Бойове застосування озброєння», а саме такого питання як: «Перевірка бою та приведення зброї до нормального бою», а також під час перевірки бою чи приведення зброї до нормального бою в бойових умовах у відповідності до наказу командувача Національної гвардії України від 28 жовтня 2016 № 727 «Про затвердження Курсу стрільб зі стрілецької зброї та озброєння бойових машин Національної гвардії України» та настанов зі стрілецької справи має використовуватись пристрілочна мішень, а саме - мішень № 23. У зв'язку зі специфікою питання під час приведення зброї до нормального бою у військовослужбовця має бути певний набір канцелярського приладдя для успішного визначення середньої точки влучення (СТВ) та обчислення потрібних поправок до прицільних пристосувань зброї.

Мета пропозиції і головне її завдання полягає у полегшенні та прискоренні (при цьому зберігаючи можливість проводити заходи в польових умовах і навіть у бойовій обстановці) процесу перевірки зброї, а саме визначення відхилень під час стрільби, визначення СТВ та визначення необхідних відстаней для внесення змін до прицільних пристосувань зброї для її приведення до нормального бою не використовуючи вищезгадане канцелярське приладдя та обчислення, які займають деякий час та потребують наявності в польових умовах зайвих предметів.

Мета досягається через подальше виготовлення мішені № 23 для перевірки бою та приведення стрілецької зброї до нормального бою шляхом накладання на

мішень декартової системи координат з метою швидкого визначення точних відстаней до та від контрольної точки на мішені. Актуальність виробу полягає у тому, що він дозволяє проводити перевірку кучності бою та приведення стрілецької зброї до нормального бою, а також тренування у визначенні СТВ та необхідних поправок без використання обчислень, лінійок та інших допоміжних засобів.

Таким чином, використання запропонованого виробу дозволяє здійснювати всі дії з мішенню значно економлячи час вирахування як СТВ, відстаней до контрольної точки так і розмір визначених поправок для стрілецької зброї.

УДК 623.486

Давидовський Л.С., кандидат технічних наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник, Національний університет оборони України (м. Київ), підполковник;

Бісик С.П., доктор технічних наук, професор, начальник науково-випробувального відділу, Національний університет оборони України (м. Київ), полковник;

Голуб В.А., доктор технічних наук, професор, провідний науковий співробітник, Національний університет оборони України (м. Київ);

Сєдов С.Г., кандидат технічних наук, старший дослідник, начальник науково-дослідного центру, Національний університет оборони України (м. Київ), полковник;

Сірченко Р.С., кандидат військових наук, начальник науково-дослідної лабораторії, Національний університет оборони України (м. Київ), полковник

ПРОБЛЕМИ ВІДНОВЛЕННЯ ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ ІНОЗЕМНОГО ВИРОБНИЦТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

У передвоєнні роки було вжито багато організаційних заходів щодо інтеграції та функціонування системи логістичного забезпечення Збройних Сил України за прикладом країн-членів НАТО. На основі Доктрини НАТО з логістики - STANDART AJP-4 (B) «Allied Joint Doctrine for Logistics», було розроблено Бойовий статут «Логістика Сухопутних військ Збройних Сил України». Проте, через низку об'єктивних і суб'єктивних причин, на момент збройної російської агресії, вимог з організації логістичного забезпечення та закладених в Бойовому статуті базових принципів не було дотримано, що також

Секція 3. Підсекція 3.2. «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення ракетно-артилерійського озброєння складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

обумовлено й масштабами вторгнення. Частково вирішити проблему з забезпеченням потреб в озброєнні та військовій техніці вдалося за рахунок західних систем озброєння, що надходили як матеріально-технічна допомога, проте в частині відновлення зразків іноземного виробництва (західні зразки ОВТ) система логістичного забезпечення отримала додаткове навантаження.

Станом на тепер встановлено наступне:

- відновлення західних зразків ОВТ проводиться не планово, а за технічним станом. Це зумовлено інтенсивністю експлуатації, вогневим впливом противника та відсутністю ремонтної та експлуатаційної документації (відсутні строки, періодичності та норми);

- в залежності від рівня складності ремонт західних зразків ОВТ здійснюється силами екіпажу, силами ремонтно-відновлювальних підрозділів, а також силами ремонтно-відновлювальних органів ЗС України;

- для відновлення західних зразків ОВТ укладено контракти з вітчизняними підприємствами різної форми власності, що мають відповідні для цього виробничі потужності, потенціал та виїзні ремонтні бригади;

- укладено контракти з країнами-партнерами щодо відновлення західних зразків ОВТ;

- є зразки ОВТ, які перебувають на гарантійному обслуговуванні та відновлюються в країнах-партнерах;

- силами ремонтних підрозділів Армії Великої Британії на її території в обсязі ремонту 3-го рівня організовано відновлення зразків ОВТ, що поставлялись до ЗС України Об'єднаним Королівством Великої Британії;

- німецьким концерном «Krauss-Maffei Wegmann» та ремонтними підрозділами Армії США розгорнуто ремонтні хаби в суміжних з Україною країнах для відновлення зразків ОВТ, що поставлені в Україну.

Основні проблеми при відновленні західних зразків ОВТ:

- відсутність постачання ЗІП разом з західними зразками ОВТ. Наприклад, неможливо в короткі терміни усунути підтікання з гідравлічних систем (противідкатні пристрої, підйомні циліндри та ін.), які часто трапляються через інтенсивність застосування у зв'язку з відсутністю розхідних матеріалів та ремкомплектів;

- велике плече евакуації для відновлення західних зразків ОВТ на ремонтних хабах за межами України;

- окремі підприємства країн-партнерів відмовляються поставляти запчастини (комплектуючі, вузли, агрегати) для українських відновлювальних підприємств недержавної форми власності, а погоджуються працювати

Секція 3. Підсекція 3.2. «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення ракетно-артилерійського озброєння складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

виключно з державними підприємствами у зв'язку з цим агрегатний (вузловий) ремонт є неможливим;

- при відновленні західних зразків ОВТ, що обладнані бортовим комп'ютером, є суттєві труднощі через дефіцит або відсутність комп'ютерів для діагностики;

- відсутність спеціалізованих рухомих засобів ремонту (майстерень) та комплектів інструменту, а також спеціальних універсальних пристосувань для демонтажно-монтажних робіт.

З огляду на вищезазначене та наявні проблеми при відновленні західних зразків ОВТ, вважається за доцільне:

- для зменшення плеча евакуації та відновлення номенклатур західних зразків ОВТ, які відновлюються на ремонтних хабах за межами України, створити ремонтний хаб на території України з врахуванням географічного положення (віддаленість від російсько-білоруських кордонів та наближеність до кордонів з країнами-членами НАТО), а також наявності інфраструктури для розміщення виробничих потужностей та кваліфікованого технічного персоналу;

- організувати взаємодію з підприємством-виробником або з ремонтним підприємством відповідних номенклатур західних зразків ОВТ на рівні головних технологів;

- визначити кількість, порядок (черговість), терміни та обсяги стажування особового складу для подальшого відновлення західних зразків ОВТ на ремонтному хабі в Україні;

- визначити потребу у діагностичному, станочному та стендовому обладнанні на кожен вузол, агрегат і систему, стапелях для наварки корпусів, дробеструйках, комплектах спеціальних ключів та пристроїв для відновлення відповідних західних зразків ОВТ;

- отримати технічну, експлуатаційну та ремонтну документацію від розробників (постачальників) для проведення ремонту I-IV рівня, а також конструкторську документацію на те майно, що не виготовляється у країні-донорі відповідних західних зразків ОВТ;

- сформуувати потребу в комплектуючих, запасних частинах, інструментах та приладах, паливо-мастильних матеріалах (марки, обсяги) та налагодити логістичні шляхи їх постачання;

- вирішити питання щодо сертифікації підрозділів ремонтного хабу на території України на проведення ремонтну та відновлення відповідних систем озброєння.

UDC 623.55

Edvins Labunskis, 2nd brigade, 22nd battalion, National guard of Latvia, Major (ret);

Martynov I.V., Associate Professor of the Department of Doctoral Studies and Adjuncts of the National Academy of the National Guard of Ukraine (Kharkiv), Major;

Kushnarev B.O., Lecturer at the Firearms Training Department of the National Academy of the National Guard of Ukraine (Kharkiv), Major

**MODERN METHODS AND FORMS OF FIREARMS TRAINING
AS A KEY FACTOR IN THE FORMATION OF COMBAT-READY
MILITARY PERSONNEL**

To develop the knowledge, skills and abilities of personnel, the structure of fire training should include the study of the following interrelated sections:

- Material part of weapons and rules of their operation: Covers the study of combat weapons and ammunition products, as well as the rules for the safe operation of these weapons;

- Rules of shooting: Includes an introduction to the rules of proper shooting, the use of firearms training, and the fundamentals of marksmanship;

- Actions with weapons and armament (shooting techniques): Training in the basic techniques and actions performed when firing and using weapons;

- Target reconnaissance, acquisition of firing inputs, and targeting: Covers methods for identifying targets, collecting baseline data for accurate shooting, and providing target guidance to shooters;

- Conducting firing: Mastering the skills and tactics of firing, including handling special weapons and identifying units;

- Throwing hand grenades: Learning the techniques of safe and effective hand grenade throwing;

- Fire control: includes training in methods and tactics of fire control during combat operations.

Methods of firearms training define a set of techniques by which knowledge is transmitted and assimilated, skills are formed, and combat and psychological qualities are developed in military personnel. In this context, the following methods are used: verbal and visual method, exercise method, training method, situational and cognitive method, search and creative methods.

The verbal-visual method involves systematic explanation of material, demonstration of objects and actions to acquire new knowledge and form the appropriate imagination. To use this method successfully, you need to have a deep

understanding of the material, follow a set pace, and use different forms of explanation effectively.

The exercise method involves repeatedly performing simple actions to consolidate knowledge and develop skills. Its successful use requires an understanding of the purpose of the exercise and the ability to perform actions in a coordinated manner, following the established sequence.

The training method involves performing complex actions in a certain order to develop the necessary skills. Effective use of this method requires an understanding of the purpose of training and its sequence, as well as the development of correct actions and the speed of their execution.

The situational and cognitive method is focused on the consideration and discussion of real or probable situations in the course of military operations. This method is used to study the experience of using weapons and to develop the skills of military personnel.

The search method is based on the independent search for information to solve problems and gain additional knowledge. Effective use of this method requires defining the scope of tasks, methodological advice, and constant monitoring.

The creative method involves an independent search for ways to solve problem situations and solve tasks using creative approaches. This method is used when testing new weapons and developing new rules and techniques for shooting.

All of these methods are used for effective firearms training, facilitating the transfer and assimilation of the necessary knowledge and skills.

The forms of firearms training are determined by the specifics of military training, the content of the subject, the requirements for personnel training, the organizational and staffing structure of the unit and other factors. They determine the location and structure of the training, the duration of the training, the procedure for managers, instructors and trainees, as well as the use of material and technical resources, weapons and military equipment.

The main forms of firearms training include lectures, seminars, round tables, practical and group classes, instructor-methodical (instructional) classes, demonstration classes, control (test) classes, professional and methodological meetings, fire training, live fire and independent work.

Each form of training involves the use of one main or several additional teaching methods that meet the specifics and goals of a particular class.

УДК 531.567

Іванець М.Г., кандидат технічних наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник – провідний інженер-випробувач науково-дослідного відділу, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси), підполковник;

Куценко В.В., кандидат технічних наук, старший дослідник, начальник науково-дослідного відділу, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси), підполковник;

Артикула А.Г., старший науковий співробітник – старший інженер - випробувач науково-дослідного відділу, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси), підполковник

**ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ БОЙОВИХ ХАРАКТЕРИСТИК
ДОСЛІДНОГО ЗРАЗКА ГРАНАТИ РГД-5У ТА РГД-5 НА ОСНОВІ
ПОЛІГОННИХ ВИПРОБУВАНЬ**

На сьогоднішній день на озброєнні Сухопутних військ Збройних Сил України знаходиться ручна осколкова граната дистанційної дії РГД-5, яка призначена для ураження живої сили противника в ближньому бою, що може застосовуватись як в наступі так і в обороні, на відкритій місцевості та в укриттях.

У зв'язку з веденням бойових дій в Україні внаслідок збройної агресії РФ, кількість таких гранат неухильно скорочується. З метою заміни гранати РГД-5 вітчизняними виробниками розроблено аналог даної гранати, а саме гранату РГД-5У.

Випробування є одним із ефективних способів підтвердження заданих бойових характеристик гранати РГД-5У та її складових частин. Основним способом оцінки характеристик цільового призначення зразків РГД-5У є проведення необхідного числа натурних експериментів з метою проведення порівняльного аналізу характеристик, недоліків та переваг в порівнянні із штатною гранатою РГД-5.

Граната РГД-5 вважається наступальною і радіус суцільного ураження її до 25 метрів. Протипіхотна осколкова ручна граната дистанційної дії, наступальна типу РГД-5 призначена для ураження живої сили противника в ближньому бою, застосовується, як в наступі так і в обороні для ураження живої сили на відкритій місцевості та в укриттях. При вибуховому руйнуванні (фрагментації) стінок оболонки гранати, джерелом вибуху якого є заряд потужної концентрованої

вибухової речовини, утворюється множина дрібних осколків, які розлітаються із швидкостями, які досягають декількох кілометрів за секунду.

Вражаючі властивості мають ті осколки, які можуть вбити або тяжко поранити (вивести з ладу людину), вага яких не менше 2 г, і яким надана певна швидкість. Оптимальні по вазі можна вважати осколки вагою в межах (2-5) г. При вибуху гранати осколки розлітаються рівномірно в просторі на 360 градусів по горизонту і по нормалі. З розвитком вибуху газу дроблять корпус на осколки, які рухаються по фронті ударної хвилі, яка має форму сфери. По мірі збільшення сфери, і відповідно, віддалення осколків від центра вибуху відстань між ними зростає. Доки проміжки між осколками більш менш рівні площі людського тіла, то ймовірність того, що осколок попаде в людину дорівнює 100%. Потім відповідно ймовірність попадання зменшується і зі збільшенням відстані від місця вибуху досягає 0%.

Аналіз осколкового поля гранат РГД-5 та РГД-5У показав, що не наскрізні пробиття щитової мішенної обстановки розподілені по висоті рівномірно, а наскрізні пробиття зосереджені в основному по висоті, яка не перевищує 1 м.

В порівнянні осколковості випробуваних зразків зі штатною гранатою РГД-5 загальна кількість осколків штатного зразка перевищує загальну кількість осколків дослідних зразків. Проте для груп мас 0,15-0,30 г та 0,30-0,50 г кількість осколків першого дослідного зразка РГД-5У перевищує відповідну кількість осколків штатної гранати РГД-5, а у групах мас 0,50-1,0 г та 1,0-3,0 г кількість осколків всіх дослідних зразків значно перевищує відповідну кількість осколків штатної гранати РГД-5.

Порівняльний аналіз бойових характеристик на основі результатів проведених випробувань штатної РГД-5 та дослідних РГД-5У гранат показав, що ймовірність травмування військовослужбовців осколками при наявності засобів індивідуального захисту для штатної та дослідних зразків гранат практично однакові (не менше 0,98), а ймовірність ураження військовослужбовців осколками при наявності засобів індивідуального захисту найбільша для дослідного зразка РГД-5У.

В результаті загального аналізу бойових характеристик, недоліків та переваг дослідного зразка гранати РГД-5У та її аналога РГД-5 на основі полігонних випробувань встановлено, що характеристики дослідних РГД-5У гранат практично не гірші ніж у штатної гранати РГД-5.

УДК 623.412+623.419

Карпенко О.С., ад'юнкт, Центральний науково-дослідний інститут озброєння і військової техніки Збройних Сил України (м. Київ), підполковник;

Адамчук М.Н., кандидат військових наук, доцент, начальник кафедри управління та логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ПРОТИТАНКОВИХ РАКЕТНИХ КОМПЛЕКСІВ

Досвід війн та збройних конфліктів останніх десятиріч свідчить, що сучасні бойові броньовані машини (ББМ), оснащені потужними комплексами озброєння, мають високий рівень захищеності та маневрених можливостей, відіграють ключову роль у збройному протистоянні. Очевидним є факт, що боєздатність будь-якого зразка ББМ може бути забезпечена лише за умови відповідного рівня захищеності, рівень якої постійно підвищується.

Закономірною відповіддю на вдосконалення систем захисту ББМ є розвиток спеціалізованих засобів ураження – протитанкових ракетних комплексів (ПТРК), в конструкції яких на даний час впроваджуються передові технічні рішення. Аналіз тенденцій розвитку ПТРК, таким чином, не втрачає актуальності з огляду на необхідність забезпечення відповідного рівня захисту ББМ шляхом створення систем для протидії зазначеному типу засобів ураження.

Тенденцією розвитку ПТРК сучасності є поява нових комплексів, виробники яких позиціонують їх як багатоцільові тактичні мультиплатформенні ракетні комплекси, що призначені для ураження широкого спектру цілей. Так, на озброєння країн НАТО перебувають ракетні комплекси сімейства SPIKE та сімейства AKERON. Ракетні комплекси сімейства SPIKE представлені в Європі спільним підприємством Eurospike, до складу якого входять компанії Diehl Defense GmbH & Co. KG, Rheinmetall Electronics GmbH та Rafael Advanced Defense Systems Ltd. Ракетні комплекси сімейства AKERON розроблені та виготовляються європейською міжнаціональною оборонною компанією MBDA Missile Systems. Зазначеними виробниками розроблено як ПТРК 3-го покоління, які функціонують за принципом Fire and Forget (вистрілив та забув), так і ракетні комплекси 5-го покоління (згідно з класифікацією, прийнятою на пострадянському просторі, фактично відносяться до 4-го покоління), в яких додатково реалізовано можливість ведення вогню за принципом Man In The Loop (людина в мережі).

Секція 3. Підсекція 3.2. «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення ракетно-артилерійського озброєння складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

Характерною особливістю ракетних комплексів 5-го покоління є наявність каналу передачі даних з ракети на пульт оператора за допомогою двосторонньої волоконно-оптичної лінії зв'язку (Fiber Optic 2 Way Link) або радіочастотного каналу. Зазначений канал дозволяє передавати сигнали управління на ракету та отримувати відеозображення з двоканальної телевізійно - тепловізійної головки самонаведення (ГСН). Застосування в ракетному комплексі ГСН та каналу передачі відеозображення на пульт оператора дозволяє:

здійснювати пуск ракети в режимі Fire and Forget (вистрілив та забув);

здійснювати пуск ракети в режимі Fire, Observe and Update (вистрілив, помітив, скорегував), тобто, без попереднього захоплення цілі;

здійснювати пуск ракети в режимі Fire to Target Coordinates (вогнь за координатами цілі), тобто, пуск здійснюється за орієнтовними координатами попередньо розвіданої цілі, а її захоплення - під час польоту ракети за даними відеозображення двоканальної ГСН.

Зазначені режими пуску керованої ракети та можливості системи наведення ПТРК 5-го покоління мають такі переваги:

застосування двоканальної ГСН та керованої траєкторії польоту ПТКР дозволяє здійснювати ураження цілей поза зоною прямого бачення та забезпечує високу точність ураження вдень, вночі та за будь-яких погодних умов;

можливість ведення вогню з закритих вогневих позицій, що суттєво підвищує живучість розрахунків ПТРК;

застосування телевізійного каналу передачі даних дозволяє отримувати розвідувальну інформацію з поля бою в реальному часі та ідентифікацію ураження цілей;

керована траєкторія польоту ПТКР дозволяє здійснювати ураження ББМ у найменш захищену зону – верхню півсферу;

відсутність активного випромінювання пусковою установкою та ПТКР знижує можливості систем захисту ББМ щодо виявлення атакуючих боєприпасів;

застосування волоконно-оптичного каналу передачі даних значно підвищує завадозахищеність ПТРК;

застосування двоканальної ГСН та каналу передачі відеозображення значно підвищує ефективну дальність ураження цілей на місцевості зі значною кількістю перешкод (урбанізована місцевість, тощо).

Проведений аналіз напрямків та тенденцій розвитку протитанкових засобів ураження свідчить, що їх удосконалення активно відбувається відповідно до потреб і викликів сучасного бойового середовища. Як наслідок, ПТРК, оснащені телевізійною системою наведення (ТВСН), стали важливим сегментом засобів

ураження ББМ. В зазначених ПТРК усунені недоліки попередніх поколінь та додатково реалізовано можливість ведення вогню з закритих вогневих позицій, здійснення виявлення, ідентифікації, дорозвідки та зміни цілей під час польоту ракети. Зважаючи на наведене слід дійти висновку, що для забезпечення ефективного функціонування складових сектору безпеки і оборони України в умовах відсічі збройної агресії російської федерації необхідно вжити як дієвих заходів щодо оснащення підрозділів сучасними ПТРК для ефективного ураження ББМ противника, так і розробити системи захисту ББМ від засобів ураження з ТВСН.

УДК 623.44

Кириченко О.О., кандидат технічних наук, старший викладач кафедри ракетно-артилерійського озброєння, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

ЗАСТОСУВАННЯ ПІДРОЗДІЛАМИ НГУ ЗРАЗКІВ ОЗБРОЄННЯ КРАЇН-ЧЛЕНІВ НАТО

У важких умовах бойових дій точність та висока технічна якість озброєння грають визначальну роль для забезпечення ефективності в сучасному військовому середовищі. Національна Гвардія України успішно використовує різноманітну зброю та обладнання для виконання своїх завдань - від штурмових гвинтівок до протитанкових ракетних комплексів, кожен тип озброєння має своє призначення та важливий внесок у забезпечення виконання завдань в бойових умовах.

Наразі триває переоснащення військових частин Національної Гвардії України новітнім стрілецьким озброєнням в розрізі інтеграції до Північноатлантичного альянсу. Виникає необхідність в розробці апарату, що дозволить ефективно використовувати наявне озброєння в поєднанні зі зразками країн-членів НАТО.

Ураховуючи характеристики та можливості різноманітного озброєння слід надати конкретні рекомендації щодо їхнього оптимального використання підрозділами Національної гвардії України відповідно покладених на них завдань.

Серед критеріїв, за якими приймається рішення щодо використання зразка певним підрозділом можна виділити наступні:

- визначення цілей та завдань, які має виконувати озброєння;
- необхідна кількість озброєння для виконання завдань;
- кількість одиниць кожного виду озброєння, яке вже є в наявності в підрозділі;

- оцінка технічного стану та готовності до використання;
- оцінка сумісності з існуючим озброєнням та технікою;
- оцінка можливостей отримання озброєння в рамках міжнародної співпраці;

В цілому, розумне та ретельно підібране озброєння грає вирішальну роль у забезпеченні успішного виконання завдань підрозділів Національної Гвардії України.

УДК 623.482+62-408.64:531.715.2+53.082.531

Крюков О.М., доктор технічних наук, професор, професор кафедри управління та логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Мігура О.О., ад'юнкт докторантури та ад'юнктури, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), капітан

АНАЛІЗ ПОХИБКИ ЗАСОБУ ВИМІРЮВАННЯ ГЕОМЕТРИЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК КАНАЛІВ СТВОЛІВ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

Як свідчить досвід застосування вогнепальної зброї, технічний стан каналу ствола (КС) є значущим фактором, який впливає на ефективність виконання вогневого завдання. Технічний стан КС, як і будь-якого об'єкту контролю, визначається на основі аналізу результатів вимірювання його характеристик. Прийнятна достовірність висновків щодо технічного стану КС може бути досягнута в разі, якщо повна похибка вимірювання його геометричних характеристик забезпечуватиметься на рівні, що є близьким до того, який відповідає виробничим можливостям підприємств з виготовлення стволів вогнепальної зброї.

Основою засобу вимірювання (ЗВ) геометричних характеристик каналів стволів вогнепальної зброї є лазерний триангуляційний датчик (ЛТД). Принцип роботи ЛТД базується на триангуляційному методі вимірювання відстані до контрольованої поверхні об'єкту, а саме – на розрахунку шуканої відстані через співвідношення трикутника із застосуванням відомих геометричних параметрів системи. Цей метод дозволяє вимірювати відносну зміну відстані від датчика до вимірювальної поверхні шляхом спрямування до неї зондувального променя та прийманні відбитого випромінювання, параметри якого несуть інформацію про відхилення точки поверхні КС від її номінального положення.

У загальному випадку повна похибка ЗВ на основі ЛТД створюється рядом

Секція 3. Підсекція 3.2. «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення ракетно-артилерійського озброєння складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

складових, оцінка кожної з яких знаходиться шляхом математичного моделювання з наступним кількісним оцінюванням для характерних сполучень параметрів приладу. Метод об'єднання складових похибки визначається природою і взаємозв'язком їх джерел.

До основних факторів, що ведуть до появи відповідних складових похибки, відносяться: технологічний фактор (відхилення параметрів оптичної схеми ЛТД від їх номінальних значень за рахунок недосконалості технології процесів виготовлення, збирання та юстирування ЗВ) та температурний фактор (відхиленнями температури елементів ЛТД внаслідок змінювання температури навколишнього середовища).

Оцінювання повної похибки ЗВ здійснюється в декілька етапів. На першому етапі досліджень проводиться аналіз та визначаються параметри оптичної схеми ЛТД, відхилення яких від їх номінальних (розрахункових) значень чинитиме вплив на функцію перетворення. На наступному етапі отримуються математичні моделі складових технологічної та температурної похибки у вигляді залежностей зміни вихідної величини від впливної, що сприйматиметься вимірювальним каналом ЗВ як поява позірних приростів вимірювальної величини. На завершальному етапі з використанням отриманих виразів виконується кількісне оцінювання діапазонів варіювання границь повної похибки ЛТД.

В роботі оцінювання повної похибки виконано для сполучень параметрів оптичної схеми ЛТД, що відповідають характеристикам основних зразків зброї, які перебувають на озброєнні в НГ України, і за діапазонами калібрів відносяться до стрілецької зброї та артилерії малого, середнього і великого калібру. Робочий температурний діапазон обирається з урахуванням кліматичного поясу, в якому розташована Україна ($-20^{\circ}\text{C} \dots +40^{\circ}\text{C}$).

В результаті розрахунків отримано дані, аналіз яких свідчить, що границі відносної та абсолютної повної похибки ЛТД знаходяться в межах $\pm 0,00008 \dots 0,008\%$ та $\pm 0,0012 \dots 0,023$ мм відповідно в зазначеному робочому діапазоні температур.

Найменші значення абсолютної повної похибки спостерігаються на початку діапазону вимірювання ЛТД, параметри якого відповідають артилерійським стволам великого калібру. Відхилення температури оточуючого середовища до нижньої границі розширеного діапазону (-20°C) веде до значного зростання повної похибки ЗВ, причому найбільше цей ефект проявляється у кінці діапазону вимірювання.

Крім того, відхилення температури чинить найменший вплив на повну похибку для ЛТД, який відповідає параметрам КС стрілецької зброї, а ступінь

впливу температури зростає по мірі збільшення калібру КС. За інших рівних умов найменші значення похибки спостерігаються на початку діапазону вимірювання. Це цілком узгоджується із концепцією вимірювання параметрів КС, згідно з якою саме початкова частина діапазону вимірювання відповідає початковій стадії зносу, і саме в цій частині діапазону підвищена точність вимірювання має більше значення, оскільки дозволяє досліджувати «тонку» динаміку зносу КС.

Таким чином, ЗВ на основі ЛТД дозволяє отримати точність визначення параметрів КС на рівні, не гіршому ніж той, що забезпечується при виробництві зброї, а у випадку реалізації вимірювань в лабораторних умовах (тобто при обмеженні коливань температури оточуючого середовища) і на більш високому рівні. Перспективи подальшого підвищення точності вимірювань можуть бути пов'язані як із стабілізацією температурного режиму під час вимірювань, так і з застосуванням більш прецизійних ЗВ лінійних розмірів і кутових величин під час виготовлення, збирання та юстирування ЗВ.

УДК 623.4

Кухарець Д.В., старший викладач кафедри вогневої підготовки, Національна академія Національна гвардія України (м. Харків), підполковник;

Кухарець В.В., старший офіцер служби планування повсякденної діяльності та бойової готовності оперативного відділу секції планування застосування штабу, Центральне територіальне управління Національної гвардії України (м. Дніпро), підполковник

ПРОБЛЕМАТИКА ПРОТИДІЇ БЕЗПЛОТНИМ ЛІТАЛЬНИМ АПАРАТАМ

Сучасну армію неможливо уявити без безпілотних летальних апаратів (БпЛА), адже вони вказують на ціль, наводять артилерію, коригують вогонь, передають розвіддані прямо до штабу військової частини або підрозділу, якій виконує бойове завдання, а головне – бережуть життя бійців.

На сьогоднішній день жодна держава не спроможна у повному обсязі протистояти спланованим діям безпілотних літальних апаратів.

Для протидії БпЛА Силами оборони України активно застосовуються мобільні вогневі групи, які здійснюють завчасне виявлення, оповіщення та знищення цілей з використанням стрілецької зброї та засобів безпосереднього прикриття.

Самий простий і логічний спосіб позбутися ворожого БпЛА – знищити його. Будь-яка літаюча техніка може бути збита. Головною проблемою в цій справі є виявлення цілі і проведення успішної її атаки. При цьому для знищення може використовуватися різне озброєння. Так, невеликі легкі БпЛА можуть бути збиті за допомогою стрілецької зброї, а для поразки важких БпЛА потрібно залучати зенітні ракетні комплекси. У ряді випадків БпЛА легкого класу є складною ціллю для існуючих РЛС. Ці апарати мають малу ефективну площу розсіювання, через що їх виявлення стає досить складним завданням. Зокрема, знижується максимальна дальність виявлення. БпЛА середнього та великого розміру, що мають великі геометричні розміри, значні теплові контрасти за рахунок використання потужних двигунів внутрішнього згоряння, що несуть гарматну та ракетно-бомбову зброю, параболічні супутникові антени, які мають велику ефективну площу розсіювання, представляють гарну ціль для комплексів ППО. Малорозмірні БпЛА характеризуються малими геометричними розмірами, низькою тепловою контрастністю, і швидкістю польоту, а також малою ефективною площиною розсіювання, що не дозволяє забезпечити достатню ефективність їх ураження ЗРК, ПЗРК.

Низькі значення показників ефективності ураження малорозмірних БпЛА активними зенітними засобами обумовлюють необхідність розробки і проведення комплексу спеціальних заходів щодо організації їх ураження активними засобами, а також проведення ряду заходів з протидії системам розвідки і вогневого придушення, наявними на борту БпЛА.

Безпілотник можна «майже вбити», якщо під час польоту порушити роботу його бортових датчиків, «забити» канали зв'язку, передачі даних і контролю, заглушити сигнали системи GPS, від чого БпЛА стає «сліпим та безпорадним». Знищити його по-справжньому можна тільки фізично, ракетою, або променем лазерної гармати. Інформаційне придушення за допомогою систем радіоелектронної боротьби стандартними, а також за допомогою новітніх електронних технологій буде застосовуватися для будь-яких без винятку безпілотників.

Позитивні очікування пов'язані з подальшим удосконаленням засобів РЕБ. Досить високої ефективності використання можна очікувати від засобів, заснованих на застосуванні високочастотної електромагнітної енергії, здатних виводити зі строю радіоелектронну апаратуру БпЛА, а також здійснювати його фізичне руйнування.

Виходячи з вище викладеного, основними напрямками боротьби з БпЛА є створення спеціальних груп, що включають різнотипні ЗРК, ПЗРК, які мають порівняно високі розвідувальні і вогневі можливості при виявленні та стрільбі по малорозмірних цілях і призначені виключно для ураження БпЛА; удосконалення

(модернізація) існуючих зразків та розробку нових зразків зенітного озброєння, завданням якого буде виявлення і ураження малорозмірних повітряних цілей, включаючи БпЛА; розробка спеціалізованих комплексів і засобів боротьби з малорозмірними цілями, заснованих на застосуванні нетрадиційних видів зброї; застосування комплексу «військових» заходів з протидії системам розвідки, управління і бойового застосування БпЛА.

УДК 355.5

Літвінов В.В., курсовий офіцер курсу № 2 факультет логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), старший лейтенант

АНАЛІЗ ЗАСТОСУВАННЯ ВЕЛИКОКАЛІБЕРНИХ СНАЙПЕРСЬКИХ ГВИНТІВОК ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Влучний снайперський постріл деморалізує противника і зупиняє просування особового складу військ протидіючих передових позицій.

Проведений аналіз застосування великокаліберних снайперських гвинтівків під час виконання бойових завдань підрозділами НГУ, показав що:

- великокаліберна снайперська зброя дозволяє вирішувати задачі при знищення техніки противника одним пострілом на відмінну від великокаліберних кулеметів;
- стрілецька зброя великого калібру в порівнянні з нормальним калібром має значно більшу потужність;
- великокаліберні снайперські гвинтівки ефективно використовувати на великій дальності стрільби;
- великий калібр може бути використаний для поранення цілей - це є стратегічне значення, оскільки поранення ворога може створювати труднощі для їхньої мобілізації та ефективного ведення бойових дій;
- великокаліберні платформи можуть використовувати різні типи набоїв;
- використання нового патрону значно підвищує тактико-технічні характеристики снайперської гвинтівки під час виконання бойових завдань підрозділами НГУ.

Можна зробити висновки, що дослідження застосування великокаліберних снайперських гвинтівків при виконанні службово бойових завдань підрозділами Національної гвардії України є актуальним науковим завданням та потребує подальшого дослідження.

УДК 355.359.08

Марков О.В., заступник начальника кафедри вогневої підготовки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З УПРАВЛІННЯ ВОГНЕМ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЗЛАГОДЖЕННЯ ПІДРОЗДІЛІВ

Порядок підготовки підрозділів під час підготовки до бойових дій, вимагає знань по управлінню вогнем підрозділів, а саме, знання тактико-тактичних характеристик зброї свого підрозділу, приданих та підтримуючих засобів, засобів розвідки, зв'язку, медичного та логістичного забезпечення підрозділу в районі ведення бойових дій. Фінальним етапом підготовки являється вогневе враження противника при якісній підготовці до бойових дій. Розуміння навчаємими важливості взаємозв'язку всіх перерахованих елементів, знання характеристик та взаємозв'язок у підрозділі набувається на заняттях по управлінню вогнем. Підготовку до способів нанесення обстановки на місцевість району навчань, які використовуються під час проведення занять по управлінню вогнем та розіграшу бойових дій.

Підготовку до занять можливо поділити на три етапи:

- теоретична підготовка;
- надання практичних навичок;
- подальше удосконалення практичних навичок під час проведення занять з бойовою стрільбою.

Теоретична підготовка починається з вивчення бойових властивостей зброї, організаційно-штатної структури підрозділу та дій підрозділу в залежності від призначення, роботи на засобах зв'язку між військовослужбовцями, роботи по розвідці місцевості, об'єктів та цілей, розуміння важливості їх знищення в залежності від спроможності підрозділу, розрахунок часу та розуміння в ході бойового зіткнення можливості поповнення боєкомплекту для різних видів зброї та евакуації.

Практичні навички відпрацьовуються на макеті місцевості району навчань, що дає можливість наносити вогневі позиції противника і відпрацьовувати питання, щодо призначення орієнтирів, постановки вогневих задач своїм підрозділам та підготовлювати вихідні данні для стрільби.

При моделюванні бойових дій відпрацьовують за оперативний час нанесення обстановки та характер дій сторін. Далі протягом оперативного часу корегують інформацію, що нанесена на місцевість району навчань, шляхом

корегування і відпрацьовують етап бойових дій при управлінні вогнем підрозділу по противнику.

Підвищення ефективності способу нанесення обстановки на місцевість району навчань досягається тим, що, шляхом використання скла на макеті, яке використовується у місцевості району навчань, надається більш реалістичне уявлення про управління вогнем підрозділів та швидкоплинність сучасного бою. За рахунок використання, в тому числі, рельєфу місцевості під склом.

Подальше удосконалення практичних навичок здійснюється під час проведення занять з бойовою стрільбою де навчаємі самостійно відпрацьовують вправи бойових стрільб.

УДК 623.442

Мартинів І.В., ад'юнкт докторантури та ад'юнктури, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), майор

ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ОТРИМАННЯ ЗАЛЕЖНОСТІ ЙМОВІРНОСТІ ВИЯВЛЕННЯ ФАКТУ ЗАСТОСУВАННЯ ЗБРОЇ ПРОТИВНИКОМ ВІД ПАРАМЕТРІВ ШУМУ ПОСТРІЛУ, ВІДСТАНІ ДО ЦІЛІ ТА ЗВУКОВОГО МАСКЕРА

На озброєнні сил безпеки України знаходяться дві категорії малошумної зброї та пристроїв для зниження рівня шуму пострілу (ПЗРШП).

Перша група включає зразки, що залишилися з часів СРСР, такі як модернізовані автомати Калашникова, самозарядний пістолет для безшумної стрільби, автоматичний пістолет та інші. Д

руга група складається з приладів для зменшення рівня шуму, які закупаються окремими частинами, таких як ПЗРЗП-9, ПЗРЗП-2а, ПЗРЗП-17, MODUL-9, WICK, AseUltraJet-Z Compact кал.30, AseUtra SL7 CeraKote.30, А-ТЕС Mega H2. Кал.-.375, А-ТЕС Optima-45. Кал.-.375, PEGASUS XXL, HORDE QD-S, IMMORTAL, TACTICAL IMMORTAL, PATRIOT та інші.

Хоча сучасні прилади обох груп можуть діяти на відстані до 400 метрів, їхні характеристики можуть не відповідати потребам сил безпеки, які виконують завдання в умовах населених пунктів. Розв'язання цього питання полягає в розробці ПЗРШП, які забезпечують низькі значення параметрів шуму пострілу в умовах виконання вогневих завдань силами безпеки.

Для досягнення цієї мети необхідно сформулювати перелік сценаріїв застосування зброї, визначити параметри атмосфери, акустичного фону та інші

умови, які впливають на характеристики шуму пострілу. Важливо визначити значення параметрів шуму, які забезпечують високу ймовірність прихованого виконання вогневого завдання, і розробити відповідні технічні характеристики ПЗРШП. Реалізація цього завдання може бути складною через низку чинників, які складно моделювати аналітичними методами, тому емпіричні дослідження можуть бути використані для отримання необхідної інформації.

На початковому етапі важливо встановити залежність ймовірності виявлення застосування зброї від характеристик шуму та відстані до цілі.

На даний момент в Україні практично не проводиться розробка спеціальної малошумної зброї. Створення пристроїв для зниження рівня шуму пострілу (ПЗРШП) в основному базується на здобутому досвіді інших виробників та технологічних можливостях виробництва. Процес розробки таких пристроїв спрямований на досягнення зниження рівня шуму, але це часто відбувається без належного наукового обґрунтування. Різні виробники можуть пропонувати різні рівні зниження шуму без належних наукових обґрунтувань.

На етапі проектування малошумної зброї використовуються тактико-технічні вимоги та вимоги до технічних характеристик. Однією з важливих вимог є характеристика шуму пострілу. Для наукового обґрунтування цих вимог потрібно мати, принаймні, дві складові: перелік сценаріїв прихованого застосування зброї із зазначенням характеристик цілі та акустичного фону, і залежності ймовірності виявлення факту застосування зброї від характеристик шуму пострілу, відстані до цілі та характеристик фонового шуму.

Виконання останнього завдання є вкрай складним через складність елементів, що важко моделюються, таких як орган слуху людини та психологічні особливості сприйняття звуку. У таких випадках рекомендується використовувати емпіричні методи, зокрема проведення натурних експериментальних досліджень. Під час цих досліджень моделюються різні ситуації відповідно до розроблених сценаріїв застосування зброї для визначення характеристик шуму та маскера, які забезпечують задану ймовірність прихованого виконання вогневих завдань.

На другому етапі виникає потреба в отримання залежностей ймовірності виявлення факту застосування зброї противником від рівня звукового тиску, який маскує шум пострілу, та відстані до цілі.

УДК 355.5

Моїсеєнко А.О., заступник начальника курсу № 2 факультет логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), майор

АНАЛІЗ ЗАСТОСУВАННЯ ДРОБОВОЇ ЗБРОЇ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Проведений аналіз застосування дробової зброї підрозділами НГУ, показав, що застосування дробової зброї має наступні переваги:

- підвищує гуманізацію суспільства – тобто, суспільна думка вимагає від військових правоохоронців проявляти здатність та повсякчасну готовність до виконання поставлених завдань, але при цьому негативно ставиться до загибелі мирних громадян під час виконання операції;

- військовослужбовці Національної гвардії України згідно поставлених завдань від законодавства діють як правило на невеликих відстанях тому виконання завдання можна використовувати дробову зброю;

- використання нарізної зброї – несе велику загрозу життю та здоров'ю випадкових громадян;

- використання «несмертельних» боєприпасів для зупинення або затримання важливого свідка;

- за один постріл зі ствола вилітає декілька снарядів (відносно велика площа поразки);

- перезарядження помпових зразків зброї важче ніж нарізних – отже менша ймовірність випадкового зарядження при необережному поводженні зі зброєю;

- використання гладкоствольної рушниці користується великою популярністю армійських підрозділів спеціального призначення, що потребуються ефективну зброю на малих відстанях;

- скорочений час наведення зброї в ціль;

- можливість застосування зброї з метою затримання злочинця, гарантуючи йому життя;

- можливість застосування більш широкого спектру боєприпасів різного призначення;

- у випадку крадіжки дробова зброя менш небезпечна в руках злочинця;

- застосування дробових патронів один постріл дробом по ефективності може перевищити чергу з пістолетом-кулеметом;

- використання Skynet M15 12-го калібру яка при пострілі утворює подібність сітки від засобів ворожої аеро-розвідки;

- виконання різноманітних завдань які покладені на Національну гвардії України згідно законодавством;

- дешевизна у виготовленні гладкоствольної зброї та боєприпасів до нього та можливість заміни внутрішнього складу патрону;

- підвищення рівня майстерності та підготовки бійців Національної гвардії України в тренуванні.

За результатами проведеного аналізу можна зробити висновки, що дослідження застосування дробової зброї при виконанні службово бойових завдань підрозділами Національної гвардії України є актуальним науковим завданням, та потребує подальшого дослідження.

УДК 623.522

Муленко О.О., викладач кафедри ракетно-артилерійського озброєння факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник;

Павленко А.М., викладач кафедри автобронетанкової техніки факультету логістики, Національної академії Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

БОЄПРИПАСИ ПІСЛЯГАРАНТІЙНИХ ТЕРМІНІВ ЗБЕРІГАННЯ: ЇХ ВПЛИВ НА ЖИВУЧІСТЬ СТВОЛІВ СТРІЛЕЦЬКОЇ ЗБРОЇ

Живучість зброї характеризується тривалістю нормальної роботи її деталей без поломок і зношування понад припустимої границі.

У зброї, як правило, довговічність оцінюється ресурсом ствола, причому про настання граничного стану судять по одному з непрямих ознак: падінню початкової швидкості снаряда на 5%, збільшенню технічного розсіювання куль в 2,5 рази; влученню 50% куль у мішень плашмя (втрата стійкості).

Визначення основних причин, які впливають на балістичні характеристики боєприпасів післягарантійних термінів зберігання і в подальшому на живучість ствольних комплексів є важливою науковою задачею.

Тривале зберігання боєприпасів приводить до зміни фізико-хімічних характеристик порохів. Тому виникає необхідність проведення аналізу співвідношень для визначення ресурсу ствола при зміні показників внутрішньої балістики, викликаних геронтологічними властивостями заряду.

Спостереження за поведінням нітроцеллюлозних порохів (НЦП) ведуться вже більше 100 років. Аналіз даних досліджень дозволяє прогнозувати погіршення живучості стволів стрілецької зброї при застосуванні боєприпасів тривалих термінів зберігання.

Але, незважаючи на великий обсяг виконаних робіт, проблема стабілізації порохів містить ще багато невизначених питань, що пов'язано зі складністю фізико-хімічних процесів, які протікають у порохах при зберіганні й труднощами спостереження за ходом цих процесів.

Для одержання більше точних даних необхідне проведення подальших досліджень по вивченню впливу термінів зберігання порохів на живучість стрілецьких комплексів. Таким чином, при експлуатації стрілецької зброї необхідно враховувати терміни експлуатації боєприпасів і, відповідно до цього, визначити додаткові заходи щодо контролю стану каналів стволів, які б дозволили обґрунтовано вводити виправлення й проводити коректування прицільних пристосувань по дальності.

УДК 623.4

Пиріжок А.В., викладач кафедри вогневої підготовки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТА ВІДНОВЛЕННЯ РАКЕТНО-АРТИЛЕРІЙСЬКОГО ОЗБРОЄННЯ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ

У сучасних умовах, коли Україна зазнає впливу різноманітних політичних, економічних та військових факторів, актуальність проблем експлуатації та відновлення ракетно-артилерійського озброєння складових сектору безпеки та оборони нашої країни набуває особливого значення. В умовах особливих правових режимів, що визначаються великим різноманіттям загроз і викликів, перед Україною стоять ряд складних завдань та проблем, пов'язаних з ефективним використанням, обслуговуванням та відновленням ракетно-артилерійського озброєння. В даному контексті важливо дослідити та розглянути основні проблеми, які стикаються у Національній гвардії України в цій сфері, а також шляхи їх вирішення в умовах особливих правових режимів.

Недостатнє фінансування експлуатації та відновлення ракетно-артилерійського озброєння може призвести до зниження його бойової готовності та ефективності. Застаріле обладнання та відсутність постійного технічного обслуговування можуть призвести до швидкого зносу зброї та ускладнити її відновлення. З метою підвищення бойових характеристик та забезпечення відповідності сучасним вимогам безпеки, потрібна систематична модернізація ракетно-артилерійського озброєння.

Вплив міжнародного контексту та геополітичних факторів на розвиток та експлуатацію ракетно-артилерійського озброєння.

Відставання в розвитку технологій може зробити українське ракетно-артилерійське озброєння менш конкурентоспроможним у порівнянні з озброєнням супротивників.

Відсутність належно підготовленого персоналу може обмежити можливості ефективної експлуатації та ремонту ракетно-артилерійського озброєння.

Недостатня організація та контроль за процесами експлуатації та відновлення може призвести до неефективного використання ресурсів та збільшення ризику неполадок.

Потреба у регулярних навчаннях та підвищенні кваліфікації: Забезпечення ефективного використання ракетно-артилерійського озброєння вимагає постійного тренування та підвищення кваліфікації військових.

Можна зазначити, що актуальні проблеми експлуатації та відновлення ракетно-артилерійського озброєння у складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів мають серйозний характер та потребують комплексного підходу для вирішення. Недостатнє фінансування, технічний знос, обмеження у доступі до технологій, політичні ризики та інші фактори ускладнюють процеси експлуатації та відновлення військової техніки. Для успішного вирішення цих проблем необхідна ефективна стратегія, яка б враховувала не лише технічні та фінансові аспекти, але й політичні та міжнародні обставини, а також забезпечувала надійний контроль за процесами управління та використання військової техніки.

УДК 623.094

Пістряк П.В., кандидат військових наук, доцент, начальник кафедри вогневої підготовки, Національна Академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник;

Дяченко К.Є., викладач кафедри вогневої підготовки, Національна Академія Національної гвардії України (м. Харків), майор

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ МИСЛИВСЬКОЇ РУШНИЦІ ДЛЯ УРАЖЕННЯ БПЛА

Розглянуто можливість застосування мисливської рушниці для ураження зависаючих БПЛА.

Кожен збройний конфлікт приносить нові способи ведення бойових дій в

тому числі й з використанням новітніх технологій. Так, в російсько-Українській війні таким способом стало застосування безпілотних літальних апаратів в якості засобів ураження техніки та особового складу. В решті-решт це виявилось доволі успішною дією. Дрон може на певний час зависати над ціллю або місцем її можливої появи та з високою вірогідністю вражати цілі. Такі дрони використовуються як Силами Оборони України так і Російськими гарбниками. Саме тому виникає питання визначення ефективних способів боротьби з такими БПЛА.

Одним з варіантів збиття дронів є їх ураження за допомогою гладкоствольної мисливської рушниці. При цьому можна використовувати як заряд дробі так і картечі. Протягом січня – лютого 2024 року науково-педагогічним складом кафедри вогневої підготовки проведено ряд досліджень з цього приводу та визначено пропозиції щодо використання різного типу зарядів для гладкоствольної рушниці і дальностей її застосування.

УДК 355.5

Пітіримов А.Ф., начальник курсу № 2 факультет логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), майор

АНАЛІЗ БОЙОВОГО ЗАСТОСУВАННЯ ПНЕВМАТИЧНОЇ ЗБРОЇ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ

Проведений аналіз застосування пневматичної зброї під час виконання спеціальних бойових завдань підрозділами НГУ, показав, що застосування пневматичної зброї має наступні переваги:

- принцип дії пневматичної зброї дозволяє стрільцю налаштувати силу пострілу відповідно до конкретних умов;
- зручне розташування елементів керування для забезпечення комфорту та влучності;
- класифікація у розумінні різноманітності пневматичної зброї використовується у різних умовах;
- визначення оптимальних умов та сфери застосування пневматичної зброї від конкретних потреб та обставин;
- мінімізація ризиків для мирного населення та знизити ймовірність виникнення непередбачених ситуацій під час виконання службово - бойових завдань;
- вплив пневматичної зброї на ефективність виконання завдань підрозділами Національної гвардії України є позитивними, проте вимагає

збалансованого підходу до вибору стратегій та тактик;

- використання високоточних оптичних прицілів та стабілізаторів для пневматичних гвинтівок дозволили досягти точності, порівняно з традиційною вогнепальною зброєю;

- динамічність сучасних спеціальних бойових завдань гуртуються на гнучких стратегіях, що дозволяє оперативно адаптуватися до змін умов на полі бою;

- використання пневматичної зброї у складі комплексу заходів управління кризовими ситуаціями без надмірного застосування сил та зменшення матеріальних збитків;

- підвищення рівня майстерності та підготовки бійців Національної гвардії України в тренуванні;

- пневматична зброя може бути економічно вигідна через менші витрати на обслуговування та експлуатацію.

За результатами проведеного аналізу можна зробити висновок, що використання пневматичної зброї сприяє підвищенню точності та ефективності стрільби, забезпечує більшу гнучкість та маневреність, а також допомагає зменшити ризики для цивільного населення через зменшення шуму та екологічну безпеку.

УДК 623.44

Радіонов Г.О., кандидат військових наук, начальник кафедри ракетно-артилерійського озброєння факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник;

Марченко В.В., ад'юнкт докторантури та ад'юнктури, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), майор

УТОЧНЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК КІНЕТИЧНОЇ ЗБРОЇ НЕСМЕРТЕЛЬНОЇ ДІЇ

Використання кінетичної зброї несмертельної дії (КЗНД) у діяльності працівників Національної гвардії України (НГУ) має важливе значення для забезпечення безпеки громадян та охорони громадського порядку. Застосування КЗНД зазвичай виправдане в ситуаціях, коли необхідно тимчасово припинити або унеможливити правопорушення та уникнути смертельних ушкоджень.

У більшості випадків, наприклад під час здійснення охорони громадського порядку або при затриманні підозрюваних без зброї, застосування смертельної сили не є виправданим. Тим самим, КЗНД надає можливість оперативно реагувати на ситуації, не призводячи до летальних наслідків.

На озброєнні НГУ перебуває низка зразків КЗНД з різною початковою швидкістю вражаючого елемента (ПЕ). Початкову швидкість кулі задають, виходячи лише з максимально допустимого значенням питомої енергії для КЗНД $0,5 \text{ Дж/мм}^2$. Наприклад, початкова швидкість ПЕ на відстані одного метра від дульного зрізу складає: для револьвера «РКС-5» з патроном «Терен-3ФП» – 315 м/с; пістолета «Форт-12Р» з патроном «Терен-3ФП» – 270 м/с; пістолета «Форт-12Р» з патроном «Терен-3Ф» – 385 м/с; рушниця «Фотр-500» з патроном «Терен-12П» – 148 м/с; рушниця «Фотр-500» з патроном «Терен-12К» – 390 м/с. Але такий підхід не є прийнятним.

Важливо враховувати не лише максимально допустиму питому енергію для КЗНД, але і швидкість ПЕ, оскільки вона впливає на результат виконання вогневого завдання. Аналіз результатів досліджень у сфері термінальної балістики підтверджує необхідність урахування швидкості ПЕ для забезпечення оптимального використання КЗНД.

УДК 358.4

Samsonov Yrii, Deputy Head of the Faculty of Logistics – Head of the Training Unit, National Academy of the National Guard of Ukraine (Ukraine), colonel;

Sotnikov Oleksandr, Doctor of Technical Sciences, Professor, Leading Researcher, Kharkiv National University of the Air Force (Ukraine);

Timochko Oleksandr, leitender Software-Qualitätsingenier, Angel und Wolkers, Kandidat der technischen Wissenschaften. (Deutschland)

MODELING OF THE ADAPTIVE IMAGE COMPARISON ALGORITHM IN CORRELATION-EXTREME NAVIGATION SYSTEMS

Aircraft navigation that uses Correlation-Extreme Systems (CENS) in conditions of changes in the state of the viewing surface (VS) can disrupt the process of determining the location of the aircraft. Discrepancies caused by precipitation will be accepted by the system and result in the inability to generate a unimodal decision function (DF) as a result of the comparison between the current image (CI) and the reference image (RI).

In this regard, there is a need to develop a secondary processing algorithm, the use of which will ensure the necessary accuracy of aircraft localization in conditions of powerful impulse interference, which cause CI distortion.

The adaptive algorithm involves iterative processing of information about the measured parameter with a variable threshold until obtaining an unambiguous solution.

Research has established a good agreement between the results of theoretical studies and statistical sampling of the algorithm without threshold adaptation, as well as a significant advantage in the effectiveness of the adaptive algorithm. It is found that with an increase in the number of elements of the object, the characteristics of both algorithms improve, but this is true only if the object does not go beyond the CI.

At the same time, the use of the principle of adaptation allows you to reduce the requirements for estimating the average background, for this procedure it is sufficient to use the method of raw estimation of the average background, which allows you to increase the response speed of the algorithm several times without losing its efficiency.

УДК 623.41

Смолов В.Ф., старший викладач кафедри вогневої підготовки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТА ВІДНОВЛЕННЯ
ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ
БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ
ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ**

Війна Російської Федерації проти України нині набула масштабного, глобального характеру і стала викликом не тільки для нашого народу, а й для усієї світової спільноти. На сьогодні війна ввійшла у свою найактивнішу фазу. Аналіз ходу бойових дій показує що щоденно відбувається в середньому 80-90 бойових зіткнень з залученням майже всіх наявних найменувань бойової техніки та ракетно-артилерійського озброєння. Щоденно в ході бойових дій знищується, або виходять з ладу десятки одиниць бойової техніки, ракетно-артилерійського озброєння, в тому числі новітні зразки озброєння і військової техніки які надходять по програмі міжнародної військово-технічної допомоги від країн партнерів. Своєчасний ремонт, відновлювання і постановка в стрій озброєння, військової техніки в умовах війни є суттєвою проблемою майже для всіх

підрозділів та військових частин НГУ. Сьогодні ця проблема вирішується в основному виключно за рахунок наявних сил та засобів самих підрозділів. Спроможності власної оборонної промисловості наразі обмежені. ОПК України розосередило свої виробничі потужності по багатьох містах, цілі виробничі ланцюги були винесені за межі країни, щоб запобігти ракетним ударам ворога. В наслідок чого, через довге логістичне плече виникають проблеми з постачанням запчастин і комплектуючих, необхідних для ремонту. З появою на озброєнні техніки іноземного виробництва, ремонтним бригадам доводиться вивчати нові інструкції та вимоги. На мою думку, визначена проблема є актуальною і пріоритетною для першочергового вирішення. Я вважаю, що в першу чергу необхідно створити централізовані, мобільні, ремонтні бази (підрозділи), визначити їм зони відповідальності, кількість підрозділів які вони мають обслуговувати. Обов'язково в штат цих баз включити евакуаційні підрозділи, експертні, мобільні групи для проведення діагностики, ремонтні групи спеціалізовані по ремонту сучасних іноземних видів озброєння з відповідним обладнанням. Також передбачити в штаті на період воєнного стану окремі ремонтні групи від підприємств виробників зброї.

Таким чином виконання запропонованих заходів дозволить нам більш якісно та організовано проводити експлуатацію і відновлення ракетно-артилерійського озброєння в умовах сучасної війни.

УДК 629.017

Тененьов Є.П., старший викладач кафедри вогневої підготовки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

ОБГРУНТУВАННЯ РАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ УГРУПУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Результати досліджень порядку утримання армій деяких провідних країн світу та забезпечення їхніх потреб свідчать, що не менш, як 50-70% фінансових ресурсів витрачаються саме на матеріально-технічну основу їх боєздатності, тобто на технічні забезпечення, зокрема на озброєння та військову техніку.

Аналіз співвідношення між кількістю особового складу, що безпосередньо й побічно залучається до виконання завдань технічного забезпечення, особливо для постачання військам (силам) технічних засобів замість витрачених і втрачених, технічного обслуговування та відновлення

технічної готовності ОВТ, з одного боку, й загальною кількістю особового складу об'єднань (з'єднань, частин, підрозділів), з другого боку, показує, що в армії США та інших країн світу таке співвідношення досягає 50-70%, тобто одного солдата в середньому забезпечують 2- 3 особи, а в Збройних Силах України воно не вище за 35-40%, а у НГУ і того менше.

В різних роботах наведено розвиток системи технічного забезпечення в Збройних Силах України з позицій сучасної теорії систем оцінений рівень розвитку цієї системи на кожному етапі її удосконалення, розкриті певні недоліки побудови існуючої системи технічного забезпечення Збройних Сил України та намічені напрями її подальшого розвитку. Враховуючи це, можна зробити висновок, що організаційно-штатна структура сил і засобів технічного забезпечення Збройних Сил України та НГУ не в повній мірі враховує системні принципи побудови системи забезпечення, зокрема збройних сил більшості армій країн членів НАТО і негативно позначається на стані військ (сил). В першу чергу управління технічного забезпечення не відповідає сучасним вимогам щодо підготовки і застосування військ.

Таким чином актуальним є питання обґрунтування раціональної системи технічного забезпечення бойових дій угруповання Національної гвардії України, а саме система комплексного технічного обслуговування і ремонту озброєння, військової і спеціальної техніки.

УДК 303.722.29

Торяник Д.О., доцент кафедри вогневої підготовки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

МЕТОД ФОРМУВАННЯ РАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УГРУПОВАННЯ НГУ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ

Забезпечення військових частин і з'єднань НГУ при виконанні ними завдань за призначенням боєприпасами і військово-технічним майном, зберігання і підтримання їх у готовності до використання, виконання заходів відновлення, а також для надання допомоги підрозділам у проведенні складних і трудомістких робіт з перевірки технічного стану, технічного обслуговування і підготовки озброєння та військової техніки до використання залежить від організації технічного забезпечення.

Своєчасне та якісне технічне забезпечення угруповання військ є важливою умовою успішного виконання завдань за призначенням. Своєчасне та якісне технічне забезпечення – це така організація технічного забезпечення, яка дозволить виконувати завдання з технічного забезпечення угруповання за необхідним рівнем ефективності.

Проведений аналіз існуючої системи технічного забезпечення угруповання НГУ показав, що головною метою її функціонування є:

- своєчасне забезпечення встановленого рівня бойової готовності угруповання військ за умови наявності в строю технічно справного, готового до використання озброєння та військової техніки;

- забезпечення необхідною кількістю боєприпасів, військово-технічним майном служб технічного забезпечення, при мінімальних витратах ресурсів сил та засобів на організацію технічного забезпечення.

Ефективність функціонування системи технічного забезпечення угруповання НГУ залежатиме від раціональної організації технічного забезпечення, яка полягає у виборі структури та способу технічного забезпечення. Організація технічного забезпечення має задовольняти основним вимогам, рівень виконання яких визначатиме ефективність функціонування системи. Виходячи з мети функціонування СТхЗ, такими основними вимогами є: оперативність, економічність, повнота.

У зв'язку з тим, що в керівних документах не в повній мірі визначені показники оцінювання ефективності функціонування СТхЗ угруповань НГУ, сформована система показників оцінювання ефективності функціонування СТхЗ, в якій показники класифіковані на групи за ознаками функціонування.

Для забезпечення своєчасного та якісного технічного забезпечення угруповання військ, є нагальна потреба у формуванні раціональної СТхЗ угруповання. Для досягнення цієї мети запропоновано метод формування раціональної СТхЗ дій угруповання НГУ. Сутність методу полягає у формуванні раціональної СТхЗ дій угруповання НГУ шляхом визначення відповідності обраним показникам оцінювання ефективності за групами функціонування, що дозволить виконувати завдання з технічного забезпечення угруповання за необхідним рівнем ефективності.

УДК 355.5

Хацаюк О.В., заслужений тренер України, заступник начальника кафедри вогневої та спеціальної підготовки факультету службово-бойової діяльності НГУ, Київський інститут Національної гвардії України (м. Київ), полковник;

Самсонова Г.С., науковий співробітник науково-організаційного відділу, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Самсонов Ю.В., заступник начальника факультету логістики - начальник навчальної частини, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

**ЩОДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ КРИТЕРІЇВ, ПОКАЗНИКІВ
ТА РІВНІВ СФОРМОВАНOSTІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ
ДО ЗАСТОСУВАННЯ ПТРК «JAVELIN» В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ
СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Беручи до уваги стрімкий розвиток військової науки та техніки, а також враховуючи наявний досвід бойових дій, реалії сьогодення вимагають від представників інституцій СБОУ належного рівня готовності до виконання завдань за призначенням із використанням протитанкового ракетного комплексу «Javelin FGM-148» (надалі ПТРК «Javelin FGM-148») інших новітніх зразків високоточної зброї, що потребує внесення відповідних змін у програми їхньої професійної підготовки (професійної освіти майбутніх офіцерів).

Проведено дослідження, метою якого є визначення критеріїв, показників та рівнів сформованості готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до застосування протитанкового ракетного комплексу «Javelin FGM-148» в екстремальних умовах службово-бойової діяльності.

Під час теоретичного дослідження були використані наступні методи: абстракції, вимірювання, експертного оцінювання, опитування, порівняння, спостереження тощо. В результаті теоретичного дослідження визначенні «критерії» (мотиваційний, змістовий, аналітико-оцінний), відповідні їм «показники» та «рівні» (вищий, добрий, задовільний, незадовільний) сформованості готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України (командного напрямку підготовки) до застосування протитанкового ракетного комплексу «Javelin FGM-148» в екстремальних умовах службово-бойової діяльності.

Результати теоретичного дослідження впроваджені у систему вогневої підготовки здобувачів вищої освіти Київського інституту Національної гвардії України та Національної академії Національної гвардії України. Перспективи

подальших досліджень у обраному напрямі наукової розвідки передбачають розроблення педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів до застосування протитанкового ракетного комплексу «Javelin FGM-148» в екстремальних умовах службово-бойової діяльності із акцентованим використанням засобів спеціальної фізичної підготовки.

УДК 623.52

Черніченко Ю.М., доцент, доцент кафедри ракетно-артилерійського озброєння, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ЗАЛЕЖНІСТЬ ТРИВАЛОСТІ ЗБЕРІГАННЯ ПІРОКСИЛІНОВИХ ПОРОХІВ ВІД СКЛАДУ ПОХІДНИХ ДИФЕНІЛАМІНУ

Під час довготривалого зберігання (50 років і більше) піроксилінових порохів кількість початкового дифеніламіну (ДФА) зменшується і утворюються його нітрузо- і нітропохідні, якісний і кількісний склад яких зазнає змін в залежності від умов і терміну зберігання.

Визначення стану початкового стабілізатора і продуктів його перетворення у будь-якій вибірці пороху дозволяє отримати інформацію про історію цього пороху і визначальний параметр, згідно з яким можна оцінити залишковий безпечний термін його зберігання на основі кінетичного рівняння зміни цього параметру в часі.

Похідні ДФА в пороху утворюються в певному порядку, починаючи з N-нітрузо-ДФА до тринітропохідних ДФА. Їх склад дозволяє отримати загальне уявлення про ступінь розкладання (старіння) пороху. Швидкість, з якою розкладається піроксиліновий порох, залежить від багатьох чинників і через це періодичний контроль стійкості пороху настільки важливий.

В Державному НДІ хімічних продуктів проведені дослідження по вивченню хімічного перетворення дифеніламіну при взаємодії його з продуктами розкладання піроксилінових порохів при тривалому природному старінні (зберіганні), а також піроксилінових порохів прискореного (штучного) старіння при підвищених температурах (343 – 368 К).

Встановлено, що склад похідних дифеніламіну, отриманий в результаті прискореного старіння пороху, найточніше відповідає складу похідних при природному зберіганні пороху якщо прискорене старіння проводиться при мінімально можливих температурах.

Аналіз літератури по встановленню кінетичних параметрів (енергія активації) процесу хімічного розкладання піроксилінових порохів в різних інтервалах температур з використанням різних методів визначення швидкості процесу показав, що значення енергії активації розкладання пороху за даними різних авторів варіюється в досить широкому діапазоні (80 – 145 кДж/моль), внаслідок того, що порох є дуже складною хімічною системою.

При експериментальному встановленні безпечних термінів зберігання піроксилінових порохів необхідно користуватись кінетичним рівнянням по зменшенню вмісту дифеніламіну в пороху, використовуючи експериментально встановлену енергію активації і параметри зберігання (температура, вологість).

УДК 623.421.4

Шинкаренко Є.О., науковий співробітник – інженер-випробувач науково-дослідного відділу випробовувань ракетно-артилерійського озброєння науково-дослідного управління випробувань озброєння та військової (спеціальної) техніки Сухопутних військ та окремих родів військ, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси), старший лейтенант;

Фіцайло Т.М., науковий співробітник – науково-дослідного відділу випробовувань ракетно-артилерійського озброєння науково-дослідного управління випробувань озброєння та військової (спеціальної) техніки Сухопутних військ та окремих родів військ, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси)

ПРАВОВІ ОБМЕЖЕННЯ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ НАДІЙНОСТІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНОСТІ РАКЕТНО-АРТИЛЕРІЙСЬКОЇ ТЕХНІКИ В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

В умовах сучасних геополітичних та правових реалій, Україна стикається з необхідністю впорядкування експлуатації та відновлення ракетно-артилерійської техніки в секторі безпеки.

Правові обмеження, які регулюють цей процес, є важливим аспектом, що впливає на надійність та функціональність військової техніки.

Однією з ключових проблем є неоднозначність та складність правових норм, що стосуються експлуатації та відновлення ракетно-артилерійської техніки. Розрізненість між законами, що регулюють ці питання, може

ускладнювати процеси розробки та використання новітніх технологій у військовому комплексі.

Проте, в цих обмеженнях також закладено потенціал для підвищення надійності та функціональності техніки. Наприклад, стимулювання досліджень та розробок в області безпеки може сприяти винайденню нових методів діагностики та технічного обслуговування, забезпечуючи підвищену тривалість служби військових систем.

Важливим аспектом є також визначення інноваційних шляхів модернізації існуючих систем. Сучасні технології, такі як штучний інтелект та кіберфізичні системи, можуть стати ключовими компонентами для поліпшення автоматизації та забезпечення ефективного використання ракетно-артилерійської техніки в різних умовах бойових дій.

Для вирішення цих проблем важливо розглядати можливості гармонізації правових норм, спрощення процедур військово-технічної експлуатації та підтримки наукових та технологічних інновацій. Це сприятиме не лише забезпеченню високого ступеня надійності військової техніки, але й підвищенню загальної бойової готовності та відповідності до сучасних стандартів безпеки.

Усе враховуючи, правові обмеження можуть стати каталізатором для інновацій та покращень у сфері ракетно-артилерійської техніки, якщо забезпечити відповідне регулювання та стимул для досліджень, розробок та впровадження передових технологій у військовій сфері.

УДК 623.4.018

Юла О.В., начальник науково-дослідної лабораторії радіолокаційних систем траєкторних вимірювань та їх випробувань, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси), підполковник;

Цуря Е.І., старший науковий співробітник, старший інженер-випробувач, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси), підполковник;

Швець С.І., науковий співробітник, інженер-випробувач, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси), майор;

Зозуля В.М., начальник науково-дослідного відділу трасових систем та спеціалізованих програмних засобів, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси), підполковник

ІНТЕРПОЛЯЦІЯ ЗНАЧЕНЬ ВИМІРЮВАНЬ ПОЧАТКОВОЇ ШВИДКОСТІ АКТИВНО-РЕАКТИВНИХ СНАРЯДІВ

Сучасні радарні системи знайшли широке застосування в випробуваннях озброєння та військової техніки (ОВТ). Вони широко використовуються практично у всіх видах випробувань пов'язаних з ракетно-артилерійським озброєнням та стрілецькою зброєю, зокрема активно-реактивних снарядів (АРС).

Під час проведення досліджень ОВТ з застосуванням радарної системи вимірювання дульної швидкості SL-520PE (СВДШ) було встановлено, що в автоматичному режимі вимірювань, спостерігаються випадки фіксації початкової швидкості АРС з великою похибкою (більше ніж точність системи $\pm 0,05$ %). В ході проведення випробувань АРС, в реальному часі, оператору надаються дані одного треку, що має найбільше значення співвідношення отриманого сигналу до шуму. Інші треки формуються, але набувають характеру другорядності. Виникають умови, при яких первинні дані отримані системою, мають велику похибку. На ці умови діє ряд факторів: несприятливі погодні умови; залишки продуктів згорання металевого заряду; конструктивні особливості ОВТ та/або АРС; наявність шумів при передачі сигналу; розрив передачі сигналу, при супроводженні об'єкту вимірювань.

При проведенні вимірювань система фіксує не тільки сигнал від об'єкту вимірювань, але і велику кількість близьких за параметрами хибних сигналів, які подавляють алгоритм автоматичного визначення початкової швидкості визначених оператором (верхня та нижня межа швидкості). Також при наявності помилкових сигналів, викликаних дією ряду факторів, проходить зрив автоматичного розрахунку початкової швидкості руху досліджуваного об'єкту. Тоді усі виявлені треки вимірювань враховуються, як попередньо отримані. Це призводить до визначення початкової швидкості системою з великою похибкою вимірювань, яка на порядок вище ніж точність системи.

Отримати об'єктивну інформацію про досліджуваний об'єкт та обмежити вплив додаткових треків можливо під час обробки отриманих даних вимірювань від СВДШ в програмному засобі WinDoor. Оператор має змогу за допомогою вбудованого математичного апарату провести такі дії: розділити вимірювані дані на декілька треків; виділити для аналізу окремий трек на візуальній інтерпретації

оброблювальної інформації; визначити максимальну та мінімальну швидкість зразка на побудованому засобом графіку; провести аналіз вимірювальної інформації за необхідними параметрами; замінити діапазон пропущених значень, шляхом автоматичного прорахунку.

Аналізуючи існуючі значення програмний засіб WinDoor описує характер побудови графіку треку поліноміальним рівнянням. Наступним етапом обробки інформації, є апроксимація та інтерполяція значень виділеного треку. Останній етап, це корегування оператором вихідних розрахункових значень, за необхідністю. Провівши вказані процедури обробки вимірювальної інформації, зменшується похибка отриманих значень початкової швидкості, так як зменшився вплив негативних факторів, що перешкоджають об'єктивному визначенню початкової швидкості руху АРС.

За допомогою програмного засобу WinDoor, оператор має змогу застосовувати вбудовані математичні методи розрахунку інтерполяції значень вимірювань початкової швидкості АРС. Цей засіб є універсальним, так як його можливості можна застосовувати для будь-яких видів ракетно-артилерійських боєприпасів в межах тактико-технічних характеристик СВДШ.

УДК 623.4

Яковенко В.В., викладач кафедри вогневої підготовки факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України, майор

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТА ВІДНОВЛЕННЯ РАКЕТНО-АРТИЛЕРІЙСЬКОГО ОЗБРОЄННЯ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ

Актуальні проблеми експлуатації та відновлення ракетно-артилерійського озброєння складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів можуть включати наступні аспекти:

недостатнє фінансування для підтримки ремонту, модернізації та закупівлі нового озброєння, які можуть бути обмеженими через непередбачувані витрати на забезпечення особливих правових режимів та економічні обмеження;

суттєво ускладнений доступ до номенклатури запасних частин та комплектуючих, що впливає на процес їх забезпечення;

застарілі ракетно-артилерійські системи можуть потребувати серйозного відновлення, в тому числі заміни окремих компонентів, підвищення надійності

Секція 3. Підсекція 3.2. «Актуальні проблеми експлуатації та відновлення ракетно-артилерійського озброєння складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

та забезпечення сумісності з сучасними стандартами, а їх технічний стан може бути погіршеним через тривалий термін експлуатації та недостатнє технічне обслуговування;

забезпечення якісної підготовки фахівців, технічного персоналу для експлуатації, обслуговування ракетно-артилерійського озброєння є критичним, особливо з урахуванням темпів технологічного розвитку та втратами особового складу;

створення баз та центрів підготовки (перепідготовки) персоналу, відновлення, ремонту та модернізації ракетно-артилерійського озброєння, забезпечення безпеки та контроль якості при відновленні та модернізації;

нагальна потреба враховувати сумісність з міжнародними стандартами та нормами, що дозволить підтримувати співробітництво з іншими країнами та організаціями щодо відновлення ракетно-артилерійського озброєння.

В цілому, вирішення цих проблем вимагає комплексного підходу, що включає в себе забезпечення фінансової підтримки, підвищення кваліфікації персоналу, використання передового досвіду та технологій, розвиток логістичної інфраструктури та активну співпрацю з міжнародними партнерами.

Підсекція 3.3

«Актуальні проблеми тилового, технічного та фінансового забезпечення складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

УДК 355.6

Альбощій О.В., кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри логістики підрозділів, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТРЕНАЖЕРІВ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ДО ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ СЛУЖБ ТИЛУ

В наш час у системі практичної підготовки військових фахівців за різними напрямками велика роль відводиться тренажерам. У загальному випадку, тренажер – це механічний, електричний або комбінований навчально-тренувальний пристрій, який штучно імітує різні навантаження або обставини (ситуації). Отже тренажер є узагальненою назвою цілого класу навчальних засобів, які дають можливість тренуватися у виконанні певних дій, маніпуляцій, оцінці ситуації тощо, дозволяють контролювати (самоконтролювати) результати дій тих, хто навчається. Створенню тренажерів у теперішній час приділяється велика увага, оскільки вони показали високу ефективність. Тренажери, як правило, пов'язані із конкретними зразками техніки. Сучасні складні зразки озброєння та військової техніки часто передбачають створення спеціальних окремих чи інтегрованих у дану техніку відповідних тренажерів (елементів) для тренувань бойових розрахунків (обслуги).

У цілому застосування тренажерів має ряд позитивних ефектів, основними з яких є: підвищення рівня практичної підготовки фахівців за рахунок первинного формування умінь та навичок щодо експлуатації (використання за призначенням) штатної техніки, можливості багатократного відпрацювання необхідних дій, оперативного внесення корективів у дії особи, яка навчається, якщо її дії неправильні; зростання пізнавальної активності військовослужбовців, які проходять навчання; економія технічного ресурсу штатної бойової (спеціальної) техніки; зменшення витрат на цикл (програму) підготовки.

Незважаючи на те, що використання тренажерів у підготовці військових фахівців має досить тривалу історію, при підготовці військовослужбовців НГУ до експлуатації польових технічних засобів служб тилу вони на знайшли широкого розвитку та використання. Цьому були свої причини. Дана

спеціальна техніка є відносно простою та дешевою у порівнянні із зразками бойової техніки. До того ж велика кількість зразків технічних засобів служб тилу були розроблені ще в минулому столітті. На той час розробка, виготовлення та експлуатація тренажерів були пов'язані із значними капітальними та поточними витратами, що обумовлювало економічну недоцільність таких робіт.

В наш час використання можливостей комп'ютерної техніки та технологій дозволяє суттєво спростити і, водночас, розширити можливості щодо моделювання робочих місць, окремих їх елементів і операцій, відтворювати різні умови обстановки тощо. А це відкриває шлях і до розробки тренажерів, які відповідають технічним засобам служб тилу. На першому етапі це можуть бути статичні тренажери, а саме комп'ютерно-механічні тренувальні засоби, що дають можливість ознайомлення із структурою, побудовою таких засобів, роботою окремих вузлів та механізмів, управління ними. Актуальність розробки та використання тренажерів для підготовки фахівців служб тилу до експлуатації технічних засобів на даний час зростає. Це обумовлено, на наш погляд, рядом причин. По-перше, зростанням вимог до якості підготовки молодих фахівців. По-друге, обмеженими можливостями щодо використання штатної техніки служб тилу у навчальному процесі. По-третє необхідністю збереження штатної техніки та її технічного ресурсу.

Висновок: Використання тренажерів для підготовки фахівців служб тилу є одним із важливих напрямків підвищення ефективності навчального процесу, покращення практичної підготовки військовослужбовців. З огляду на відсутність відповідних тренажерів, на даному етапі доцільно зосередити увагу на розробці пробних зразків тренажерних засобів для різних служб тилу на базі комп'ютерних технологій з послідуочим нарощуванням їх можливостей та розширення кола техніки, яку вони моделюють (відтворюють).

УДК 355.6

Альбоцій О.В., кандидат військових наук, доцент, старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії забезпечення службово-бойової діяльності, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕЧОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Починаючи з 90-х років минулого століття у світі активізувалися роботи щодо осучаснення бойового екіпірування військовослужбовця. Для цього періоду характерними є суттєві якісні зміни в озброєнні та військовій техніці,

які відбувалися на фоні складних геополітичних трансформацій, локальних війн і військових конфліктів. Якісним змінам ОВТ сприяв розвиток та досягнення у прикладних галузях науки, техніки та технологій. Значна увага приділялася бойовому екіпіруванню військовослужбовця у тому числі його обмундируванню, спорядженню, спеціальному одягу. В Україні було проведено велику роботу щодо розробки сучасного комплексу бойового екіпірування. Значні якісні зміни відбулися і у речовому забезпеченні військовослужбовців НГУ. В той же час, повномасштабне вторгнення росії у лютому 2022 року показало, що на даний час існують деякі невідповідності між необхідними та наявних предметами, зокрема, речового забезпечення, і потреба подальшого його удосконалення.

Мета даної доповіді полягає в виявленні перспективних напрямків удосконалення речового забезпечення військовослужбовця Національної гвардії України з урахуванням досвіду бойових дій та виконання інших завдань за призначенням, світових тенденцій у відповідних питаннях.

Військова форма одягу виконує ряд важливих функцій, які стосуються як соціальної сфери, так і суто професійної – військової. Військовослужбовці є представниками держави. Повсякденна та парадна форми одягу, у значній мірі, відображають статус даної категорії громадян у державі. Вигляд військового однострою має сприяти підвищенню авторитету військової служби, формуванню гордості за свою країну, її військові формування. Однак, соціальні аспекти військової форми одягу в наш час носять, у більшій мірі, риторичний характер ніж практичний. Значно більший практичний інтерес пов'язаний із утилітарними функціями бойового обмундирування військовослужбовців, можливостями його покращення.

Військовослужбовці у процесі виконання завдань за призначенням постійно перебувають під впливом різних чинників навколишнього середовища: температури, вітру, пилу, бруду, хімічних речовин, що присутні у повітрі, атмосферних опадів тощо. Предмети бойового обмундирування виконують функції захисту тіла людини від впливу даних чинників, створюють підодяговий мікроклімат, підтримують тепловий комфорт тіла. Від того, наскільки зручно почуває себе військовослужбовець в обмундируванні, у певній мірі буде залежати ефективність його роботи, його рухливість, втомлюваність, витривалість, впевненість у собі. Тому покращення бойового обмундирування за загальними функціями одягу слід розглядати як один із можливих напрямків його удосконалення. Аналіз бойового екіпірування військовослужбовців провідних країн світу показує, що загальним захисним властивостям військового одягу приділяється велика увага та інтерес з боку розробників та користувачів (військовослужбовців).

У сучасних розробках бойового одягу використовуються передові наукові та технологічні напрацювання, які стосуються тканин, інших матеріалів, що використовуються при виробництві обмундирування, білизни, взуття, спорядження, технологій захисної обробки виробів та інше.

Аналізуючи можливі напрямки вдосконалення речового забезпечення, важливо враховувати те, що предмети речового майна входять до складу комплексу бойового екіпірування військовослужбовця. Вони є невід'ємною частиною даного комплексу як системи. Отже, предмети речового майна виконують не лише загальні функції, властиві одягу як такому, а й специфічні функції, що впливають на боєздатність військовослужбовця, ефективність його дій, захищеність воїна на полі бою. При цьому, сприяти зростанню ефективності бойової роботи військовослужбовців буде покращення як тих показників (параметрів), які стосуються загальних функцій одягу, так і тих, які стосуються специфічних функцій бойового обмундирування.

Як основні системні функції речового майна у складі комплексу бойового екіпірування слід розглядати: забезпечення зручного розміщення та перенесення предметів бойового екіпірування; сприяння оптимальному розподілу механічного навантаження на військовослужбовця, що створюється сумарною дією предметів бойового екіпірування; забезпечення зручного доступу військовослужбовця до елементів екіпірування в різноманітних положеннях під час виконання завдань за призначенням; маскування. Враховуючи модульну побудову комплексу бойового екіпірування, бойове обмундирування та спорядження мають забезпечити можливість зміни його комплектації у залежності від характеру бойових (службово-бойових) завдань, умов їх виконання та умов перебування на бойових позиціях (визначених місцях виконання завдань).

Наразі питання удосконалення речового забезпечення постає у дещо новій площині – площині технологічної переваги над ворогом.

Висновок: Основні напрямки вдосконалення речового забезпечення військовослужбовців НГУ пов'язані із підвищенням якісних показників окремих предметів речового забезпечення у складу комплексу бойового екіпірування, приведення у відповідність до потреб сьогодення переліку та кількості предметів речового майна, необхідних для забезпечення виконання завдань за призначенням у складних умовах обстановки та перебування на відповідних позиціях.

УДК 355.611

Бежанов М.В., заступник начальника курсу № 3 факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), майор

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ТА ОБСЛУГОВУВАННЯ ЖИТЛОВОГО ФОНДУ ПІДРОЗДІЛІВ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ДО БОЙОВИХ ДІЙ

В сучасних умовах важливо вдосконалювати підходи до визначення результативності управління та обслуговування житлового фонду підпорядкованих підрозділів у процесі підготовки до бойових дій. Забезпечення належного функціонування і комфортного проживання військовослужбовців є стратегічно важливим завданням, вимагаючи ефективного використання ресурсів та вдосконалених стратегій управління. У контексті військової діяльності, де мобільність та готовність до негайного реагування є критичними, важливо мати оптимально функціонуючий житловий фонд. Вдосконалення підходів до визначення результативності управління і обслуговування цього фонду стає стратегічною необхідністю.

Перш за все, необхідно розглядати житловий фонд як важливу складову інфраструктури, що впливає на боєздатність військових частин. Вдосконалення методів оцінки ефективності управління житловим фондом включає в себе аналіз якісного та кількісного стану житлового приміщення, його готовності до використання та можливостей швидкого відновлення в разі потреби. Доцільним є також врахування психосоціального аспекту управління житловим фондом, оскільки комфорт та безпека проживання військовослужбовців впливають на їхню загальну бойову готовність. Врахування факторів, які визначають зручність та стабільність проживання, є ключовим у вдосконаленні системи управління житловим фондом.

Для ефективного вдосконалення підходів до визначення результативності управління житловим фондом важливо впроваджувати інноваційні технології. Використання сучасних систем моніторингу та дистанційного управління дозволяє не лише оперативно виявляти проблеми в житловому фонді, але й швидко реагувати на них, забезпечуючи максимальну функціональність приміщень. Значущим елементом в удосконаленні системи управління є також впровадження екологічно ефективних рішень. Врахування аспектів сталого розвитку та зменшення впливу на навколишнє середовище є не лише етичним обов'язком, але й фактором, що впливає на результативність управління житловим фондом у військовому контексті. Важливо вдосконалювати систему планування та аналізу використання житлового фонду. Ретельне вивчення

потреб та попиту на приміщення, адаптація житлових умов до конкретних завдань військових частин і забезпечення ефективного використання кожного об'єкта є ключовим у досягненні максимальної результативності.

УДК 355

Боженко В.О., викладач кафедри логістики підрозділів, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), майор

МЕТОД РЕКОГНОСЦІРОВКИ МІСЦЕВОСТІ ДЛЯ РОЗМІЩЕННЯ ПОЛЬОВИХ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ СЛУЖБ ТИЛУ В РАЙОНАХ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ

Ефективне та вчасне пересування підрозділів сектору безпеки й оборони України є передумовою всіх військових операцій. Мобільність розміщення технічних засобів часто є головною операційною вимогою. Для забезпечення виконання різноманітних військових завдань вирішальними є планування та рекогносцировка місцевості в управлінському аспекті. У питаннях, що стосуються стратегічної мобільності, важливу роль відіграє оцінка місцевості.

Цифрові моделі земної поверхні, створені на основі даних про рельєф, є найосновнішим засобом для візуалізації та моделювання земних ландшафтів. При цьому рельєф розглядають як змінну функцію $f(x, y, z)$. Сукупність масиву координат точок земної поверхні та математичний спосіб їх подання утворюють цифрову модель рельєфу (ЦМР). Цифрові моделі рельєфу поділяються за способом одержання даних (картометричний, фотограмметричний, геодезичний) та за впровадженим математичним алгоритмом утворення моделі поверхні.

Оскільки у цифровій моделі рельєфу визначена геометрично кожна точка поверхні, то особливо велике значення приділяють точності створеної ЦМР. Цифрові моделі рельєфу є предметом розгляду і дослідження у геоінформаційних системах, у моніторингу довкілля, зокрема для вирішення таких задач як топографічне картографування, побудова профілів, визначення вододілів та ліній стоку, розрахунок дренажної мережі, прокладанням оптимальних трас доріг, каналів, водо- та нафтопроводів, обчислення кутів нахилу та кривини схилів, експозиції схилів, розрахунок зон видимості/невидимості.

Джерелами даних для створення цифрової моделі рельєфу (ЦМР) можуть бути дані дистанційного зондування Землі, аерофотознімки, фотограмметричні виміри, дані систем супутникового позиціонування, наземні геодезичні зйомки, дані промірних робіт і ехолотування, лазерного сканування місцевості, картографічні дані тощо. Широкого застосування набув спосіб отримання

інформації шляхом сканування карт з подальшою напівавтоматичного векторизацією за допомогою програм-векторизаторів які сумісні з найбільш поширеним програмним забезпеченням: ArcGIS, ArcInfo, ArcView GIS, MapInfo, WinGIS, AutoCAD, MicroStation.

Оптимальні методики математичного моделювання рельєфу, представлення його структури з іншими географічними елементами дозволить оперативне організувати тилове забезпечення, розміщати технічні засоби служб тилу, планувати запасні райони місцевості.

Це дасть змогу не тільки отримати візуальне бачення майбутніх змін, а також скласти детальні інструкції, плани дій. Вихідними даними для створення 3D-моделей місцевості (тривимірних карт) є детальні плани міст і топографічні карти, дані класичної аерофотозйомки (або зйомки з БПЛА) і лазерного сканування, а також космічні знімки надвисокої роздільної просторової здатності. 3D реконструкції робляться за допомогою звичайних фотографій, знятих на безпілотник і об'єднаних в 3D модель. За допомогою спеціальної програми, можна одночасно обробляти і об'єднувати тисячі фотографій, знятих з різних ракурсів, і автоматично створювати топографічні карти і 3D моделі місцевості. Завдяки комп'ютерним програмам, можна здійснювати вимірювання: об'ємів, площі і відстані, що пізніше дозволить використати ці дані.

Для візуалізації місцевості існує безліч автоматизованих програмних комплексів, зокрема Credo radon 2.1., Bentley InRoads Suite V8i for AutoCAD, Transoft Solutions GuidSIGN v6.0.0.130, що найбільш частіше застосовуються при будівництві та експлуатації автомобільних доріг.

До прикладу Pythagoras - CAD програма, що дозволяє швидко і ефективно обробляти дані польових вимірювань, проектувати, створювати креслення, виконувати різні виміри і розрахунки, створювати цифрові моделі рельєфу і визначати обсяги виконаних робіт, перетворювати координати по N - точках, виконувати перерахунок висот точок, обробляти розімкнутий або замкнутий полігонометричний підхід, визначати координати за допомогою прямої і зворотної зарубки, створювати тематичні карти, бази даних і зв'язувати їх з об'єктами креслення, розробляти модулі автоматизації, проводити контроль виконавчої зйомки і виводити готову документацію на друк. Креслярські можливості програми дозволяють викреслювати практично будь-які графічні об'єкти, можна виконувати побудови аналогічні AutoCAD.

Використання такого методу спрощує процес вибору ділянки місцевості, вже на етапі планування можна знехтувати деякими районами, рельєф яких зовсім не забезпечує вимог до розміщення польового пункту харчування та оперативного поповнення запасів. Це зменшує економічні та часові ресурси, які могли б бути витрачені на візуальне вивчення та детальне знімання місцевості.

Отже, завдання, яке вирішує запропонований метод, полягає в тому, щоб з найменшими затратами провести дорозвідку, виявити ділянку та шляхи підвозу запасів, які найбільше відповідають бажаним параметрам та специфіки виконання завдань за призначенням, надає можливість покращити тилове забезпечення складових сектору безпеки і оборони України.

УДК 621.39:623.1/.7

Викиданець В.В., магістрант кафедри факультету зенітних ракетних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків);

Кукобко С.В., провідний науковий співробітник науково-дослідного відділу, Державний науково-дослідний інститут випробування та сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси);

Овчаренко О.Ю., викладач кафедри факультету зенітних ракетних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків);

Шулежко В.В., начальник кафедри факультету зенітних ракетних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків);

Коробков Ю.В., старший викладач кафедри факультету зенітних ракетних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків)

ДОСЛІДЖЕННЯ ІСНУЮЧИХ СПОСОБІВ СЛІДКУЮЧИХ ВИМІРЮВАНЬ КООРДИНАТ, ЗАСОБІВ, ЩО ЇХ РЕАЛІЗУЮТЬ, ТА МОЖЛИВОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В РЛС ЗРВ ПС ЗС УКРАЇНИ

Стійке супроводження с заданими показниками якості повітряних цілей та зенітних керованих ракет (ЗКР) є необхідною умовою ураження цілі в зоні поразки.

Зниження похибок супроводження цілей та ЗКР підвищують імовірність успішного виконання завдання підрозділом зенітних ракетних військ (ЗРВ) Повітряних Сил (ПС) Збройних Сил (ЗС) України.

В зв'язку з наведеним питання, пов'язані з удосконаленням автоматичного супроводження повітряних об'єктів, є актуальними для підвищення ефективності радіолокаційних станцій (РЛС), і як наслідок, зенітних ракетних комплексів (ЗРК) ЗРВ ПС ЗСУ.

Метою роботи є розробка пропозицій щодо удосконалення автоматичного супроводження повітряних об'єктів радіолокаційними станціями зенітних ракетних військ.

Досліджувались сучасні засоби слідкуючих вимірювань кутових координат, дальності та радіальної швидкості (параметрів об'єктів, що можуть бути безпосередньо виміряні РЛС).

Встановлено, що вони дозволяють вимірювати похідні другого та більш вищого порядку параметрів об'єктів.

Разом з тим, слідкуючи координатні системи більшості ЗРК ЗРВ ПС ЗС України здійснюють супроводження цілей лише по параметрах та швидкостях їх змін. Це пов'язано з застарілістю матеріальної бази більшості комплексів, що не дозволяє в існуючих цифрових пристроях обчислення разузгодження реалізувати похідні більш вищого ступеня.

Пропонується шляхом впровадження сучасної елементної бази реалізувати цифрову фільтрацію параметрів об'єктів та їх похідних більшого ступеня.

УДК 621.39:623.1/7

Вурста К.І., магістрант кафедри факультету зенітних ракетних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків);

Крючков Д.М., викладач кафедри факультету зенітних ракетних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків);

Галицький О.Ф., професор кафедри факультету зенітних ракетних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків);

Скорик А.Б., доцент кафедри факультету зенітних ракетних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків);

Джус В.В., доцент кафедри факультету зенітних ракетних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків)

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОБУДОВИ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ОПТИЧНИХ ЗАСОБІВ ВИМІРЮВАННЯ ТА МОЖЛИВОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ ПРИ РОЗГОРТАННІ ЗАСОБІВ ЗРК НА НЕОБЛАДНАНІЙ ПОЗИЦІЇ

При отриманні цілевказівки радіотехнічні засоби зенітних ракетних комплексів (ЗРК) здійснюють пошук, виявлення та супроводження повітряних цілей з метою їх подальшого обстрілу. Пошук кожної цілі суттєво залежить від точності топоприв'язки та орієнтування (ТіО), похибки яких суттєво збільшують час випромінювання станцій розвідки. Це призводить до уразливості ЗРК засобами, що наводяться по власному випромінюванню комплексів. В зв'язку з наведеним під час російсько-Української війни питання, пов'язані з прискоренням операції орієнтування, є актуальними.

Метою роботи є розробка пропозицій щодо використання при розгортанні засобів ЗРК на необладнаній позиції сучасних оптичних засобів.

Досліджувалась апаратура TiO ЗРК С-300В1. Встановлено, що вона, на відміну від сучасних засобів супутникової навігації, не схильна до впливу засобів радіоелектронної боротьби, але потребує постійного коригування при веденні маневреної протиповітряної оборони, що викликає додаткові витрати часу.

Розглянуто питання можливості використання для розв'язання цієї задачі оптичних засобів.

Так, наприклад, теодоліти та бусолі на цей час широко застосовуються при орієнтуванні засобів, але недоліком є достатньо великий час, що витрачається.

Лазерні гіроскопи, що використовують ефект Саньяка, дозволяють при відносно компактних ваго-габаритних характеристиках у порівнянні зі штатними засобами, отримати потрібну для орієнтування інформацію з достатньою точністю без постійного корегування.

Лазерні далекоміри дозволяють вимірювати за малий час відстань з точністю до часток міліметра, що надає можливість оцінити взаємне орієнтування засобів розрахунковими методами.

Наведені пропозиції щодо використання вказаних засобів при орієнтуванні ЗРК.

УДК 621.39:623.1/.7

Вурста Ю.І., магістрант кафедри факультету зенітних ракетних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків);

Куш П.С., викладач кафедри факультету зенітних ракетних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків);

Гайбадулов Б.В., доцент кафедри факультету зенітних ракетних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків);

Камчатний М.І., провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії факультету зенітних ракетних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків);

Кукобко С.В., провідний науковий співробітник науково-дослідного відділу, Державний науково-дослідний інститут випробування та сертифікації озброєння та військової техніки (м. Черкаси)

ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ПРИСТРОЇВ ОБРОБКИ НВЧ СИГНАЛІВ ТА МОЖЛИВОСТІ ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ В РЛС ЗРВ ПС ЗС УКРАЇНИ

За результатами аналізу застосування сучасних засобів повітряного нападу (ЗПН) у відкритій збройній агресії російської федерації проти України встановлена суттєва потреба в автоматизації процедури виявлення цілей при

відбитті масованого удару противника. В зв'язку з наведеним питанням, присвячені розв'язанню цієї задачі, є актуальними.

Метою роботи є розробка пропозицій щодо використання сучасних пристроїв обробки НВЧ сигналів в радіолокаційних станціях (РЛС) зенітних ракетних військ (ЗРВ) Повітряних Сил (ПС) Збройних Сил (ЗС) України.

Була розглянута зенітна ракетна система середньої дальності С-300В1, яка уявляє собою багатоканальну мобільну універсальну систему протиракетної та протилітакової оборони. Функції автоматичного виявлення цілей в багатоканальній станції наведення ракет (БСНР) виконує пристрій первинної обробки (ППО), який уявляє собою цифровий обчислювальний пристрій. ППО має ряд недоліків, такі як суттєва нелінійність дискретизації сигналів, великі ваго-габаритні характеристики, обмежену кількість алгоритмів, неможливість використання сучасних логічних методів виявлення.

У зв'язку з цим в доповіді розглянуті сучасні пристрої цифрової обробки, які можуть використовуватись в БСНР на заміну ППО. Розглядалися мікроконтролери та мікропроцесори, що уявляють собою два типи інтегральних схем, які використовуються для обробки інформації в електронних пристроях та системах, проте вони мають різні особливості та застосування, отже вибір між ними залежить від конкретних потреб та характеристик вбудованої системи.

В доповіді наведені пропозиції щодо використання наведених пристроїв обробки НВЧ сигналів в РЛС ЗРВ ПС ЗС України.

УДК 351.72:005.932.2

Герасименко В.М., старший викладач кафедри менеджменту та фінансів, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЗАКУПІВЕЛЬ ДЛЯ ПОТРЕБ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

В створенні ефективної системи державних закупівель для потреб НГУ особливої актуальності набувають питання фінансового забезпечення та підвищення ефективності використання фінансових ресурсів. Необхідність їх розв'язання особливо зростає в сучасних умовах розвитку системи державних закупівель. На сьогодні ринок державних закупівель в Україні перебуває в процесі реформування, його рівень набагато нижче, ніж у країнах з багаторічними ринковими традиціями. Саме тому метою дослідження стає удосконалення закупівельної діяльності для потреб НГУ.

Під час дії в Україні воєнного стану та 90 діб після його закінчення, основним нормативно-правовими документами які регламентують закупівельний процес в НГУ, в більшості випадків закупівель озброєння та військової техніки, є Закон України «Про оборонні закупівлі» зі змінами від 24 лютого 2023 р. № 2958-ІХ та Постанова КМУ «Деякі питання здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану» від 11.11.2022 р. № 1275 з останніми змінами від 29.12.2023 р. № 1415.

Закупівлі речового майна та продуктів харчування для НГУ - це публічні закупівлі, які є предметом закону «Про публічні закупівлі». В рамках будь-якої закупівлі вимагається проведення торгів, і це дуже прозорий процес. Велика частина товарів купується через систему Prozorro. Публічні закупівлі все ще потребують вдосконалення. Але в цілому система відповідає критеріям прозорості та конкуренції. Незалежні експерти та громадські організації дуже активно брали участь у вдосконаленні системи публічних закупівель в Україні протягом останніх шести років. Це відбулося і на публічному сегменті оборонних закупівель. Однак правила, що регулюють публічні закупівлі, поширюються тільки на певні види товарів і послуг. Розглянемо питання закупівлі товарів речового майна для потреб оборони визначених у додатку КМУ № 1275 докладніше.

На цей час політика закупівель в НГУ була суттєво змінена. Вони стали більш прозорими і конкурентними, були створені запобіжники проти корупції і шахрайства, змінено підходи до формування технічних завдань, встановлення справедливої структури ціни, налагоджено відповідальність контрагентів за неякісне і невчасне виконання зобов'язань.

Ураховуючи нормативно-правову базу регулювання процесу закупівель, а саме закупівлю товарів для потреб НГУ вартість яких дорівнює або перевищує 200 тис. грн., вважаємо що варто проводити закупівлю за рамковими угодами. Інструмент рамкових угод найбільш широко використовується агенціями з оборонних закупівель по всій Європі.

Основна сфера застосування цієї процедури - закупівля товарів та послуг широкого вжитку з можливістю укладення договору (рамкової угоди) з декількома постачальниками строком до 4 років. Протягом цього періоду в рамках угоди установа може здійснювати закупівлю та проплату невеликого обсягу й тільки тоді, коли виникне потреба. Рамкові угоди можна застосовувати до будь-яких товарів та послуг (але не робіт). Рамкова угода (РУ) повинна проводитися у два етапи.

1 етап. Оприлюднення оголошення та РУ в Prozorro; подання пропозицій; розгляд отриманих пропозицій; приєднання учасників РУ або відхилення.

2 етап. Повідомлення про проведення відбору; подання комерційних пропозицій (КП) на відбір; оцінка отриманих КП; повідомлення про намір укласти державний контракт (ДК) та заповнений проєкт ДК; підписання ДК.

Закупівля вважається успішною, коли збалансовано дотримано три критерії: ціна, якість, терміни. Не повинно бути перекосів на користь лише одного з них. Ціна - не самодостатній критерій. Якщо певна закупівля об'єктивно потрібна терміново - то це коштує дорожче. Якість має відповідати поставленим задачам. Збалансування цих критеріїв і протистояння тим, хто хоче, щоб переважив лише якийсь один - завжди великий виклик. Вирішення цієї проблеми вимагає проведення комплексу заходів, спрямованих на реалізацію процесу довгострокового планування, усунення зайвої секретності та узгодження термінів подання бюджетних пропозицій силами безпеки і оборони. Розвиток потенціалу в сфері планування закупівель, регулювання прибутку, забезпечення та контроль якості вимагають нового підходу для підвищення прозорості, підзвітності, а також кваліфікації та мотивації відповідальних кадрів.

Таким чином підсумовуючи вище сказане сформуємо переваги, які отримаємо при закупівлі речового майна для потреб НГУ за рамковою угодою:

- забезпечується таємність інформації, що є важливою під час воєнного стану (точна кількість, місце поставки, тощо);
- відкрита кваліфікація дозволяє динамічно додавати нових постачальників; можливість перегляду умов (строки, гранична ціна за од. товару) за необхідності;
- економія часу для всіх сторін; створення конкурентного середовища та рівних умов для всіх постачальників; підвищення ефективності використання бюджетних коштів;
- можливість укласти контракти з кількома постачальниками;
- відсутність ризику призупинення закупівлі через оскарження або скасування закупівлі з причин недостатньої кількості учасників в РУ.

Для того, щоб закупівлі були прозорими і конкурентними, технічне завдання необхідно обговорювати з ринком. Це дає змогу побачити всі можливості і залучити до торгів максимальну кількість учасників.

УДК 621.39:623.1/7

Горобинський М.А., магістрант кафедри факультету зенітних ракетних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків);

Чміль Ю.О., помічник начальника навчальної частини факультету зенітних ракетних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків);

Борисов В.В., старший викладач кафедри факультету зенітних ракетних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків);

Гречка О.В., старший викладач кафедри факультету зенітних ракетних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків);

Мокряк А.Г., викладач кафедри факультету зенітних ракетних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків)

ДОСЛІДЖЕННЯ АЛГОРИТМІВ ВИЯВЛЕННЯ МАНЕВРУ ПОВІТРЯНИХ ЦІЛЕЙ, ПРИНЦИПІВ ЇХ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА МОЖЛИВОСТІ ЇХ ВПРОВАДЖЕННЯ В РЛС ЗРВ ПС ЗС УКРАЇНИ

Збройна агресія російської федерації (рф) характеризується різноманітним засобів повітряного нападу (ЗПН), що застосовуються Збройними Силами (ЗС) рф по важливих об'єктах (в тому числі і об'єктах критичної інфраструктури) та угрупованнях військ Сил оборони України. При відбитті удару ЗПН, що є повітряними цілями (ПЦ) для засобів зенітних ракетних військ (ЗРВ) Повітряних Сил (ПС) ЗС України, своєчасне виявлення маневру ПЦ радіолокаційними станціями (РЛС) є заставою успішного наведення зенітних керованих ракет на ціль. В умовах радіоелектронного придушення та вогневого ураження від цього залежить як успішність виконання поставлених задач, так і живучість підрозділів ЗРВ, тому дослідження, пов'язані з цим питанням, є актуальними.

Метою роботи є розробка пропозицій щодо підвищення можливостей РЛС ЗРВ по виявленню маневру повітряних цілей.

Розглянуті алгоритми виявлення маневру ПЦ, що реалізовані в РЛС ЗРВ. Встановлено що, наприклад, в станції 9С32 використовується інформація каналів дальності та швидкості слідкуючої координатної системи та використовуються додаткові заходи (лінійна частотна модуляція сигналів або збільшення шпаруватості імпульсів в пачці, в залежності від обставин).

За результатами аналізу було визначено доцільним додаткове використання двох алгоритмів визначення маневру. Перший ґрунтується на аналізі прискорень, що розраховуються за результатами оцінки координатної інформації. Другий ґрунтується на аналізі оцінки повного вектору швидкості та зміні його орієнтації у просторі.

Подальші дослідження повинні бути спрямовані на розробку пропозицій щодо реалізацію запропонованого комплексу алгоритмів в РЛС ЗРВ ПС.

УДК 623.1

Дачковський В.О., кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри технічного забезпечення, Національний університет оборони України (м. Київ), полковник

**НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ЛОГІСТИКИ
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ**

З 2014 року триває агресія російської федерації проти України. За цей час в Збройних Силах (ЗС) України відбувались різні інтеграційні процеси, які мають наблизити ЗС України до Північноатлантичного Альянсу.

Дані реформи спрямовані на вирішення низки проблемних питань, а саме: створення єдиної системи автоматизації інформаційних та матеріальних потоків;

зменшення фінансових витрат на закупівлю, зберігання та підвезення матеріально-технічних засобів (МТЗ);

забезпечення сумісності системи логістики ЗС України з системою логістики інших військових формувань;

налагодження взаємозв'язку між підсистемами, які входять у загальну систему логістики;

спрощення та пришвидшення оброблення інформації щодо визначення потреби військ (сил) у МТЗ, тощо.

Але, розподіл системи логістики на дві функціональні складові показав, що фактично дані органи дублюють один одного.

Збільшилась кількість планувальних, директивних та звітно-інформаційних документів та форм документів, які несуть одне і теж саме змістовне навантаження. Не впроваджена автоматизована система управління МТЗ на тактичному, оперативному, стратегічному рівні ієрархії з використанням технології автоматизованого збору інформації та автоматизованої ідентифікації штрихових кодів різних видів щоб мати змогу в будь який момент часу відслідковувати потребу військ у озброєнні та військовій техніці (ОВТ), МТЗ, тощо в масштабі реального часу.

З початком повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України реформована система управління логістикою підтвердила, що усі реформи, які були проведені в основному змінили лише назву органу управління, при цьому функціонально орган управління не змінився. Виникають ті самі проблемні питання, які були у попередній системі забезпечення.

Отже, для своєчасного забезпечення військ (сил) МТЗ та ефективного управління матеріальними, інформаційними потоками необхідно у будь-який момент часу мати інформацію про номенклатуру МТЗ, які циркулюють в системі

логістичного забезпечення ЗС України та інших військових формувань.

Вирішити дану проблему можна лише шляхом впровадження логістичної інформаційної системи.

Дана система має бути здатна ідентифікувати (розпізнавати) окремі номенклатури МТЗ, автоматично обробляти інформацію в режимі реального масштабу часу, визначати місця знаходження МТЗ, прокладати оптимальний маршрут підвезення і вести автоматичний облік на усіх рівнях ієрархії.

Для створення даної системи необхідно ввести на головний сервер:

інформацію про встановлені норми зберігання МТЗ на складах військових частин, оперативного рівня, стратегічного рівня, тощо.

інформацію про увесь номерний облік зразків ОВТ та МТЗ і їх вартість;

інформацію про встановлені норми напрацювання зразками ОВТ до відповідного виду технічного обслуговування та ремонту згідно технічної документації та строк служби відповідних МТЗ;

інформацію про фактичну наявність МТЗ за відповідною номенклатурою на логістичних центрах стратегічного, оперативного, тактичного рівня.

Для обліку витрати ресурсу на кожен зразок ОВТ має бути встановлений пристрій зчитування інформації, який би передавав в реальному масштабі часу на сервер інформацію про фактичну витрату ресурсу, витрату пального відповідним зразком ОВТ, тощо.

Відповідно для посадових осіб органів управління мають створюватись електронні ключі, які надаватимуть доступ до відповідної бази даних і не лише доступ а й відповідно фіксувати, які операції проводила та чи інша особа щодо внесення достовірних даних.

При чому, електронні ключі на стратегічному рівні мають надавати доступ до інформації про наявність МТЗ та ОВТ, які знаходяться на усіх рівнях, відповідно електронні ключі на оперативному рівні – доступ до інформації оперативного рівня і підпорядкованого тактичного, а електронні ключі тактичного рівня – лише доступ до інформації тактичного рівня.

Таким чином, якщо на тактичному рівні військовою частиною було видано ті або інші МТЗ у підрозділ інформація автоматично надходить до усіх рівнів ієрархії.

Під час експлуатації зразків ОВТ уся інформація в режимі онлайн надходить у логістичну інформаційну систему про фактичну витрату ресурсу, витрату палива відповідними зразками ОВТ. При цьому, система автоматично проводить порівняльну оцінку фактичної витрати ресурсу зразками ОВТ із встановленими нормами напрацювання зразками ОВТ до відповідного виду технічного обслуговування та ремонту згідно вимог технічної документації. Якщо фактична витрата ресурсу зразками ОВТ, наближається до граничних тоді автоматично система визначає місце зберігання МТЗ, які необхідні для відповідного виду технічного обслуговування або ремонту ОВТ.

Таким чином, реалізація даних пропозицій дасть можливість мати повну і об'єктивну інформацію про наявність МТЗ, ОВТ на усіх рівнях управління та в цілому, своєчасно отримувати інформацію про потребу у відповідних номенклатура МТЗ, зменшити витрати ресурсів та часу на підвезення МТЗ у підрозділи та своєчасно планувати закупівлю необхідних МТЗ.

УДК 37/004

Демчишин В.С., старший викладач кафедри прикордонної служби, Національна академія Державної прикордонної служби України іменні Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), підполковник;

Хаустов Ю.О., курсант, Національна академія Державної прикордонної служби України іменні Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), старший сержант;

Іванов М.І., курсант, Національна академія Державної прикордонної служби України іменні Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), молодший сержант

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТИЛОВОГО, ТЕХНІЧНОГО ТА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СКЛАДОИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ

Існування держави залежить від стану її національної безпеки, завдання забезпечення національної безпеки і оборони має бути першочерговим у діяльності держави.

У нинішній час бракує комплексного наукового дослідження проблематики тилового, технічного та фінансового забезпечення сектору безпеки і оборони України в розрізі окремих його складових.

Забезпечення національної безпеки України в умовах правового режиму воєнного стану є одним з ключових викликів для нашої держави сьогодні. Перелік питань, які стоять перед державою у забезпеченні безпеки, наразі такий: побудова дієвих механізмів боротьби з корупцією, формування ефективних оборонних заходів, реалізація відповідної інформаційної політики та побудова міцної фінансової системи.

Чинна Конституція України від 28 червня 1996 року. закріплює, що територія України в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканною. Відповідно, захист території України, яка є основою державності, здійснюється у межах виконання оборонної функції держави. Частина 2 і 3 ст. 17 Основного Закону України встановлюють, що оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили

України, а забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України – на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом.

Загальновідомо, що саме через бюджет держава забезпечує мобілізацію коштів, необхідних для забезпечення соціально-економічного розвитку країни. Формування та виконання державного бюджету України в умовах воєнного стану стикається з низкою невирішених проблем, серед яких дестабілізація економічної ситуації, переорієнтація раніше поставлених цілей держави, перегляд джерел наповнення бюджету та залучення міжнародної фінансової підтримки, перерозподіл обмежених бюджетних коштів, постійне збільшення видатків на оборону, падіння доходів, надання соціальних виплат громадянам, необхідність фінансування гуманітарних заходів та підвищений ризик корупції.

Воєнні дії на території нашої країни відобразились на головному плані доходів та витрат держави. Відсутність бюджетної стратегії сповільнює підвищення ефективності використання видатків бюджету, а також не дозволяє мінімізувати ті ризики й загрози, що можуть виникнути у майбутньому.

Отже серед основних недоліків щодо нормотворчої діяльності суб'єктів адміністративно-правового забезпечення оборони держави, які потребують вирішення, є:

- несвоєчасна розробка і ухвалення нормативно-правових актів військово-адміністративного законодавства, які відстають від швидкого розвитку суспільних відносин у сфері оборони держави;
- низька якість прийнятих законодавчих актів, їх невідповідність реальному стану суспільних відносин, що вимагає постійного внесення змін;
- відсутність системної роботи, координації та взаємодії суб'єктів нормотворчої діяльності при розробленні та ухваленні нормативно-правових актів військово-адміністративного законодавства.

УДК 355.6

Дерев'янюк М.О., старший викладач кафедри логістики підрозділів факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ОБІГРІВУ, ПІДІГРІВУ ТА ПРИГОТУВАННЯ ЇЖІ В ПОЛЬОВИХ УМОВАХ

Не викликає сумніву той факт, що низькі температури особливо під час виконання бойових завдань в у умовах безпосереднього зіткнення з

противником, впливають на хід бойових дій. Особливо коли бойовим підрозділам необхідно перебувати тривалий період часу на передових позиціях, а підрозділи забезпечення не мають можливості вчасно забезпечувати особовий склад гарячою їжею, чаєм, тощо, актуальним питанням є використання портативних технічних засобів індивідуального обігріву, швидкого підігріву та приготування їжі, чаю.

Широкого застосування в Українсько-російській війні набули газові пальники та пічки, пальники з екогелем, рідкопаливні пальники, спиртові горілки, окопні свічки тощо. Вони компактні, легкі та готові до використання за призначенням в будь який час. Проте, аналіз бойового досвіду свідчить про те, що використання різноманітних портативних систем обігріву, приготування їжі, принцип роботи яких полягає у використанні природнього газу, рідкого палива, екогелю, воску чи сухого спирту мають відповідні недоліки: джерело енергії зазначених технічних засобів швидко закінчується, їх дозаправка чи заміна в умовах активної фази бойових дій є неможливою, актуалізувало пошук вирішення даної проблеми.

Отже, з метою підтримання боєздатності особового складу, який залучений до виконання бойових завдань на передових позиціях чи об'єктах, врахувавши наявні проблеми щодо обігріву особового складу, швидкого підігріву та приготування їжі в умовах ведення активних бойових дій, запропоновано використання саморобних пічок-трісочниць, які легко можна зробити власноруч за допомогою двох жерстяних банок з під консервів та ножа чи іншого гострого ріжучого предмета.

Використання саморобних пічок-трісочниць в якості технічних засобів індивідуального обігріву, швидкого підігріву та приготування їжі має ряд переваг:

- 1) виготовляється з підручних матеріалів та відносно не великий час для її виготовлення (до 20 хв.);
- 2) легка, проста у використанні, та компактна;
- 3) не вимагає великої кількості горючих матеріалів;
- 4) краще виконує маскувальну функцію, в порівнянні з відкритим вогнем.

Отже, під час виконання бойових завдань в холодну пору року своєчасне та безперебійне вирішення питань індивідуального обігріву, швидкого підігріву та приготування їжі відіграє значну роль в підтриманні морального і бойового духу особового складу.

УДК 621.39:623.1/.7

Дранник П.А., доцент кафедри інституту авіації та протиповітряної оборони, Національний університет оборони України (м. Київ);

Крючков Д.М., викладач кафедри факультету зенітних ракетних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків);

Рощупкін Є.С., доцент кафедри факультету зенітних ракетних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків);

Калита О.В., старший викладач кафедри факультету зенітних ракетних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків)

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВІДНОВЛЕННЯ ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ ЗМІШАНОГО УГРУПУВАННЯ ВІЙСЬК ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ В ЗОНІ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

Аналіз військових конфліктів останніх десятиріччів виявив актуальність своєчасного та якісного відновлення зразків озброєння для успішного виконання завдань за призначенням угрупованням військ.

Метою роботи є розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності відновлення озброєння та військової техніки змішаного угруповання військ при виконанні завдань за призначенням в зоні ведення бойових дій.

Розгляду підлягали існуючі структури ремонтних органів Збройних Сил України та підприємств промисловості, організація їх діяльності та взаємозв'язок.

Встановлено, що одним з ефективних способів забезпечення експлуатації та ремонту ансамблю різнотипних засобів, що перебувають на озброєнні змішаного угруповання військ, є прогнозування їх технічного стану. Це дозволить заздалегідь спланувати технічне обслуговування, передбачити потрібну кількість та номенклатуру запасних частин, інструментів, приналежностей і матеріалів, визначити необхідний склад та вимоги щодо обслуговуючого персоналу.

В умовах ресурсних обмежень розв'язання питання ефективного вирішення задачі відновлення пропонується здійснювати шляхом оптимального розподілу наявних ресурсів. При цьому прогнозування технічного стану зразків озброєння до впливу руйнуючих факторів дає підставу щодо визначення черговості відновлення пошкоджених зразків. З метою уніфікації потрібних засобів виміральної техніки пропонується заздалегідь визначити її кількість та номенклатуру. Уточнення поточного стану (попередню розвідку пошкоджених засобів) доцільно здійснювати за допомогою безпілотних літальних апаратів, які в подальшому слід залучати для доставки потрібних засобів.

Таким чином, в цьому випадку підвищення ефективності відновлення планується здійснювати за рахунок оптимізації черги засобів, що потребують відновлення, оптимізації вагогабаритних характеристик ЗВТ персоналу, що залучається до відновлення, своєчасно спланованими за результатами аналізу даних, отриманих після уточнення поточного стану та прогнозованих залишків ресурсу пошкоджених зразків, маршрутів евакуації.

УДК 519.8

Душкін В.Д., кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент кафедри фундаментальних дисциплін, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Глушко П.Г., курсант 5136 групи факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України;

Федорчук І.І., курсант 5136 групи факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України

АНАЛІЗ ЗАСТОСУВАННЯ ФРАКТАЛЬНИХ АНТЕН У ЗДІЙСНЕННІ ВІЙСЬКОВОГО ЗВ'ЯЗКУ

Метою проведеного дослідження є аналіз досвіду використання фрактальних антен у військовій сфері країнами НАТО. Однією з основних вимог до радіотехнічних пристроїв та зв'язку, що використовуються у військовій сфері є мініатюрність, що передбачає як малі геометричні розміри так і вагу. Ще однією важливою характеристикою, що сприяє скритності радіозв'язку, є можливість працювати у декількох відмінних частотних діапазонах за допомогою однієї компактної антени. Зрозуміло, що саме таким вимогам задовольняють фрактальні антени, унікальні властивості яких було виявлено ще у 90 роках 20 сторіччя Н. Коеном.

«Фрактальні антени не лише зменшують розміри антен, але й контролюють багатодіапазонну продуктивність, забезпечують широкосмугове використання та фактично збільшують реальний вигреш за невеликих розмірів. Атрибут посилення виникає через можливість створювати кілька максимумів струму, наприклад, на фрактальному периметрі, дуже компактної області. Конструктивна інтерференція може виникнути в режимах набагато менших за чверть хвили», — пояснював Коен.

Цей тип антен широко використовується у цивільній сфері - бездротові мережі (протоколи Bluetooth, Wi-Fi, WiMAX, ZigBee), мобільний зв'язок (стандарти CDMA, GSM, DECT), мобільне телебачення (стандарти DVB-H і ISDB-H), системи супутникового позиціонування, радіочастотна ідентифікація та ін.

Унікальні властивості фрактальних антен знайшли своє застосування у військовій сфері. Тому цей тип антен з початку двадцять першого сторіччя широко використовується для вирішення різних задач арміями США НАТО, та інших країн для виконання задач радіоелектронної боротьби, радіотехнічної розвідки та здійснення тактичного радіозв'язку.

У опублікованому у 2022 році звіті інформаційно-аналітичний центру оборонних систем Defense Systems Information Analysis Center (DSIAC) сказано, що фрактальні радары існують уже 20 років і їх використання зараз лише набирає оберти через те, що противники США виявляють ознаки використання цієї технології.

Широкий спектр антен для військової сфери виготовляє компанія Fractal Antenna Systems, засновником якої є Н. Коен.

Прикладом продукції, що виготовляється цією компанією є Антена UGS, упакована або вбудована в обтічник діаметром 2,5 дюйми, зводить до мінімуму візуальне та радіочастотне виявлення. Антена UGS може бути розгорнута на висоті менше трьох футів. Вона має конструкцію з піднятим фазовим центром, що зводить до мінімуму втрати на землю, одночасно покращуючи діаграму спрямованості та кут запуску.

У інформації, яка представлена на сайті Fractal Antenna Systems, підкреслюється, що завдяки надзвичайно широкому діапазону частот фрактальні антени унікально підходять для сумісності між застарілими та новими радіоархітектурами. У якості приклада наводиться МНА компанії Fractal, ширококутова колінеарна антена з відмінним посиленням та всеспрямованою діаграмою спрямованості в УВЧ та мікрохвильовому діапазоні, що має довжину всього 42 дюйми.

Також компанія Fractal Antenna Systems пропонує гнучку прозору ширококутова антена для використання на вікнах транспортних засобів та будівель, що, за словами розробників, забезпечує безпрецедентні можливості для проведення таємних операцій. Завдяки своїй компактності фрактальні антени широко використовуються для управління безпілотними літальними апаратами.

Зроблено висновки, що основними перевагами до застосування цього класу антен у військовій сфері:

а) малі розміри та вага цього типу антен а також подібність фрактальних структур до природних об'єктів дозволяє ефективно маскувати їх, дозволяє встановлювати їх на безпілотні літальні апарати для здійснення трекінгу та управління ними.

б) можливість працювати на великій кількості частот у їх широкому діапазоні, динамічно переходити з однієї частоти на іншу за допомогою комп'ютерних алгоритмів робить фрактальні антени ефективними у здійсненні завадозахищеного радіозв'язку та радіоелектронної боротьби.

в) використання фрактальних антен у радіолокації дає переваги над антенами з неперервною апертурою, завдяки відсутності у діаграмі направленості бокових пелюстків, у порівнянні з радаром зі скінченною розрідженню апертурою, наприклад PAWS, має переваги у коефіцієнті підсилення потужності.

УДК 336.14; 338.245

Запорожець С.В., к.е.н., доцент, старший науковий співробітник науково-дослідного відділу випробувань радіотехнічних комплексів і бортового обладнання науково-дослідного управління випробувань озброєння та військової (спеціальної) техніки Повітряних Сил ДНДІ ВС ОВТ;

Походенко О.М., начальник науково-дослідного відділу випробувань радіотехнічних комплексів і бортового обладнання науково-дослідного управління випробувань озброєння та військової (спеціальної) техніки Повітряних Сил ДНДІ ВС ОВТ, підполковник;

Місценко Р.В., начальник науково-дослідної лабораторії випробувань радіоелектронного обладнання науково-дослідного відділу випробувань радіотехнічних комплексів і бортового обладнання науково-дослідного управління випробувань озброєння та військової (спеціальної) техніки Повітряних Сил ДНДІ ВС ОВТ, підполковник;

Коломієць В.В., науковий співробітник науково-дослідної лабораторії випробувань засобів енергопостачання, приладного обладнання та електронної автоматики науково-дослідного відділу випробувань радіотехнічних комплексів і бортового обладнання науково-дослідного управління випробувань озброєння та військової (спеціальної) техніки Повітряних Сил ДНДІ ВС ОВТ, майор

**ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Важливим показником, який слугує індикатором спроможності забезпечити належний розвиток Збройних Сил України (далі – ЗС України) як основного військового формування сектору безпеки і оборони країни, є рівень достатності видатків Державного бюджету України, спрямованих на фінансове забезпечення оборонної сфери.

Фінансування видатків на заходи, пов'язані із підтримкою достатнього рівня обороноздатності держави здійснюється виключно за рахунок бюджетних коштів, а їх розмір встановлюється Законом України про Державний бюджет України на відповідний рік. Видатки загального фонду державного бюджету на оборону, що здійснюються за рахунок коштів резервного фонду державного

бюджету, та видатки на ведення розвідувальної діяльності є захищеними статтями та не можуть підлягати коригуванню.

Отже, визначальним джерелом державного фінансування потреб ЗС України є бюджетне фінансування, потенційна спроможність якого покривати значні, об'єктивно викликані військовими потребами очікування, залишається вкрай критичною. Про це свідчить офіційна інформація про виконання Державного бюджету України упродовж 2022-2023 років. Основними внутрішніми джерелами формування фінансових ресурсів країни традиційно залишаються податкові та митні платежі. Суттєві безпрецедентні виклики, які постали у зв'язку зі збройною агресією росії проти України, потребують значного нарощення обсягів державного фінансування для вирішення низки надкритичних завдань, що, своєю чергою, й призвело до різкого зростання рівня дефіциту Державного бюджету України. Фактично дефіцит виконання Державного бюджету за 2022 рік становив 59,5 % ВВП (17,6 % обсягу ВВП), тоді, як дефіцит виконання Державного бюджету за 2023 рік сягнув 1,33 трлн грн, що на 418,9 млрд грн більше, ніж у 2022 році.

Таким чином, з огляду на відсутність спроможності формування прямого боргового навантаження на Державний бюджет, виникає потреба в пошуку додаткових джерел фінансування витрат на забезпечення сектору безпеки і оборони, зокрема, й через застосування інструментів монетарної політики НБУ. Проведене дослідження дозволило зробити висновки, що найбільш ефективними монетарними інструментами неінфляційного характеру, яким повинна надаватися перевага в умовах воєнного стану є: запозичення, мобілізовані від розміщення облігацій внутрішньої державної позики та військових облігацій. Подальших досліджень потребує можливість їх застосування в комбінації з іншими інструментами монетарної політики в довгостроковій перспективі. Також не менш дієвим неборговим джерелом фінансування національних потреб є залучення до загального фонду грантових коштів та благодійні внески, сформовані з ініціативи та за рахунок економічних агентів і спрямовані на потреби національної оборони. Таке додаткове джерело фінансування є цілком регламентованим нормами чинного законодавства та передбачене як офіційне джерело покриття потреб національної оборони держави, мобілізаційної підготовки, заходів з фінансування ЗС України. З початку повномасштабної військової агресії з боку росії досить стрімко розвивається інституційна складова перерозподільної платформи благодійних внесків. Так, від початку повномасштабного вторгнення кількість благодійних організацій зросла на 74%.

У доповіді наведено, наукове узагальнення основних джерел, що беруть участь у фінансуванні дефіциту Державного бюджету, в т. ч. й для потреб фінансування ЗС України, що дозволило систематизувати окремі класифікаційні ознаки та види фінансових інструментів, які застосовуються для його покриття:

за видом джерела фінансування (зовнішні та внутрішні); за економічним змістом (інвестиційні, інфляційні, позичкові та приватизаційні); за видом бюджетного фонду, який формують (такі, що формують загальний чи спеціальний фонди Державного бюджету); характером застосування (інструмент, що використовується виключно в умовах запровадженого воєнного стану поряд з іншими загальноприйнятими та широковживаними підходами до мобілізації національних фінансових ресурсів – безпрецедентний та стандартний). Проведене дослідження сучасних тенденцій формування та використання джерел державного фінансування національних потреб у сфері оборонної діяльності дозволило окреслити зональну характеристику взаємозв'язків між ними в контексті фінансування ЗС України.

УДК 355.6

Зданевич В.Ф., доцент кафедри забезпечення паливом та мастильними матеріалами факультету підготовки спеціалістів тилового забезпечення, Військова академія (м. Одеса), працівник ЗСУ;

Маліков В.В., старший викладач кафедри забезпечення паливом та мастильними матеріалами факультету підготовки спеціалістів тилового забезпечення, Військова академія (м. Одеса), підполковник;

Семенко Є.Ю., доктор філософії, доцент кафедри логістики підрозділів факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України, полковник

ВПЛИВ ЯКОСТІ ПАЛЬНО-МАСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ НА НАДІЙНІСТЬ РОБОТИ БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ

Цільове призначення БПЛА визначається їхніми льотно-технічними і іншими експлуатаційними характеристиками. БПЛА військового призначення відрізняється енергонапруженістю роботи двигуна, вони повинні забезпечувати маневреність, мати властивість змінювати швидкість та висоту польоту.

Для всіх типів БПЛА, незалежно від їх призначення існують загальні льотно-технічні характеристики, до яких відносяться:

- максимальна швидкість польоту на різних висотах;
- максимальна вихорах польоту та його зміна в залежності від корисного навантаження;
- максимальна швидкість підйому;
- дальність польоту та його зміна в залежності від навантаження і маневреності;

- час перебування в повітря в залежності від режиму роботи двигуна та висоти польоту;
- злітно - посадкові характеристики.

Такі характеристики для різного призначення БПЛА можуть мінятись в залежності від дальності польоту швидкість, достатньої маневреності та часу перебування в польоті, а також реакції на процеси дистанційного управління.

Великий вплив на БПЛА мають енергетичні властивості пального, основними з яких є масова питома теплота згорання та густина.

Практичне значення для роботи БПЛА має авіаційна хімотологія, яка полягає в формуванні вимог до якості пально-мастильних матеріалів, реальному підвищенню ефективності їх застосування та прискорення темпів науково-технічного прогресу. На практичній основі хімотологічних принципів оптимізації якості ПММ та їх раціонального застосування, реалізуються в процеси зміни якості, модернізації апаратів та одночасній зміні якості ПММ що надає змогу модернізації та удосконалення БПЛА.

УДК 356.37

Івченко М.М., начальник науково-дослідного відділу, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (м. Київ), підполковник;

Білий О.А., провідний науковий співробітник науково-дослідного відділу, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (м. Київ), підполковник;

Цимбал І.В., науковий співробітник науково-дослідного відділу, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (м. Київ);

Шугалій О.О., старший науковий співробітник науково-дослідного відділу, Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (м. Київ)

КОМПЛЕКС БОЙОВОГО ЕКІПРУВАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: ПРІОРІТЕТНИЙ НАПРЯМОК СФЕРИ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

В умовах повномасштабної війни, розв'язаної російською федерацією проти України, однією з актуальних проблем на сьогоднішній день постає нагальна потреба в оснащенні військовослужбовців частин та підрозділів Національної гвардії України та інших складових сил оборони держави новітніми комплексами бойового екіпування (далі – КБЕ), що дозволить

зберегти життя і здоров'я військовослужбовців та забезпечить ефективне виконання поставлених завдань.

Незважаючи на визначену функціональну структуру сучасного КБЕ військовослужбовця, перелік предметів, що входять до його складу, не є сталим і змінюється з часом.

Перелік предметів бойового обмундирування та екіпірування військовослужбовців Національної гвардії України та відповідного спеціального одягу був введений у 2017 році. І хоча КБЕ, зокрема бойові комплекти обмундирування, створювалися як перспективні, все ж із часом, що минув, накопичилися певні розбіжності між існуючими та бажаними (виходячи з умов сучасного бою) можливостями. Адже супротивник постійно розвиває свої спроможності.

Наявні зразки екіпірування військовослужбовців Національної гвардії України не відповідають вимогам сучасної збройної боротьби і не дозволяють військовослужбовцям повноцінно та за короткий проміжок часу вирішувати поставлені перед ними бойові та службово-бойові завдання.

Враховуючи вищезазначене, завдання щодо укомплектування КБЕ військовослужбовців Національної гвардії України відповідними новітніми технічними засобами електронних комунікацій, побудованими із застосуванням інформаційних технологій та елементів їх енергозабезпечення (зарядними пристроями, джерелами живлення, засобами перетворення і передачі електроенергії, засобами контролю працездатності компонентів системи тощо), є досить важливим та актуальним науково-практичним завданням.

Проаналізувавши основні напрямки щодо розробки та застосування новітніх КБЕ у країнах НАТО слід зазначити, що головною тенденцією проектів по вдосконаленню складових КБЕ військовослужбовців Національної гвардії України є розробка та застосування технічних засобів електронних комунікацій нового покоління, оснащених засобами інтелектуального управління з підвищеним ступенем автономності та надійності функціонування в різних умовах бойової обстановки та при виконанні бойових та службово-бойових завдань.

Підвищення функціональності спорядження повинно досягатися «модульним принципом» побудови КБЕ. Головна перевага «модульності» КБЕ – це можливість комбінувати набір аксесуарів, необхідних для вирішення конкретного бойового завдання. «Модульний принцип» передбачає можливість додавання нових елементів екіпірування, доопрацювання (модернізації) окремих підсистем. При цьому, окремі елементи КБЕ можна використовувати як самостійні пристрої.

В рамках системи управління військами, солдат розглядається як бойова система самої нижньої ланки управління, яка реалізує з мінімальними витратами і високою ефективністю дві основні функції управління:

отримання окремим військовослужбовцям повної інформації про бойовий простір його дій і відповідних їй бойових завдань;

забезпечення вищого командування інформацією про бойову обстановку в районі ведення бою і ступеня реалізації поставлених солдату бойових завдань.

Новітні системи бойового екіпірування мають бути створені у відповідності до концепції C4ISR (управління, зв'язок, комп'ютери, розвідка, спостереження, рекогносцировка) та інтегровані до автоматизованих систем управління боєм та систем ситуаційної обізнаності, побудованих за вищезазначеною архітектурою – C4ISR.

Системи управління перспективних КБЕ мають бути побудовані на базі вибраного цифрового інтерфейсу та мати відкриту архітектуру, що дозволяє додавати нові зразки радіоелектронного обладнання.

При виборі засобів зв'язку для подальшого використання при створенні КБЕ, необхідно врахувати можливість застосування в них технологій, які б дозволили створення високошвидкісних мереж радіодоступу до інформаційно – комунікаційної мережі спеціального призначення, при чому найбільш оптимізованою доцільно вважати таку технологію (технології), які б забезпечили, при їх поєднанні, комплексний дієвий результат за усіма показниками якості з врахуванням обмежувальних критеріїв щодо вартості окремих зразків технічних засобів електронних комунікацій, вимог щодо забезпечення інтеграції до існуючих та перспективних автоматизованих систем управління, електромагнітної сумісності та протидії засобам РЕБ противника, масо-габаритних характеристик обладнання КБЕ тощо.

Слід зазначити, що застосування радіоретрансляторів, розміщених на безпілотних літальних апаратах, квадрокоптерах, тощо, дозволить здійснити перехід до використання високошвидкісних багатодіапазонних ширококутових засобів зв'язку, з складу КБЕ, в область більш високих частот, зменшити геометричні розміри антенної системи з підтримкою технології МІМО.

Проаналізувавши особливості ведення сучасного бою та варіанти застосування підрозділів Національної гвардії України, при виконанні ними бойових та службово-бойових завдань, можливо сформулювати основні вимоги, які повинні бути реалізовані при використанні новітніх технічних засобів електронних комунікацій в складі КБЕ:

- забезпечення інтеграції всіх видів трафіку (голос, передача даних, відеодані тощо);

- забезпечення високої мобільності всіх елементів системи управління боєм;
- забезпечення заданої якості обслуговування користувачів (QoS) на значних географічних територіях в умовах застосування різних видів зброї;
- засекреченість всіх видів інформації;
- інтеграція систем зв'язку, навігації, розвідки, автоматизації, тощо в єдиний інформаційний простір для всіх його учасників;
- орієнтація системи керування боєм на безпосередніх учасників бойових дій (автоматизація рівнів батальйон - рота - взвод - окремих солдат);
- децентралізація процесів управління ресурсами в мережі;
- можливість зустрічної роботи з системами цивільного призначення, тощо;
- забезпечення постійного розширення можливостей новітніх технічних засобів електронних комунікацій в складі КБЕ (використання апаратно-програмних засобів на базі технології SDR), збільшення їх функціоналу, підвищення часу автономної роботи шляхом застосування новітніх технологій енергозбереження та перетворення енергії;
- забезпечення повної інтеграції КБЕ військовослужбовців Національної гвардії України до систем управління боєм та систем ситуаційної обізнаності сил оборони держави з врахуванням стандартів НАТО.

УДК 323.322

Каличева Н.Є., доктор економічних наук, професор, заступник завідувача кафедри по навчально-методичній роботі, Український Державний університет залізничного транспорту (м. Харків)

Карасьов В.О., магістр курсу № 2, Український Державний університет залізничного транспорту, (м. Харків);

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЛОГІСТИКИ У СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ

Дані тези мають на меті дослідити виклики, з якими стикається логістичний сектор в Україні в контексті сучасних економічних реалій та воєнних дій. Дослідження заглиблюється в тонкощі українського логістичного ландшафту, визначаючи ключові проблеми та пропонуючи потенційні рішення для сприяння сталому зростанню. Дослідження включає комплексний аналіз економічних факторів, нормативно-правової бази, технологічних досягнень і геополітичних факторів, що впливають на логістику в Україні.

Логістичний сектор відіграє ключову роль в економічному розвитку України, сприяючи переміщенню товарів і послуг. Однак кілька проблем

заважають його ефективному функціонуванню, починаючи від застарілої інфраструктури, зайвої бюрократії, недосконалим логістичним сектором(транспорт) та закінчуючи сумнівними політичними рішеннями.

Однією з головних проблем є застаріла та невідповідна інфраструктура. Відсутність сучасних транспортних мереж, включаючи дороги, залізниці та порти, перешкоджає безперервному руху товарів, що призводить до збільшення транспортних витрат і затримок.

Регуляторне середовище в Україні створює виклики для логістичних операторів. Складні бюрократичні процедури, непослідовне регулювання та корупція сприяють неефективності та перешкоджають розвитку сектора. Вирішення цих проблем має вирішальне значення для створення сприятливого для бізнесу середовища.

Ще однією значною проблемою є повільне впровадження сучасних технологій у логістичні операції. Відсутність передових систем відстеження, аналізу даних у режимі реального часу та автоматизованих процесів обмежує ефективність, прозорість і швидкість реагування в ланцюжку поставок.

Геополітичне положення України вносить невизначеності та ризики в логістичний сектор. Конфлікти, що тривають у регіоні, можуть порушити ланцюжки поставок, що призведе до збільшення витрат і невизначеності для підприємств, які працюють у країні.

Щоб вирішити ці проблеми, потрібен багатогранний підхід. Інвестиції в модернізацію інфраструктури, оптимізацію регуляторних процесів, сприяння впровадженню технологій і сприяння регіональному співробітництву можуть значно підвищити ефективність і конкурентоспроможність логістичного сектора України.

Таким чином проблеми, з якими стикається логістичний сектор в Україні, складні та взаємопов'язані. Проте, усунувши недоліки інфраструктури, регуляторні перешкоди, технологічне відставання та геополітичні міркування, Україна може перетворити свій логістичний ландшафт на надійну та конкурентоспроможну систему, сприяючи економічному зростанню та інтеграції у глобальний ланцюг поставок.

УДК 656.078

Ковальчук О.І., доктор філософії, викладач кафедри права та менеджменту у сфері цивільного захисту, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності (м. Львів), капітан служби цивільного захисту;

Саміло А.В., кандидат юридичних наук, доцент, начальник кафедри права та менеджменту у сфері цивільного захисту, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності (м. Львів), капітан служби цивільного захисту;

Демчина В.Р., ад'юнкт Львівського державного університету безпеки життєдіяльності (м. Львів);

ПІДГОТОВКА ЛОГІСТІВ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДСНС УКРАЇНИ

Актуальність підготовки логістів для силових структур визначається рядом факторів, які впливають на ефективність та оптимізацію логістичних процесів у військовому контексті. Декілька аспектів, які роблять цю підготовку важливою, включають: ефективність ресурсів, швидкість реагування, безпека і захист інформації, технологічна компетентність, глобальна мережа постачання.

Силові структури мають оптимізувати використання своїх ресурсів, таких як паливо, боєприпаси, медичні засоби тощо. Логісти повинні бути навчені впроваджувати сучасні методи управління ланцюгом постачання для забезпечення максимальної ефективності використання ресурсів. Військові операції часто вимагають швидкого реагування на зміни у ситуації. Логісти повинні бути готові до швидкої мобілізації та перерозподілу ресурсів для підтримки бойових завдань. Забезпечення безпеки постачання та захист інформації про логістичні операції є критичним для успішної військової діяльності. Логісти повинні бути навчені сучасним стандартам безпеки та кіберзахисту.

Використання сучасних технологій, таких як автоматизація, дрони, інтернет речей (ІоТ) та інші, може значно покращити логістичні процеси. Логісти повинні володіти навичками у використанні та управлінні цими технологіями. Врахування глобальних викликів та співпраця з міжнародними постачальниками є ключовими аспектами військової логістики. Логісти повинні мати розуміння міжнародних та регіональних логістичних систем.

Такі програми можуть бути розроблені або спільно з іншими військовими організаціями або у співпраці з цивільними установами вищої освіти. Проте, у формуванні програм підготовки логістів для ДСНС можуть бути включені наступні елементи: використання технологій, координація, теоретична основа логістики, управління ресурсами та постачанням, вивчення основних понять та теорій логістики, зокрема, в контексті заходів з надзвичайних ситуацій.

Особливості логіки в надзвичайних ситуаціях, розгляд аспектів логістики, які виникають в умовах надзвичайних ситуацій, таких як наводнення, пожежі, техногенні аварії тощо. Навчання управлінню ресурсами в умовах надзвичайних ситуацій, оптимізація постачання та розподілу матеріальних ресурсів. Розвиток навичок комунікації та координації в екстрених ситуаціях, а також взаємодія з іншими службами та агентствами. Навчання використанню сучасних інформаційних технологій та систем управління для поліпшення логістичних процесів. Розуміння принципів безпеки в умовах надзвичайних ситуацій, а також захист інформації та даних.

Загалом, підготовка логістів для силових структур має враховувати усі ці аспекти, щоб забезпечити оптимальне функціонування логістичних процесів у військовому середовищі.

УДК 620.92

Кочеулов А.О., заступник начальника кафедри логістики, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), полковник;

Саган В.В., доктор філософії, старший викладач кафедри логістики, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), підполковник

МОЖЛИВОСТІ ВИРОБНИЦТВА ДЕРЕВНИХ БРИКЕТІВ У ДЕРЖАВНІЙ ПРИКОРДОННІЙ СЛУЖБІ УКРАЇНИ

Для опалення об'єктів військового господарства прикордонних підрозділів у котельному господарстві застосовують природній газ, кам'яне вугілля, торфобрикети. Переважна більшість котелень у прикордонному відомстві працюють на твердому паливі типу вугілля. Повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України створює проблеми у видобуванні кам'яного вугілля, оскільки основні його запаси припадають на Донецьку та Луганську область. Пошук альтернативних видів палива для заміни природнього газу, кам'яного вугілля був визваний і тим, що класичними енергоресурсами неможливо забезпечити тепло на передовій у зоні ведення бойових дій а також і те, що ці енергоресурси зросли у ціні.

Досліджуючи наукові праці нами встановлено, що тема виготовлення паливних брикетів з біомаси в Україні надзвичайно актуальна, враховуючи суттєве підвищення цін на енергоносії. Досліджено, що в Україні починаючи з 2015 року з метою економії коштів на закупівлю енергоносіїв населення активно переходило на встановлення твердопаливних котлів на дровах. Заготівля дров

при цьому здійснюється самостійно, як правило у лісосмугах. Однак науковці наголошують, що такі дрова мають значну вологість та низьку якість, що у свою чергу призводить до низької ефективності роботи твердопаливних котлів. Вони вважають, що виготовлення з дров деревних брикетів буде ефективнішим за рахунок технологічного процесу їх виробництва. Науковці зазначають, що деревні брикети можуть використовуватися для заміни дорогих викопних палив.

З переваг брикетів над деревиною науковці виділяють: збільшення коефіцієнту корисної дії котлів, стійкість до самозаймання, зменшення складських площ для зберігання, підвищення теплоутворення, зменшення викидів шкідливих речовин в атмосферне середовище, менша вартість у порівнянні наприклад із дизельним паливом та електричним опаленням, можливості проведення оптимізації котлів опалення. Брикети можуть застосовуватися для усіх видів топок, котлів центрального опалення. До недоліків, вони відносять, складність автоматизації процесу завантаження брикетів у топковий пристрій котла.

Дослідженнями встановлено, що технологічний процес виробництва паливних брикетів із біомаси складається із наступних процесів: подрібнення; визначення об'єму; сушіння; пропарювання; пресування; охолодження; фасування.

Відповідно постало питання, як скоротити залежність від вартісних енергоресурсів та забезпечити військовослужбовців на передовій, теплом у зимовий період?

Одним із таких рішень стало вивчення можливостей Державної прикордонної служби України (ДПСУ) щодо виробництва брикетів із деревини.

З метою вивчення питання, щодо можливостей подальшого використання неділової деревини отриманої в результаті очищення просік, для потреб органів та підрозділів охорони державного кордону ДПСУ, здійснено виїзд на підприємство, яке займається виробництвом деревних брикетів RUF.

Для виробництва деревних брикетів в ДПСУ вперше буде використано неділову деревину отриману в результаті очищення просік у період проведення інженерно-будівельних робіт на державному кордоні. З цією метою проведено аналіз та підготовлені розрахунки щодо можливостей ДПСУ розгорнути відповідне виробництво із технологічним устаткуванням на базі одного із органів охорони державного кордону. За результатами аналізу встановлено, що орієнтовна вартість обладнання для лінії виробництва буде коштувати 85-100 тис. євро (3,4 – 4,0 млн. грн.). Однак, для розміщення такого виробництва в ДПСУ необхідно передбачити приміщення для встановлення лінії виробництва та зберігання брикетів. А також провести організаційно-штатні зміни для створення підрозділу працівників. Орієнтовна вартість одного ангару корисним об'ємом 2 700 куб. м. складає 2,5 млн. грн. Реалізація проєкту щодо власного

виробництва деревних брикетів створить умови та можливості для заощадження грошових коштів, які виділяються на закупівлю торф'яних брикетів та кам'яного вугілля для опалення ОПОДК ДПСУ. Вирішить питання щодо опалення бліндажів та перекритих щілин у зоні ведення бойових дій прикордонних підрозділів. Окупність відповідного проєкту відбудеться не раніш чим через 9-10 років.

УДК 005.932: 351.86

Кочкін В.Г., старший викладач кафедри оперативно-тактичної підготовки, Національна академія Служби безпеки України (м. Київ), підполковник

ХАРАКТЕРИСТИКА ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

У цьому матеріалі проаналізовано деякі питання логістичного забезпечення складових сектору безпеки і оборони України.

Ключові слова: логістичне забезпечення, сектор безпеки і оборони України, ЗСУ.

Будь-яка сучасна армія світу може адекватно та швидко реагувати на зовнішню агресію, опираючись на мобільність у розподілі ресурсів, завдяки передовому логістичному забезпеченню. Яскравим прикладом є НАТО. Загальновідомо, що саме Альянс є для нас тим багатограним «маяком», який вказує правильні та вдалі приклади для наслідування.

Зважаючи на наш загальнодержавний курс приєднання до Альянсу – ми відповідно повинні досягнути повної сумісності з НАТО, зокрема і в аспекті логістичного забезпечення. Прискорити це завдання та адаптувати його до нових викликів вдалось і через повномасштабне російське вторгнення.

Для багатьох військових логістичне забезпечення складових сектору безпеки і оборони України є доволі недооціненою темою, проте без нього весь військовий потенціал нашої країни зводиться до нуля.

Логістичне забезпечення складових сектору безпеки і оборони України пов'язане передусім з плануванням потреб і подальшим забезпеченням необхідних запитів, які надходять від ЗС України, підготовки та функціонування в поточному стані до супроводження бойових операцій різного масштабу.

Кожен такий сегмент військової діяльності потребує визначеної шляхом моделювання кількості озброєння, спеціальної техніки, транспортних засобів, особового складу, пального, медикаментів, харчів, форми, боєприпасів тощо.

І для того, щоб ці потреби задовольнити, необхідна налаштована система закупівлі, постачання, зберігання, ремонту, технічного обслуговування, контролю експлуатації, утилізації надлишків, планування та здійснення військових перевезень усього того, що перераховане вище. А ще — сервіс військового побуту й квартирування та обслуговування об'єктів військової інфраструктури.

Це і є той немалий обсяг критично важливого функціоналу, який бере на себе військова логістика, що в натовській архітектурі «J-структур» має свій кластер «J-4», тобто забезпечення й підтримки операцій.

Нині в ЗС України також створено структуру «J-4» (Головне управління логістики), у якій розмежовуються стратегічні та оперативні функції логістичного забезпечення органів військового управління, а також прийняття системи класів постачання НАТО. Тобто відбувається злиття напрямів тилового забезпечення та забезпечення озброєнням в одну структуру.

Вказана архітектура матиме відповідники, умовно кажучи, і на рівні бригади («O-4»), батальйону («S-4»). Ця трирівнева вертикаль повністю відповідатиме за забезпечення військ усім необхідним через постачання, закупівлю, зберігання та переміщення. Так відбувається структурна стандартизація за натовським зразком — поки ЗС України не досягнуть повної сумісності у цьому та решті інших сегментах.

Замість заснованої на ще радянських алгоритмах і технологіях неповороткої системи забезпечення у безпековий сектор ми вибудовуємо сучасний військовий сервіс. Вершина поетапного процесу — ефективне логістичне забезпечення, спроможне підтримувати всі компоненти сил оборони.

Починаючи з 2016 року, в Збройних Силах за підтримки країн-партнерів і уряду США впроваджується автоматизована система управління логістичним забезпеченням. У її межах розроблено логістичну інформаційну систему обліку та руху матеріальних засобів (LIS), а також впроваджено автоматизовану систему кодифікації військового майна (BULCOD).

Реформувати логістичне забезпечення ЗС України у конструктивному алгоритмі пошуку оптимальних рішень нам допомагають іноземні радники від партнерських держав і організацій. Отже, важливі практичні навички офіцери логістичного забезпечення ЗС України здобувають, беручи участь у логістичних навчаннях НАТО і вирішуючи разом з іноземними колегами завдання багаторівневої складності.

УДК 355.6, 621.311

Коломієць О.О., курсовий офіцер курсу факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), старший лейтенант

АНАЛІЗ ІСНУЮЧИХ ЗРАЗКІВ ЕЛЕКТРИЧНИХ ГЕНЕРАТОРІВ ЯК ОСНОВНИХ ДЖЕРЕЛ РЕЗЕРВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЄЮ ПІДРОЗДІЛІВ НГУ

Умови сьогодення вказують, що питання енергонезалежності стало актуальним як ніколи.

Організація забезпечення резервною електроенергією є одним із найважливіших напрямів роботи сьогодення і потребує постійного моніторингу, аналізу та вирішення. Останнім часом на баланс підрозділів НГУ надходять сучасні джерела безперебійного живлення, різноманітні силові установки, стаціонарні та переносні генератори й електростанції.

Електричний генератор - пристрій, призначений для перетворення енергії механічного руху на енергію електричного струму та є надійним джерелом резервного електропостачання.

По виду споживаного палива сучасні електрогенератори підрозділяються на дизельні, бензинові, газові та газобензинові. Існують також сонячні та вітрові генератори.

За способом установки генератори ділять на стаціонарні та мобільні.

Метою роботи є проведення аналізу використання існуючих електричних генераторів, що стоять на озброєнні підрозділів НГУ.

Проведено аналіз основних характеристик сучасних бензинових та дизельних генераторів які використовуються для задоволення потреб особового складу.

До основних переваг бензинових генераторів належать:

- стабільна робота в будь-яких кліматичних умовах - генератор запускається при низьких температурах;
- низький рівень шуму при роботі;
- тривалий термін служби - агрегати використовуються за призначенням тривалий час;
- простота проведення технічного обслуговування.

До основних недоліків бензинових генераторів належать:

- відсутня можливість безперервної роботи протягом довгого часу;
- мають менший коефіцієнт корисної дії порівняно з дизельними;
- потребують більш частого обслуговування.

До основних переваг дизельних генераторів належать:

- ефективність споживання пального;
- тривалий термін служби та надійність;
- економічність в експлуатації;
- висока автономність роботи - можуть працювати годинами без зовнішнього живлення чи додаткового обладнання.

До основних недоліків дизельних генераторів належать:

- викиди шкідливих речовин;
- залежність від дизельного пального має свої недоліки (запуск та робота в режимі низьких температур);
- потреба в регулярному обслуговуванні;
- високий рівень шуму при роботі.

Таким чином дизельні генератори виступають більш ефективними джерелами аварійного та резервного живлення в забезпеченні потреб життєдіяльності підрозділів НГУ за рахунок ефективного споживання пального, тривалого терміну служби, економічності в експлуатації та високої автономності роботи.

Однак, як і всі технічні засоби, вони мають недоліки які необхідно враховувати під час їх використання за призначенням.

УДК 365

Косовський С.В., старший викладач кафедри забезпечення військ (сил) факультету підготовки спеціалістів матеріально-технічного забезпечення, Військова академія (м. Одеса);

Венцюк А.В., викладач кафедри забезпечення військ (сил), Військова академія (м. Одеса);

Каплун Є.О., доктор філософії, доцент кафедри логістики підрозділів, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛЬОВИХ НАБОРІВ СУХИХ ПРОДУКТІВ В УМОВАХ БОЙОВИХ ДІЙ

Найважливішою проблемою в умовах українсько-російської війни залишається приймання гарячої їжі особовим складом Збройних Сил України та інших військових формувань. Відповідно до керівних документів у разі неможливості організувати приймання гарячої їжі особовим складом Збройних Сил України видаються набори сухих продуктів. Так як відповідно Постанови Кабінету Міністрів України від 29.03.2022 року № 426, а саме норми № 10 повсякденний набір сухих продуктів, якими забезпечуються військовослужбовці, які беруть участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії проти

України в районах проведення воєнних (бойових) дій, вибувають для відпрацювання завдань з бойової (навчально-бойової) підготовки в польових умовах (в таборах, на навчаннях, маневрах) у складі підрозділів (команд) в район проведення антитерористичної операції, а також під час прямування до пункту призначення. В цю чергу, відповідно цієї норми забезпечення при використанні польового набору сухих продуктів понад одну добу, дозволяється видавати один портативний розігрівач, 60 грамів сухого пального, одну таблетку знезаражувача води та шість сірників вітродостійких, або один короб сірників звичайних. При надходженні благодійної (гуманітарної) допомоги країн - партнерів, а саме Польських наборів сухих продуктів, ми можемо бачити, що в кожному з їхніх наборів входять в перелік комплектації допоміжні засоби для розігріву продуктів харчування. Це свідчить, що прийманню гарячої їжі особовим складом приділяють більшу увагу.

Виходячи з власного досвіду, зазначимо норма забезпечення № 10 є найпоширеніша для забезпечення особового складу. При використанні наборів сухих продуктів харчування, під час ведення бойових дій, не завжди існує можливість підігріву на технічних засобах приготування їжі або засобах розігріву. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України портативні засоби розігріву можуть видаватися особовому складу, але на об'єднаних центрах забезпечення відсутні комплекти для розігріву відповідної норми, у зв'язку зі зменшенням фінансових затрат на виготовлення даних наборів. Портативні засоби розігріву суттєво поліпшить смакові якості набору сухих продуктів. Доцільно ввести зміни щодо комплектування даних наборів сухих продуктів допоміжними портативними засобами розігріву без можливих винятків.

УДК 657.42

Крамаренко К.М., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та фінансів, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ДО ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИНАХ НГУ

Основні засоби є невід'ємною складовою нефінансових активів військової частини. В цілому організація обліку основних засобів передбачає визначення нормативної бази, встановлення порядку приймання об'єктів основних засобів та їх ідентифікації, вибір первинних документів, облікових реєстрів та організацію їх руху, організацію матеріальної відповідальності,

інвентарного, номенклатурного, складського, аналітичного та синтетичного обліку, встановлення порядку списання.

Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 основні засоби – це матеріальні активи, які утримуються для використання їх у виробництві/діяльності або при постачанні товарів, виконанні робіт і наданні послуг для досягнення поставленої мети та/або задоволення потреб суб'єкта державного сектору або здавання в оренду іншим особам і використовуються, за очікуванням, більше одного року.

Положення про фінансову службу (відділення), Положення про облікову політику, а також Положення про організацію бухгалтерського обліку визначають особливості ведення бухгалтерського обліку у військових частинах. Ці документи розробляються відповідно до Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі, наказів МФУ, МВС, ДКСУ тощо, а також враховують рекомендації Методологічної ради МВС з бухгалтерського обліку.

Господарські операції з основними засобами реєструють і узагальнюють посадові особи облікової групи фінансової служби (відділення) військової частини.

Офіцер облікової групи фінансового відділення зобов'язаний: здійснювати документальне оформлення та відображення в облікових регістрах основних засобів, операцій по їх придбанню (надходженню), переміщенню, безоплатній передачі, реалізації або ліквідації використовуючи програмне забезпечення «МІА: Облік і Звітність»; проводити перевірку оформлення первинної (зведеної) документації у паперовій або в електронній формі відповідно до умов дотримання вимог законодавчих актів України про документообіг; до 5 числа, наступного за звітним місяцем надавати меморіальний ордер № 9 і виправдні документи для узагальнення даних начальнику фінансової служби (відділення); на підставі наказу командира частини разом з постійно діючою інвентаризаційною комісією проводити інвентаризацію та складати інвентаризаційні відомості.

Підставою для відображення на субрахунках бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи. Для обліку основних засобів передбачено типові форми з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору, які затверджені Наказом МФУ від 13.09.2016 № 818. Варто відзначити, що деякі з цих документів, зокрема інвентарні картки, розрахунок амортизації формуються в програмі МіА і друкуються на вимогу. Під час списання основних засобів керуються Наказом МВС від 17.01.2017 р. № 25 «Про затвердження Порядку списання військового майна в Національній гвардії України».

Кожній окремій класифікаційній групі об'єктів основних засобів, наведеній у НП(С)БОДС 121 «Основні засоби», в Плані рахунків відповідає один із субрахунків рахунків 10 «Основні засоби» та 11 «Інші необоротні матеріальні активи». Основні засоби визнають активом після їх введення у експлуатацію. До цього часу вартість витрат на придбання або створення необоротних активів відображають як капітальні інвестиції на субрахунках 1311 та 1312. Також застосовуються субрахунки 2113 або 6211, оскільки витрати на придбання чи створення основних засобів відображають у меморіальних ордерах № 4 та № 6. Якщо основні засоби отримані від списання необоротних активів або як лишки при інвентаризації, слід застосовувати субрахунок 7112, в інших випадках – 7511. У таких випадках відповідно до Порядку казначейського обслуговування державного бюджету за витратами до органу Казначейства слід подати довідку про надходження у натуральній формі, на підставі якої буде відображено суму доходу, касові і фактичні видатки. Коли військова частина використовує економічні вигоди, втілені в основних засобах, їх залишкова вартість зменшується. Знос основних засобів та амортизація дає змогу правильно відобразити їх вартість. Для бюджетних установ передбачено два методи нарахування зносу основних засобів: прямолінійний і метод 50/50.

Облікові реєстри аналітичного та синтетичного обліку основних засобів складають у фінансовій службі (відділенні). Аналітичний облік основних засобів ведеться в інвентарних картках, які відкриваються на кожний інвентарний об'єкт (предмет). Однорідні активи можуть обліковуються в картках групового обліку. За місцем зберігання всі основні засоби перебувають на відповідальному зберіганні у матеріально відповідальних осіб, які призначаються наказом командира військової частини. З посадовими особами, які відповідають за збереження основних засобів, укладається письмовий договір про матеріальну відповідальність.

Таким чином, організація бухгалтерського обліку основних засобів передбачає знання норм законодавства відповідними посадовими особами та їх дотримання, а також наявність відповідних практичних навичок. Для підвищення ефективності бухгалтерського обліку основних засобів у військовій частині необхідно акцентувати увагу на професійному розвитку фахівців фінансової служби, що включає в себе постійне навчання та підвищення кваліфікації, адаптацію до нових законодавчих вимог.

УДК 351.31

Кузенко Ю.І., викладач кафедри забезпечення паливом та мастильними матеріалами факультету підготовки спеціалістів тилового забезпечення, Військова академія (м. Одеса), майор;

Левченко І.С., кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри забезпечення паливом та мастильними матеріалами факультету підготовки спеціалістів тилового забезпечення, Військова академія (м. Одеса), підполковник;

Смагін О.І., старший викладач кафедри логістики підрозділів факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), майор

**СТАЛІ ПІДХОДИ ДО ВІДНОВЛЕННЯ МОТОРНИХ ОЛИВ ЧЕРЕЗ
ТЕХНОЛОГІЇ РЕГЕНЕРАЦІЇ ТА РЕЦИКЛІНГУ: ПЕРСПЕКТИВИ
ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ЕФЕКТИВНОГО
ВИКОРИСТАННЯ НАФТОПРОДУКТІВ**

У сучасному світі, сталість виробництва та споживання нафтопродуктів стає все більш актуальною у зв'язку з ростом свідомості про екологічні проблеми та необхідність зменшення негативного впливу на довкілля. В цьому контексті, використання технологій регенерації та рециклінгу для відновлення моторних олів набуває значущості як ефективний шлях до збереження ресурсів та зниження викидів шкідливих речовин. Дана наукова теза пропонує дослідити перспективи та можливості застосування сталих підходів до відновлення моторних олів через технології регенерації та рециклінгу для досягнення сталого розвитку, ефективного використання нафтопродуктів. Основні аспекти:

1. Екологічний вплив та збереження ресурсів: Використання технологій регенерації та рециклінгу дозволяє зменшити викиди CO₂ та інших шкідливих речовин, що сприяє збереженню природних ресурсів та зменшенню екологічного тиску на довкілля.

2. Економічна доцільність: Впровадження сталих підходів до відновлення моторних олів може зменшити витрати на виробництво нових нафтопродуктів, що призводить до зниження загальних витрат та підвищення конкурентоспроможності підприємств.

3. Якість та безпека продукції: Технології регенерації та рециклінгу дозволяють покращити якість відновлених моторних олів та забезпечити їх відповідність стандартам якості, що робить їх безпечними для використання у різних сферах.

4. Досвід іноземних компаній: Приклади успішного впровадження технологій відновлення моторних олів іноземними компаніями, такими як Shell, Total Lubrificants, Veolia та Neste, свідчать про перспективність цього напрямку та можливість успішної реалізації в інших країнах.

На сьогоднішній день технології регенерації та рециклінгу моторних олів є перспективними напрямками у галузі переробки нафтопродуктів. Завдяки високому рівню ефективності та здатності знижувати негативний вплив на навколишнє середовище, вони привертають увагу як виробників, так і споживачів. Широке впровадження цих технологій може сприяти забезпеченню сталого розвитку в галузі виробництва нафтопродуктів та переробки відпрацьованих олів. Для забезпечення сталості та ефективності використання технологій відновлення моторних олів рекомендується враховувати деякі ключові аспекти. Для досягнення оптимального рівня регенерації та рециклінгу моторних олів необхідно здійснювати дослідження та розвивати технології, спрямовані на покращення ефективності процесів. Впровадження новітніх технологій та інноваційних рішень допоможе забезпечити високу якість відновленої оливи та знизити витрати на переробку. Для підтримки високої якості відновленої оливи та забезпечення її безпечного використання важливо розробити стандарти якості. Такі стандарти допоможуть встановити мінімальні вимоги до відновленої оливи та забезпечити виконання вимог щодо впливу на довкілля. Широке впровадження технологій відновлення моторних олів потребує розвитку відповідної інфраструктури. Необхідно створити систему збирання та транспортування відпрацьованих олів до переробних підприємств, а також розвивати мережу пунктів збору в різних регіонах. Важливим елементом успішного впровадження сталих підходів до переробки моторних олів є поширення інформації та свідомості серед виробників та споживачів. Необхідно проводити інформаційні кампанії щодо переваг відновлення олів, залучати бізнес до впровадження сталих технологій та стимулювати споживачів використовувати відновлені нафтопродукти. Сталі підходи до переробки моторних олів через технології регенерації та рециклінгу мають перспективи для забезпечення сталого розвитку та ефективного використання нафтопродуктів. Розвиток технологій, розробка стандартів якості, розвиток інфраструктури та поширення інформації є важливими кроками для успішного впровадження цих підходів у нафтопереробній галузі. Застосування сталих підходів до переробки моторних олів допоможе знизити негативний вплив на навколишнє середовище, забезпечить ефективне використання обмежених ресурсів та сприятиме сталому розвитку галузі виробництва нафтопродуктів.

Висновки та рекомендації: Враховуючи аналіз досліджень та досвіду іноземних компаній, можна зробити висновок, що відновлення моторних олів через технології регенерації та рециклінгу є перспективним та ефективним напрямком для сталого розвитку галузі виробництва нафтопродуктів. Широке впровадження цих технологій сприятиме збереженню природних ресурсів, зменшенню негативного впливу на довкілля та економічно доцільному використанню нафтопродуктів. Для успішної реалізації сталих підходів

рекомендується активно співпрацювати з промисловими компаніями, владними структурами та громадськістю з метою створення сприятливих умов для впровадження та підтримки відновлення моторних олив. Відновлення моторних олив через технології регенерації та рециклінгу відіграє важливу роль у досягненні сталого розвитку та ефективного використання нафтопродуктів. Широке впровадження цих підходів може стати кроком у напрямку збереження природних ресурсів та збалансованого відношення до довкілля.

УДК 629.7.08

Леоненко О.М., кандидат технічних наук, доцент, провідний науковий співробітник наукового центру Повітряних Сил, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків), підполковник;

Кравчук О.Д., начальник науково-дослідного відділу наукового центру Повітряних Сил, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків), полковник;

Новічонок С.М., кандидат технічних наук, доцент, провідний науковий співробітник наукового центру Повітряних Сил, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків), працівник ЗС України;

Стояновський Д.А., науковий співробітник наукового центру Повітряних Сил, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків), майор;

Салтовський Д.О., молодший науковий співробітник наукового центру Повітряних Сил, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків), капітан

АНАЛІЗ МОЖЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ ТА УНІФІКАЦІЇ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНКИ ЯКОСТІ АЕРОДРОМНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛЬОТІВ НА ОСНОВІ ДОСВІДУ КРАЇН-ПАРТНЕРІВ

Проведений аналіз свідчить, що для успішного виконання авіацією Повітряних Сил Збройних Сил України (ПС ЗСУ) завдань за призначенням система логістичного забезпечення має набути сталого розвитку. При цьому упорядковано повинен відбуватися і процес досягнення взаємної сумісності з країнами-партнерами та побудови єдиної системи логістики ЗС України за стандартами НАТО.

За сучасних умов логістична структура, що створювалась з міркувань розгортання сил у завчасно відомих місцях, певною мірою втрачає свою ефективність. Тому, аби забезпечити виконання головних задач основними підрозділами як самостійно, так і в умовах спільних дій з країнами-партнерами, для управління логістикою все більш актуальною стає здатність швидкого та

ефективного перерозподілу (тобто мобільність) сил і засобів логістики за великою кількістю локацій.

Аеродромно-технічне забезпечення (АТЗ) польотів як вид логістичного забезпечення ПС ЗС України, сутність якого полягає в наданні певних послуг, що здійснюються силами і засобами логістики, також повинне вдосконалюватися та розвиватися у відповідності до потреб і можливостей сьогодення.

Оскільки переважна більшість наявних засобів АТЗ польотів змонтовані на автомобільних базових шасі, доцільним є урахування досвіду транспортних підприємств з надання сервісу. При цьому аналіз показує, що останнім часом при дослідженні питань логістики стали виділяти «логістику послуг» («логістику сервісу»), яка має особливості і при оцінці її якості.

Контроль діяльності зазвичай здійснюється за показниками якості та ефективності. Тому наявність достатньо повної системи таких показників є необхідною умовою успішного виконання завдань за призначенням. Однак питання визначення та розвитку відповідних показників для АТЗ польотів, і тим більше їх сумісності із подібними показниками країн-партнерів, на даний час не розглянуті. Останнє і визначає мету даного напрямку роботи.

Умовою ефективного функціонування системи відповідних послуг є перевищення логістичних потенціалів інфраструктури допоміжних потоків відносно логістичного потенціалу основного потоку. Отже, сучасні тенденції щодо оцінки якості послуг у системі логістики спонукають користуватись показниками, які будуть висвітлювати зазначену умову.

Такий погляд відрізняється від «традиційного», який ґрунтується на тому, що якість послуг важко оцінити чисельно. Саме якісна оцінка АТЗ польотів є чинною. Однак даний спосіб оцінки якості АТЗ польотів лише опосередковано показує в якому ступені відхилення від «відмінного» стану, виявлені у залучених сил і засобів, вплинули на «логістику сервісу» – АТЗ польотів.

Експлуатація військової автомобільної техніки (в т. ч. засобів АТЗ польотів) та пов'язані з нею витрати матеріальних і грошових засобів мають свої особливості порівняно з експлуатацією техніки в цивільному секторі. У зв'язку з цим в умовах діяльності військових частин немає можливості привести всі витрати до одиниці готової продукції, тобто визначити собівартість перевезень. З огляду на ці особливості експлуатації техніки як «сервісного обладнання» широко використовується не собівартість перевезень, а, наприклад, витрати на експлуатацію одиниці техніки за рік чи відносні показники (коефіцієнти тощо). Так, для оцінки використання засобів АТЗ польотів застосовують витрати моторесурсу в мотогодинах та кілометрах, а також – витрати машино-годин на одну годину нальоту відповідного повітряного судна.

На відміну від подібних показників у Повітряних Силах США звітність за напрямком логістики (забезпечення) передбачається у вигляді місячного звіту про

показники логістики (Monthly Logistics Indicators Report (MLIR)), які використовуються для виміру продуктивності (ефективності застосування) підрозділу. З їх числа слід визначити коефіцієнт вильотів, що не відбулися з вини логістики (Logistics Attrition Rate), коефіцієнт неготовності через причини забезпечення (Not Mission Capable Supply (NMCS) Rate). Також застосовується показник часткової готовності у зв'язку з проблемами забезпечення польотів (Partially Mission Capable Supply (PMCS) Rate).

Нормативні значення для показників логістики отримуються за допомогою моделей оцінки послідовності повторних вильотів (Sortie Generation Estimation Models (SGEM)).

Отже можна стверджувати, що для взаємодії з країнами-партнерами адаптація щодо застосування прийнятих у партнерів показників логістики та їх однозначного тлумачення є досяжною. Початково можна запропонувати певні пропозиції щодо забезпечення сумісності у використанні показників якості логістики. Однак остаточно оцінити надані пропозиції можна буде за наявності масиву нормативних значень показників після створення відповідної вітчизняної моделі здійснення повторних вильотів авіаційної частини з урахуванням всіх видів забезпечення, зокрема АТЗ польотів.

УДК 355.6

Маліков В.В., старший викладач кафедри забезпечення паливом та мастильними матеріалами факультету підготовки спеціалістів тилового забезпечення, Військова академія (м. Одеса), підполковник;

Назаренко А.В., старший викладач кафедри забезпечення паливом та мастильними матеріалами факультету підготовки спеціалістів тилового забезпечення, Військова академія (м. Одеса), підполковник;

Смагін О.І., старший викладач кафедри логістики підрозділів факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), майор

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ПУСКОВИХ РІДИН В ХОДІ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

В ході проведення активних оборонних або наступальних дій одним з найважливіших питань є надійна робота та швидкий пуск бензинових та дизельних двигунів колісної, а тим паче броньованої техніки в умовах обмеженого часу.

Для пуску холодного бензинового двигуна при низьких температурах навколишнього повітря необхідно, щоб у циліндри надходила паливоповітряна суміш, здатна спалахувати від іскри запалення при невеликій частоті обертання

колінчастого валу. Для пуску дизеля в його циліндрах повинна утворюватися паливоповітряна суміш, здатна в цих умовах самозайматися. При дуже низьких температурах (нижче від $-20 \dots -25 \text{ }^{\circ}\text{C}$) пускових властивостей бензину або дизельного палива може виявитися недостатньо. У цих випадках для пуску двигуна застосовують спеціальні пускові рідини, що добре випаровуються і легко займаються.

Пускові рідини повинні мати:

- хорошу випаровуваність при низькій температурі;
- швидку займистість від іскри або самозаймистість від стискування;
- високі протикорозійні та протизносні властивості;
- низьку температуру застигання;
- стабільність при тривалому зберіганні.

Відмінності в принципі займання палива в бензинових та дизельних двигунах зумовлюють різний підхід до складу пускових рідин та вмісту в них окремих компонентів.

Основним компонентом всіх рідин, що забезпечує їх високу ефективність, є етиловий ефір. Додавання етилового ефіру до вуглеводнів значно розширює можливість самозаймання паливоповітряної суміші та дозволяє спалахнути іскрою надзвичайно бідні суміші, які без ефіру не займаються.

Введення в пускову рідину ізопропілнітрату сприяє плавній роботі дизельних та бензинових двигунів, а також інтенсифікації передпламенних реакцій. Газовий бензин, википаючи в межах $30-70 \text{ }^{\circ}\text{C}$, сприяє більш рівномірному випаровуванню рідини та плавному наростанню тиску в камері згоряння двигуна.

В якості компонента, що забезпечує легкозаймистим рідинам хороші протизносні та протиокислювальні властивості, використовують масло для суднових газових турбін, що застигає при температурах нижче $-60 \text{ }^{\circ}\text{C}$ і містить протиокислювальну присадку.

Для забезпечення холодного пуску дизеля за найнижчих температур навколишнього повітря вміст олії в пусковій рідині не повинен перевищувати 10-20 % маси. У складі пускової рідини для бензинового двигуна кількість олії знижено до 2 %, що запобігає забрудненню олією електродів свічок, які в цьому випадку стають непрацездатними.

Ефективність пускових рідин визначається сукупністю властивостей усіх складових її компонентів.

На даний час на території нашої країни можливо придбати величезне різноманіття пускових рідин таких виробників як HI-GEAR (США), K2 SUPER START T440 (Польща), PiTon (Україна). Аерозольний препарат для швидкого запуску двигуна у зимовий період. Також може використовуватись для експрес-діагностики системи живлення. На відміну від інших складів аналогічного

призначення, «Швидкий запуск двигуна» містить змащувальні добавки, що виключають мікрозадири циліндро-поршневої групи при пуску.

Тим самим легкий та надійний пуск двигунів є передумовою якісного та швидкого виконання поставлених бойових завдань.

УДК 355.611

Мельников С.О., курсовий офіцер курсу № 3 факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), капітан

ВПЛИВ ТИЛОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА БОЙОВУ ГОТОВНІСТЬ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН

Забезпечення ефективним тиловим забезпеченням є важливою складовою успіху будь-якої військової операції та готовності військових частин. Застосування сучасних технологій та оптимізація системи постачання грають критичну роль у забезпеченні бойової готовності.

Моя тема є досить актуальною та впливає на всі аспекти військової служби. Однією з ключових причин, чому ця тема актуальна, є те, що сучасні конфлікти та загрози вимагають від військових частин не лише високої бойової готовності, але й швидкого та ефективного реагування на зміни у воєнному середовищі. Підтримка та вдосконалення тилового забезпечення є ключовим фактором, що дозволяє військам діяти на високому рівні ефективності протягом тривалого періоду часу.

Важливим аспектом є надання військовим частинам необхідного спорядження, зброї, амуніції та медичних засобів. Забезпечення стабільним доступом до цих ресурсів дозволяє зберігати високий рівень бойової готовності. Також, важливою є підтримка інфраструктури, включаючи технічне обслуговування, логістичні послуги та ефективне управління персоналом. Оптимальне використання інформаційних технологій у веденні обліку запасів, плануванні постачань та координації руху ресурсів сприяє ефективності та точності в управлінні тиловим забезпеченням. Ефективна логістика та мобільність є важливими факторами, які визначають успішність ведення операцій. Спроможність швидко перевозити необхідні ресурси та забезпечення оперативної поставки є ключовим для того, щоб військові частини могли реагувати на будь-які виклики, незалежно від їхнього місцезнаходження. Розвиток та удосконалення транспортної інфраструктури стає необхідністю в епоху швидких змін. У світі, де інформація є ключовим ресурсом, захист від кіберзагроз та забезпечення інформаційної безпеки стають невід'ємною частиною бойової готовності. Розвиток кіберзахисту та інформаційної безпеки є

обов'язковими завданнями для забезпечення функціональності та надійності військових частин. Забезпечення наших військових частин високоякісним та ефективним тиловим забезпеченням є важливою передумовою для досягнення високої бойової готовності. Систематична підтримка, вдосконалення та оптимізація процесів тилового забезпечення дозволяють забезпечити стабільність та готовність військових частин до викликів у будь-який момент. Ми повинні приділяти особливу увагу розвитку інфраструктури, впровадженню новітніх технологій та постійному моніторингу ефективності системи, щоб забезпечити нашим військовим частинам можливість швидкого та ефективного реагування на сучасні загрози. Збереження та зміцнення бойової готовності наших військових частин неможливе без систематичного вдосконалення тилового забезпечення. Відмінність та конкурентоспроможність нашого війська визначаються не лише рівнем військової техніки та обладнання, але і якістю логістики.

УДК 355.6

Назаренко А.В., старший викладач кафедри забезпечення паливом та мастильними матеріалами факультету підготовки спеціалістів тилового забезпечення, Військова академія (м. Одеса), підполковник;

Фірсов А.В., старший викладач кафедри забезпечення паливом та мастильними матеріалами факультету підготовки спеціалістів тилового забезпечення, Військова академія (м. Одеса), працівник ЗСУ;

Путро О.О., старший викладач кафедри логістики підрозділів факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України (Харків), підполковник

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗАПАСІВ ПММ НА ПОЛЬОВИХ СКЛАДАХ ПАЛЬНОГО ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Польові військові склади пального призначені для приймання, зберігання і видачі пального, мастильних матеріалів, спеціальних рідин та технічного майна служби пального в умовах проведення польових виходів (навчань), а також ведення бойових дій.

Керівними документами, що регламентують роботу військових складів пального щодо його розміщення передбачене наступне: під час вибору ділянки для розгортання польового складу необхідно передбачити можливість розосередження, максимального укриття і природного маскування засобів збереження пального, заправлення та транспортування; зручність і надійність під'їзних шляхів; зручність приймання, зберігання та масової видачі пального.

Для зручності управління, захисту від зброї масового знищення, охорони і оборони польові військові склади пального найчастіше розташовуються та переміщуються разом з іншими складами тилу частини. При виборі ділянки місцевості для розміщення польового складу пального звертається увага на наявність зручних та скритих під'їзних шляхів, на можливість використання рельєфу та захисних властивостей місцевості, природного маскування, джерел водопостачання, підручних матеріалів, а також на стан ґрунту та рівень ґрунтових вод. Для розміщення польових військових складів пального в умовах частих переміщень, коли не має можливості при кожному розгортанні виконати всі земляні роботи, для укриття особового складу, запасів пального і техніки повинні максимально використовуватися природні та штучні укриття (яри, канави, воронки, печери, кар'єри і захисні інженерні споруди, які залишені військами). Автоцистерни, автопаливозаправники і вантажні автомобілі з паливом в тарі розташовуються з урахуванням умов маскування і таких відстаней: між машинами - 10 - 15 м; між відділеннями машин - 20 – 30 м; між взводами - 50 – 100 м; при розгортанні польового складу пального обладнуються схованки для гумо тканинних резервуарів та тари.

Аналіз зазначених норм свідчить про те, що передбачається утримання всіх засобів транспортування та заправки пального, що входять у склад пального в одному місті з можливістю утримання тривалий час без переміщення. В цей же час, в умовах сучасної війни, широкого застосування зазнали безпілотні літальні апарати, які виконують як розвідувальні функції так і ударні. Наприклад, російський багатофункційний безпілотний комплекс «Орлан-10» має дальність польоту до 600 км та можливість знаходитися в повітрі до 16 годин. Також, російський ударний безпілотний (баражуючий) боєприпас «Ланцет» має дальність польоту 40-50 км з можливістю знаходитися в повітрі до 40 хвилин.

Враховуючи важливість забезпечення військової техніки пально-мастильними матеріалами, ворог, використовуючи вказані безпілотні апарати, веде постійний пошук польових складів пального та польових заправних пунктів підрозділів ЗСУ і в разі їх виявлення, у будь-який час готовий нанести вогневе ураження всіма наявними в нього засобами такими як артилерія та баражуючи боєприпаси. Також, бойовий досвід вказує на те, що ворог в зоні досяжності своєї артилерії (приблизно до 40 км) веде постійне планомірне знищення всіх будівель та ангарів в яких можна укрити військову техніку (в тому числі автомобільні засоби заправки та транспортування пального).

У вказаних умовах, широкого застосування ворогом безпілотних літальних апаратів та артилерії, розміщення та облаштування польових складів пального з дотриманням вимог діючих керівних документів може призвести до втрат запасів пального, технічних засобів служби пального і найціннішого – життя та здоров'я особового складу.

Шляхами мінімізації зазначеної загрози є:

- постійне утримання запасів пально-мастильних матеріалів завантаженими на автомобільних засобах заправки та транспортування пального і бортових автомобілях, щоб бути в постійній готовності до переміщення;
- недопущення скупчення автомобільних засобів заправки та транспортування пального в одному місці, доцільно розосереджувати склад пального декількома групами, відстань між якими повинна бути по декілька кілометрів, а відстань між автомобілями в групі не менше 30-50 м;
- якомога частіше проводити переміщення складу (змінювати місце дислокації). Переміщення проводити приховано поодинокими автомобілями в темну пору доби (уникати переміщення колонами більше 3 одиниць);
- маскування засобів заправки та транспортування пального під бортові тентовані автомобілі;
- для розташування обирати лісосмуги поблизу асфальтованих доріг для уникнення виявлення складу ворогом з повітря за ознакою накатаних заїздів в лісосмугу;
- в разі розташування в лісосмугах періодично робити обліт своїми безпілотними засобами з метою виявлення демаскувальних факторів таких як прогалини в гіллі дерев, накатані заїзди тощо;

Збереження запасів пально-мастильних матеріалів це один з найважливіших факторів, що впливає на боєздатність підрозділів.

УДК 319.118

Науменко М.О., доктор філософії економічного напрямку, доцент, професор кафедри менеджменту та фінансів, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН

У дослідженні запропоновано теорію і практику логістичного забезпечення військових частин з точки зору стану розвитку в Україні, її поточних та можливих майбутніх проблем, проаналізовано проблему вивчення слабких сторін державних систем логістичного забезпечення, а також досліджено шляхи вдосконалення управління логістикою військових частин.

Метою дослідження є підвищення якості логістичного забезпечення військових частин.

Логістичне забезпечення в сучасному світі визнана розвиненою галуззю, поглиблені дослідження в деяких країнах, в тому числі в Україні, були проведені

лише кілька років тому. Про необхідність та актуальність досліджень у цій сфері свідчить висловлювання польських експертів з логістичного забезпечення.

Результати експрес-опитування широкої громадськості щодо логістичного забезпечення, проведеного Львівською школою логістики у 2022 році через соціальні мережі та Інтернет, показали, що більше половини респондентів (53% опитаних) не знають про поняття «логістичного забезпечення», хоча також існує потреба у популяризації та просуванні самого поняття «логістичне забезпечення», тоді як решта 47% чули або знають про поняття «логістичного забезпечення». Щодо стадії розвитку логістичного забезпечення, то 66% респондентів відповіли, що цей сектор в Україні перебуває в зародковому стані, тоді як 10% заявили, що логістичне забезпечення в занепаді або взагалі не існує в нашій країні (12%).

Проблема аналізу слабких сторін національної системи логістично забезпечення набула особливої гостроти в Україні в останні роки. Кроком до вирішення цієї проблеми стало затвердження воєнної доктрини України «Стратегічного оборонного бюлетеня України». Доктрина ставить перед силами оборони завдання створити єдину ефективну систему логістичного забезпечення, як у мирний, так і у воєнний час (особливий період), а також максимально швидко та якісно задовольняти потреби сил оборони у централізованих закупівлях матеріально-технічних засобів. Створення таких систем є поширеним явищем у зарубіжній практиці і продовжує досліджуватися та розвиватися.

Спільна логістика - це свідомий або імпровізований обмін логістичними ресурсами служб з метою підвищення синергії та зменшення накладних витрат і витрат. Загальною метою спільної логістики є досягнення логістичної синергії, тобто отримання більшого ефекту від об'єднаних ресурсів, ніж вони могли б досягти поодиночі.

Таким чином, методичні засади сприятиме підвищенню якості логістичного забезпечення складових сектору безпеки і оборони України та боєготовності військових частин відповідно до іноземного досвіду та зосередження уваги на інтеграції сил логістики.

УДК 347.7:336.5

Пабат О.В., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного права та процесу факультету № 1, Харківський національний університет внутрішніх справ, підполковник поліції

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІНАНСУВАННЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Питання фінансування сектору безпеки і оборони є важливим у всіх країнах світу і повсякчас, проте в умовах російської збройної агресії проти України це питання стає ще більш актуальним. Тому метою нашого дослідження буде короткий аналіз стану фінансування сектору безпеки і оборони України в умовах російської збройної агресії проти України в період з 24 лютого 2022 року по середину лютого 2024 року.

Перш за все, відмітимо, що незважаючи на російську збройну агресію проти України, уряд успішно діє для підтримки макроекономічної та фінансової стабільності. Міністерство фінансів провело оптимізацію видатків, впровадило військові облигації та успішно управляло державним боргом. З початку війни уряд надавав соціальні виплати, гуманітарну допомогу та виплату заробітної плати держслужбовцям, навіть при дефіциті бюджету близько 5 млрд доларів США на місяць. У 2023 році внутрішні надходження перевищили половину державного бюджету, і, важливо, вдалося уникнути монетарного фінансування, зберігши інфляцію під контролем на рівні 5,1%. Бюджетний дефіцит зменшився до 3,5 млрд доларів США на місяць. Співпраця з міжнародними донорами, зокрема зі Світовим банком, МВФ, ЄС, США та Японією, стала ключовою для фінансової підтримки. За допомогою зовнішнього фінансування вдалося залучити понад 73 млрд доларів США.

За даними Державної казначейської служби України, у минулому році органи сектору безпеки і оборони використали суму 1843,6 млрд грн, що становить 99,7% від запланованих показників за загальним фондом державного бюджету.

Щодо фінансування сектору безпеки і оборони України в 2024 році, зазначимо позитивний характер наданої Радою національної безпеки і оборони України інформації щодо того, що у січні 2024 року таке фінансування здійснено повному обсязі. На січень поточного року в сектор безпеки і оборони України було направлено 134881,5 млн грн, що складає 100% від запланованої суми. Таким чином, фінансування цього сектору здійснювалося в повному обсязі, відповідно до місячного розкладу призначених коштів.

Загалом, на 2024 рік передбачено кошти з державного бюджету у розмірі 1546708,7 млн грн для задоволення потреб сектору безпеки і оборони. Загальний обсяг ресурсів, відведених на сектор безпеки і оборони України на 2024 рік, становить 1692613,0 млн гривень, що складає 22,1% валового внутрішнього продукту.

Джерелами фінансування державного бюджету є військові облігації, кредити від Міжнародних фінансових організацій, а також двосторонні кредити та гранти. Досить злагодженою є робота з фінансування загального фонду державного бюджету України від міжнародних партнерів в період з 24 лютого 2022 року по 7 лютого 2024 року. Розрив фінансування не допускається. В січні 2024 року до фінансування загального фонду державного бюджету України долучилася Японія з 16505 млн. грн. (окрім залучених Україною ОВДП – 41220 млн. грн.). Міністерство фінансів успішно розміщувало військові облігації, залучивши понад 24 млрд доларів США до державного бюджету. Це сприяло збільшенню інвестицій та підтримці національної єдності.

Наостанок, відмітимо, що незважаючи на всі виклики, Україна зберегла стабільність та демонструє стійкість. Україна увійшла у третій рік війни, маючи унікальний досвід та розуміння, що перед Україною стоять нові виклики. У цей період невизначеності важлива єдність та підтримка, оскільки поразка демократії несе велику ціну. Партнерство з іноземними країнами виявляється вирішальним для мобілізації ресурсів та забезпечення безпеки.

УДК 355.6, 623.4

Павленко С.О., кандидат військових наук, доцент, заступник начальника кафедри логістики підрозділів факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник;

Лунін В.М., ад'юнкт докторантури та ад'юнктури, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), майор

ВАРІАНТ УДОСКОНАЛЕННЯ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО АПАРАТУ ОБҐРУНТУВАННЯ ВИМОГ ДО ХАРАКТЕРИСТИК ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ СЛУЖБ ТИЛУ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Якісне виконання службово-бойових та бойових завдань, відповідно до функцій НГУ, не можливе без основних видів всебічного забезпечення. Одним із видів всебічного забезпечення, на ряду із бойовим, технічним, морально-психологічним, медичним – є тилове забезпечення.

Тилове забезпечення – комплекс заходів з: накопичення до встановлених норм запасів матеріальних засобів та забезпечення військ технікою та технічними засобами тилу; зберігання та підтримання їх у готовності до застосування; своєчасного забезпечення ними військ та поповнення запасів замість витрачених та втрачених; організації підвезення матеріально-технічних засобів усіх видів; організації продовольчого та речового забезпечення; організації забезпечення пально-мастильними матеріалами; організації квартирно-експлуатаційного забезпечення, торгівельно-побутового обслуговування та розміщення особового складу.

Можна виділити основні завдання, які покладаються на тилове забезпечення, це: підвезення всіх видів матеріальних засобів (у тому числі і води – одне з головних завдань матеріального забезпечення частин (підрозділів)); технічне забезпечення військових частин і підрозділів по службах тилу (складова частина технічного забезпечення службово-бойових та бойових дій військ; технічне забезпечення по службах тилу організовується і здійснюється з метою підтримання у справному стані, постійній готовності до застосування та забезпечення надійної роботи наявної у частинах та підрозділах техніки тилу); заправлення бойової та іншої техніки (завершальний етап забезпечення військ паливом, заправлення організовується з метою швидкого відновлення витрачених запасів пального при машинах для їх безперервної участі в службово-бойових та бойових діях, здійсненні маршу); лазнево-пральне обслуговування (направлене на збереження здоров'я і боєздатності військовослужбовців, забезпечення профілактики їх захворювань, покращання побуту воїнів, попередження передчасного зносу взуття, обмундирування і білизни); організація розміщення особового складу (направлене на створення необхідних умов життя та побуту особового складу під час виконання службово-бойових та бойових завдань в районі відповідальності); забезпечення особового складу гарячою їжею і хлібом (обов'язкове за будь-яких умов обстановки, тому що повноцінне та високоякісне харчування компенсує енерговитрати організму військовослужбовців і сприяє підтриманню їх здоров'я та боєздатності, підвищенню стійкості організму до різних навантажень, а також у значній мірі позитивно впливає на моральний стан військ).

Для тилового забезпечення характерна безперервність процесу задоволення потреб військ. Воно організовується і здійснюється в усіх видах службово-бойових та бойових діях з метою створення сприятливих умов для виконання завдань. Тому, для організації тилового забезпечення та задоволення потреб військовослужбовців, за межами пунктів постійної дислокації, прийнято використовувати технічні засоби служб тилу.

Наразі, ще продовжують використовувати такі технічні засоби служб тилу:

– для організації харчування: автопричепні засоби приготування їжі в польових умовах (КП-125, КП-125 М, КП-130, більш старі зразки цієї групи КП-2-48, КП-2-49); кухні-їдальні (ПКС-250 і ПКС-125); кухні переносні (КО-75 і МК-30); плити переносні (ПП-40 і ПП-1); хлібопекарські печі (ХПК-50, ХПК-50-М2); та інші;

– для організації помивки особового складу: використовують ДДА-66 дезінфекційно-душова установка змонтована в спеціальному кузові на шасі автомобіля, призначена для гігієнічного миття особового складу повної санітарної обробки, дезінфекції (дезінсекції) обмундирування в польових умовах; ДДП-2 - установка дезінфекційно-душова змонтована на одноосьовому автопричепі, призначена для гігієнічного миття особового складу з повною санітарною обробкою, дезінфекції (дезінсекції) обмундирування в польових умовах;

– для розміщення особового складу: використовують УСТ-56, УСБ-56 (намет брезентовий УСБ-56 використовується для медико-санітарних цілей, а також, як барак для тимчасового житла. Найменування намету розшифровується як уніфікований санітарно-барачний намет зразка 1956 року).

Незважаючи на різноманіття технічних засобів служб тилу приведених у прикладах, можна виділити одну важливу особливість, а саме їх моральну застарілість (рік випуску починається з 1946 (кухня причіпна КП-2-48), продовжується в 1956 (намет УСБ-56) і найновіші моделі це 1980 рік (КП-125, КП-130).

Також слід зазначити, що данні моделі випускались після другої світової війни і задовольняли вимоги ведення бойових дій саме тих часів. Аналіз сучасної війни свідчить про суттєві зміни у способах та методах ведення бойових дій, колосальний ривок у розвитку засобів розвідки та засобів ураження. Що безумовно, впливає на вимоги до характеристик технічних засобів служб тилу.

Як висновок, можна зазначити, що, нажаль, зараз частини та підрозділи НГУ вимушені: виконувати завдання із використанням технічних засобів служб тилу, які морально застаріли та не задовольняють вимоги і потреби у сучасній війні; використовувати технічні засоби служб тилу, які були розроблені для використання у бойових діях минулого століття та не в повній мірі задовольняють потреби частин та підрозділів НГУ під час виконання специфічних (не притаманним ЗСУ) завдань.

Дана ситуація виникла, в тому числі, що науково-методичний апарат обґрунтування вимог до характеристик технічних засобів служб тилу військової частини Національної гвардії України не розроблено на достатньому рівні.

УДК 621.39:623.1/.7

Панько М.О., магістрант кафедри факультету зенітних ракетних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків);

Куш П.С., викладач кафедри факультету зенітних ракетних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків);

Сургай М.В., заступник начальника факультету з навчальної та наукової роботи, факультет зенітних ракетних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків);

Моргун Е.В., старший викладач кафедри факультету зенітних ракетних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків);

Чміль Ю.О., помічник начальника навчальної частини факультету зенітних ракетних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків)

ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ЗАСОБІВ ЗВ'ЯЗКУ, ПРИНЦИПІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ ПЕРЕШКОДОЗАХИСТУ ТА МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ В ЗРК ЗРВ ПС ЗС УКРАЇНИ

Досвід бойового застосування зенітних ракетних комплексів (ЗРК) зенітних ракетних військ (ЗРВ) Повітряних Сил (ПС) Збройних Сил (ЗС) України під час російсько-української війни виявив потребу в сучасних перешкодозахищених засобах зв'язку між бойовими засобами комплексів та систем. В зв'язку з наведеним дослідження, присвячені цьому питанню, є актуальними.

Метою роботи є розробка пропозицій щодо використання сучасних засобів для організації обміну інформацією в зенітних ракетних комплексах в різних режимах роботи.

Засоби зв'язку повинні забезпечити обмін інформацією в режимах «Дрот» та «Радіо» з можливістю оперативної зміни режиму.

Існуючі штатні засоби мають низьку швидкість передачі інформації, обмежену кількість частот перестроювання та низьку перешкодостійкість, що не зовсім відповідає сучасним умовам, обумовленим розвитком засобів радіоелектронної боротьби.

В доповіді розглянуті сучасні тенденції та принципи, що забезпечують перешкодостійкість обміну інформації.

Наведені результати аналізу сучасних засобів, що відповідають сьогоденним вимогам, забезпечують можливість роботи в потрібних режимах, та можуть бути використані на заміну штатних засобів.

Встановлено, що існуюча система телекодового зв'язку забезпечує обмін інформацією між цифровими обчислювальними пристроями (ЦОП) бойових

засобів, що викликає потребу в розробці пристрою спряження між засобами зв'язку, що пропонуються, та ЦОП, та алгоритмів роботи пристроїв спряження.

Подальші дослідження повинні бути спрямовані на розв'язання виявлених проблемних питань.

УДК 355.657

Пастернак І.М., кандидат юридичних наук, професор кафедри продовольчого та речового забезпечення факультету підготовки спеціалістів тилового забезпечення, Військова академія (м. Одеса);

Якиминська Л.В., кандидат історичних наук, викладач кафедри продовольчого та речового забезпечення факультету підготовки спеціалістів тилового забезпечення, Військова академія (м. Одеса), старший лейтенант;

Олехнович В.Д., начальник кафедри продовольчого та речового забезпечення факультету підготовки спеціалістів тилового забезпечення, Військова академія (м. Одеса), полковник;

Стасюк В.С., старший викладач кафедри продовольчого та речового забезпечення факультету підготовки спеціалістів тилового забезпечення, Військова академія (м. Одеса), капітан 1 рангу

**ДО ПИТАННЯ РОЗРОБКИ COMBAT RATIONS
ДЛЯ NATO RESPONSE FORCE**

Питання продовольчого забезпечення військовослужбовців, які задіяні у проведенні військових операцій, неможливо вирішити, використовуючи виключно свіжоприготовану їжу. Надзвичайні умови ведення бойових дій, сумнівні санітарні умови життєдіяльності підрозділів у зоні виконання завдань за призначенням в регіонах, де порушення логістики та основних систем життєзабезпечення є звичною справою, передбачають необхідність використання наборів сухих продуктів. Це питання є особливо актуальним для Збройних Сил України в умовах відкритого російського вторгнення, коли в умовах наступу чи оборони немає можливості забезпечити належні умови для безперервного логістичного забезпечення підрозділів, зокрема — продовольством, а також створити належні умови для безпечного зберігання продуктів та приготування їжі. Використання досвіду роботи дослідницької команди НФМ RTG-154 над розробкою бойових раціонів для країн-учасниць НАТО має важливе значення для практичної роботи над розробкою оновленого раціону для ЗС України.

Перед комітетом НАТО постала нагальна потреба вироблення загальних питань продовольчого забезпечення, які відповідали би вимогам країн-учасниць.

Для реалізації цієї мети було створено дослідницьку команду, яка мала на меті вивчити цілий спектр аспектів загального характеру, а саме:

- технологічної обробки продовольства, яке використовується в наборах сухих продуктів;
- підбору оптимальних рецептур;
- визначення переліку продуктів для оптимального продовольчого забезпечення Сил Реагування НАТО в така званих «бойових» раціонах.

Робота з реалізації поставленого завдання включала в себе наступні заходи:

- визначення оптимальних продуктів, які підходять для харчування в бойових умовах;
- дослідження інноваційних технологій приготування та довготривалого зберігання продовольства;
- оптимізація продуктивності та розмірів індивідуальних та групових раціонів, вміст яких є оптимальним для виконання певних операційних вимог місії розгорнутої Сили реагування НАТО.

Планувалося, що на підставі отриманих даних завданням дослідницької команди будуть розроблені стандарти для харчування Сил Реагування, прийнятні для кожної з країн-член учасниць Альянсу, а також вимоги щодо пакування та вмісту бойових раціонів, які будуть відповідати профілеві місії, вимогам операційної гнучкості та продуктивності для виконання завдань за призначенням.

Таким чином, на сьогодні команда Сил Реагування використовує бойові раціони, затверджені окремими країнами. Єдиного зразка бойового раціону, ратифікованого усіма країнами-учасницями, не існує, оскільки дослідницька група, призначена для аналізу цього питання, дійшла до висновку про його недоцільність. З наявних даних та результатів випробування єдиного універсального бойового раціону випливає, що створення універсального для всіх сил НАТО набору продуктів, який відповідає пред'явленим вимогам, представляло б великі ризики і тому було визнано недоцільним. Натомість командирам конкретних підрозділів Сил реагування НАТО було надано повноваження щодо вибору оптимального раціону з існуючих у країнах-членах НАТО, який найбільшою мірою відповідає конкретній операції, враховуючи кліматичні умови, ланцюжок постачання та потреби військових. Крім того, продукти повинні відповідати очікуванням і смакам солдатів Сил реагування НАТО.

Разом з тим, досвід дослідницької роботи, проведеної експертами для визначення вимог та стратегій у розробці бойових раціонів, є принципово важливим для України. Можна виокремити наступні аспекти, які потребують

детальної уваги дослідників, що працюють над удосконаленням наборів сухих продуктів, що використовуються в зоні ведення бойових дій:

- асортимент продуктів, які входять до наборів, з урахуванням вимог до поживності (наявності заданої калорійності та набору вітамінів і мінералів, необхідних для нормальної життєдіяльності організму під час посиленого навантаження у зоні виконання завдань за призначенням) і різноманітності, що дозволить уникнути так зв. «втоми від меню» (зниження привабливості того чи іншого набору продуктів через певний час);

- способи обробки продовольства, які мають забезпечити безпечність використання у визначених умовах;

- необхідність додаткових елементів (інгредієнтів) для приготування, наприклад, води, нагрівальних елементів, столових приборів, серветок, пакування для відходів тощо;

- пакування продуктів харчування, яке повинне забезпечити можливість подальшого використання частини раціону, наприклад, через кілька годин.

Ці аспекти необхідно враховувати під час розробки стратегії харчування в польових умовах, з використанням наборів сухих продуктів, а також під час приготування гарячої їжі з використанням польових технічних засобів.

УДК 355.6, 658.012.7

Переход С.В., старший викладач кафедри логістики підрозділів, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

СИСТЕМА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

В умовах широкомасштабної війни росії проти України одним з пріоритетних напрямків діяльності є створення ефективної та досконалої системи контролю.

Запровадження, удосконалення, систематизація, належне функціонування сучасної системи внутрішнього контролю та системи управління, направлене на ефективне, економне та результативне використання ресурсів, як матеріальних так і фінансових, які надаються Державою для розвитку та життєдіяльності Національної гвардії України (далі НГУ).

Головне призначення внутрішнього контролю полягає в забезпеченні своєчасною та достовірною інформацією командирів (начальників) про виявлення, недопущення та попередження недоліків, помилок, шахрайства, корупційних порушень, незаконне, неефективне та нецільове використання

фінансових і матеріальних ресурсів, усунення їх причин, надання рекомендацій направлених на недопущення негативних явищ.

Метою внутрішнього контролю є визначення ризиків та забезпечення достатніх гарантій щодо досягнення визначеної мети.

На сьогоднішній день в НГУ командирами з'єднань, військових частин (підрозділів), вищих військових навчальних закладів, навчальних військових частин (центрів), баз, закладів охорони здоров'я та установ вживаються необхідні заходи щодо забезпечення законного, економного, ефективного, результативного і прозорого управління бюджетними коштами, досягнення результатів відповідно до встановленої мети, завдань, планів і вимог щодо діяльності військової частини, шляхом організації та здійснення внутрішнього контролю.

Також командири (начальники) повинні усвідомлювати свою відповідальність за організацію внутрішнього контролю, забезпечення ефективного управління бюджетними коштами та ресурсами, а також розуміти, що від них вимагається дотримання великої кількості законів та інших нормативно-правових актів (документів), які визначають способи надходження та витрачання державних коштів,

Система внутрішнього контролю в НГУ складається з наступних елементів: внутрішнє середовище, управління ризиками, заходи контролю, інформаційний та комунікаційний обмін, моніторинг.

Елементи внутрішнього контролю взаємопов'язані, стосуються всієї діяльності, фінансових і не фінансових процесів.

З метою забезпечення ефективності системи внутрішнього контролю у військовій частині розробляється «Положення про внутрішній контроль у військовій частині» та відповідні плани щодо внутрішнього контролю.

Ці документи визначають порядок здійснення внутрішнього контролю, опис всіх елементів контролю з урахуванням специфіки військової частини, посадових осіб відповідальних за здійснення заходів внутрішнього контролю у кожному відділі (службі) військової частини (з урахуванням сфери застосування внутрішнього контролю), інформацію про ризики (каталог ризиків) та план управління ризиками на відповідний рік, а також порядок проведення моніторингу (самооцінки) внутрішнього контролю.

Отже належне функціонування системи внутрішнього контролю дасть змогу у визначені строки досягти поставлених цілей у законний та найбільш ефективний і результативний спосіб.

Крім того, командири (начальники) повинні знати, що запроваджені заходи контролю для впливу на ризики постійно виконуються посадовими особами військової частини, а процес реагування на раніше виявлені операційні та фінансові ризики шляхом перегляду та налагодження ефективних механізмів контролю здійснено у повному обсязі і передумови щодо їх повторення усунуті.

УДК 356/359.338.1

Поліщук В.В., кандидат військових наук, доцент кафедри прикордонної служби, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), підполковник;

Гончарук В.Р., курсант, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), сержант;

Кирилюк О.О., курсант, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), молодший сержант

**ФІНАНСОВА ЛОГІСТИКА СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ**

Економіка вважається надзвичайно чутливим явищем в житті суспільства, оскільки першою реагує на події та процеси. Економіка України протягом 30 років незалежності так і не продемонструвала ефективності та зростання, а із повномасштабним вторгненням росії, функціонує лише завдяки зовнішній підтримці. Фінанси під час війни стали фактором, що справив відчутний вплив на швидкість та якість закупівель техніки, боєприпасів, озброєння. Тому протягом декількох років війни актуалізується питання фінансового забезпечення у структурі логістики сучасних українських сил безпеки та оборони. Навіть до війни фінансове логістичне забезпечення сектору безпеки та оборони характеризувалось дещо низькими показниками ефективності у порівнянні із цивільним. Проте завдяки взаємодії цивільного сектору із військовим стало можливим поєднання їх потенціалів.

Варто наголосити на тому, що фінансову логістику в окремий науковий напрямок виділили в останні десятиліття. Тому сектор безпеки та оборони України розпочинає становлення цього різновиду логістики, формуючи низку актуальних завдань:

- аналіз фінансових ресурсів, дотичних до руху матеріальних та нематеріальних ресурсів;
- аналіз фінансових чинників у системі поставок в армію;
- визначення фінансових стимулів у логістиці армії;
- забезпечення саморегулювання у досягнення балансу грошових ресурсів;
- забезпечення мінімізації виробничих витрат;
- поєднання фінансової діяльності із процесами виробництва, постачання та збуту;
- цифровізація фінансових процесів;
- перевірка процесів надійності фінансових джерел;

- синхронізація управління фінансовими та матеріальним потоками;
- застосування операційних систем обробки фінансової інформації тощо.

Сучасна ситуація, що має місце в Україні, вимагає від органів управління в силах безпеки та оборони у реалізації фінансового забезпечення дотримуватись концепції розвитку взаємовідносин між виробниками та армією, забезпечувати своєчасність та ефективність фінансової взаємодії, формуванні надійного фінансового іміджу тощо.

УДК 355.5:796

Помогаєв І.В., старший викладач кафедри факультету зенітних ракетних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків);

Резнік Д.В., доцент кафедри інституту авіації та протиповітряної оборони, Національний інститут оборони (м. Київ);

Ткачук О.А., старший викладач кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків);

Мелешенко О.В., старший викладач кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків);

Овчаренко О.Ю., викладач кафедри факультету зенітних ракетних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків)

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО ПЕРСОНАЛУ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ ДО ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ОБОВ'ЯЗКІВ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

Втрати особового складу під час ведення бойових дій та при виконанні службових обов'язків у ряду випадків унеможливають виконання поставленої перед військовим формуванням задачі. Тому питання, присвячені об'єктивній оцінці навченості персоналу та спроможностей підрозділів, частин та формувань є актуальними.

Метою роботи є розробка пропозиції щодо оцінка ефективності підготовки спеціалізованого персоналу військових формувань до виконання службових обов'язків в особливих умовах

Результати аналізу діяльності спеціалізованого персоналу військових формувань в особливих умовах виявили не відповідність їх підготовки не в повній мірі відповідає сучасним реаліям. Встановлено ряд недоліків з організації, планування та проведення занять з фізичної підготовки, тактичної медицини та інших спеціальних дисциплін.

Встановлено, що досвід проведення заходів підготовки (індивідуальної та колективної) персоналу військових формувань під час військового стану виявив суттєвий вплив ресурсних та часових обмежень. Результати аналізу діючої нормативно правової бази показав відсутність конкретики як проведення заходів підготовки в особливих умовах, так і її оцінювання.

Запропоновано проведення цих заходів зробити гнучким, припускати внесення оперативних змін в діючі нормативи та враховувати відомості щодо характеристик нових екстремальних факторів, їх впливу та протидії ним. Заходи доцільно проводити з широким застосуванням імітаційних засобів та балістичних засобів захисту.

Наведено пропозиції щодо проведення оцінювання особового складу до виконання обов'язків в особливих умовах.

УДК 355.48:336.2

Руснак Ю.І., кандидат юридичних наук, заслужений юрист України, заступник начальника центру – начальник науково-дослідного управління проблем ресурсного забезпечення у воєнній сфері, сфері оборони та військового будівництва, Центр воєнно-стратегічних досліджень, Національний університет оборони України, полковник юстиції

ДОДАТКОВА ГРОШОВА ВИНАГОРОДА ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК МОТИВАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗСУ В УМОВАХ ВІДБИТТЯ ШИРОКОМАСШТАБНОЇ АГРЕСІЇ РФ

Гібридна війна, розв'язана Російською Федерацією у 2014 році та широкомасштабне вторгнення у 2022 році зумовило запровадження в Україні воєнного стану, в межах якого постала необхідність доповнень та змін соціального законодавства в аспекті захисту військовослужбовців – основних суб'єктів реалізації державної оборонної політики.

Важливим кроком матеріального стимулювання військовослужбовців в умовах відбиття широкомасштабної агресії рф стало ухвалення Кабінетом Міністрів України Постанови від 28 лютого 2022 р. № 168 «Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану».

Відповідно до вищезазначеної постанови вказано, що на період дії воєнного стану військовослужбовцям Збройних Сил, Служби безпеки, Служби зовнішньої розвідки, Головного управління розвідки Міністерства оборони, Національної гвардії, Державної прикордонної служби, Управління державної охорони, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації, Державної

Секція 3. Підсекція 3.3. «Актуальні проблеми тилового, технічного та фінансового забезпечення складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

спеціальної служби транспорту, військовим прокурорам Офісу Генерального прокурора, особам рядового і начальницького складу Державної служби з надзвичайних ситуацій, співробітникам Служби судової охорони, особам начальницького складу управління спеціальних операцій Національного антикорупційного бюро та поліцейським виплачується додаткова винагорода в розмірі 30 000 гривень щомісячно (крім військовослужбовців строкової служби), а тим з них, які беруть безпосередню участь у бойових діях або забезпечують здійснення заходів з національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії, перебуваючи безпосередньо в районах у період здійснення зазначених заходів (у тому числі військовослужбовцям строкової служби), – розмір цієї додаткової винагороди збільшується до 100 000 гривень в розрахунку на місяць пропорційно часу участі у таких діях та заходах. Виплата такої додаткової винагороди здійснюється на підставі наказів командирів (начальників).

Також, даною постановою було встановлено, що сім'ям загиблих осіб, зазначених у пункті 1 цієї постанови, виплачується одноразова грошова допомога в розмірі 15 000 000 гривень, яка розподіляється рівними частками на всіх отримувачів, передбачених у статті 16–1 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».

Згодом, до вказаної постанови протягом 2022–2023 рр., неодноразово вносились зміни, які визначали перелік категорій, кому буде виплачуватись додаткова грошова винагорода, а також визначались підстави щодо її виплати. Варто зазначити, що 2 лютого 2024 року набула чинності постанова Кабінету Міністрів України від 30 січня 2024 року № 103 «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 р. №884 і від 28 лютого 2022 р. № 168».

Завдяки внесеним змінам військовій частини та ТЦК та СП мають можливість оперативно встановлювати перелік членів родини, які мають право на отримання грошового забезпечення зниклих безвісти або захоплених у полон військовослужбовців. Аналогічні зміни стосуються можливості встановлювати повне коло членів сім'ї загиблих оборонців, яким належить одноразова грошова допомога в розмірі 15 мільйонів гривень. Передбачається, що це значно спростить і пришвидшить процес виплат родинам захисників, оскільки тепер для їх оформлення потрібно подавати менше документів.

В контексті окресленого, важливо звернути увагу на Наказ Міністерства оборони України «Про внесення змін до Порядку виплати грошового забезпечення військовослужбовцям Збройних Сил України та деяким іншим особам» від 26.09.2023 № 566, завдяки якому було внесено зміни до порядку виплати додаткової винагороди.

Зміни, щодо виплати додаткової грошової винагороди включають:

– 100 тисяч грн – військовослужбовці ракетних військ, артилерії та ППО; без умови перебування в зоні бойових дій (раніше ці військові отримували 30 тисяч);

- 100 тисяч грн – ті, хто здійснює розмінування у зоні бойових дій (раніше вони також отримували 30 тисяч);
- 50 тисяч грн – військові командування та штабів (зокрема й поза зоною бойових дій), які здійснюють управління частинами та підрозділами, що ведуть бойові дії (раніше премія була 30 тисяч);
- 30 тисяч грн – за розмінування поза районами ведення бойових дій.

Змінились нові додаткові виплати для наступних категорій військовослужбовців:

- 20 100 грн – поранені, які перебувають у розпорядженні понад 2 місяці та за станом здоров'я не можуть служити;
- від 15 до 30 тисяч грн – інструктори навчальних центрів;
- 6 тис. грн – військовослужбовці строкової служби;
- 2 350 грн – курсанти.

Отже, в умовах відбиття широкомасштабної агресії рф, законодавцем було зроблено значні кроки щодо матеріального стимулювання військовослужбовців. Запровадження виплати додаткової грошової винагороди було спрямовано на підвищення бойового духу, ефективності та забезпеченню високого рівня готовності армії протидіяти зовнішній загрози.

УДК 164

Сахненко О.І., старший викладач кафедри менеджменту та фінансів, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

МОДЕЛІ ПЛАНУВАННЯ ТА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛОГІСТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

В умовах особливих правових режимів, де важливу роль відіграють оперативність, ефективність та точність у виконанні завдань, моделі планування та фінансового забезпечення логістичних процесів у військових частинах НГУ набувають особливої актуальності та значущості. Логістичні процеси відіграють ключову роль у забезпеченні готовності та успішного виконання завдань, а їхнє планування та фінансове забезпечення стають необхідними складовими сучасного управління.

Моделі планування логістичних процесів відіграють ключову роль у визначенні оптимальних шляхів розподілу ресурсів, організації транспортування та зберігання матеріальних запасів, а також управлінні ланцюгами постачання. Водночас, ефективне фінансове забезпечення є запорукою успішного виконання

цих процесів, забезпечуючи достатній обсяг фінансових ресурсів для закупівлі необхідного обладнання, транспортних засобів, амуніції та інших ресурсів.

Оскільки військова логістика має свої особливості, важливо використовувати спеціалізовані моделі та методи для забезпечення оптимального використання ресурсів та ефективного планування операцій:

1. Модель планування мобілізації та розгортання військових частин. Ця модель допомагає визначити оптимальні шляхи мобілізації та розгортання військових підрозділів з урахуванням географічних, технічних та стратегічних обмежень. Вона враховує такі фактори, як доступність транспортних маршрутів, інфраструктура, логістична підтримка та інші параметри.

2. Модель управління запасами бойових матеріалів та ресурсів. Ця модель допомагає ефективно керувати запасами бойових матеріалів, амуніції, палива, продовольства та інших ресурсів у військових частинах. Вона враховує специфіку військових операцій, потреби підрозділів та стратегічні цілі.

3. Модель планування логістичних операцій в умовах обмежених ресурсів. Ця модель допомагає вирішувати завдання планування та розподілу обмежених ресурсів, таких як транспортні засоби, персонал та матеріальні ресурси, з урахуванням стратегічних та тактичних цілей операцій.

4. Модель прогнозування потреб в логістичних ресурсах. Ця модель допомагає прогнозувати потреби в різних логістичних ресурсах, таких як паливо, запаси, медичне обладнання та інше, з урахуванням планованих операцій та змінних факторів.

5. Модель фінансового планування та управління бюджетом. Ця модель допомагає ефективно керувати фінансовими ресурсами, забезпечуючи необхідні кошти для виконання логістичних операцій та здійснення закупівель.

Розглянуті моделі можуть бути використані для підтримки прийняття рішень на різних рівнях управління військовими частинами НГУ, допомагаючи забезпечити ефективне функціонування та оптимальне використання ресурсів у різних умовах та ситуаціях.

Оскільки логістичні процеси охоплюють широкий спектр діяльності, від транспортування та зберігання до закупівель та управління запасами, потреби у фінансуванні таких процесів можуть бути значними. Розглянемо кілька ключових аспектів фінансового забезпечення логістичних процесів у військових частинах НГУ:

1. Бюджетування та планування витрат. Спеціально розроблені бюджетні програми та планувальні документи дозволяють точно визначити необхідні витрати на логістичні потреби військових частин. Це включає в себе закупівлю транспортних засобів, обладнання для складів, засоби сполучення, паливо, амуніцію та інші ресурси.

2. Фінансування закупівель. Логістичні операції часто потребують значних витрат на придбання обладнання, транспортних засобів, матеріалів та послуг. Фінансування цих закупівель забезпечує необхідний рівень обладнання та ресурсів для виконання завдань.

3. Управління запасами та матеріальними ресурсами. Ефективне управління запасами та матеріальними ресурсами вимагає належної фінансової підтримки. Це включає в себе витрати на закупівлю, зберігання та обслуговування запасів, а також розробку систем контролю та обліку.

4. Фінансування транспортування та інфраструктури. Для забезпечення логістичних операцій необхідна ефективна інфраструктура та транспортна підтримка. Фінансування транспортування, утримання доріг, аеродромів та інших об'єктів допомагає забезпечити своєчасну та безперервну поставку ресурсів.

5. Інновації та розвиток. Фінансування досліджень, розробок та інновацій у сфері логістики дозволяє вдосконалювати процеси та технології, що покращує ефективність та результативність логістичних операцій.

Забезпечення адекватного фінансового ресурсу для логістичних процесів у військових частинах є ключовим аспектом забезпечення їхньої готовності та ефективності у виконанні завдань на користь безпеки та захисту суспільства.

Моделі планування та фінансового забезпечення логістичних процесів набувають особливого значення у забезпеченні національної безпеки та виконанні важливих завдань захисту суверенітету та територіальної цілісності країни. Професійне та систематичне планування логістичних процесів, а також адекватне фінансове забезпечення є важливими елементами забезпечення успішної реалізації стратегічних та тактичних цілей Національної гвардії України.

УДК 355.351

Семенко Є.Ю., доктор філософії, доцент кафедри логістики підрозділів факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

ОСНОВНІ ЕТАПИ ТА ВИМОГИ ЩОДО СТВОРЕННЯ ОНТОЛОГІЇ ПРОЦЕСІВ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Одним із головних завдань сучасної інформаційно-аналітичної системи (ІАС) є отримання інформації та її перетворення, оброблення й аналіз, що може

бути реалізоване за допомогою певних ієрархій, які відображають властивості інформаційних процесів як складових операційного середовища цієї ІАС.

Ефективність використання таких ІАС певним чином залежить від оптимального визначення та динаміки формування ієрархій взаємодії компонентів їх операційного середовища. З урахуванням цього потрібна ціла низка певних інструментів, що дозволять досить ефективно проектувати та реалізовувати механізми управління ієрархією, яка є відображенням взаємодії усіх складових ІАС.

До одного із таких інструментів належить онтологія, що забезпечує динамічне формування та застосування ієрархій як певні таксономії.

До онтології процесів логістичного забезпечення НГУ висувають наступні основні вимоги:

- всі елементи онтології мають бути організовані у вигляді ієрархічної структури скінченної множини понять, що описують задану предметну область (ПрО);

- структура онтології має бути представлена у вигляді множини дводольних графів, вершинами якого є поняття, а дугами – семантичні відношення між ними;

- в онтології поняття і відношення мають інтерпретуватися відповідно до загальнозначущих функцій інтерпретації, що обираються із електронних джерел знань заданої ПрО;

- визначення понять і відношень має бути реалізовано з урахуванням аксіом і обмежень їхньої області дії; для опису функцій інтерпретації та аксіом має бути використано мова формальної теорії.

Для створення онтології процесів логістичного забезпечення НГУ як вихідні дані необхідно використати всі закони України, укази Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, накази Міністерства Внутрішніх справ України та інші нормативні документи, що регламентують діяльність НГУ з питань логістичного забезпечення, а також монографії, підручники, навчально-методичні посібники, звіти з науково-дослідних робіт та публікації у періодичних наукових фахових виданнях України.

Створення онтології процесів логістичного забезпечення НГУ передбачає послідовну декомпозицію діяльності відповідної посадової особи. Процес вирішення певної задачі є об'єктом онтології. Цей процес розбивається на підпроцеси, пов'язані з батьківським процесом відношенням «частина-ціле». Кожен з підпроцесів, за необхідності, також розбивається на відповідні складові. В результаті конкретна структура онтології процесу визначається структурою діяльності посадової особи й експертом, який здійснює декомпозицію.

УДК 69.003.13

Склярів М.В., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри інженерної механіки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У БУДІВНИЦТВІ

Останніми роками в Україні будівельний ринок розвивається дуже високими темпами. Проте швидкість впровадження перспективних технологій, що оптимізують процеси будівництва як військових об'єктів так і об'єктів цивільної інфраструктури, бажає кращого. Основними причинами, що заважають поширенню новинок, фахівці називають консерватизм споживачів, відсутність нормативної бази, дефіцит проектувальників, лобізм виробників традиційних матеріалів, брак інвестицій. Нині у світі намітилася тенденція формування економіки, заснованої на знаннях, пов'язаних, передусім, із соціальною орієнтацією нових технологій у різних галузях, зокрема, створенням та використанням нових матеріалів та природозберігаючих технологій.

Перехід України до ринкових відносин та структурна перебудова економіки призвели до докорінних змін у будівельній галузі, перетворивши її на інвестиційно-будівельний комплекс з інтенсивним використанням інноваційних програм. Економіка країни стала на шлях масового оновлення застарілого виробничого апарату галузей народного господарства, у тому числі будівельного комплексу, на новій інноваційній основі.

Отже, інновації у будівництві відіграють дуже важливу роль у розвитку науково-технічного прогресу (НТП) у національній економіці загалом.

По-перше, це складова частина інноваційної діяльності в країні, тобто побудована в цьому році будівля може бути такою ж нововведенням (інновацією), як випущені в тому ж році машина, прилад, телевізор нової моделі тощо.

По-друге, в окремих галузях споруди, створені будівельною галуззю, є інновації, оснащені новою технікою.

По-третє, впровадження у багатьох галузях нової технології для випуску нової продукції та підвищення її якості здебільшого пов'язане з будівництвом. З розвитком високих технологій підприємствам все частіше потрібні чисті виробничі приміщення. Без таких приміщень (що представляють інновації у будівництві) не з'являться інновації в електронній, авіаційній, космічній, біомедичній, фармацевтичній, військовій та інших галузях промисловості.

По-четверте, запровадження інновацій у житловому будівництві призводить до покращення умов життя громадян. Так, застосування ефективних радіаційно-стійких стінових конструкцій та матеріалів підвищує комфортність житла, а також сприяє зменшенню кількості захворювань населення.

По-п'яте, будівництво інноваційних будівель та споруд соціального призначення (лікарень, поліклінік, санаторіїв, будинків відпочинку, дитячих садків, стадіонів тощо) означає покращення якості вкладень у людський капітал.

Будівництво представлено різними видами робіт та безліччю технологічних процесів, тому в ньому може бути безліч видів інновацій: нововведення, що використовуються в процесі проектування, інноваційність самих об'єктів (будівель та споруд), нові будівельні технології, нові методи організації та управління у будівництві тощо.

Важливу проблему для будівельних підприємств представляє розробка концепції, принципів і методів стратегічного планування та управління з метою забезпечення їх стійкого довгострокового функціонування в умовах конкуренції.

Вітчизняні підприємства потребують достовірної оцінки техніко-економічного потенціалу виробництва, розробки стратегічних рішень, реалізації системних перетворень, пов'язаних з організацією та управлінням підприємством у ринкових умовах, що змінюються.

Розробка та випуск нових видів продукції мають стати пріоритетним напрямом стратегії розвитку виробництва кожного будівельного підприємства.

Здійснення інноваційної політики на будівельному підприємстві передбачає вирішення наступних завдань: формування інноваційної політики та координації діяльності у цій галузі виробничих підрозділів; створення проблемно-цільових груп для комплексного вирішення інноваційних проблем від ідеї до введення об'єктів в експлуатацію; розробка планів та програм інноваційної діяльності; забезпечення програм інноваційної діяльності фінансами та матеріальними ресурсами; розгляд проектів створення нової будівельної продукції; забезпечення інноваційної діяльності кваліфікованим персоналом; спостереження за ходом розробки нової продукції та її впровадження.

Досвід розвинених країн називає, що зі зростанням масштабів науково-технічної діяльності у сфері виробництва зростає обсяг робіт, пов'язаний із взаємодією різних економічних суб'єктів. Такими суб'єктами є інші будівельні підприємства, виробництво будівельних матеріалів, науково-дослідні та проектні інституції, вищі навчальні заклади.

Серед напрямів інноваційного бізнесу у будівництві можна виділити такі: закупівля прогресивних зарубіжних технологій та організація виробництва нової продукції; закупівля прогресивних матеріалів, машин та обладнання для будівельних організацій; закупівля вітчизняних та закордонних патентів для подальшої організації власного виробництва будівельних матеріалів; послуги зарубіжних будівельних компаній під час виконання будівельних робіт з використанням нових технологій; виконання власних інноваційних архітектурно-проектних розробок; навчання робітників та спеціалістів новим технологіям, навичкам роботи з новими механізмами та будівельними матеріалами.

УДК 342.95:001.89

Смерницький Д.В., доктор юридичних наук, професор, заступник директора, Державний науково-дослідний інститут Міністерства внутрішніх справ України (м. Київ);

Тригубенко М.В., кандидат юридичних наук, старший дослідник, заступник начальника науково-організаційного відділу, Державний науково-дослідний інститут Міністерства внутрішніх справ України (м. Київ)

**ТЕХНІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ:
ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН**

Збройна агресія росії проти України спонукає нашу державу розробляти та впроваджувати в діяльність складових сектору безпеки сучасне озброєння та техніку оборонного призначення. Якість засобів озброєння напряму пов'язано зі сферою технічного регулювання. Встановлення у нормативно-правових та нормативних документах відповідних технічних вимог до технічної продукції та контроль їх дотримання є запорукою якісного виробництва і як наслідок розробки ефективних засобів протидії ворогу. Крім того, Україна, прагнучи стати членом НАТО, повинна розробляти нормативно-правові (технічні регламенти) та нормативні (стандарти, технічні умови, кодекси усталеної практики) документи у військовій сфері максимально наближені до стандартів НАТО з метою забезпечення сумісності технічних засобів, які розробляються та виготовляються в Україні з військовими технічними засобами НАТО гарантуючи тим самим їх взаємозамінність. Тому, проведення наукових досліджень особливостей адміністративно-правових відносин у сфері технічного регулювання вбачається актуальним.

Метою є поглиблене дослідження особливостей адміністративно-правових відносин у сфері технічного регулювання.

Технічне регулювання у відповідності до Закону України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» – це правове регулювання відносин у сфері визначення та виконання обов'язкових вимог до характеристик продукції або пов'язаних з ними процесів та методів виробництва, а також перевірки їх додержання шляхом оцінки відповідності та/або державного ринкового нагляду і контролю нехарчової продукції чи інших видів державного нагляду (контролю). Норми щодо технічного регулювання переважно встановлюються у технічних регламентах, стандартах, технічних умовах та кодексах усталеної практики.

Сформуємо своє бачення основних груп адміністративно-правових норм, що регламентують сферу технічного регулювання, а саме: норми, що визначають принципи та основні засади державного управління у сфері технічного регулювання; норми, що регламентують права та свободи громадян у сфері

технічного регулювання; норми, що визначають правовий статус суб'єктів сфери технічного регулювання (завдання, функції, компетенцію, порядок створення, реорганізації та ліквідації, ліцензування на виконання окремого виду діяльності, акредитацію, відповідальність); норми, що визначають порядок здійснення контрольно-наглядових функцій відповідними органами за додержанням суб'єктами сфери технічного регулювання; норми щодо проведення наукових досліджень у сфері технічного регулювання, впровадження результатів досліджень у суспільне життя.

Зазначимо, що детальне визначення ступеня адміністративно-правового регулювання сфери технічного регулювання передбачає чітке розмежування адміністративних та інших відносин, що виникають у зазначеній сфері, адже поряд із адміністративними виникають також інформаційні, цивільні, господарчі, трудові, фінансові, міжнародні та інші види правовідносин.

Отже, адміністративно-правові відносини у сфері технічного регулювання – це система відносин, які регламентуються адміністративно-правовими нормами, що виникають у процесі державного управління між органами державної влади і управління та суб'єктами, що здійснюють технічне регулювання.

До загальних особливостей адміністративних правовідносин у сфері технічного регулювання слід віднести: різновид адміністративних правовідносин, який має притаманні тільки йому особливості; специфічну правову базу; особливий притаманний зазначеній сфері суб'єктний склад; особливий об'єкт і зміст; особливий характер виникнення, зміни та припинення; наявність та у певних випадках відсутність державного примусу під час реалізації цих правовідносин; характеризуються певними стадіями розвитку; мають динамічний характер.

Підбиваючи підсумки розгляду питання щодо особливостей адміністративно-правових відносин у сфері технічного регулювання, зазначимо, що нами вирізнено за змістовним складом основні групи адміністративно-правових норм, що визначають принципи та основні засади державного управління, регламентують права та свободи громадян, визначають правовий статус суб'єктів сфери, порядок здійснення контрольно-наглядових функцій, а також щодо проведення наукових досліджень у визначеній сфері.

Крім того, сформульовано поняття адміністративно-правових відносин у сфері технічного регулювання. Однією з основних особливостей адміністративно-правових відносин у сфері технічного регулювання є їх чітке адміністрування нормативно-правовими та нормативними актами. Також визначено загальні особливості адміністративних правовідносин у зазначеній сфері.

УДК 621.39:623.1/.7

Соболь М.Р., магістрант кафедри факультету зенітних ракетних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків);

Куш П.С., викладач кафедри факультету зенітних ракетних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків);

Герасимов С.В., професор кафедри кібербезпеки, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків);

Титаренко Р.В., науковий співробітник науково-дослідної лабораторії факультету зенітних ракетних військ, Харківський національний університет Повітряних Сил (м. Харків).

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОБУДОВИ, ПРИНЦИПІВ ДІЇ ТА ЕЛЕМЕНТНОЇ БАЗИ СУЧАСНИХ АКТИВНИХ ФАЗОВАНИХ АНТЕННИХ РЕШІТОК

Аналіз сучасних збройних конфліктів виявив суттєву потребу в забезпеченні потрібних характеристик радіолокаційних станцій зенітних ракетних комплексів (ЗРК) при відносно невисоких енергетичних витратах. В зв'язку з наведеним дослідження, спрямовані на реалізацію порушеного питання, є актуальними.

Метою роботи є розробка пропозицій щодо побудови та елементної бази антенних систем зенітних ракетних комплексів при їх модернізації або створенні.

Встановлено, що багатоканальна станція наведення ракет (БСНР) 9С32 відіграє важливу роль під час виконання ЗРК С-300В1 завдань за призначенням. Разом з тим, на сьогоднішній час залишковий ресурс наявних станцій є мінімальним, тому постає питання щодо пошуку шляхів усунення наведеного недоліку.

Перспективним шляхом збільшення наявного ресурсу, покращення характеристик приймальної, передавальної та антенно-хвильоводної систем є використання в БСНР 9С32 активної фазованої антенної решітки (АФАР).

Суттєвою перевагою застосування АФАР є відносно низькі втрати енергії при генерації потрібних сигналів, спрощення цифрової обробки та інші.

В доповіді наведено результати аналізу особливостей побудови, функціонування та характеристик існуючих та перспективних АФАР. За результатами досліджень було прийнято рішення щодо доцільності застосування в БСНР 9С32 ЗРК С-300В1 АФАР. Наведено, що реалізація запропонованого рішення дозволить покращити характеристики «застарілих» ЗРК, що знаходяться на озброєнні ЗРВ ПС ЗС України.

Наведені результати аналізу елементної бази, потрібної для побудови АФАР. Розглянуті питання щодо можливості виробництва або закупівлі потрібних елементів. Подальші дослідження повинні бути спрямовані на розробку схеми АФАР ЗРК з застосуванням отриманих результатів.

УДК 355.611

Соловей А.В., курсовий офіцер курсу № 3 факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), капітан

ОЦІНКА ПОТОЧНОЇ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ХАРЧУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Сучасна ефективна система забезпечення харчування військових – невід’ємна складова успішного функціонування будь-якої військової структури. Забезпечення національної Гвардії України не виняток. Оцінка поточної системи забезпечення харчування Гвардії стає важливою завданням, спрямованим на підвищення ефективності та забезпечення військовослужбовців необхідними ресурсами для виконання їхніх обов’язків.

Варто розглянути ключові аспекти оцінки системи забезпечення харчування національної Гвардії України. Перш за все, аналіз умов зберігання та транспортування продуктів стає важливим фактором в ефективності постачання харчових ресурсів. Оцінка технічного стану складів та транспортних засобів дозволяє визначити, наскільки надійно та безперебійно можуть зберігатися та доставлятися продукти до військових частин. Важливим питанням в оцінці системи харчування є також якість продуктів, що надходять до військових частин. Аналіз контролю за якістю та безпекою харчових продуктів допомагає визначити рівень безпеки та здоров’я військових, а також впливає на їхню фізичну та психічну готовність до виконання завдань.

У контексті вартості та ефективності, важливо проаналізувати фінансові аспекти системи забезпечення харчування. Оцінка бюджетних витрат на закупівлю та зберігання продуктів дозволяє визначити оптимальні стратегії витрачання коштів та ефективно використовувати ресурси для задоволення потреб військових. Крім того, аналіз системи розподілу та використання продуктів стає ключовим елементом в оцінці їхнього раціонального використання. Правильне планування та розподіл харчових ресурсів може значно підвищити ефективність військових операцій та забезпечити військовослужбовців необхідною енергією для успішного виконання завдань. Значущою частиною оцінки є також аналіз задоволеності військових харчуванням. Стратегії забезпечення харчування повинні враховувати потреби та смакові вподобання військових, щоб створити комфортне та підтримуюче середовище. Задоволеність харчуванням може впливати на моральний дух військовослужбовців та їхню готовність до виконання завдань. Важливим елементом у роботі системи забезпечення харчування є також екологічний аспект. Оцінка впливу військових операцій на навколишнє середовище та

природні ресурси допомагає визначити ступінь екологічної відповідальності системи та розробляти стратегії зменшення екологічного впливу.

Усі аспекти оцінки системи забезпечення харчування національної Гвардії України взаємопов'язані та впливають на загальний рівень ефективності та готовності військових. Забезпечення належного стану та функціонування цієї системи має стратегічне значення для успіху військових операцій та збереження бойового потенціалу національної Гвардії України в сучасних умовах визначених геополітичними викликами.

УДК 355.611

Суботін Д.В., заступник начальника курсу №3 факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України (м.Харків), майор

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПАЛЬНИМ ВІЙСЬКОВИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ ПІД ЧАС АКТИВНИХ БОЙОВИХ ОПЕРАЦІЙ

Забезпечення пальним військових підрозділів Національної Гвардії під час активних бойових операцій є критично важливим аспектом забезпечення ефективності та успішності військових операцій. Ця проблематика вимагає комплексного та ретельно розробленого підходу, оскільки вона безпосередньо впливає на здатність військових одиниць виконувати свої завдання в умовах активного бойового контексту.

Однією з ключових складових ефективного забезпечення пальним є розробка та впровадження ефективних стратегій логістики. Враховуючи постійні зміни у бойовому середовищі, необхідно вдосконалювати системи постачання, враховуючи особливості географічного розташування та характеристики бойових дій. Логістичне забезпечення повинно бути гнучким та адаптивним до змін ситуації на полі бою, щоб забезпечити стабільне забезпечення пальним для всіх військових підрозділів. Ефективне управління резервами та стратегічне планування є ключовими аспектами гарантування стабільності забезпечення пальним. Належне врахування обсягів витрат та резервування ресурсів дозволяє уникнути можливих транспортних та логістичних проблем, які можуть виникнути в результаті несподіваних обставин. Стратегічне планування також дозволяє вчасно адаптувати заходи забезпечення до змін у ситуації, що допомагає уникнути кризових ситуацій та гарантує неперервну підтримку військових операцій.

Необхідно акцентувати увагу на розвитку інноваційних технологій та методів для ефективного використання пального. Впровадження передових

технологій, таких як вдосконалені двигуни, системи енергозбереження та альтернативні джерела енергії, може значно зменшити залежність від традиційних джерел пального та сприяти сталому та екологічно чистому забезпеченню паливом. Важливим аспектом вирішення проблеми є також співпраця з іншими військовими та цивільними структурами. Синергія зусиль та об'єднання ресурсів може забезпечити оптимальні умови для забезпечення паливом, а також дозволяє ефективно вирішувати трансграничні проблеми та виклики.

Забезпечення паливом військових підрозділів Національної Гвардії під час активних бойових операцій вимагає комплексного підходу, що включає в себе ефективне логістичне забезпечення, стратегічне планування, розвиток інноваційних технологій та співпрацю з іншими структурами. Тільки взаємодія цих елементів може гарантувати стабільне та неперервне забезпечення паливом, забезпечуючи успішність військових операцій та збереження бойової ефективності Національної Гвардії.

УДК 355.6

Суконько С.М., доктор філософії з державної безпеки, заступник начальника науково-дослідного центру – начальник науково-дослідної лабораторії забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник;

Недільський В.В., кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник;

Мясников О.В., науковий співробітник науково-дослідної лабораторії забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ПОКАЗНИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ

У відповідності до Бойового статуту «Логістика сухопутних військ Збройних Сил України» (тактичний рівень) система логістичного забезпечення включає в себе органи управління та підрозділи логістичного забезпечення, які призначені для виконання завдань із забезпечення бойових військових частин. Гендерний підхід у військовій справі передбачає врахування, оцінювання та

підтримку потреб військовослужбовців жінок з метою розвитку їх особистих здібностей та можливостей виконувати службові (бойові) завдання за призначенням. З усіх видів логістичного забезпечення виділено ті, які повинні в більшій мірі враховувати гендерний підхід, а саме: артилерійсько-технічне забезпечення; речове забезпечення; інженерно-інфраструктурне забезпечення; продовольче забезпечення. З метою вдосконалення цих видів логістичного забезпечення з урахуванням гендерного підходу визначено показники та критерії оцінювання можливостей логістичного забезпечення Національної гвардії України з урахуванням гендерного підходу в забезпеченні військовослужбовців речовим майном, засобами броне захисту та в інфраструктурному забезпеченні. Основними показниками є:

- можливість забезпечення військовослужбовців жінок засобами індивідуального захисту;
- можливість забезпечення військовослужбовців жінок речовим майном;
- можливість забезпечення військовослужбовців жінок асортиментами страв;
- своєчасність постачання артилерійсько-технічного та речового майна для військовослужбовців жінок;
- коефіцієнт відповідності заданим вимогам кожного виду індивідуального засобу броне захисту;
- загальна чисельність ліжок у військовій частині для відпочинку військовослужбовців жінок;
- загальна чисельність душових сіток (кранів) у військовій частині для військовослужбовців жінок;
- загальна чисельність унітазів у військовій частині для військовослужбовців жінок;
- загальна кількість ліжок для відпочинку військовослужбовців жінок в польових умовах;
- загальна чисельність душових сіток (кранів) для військовослужбовців жінок в польових умовах;
- загальна чисельність місць для справляння природних потреб у військовій частині для військовослужбовців жінок в польових умовах.

В свою чергу визначено відповідні критерії для вказаних показників.

Зазначені показники та критерії в подальшому будуть застосовані для розроблення методики оцінювання можливостей логістичного забезпечення Національної гвардії України з урахуванням гендерного підходу в забезпеченні військовослужбовців речовим майном, засобами броне захисту та в інфраструктурному забезпеченні.

УДК 355

Товма Л.Ф., кандидат технічних наук, доцент, старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії № 2, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Вакулюк В.В., кандидат наук з державного управління, заступник командира військової частини з тилу – начальник тилу (м. Київ), полковник

**МОДЕРНІЗАЦІЯ ПОЛЬОВИХ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ СЛУЖБ ТИЛУ
ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИЛ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ
З УРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ НАТО**

В сучасних умовах ведення бойових дій технічні засоби служб тилу покращують якість логістичного забезпечення та сприяють підвищенню боєздатності особового складу. Неefективність технічних засобів приготування і транспортування гарячої їжі, випікання хлібу, підвозу води, зберігання запасів продовольства, пального, лазне-прального обслуговування пояснюється застарілими технологіями польових засобів.

При виконанні бойових завдань важливе значення має показник безвідмовності техніки. Причипна техніка, що змонтована на базі одновісних шасі низької прохідності (причипні кухні, дезінфекційно-душові причеми тощо), в бойових умовах виявилася складною в експлуатації. Бездоріжжя, складні погодні умови, висока швидкість автотранспорту, що буксирує причипні засоби, можуть призвести до втрати їх рівноваги і перекидання. Тому основна увага приділяється розробленню і впровадженню нових зразків техніки або модернізації її складових.

Для вирішення цього проблемного питання постає завдання проведення заходів щодо оптимізації номенклатури технічних засобів і стандартизації у відповідності до стандартів НАТО.

Аналіз технічних засобів продовольчої служби сухопутних військ США показав, що однією із самих практичних на період до 2030 року залишиться пересувна кухня СК (Containerized Kitchen), призначена для забезпечення військовослужбовців при веденні бойових дій гарячою їжею, а обслуговуючий персонал – гарячою і холодною водою для промивання продуктів і миття посуду. Кухня обладнана чотирма нагрівальними елементами MBU, які легко замінюються на панелі для смаження (в залежності від страв у меню). Обладнання кухні СК дозволяє працювати автономно у відриві від основних сил, має ємності для води і генератор, функціонує в будь-яких кліматичних умовах (завдяки нагрівачу та кондиціонеру).

На сьогодні в США модернізовано понад 3500 кухонь-прицепів МКТ (Mobile Kitchen Trailer), які призначені для розігрівання колективних пайків UGR-A і UGR-H&S. Основні напрямки модернізації – це пристосування МКТ для роботи при низьких температурах, удосконалення системи електроживлення, покращення якості панелей для смаження. В період до 2030 року замість МКТ можливе постачання пересувної кухні-прицепу ВК (Battlefield Kitchen), яка характеризується пониженими демаскуючими характеристиками, що виникають внаслідок шуму при роботі та виділенням тепла. В основу конструкції нової кухні передбачено принцип модульності – модулі, що перевозяться на причепі, повинні легко переноситися, встановлюватися на ґрунт або на пересувну платформу.

Для сил спеціальних операцій армії США здійснили заміну кухні KCLFF (Company Level Field Feeding) на пересувну кухню АК (Assault Kitchen), яка має менші масогабаритні характеристики і не потребує багато часу на розігрівання їжі.

В Німеччині для забезпечення харчуванням особового складу використовується пересувна кухня ТФК 250. При розробленні нової кухні ФКН 900, яка має модульну конструкцію, приділяється увага її універсалізації з метою забезпечити можливість перевезення різними транспортними засобами.

В сухопутних військах Франції використовують пересувну кухню SOFRAME ELC500R. Її обладнання розміщується в двох контейнерах.

Важливо і для сил безпеки та оборони переймати досвід армій Північноатлантичного Альянсу, здійснювати модернізацію комплектуючих технічних засобів на етапі удосконалення функціональних можливостей, наприклад, решітки для встановлення хлібопекарських форм і випікання хлібу в духовках КП-125, удосконалення конструктивних особливостей форсунки АФ-65 із застосуванням перетворювача частоти для економії рідкого пального тощо.

Тому обґрунтування напрямків модернізації технічних засобів служб тилу з метою оптимізації їх функціональних можливостей є надзвичайно актуальним питанням у сучасних умовах.

Таким чином, основними напрямками модернізації та оптимізації технічних засобів є: модернізація конструктивних елементів для створення запасів (додаткові ємності для транспортування та зберігання води, продовольства, пального); модернізація конструктивних елементів для економії пального; модернізація конструктивних елементів для інтенсифікації процесу приготування страв, зменшення масо-габаритних характеристик, використання модульного принципу будови конструкції, зниження демаскувальних ознак тощо.

УДК 365

Товма Л.Ф., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри логістики підрозділів, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Касьянов І.В., заступник командира військової частини з тилу – начальник тилу (м. Полтава), підполковник

**РАЦІОНАЛЬНЕ ХАРЧУВАННЯ ОСОБОВОГО СКЛАДУ
СИЛ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ**

Виконання силами безпеки і оборони службово-бойових завдань потребує значних енергетичних затрат. Особовий склад підрозділів за 8-9 год. в екстремальних умовах витрачає до 3155 ккал улітку та до 3936 ккал узимку при середньогодинній витраті енергії близько 600 ккал. Загальні енергозатрати за добу надзвичайно високі – 4500–5000 ккал, що по фізіологічних нормах, прийнятих в Україні, характерно для осіб, зайнятих особливо тяжкою фізичною працею (IV або V група навантаження в залежності від умов обстановки).

Фактичне харчування військовослужбовців за нутрієнтним складом та енергетичною цінністю не відповідає затвердженому нормативному раціону і не задовольняє фізіологічні потреби при адаптації до військової служби, в екстремальних умовах ведення бойових дій і в період реабілітації хворих у зв'язку з недостатнім вмістом повноцінних тваринних білків і надлишком рослинних, незбалансованим співвідношенням есенціальних амінокислот: триптофану, лізину і метіонину (1:4,5:3,9), жирних кислот, недостатнім вмістом моно- і дисахаридів (17,6 %), незбалансованістю кальцію, фосфору і магнію (1:2,6:0,8), дефіцитом вітамінів А (0,84 мг), В₂ (1,34 мг) та С (43,5 мг). У зв'язку з цим науковцями проводиться робота щодо визначення напрямків коригування фактичного раціону харчування особового складу.

Виконання бойових завдань силами оборони супроводжується стресовим станом не тільки морально-психологічного характеру, а й фізіологічного. Це, насамперед, нерегулярне і неякісне харчування, неможливість здійснити гігієнічні заходи, негативний вплив кліматичних умов (спека, холод, мороз, дощ тощо). На сучасному етапі продовольчого забезпечення важливими проблемами залишаються якість та безпечність харчових продуктів і продовольчої сировини, що постачаються військам. Харчування особового складу в екстремальних умовах не відповідає принципам раціонального харчування, в раціонах відсутні продукти профілактичного (біологічно активні добавки) та лікувального спрямування.

Період виконання бойових завдань характеризується додатковими витратами організмом енергії, зростає фізичне навантаження, з'являються стійкі ознаки «синдрому перевтомлення».

Особливі фізіологічні умови, в яких знаходяться військовослужбовці, призводять до появи в них додаткових потреб у поживних речовинах. Проте повсякденне традиційне харчування (норма №10, норма №15, загальновійськова норма №1) не забезпечують надходження в організм достатньої кількості необхідних речовин. Відомо, що тривала дія дефіцитних станів харчового статусу на організм військовослужбовців в умовах інтенсивних фізичних і психоемоційних навантажень може призвести до виникнення аліментарно-залежних порушень.

Важливим напрямком удосконалення норм харчування є вивчення досвіду армій передових країн світу. В раціонах харчування військовослужбовців країн, що входять до блоку НАТО, передбачені кондитерські вироби (мафіни, крекери, здобне печиво, шоколадні батончики, енергетичні напої).

Наукові дослідження та накопичений вітчизняний і закордонний досвід переконливо свідчать, що найбільш ефективним шляхом коригування харчування військовослужбовців у екстремальних умовах є розроблення інноваційних технологій та виробництво продуктів, збагачених нутрієнтами природнього походження. Вони дають змогу підтримувати або швидко відновлювати сили військовослужбовців, забезпечувати їх необхідними поживними речовинами при незначних об'ємах споживання, а також запобігають виникненню багатьох професійних захворювань.

З метою забезпечення принципів раціонального харчування та збереження здоров'я військовослужбовців слід звернути увагу на біологічну та енергетичну цінність добового раціону. Його коригування можливе цілеспрямовано сформованим рецептурним складом продуктів або харчових порошкоподібних сумішей із вмістом функціональних інгредієнтів.

Для збагачення продуктів спеціального дієтичного призначення доцільно використовувати суху сироватку, сухий екстракт плодів глоду, глюкозу, вітаміни С, групи В, натрій, калій, кальцій, магній, білково-вітамінні суміші в певному співвідношенні компонентів.

Таким чином, вживання харчових продуктів, що мають у складі функціональні інгредієнти, забезпечить підвищення працездатності, нормальну діяльність нервової системи, антиоксидантну активність організму та енергообмін, що дозволить полегшити пристосування організму людини до високого фізичного навантаження в екстремальних умовах, підвищити її фізичну працездатність та емоційну стійкість.

УДК 336:343.53

Федоренко І.А., доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту та фінансів, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ПРОБЛЕМИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ШАХРАЙСТВА З ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ДЕРЖАВИ НА ЗАСАДАХ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Стрімкий розвиток фінансових відносин, поширення глобалізаційних процесів, залучення інформаційних технологій в процесі цифрових трансформацій фінансових операцій спричинили активізацію економічної злочинності в Україні. Фінансова сфера держави зазнає шкоди від шахрайських злочинних діянь, під ризик реалізації шахрайських схем потрапляють не лише державні та приватні фінанси, а й практично усі сфери суспільних відносин.

З одного боку, комунікаційна діяльність економічних суб'єктів в умовах розвитку діджиталізації дає можливість значно підвищувати ефективність використання усіх економічних ресурсів, запроваджувати інноваційні технології та підвищувати якість життя громадян, що позитивно впливає на підвищення рівня економічної безпеки держави. З іншого боку, виникають нові загрози економічної безпеки держави що мають системний характер. Відтак надзвичайно актуальним в сучасних умовах є дослідження видів та способів здійснення шахрайства з фінансовими ресурсами держави у контексті реалізації основних принципів державного фінансового контролю в Україні щодо зміцнення економічної безпеки держави.

Метою дослідження є обґрунтування теоретичних аспектів ідентифікації шахрайства з фінансовими ресурсами держави на засадах державного фінансового контролю.

У сучасних умовах розвитку вітчизняної економіки найбільш поширеними видами шахрайства з фінансовими ресурсами держави, на нашу думку, є:

- нецільове використання бюджетних коштів;
- ухилення від сплати податків;
- шахрайство у сфері державних закупівель;
- фальсифікація фінансової звітності;
- незаконне привласнення активів;
- корупція; хабарництво та отримання неправомірної вигоди.

На прикладі окремих головних розпорядників бюджету необхідно проаналізувати критерії виділення та надання різними установами у межах діяльності бюджетних коштів, пропорції розподілу коштів між установами: визначити можливість спрямування видатків спеціального бюджетного фонду на

покриття заборгованості, отриманої із загального бюджетного фонду; дослідити причини утворення вільних залишків на рахунках бюджету та аналізувати напрями їх використання у наступному бюджетному році; здійснити аналіз дебіторської заборгованості та зобов'язань бюджетних установ, у тому числі позабюджетних, розпорядників загального бюджету та кодів економічної класифікації видатків бюджету, потреби у трудовитратах щодо зменшення дебіторської заборгованості, бухгалтерські справи; аналіз стану та потреби у грантах та субсидіях з державного бюджету, аналіз балансу короткострокових кредитів, грантів та субсидій до місцевих бюджетів, мало бюджетні фонди; аналіз можливості видачі грошей на бізнес-кредити та не першочергові витрати; вивчити інші питання, що впливають на ефективність бюджету.

На сьогоднішній день за кордоном існують дві основні форми фінансового контролю: державний та аудиторський. Привертає увагу висока ефективність зарубіжних контрольних органів. В основному вони контролюють використання державних коштів та контроль за витратами міністерств, відомств та інших державних органів, здійснюють контроль за виробничо-фінансовою діяльністю приватних компаній щодо утримання та реалізації державних програм, виконання державного замовлення. Загалом результати перевірок допомагають виявляти та повертати великі суми незаконних державних коштів. Схема організації фінансового контролю за кордоном, заснована на аналізі фінансово-господарської діяльності, переважно підзвітна Парламенту, а ефект від незалежного аудиторського контролю, вищого органу державного фінансового контролю, що здійснює контроль за видатками державного бюджету, ще важливіше.

Запропоновано концептуальні засади формування системи забезпечення економічної безпеки держави з критеріями продуктивності (порівняння результатів, послуг та інших результатів з плановими результатами керівників чи одержувачів бюджетних коштів) та економіки (досягнення запланованих результатів керівників чи одержувачів з використанням мінімальної суми бюджету). досягнення найкращих результатів за рахунок готівки або бюджетних коштів).

Таким чином, у сучасних умовах необхідним вважаємо жорстке посилення заходів фінансового впливу на порушників бюджетного законодавства з метою мінімізації уникнення відповідальності за вчинені шахрайські дії з фінансовими ресурсами держави, а також посилення зовнішнього і внутрішнього контролю можуть слугувати дієвими інструментами мінімізації ризиків фінансового шахрайства у сфері державних фінансів України.

УДК 355.6

Фірсов А.В., старший викладач кафедри забезпечення паливом та мастильними матеріалами факультету підготовки спеціалістів тилового забезпечення, Військова академія (м. Одеса);

Маліков В.В., старший викладач кафедри забезпечення паливом та мастильними матеріалами факультету підготовки спеціалістів тилового забезпечення, Військова академія (м. Одеса), підполковник;

Семенко Є.Ю., доктор філософії, доцент кафедри логістики підрозділів факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

**ЗАСТОСУВАННЯ БОРТОВОГО АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ
ДЛЯ ПІДВОЗУ ПАЛЬНО-МАСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ
ПІД ЧАС ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ**

Сучасні Збройні Сили не можливо приставити без механізованих засобів озброєння та військової техніки. Більшість зразків сучасного озброєння змонтовані на автомобільному шасі, що в свою чергу тягне підвищену потребу в пально-мастильних матеріалах.

Своєчасне поповнення запасів пально-мастильних матеріалів приводе до збільшення кількості автомобільних та залізничних перевезень. Доставка пального залізничним транспортом здійснюється в більшості випадків з заводів промисловості до центрів та баз пального, до військових частин паливо з центрів та баз пального доставляється автомобільним транспортом.

Під час ведення бойових дій з урахуванням сучасних методів розвідки та широкого застосування дронів для розвідки та дронів-камікадзе для знищення цілей противника в наслідок вогневого впливу виходить з ладу та знищується велика кількість автоцистерн та паливозаправників. Паливозаправники завжди є пріоритетною ціллю, тому що під час їх ураження втрачається не тільки спеціальний автомобіль, а і запас пального який вкрай необхідний для ведення бойових дій та організації підвозу матеріальних засобів до діючих військових частин, на сам перед боєприпасів.

Вироблення автомобільних цистерн та паливозаправників на заводах промисловості коштує більше ніж виготовлення серійного бортового автомобіля. Збільшення вартості виготовлення здійснюється завдяки вартості виготовлення та встановлення спеціального обладнання, яке повинно відповідати вимогам по контролю якості пально-мастильних матеріалів, пожежобезпеки та екологічним вимогам. Закупка аналогічних зразків іноземного виробництва також коштує дорожче ніж закупка серійного вантажного автомобіля.

Виходом з цієї ситуації є закупка вантажних автомобілів на які в подальшому встановлювати спеціальне обладнання вітчизняного виробництва. Прикладом гібридного виготовлення автопаливозаправників є автопаливозаправник АПЗ-6,5-5233-01 на базі автомобіля RENAULT TRUCKS D 14 HIGH P4x4 280E3, який має автомобільне шасі підвищеної прохідності та може залучатись для доставки пально-мастильних матеріалів військовим частинам, які знаходяться з зоні бойових дій.

З метою зменшення вартості переобладнання автомобільного базового шасі в автоцистерни та паливозаправники можливо на борт автомобіля встановлювати сталі пересувні резервуари марок: Р-4н, Р-6е, Р-8е.

Перед встановлення резервуарів на борт автомобіля необхідно демонтувати бічні та задній відкидні борти автомобіля.

Вищевказані резервуари проектувались під можливість їх встановлення на бортові автомобілі та придатні до транспортування у заповненому стані. Для попередження їх розхитування резервуари обладнані ложементом, посиленими транспортними скобами. Резервуари марок Р-6е, Р-8е обладнані ще нижнім зливом та дозволяють зливати пальне з резервуарів самопливом. Крім того резервуари єдині зі сталених пересувних резервуарів, які мають еліптичну форму та при встановленні на борт автомобіля не будуть збільшувати геометричні розміри серійного автомобіля.

Для кріплення резервуарів до борту автомобіля можливо використовувати багато обертові кріплення типу МКР або УКСР у випадку їхньої відсутності сталевим дротом, який перед тим був обпалений на вогні, для придання йому більш еластичних властивостей.

У випадку відсутності вищезазначених марок резервуарів можливо використовувати сталі пересувні резервуари марок Р-4, Р-6, Р-8, але при їх встановленні на борт автомобіля, у зв'язку з відсутністю ложементу необхідно буде встановлювати дерев'яні укосини для запобігання розхитування резервуара під час руху автомобіля. Крім того заповнення та спорожнення автомобіля можливо лише через заливну горловину, яка знаходиться зверху автомобіля.

В сучасних умовах автомобільні засоби заправки та транспортування пального виконують важливі завдання по забезпеченню військових частин паливом. Їх нестача може привести до зриву не тільки поставки пального до частини, а також зриву підвозу матеріальних засобів що в свою чергу може привести до зриву виконання бойового завдання. Тому переобладнання бортового автомобіля в наливних за допомогою сталених пересувних резервуарів допоможе значно скоротити витрату коштів, крім того необхідно враховувати що резервуари вже є в наявності на базах та центрах забезпечення паливом.

УДК 311.120

Черкашина М.В., кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри менеджменту та фінансів, Національна академія Національної гвардії України, (м. Харків)

ТЕНДЕНЦІЇ ТРАНСПОРТНОЇ ЛОГІСТИКИ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Транспортна логістика є ключовим елементом успішної службово-бойової діяльності військових частин Національної Гвардії України. В умовах постійної динаміки та розгортання військових операцій, транспортна логістика стає стратегічним аспектом забезпечення ефективності та мобільності.

Метою дослідження є системний аналіз тенденцій транспортної логістики військових частин Національної гвардії України.

Тенденціями транспортної логістики військових частин Національної гвардії України слід вважати наступні аспекти.

1. Розвиток технологій управління логістикою.

У сучасних воєнних умовах технології грають важливу роль у вдосконаленні систем управління транспортною логістикою. Використання систем автоматизації, супутникового відстеження та інші технологічні рішення дозволяють забезпечити точність та ефективність у керуванні логістичними процесами.

2. Гнучкість та адаптивність логістичних систем.

Забезпечення гнучкості та адаптивності логістичних систем є важливим елементом. Зміни в стратегії або місцезнаходженні частин вимагають швидкого реагування та переналаштування логістичних процесів.

3. Енергоефективність та екологічні стандарти.

Зростання уваги до екологічних аспектів вимагає впровадження енергоефективних рішень у транспортну логістику. Використання транспортних засобів, які відповідають екологічним стандартам, може сприяти зменшенню негативного впливу на довкілля.

4. Інновації у сфері маршрутизації та планування.

Інновації в технологіях маршрутизації та планування дозволяють вдосконалити розподіл ресурсів та оптимізувати час та витрати при транспортуванні матеріально-технічного забезпечення та військового персоналу.

5. Забезпечення кібербезпеки логістичних систем.

Зростання кількості кібератак та загроз кібербезпеки вимагає вдосконалення заходів захисту транспортної логістики. Застосування кіберзаходів безпеки допомагає убезпечити логістичні системи від електронних загроз. Для подолання цієї тенденції необхідно розробити системи управління логістикою на основі існуючих процедур прийняття рішень. Це пов'язано з тим,

що транспортна логістика - це організований процес управління потоками матеріалів та інформації від постачальників (через системи розподілу компанії, такі як складування та транспортування) до продажу та доставки клієнтам (в даному випадку військовим частинам).

У дослідженні розглянуто основні тенденції розвитку транспортної логістики технічного забезпечення військових частин Національної гвардії України та шляхи підвищення її ефективності як з теоретичної, так і з методологічної точки зору.

Науковим результатом дослідження стало методичне забезпечення організації транспортної логістики технічного забезпечення військових частин Національної гвардії України. Практичним результатом наукового дослідження є рекомендації командуванню військових частин Національної гвардії України стосовно підвищення ефективності організації транспортної логістики технічного забезпечення відповідно до ключових тенденцій ринкового середовища.

УДК 311.2.12

Чухлата Ж.Г., старший викладач кафедри менеджменту та фінансів, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ТЕХНОЛОГІЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЕКТОРУ ОБОРОНИ

На сьогоднішній день логістичне забезпечення відіграє дуже велику роль в секторі оборони, як на макро- та мікро- рівнях. За допомогою ряду логістичних методів і моделей з'являється можливість: оптимізувати систему виробництва, скоротити витрати, випустити продукцію в заданій кількості та належної якості, при цьому, додержуючись певних термінів і місця виробництва. Головні принципи логістичного підходу вимагають інтеграції матеріального та технічного забезпечення військових підрозділів, що повинно підвищити ефективність службово-бойової діяльності у кожній із цих сфер і міжгалузеву ефективність.

Метою дослідження є технологія підвищення ефективності логістичного забезпечення сектору оборони.

Управління логістичними системами базується на методі залучення окремих взаємопов'язаних елементів в інтегрований процес з метою запобігання нераціональних витрат; матеріальних, фінансових, трудових ресурсів. Більшість військових підрозділів організовано за традиційною функціональною ознакою, не пристосованих до вилучення додаткового ефекту від логістики. Для ефективного інтегрального ефекту функціонування військових підрозділів сукупна діяльність її підсистем повинна мати такі властивості: прагнення виконати єдину мету, мати

тісний взаємозв'язок всіх підсистем військових підрозділів, володіти інтегративними якостями, тобто мати здатність поставляти потрібну продукцію у потрібний час, в потрібне місце, необхідної якості і кількості з мінімальними витратами, мати здатність адаптуватися до мінливих умов зовнішнього середовища.

З позицій логістичного забезпечення сектору оборони та мікрологістики декомпозиція логістичної системи та елементи визначає ієрархію управлінських функцій військових підрозділів. Декомпозиція логістичної мережі на логістичні канали та логістичні ланцюги дозволяє оптимізувати рішення з формування логістичної інфраструктури військових підрозділів.

Проблеми розробки моделей логістичного управління, адаптованих до специфіки управління у кожному окремо взятому підрозділі сектору безпеки є якісно новими, оскільки в сучасній ринковій економіці військовий підрозділ є самостійним суб'єктом господарювання. У дослідженні пропонується удосконалення системи та структури логістичного відділу за допомогою створення моделей системи управління логістичного забезпечення сектору оборони.

Таким чином, новизна одержаних результатів в дослідженні полягає в удосконаленні комплексу моделей оцінки, аналізу та управління логістичним забезпеченням системою, заснованій на теорії організації логістичного відділу виробничо-економічної системи, врахування дії факторів зовнішнього та внутрішнього середовища та їх довгострокової взаємодії. Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що запропонований комплекс моделей може бути використаний у службово-бойовій діяльності сектору безпеки, з метою мінімізації логістичних витрат за допомогою запропонованих моделей. Також за допомогою моделей сценаріїв та оцінки ефективності роботи логістичного відділу стає можливим модернізація існуючої логістичної системи військових підрозділів.

УДК 336.5

Шаповал О.А., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та фінансів, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ОБОРОННИХ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВИ

Забезпечення державного суверенітету, територіальної цілісності, відсіч російської збройної агресії та забезпечення захисту населення є одними з найважливіших умов ефективної розбудови України.

Саме тому фінансування видатків на безпеку та оборону сьогодні є дуже вагомою складовою національної економіки та важливим завданням держави.

В сучасних умовах дуже гостро стоїть проблема підвищення та зміцнення обороноздатності держави з урахуванням потреб воєнного стану та сталого розвитку оборонно-промислового комплексу України.

У зв'язку з цим виникає потреба складання оборонного бюджету з науковим та практичним обґрунтуванням необхідних та доцільних обсягів воєнних видатків.

Враховуючи вищезазначені чинники, оборонні видатки державного бюджету можна охарактеризувати як фінансові ресурси країни, які спрямовані на:

- оборону держави,
- утримання армії,
- розвиток воєнно-промислового комплексу,
- проведення воєнних досліджень,
- навчання та підготовку військових фахівців,
- медичне забезпечення особового складу, ветеранів військової служби та членів їх сімей, ветеранів війни.

Такі видатки мають непродуктивний характер, адже не сприяють зростанню ВВП та розвитку продуктивних сил. Але в умовах триваючої російської збройної агресії проблеми фінансового забезпечення обороноздатності держави, постійний моніторинг динаміки оборонних видатків та розробка пропозицій з покращення фінансування військових потреб держави потребують постійної уваги.

Протягом останніх двох років суттєве збільшення видатків державного бюджету України на оборону є вимушеним та необхідним заходом, коли дуже сильно ускладнюються стратегічні оборонні завдання, а основна перевага надається поточному споживанню та забезпеченню воєнних потреб.

Для позбавлення від цих негативних факторів фінансування сектору безпеки та оборони доцільним буде застосування наступних заходів:

- удосконалення програмно-цільового бюджетування оборонних видатків з урахуванням оптимізації їх складу та розмірів;
- посилення інвестиційної компоненти щодо забезпечення розвитку воєнно-промислового комплексу країни;
- обов'язкове посилення контролю за цільовим використанням фінансових ресурсів на оборонні потреби держави;
- забезпечення прозорості діяльності органів військового управління задля запобігання проявів корупції ;
- дослідження та впровадження передового досвіду зарубіжних країн у сфері оборонного фінансування.

Отже, головним важелем зміцнення воєнної могутності та підвищення обороноздатності держави є цільове та ефективне використання бюджетних коштів на оборонні потреби держави.

УДК 356/359.338.1

Шевчук В.В., викладач кафедри прикордонної служби, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), підполковник;

Чепкий І.В., викладач кафедри прикордонної служби, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), майор

ЗНАЧЕННЯ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У СУЧАСНІЙ ВІЙНІ

Абсолютно усі видання та наукові праці, присвячені проблемам логістичного забезпечення зазначають, що логістика – пріоритетна сфера діяльності, а особливо під час війни. Деякі дослідники вдаються до ненаукових аналогій, надаючи логістиці ознак систему кровообігу як в організмі людини. Необхідно зазначити, що війна росії проти України, довела достовірність представлених вище поглядів.

Україна змушена здобувати новий досвід у всіх сферах свого функціонування та життєдіяльності, оскільки за роки незалежності не було сформовано ефективних стратегій ні у державному управлінні, ні в економіці, ні в політичному та законодавчому просторі. Зважаючи на такий стан речей, українці здійснюють зміни у зазначених сферах. На особливу увагу заслуговує логістика, і зокрема логістика у силах безпеки та оборони. Важливим завданням, що стоїть перед політичним та військовим керівництвом української держави є оптимізація управлінського процесу матеріальними, фінансовими та інформаційними ресурсами. Вже з поданого тлумачення логістики або логістичного забезпечення, важко переоцінити його значення у веденні війни. Українці як талановита нація демонструють логіку власних дій у війні з росією, підтвердженням чому є знищення ворожих складів боєприпасів, удари по портовій інфраструктурі (особливо по портам, що не замерзають, що дуже суттєво впливає на логістику ворога) тощо.

У деяких наукових працях, українські сили безпеки та оборони порівнюють з економічними утворенням, в яких процеси виробництва або надання послуг – це бойові дії, яким передують сукупність заходів забезпечення усім самим необхідним: від зброї, боєприпасів, продовольства, пального до численної кількості предметів та речей, що потребує сама техніка та люди.

Окрім нестачі перерахованих вище ресурсів логістичного забезпечення українські сили безпеки та оборони зіткнулись із перешкодами, що мають відчутний вплив на ведення бойових дій:

руйнація або відсутність інфраструктури в окремих регіонах (відсутність доріг та їх пошкодження);

високий рівень інформаційної пропаганди зі сторони ворога та її поширення на мешканців України;
недостатність сучасного устаткування;
рівень впровадження інформаційних систем зв'язку;
недосконалість українського законодавства в окремих галузях;
професіоналізм та компетентність у забезпеченні кадрової політики держави;
рівень корупції у різних секторах економіки та державного управління;
недостатність фінансових ресурсів держави тощо.

Можна констатувати, що ефективна логістика – це і створення окремих логістичних центрів та співпраця із досвідченими фахівцями у сфері логістики, координація діяльності усіх складових логістичного забезпечення (інформаційного забезпечення, складська логістика, збутова та транспортна, закупівельна та виробнича, логістика запасів), функціонування консультаційних та координаційних центрів тощо.

УДК 351.865

Яковенко В.В., викладач кафедри вогневої підготовки факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України(м. Харків), майор

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТИЛОВОГО, ТЕХНІЧНОГО ТА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ

Знищення, пошкодження та порушення інфраструктури тилового, технічного забезпечення складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів, таких як дороги, мости, електростанції, розташування у важкодоступних районах, недостатність складських приміщень для зберігання військового обладнання та запасів або недостатня розвиненість транспортної мережі для транспортування матеріалів, все це ускладнює доставку необхідних матеріалів, обладнання та ресурсів, значно ускладнюють роботу та забезпечення потреб складових сектору безпеки і оборони в умовах правових режимів. Суттєво обмежують виконання завдань та мають значний вплив на функціонування сектору безпеки і оборони України в цілому.

В умовах особливих правових режимів виникає складність з отриманням доступу до постачальників запасів та ресурсів через перешкоди транспортної мережі, обмеження на кордоні, або ризики з безпекою поставок.

Складність логістики полягає у ризиках пов'язаних з ефективністю системи забезпечення постачання запасів та ресурсів тилової та технічної

складової до підрозділів сектору безпеки в умовах особливих правових режимів. Може стати важливою умовою успішного їх функціонування та забезпечення всебічного відновлення спроможностей, своєчасного ремонту техніки. Умови конфлікту можуть ускладнити цей процес через різкі зміни на лінії зіткнення, обмежену доступність та безпеку маршрутів поставок.

Умови сьогодення вимагають від складових сектору безпеки і оборони гнучкості та швидкості у реагуванні на потреби та виклики. Що означає нагальну потребу у швидкому та ефективному постачанні запасів і ресурсів для забезпечення безперебійної операційної здатності.

Окрім того, Україна, як і більшість країн, стикається з численними викликами в галузі кіберзахисту. Зростання кіберзагроз і кібератак, вразливість програмного забезпечення управління логістики до кібератак може поставити під загрозу інформаційну та технічну інфраструктуру сектору безпеки та оборони, що потребує постійного підвищення рівня кіберзахисту.

Для вирішення цих проблем потрібні комплексні стратегії, які включають в себе не лише військові аспекти, але й економічні, політичні та дипломатичні зусилля, таких як підвищення ефективності управління та реформування системи забезпечення для оптимального використання ресурсів.

УДК 351.31

Янюк С.В., кандидат наук державного управління, доцент, начальник кафедри забезпечення паливом та мастильними матеріалами факультету підготовки спеціалістів тилового забезпечення, Військова академія (м. Одеса), полковник;

Олло В.П., кандидат пед. наук., доцент, доцент кафедри забезпечення паливом та мастильними матеріалами факультету підготовки спеціалістів тилового забезпечення, Військова академія (м. Одеса), полковник;

Путро О.О., старший викладач кафедри логістики підрозділів факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ АВІАЦІЙНИХ ПАЛИВ

Контроль якості авіаційних палив, згідно з технологічною схемою забезпечення пально-мастильними матеріалами, залишається одним із важливих факторів запобігання авіаційним аваріям та катастрофам літальних апаратів. Безпека польотів багато в чому залежить від якості застосовуваного авіаційного палива, що включає ряд етапів: транспортування, підготовка, видача, використання безпосередньо під час експлуатації.

Аналіз статистики безпеки польотів в авіації на протязі останніх років свідчить, що авіаційні події, пов'язані із застосуванням пально-мастильних матеріалів, становлять до 10% від загальної кількості. Більшість їх обумовлена не погіршенням показників якості та експлуатаційних властивостей авіаційних палив, а забрудненням різними видами речовин.

Основні види забруднень авіаційного палива найчастіше зустрічаються у засобах заправки та в баках повітряних суден, а саме: наявність механічних домішок, наявність води, мікроорганізми.

Джерелами даних забруднень є погано підготовлені та незачищені засоби зберігання (резервуари), автомобільні засоби заправки та транспортування пального, трубопровідний транспорт, продукти корозії та зносу технологічного, транспортного та складського обладнання під час виробництва, транспортування та зберігання палив. У тому числі сюди можна віднести забруднення, що потрапляють у паливо з повітря через «дихальну» систему резервуарів та дренажну систему паливних баків повітряних суден, продукти корозії деталей паливної апаратури, низькі температури навколишнього середовища та ін.

Пальне, яке застосовується на військових літаках та вертольотах ЗС України згідно ДСТУ 4796:2007 - «Паливо авіаційне для газотурбінних двигунів ДЖЕТ А-1», проходить поопераційну підготовку згідно з технологічною картою виконання основних робіт, що забезпечують заправку повітряних суден якісним паливом. Конструктивне виконання елементів типової схеми забезпечення авіаційними паливами повинно виключати можливість забруднення палива, несанкціоноване змішування його різних марок, а також потрапляння у видаткові резервуари, минаючи відстійні, та з відстійних резервуарів – у повітряні судна, минаючи видаткові.

Таким чином, чистота авіаційного палива безпосередньо пов'язана з надійністю та безпекою роботи повітряних суден. Пальне, що відповідає вимогам керівних документів, дозволяє знизити ймовірність виникнення відмов авіаційної техніки та попередити авіапригоди та катастрофи.

Виконання вище зазначених заходів напряду залежить від організації роботи начальника служби пального та мастильних матеріалів авіаційної частини (з'єднання) та його начальника лабораторії. У всіх керівних та нормативних документах, в які визначені функціональні обов'язки начальника служби пального військової частини, контроль за якістю пально-мастильних матеріалів, дотриманням всього технологічного процесу підготовки авіаційного палива до заправки повітряних суден, за станом технологічного обладнання та засобів фільтрації та чистоти авіаційного палива покладені на начальника служби.

УДК 657.42

Ясинський Д.С., старший викладач кафедри забезпечення військ (сил) факультету підготовки спеціалістів матеріально-технічного забезпечення, Військова академія (м. Одеса);

Каплун С.О., кандидат педагогічних наук, доцент, начальник кафедри логістики підрозділів, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ КАСОВИХ ПРИМІЩЕНЬ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ СЛУЖБ В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

Основною передумовою обороноздатності держави є формування ефективного військового бюджету, який би забезпечував оптимальний розподіл видатків за напрямками використання, особливо в умовах військового конфлікту. Тому, в умовах відсічі збройної агресії російської федерації та під час запровадженого на всій території України правового режиму воєнного стану, ефективний механізм розподілу та перерозподілу коштів, виділених на утримання та розвиток Збройних Сил України (далі – ЗСУ), є одним із важливих факторів успішного виконання завдань, визначених Конституцією України. У Міністерстві оборони України постійно проводиться робота щодо оптимізації використання бюджетних коштів з урахуванням практики держав-членів НАТО. Дане питання стосується і розподілу видатків, спрямованих на соціальне забезпечення військовослужбовців ЗСУ, яке в умовах інтеграції економіки України до запровадженого правового режиму воєнного стану набуває все більшої актуальності. В останні роки відбуваються суттєві зміни в економіці України та законодавстві, що безпосередньо регламентує соціальний захист як усього населення країни, так і військовослужбовців. Значна частина військового бюджету спрямовується на забезпечення життєдіяльності Збройних Сил, утримання особового складу, адже військовослужбовець на ринку праці має бути серед лідерів за рівнем привабливості заробітної плати, так як в умовах відсічі збройної агресії російської федерації, ризику для життя і здоров'я вони мають отримувати гідне грошове забезпечення.

Відповідно до наказу Міністерства оборони України від 22 квітня 2021 року № 104 «Про внесення змін до наказу Міністерства оборони України від 22 травня 2017 року № 280», пункту 4 «Порядок використання бюджетних коштів», підпункту 4.3 «Виплата грошового забезпечення, заробітної плати та інших виплат» визначено, що виплата грошового забезпечення, заробітної плати та інших виплат особовому складу здійснюється готівкою за розрахунково-платіжними відомостями, видатковими касовими ордерами або шляхом

зарахування коштів на карткові рахунки в порядку і розмірах, передбаченим чинним законодавством. Проте, виходячи з власного досвіду та в умовах відсічі збройної агресії російської федерації, питання організації видачі готівки через касу військової частини набирає меншої актуальності. Адже особовий склад підрозділів, який виконує поставлені завдання визначені Конституцією України, перебуває безпосередньо на лінії зіткнення з противником, а підрозділи забезпечення, в тому числі фінансово-економічна служба перебуває в тилових районах і безпосередньо здійснює зарахування всіх належних виплат особовому складу, шляхом зарахування на карткові рахунки, відкриті в банківських установах України.

Відповідно до наказу Міністерства оборони України від 22 квітня 2021 року № 104 «Про внесення змін до наказу Міністерства оборони України від 22 травня 2017 року № 280» пункту 1.7 каса розташовується в спеціально обладнаному окремому приміщенні, що забезпечує збереження і охорону готівки та документів. Приміщення каси в обов'язковому порядку повинно бути обладнане металевими дверима та ґратами на вікнах, бар'єром (віконцем для видачі (отримання) готівки, а також сигналізацією на вхідні двері, вікна і віконце та кнопкою попередження про напад на касира (касу), виведеними на пульт начальника варті (сторожового поста) чи чергового частини.

Аналізуючи питання створення каси у військових частинах відповідно до вимог нормативних документів та в подальшому видачу готівки через касу, можна зробити висновок, що військові частини в умовах відсічі збройної агресії російської федерації та під час запровадженого на всій території України правового режиму воєнного стану мають тимчасові пункти дислокації, в яких обладнання каси потребує виділення додаткового ресурсу та є неможливим згідно з вимогами нормативних документів. Тому в умовах ведення збройного конфлікту, вважаємо доцільним внесення змін до Правил організації фінансового забезпечення військових частин ЗСУ, щодо обов'язкової умови створення приміщення для каси під час дії правового режиму воєнного стану в Україні.

СЕКЦІЯ № 4
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, РОБОТИ З ПЕРСОНАЛОМ ТА СТРАТЕГІЧНІ
КОМУНІКАЦІЇ У ДІЯЛЬНОСТІ СКЛАДОВИХ
СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Керівник секції:

доктор юридичних наук, доцент, полковник Пузирьов М.С.

Заступник керівника секції:

кандидат психологічних наук, доцент, полковник Ларіонов С.О.

Секретар секції:

кандидат філософських наук, полковник Васильченко Р.В.,

доктор філософії з державної безпеки, підполковник Каплюченко О.П.

Тематика секції:

- актуальні проблеми роботи з особовим складом сектору безпеки і оборони України;
- соціально-гуманітарні аспекти військово-професійної діяльності;
- проблеми психологічного забезпечення діяльності сектору безпеки і оборони України в умовах воєнного стану;
- актуальні тенденції соціальної та психологічної реабілітації персоналу сектору безпеки і оборони України в сучасних умовах та в поствоєнний період;
- проблеми професійної освіти і підготовки персоналу сектору безпеки і оборони України;
- актуальні проблеми нормативно-правового забезпечення діяльності складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів;
- стратегічні комунікації в діяльності сектору безпеки і оборони України;
- перекладацька діяльність як основа міжкультурної комунікації під час виконання заходів міжнародного співробітництва персоналом сектору безпеки і оборони України;
- методика підготовки перекладачів в діяльності складових сектору безпеки і оборони України.

УДК 343.9,356/359:355.012

Абламська В.В., науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем наукового забезпечення правоохоронної діяльності та якості підготовки кадрів, Харківський національний університет внутрішніх справ (м. Вінниця)

ВІЙСЬКОВА ПОЛІЦІЯ ЯК МАЙБУТНІЙ СУБ'ЄКТ РОЗСЛІДУВАННЯ ВІЙСЬКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ (В КОНТЕКСТІ ЗАКОНОПРОЄКТУ № 6569-1 ВІД 15.02.2022)

Після повномасштабного вторгнення РФ на територію України наша країна зіткнулась зі сплеском учинення не тільки воєнних, а і військових кримінальних правопорушень, які потребують належного досудового розслідування та забезпечення передачі їх до суду задля досягнення завдань кримінального провадження.

На сьогодні до розслідування військових кримінальних правопорушень долучені органи Національної поліції, Служби безпеки України, Державного бюро розслідування. Така розгалужена система правоохоронних органів, залучених до розслідування вказаних кримінальних правопорушень, не сприяє ефективному проведенню досудового розслідування та здійсненню правосуддя в цілому. Крім того, органи внутрішнього правопорядку Збройних сил України не наділені необхідним обсягом повноважень для вжиття превентивних заходів, що не дає можливість ефективно використовувати цей ресурс для зменшення кількості вчинення військових кримінальних правопорушень. Відтак постає нагальна необхідність в чіткому врегулюванні зазначених правовідносин, що відповідатиме викликам воєнного часу. З урахуванням цього суб'єктами права законодавчої ініціативи був зареєстрований проєкт Закону України «Про Військову поліцію» (реєстр. № 6569-1 від 15.02.2022), метою якого є створення оптимальної моделі майбутньої військової юстиції, частиною якої стане Військова поліція. За задумом народних депутатів, які ініціювали цей законопроєкт, Військова поліція матиме статус військового формуванням з правоохоронними функціями та входить до системи Міністерства оборони України та буде утворена на основі Військової служби правопорядку у Збройних Силах України (далі – Військової служби правопорядку). Військова поліція буде сумісною з відповідними структурами держав-членів НАТО, що є вельми важливим і актуальним напрямом розширення міжнародного співробітництва задля реалізації стратегічного курсу держави, закріпленого Конституцією, на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору.

Військова поліція, як складова частина військової юстиції, буде наділена значно ширшим колом завдань, аніж діюча на сьогодні Військова служба правопорядку. Так, відповідно до ч. 1 ст. 3 Закону України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України» від 07.03.2002 № 3099-III

одним із завдань Військової служби правопорядку є виключно «сприяння у межах своєї компетенції органам, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органам досудового розслідування та суду, ... у виконанні покладених на них відповідно до законів обов'язків». Тобто, діюча Військова служба правопорядку немає жодних повноважень щодо здійснення оперативно-розшукових заходів, досудового розслідування військових кримінальних правопорушень.

На відміну від Військової служби правопорядку створена на її основі Військова поліція буде наділена повноваженнями щодо здійснення оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування військових злочинів з надання слідчим підрозділам Військової поліції статусу органу досудового розслідування з подальшим внесенням відповідних змін до Кримінального процесуального кодексу України. Також до функцій Військової поліції буде віднесено правоохоронну діяльність щодо запобігання, виявлення, припинення воєнних злочинів згідно з нормами Кримінального процесуального кодексу України та військових статутів; забезпечення правопорядку, військової дисципліни у Збройних Силах України; спеціальну превенцію у Збройних Силах України; виконання покарань тощо. На наше переконання, реформування Військової служби правопорядку у Військову поліцію, що об'єднуватиме в собі виконання всіх функцій – від запобігання, розслідування військових злочинів до виконання покарань, забезпечить максимальну оперативності й результативності у цій сфері та сприятиме підвищенню ефективності здійснення оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування, розвантаживши слідчі органи Служби Безпеки України, Державного бюро розслідувань та Національної поліції України.

Позитивно також слід відмітити те, що зазначений законопроект вибудовує єдину ланку військової спеціалізації, яка надасть можливість ефективно та швидко здійснювати розслідування кримінальних правопорушень відповідної підслідності, забезпечить належне проведення оперативно-розшукових заходів та процесуальних дій у зоні, де ведуться активні бойові дії та на наближених до лінії зіткнення територіях. Наявність в осіб, які здійснюватимуть досудове розслідування військових кримінальних правопорушень, додаткових знань у військовій сфері та навичок перебування в умовах війни має сприяти належному розслідуванню, встановленню осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, збору доказів тощо.

Важливим є покладення на Військову поліцію додаткових обов'язків у період воєнного стану (п. 12 ч. 2 ст. 10 законопроекту), які мають забезпечувати боротьбу із диверсійно-розвідувальними групами та незаконними збройними формуваннями; забезпечення особливого режиму в'їзду – виїзду громадян, транспортних засобів, вантажів на відповідні території, організаційні процеси, забезпечення евакуації населення тощо.

Законопроект передбачає можливість відрядження (ст. 15) як до Військової поліції з інших державних органів, так і осіб зі складу Військової поліції. Це забезпечить ефективне та оперативне використання людського ресурсу, можливість його перенаправлення (перерозподілу) відповідно до викликів сьогодення.

З урахуванням важливості виявлення та ефективного розслідування військових кримінальних правопорушень заслуговує на увагу можливість запроваджене законопроектом подання заяв і повідомлень через офіційний веб-сайт Військової поліції в мережі інтернет, а також можливість прийняття до уваги анонімних повідомлень, якщо інформація стосується конкретної особи та містить фактичні дані, що можуть бути перевірені.

УДК 159.9.019.4:001.8(045)

Байда М.С., доктор філософії, начальник науково-дослідної лабораторії морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності НГУ науково-дослідного центру службово-бойової діяльності НГУ, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник;

Приходько І.І., доктор психологічних наук, професор, начальник науково-дослідного центру службово-бойової діяльності НГУ, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник;

Мацегора Я.В., кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності НГУ науково-дослідного центру службово-бойової діяльності НГУ, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ВИЗНАЧЕННЯ СХИЛЬНОСТІ ДО АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Проведений аналіз соціально-психологічних чинників, з допомогою експертного оцінювання надав змогу систематизувати найбільш вагомі чинники, що впливають на виникнення та розповсюдження адиктивної поведінки серед військовослужбовців Національної гвардії України Узагальнюючи результати дослідження чинників військового середовища, що сприяють реалізації схильності до зловживання алкоголем військовослужбовців, було укладено опитувальник «Оцінювання схильності до зловживання алкоголем військовослужбовців Національної гвардії України». Опитувальник заповнюється психологом військової частини НГУ або безпосереднім командиром, або командиром підрозділу, заступником командира по роботі з особовим складом.

У даному опитувальнику узагальнено типові для військовослужбовця НГУ чинники та визначено їх вагові коефіцієнти як такі, що можуть активізувати негативні переживання, потребу у емоційно-орієнтованих копінгах тощо.

Шкала оцінювання:

«-» – наявність» такого параметру повністю виключена.

«+» – параметр виражений, чітко відбивається на поведінці (чи у поведінці відбиваються явні прагнення контролювати його прояв, у тому числі замінювати на протилежний – напускна веселість, бравада).

Наявність подій, віднесених до блоку 1, визначається за наявністю їх у згадуваннях військовослужбовця, якого оцінюють, використанням ним самим для виправдання чи аргументації своїх вчинків.

Для отримання та обробки кількісними методами якісної інформації нами було використано вербально-числова шкала Харрінгтона, до складу якої входять змістовно-описові чинники її градації та відповідні їм числові інтервали: незначний $[0 \div 0,37[$; помірний – $[0,37 \div 0,67]$; виражений – $]0,67 \div 1]$

Для визначення рівня впливу чинників схильності до зловживання алкоголем військовослужбовців за допомогою опитувальника «Оцінювання схильності до зловживання алкоголем військовослужбовцями НГУ» слід визначити загальну суму позитивних відповідей на твердження з відповідними коефіцієнтами:

1. Біографічні дані: 1.1 – 0,08; 1.2 – 0,07; 1.3 – 0,04; 1.4 – 0,06.

2. Актуальна ситуація: 2.1 – 0,08; 2.2 – 0,02; 2.3 – 0,02; 2.4 – 0,02; 2.5 – 0,04; 2.6 – 0,06; 2.7 – 0,08; 2.8 – 0,08.

3. Психологічний стан особистості, детермінований актуальною ситуацією: 3.1 – 0,02; 3.2 – 0,06; 3.3 – 0,07; 3.4 – 0,06; 3.5 – 0,03; 3.6 – 0,01; 3.7 – 0,08.

Якщо військовослужбовець, відповідно до опитувальника, набрав виражений рівень – $]0,67 \div 1]$, то його необхідно направити на консультацію до лікаря-психіатра. Якщо ж даний військовослужбовець набрав незначний – $[0 \div 0,37]$, або помірний рівень – $[0,37 \div 0,67]$, психолог проводить з ним психопрофілактичні заходи відповідно до індивідуального плану психопрофілактичної роботи.

У разі відсутності у військовослужбовця чинників, вказаних в опитувальнику, психолог проводить планові заходи психологічного супроводження та надає рекомендації командирам підрозділів, та їхнім заступникам по роботі з особовим складом з урахуванням типу схильності до зловживання алкоголем.

Фактори стійкості, віднесені до 4 блоку, не використовуються у розрахунку схильності до формування алкогольної залежності військовослужбовця, а є показником, який свідчить про наявність підґрунтя для проведення профілактичної роботи, в тому числі після епізодів зловживання алкоголем (запоїв) у військовослужбовців після переживання ситуацій

психологічної травматизації в ході бойових дій чи несприятливих життєвих обставин (розлучення, втрата близьких тощо).

За результатами проведеного аналізу та розроблення методики, та опитувальника «Оцінювання схильності до зловживання алкоголем військовослужбовців Національної гвардії України», було встановлено підвищення розпізнавальної функцію визначення особистісних особливостей військовослужбовців НГУ з подальшим розподіленням їх до одного із семи типів схильності до алкогольної залежності та виявлення чинників службово-бойової діяльності, що сприяють її розвитку, на рівні 87%.

УДК 159.9

Баланда О.М., провідний науковий співробітник Центру воєнно-стратегічних досліджень, Національний університет оборони України, (м. Київ), підполковник юстиції

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ОСОБОВОГО СКЛАДУ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Складна воєнно-політична та економічна ситуація, що склалася на сході нашої держави, подальше функціонування військових частин у складних умовах особливого періоду, вимагає визначення сучасних підходів з питань якісного комплектування сектору безпеки і оборони України, їх всебічної підготовки, та, в тому числі, удосконалення роботи служб персоналу за різними напрямками діяльності та посадами.

Оцінка ефективності підготовки фахівців служб сектору безпеки і оборони України проводиться на основі комплексного підходу, який включає:

1. Оцінку знань:
 - Перевірка теоретичних знань фахівців з фахових дисциплін;
 - Оцінка вміння фахівців застосовувати теоретичні знання на практиці.
2. Оцінку умінь:
 - Виконання практичних завдань;
 - Оцінка вміння фахівців працювати в команді;
 - Оцінка вміння фахівців приймати рішення в складних ситуаціях.
3. Оцінку навичок:
 - Оцінка володіння фахівцями необхідними навичками (стрільба, водіння, надання першої допомоги тощо);
 - Оцінка фізичної підготовки фахівців.

Підготовленість фахівця, як і його професійна придатність, визначається ступенем адекватності, компетентності, структури особистості і вимог, що висуваються до неї специфікою кожного конкретного виду управлінської діяльності.

Виходячи зі структури моделі фахівця, в підготовленість посадової особи визначається рівнем розвитку знань, навичок і умінь, професійно важливих психічних процесів, що проявляються в темпераменті й психофізіологічних параметрах. Мета оцінки підготовленості посадової особи – встановлення відповідності індивідуальних особливостей особистості специфіці визначено посади, яку її призначено.

Однак, показники й критерії оцінки підготовленості посадової особи не розглянуті з урахуванням властивостей особистості, що не дозволяє практично використовувати дану методику.

У той же час, комплексність оцінки підготовленості посадової особи означає всебічне вивчення й оцінку не тільки професійної підготовки, але й властивостей особистості індивіда, де враховуються відомості про психічні процеси, властивості, а також психофізіологічний стан. Необхідно відзначити, що одні властивості особистості піддаються змінам, інші навпаки, носять досить сталий характер.

Динамічні характеристики мають властивість швидко змінюватися під впливом зовнішнього середовища, що обумовлює доцільність їх обліку при складанні психологічної характеристики людини на середньостроковий період (до 6 років). Статичні, навпаки, мають властивість протягом тривалого часу залишатися незмінними, що обумовлює можливість обліку їх ще на етапі професійного психологічного відбору, наприклад, при вступі у вищий військовий навчальний заклад.

Психічні процеси виступають як первинні регулятори поведінки людини і включають пізнавальні, емоційні й вольові складові. Дані процеси мають середньострокову динаміку змін і характеризуються схильністю впливам зовнішнього середовища. Виходячи із цього, існує доцільність в обліку динаміки змін психічних процесів особистості для оцінки рівня його підготовленості до реалізації управлінської діяльності.

На основі психічних процесів формується певний стан, відбувається формування знань навичок і умінь, розвиток складових інтелекту.

Психічний стан характеризує стан психіки в цілому. Вони відрізняються високою динамікою змін (до декількох раз за добу). Загальна висока динаміка психічних станів свідчить про недоцільність їх обліку при доборі кадрів в управління військової частини.

Однак психічні стани включають також домінуючі характеристики темпераменту особистості (холерик, сангвінік, флегматик, меланхолік).

Необхідно відзначити, що вони можуть бути встановлені ще на етапі професійного відбору для проходження служби в ЗС України і надалі суттєво не будуть мінятися, що також обумовлює недоцільність їх обліку при оцінці рівня підготовленості посадової особи.

Психічні властивості особистості також містять у собі стійкі психічні утвори. Під ними розуміються найбільш істотні особливості особистості, що забезпечують певний кількісно якісний рівень діяльності і поведінки людини – темперамент, здібності, характер.

При цьому необхідно врахувати, що психічні процеси тісно взаємозалежні й безпосередньо впливають на психічні властивості особистості (здатність, характер). Це свідчить про необхідність оцінки властивостей особистості в їхній сукупності: по психічних процесах і властивостям із частотою, необхідною для оцінки психічних процесів.

Також відносно стійкими компонентами структури фахівця вважаються психофізіологічні параметри. При цьому необхідно відзначити, що психофізіологічні параметри впливають на всі складові особистості й ураховують крім усього іншого стан психічного й фізичного здоров'я посадової особи. У загальному плані, стан здоров'я перевіряються щорічно під час планових медичних оглядів. По його результатах визначається можливість (або обмеження) посадової особи займатися службовою діяльністю. Тобто, допуск (визначення придатності) до військової служби вже визначає наявність відповідного (прийняттого) рівня психофізіологічного стану у військовослужбовця.

Із цього випливає, що психофізіологічні параметри включати в модель оцінки рівня підготовленості посадової особи із метою підвищення якості підбору і розстановки кадрів в управлінні військової частини недоцільно.

Таким чином, враховувати при оцінці рівня підготовленості фахівця психічний стан і психофізіологічні параметри недоцільно. Психічні стани – через їхню відносну статичність, а психофізіологічні параметри – через те, що при невідповідності їх заданому рівню (наявності певних обмежень) посадової особи одержують службові обмеження.

Таким чином, коли ЗС України реформуються за стандартами, прийнятими у країнах – членах НАТО, в системі оцінки повинні бути впроваджені нові підходи, які забезпечують визнання придатності людини до виконання функціональних обов'язків за посадою – компетентнісний підхід.

Підсумовуючи вищевикладене, вбачається за необхідне оцінювати рівень підготовленості посадової особи сектору безпеки і оборони України, крім знань, навичок і умінь – по стану психічних властивостей особистості: характеру, здібностей і спрямованості, що відповідає системній концепції особистості.

УДК 355.172

Безбавна Г.І., старший викладач служби мовної підготовки мовного відділу, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ПІДВИЩЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ КУРСАНТІВ ЯК ВАЖЛИВЕ ПИТАННЯ СУЧАСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Значення загальної культури в житті сучасної людини важко переоцінити. Культура відображається на ставленні людини до інших, на її світосприйнятті, мовленнєвій поведінці - на всіх її вчинках. Але питання про те, які форми і методи цієї роботи є найбільш ефективними, як у ній має враховуватися специфіка вищого навчального закладу, вичерпно не досліджено. І навіть саме поняття «загальна культура» не має чіткої наукової дефініції. Необхідно визначити проблеми, що стосуються формування загальної культури курсантів вищих військових закладів, та напрями їх розв'язання.

Будемо розуміти загальну культуру як володіння певною сумою знань світової та загальнонаціональної значущості, що стосуються матеріальної та духовної сфер життя, усвідомлюються особистістю як переконання і реалізуються у діяльності та стосунках з іншими людьми.

Постають важливі проблеми: як досягти того, щоб знання стали переконаннями; як забезпечити актуалізацію знань та переконань у практичній діяльності; як у роботі по підвищенню загальної культури мають бути враховані специфічні умови навчання у військовому навчальному закладі.

Підкреслимо, що значний обсяг інформації, яка необхідна для формування загальної культури, курсанти отримують на заняттях з гуманітарних та економічних дисциплін. В програмах цих дисциплін досить вичерпно представлена інформація, яка стосується матеріальної сфери життя суспільства і є обов'язковою у формуванні загальної культури.

Поняття «духовна сфера життя» включає національні традиції, моральні принципи етносу, правила поведінки людей у суспільстві, етичні норми, науку, літературу, театр, музику, живопис та інші види мистецтва, релігію і забобони і багато інших питань.

Необхідне застосувати комплексний підхід, який охоплював би три аспекти життя і діяльності людини: когнітивний, етичний і естетичний. Когнітивний аспект, що пов'язаний з пізнавальною діяльністю людини, спрямованою на отримання інформації про навколишній світ; етичний - етика поведінки та стосунків з іншими людьми; естетичний - ставлення до мистецтва як результату духовної діяльності людини.

Таким чином, у полі зору виявляється три складових загальної культури: навколишній світ; людина в її стосунках з іншими людьми; осмислення і сприйняття людиною навколишнього світу, відтворені в мистецтві.

Відзначимо, що інформацію про навколишній світ слід зважити на базові знання, програмні теми навчального плану та аспекти, які не знайшли вичерпного відображення у попередньому досвіді курсантів. Слід визнати, що базові знання та зміст навчальних програм включають інформацію більше про історію, ніж сучасність. Слід підкреслити, що знання про сучасну Україну важливі не тільки для підвищення загальної культури - вони є чинником, який впливає на формування почуття патріотизму.

Друга складова - етика поведінки та стосунків з іншими людьми - має включати широке коло питань: професійна етика, етика стосунків з представниками різних субкультур, етика поведінки у ділових, побутових та конфліктних ситуаціях, етика поведінки в громадських місцях, етикетні норми спілкування, мовленнєвий етикет.

Важливим показником загальної культури є обізнаність у сфері естетичних цінностей, які представлені у творах мистецтва. У цій сфері знання культурної людини мають стосуватися і міжнародних цінностей, і національних. Головним принципом роботи в означеному напрямі має бути принцип діяльнісного підходу. Він означає, що курсанти мають бути не пасивними слухачами, а активними здобувачами цієї інформації.

Ще один обов'язковий принцип роботи - принцип системності. Він означає, що всі ланки роботи по підвищенню загальної культури повинні мати характер системи, який проявляється водночас в декількох напрямках: необхідна інформація повинна структуруватися як система, що охоплює всі названі вище аспекти та теми; когнітивна, естетична та етична складові повинні репрезентуватися у системі заходів, які б забезпечували можливість і сприйняття інформації, і її актуалізації; робота повинна бути оптимально розподіленою на всі роки навчання в інституті.

Починаючи побудову системи роботи, слід визначити специфіку навчання у військовому вищому навчальному закладі. Форми і методи роботи мають бути різноманітними, але дібраними раціонально. Остання вимога означає, що вони мають якнайбільше сприяти ефективному засвоєнню інформації і формуванню відповідних переконань.

Відзначимо, що зміст позааудиторної роботи по підвищенню загальної культури курсантів повинен доповнювати зміст навчальних програм, враховуючи ті напрями, які в межах навчальних планів не можуть бути розкритими вичерпно.

У роботі по підвищенню загальної культури повинні враховуватися три аспекти: когнітивний, етичний і естетичний. Основним принципом роботи з курсантами має стати принцип діяльнісного підходу. Запорукою ефективності роботи є створення системи, у якій враховуються різні аспекти й етапи і застосовуються оптимальні форми, методи та прийоми діяльності.

УДК 378.017:81'243

Богданова О.В., старший викладач кафедри філології, перекладу та стратегічних комунікацій, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

КОМПЕТЕНТНІСТЬ СПІЛКУВАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Вимоги до рівня опанування англійською мовою військовослужбовцями, що навчаються у вищих навчальних закладах постійно зростають. Наразі метою викладання ІМПС у курсантів гуманітарного факультету НА НГУ є формування спеціалізованої комунікативної компетентності, достатньої для здійснення комунікативного супроводу діяльності військових підрозділів (у нашому випадку підрозділів Національної гвардії України) з використанням іноземних мов. Досягнення цієї мети передбачає:

- забезпечення потреб військових фахівців в іншомовному спілкуванні у професійній сфері як в усній, так і в письмовій формі;
- отримання необхідної інформації за фахом з іноземних джерел в обов'язі середнього професійно орієнтованого рівня володіння іноземною мовою, який співвідноситься зі стандартизованим мовленнєвим рівнем B2/B2+ «Vantage», НАТО «СТАНАГ 6001» – СМР-2+).

Відповідно до викладеного вище перед викладачами іноземної мови стоять наступні завдання:

- озброїти військовослужбовців знаннями щодо вимог до комунікації в сучасному суспільстві з використанням іноземних мов;
- формувати у військовослужбовців уміння успішно здійснювати міжособистісну, публічну, масову комунікацію з використанням іноземних мов;
- формувати у військовослужбовців уміння використовувати знання у вирішенні практичних завдань комунікації з використанням іноземних мов.

Всупереч тому, що в літературі з навчання іноземним мовам вже точилося багато дискусій щодо лінгвістичної компетенції та комунікативної компетенції, результатом дискусій завжди було визнання комунікативної компетенції як кращої моделі, яку Хаймс протиставив лінгвістичній компетенції Хомського.

М. Кенейл та М. Суейн ще у 1980 році визначили комунікативну компетентність у термінах трьох компонентів:

- 1) граматична компетентність: слова і правила;
- 2) соціолінгвістична компетенція: доречність;
- 3) стратегічна компетентність: доцільне використання комунікаційних стратегій.

М. Кенейл у 1983 році удосконалив наведену вище модель, додавши ще дискурсну компетенцію: зв'язність і логічність.

Таки чином, наразі комунікативна компетенція включає чотири компоненти, а саме:

- мовну складову (все, що стосується володіння саме кодом мови),
- дискурсну (стосується майстерності в тому, як поєднувати граматичні форми та значення для створення цільного усного висловлювання чи письмового тексту в різних жанрах),
- соціокультурну (досягнення рівня, і відповідності з яким висловлювання створюються та розуміються належним чином у різних соціолінгвістичних контекстах залежно від контекстуальних факторів),
- стратегічну (являє собою опанування вербальними та невербальними комунікаційними стратегіями, які можуть бути залучені з метою: (а) компенсації перебоїв у спілкуванні через обмежувальні умови реального спілкування або через недостатню компетентність в одному чи кількох інших сферах комунікативної компетентності; (б) підвищення ефективності спілкування).

Дослідники військової педагогіки вважають, що професійна компетентність військовослужбовця передбачає глибокі військово професійні знання, уміння, навички, професіоналізм у галузі психології та педагогіки, досконалу методику здійснення військових заходів.

УДК 159.9:159.942:159.96

Брюхно О.Г., науковий співробітник науково-дослідної лабораторії морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності НГУ, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), молодший лейтенант

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ – УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ

Війна це безумовно деструктивне явище, яка своїм руйнівним процесом, впливає не тільки на суспільство в цілому, але й на фізичний та психологічний стан кожної особи яка бере участь у ній. Велике психічне та фізичне навантаження наших воїнів, перебування в зоні бойових дій, втрата бойових побратимів, обмеження особистої свободи особи внаслідок потрапляння до полону ворога, смерть цивільних громадян – всі ці та інші фактори призводять до виникнення гострої стресової реакції та посттравматичного стресового розладу. Особа, яка вижила після жахливих подій, без своєчасної психологічної допомоги продовжує страждати від численних руйнівних наслідків і далі, таких

як: розлади сну, нічні кошмари, відчуття втрати звичайного життя, повним моральним спустошенням, всі ті емоції та почуття які були раніше тепер відсутні, нібито сталося закам'яніння душі, з'являється байдужість до себе та інших. Якщо це ігнорувати, то травматичні події можуть впливати на людину протягом всього її життя і навіть можуть передаватися з покоління в покоління, негативно впливаючи на суспільство в цілому. Такі історії часто мають печальний фінал. В результаті, багато з них без належної допомоги та супроводу, можуть стати частиною «втраченого покоління», тим паче, що більшість осіб належать до працездатного та репродуктивного віку.

Психологічний стан військовослужбовця залежить від багатьох факторів, таких як особистісні особливості, нервова система, життєвий досвід, стресостійкість, перебування в районі активних бойових дій, інтенсивність травмуючих подій та інші фактори.

Тому важливо розробити ефективні методи реабілітації для військовослужбовців Національної гвардії України, щоб допомогти їм адаптуватися до мирного життя після пройденого пекла. Отже українські захисники та захисниці, які беруть або брали участь у бойових діях, та військові які пережили полон, часто стикаються з травмами різного ступеня важкості, вони звичайно отримують першу допомогу і проходять лікування у закладах охорони здоров'я відповідної відомчої підпорядкованості залежно від місця проходження служби особи. Проте, подальша їх реабілітація та психологічний супровід є дуже важливим та тривалим, для їх повного відновлення. Кожна людина унікальна, тому важливо підійти до цього процесу індивідуально, враховуючи особисті потреби кожного постраждалого воїна їх фізичний та емоційний стан. Це включає не лише фізичну та психологічну реабілітацію, але і процес повернення до мирного життя.

Як зазначають фахівці-психологи, під час війни сформувалися три основні категорії військовослужбовців які потребують психологічної реабілітації:

1. Військовослужбовці з психотравмою: ця група включає військових, які зазнали психологічних травм внаслідок бойових дій.

2. Військові після контузії: ця група включає військових, які відновлюються після фізичних травм та контузій, отриманих внаслідок вибухів або інших бойових дій.

3. Військові, які перенесли полон, катування, тощо: ця група включає військових, які пережили важкі умови полону, включаючи катування або інші форми жорстокого поводження.

Ці групи пацієнтів мають унікальні потреби в психологічній реабілітації.

В Україні існують та опановують різні види реабілітації, ось декілька з них: фізична реабілітація, ігрова реабілітація, інтерактивна реабілітації за канадською методикою Irex, психологічна реабілітація, групова реабілітація, дружня реабілітація: де допомогу надають колишні військові, ерготерапія: яка направлена на відновлення повсякденної діяльності пацієнта враховуючи його фізичні обмеження, родинна реабілітація, енімал реабілітація: яка проходить за допомогою тварин, соціальна реабілітація та інші види реабілітацій.

Уряд України розробив ряд програм та ініціатив, спрямованих на підтримку військових. Але не всі знають про їх існування.

На основі проведеного аналізу можна зробити висновки:

- брак інформації: потреба єдиної якісної система Державного рівня, про діяльність реабілітаційних центрів, з інформацією про вільні місця. Реабілітація повинна бути доступною та гнучкою до потреб військовослужбовців;

- брак часу: короткі терміни реабілітаційних заходів, які встановлювалися ще за радянських часів. Потрібно брати до уваги особисті потреби кожного постраждалого воїна та їх емоційний стан;

- створення додаткових реабілітаційних центрів для військовослужбовців Національної гвардії України та їх родин з повним спектром послуг на всіх етапах реабілітації;

- психологічна допомога: (супровід підопічного, індивідуальні бесіди, підтримка) супровід особи до повного відновлення втрачених функцій та повної психологічної корекції;

- слід враховувати, що звільнені з полону особи, які вже отримали реабілітаційні послуги, можуть потребувати таких послуг і в подальшому, після вичерпання державних гарантій;

- розроблення довідників за трьома категоріями «Шлях після поранення», «Шлях після полону», «Шлях турботи та довіри» Які будуть представляти собою чіткий та прозорий алгоритм дій, про поширеніші питання, корисні ресурси та належну допомогу нашим бранцям, що прискорить соціальну адаптацію та надасть підтримку нашим воїнам.

Ці та інші проблеми, потребують подальшого вивчення та вирішення, для покращення системи реабілітації військовослужбовців в Національній гвардії України. Психологічна реабілітація військовослужбовців є обов'язковою складовою заходів відновлення бойової готовності. Наші воїни заслуговують на визнання їхнього внеску у захист незалежності та територіальної цілісності України.

УДК 371.3

Волков В.О., курсовий офіцер курсу № 1 факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), капітан

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО ПЛАКАТУ ДЛЯ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

Однією із ознак розвитку сучасного освітнього процесу є широке використання різноманітних інформаційних технологій у навчанні.

Стрімкий потік нової інформації спонукає освітян застосовувати у навчальному процесу нові засоби подачі інформації з метою інтенсифікації освітнього процесу, забезпечення сприйняття, розуміння та активного засвоєння величезних масивів знань. Якщо раніше педагогами переважно застосовувалася статична наочність, до якої належать малюнки, плакати, схеми, таблиці тощо, тобто об'єкти, під час демонстрації яких студенти бачили застигли, нерухомі форми, то тепер дедалі частіше використовуються динамічна наочність, зокрема анімаційні ефекти, відеофільми, інтерактивні плакати тощо.

На сьогодні відомо багато інтернет-сервісів для створення інтерактивного плакату. Серед викладачів користуються популярністю сервіси: Genial.ly, ресурси Thinglink, Padlet, Glogster, Glogster EDU (для освітян), H5P, AnnotatePro та інші.

На мою думку, корисним можна вважати сервіс Genial.ly, який є світовим лідером у галузі інтерактивних візуальних комунікацій. Його основні переваги – простота користування завдяки інтуїтивно-зрозумілому інтерфейсу, безкоштовність, робота в режимі онлайн.

Для успішного створення навчальних інтерактивних плакатів майбутньому педагогу достатньо володіти звичайними навиками і вміннями роботи з комп'ютерними програмами й Інтернетом. Подальше використання сервісу дозволить створювати цікаві презентації, інтерактивні зображення, вікторини, інструкції, інфографіки, таблиці, тести, ігри, огляди, відеопрезентації, резюме, анкети, пости для соцмереж тощо. Таким чином, використання інтерактивних дидактичних засобів – інтерактивних плакатів допомагає педагогам організувати самостійну пізнавальну діяльність курсантів, а здобувачам вищої освіти – поряд із опануванням знань з дисциплін кафедр, оволодіти універсальною комп'ютерною компетентністю та методами пізнання як аналіз, синтез, порівняння, узагальнення тощо.

УДК 378:355

Волобуєв В.В., доктор філософії з освітніх, педагогічних наук, викладач кафедри прикордонної служби, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), майор;

Захарчук Д.О., кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри прикордонної служби. Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький), підполковник

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ ДО ПРОЄКТНОГО УПРАВЛІННЯ

Актуальність дослідження. Одночасно із веденням війни, Україна продовжує поглиблення демократичних та ринкових механізмів розвитку суспільства, зокрема розвитку її інститутів. Прикладом такої інституції є прикордонне відомство. Офіцерський склад Державної прикордонної служби України виконує завдання із забезпечення національних, воєнних та економічних інтересів України в умовах повномасштабної війни росії проти України.

Якість виконання покладених на Державну прикордонну службу України (далі – ДПСУ) завдань безпосередньо залежить від досвіду та підготовки особового складу, зокрема від якості та професійної готовності офіцерів-прикордонників до здійснення управлінської діяльності. У реаліях сьогодення велика кількість загроз, яким протидіє ДПСУ в рамках виконання завдань оперативно-службової діяльності, а також мінливість зовнішніх факторів актуалізує необхідність впровадження нових підходів до здійснення управлінської діяльності та внесення відповідних змін до існуючої системи професійної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників.

Мета дослідження полягає у вивченні особливостей формування здатностей офіцерів-прикордонників до проєктного управління.

Результати дослідження. Урахування того факту, що на державному рівні серед цілей, пріоритетів і завдань реалізації державної політики в сфері безпеки та оборони України серед інших визначено необхідність застосування ефективного менеджменту, інших євроатлантичних принципів і стандартів, інноваційних рішень та сучасних бізнес-практик, програмно-проєктного управління, а також розвитку систем військової освіти та підготовки особового складу із використанням стандартів НАТО. Основними стандартами що відображають вимоги до реалізації проєктного управління, є такі: STANAG 4107 Ed.11 (інтегрований системний підхід до якості впродовж життєвого циклу проєкту); ВСТ 01.040.010 – 2021(01) – оборонне планування; програмно-проєктний менеджмент; управління програмою/підпрограмою проєктів; управління проєктами.

У свою чергу, нагальна потреба суспільства у професійно-компетентних охоронцях кордону обумовлює необхідність формування професійної готовності

майбутніх офіцерів-прикордонників до проектного управління із урахуванням викликів та реалій сьогодення.

Існуюча організаційна структура управління ДПСУ у цілому дозволяє реалізовувати покладені завдання та досягти визначених цілей. Разом з тим, досвід оперативно-службової діяльності свідчить про те, що вона не забезпечує оперативного реагування на зміни, які відбуваються у зовнішньому середовищі, зокрема на загрози, що виявляються на державному кордоні. На сьогоднішній час організаційна структура управління ДПСУ є бюрократичною, дивізіонально-регіонального типу, при цьому організаційні структури управління її регіональних органів та органів (підрозділів) охорони державного кордону побудовані за лінійно-функціональним (лінійно-штабним) типом. Необхідно враховувати, що для будь-якої ієрархічної структури управління (у тому числі і бюрократичного типу) доцільно, в залежності від умов застосування, використовувати елементи систем управління адаптивного типу (саме до яких і відноситься проектне управління), особливо в частині, що стосується вирішення складних (творчих) завдань. Адаптивні системи управління характеризуються високим ступенем свободи в діях персоналу та умінням вирішувати проблеми що виникають, адже елементи цього підходу до структури управління отримали досить широке розповсюдження, особливо в тих організаціях, які прагнуть пристосуватися до динамічно-мінливого середовища. Адже, хоча централізація та «командно-контрольний» тип управління і спрямовані на збереження цілісності організації, проте є досить інертними та слабо адаптивними. Застосування ж елементів проектного управління надасть змогу швидко адаптуватись до різких змін обстановки, та вирішувати складні ситуативні завдання. Так, наприклад, на думку В.Трілленберга проектна діяльність відрізняється від «звичайної» тим, що поставлена мета відрізняється від вже знайомої колишньої діяльності. Ціль визначають і її потрібно досягти дотримуючись лімітів (тобто обмежень) у часі, затратах сил і невідомим заздалегідь шляхом.

Проектне управління не потребує зміни існуючої системи управління або виокремлення окремого фахівця для здійснення цієї діяльності. Воно може виконувати неформальну роль: діяльність пов'язана з виконанням заходів згідно з проектом (тобто процес обмежений у часі, спрямований на досягнення певного результату або мети, при заданих обмеженнях у ресурсах і термінах) буде виконуватись лише доти, доки це буде необхідно.

Висновки. Структура управління загалом слугує адаптації будь-якого відомства чи організації та зокрема ДПСУ до зовнішнього середовища, а тому використання керівником сучасних методів управління дозволяє отримати перевагу під час реалізації покладених завдань та забезпечує успішне досягнення визначеної мети. Враховуючи динамічність навколишнього середовища, лише використання належним чином професійно-компетентних фахівців-управлінців та впровадження до існуючої системи управління змін забезпечить якісне функціонування відомства.

УДК 159.9

Волосніков І.Ю., заступник начальника курсу по роботі з особовим складом курсу № 1 факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), майор

РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ КОМАНДИРА

Почнемо наш виступ із розуміння того, що лідерство - це не привілей, а велика відповідальність.

Командир, незалежно від області його діяльності, є прикладом для всього особового складу лідерські якості включають в себе широкий спектр навичок та характеристик.

Серед них можна виділити вміння мотивувати, комунікувати, приймати рішення та вести за собою.

Однією з ключових рис успішного командира є вміння будувати та розвивати підлеглих, забезпечення згуртованості, постановка завдань та визначення спільних цілей є необхідними етапами цього процесу.

Командир повинен постійно працювати над розвитком свого особистого лідерства, це включає в себе вивчення власних сильних та слабких сторін, а також вдосконалення навичок прийняття рішень та управління стресом.

Надзвичайно важливою є якість комунікації між командиром і його підлеглими. Відкритість до спілкування, здатність слухати та сприймати думки інших є фундаментальними аспектами успішного лідерства.

Мотивація є двигуном дії. Існує безліч стратегій для стимулювання команди до досягнення спільних цілей - це може бути заохочення, грошова винагорода, визнання, розвиток особистих навичок тощо. Командир повинен бути в змозі ефективно приймати рішення та керувати ситуаціями навіть в бойових умовах.

Розвиток стратегій управління кризовими ситуаціями є невід'ємною частиною лідерського вміння. У результатах нашої роботи і особистих зусиль залежить успіх особового складу та досягнення поставлених цілей. Розвиток лідерських якостей командира - це не тільки власний успіх, але і спосіб підняття бойового духу підлеглим.

УДК 355.5/36

Гавришук М.М., начальник відділення внутрішнього забезпечення якості освітнього процесу, Київський інституту Національної гвардії України (м. Київ), майор

ОБГРУНТУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS У МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Вторгнення в Україну в 2022 р. російської федерації (що є частиною російсько-української війни, розв'язаною російською федерацією в 2014 р.) суттєво впливає на зміни в організації освітнього процесу вищого військового навчального закладу (ВВНЗ).

Сьогодні військові частини Національної гвардії України (НГУ) реалізують нетипові для мирного часу функції, зокрема: участь у здійсненні заходів правового режиму воєнного стану, участь у виконанні завдань територіальної оборони. Новими умовами такого середовища стали: збільшення середнього віку підлеглого особового складу, який часто перевищує вік випускника ВВНЗ; виникла необхідність приймати швидкі рішення в умовах невизначеності; підвищилась відповідальність за підлеглий особовий склад, їхнє життя та здоров'я тощо.

Зазначені зміни звертають увагу організаторів освітнього процесу на перегляд досягнення програмних результатів навчання майбутніх офіцерів, які пов'язані з формуванням таких компетентностей, як: здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети; здатність працювати в команді; здатність до адаптації та дій в новій ситуації; здатність приймати обгрунтовані рішення; здатність діяти соціально відповідально та свідомо тощо. Такі компетентності належать до загальних. Також їх прийнято називати *soft skills*.

Вищезазначене є практичною проблемою, яка полягає в необхідності створення умов формування *soft skills* у майбутніх офіцерів НГУ в процесі професійної підготовки, які забезпечують рівень їхньої сформованості, достатній для виконання завдань за призначенням.

Науково-методичні і педагогічні заходи, спрямовані на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у здобувачів освіти це і є тими обов'язковими педагогічними умовами забезпечення якості професійної підготовки.

Відповідно до нормативно-правових актів складниками забезпечення освітнього процесу є нормативно-правове, кадрове, навчально-методичне, інформаційне, матеріально-технічне.

Серед науковців досі точаться дискусії щодо типів *soft skills*. Учені С. Руденко, Т. Кононенко, М. Хроленко, В. Коненко та С. Мердов згрупували *soft skills* та виділили ті, які мають значний вплив на професійний розвиток здобувача

вищої освіти: комунікаційні навички, навички критичного мислення та вирішення проблем, командна робота, навчання протягом усього життя та навички аналізу інформації, підприємницькі здібності, етичність, моральність і професіоналізм, лідерські здібності. Зазначені групи soft skills корелюють soft skills, які виділяють випускники ВВНЗ НГУ за результатами проведеного опитування.

За результатами аналізу наукових джерел, проведеного опитування випускників ВВНЗ НГУ, власного досвіду визначаємо такі педагогічні умови формування soft skills у майбутніх офіцерів НГУ за складниками освітнього процесу:

нормативно-правове забезпечення освітнього процесу – визначення процедури організації отримання зворотного зв'язку від стейкхолдерів щодо сформованих soft skills та їх вплив на результати діяльності;

кадрове забезпечення освітнього процесу – виконання науково-педагогічними працівниками функцій фасилітатора, стимулювання курсантів до наукової діяльності власним прикладом, навчання їх методам дослідження та коректному їх застосуванню; стимулювання курсантів до проєктної діяльності в складі команд, розвивати командні спортивні секції, стимулювання курсантів до самонавчання, до рефлексії своєї діяльності; проведення планових бінарних та додаткових занять до яких залучити професіоналів-практиків, які досягли вагомих результатів;

навчально-методичне забезпечення освітнього процесу – впровадження до всіх освітніх програм підготовки майбутніх офіцерів освітніх компонентів «Морально-психологічне забезпечення підготовки та застосування військових формувань», «Військова педагогіка та психологія (у т. ч. лідерство)» змістовний модуль «Андрагогіка», у якому розглянути питання використання знань здобувачів з отриманим досвідом практичної діяльності; перегляд методів проведення занять при реалізації освітніх компонентів у ВВНЗ, зокрема масово запроваджувати кейс-методу;

інформаційне забезпечення освітнього процесу – використання інтернет-ресурсів з безоплатними курсами, зокрема на освітній платформі Prometheus;

матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу – формування та розвиток спеціалізованих аудиторій «військового управління», «морально-психологічного забезпечення службово-бойової діяльності», лінгафонних та комп'ютерних лабораторій.

За результатами аналізу наукових джерел, проведеного опитування випускників ВВНЗ НГУ, власного досвіду автора, використовуючи табличний метод дослідження, визначено педагогічні умови формування soft skills у майбутніх офіцерів НГУ за складниками забезпечення освітнього процесу (нормативно-правове, кадрове, навчально-методичне, інформаційне, матеріально-технічне) та основними групами soft skills (комунікаційні навички, навички критичного мислення та вирішення проблем, командна робота,

навчання протягом усього життя та навички аналізу інформації, етичність, моральність і професіоналізм, лідерські здібності).

УДК 355.41

Головань В.Г., кандидат технічних наук, професор, професор кафедри ракетно-артилерійського озброєння, Військова академія (м. Одеса);

Головань А.В., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри ракетно-артилерійського озброєння, Військова академія (м. Одеса);

Кравчук О.І., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри ракетно-артилерійського озброєння, Військова академія (м. Одеса), полковник;

Нікул С.О., кандидат технічних наук, доцент, начальник кафедри ракетно-артилерійського озброєння, Військова академія (м. Одеса), полковник

ЛОГІСТИКА В СИСТЕМІ ВІЙСЬКОВИХ ЗНАНЬ

Офіцери Збройних Сил України сучасної формації повинні бути інтелектуалами з природно-науковим світоглядом, здатними приймати оптимальні (відповідальні, моральні, доказові) рішення в нестандартних військових, військово-господарських і військово-логістичних ситуаціях різного ієрархічного рівня. Отже, майбутній офіцер повинен мати фундаментальні знання за фахом, вміння аналітичного і критичного мислення, розглядати проблему з подальшим наданням двох і більше варіантів рішення. І саме тут, в межах фундаментальних знань, має бути місце для основ логістичного забезпечення підрозділу і це питання вельми актуально на сучасному етапі.

Логістичні знання офіцеру необхідні для:

- формування різнобічно розвинутої особистості;
- розуміння соціально-економічних процесів навколишньої реальності;
- можливості правильно (об'єктивно) оцінювати діяльність державних і недержавних інституцій;
- можливості перевіряти і контролювати діяльність і результативність ймовірних виконавців замовлень (підрядчиків) у питаннях військового будівництва і логістичного забезпечення структур озброєння, тилу і транспорту;
- безпосереднього вирішення проблем і завдань вдосконалення (оптимізації) організації логістичного забезпечення структур Збройних Сил України в сучасних умовах обмеженого фінансового забезпечення і ринкової економіки України.

Рішення такого роду проблем і завдань, заходи і відповідна цільова діяльність є потоково-процесними видами діяльності, оптимізація й успішне рішення яких можуть бути забезпечені на основі знання теорії логістики – нового наукового і навчального напрямку в організаційно-економічній діяльності сучасного суспільства.

Це можливо тільки на основі формування високорозвиненого мислення, основою якого є оволодіння теоріями життєдіяльності, серед яких – теорія військово-економічної логістики, що має, безумовно, свою специфіку, що відбиває специфіку саме військово-господарської і військово-економічної діяльності.

Не можна не бачити і недооцінювати принципової і теоретичної (особливо в частині мотивацій і критеріїв функціонування) різниці між економікою підприємництва, метою якого є прибуток, і господарсько-економічною діяльністю державних силових структур, що задовольняють некомерційні потреби суспільства; між менеджментом (управлінською діяльністю в підприємницьких структурах та інституціях) і керуванням господарсько-економічною діяльністю в Збройних Силах України. Ця різниця криється в реальній специфіці теорії і практики відносин між суб'єктами й укладами життя тієї чи іншої інституції.

Військова економіка спрямована не на витяг прибутку, не на безпосереднє відтворення доходу, а на рішення воєнно-стратегічних завдань, що забезпечують умови прогресивного економічного розвитку макроекономіки країни в цілому.

Водночас, важливо усвідомлювати і мати на увазі, що така різниця визначається розходженням мети різних сфер економіки. Якщо для виробничо-комерційної і загальноекономічної сфери критерій досягнення мети вектор критеріїв так чи інакше оцінюють такі цілі, як прибуток чи відтворювальний розвиток на основі доходу (приватного чи суспільного), а у військово-економічній логістиці (так само як і в деяких інших сферах господарсько-економічної і державної діяльності) оцінюють ступінь задоволення потреб на рівні кінцевого споживання суспільства та його індивідуумів. У даному ж випадку мова йде про забезпечення потреби в послугах силових структур держави, що дозволяють досягати державну мету і мету суспільства, таку, як: обороноздатність, безпека, висока імовірність перемоги над противником (агресором), можлива політична й економічна поступливість світових партнерів України.

Важливою відмінністю економіки військової від загальної є принципи і статті калькуляції собівартості створення кінцевого цільового результату. Відповідно перерахованим особливостям і відмінностям загальної економіки і військової, частково, повинні змінюватися і вигляд теорії, і методологія логістики.

Таким чином, важливість отримання знань основ військової логістики переоцінити неможливо. На нашу думку, обсяг знань має бути в межах двох кредитів за напрямком гуманітарних та соціально-економічних дисциплін. Але, зазначений обсяг дисципліни та її наповнення обов'язково необхідно підтвердити додатковими дослідженнями.

УДК 355.1

Голота А.А., науковий співробітник наукового центру Повітряних Сил, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (м. Харків);

Кожушко М.І., науковий співробітник наукового центру Повітряних Сил, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (м. Харків)

**КОНЦЕПЦІЯ РОБОТИ З ПЕРСОНАЛОМ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ
ПОВИННА ОТРИМАТИ НАЛЕЖНЕ НАУКОВЕ ОБҐРУНТУВАННЯ**

Системи роботи з особовим складом Збройних Сил (ЗС) України за 32 роки незалежності нашої держави пройшли чисельні трансформації від соціально-психологічної служби до структур морально-психологічного забезпечення (МПЗ). Роки цих організаційних перетворень були достатньо напруженими і багато в чому суперечливими, але динаміка процесу приносила надію наближення все більш досконалого організаційного рішення. Зростало розуміння його історичного значення для зміцнення боєздатності нашої армії в ім'я захисту незалежності України. При цьому жодного разу в Указі Президента України про затвердження концепції, або наказі Міністерства оборони чи Генерального штабу про введення структур соціально-гуманітарного супроводження військової служби не повідомлялось про джерела таких ініціатив та виконавців конкретних документів. Тим більше ніколи не було заяв, що це вже остаточне рішення щодо вдосконалення даного напрямку діяльності. В мирний час ми іноді критично, але все ж таки як належне сприймали ці нововведення і не завжди цікавилися мотивами змін, що відбувались. Більше того, науковою працею ми намагались вдосконалити надані нам нові проекти.

Головним експертом ефективності структур по роботі з особовим складом, створених у 2013 році, стала агресія фашистської росії. Військове керівництво ЗС України та ГУ МПЗ вжило певні заходи щодо впровадження мобільних груп внутрішніх комунікацій, груп аналізу стану бойового стресу, комісій аналізу порушень військової дисципліни, центрів морально-психологічної підтримки тощо. Але втомлена війною та внутрішніми перетвореннями ця структура військового управління майже 3 роки шукала відповідну концепцію своєї діяльності і тільки у 2017 році були створені органи МПЗ за назвою одного з видів всебічного забезпечення військ. За роки війни структури МПЗ напрацювали свій досвід роботи з урахуванням стандартів НАТО і національних традицій та отримали певні бойові здобутки. На підставі Положення про МПЗ (2018 р.) дехто став вважати їх структурами, повністю відповідальними за сформованість, підтримку та відновлення бойового духу військ, їх морально-

психологічний стан (МПС), який необхідний для успішного виконання завдань за призначенням.

Таким чином, формально ці структури взяли на себе непідйомні повноваження. Певні співробітники визнавали, що на МПС військ негативно впливають недостатня укомплектованість підрозділів особовим складом, неналежний рівень матеріально-технічного забезпечення, періодична нестача озброєння, військової техніки та боєприпасів. До цього ми могли б додати: іноді погана їжа, недолугий командир, недостатня міжнародна підтримка, несвоєчасні виплати грошового забезпечення, погана бойова підготовка і ще безліч факторів, що впливають на моральний дух (МПС) військового підрозділу. На них часто не те що заступники з МПЗ, але й самі командири не завжди можуть вплинути. Реальні завдання цих офіцерів – створювати в межах своєї компетенції належні умови життєдіяльності особового складу та впливати на негативні фактори, що виявляються. Але, визнаючи чисельні фактори негативного впливу на МПС особового складу, певні посадовці вважали нормальною назву цих структур – органи МПЗ, що вочевидь не відповідало їх реальним повноваженням. При цьому як вид бойового забезпечення МПЗ має право на існування, адже цей напрямок діяльності є використанням духовного потенціалу держави як складової всебічної оборони України. В цій діяльності повинні брати участь всі органи державної влади та місцевого самоврядування, політичні, громадські, правозахисні, силові органи держави. Однак до цього має бути затверджена державна доктрина МПЗ МПС (морального духу) армії.

Розглядаючи в перспективі перехід функцій від структур МПЗ до командирів та інших відповідних органів, ми ратували за трансформацію, модернізацію, нову парадигму органів МПЗ і пропонували не робити поспішних кроків під час ведення бойових щодо їх скорочення, адже ці структури, якщо можливо і мали зауваження у роботі, але не приносили шкоди, особливо враховуючи суттєві недоліки у військово-гуманітарній підготовці командирів. Також ми пропонували змінити назву структур МПЗ та відповідних заступників командирів на такі, що мають більш конкретні завдання, функції та відповідальність, наприклад, на заступників з морально-психологічної (психологічної) підготовки, з морально-психологічної (психологічної) підтримки, з морально-психологічного впливу, нарешті із стратегічних комунікацій.

30 вересня 2023 року экс-заступник Міністра оборони України Ганна Маляр оприлюднила підсумковий звіт про свою роботу і повідомила про проведення реформи, яка передбачала ліквідацію вертикалі заступників командирів (командувачів) з МПЗ з передаванням функцій командирам, психологам та підрозділам стратегічних комунікацій (СК). Згодом рішення було прийняте і колективний автор нового документу на цей раз був визначений. Але наукові обґрунтування нововведень нам залишились невідомі. І хоча на нашу думку прийняте рішення потенційно вірне і воно є в контексті стандартів НАТО,

виникає питання: для чого проводились експерименти щодо вдосконалення роботи структур МПЗ? Це нам не байдуже, як і наші офіцери, наші курсанти, працівники ЗС України, науковці, викладачі. Тут ми маємо відмітити брак належних СК військово-політичного керівництва держави, а також необхідність подальшого вдосконалення структур СК МО та ЗС України, в тому числі за участі структур МПЗ. Ми впевнені, що проекти важливіших керівних рішень повинні уникати авторитарності і кулуарності, проходити відкриті наукові дискурси і мати своїх авторів.

УДК 342.9

Гох І.М., старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії правового забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності НГУ Національної академії Національної гвардії України, (м. Харків), підполковник

ДО ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ВНУТРІШНЬОЇ БЕЗПЕКИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

В умовах протидії широкомасштабній збройній агресії російської федерації проти України перед силами безпеки та оборони постала значуща проблема забезпечення належного рівня військової дисципліни та правопорядку у військових та правоохоронних формуваннях. Так, після 24 лютого 2022 року кількість правопорушень та військових злочинів зі сторони військовослужбовців у державі почала стрімко зростати. Це обумовлено цілком об'єктивними причинами: загальною мобілізацією, збільшенням розміру військових формувань, неналежна профілактика, щодо запобігання правопорушень серед особового складу, веденням реальних бойових дій, тощо.

Про ріст вчинення злочинів можна стверджувати по даним Офісу Генерального прокурора України, що подається в порівнянні з іншими роками, так. У загальному кількість вчинених військовослужбовцями у 2022 році військових злочинів зросла більш ніж у 4 рази, і досягла кількісного показника 13 766 злочинів проти 3 037 злочинів у 2021 році, а у 2023 році склала вже 28666 злочини.

У системі НГУ профілактика правопорушень покладена на працівників підрозділів по роботі з особовим складом. Однак, у функціональні обов'язки працівників даного відділу не входить робота щодо протидії злочинності. Так, постфактум усі вчинені злочини реєструються та розслідуються після їх вчинення. Тому створення відділу в системі НГУ, який би займався профілактичною організацією роботи щодо протидії злочинності залишається актуальним на сьогоднішній день.

Так, напрямок роботи даного підрозділу, шляхом внутрішнього контролю, можна зосередити на завданнях щодо забезпечення правопорядку, військової дисципліни у НГУ та забезпечення безпеки військовослужбовців НГУ, як у мирний так і військовий період.

Здійснення профілактики правопорушень серед військовослужбовців є основою для запобігання правопорушенням та військовим злочинам. Також, при здійсненні комплексу організаційно-правових заходів, можна досягти успіху не лише в запобіганні та припиненні фактів порушення військовослужбовцями та іншими працівниками Національної гвардії України вимог законодавства України при виконанні службових обов'язків, а й виявляти та усувати інші чинники, які негативно впливають на діяльність НГУ та створюють негативний імідж системі в цілому.

Прикладом, та за модель створення такого підрозділу в НГУ можна обрати підрозділи внутрішньої та власної безпеки, які створені та успішно функціонують в центральних органах виконавчої влади, які входять до складу МВС України. А саме, Національна поліція, Державна прикордонна служба та Державна служба з надзвичайних ситуацій. Основними завданнями цих підрозділів є протидія і запобігання кримінальним та іншим правопорушенням особового складу, здійснюють заходи щодо захисту особового складу від перешкоджання виконання покладених на них Законом обов'язків і здійсненню наданих прав, а так само від посягань на життя, здоров'я, житло і майно зазначених осіб та їх родичів у зв'язку із службовою діяльністю цих осіб. У цілому під внутрішньою безпекою системи МВС України слід розуміти стан захищеності життєво важливих інтересів України та людей взагалі і системи МВС зокрема.

При здійсненні комплексу правових, організаційних та практичних заходів, спрямованих на виявлення причин, передумов і обставин кримінальних та інших правопорушень, можна запобігти та попередити факти порушення військовослужбовцями та іншими працівниками Національної гвардії України вимог законодавства України при виконанні службових обов'язків, а також допоможе у виявленні та усуненні інших чинників, які негативно впливають на діяльність НГУ

Розгляд питання щодо створення підрозділу Внутрішньої безпеки є досить важливим на сьогоднішній день та потребує додаткового вивчення, адже в умовах дії воєнного стану в Україні збільшилася кількість кримінальних злочинів та інших правопорушень, які вчиняються військовослужбовцями НГУ, що призводить до погіршення рівня боєготовності та боєздатності військ, унеможливорює належне виконання військовими формуваннями завдань за призначенням та частково впливає на імідж НГУ.

Таким чином, в умовах правового режиму воєнного стану з метою попередження, запобігання, правопорушень та вчинення військових злочинів військовослужбовця НГУ такий підрозділ, як Внутрішня безпека повинна бути створена у якнайшвидший час. Також, даний підрозділ в мирний час окрім

забезпечення правопорядку військової дисципліни буде забезпечувати безпеку військовослужбовця НГУ.

Управління Внутрішньої безпеки в НГУ повинні функціонувати окремо від оперативно-територіальних об'єднань НГУ, за прикладом ВБ Національної поліції України, що дозволить виконувати завдання за призначенням на умовах незалежності та об'єктивності.

UDC 378.147

Danylchenko-Cherniak Oksana, Associate professor of Institute of Management of State Guard of Ukraine, Educational and Scientific institute of Law Taras Shevchenko National University of Kyiv

STRATEGIC COMMUNICATIONS IN CONFLICT RESOLUTION: PRACTICAL CHALLENGES AND ETHICAL COMPLEXITIES

In today's landscape, effective communication is not only crucial for achieving foreign policy or diplomatic goals but is essential for realizing any strategic objectives. As a result, professionals in strategic communications play a vital role across various government agencies. With the continuous evolution of global media and the increasing presence of both state and non-state actors in shaping public discourse, the importance of this role is becoming more prominent in international relations (Fletcher, 2016). Amidst growing geopolitical tensions and public concerns related to terrorism, strategic communication is recognized as a key element in effectively countering campaigns by hostile actors aiming to influence public opinion (Argenti, 2005). This article examines whether NATO members have adequately considered the ethical dilemmas posed by the changing nature of strategic communications in international relations. It aims to illuminate the practical ethical hurdles confronted by strategic communicators today. We assert that effective strategic communication inherently operates within ethical frameworks that are fundamental components of international practices.

Part of the confusion surrounding the term 'strategic communications' can be attributed to its diverse applications across various contexts, along with the array of related and sometimes interchangeable concepts it encompasses (Frost et al., 2015).

For instance, discussions on strategic communications often overlap with marketing strategies (such as advertising and branding), diplomatic efforts (both public and private), and military tactics (including psychological operations, information operations, and hybrid warfare) (Fletcher, 2016).

Another factor contributing to the widespread uncertainty regarding the term's meaning in international relations is the increasing involvement of a diverse range of

actors in the field of strategic communications. This phenomenon has led to its elevated status in institutional discourse within organizations like NATO and beyond (Hayden, 2012). Over the past three decades, a global network of expertise has emerged, connecting private entities, public relations firms or contractors, governmental institutions (in both democratic and nondemocratic states), and military and intelligence organizations (at national and international levels), often in intricate ways. These actors perceive themselves as competing with other global strategic communicative entities, both state and non-state (Castells, 2013).

This complex global network comprises various approaches, understandings, and institutional forms, including states, private entities, and numerous nonviolent and violent pressure groups. These entities are increasingly involved in processing, transmitting, structuring, packaging, and presenting information to populations, leading to a growing array of vested interests in the field (Hayden, 2012).

This article argues that understanding this complex array of activities requires an exploration of the global practices from which they derive their significance, particularly focusing on their ethical dimensions. Many of these implications remain unarticulated. Contrary to the common misconception that global strategic communicators simply wield a particular form of power towards a target audience, this article presents an internalist perspective. It contends that strategic communications can only be properly comprehended within the global practices where they are given meaning, with a particular emphasis on their ethical dimensions. Despite the multiplicity and diversity of strategic communications in international affairs, identifying the overarching ethical framework within which they operate is feasible (Castells, 2013).

Consequently, interactions between state-to-state and state-to-non-state actors on the global stage are increasingly mediated through new communication technologies, whether collaborative, competitive, or conflictual (Hayden, 2012). This marks a significant departure from the characteristic ideological struggles of the Cold War era. Additionally, the advent of new technologies has enabled foreign states and non-state actors, both large and small, to clandestinely intervene in the internal politics of other states, such as meddling in electoral and party political processes (Castells, 2013).

The implications of these transformations for international relations are profound. The proliferation of strategic communicators has led to information overload and uncertainty, undermining the security of official messages (Frost et al., 2015). To regain control of their narratives, governments and other actors have increasingly sought assistance from 'expert' private consultants. However, as the realm of private, secret, and unattributable strategic communication expands, the issue of accountability becomes more acute.

In both democratic and authoritarian states, as well as within global civil society where corporations operate, it has become challenging to ascertain who is employing various communication methods, to what end, and for what purpose (Castells, 2013). As the opportunities for both legitimate and illegitimate intervention in the realm of

communication have proliferated globally, a sense of confusion has emerged regarding the nature of strategic communications and its place within international normative frameworks. The emergence of discussions surrounding 'hybrid warfare' or 'information war' has prompted calls for new, comprehensive responses from Western states and international organizations like NATO (Frost et al., 2015).

Conclusions. Strategic communications are deeply intertwined with discussions about ethical behavior in international relations. Governments, by employing strategic communications, can obscure information from the citizens upon whom they rely for legitimacy. This allows them to conceal their own failures or to present them in a more favorable light. Private strategic communications firms, contracted by states, willingly offer such services due to their profitability.

A central concern addressed in this article is the potential degradation of public discourse on an international scale. One challenge posed is how states should respond to strategic communications from rogue actors, like the proliferation of demagoguery. Despite this, there remains a concern about the perceived imbalance among strategic communications actors in international relations. To address this, it's crucial to distinguish between «communicative tactics» and «strategic communications». The latter refers to communication that aligns with established ethical norms and seeks to bolster an actor's long-term standing. Failure to do so may lead to diminished credibility and long-term costs within international practices (Hayden, 2012).

Another issue stems from the proliferation of strategic communications actors, particularly private contractors hired by states. There's a risk that their actions may undermine established norms that uphold international order. Governments must ensure that these actors understand the distinction between proper strategic communications, which aligns with ethical norms, and tactical narrative contestation.

УДК 378.147

Дорошина Л.Ф., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри філології, перекладу та стратегічних комунікацій, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ СКЛАДНИК НОРМ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Комунікативна особистість військовослужбовця Національної гвардії України проявляється насамперед у мовленні. Оскільки саме в мовленні найкраще виявляються рівень освіченості людини, ступінь самостійності її мислення, її загальна культура.

Здатність правильно, чітко й зрозуміло висловлювати власні думки, уміння не тільки привернути увагу своєю промовою, а й впливати на аудиторію – це своєрідний показник професійної підготовки військовослужбовців Національної гвардії України, які за своєю посадою, родом занять пов'язані з людьми, організовують і скеровують їхню роботу, навчають, виховують.

Відповідно, культура мовлення є невід'ємним складником норм комунікативної поведінки військовослужбовців Національної гвардії України.

Під культурою мовлення розуміють сукупність якостей, зокрема багатство (розмаїття) мови, її чистоту, виразність, ясність та інформативність, точність і правильність.

Культура мовленнєвої діяльності військовослужбовців Національної гвардії України має такі особливості: а) категорична імперативність, пов'язана з необхідністю виконати наказ, розпорядження, припис або вказівку беззаперечно, точно й вчасно; б) гранична мовна точність, чіткість і оформленість; в) енергійна й чітка форма мовленнєвих дій. Наприклад, зовнішня форма вираження, ясність і чіткість мовлення відображають вимогу однакового розуміння й виконання наказу. Форма наказу є сигналом, що сприяє впорядкуванню дій військовослужбовців у потрібному напрямі. Розлогість, описовість, багатослів'я, полісемія не викликають спонукання, оскільки надають вислову слабкого характеру.

На культуру мовлення військовослужбовців Національної гвардії України впливають як об'єктивні, так і суб'єктивні чинники. Відповідно, комунікативна діяльність має являти собою діалектичну єдність об'єктивного й суб'єктивного, а не пов'язуватися цілком із суб'єктивними чинниками. Зокрема, якщо суб'єкти комунікативної діяльності не враховують залежності результатів усного виступу від об'єктивних чинників (цільової аудиторії, акустичних параметрів приміщення, розміщення слухачів, часу виступу, послідовності виступу, позитивної або негативної установки аудиторії щодо доповідача), це ускладнює прогнозування ефективності їхньої промови.

Екстралінгвістичний рівень володіння мовленням передбачає не тільки вільне володіння основними поняттями військово-професійної галузі, а й вихід за межі звичних мовленнєвих кліше, стереотипів і штампів. Комунікативна компетентність для певної категорії військовослужбовців становить основну частину їхньої діяльності. Специфіка військово-професійного середовища передбачає енергійну й чітку форму комунікативних дій. Наприклад, у мовленні командира, що має форму наказу, використовується наказовий спосіб, модальність, проявляється наполегливість, твердість і рішучість, що унеможлиблюють будь-яку непокору.

У межах науково-дослідної роботи «Комунікативний вплив на формування колективної свідомості військовослужбовців», яку виконує кафедра філології, перекладу та стратегічних комунікацій, планується провести анкетування серед

військовослужбовців Національної гвардії України, яке відображатиме їхнє знання та уявлення щодо комунікативних норм поведінки. Питання анкети будуть розроблені на підставі максим комунікації Пола Грайса й принципу ввічливості Джеффри Ліча.

Отже, культура мовлення є важливим складником норм комунікативної поведінки військовослужбовців Національної гвардії України й становить систему знань, навичок і вмінь реалізації результатів мислення за допомогою мови в мовленні, а також комунікативний вплив на особовий склад із метою успішного забезпечення виконання службово-бойових завдань.

УДК 159.9

Єгоров Є.Г., начальник курсу №1 факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЦІННІСНОЇ СФЕРИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

В сучасних дослідженнях встановлено, що інтеріоризовані цінності є основою найвищого рівня регуляції життєдіяльності особистості – ціннісно-сислового, який забезпечує доступ до невичерпних ресурсів приналежності до професійної групи та загально-людського досвіду при подоланні інтенсивних стресових впливів. Цей рівень регуляції життєдіяльності особистості дозволяє здійснити вихід за рамки індивідуального досвіду і власних ресурсів.

Сучасні дослідження ціннісної сфери особистості ґрунтуються на чотирьох теоріях цінностей запропонованих Allport, Kluckhohn, Rokeach и Schwartz.

Дослідники зазначають, що звичайна система цінностей за умов військової служби, особливо у зоні бойових дій може зазнавати кардинальних змін і відрізнятися від системи цінностей цивільного населення, що пов'язано із виконанням нею функції адаптації до умов життєдіяльності та особливою місією військовослужбовців у суспільстві.

Формування армійських цінностей у військовослужбовців Національної гвардії України має ряд особливостей. Так, Національна гвардія є досить молодим військовим утворенням, яке було сформоване на базі внутрішніх військ, ставлення до яких у населення України було неоднозначним та не завжди позитивним, так як за радянських часів це збройне формування асоціювалося не стільки з захистом населення від зовнішньої небезпеки, скільки з захистом тоталітарного режиму в радянській республіці.

До певного розмивання національної складової армійських цінностей веде широке залучення до професійної підготовки військовослужбовців Національної

гвардії закордонних фахівців. Ці та інші соціально-військові процеси ведуть до формування унікальної системи армійських цінностей, в якій своєрідно задані полюси «відкритість новому – консерватизму (традиційності)» та «індивідуалізму-колективізму», що залишає відкритим питання наскільки набуті особливості ціннісної сфери військовослужбовців Національної гвардії України здатні забезпечувати їх стійкість до дії бойових стрес-факторів, і яким чином необхідно скеровувати процес військової професійної соціалізації для збільшення стійкості військовослужбовців до дії бойових стрес-факторів.

УДК 81.243:159.9

Єрмоєнко І.В., старший викладач кафедри філології, перекладу та стратегічних комунікацій, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

КОМУНІКАТИВНА ІНІЦІАТИВА У КОНТЕКСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ДІЯЛЬНОСТІ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Комунікативна ініціатива – складне багатокomпонентне утворення, що досліджується в межах кількох наукових царин: психології, лінгвістики, теорії мови, теорії дискурсу, теорії комунікації та ін. Комунікативна ініціатива суб'єкта спілкування – важливий елемент результативного комунікаційного процесу, який визначає його характер, динаміку та продуктивність. У педагогічній та лінгвістичних науках можна знайти невелику кількість досліджень щодо цього питання (комунікативна ініціатива розглядається як певний вид домінування в процесі взаємодії та взаємовпливу стратегій учасників спілкування). Розвиток комунікативної ініціативи за наявності використання вербальних і невербальних засобів – це «стратегічна взаємодія партнерів, яка має наступні характеристики – вмотивованість, динамічність, бажання самореалізуватися».

Мета – актуалізація проблеми формування та збереження комунікативної ініціативи курсантів у рамках дисципліни «Іноземна мова» у немовному закладі вищої освіти у діяльності складових сектору безпеки і оборони України.

Отже, комунікативна ініціатива пов'язана насамперед з активною взаємодією суб'єктів і виступає засобом управління мовленнєвою поведінкою. Слід зазначити, що не тільки мовець може володіти комунікативною ініціативою. Спілкуючись із партнером-ініціатором розмови, реципієнт також здатен посідати активну позицію, відповідаючи на почуту репліку конкретною дією, вчинком або висловлюванням. Необхідно відзначити, що комунікативна ініціатива не виникає сама по собі, вона залежить не тільки від активності суб'єкта, а й від наявності

внутрішнього або зовнішнього стимулу, внутрішньої потреби або прагнення висловлювати власну точку зору, почуття, ставлення до предмета дискусії. Людина, яка говорить, мобілізує свої інтелектуальні та комунікативні здібності не тільки з метою реалізації наміру донести думку або підпорядкувати діалог своїм цілям, а й з метою зайняти активну позицію в тій чи іншій спільноті.

Аналіз досліджень науковців щодо ініціативи в різних галузях науки та спостереження за формуванням комунікативної ініціативи курсантів у процесі навчально-пізнавальної діяльності дозволяють стверджувати, що психологічні передумови – це першорядний стимул, який впливає на комунікативну ініціативу. Психологічні передумови умовно поділяють на внутрішні (властивості особистості, особливості темпераменту, особливості психологічного типу, емоційно-вольовий компонент, внутрішня мотивація), що залежать від курсанта, та зовнішні (умови соціального чи навчального середовища, психологічний клімат у постійній або тимчасово сформованій групі, особистість викладача та його роль/функція, соціальна роль курсанта у цьому середовищі), що створюються викладачем в аудиторії/навчальній групі. Викладач не має можливості здійснювати прямий вплив на внутрішні передумови. Але він може впливати на зовнішні, формуючи такі педагогічні та психологічні умови, які спонукатимуть курсантів здійснювати комунікативні дії.

Натомість психологічний зовнішній комфорт може надалі посприяти розкриттю внутрішнього особистісного потенціалу курсантів. Таким чином, психологічні передумови становлять основу для формування фундаментальних умов для прояву комунікативної ініціативи в навчанні.

УДК 351.86; 336.1

Жежерун Ю.В., кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник науково-дослідного відділу випробувань радіотехнічних комплексів і бортового обладнання науково-дослідного управління випробувань озброєння та військової (спеціальної) техніки Повітряних Сил ДНДІ ВС ОВТ;

Бритов Д.М., старший науковий співробітник – старший інженер-випробувач науково-дослідного відділу випробувань радіотехнічних комплексів і бортового обладнання науково-дослідного управління випробувань озброєння та військової (спеціальної) техніки Повітряних Сил ДНДІ ВС ОВТ, підполковник;

Колесник В.О., науковий співробітник – інженер-випробувач науково-дослідного відділу випробувань радіотехнічних комплексів і бортового обладнання науково-дослідного управління випробувань озброєння та військової (спеціальної) техніки Повітряних Сил ДНДІ ВС ОВТ, майор;

Заєць М.Є., науковий співробітник – інженер-випробувач науково-дослідного відділу випробувань радіотехнічних комплексів і бортового обладнання науково-дослідного управління випробувань озброєння та військової (спеціальної) техніки Повітряних Сил ДНДІ ВС ОВТ, майор

ТРАНСФОРМАЦІЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ОБОРОННИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Нормативно-правове забезпечення системи оборонних закупівель регламентує усі етапи даного процесу, а саме: прогнозування та планування обсягів закупівель; регламентацію та проведення закупівельних процедур; формування та виконання державного контракту; контроль за здійсненням закупівельних процедур. Законодавчі зміни, які відбулись в умовах правового режиму воєнного стану, передусім пов'язані з вимогами та нагальною необхідністю трансформації нормативно-правового підґрунтя забезпечення системи оборонних закупівель. З набранням чинності законів України «Про публічні закупівлі» № 679-XIV та «Про оборонні закупівлі» № 808-IX підходи до здійснення оборонних закупівель зазнали разючих змін. Існуюче нормативно-правове поле передбачає гармонізацію з Директивою 2009/81/ЄС відповідно до Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та його державами-членами.

До 2011 року відбір виконавців державного оборонного замовлення на закупівлю продукції оборонного призначення, яка становить державну таємницю, здійснювався згідно порядку визначеному в Постанові Кабінету Міністрів України (далі – КМУ) «Питання державного оборонного замовлення» № 2244.

На початку 2022 року основним нормативно-правовим документом, який регламентував процедури проведення оборонних закупівель, була Постанова КМУ «Деякі питання здійснення оборонних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану» № 169, яка передбачала здійснення оборонних та публічних закупівель через проведення процедур закупівель / спрощених закупівель (вартість яких більше або дорівнює 50 тис грн.) та через укладання «прямого» договору або використання електронного каталогу Prozorro Market (вартість яких менше 50 тис грн.).

В умовах правового режиму воєнного стану внесено зміни до Закону України «Про оборонні закупівлі» № 808-IX в частині визначення особливих параметрів реалізації закупівельної процедури, їх вибору з урахуванням двох визначальних ознак: характеристика предмета закупівлі та вартість угоди. Зокрема, за закритими закупівлями здійснюється придбання озброєння та

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

військової техніки, товарів / послуг оборонного призначення, що становлять державну таємницю (інформація є закритою, вартість угоди – будь-яка); через торги з обмеженою участю, спрощені торги із застосуванням електронної системи закупівель – продуктів харчування, пального, речового майна тощо (інформація – відкрита, вартість угоди є визначальною при виборі параметрів).

Постановою КМУ «Особливості здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану» № 1275 врегульовано питання закупівлі державними замовниками продуктів харчування як товару. Перелік державних замовників визначено Постановою КМУ «Питання оборонних закупівель» № 363. Виявлено місце військових адміністрацій серед переліку державних замовників у сфері оборони з будівництва військових інженерно-технічних і фортифікаційних споруд, визначено їх розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня за конкретною бюджетною програмою згідно з Постановою КМУ «Деякі питання підвищення обороноздатності держави на період воєнного стану в Україні» № 285. Міністерство оборони України визначено найбільшим державним замовником та головним органом у сфері здійснення оборонних закупівель. З внесенням змін до Закону України № 808-ІХ державних замовників у сфері оборони зобов'язали частково звітувати про свої закупівлі в електронній системі закупівель Prozorro без публікації контрактів. Важливою зміною в системі оборонних закупівель стало зобов'язання державних замовників щодо повного звітування про оборонні контракти, оприлюднення всіх додатків та змін до них упродовж 90 днів після завершення воєнного стану, публікація звітів про договори, укладені поза електронною системою закупівель Prozorro (Постанова КМУ №1275).

Таким чином, трансформація нормативно-правового забезпечення системи оборонних закупівель спрямована на активізацію розвитку економічних процесів в цілому, запровадження прозорості в оборонних закупівлях (крім відомостей про закупівлі, що становлять державну таємницю) із забезпеченням захищеності державних замовників від воєнних загроз на період дії правового режиму воєнного стану, забезпечення обороноздатності країни та стимулювання формування гарантованих ринків збуту товарів, робіт, послуг, з метою забезпечення різноманітних суспільних потреб, які зазнали радикальних змін внаслідок повномасштабної збройної агресії проти України.

УДК 81`23:808

Ільченко О.А., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри філології, перекладу та стратегічних комунікацій, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ВПЛИВ ЗМІ НА ФОРМУВАННЯ КОЛЕКТИВНОЇ СВІДОМОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Засоби масової інформації (далі – ЗМІ) – важливий і потужний засіб формування масової свідомості. Та інформація, яка потрапила в поле зору медійників, неминуче вплине на процеси когнітивної обробки інформаційного масиву суспільно-політичної, культурної тематики.

Професійна спільнота як частина мас неминуче потрапляє під інформаційні, інтерпретаційні, прагматико-оцінні впливи медіа, а отже, медіапотоки зачіпають своїм впливовим потенціалом процеси формування колективної свідомості військовослужбовців.

Методом добору інформації для опису результатів дослідження було обрано анкетування. Усього опрацьовано 236 відповідей респондентів. 95,3% із них – військовослужбовці Національної гвардії України, 0,9% – військовослужбовці Збройних Сил України, 0,4% – представники інших військових формувань України, 2,1% не є військовослужбовцями. Віковий ценз зумовлений, очевидно, професійною діяльністю: 90,2% анкетованих – молоді люди 18-30 років, 7,3% – 31-40 років, 1,7% – 41-50 років, 0,9% – більше 50 років. Гендерна прерогатива належить чоловіком – 75,9% респондентів.

Загальнонаціональні знання, уявлення, ціннісні пріоритети про Україну формують зокрема через посередництво ЗМІ: саме ЗМІ задають «моду», формують «смак», підтримуючи увагу до тієї чи тієї загальноукраїнської події, актуалізуючи відповідну історико-національну тенденцію шанувати «своє».

Історична царина продемонструвала високий рівень ерудиції: українські військові обізнані з авторством першої у світі Конституції. Як видається, це зумовлено професійним інтересом відповідною тематикою, тобто формуванням колективної свідомості.

ЗМІ відіграють важливу роль у формуванні музичних смаків українців у цілому й військовослужбовців зокрема. Серед воєнно-патріотичних пісень, за результатами анкетування, популярності набули «Дике Поле», «Фортеця Бахмут», «Буде весна», «Ой у лузі червона калина», «Моя країна не впаде на коліна», «Чути гімн», «Ворога поборемо», «Народна», «Марш нової української армії» та деякі інші.

Відповіді респондентів, як видається, вказують на кінематографічний голод саме на твори українського виробництва на військову тематику. Те ж саме

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

стосується й художньої літератури з відповідної теми. Сюжетна канва, яка би зацікавила опитаних респондентів, має ґрунтуватися на реальних життєвих подіях, що описують буденність війни й тактику бойових дій; репрезентувати продумані глибокі образи воїнів, їхню мужність і відвагу; зображати мислення й почуття людей, які пережили жахи війни; виховувати почуття патріотизму, поваги до учасників бойових дій.

Професійний інтерес зумовлює високий рівень ерудиції військових у науковій сфері – вони обізнані із винахідниками вертольотів, літаків, бомбардувальників. Прогалини у їхніх знаннях стосуються наукових досягнень у галузі фізіології та медицини, досліджень імунології, хірургії.

Спортивний дискурс – постійна рубрика ЗМІ, що зумовлює інтерес до відповідних досягнень в Україні та світі. Так, 60,7% опитаних пам'ятають Оксану Баюл – колишню українську фігуристку, першу олімпійську чемпіонку незалежної України, дворазову срібну призерку чемпіонатів Європи, чемпіонку світу. Результати опитування констатують призабутість спортивних успіхів і досягнень Альони Савченко – фігуристки, яка виступала у парному спортивному фігурному катанні (25,6% відповідей), Ірини Мовчан – української фігуристки, яка виступала у жіночому одиничному фігурному катанні, чемпіонки і призерки Чемпіонатів України з фігурного катання, учасниці першості Європи і світу, інших міжнародних турнірів із фігурного катання (13,7% відповідей). 59,7% анкетованих згадали історію українського футболу – перший матч української збірної з угорцями, що відбувся в Ужгороді 29 квітня 1992 року. Не забудьте ім'я Валерія Лобановського – видатного тренера, який створив власну систему тактики гри і якого у 2013 році видання World Soccer включило до десятка найкращих тренерів в історії футболу.

Вплив ЗМІ на формування масової свідомості й колективної свідомості військовослужбовців, безперечно, потужний. Але не варто його переоцінювати: головним джерелом формування морально-етичних професійних якостей, популяризації патріотичної ерудованості завжди була і є сім'я (52,3% відповідей), яка розставляє пріоритети в інтелектуальній системі, формує ціннісний апарат виміру, задає інтерпретаційний тон інформаційному медіапотокі.

Простежується тенденція: загальнонаціональна, морально-етична чи вузькоспеціалізована інформація відображається в інтелектуальній системі цінностей людей (українців) доти, доки вона потрапляє в інформаційну обробку ЗМІ; втрата певним інформаційним темарієм ролі важливого контенту (або заміщення його іншим) нівелює здатність конкурувати з більш «модним» на відповідний період інформаційним наповненням медіапростору.

Високий рівень загальнонаціональної компетентності масової свідомості й колективної свідомості військовослужбовців варто не тільки підтримувати, а й

доповнювати актуальною новою інформацією. Роль ЗМІ в цьому аспекті безумовна.

Український кінематографічний і літературний фонд із військової тематики варто поповнювати й популяризувати, зокрема в медіапросторі, відкривати до нього доступ для масового реципієнта, чим підвищувати статусність військової професії, впливати на їхню колективну свідомість підтримкою й шанобливим ставленням за їхній професійний подвиг перед народом і державою.

УДК 159.9

Калінін М.В., начальник курсу № 3 факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), майор

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРОАКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Під час бойових дій практично всі військовослужбовці відчувають бойовий стрес, що проявляється у вигляді гострих стресових реакцій, афективних і тривожних розладів, порушень адаптації, адиктивної та делінквентної поведінки, суїцидальних проявів. Ці та інші психогенні розлади можуть виникати у тому числі у зв'язку з використанням військовослужбовцями непродуктивної поведінки подолання стресу.

Аналіз наукових досліджень показує, що стрес є основним чинником, що впливає на життя людей, тісно пов'язаний із психічним здоров'ям і з багатьма проблемами фізичного благополуччя. Поведінка подолання стресу розглядається як результат взаємодії допінг - стратегій і копінг-ресурсів. Копінг - стратегії — це способи керування стресовим фактором, що виникають як відповідь особистості на сприйману загрозу.

Дослідниками доведено, що особистістю обираються найбільш характерні для неї способи подолання бойового стресу. Саме тому вивчення психологічних особливостей використання проактивних копінгів майбутніми офіцерами НГУ для підвищення стійкості до бойової психічної травматизації потребують окремого розгляду. При великій кількості досліджень у сфері копінг-поведінки людини, даних про їх роль у питаннях виживання комбатантів в умовах сучасної широкомасштабної війни виявляється вкрай мало.

УДК 355.451:340.13

Ковальова Т.І., кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри державної безпеки факультету забезпечення державної безпеки, Київський інститут Національної гвардії України (м. Київ), капітан

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ У ДІЯЛЬНОСТІ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

З початком повномасштабного вторгнення збройних сил РФ на територію України з'явилися нові загрози національній безпеці держави, пов'язані зокрема з веденням війни та використанням противником інформаційного (інформаційно-психологічного) впливу в якості зброї.

В цих умовах питання організації взаємодії складових сектору безпеки і оборони України у сфері стратегічних комунікацій набуває надзвичайної актуальності.

Актуальні виклики та загрози національній безпеці України в інформаційній сфері, стратегічні цілі та завдання, спрямовані на протидію таким загрозам, захист прав осіб на інформацію та захист персональних даних, визначено Стратегією інформаційної безпеки, затвердженою Указом Президента України від 28 грудня 2021 року № 685/2021.

До переліку зазначених викликів та загроз унесено несформованість системи стратегічних комунікацій. Так, незважаючи на здійснення органами державної влади України низки організаційних та практичних заходів щодо розвитку спроможностей у сфері стратегічних комунікацій, дієвого механізму координації і взаємодії між усіма органами державної влади, залученими до здійснення заходів із протидії загрозам в інформаційній сфері, створено не було.

Ураховуючи зазначене, та з метою досягнення стійкості та взаємодії, як основних напрямів забезпечення інформаційної безпеки України, до стратегічних цілей та завдань Стратегії інформаційної безпеки віднесено створення ефективної системи стратегічних комунікацій, основною метою яких є гарантування ефективної інформаційної взаємодії та діалогу між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та суспільством з питань, що стосуються кризових ситуацій, а також утвердження позитивного іміджу України, інформаційне сприяння просуванню інтересів держави у світі.

Крім того, Стратегію воєнної безпеки України, затвердженою Указом Президента України від 25 березня 2021 року № 121, також визначено розвиток спроможностей сил оборони України щодо стратегічних комунікацій у сфері

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

оборони, як один із шляхів реалізації пріоритетів досягнення цілей державної політики у воєнній сфері, сфері оборони і військового будівництва.

У 2021 році в рамках досягнення оперативної сумісності з іншими складовими сил безпеки та оборони, у Національній гвардії України затверджено Доктрину стратегічних комунікацій, метою якої є окреслення ролі і місця стратегічних комунікацій у структурі Національної гвардії України та запровадження прийнятих у державах-членах НАТО принципів і підходів щодо реалізації стратегічних комунікацій на підтримку цілей і завдань НГУ.

Так, у Доктрині визначено, що стратегічними комунікаціями у Національній гвардії України є об'єднання комунікативних спроможностей з метою формування інформаційного середовища для розуміння, підтримки українським суспільством та міжнародною спільнотою діяльності Національної гвардії України, створення сприятливих умов для виконання ними завдань за призначенням.

Організація та здійснення стратегічних комунікацій у Національній гвардії України, відповідно до їх сутності, змісту та шляхів реалізації, відбувається за наступними складовими:

- зв'язки з громадськістю;
- внутрішня комунікація;
- заходи інформаційних та психологічних операцій (Національна гвардія України може залучатися до їх проведення у взаємодії з підрозділами спеціального призначення інших складових сектору безпеки та оборони України у випадку участі у спеціальних операціях зі знешкодження озброєних злочинців, припиненні діяльності не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (груп), організованих груп та злочинних організацій на території України, а також у заходах, пов'язаних із припиненням терористичної діяльності);
- цивільно-військове співробітництво;
- публічна дипломатія.

Слід зазначити, що стратегічні комунікації координують і синхронізують загальну комунікативну діяльність у Національній гвардії України та забезпечують узгодженість дій інформаційних спроможностей через комунікативну стратегію.

Ураховуючи викладене, у 2022 році затверджено Комунікаційну стратегію Національної гвардії України на період до 2026 року, метою якої є утримання довіри до Національної гвардії України на рівні не менше 50% шляхом досягнення визначених у ній цілей.

Водночас, після повномасштабного вторгнення збройних сил РФ на територію України відмічається зріст рівня довіри до Національної гвардії України (у 2022 році – на 31,4%), що обумовлено ефективним забезпеченням

безпеки держави військовослужбовцями Національної гвардії України та своєчасним інформуванням населення про заходи, які вживає Національна гвардія України щодо забезпечення безпеки України та відсічі збройної агресії рф.

З огляду на викладене, можна зробити висновок, що зовнішня комунікація є вагомим фактором формування суспільних настроїв жителів України та іноземних партнерів Національної гвардії України.

Водночас, подальший розвиток стратегічних комунікацій як інструменту протидії викликам інформаційної війни дозволить посилити внутрішні комунікаційні процеси, забезпечить зростання довіри громадян та підтримання позитивного іміджу Національної гвардії України.

УДК 355.451:340.13

Комісарова Н.О., кандидат юридичних наук, доцент, начальник кафедри державної безпеки факультету забезпечення державної безпеки, Київський інститут Національної гвардії України (м. Київ), полковник;

Комісаров М.Л. кандидат юридичних наук, доцент, начальник науково-організаційного відділу Київський інститут Національної гвардії України (м. Київ), полковник

КВАЛІФІКАЦІЯ ВІЙСЬКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ВЧИНЕНИХ ВІЙСЬКОВИМИ СЛУЖБОВИМИ ОСОБАМИ У СПІВУЧАСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

На сьогодні є необхідність ретельного вивчення та аналізу військових кримінальних правопорушень, вчинених військовими службовими особами у співучасті та військових злочинів у контексті повномасштабного вторгнення рф на територію України, що є важливим внеском у розуміння глобальних проблем прав людини, міжнародного гуманітарного права та сприяє розробці ефективних стратегій протидії та запобігання подібним порушенням в майбутньому.

Необхідно розуміти, що люди часто плутають поняття військових та воєнних злочинів у першу чергу через подібність цих слів та їхній спільний корінь. Так, слово «військовий» означає той, що стосується війська, а «воєнний» стосується війни, пов'язаний із нею. Диференціація цих понять має важливе значення для правозастосування. Вона дозволяє правильно кваліфікувати злочини, вчинені в період війни, і забезпечити справедливе покарання винних.

Система військових та воєнних злочинів – це сукупність всіх злочинів, які поділяються на групи та види відповідно до певних ознак. Система військових злочинів має важливе теоретичне та практичне значення. З практичної точки

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

зору вона дозволяє відокремити військові та воєнні злочини від загальнокримінальних або спеціальнокримінальних.

Такий поділ дозволяє визначити найбільш суттєві ознаки, притаманні військовим або воєнним злочинам, які відрізняють їх від інших.

Науковцями запропонована така класифікація воєнних злочинів:

1) за способом учинення виокремлювати: воєнні злочини, пов'язані з сексуальним насильством; воєнні злочини, пов'язані з катуванням осіб чи іншим нелюдським поводженням; воєнні злочини, пов'язані із заподіянням шкоди здоров'ю; воєнні злочини, пов'язані з незаконним позбавленням волі; воєнні злочини, пов'язані із незаконною депортацією; воєнні злочини, пов'язані із взяттям заручників; воєнні злочини, пов'язані з умисним вбивством; воєнні злочини, вчинені з використанням отруйної зброї; воєнні злочини, пов'язані зі знищенням/привласненням майна; тощо;

2) за спрямованістю (предметом посягання) розрізняти: воєнні злочини, пов'язані з нападом на цивільні об'єкти; воєнні злочини, пов'язані з нападом на об'єкти, задіяні в наданні гуманітарної допомоги/місії з підтримання миру; воєнні злочини, пов'язані з нападом на об'єкти, призначені для релігійних, освітніх, мистецьких, наукових чи цілей; воєнні злочини, пов'язані з нападом на госпіталі та місця зосередження хворих і поранених; воєнні злочини, спрямовані на знищення історичних пам'яток і т. д.;

3) залежно від особи потерпілого виділяти: воєнні злочини проти цивільного населення; воєнні злочини проти військовослужбовців; воєнні злочини проти суб'єктів, задіяних у наданні гуманітарної допомоги/місії з підтримання миру; воєнні злочини проти дітей; і т. п.

Систему військових злочинів та їх видів та відповідальності за них складають статті ст. 401 – 435 КК України. При цьому в залежності від безпосереднього об'єкта, на які посягають військові злочини наука права кримінального виділяє серед них певні групи: злочини проти порядку підлеглості та військової гідності; злочини проти порядку проходження військової служби; злочини проти порядку збереження та користування військовим майном; злочини проти порядку експлуатації військової техніки; злочини проти порядку несення бойового чергування та інших спеціальних служб; злочини у сфері охорони державної таємниці; військові службові злочини; злочини проти порядку несення військової служби на полі бою та в районі бойових дій; злочини, відповідальність за які передбачена міжнародними конвенціями та договорами.

Система військових злочинів є важливою частиною кримінального права. Вона дозволяє правильно розуміти та застосовувати кримінальне право у сфері воєнного права. Військові злочини можуть бути вчинені за навмисної спільної участі двох чи більше осіб у формі простої чи складної співучасті. Військовослужбовці і

призвані на збори військовозобов'язані та резервісти можуть виступати виконавцями військового злочину, а також організаторами, підбурювачами, пособниками. Особи, прирівняні до військовослужбовців, також можуть бути як виконавцями, так і співучасниками злочинів, що кваліфікуються за відповідними статтями розділу ХІХ Особливої частини КК. Щодо інших осіб, які можуть приймати співучасть у злочинах зі спеціальним суб'єктом злочину, то є думка, що «загальний суб'єкт злочину повинен визнаватись співвиконавцем злочину із спеціальним суб'єктом лише у випадках, коли він разом із останнім виконав хоча б частину діянь, які утворюють об'єктивну сторону такого складу злочину».

УДК 316.77

Кравчук А.І., в.о. начальника наукової лабораторії, Національна академія Служби безпеки України (м. Київ), полковник

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ У СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

Другий рік війни засвідчив надзвичайну важливість для України наявності ефективного інструментарію проведення заходів інформаційної безпеки, які включають в себе доволі широкий спектр дій, щодо моніторингу, виявлення загроз в інформаційній сфері, оперативного реагування на виявлені загрози, а також проведення інформаційних акцій (дій, операцій) в інтересах національної безпеки та оборони.

Донедавна, цими питаннями опікувались підрозділи інформаційних операцій (інформаційно-психологічних операцій), які були створені в багатьох структурах сектору безпеки та оборони. Зокрема, у Службі безпеки України (сили безпеки) та Збройних Силах України (сили оброни). Питання щодо ефективності дій зазначених структур, в даній роботі не розглядається, але, однією із суттєвих проблем організаційного характеру, яка, безумовно впливає, у тому числі і на якість роботи вищезазначених структур, була і залишається до сьогодні відсутність в країні єдиного координуючого органу, який би планував, координував та організовував діяльність усіх суб'єктів сектору безпеки та оброни щодо проведення ними заходів в рамках інформаційних операцій та протидії ворожій пропаганді в інтересах стратегічних комунікацій.

11 березня 2021 року було утворено Центр протидії дезінформації (далі – ЦПД) як робочий орган Ради національної безпеки і оборони України (далі – РНБО), з метою забезпечення здійснення заходів щодо протидії поточним і прогнозованим загрозам національній безпеці та національним інтересам

України в інформаційній сфері, забезпечення інформаційної безпеки України, виявлення та протидії дезінформації, ефективною протидією пропаганді, деструктивним інформаційним впливам і кампаніям, запобігання спробам маніпулювання громадською думкою.

Як бачимо, за своїм функціоналом ЦПД фактично повністю перекриває всі питання пов'язані із виявленням та нейтралізацією загроз національній безпеці та національним інтересам України в інформаційній сфері. Але як було зазначено вище, в Україні є й інші структури сектору безпеки та оборони, які вирішують аналогічні завдання. Крім того, одним із завдань, яке покладено на ЦПД є підготовка та внесення РНБО пропозицій щодо координації діяльності та взаємодії органів виконавчої влади з питань національної безпеки в інформаційній сфері, забезпечення інформаційної безпеки, виявлення та протидії дезінформації, ефективною протидією пропаганді, деструктивним інформаційним впливам і кампаніям, запобігання спробам маніпулювання громадською думкою.

Тобто, згідно переліку функціональних завдань, ЦПД не став координуючим органом для суб'єктів інформаційної безпеки сектору безпеки та оборони, а лише отримав спроможності надавати пропозиції РНБО щодо координації діяльності та взаємодії таких органів.

31 березня 2021 року презентуючи Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки (далі – ЦСКІБ), при Міністерстві культури та інформаційної політики, тодішній міністр культури та інформаційної політики Олександр Ткаченко заявив: «Тепер ми маємо державний механізм протидії дезінформації, що дозволить захищати інформаційний простір від викривлень та вкидів. ЦСКІБ спрямований на об'єднання зусиль громадських організацій та влади у боротьбі із дезінформацією, швидке реагування на фейки, а також на промоцію українських нарративів. Діятиме у співпраці з ЦПД РНБО, за яким лишається безпекова функція і перспектива міжнародного хабу».

То ж і ЦСКІБ не взяв на себе роль координатора та керівного органу за напрямком інформаційної безпеки та стратегічних комунікацій, що означає – відсутність, на сьогодні, законодавчо визначеного органу координації та управління СК на державному рівні.

Після підписання у 2015 році Дорожньої карти Програми партнерства зі стратегічних комунікацій між Україною та НАТО, в національному правовому полі виникло поняття стратегічні комунікації (далі – СК), визначення якого було закріплено у Доктрині інформаційної безпеки України (2017 р.) на підставі якої було затверджено Стратегію інформаційної безпеки (2021 р.), де зазначено, що СК це – скоординоване і належне використання комунікативних можливостей держави – публічної дипломатії, зв'язків із громадськістю, військових зв'язків, інформаційних та психологічних операцій, заходів, спрямованих на просування цілей держави.

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

Отже, виходячи з визначення, СК є системою з певних складових, діяльність яких спрямована на просування цілей держави. При цьому в правовому полі й на сьогодні, не зважаючи на важливість інформаційної безпеки держави під час повномасштабного вторгнення, відсутні визначення та поняття які саме цілі СК, в яких сферах і яким чином, а в решті й, ким та з якою метою мають просуватись. Так само, законодавчо не встановлено що є комунікативними можливостями держави.

Разом з тим, не зважаючи на відсутність вищезазначених фундаментальних понять за напрямком СК, на сьогодні розроблено достатньо багато відомчих документів, особливо у Збройних Силах та Національній гвардії України, які розглядають ці питання, виходячи з власного бачення. Зокрема, йдеться про прийняту у Збройних Силах України «Концепцію стратегічних комунікацій Міністерства оборони та Збройних Сил України» (2017 р.) та Доктрину «Зі стратегічних комунікацій» (2020 р.). Через рік, у 2021, Доктрина «Стратегічних комунікацій» була розроблена й в Національній гвардії України, хоча за змістом, вона є майже аналогічною із вищезгаданою Доктриною Збройних Сил України.

Натомість, головною проблемою на сьогодні є відсутність в законодавчому полі України чітко сформульованих позицій щодо визначення суті СК, їх мети, завдань, суб'єктів на які покладається реалізація завдань СК, а головне – керуючого органу держави, який організовує роботу всіх визначених суб'єктів, а не лише надає наративи, що є недостатньо для злагодженої та ефективної роботи усіх суб'єктів сектору безпеки та оборони діючих в рамках виконання завдань СК по відсічі інформаційним загрозам під час повномасштабного вторгнення РФ та проведенню власних проактивних дій в інформаційній сфері в інтересах національної безпеки та оборони України.

Крім того, досі законодавчо не сформовано понятійного апарату в частині роз'яснення щодо суті та завдань «системи СК» і можна констатувати, що на десятому році після законодавчого закріплення поняття СК, ми на сьогодні перебуваємо лише на стадії становлення системи стратегічних комунікацій в ході якої органами державної влади України здійснено низку організаційних та практичних заходів зі зміцнення власної інституційної спроможності у сфері СК, однак дієвого механізму координації і взаємодії між усіма органами державної влади, залученими до здійснення заходів із протидії загрозам в інформаційній сфері – не створено.

Зазначені прогалини у нормативно-правовому забезпеченні СК послаблює можливості до розбудови комплексного стратегічного планування інформаційного потоку, здійснення системної комунікативної діяльності та об'єднання всіх ключових суб'єктів сектору безпеки та оборони, які здійснюють заходи забезпечення інформаційної безпеки в рамках реалізації СК.

УДК 159.922

Кривоконь Н.І., доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології та педагогіки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

СУПЕРВІЗІЯ ЯК МОЖЛИВІСТЬ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВІЙСЬКОВИХ ПСИХОЛОГІВ

В умовах повномасштабної війни особливого звучання набувають підходи, що дозволяють мобілізувати та відновлювати так званий «людський потенціал, ресурс» як основний чинник, що визначає ефективність діяльності військовослужбовців, особливо при виконанні ними складних службово-бойових завдань. Відтак, значно зростає роль впливу військових психологів, на плечі яких покладено завдання психологічного забезпечення функціонування військових підрозділів. Це, в свою чергу, висуває досить високі вимоги стосовно розвитку та вдосконалення професійних компетенцій військових психологів, необхідності швидко засвоювати новий досвід, вдосконалювати підходи і методи роботи, реагувати на непередбачувані виклики, упереджувати постійні ризики тощо. Актуальність проблематики створення умов для більш інтенсивного професійного розвитку психологів посилюється також і через загальне прискорення науково-технічного прогресу, впровадження різноманітних інновацій, суцільної діджиталізації, постійних соціальних трансформацій, змін в індивідуальній і суспільній свідомості людей тощо. Ось чому важливим уявляється пошук шляхів, котрі уможливлють, з одного боку пришвидшений (однак, якісний!) професійний розвиток військових психологів, а з іншого, – приведення отриманого в ході навчання досвіду у відповідність до реальних запитів, зумовлених військовим станом та потребами конкретного військового колективу. Саме на вирішення окреслених проблем і має бути спрямована супервізія, як особливий вид багатофункціональної діяльності, спрямованої передусім на розвиток, підтримку та кращий менеджмент фахівців-психологів.

Важливим є й те, що вона здійснюється у спосіб, котрий найкраще відповідає поставленим актуальним цілям супервізанта і професійності самого супервізора.

Під професійним розвитком в цілому ми розуміємо придбання фахівцем нових знань, умінь і навиків, які він використовує або використовуватиме в своїй професійній діяльності. Зазвичай професійний розвиток включає процес підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації з метою виконання нових виробничих функцій, завдань і обов'язків. Це безперервний комплексний процес, що охоплює також оцінювання й атестацію, планування кар'єри і професійно-кваліфікаційне просування, формування резерву кадрів і особистісне вдосконалення.

Супервізія, на наш погляд, і виступає тим видом діяльності, завдяки якому у досить стислі терміни можна вдосконалювати, розвивати, поглиблювати та/або формувати нові професійні компетенції фахівців відповідно до актуальних запитів, що виникають у процесі роботи/служби, а отже забезпечити процес професійного розвитку спеціалістів-психологів.

Правильно організована супервізія виступає унікальним, суто індивідуальним неперервним процесом професійного вдосконалення, що базується на аналізі отриманого попереднього досвіду та формуванні нового бачення, ставлення, розуміння ситуації, осучасненні позицій і підходів. У такому аспекті розглядаються наступні важливі цілі супервізії:

а) сприяння професійній адаптації військового психолога (не лише при переході його на нове місце служби чи посаду, але і при запровадженні нових форм і методів роботи);

б) стимуляція та забезпечення розвитку потрібних компетенцій для поліпшення якості роботи відповідно до актуальних запитів;

в) постійне підвищення кваліфікації (компетентності) психолога шляхом передачі «точкових» (за актуальним запитом) знань від більш досвідченого супервізора;

г) неформальна («м'яка») експертиза професійної діяльності військового психолога;

д) підвищення його рівня відповідальності по відношенню до стандартів професійної допомоги;

е) сприяння у плануванні та реалізації його кар'єри та ін.

Ми вважаємо, що супервізія для військових психологів може розглядатися і як певна форма неформальної неперервної освіти для дорослих, котра потребує врахування відповідного методологічного педагогічного підґрунтя та нормативного забезпечення. На разі досить популярними концепціями, які характеризують можливості розвитку освітнього потенціалу особистості, виступають так звані моделі «продовженої освіти» (continuing education); «подальшої освіти» (further education); «відновлюваної освіти» (recurrent education), «перманентної освіти» (permanent education); «освіти протягом життя» (lifelong education); «навчання протягом життя» (lifelong learning - LLL) як форм освіти шляхом чергування навчання з іншими видами діяльності. У кожному із цих термінів зроблено акцент на певній стороні явища, але загальною є ідея довічної незавершеності освіти для дорослої людини.

Серед основних функцій безперервної освіти, що можуть реалізуватися за допомогою супервізії, варто виділити: компенсуючу (заповнення пробілів у базовій та/або наявній освіті); адаптивну (оперативна підготовка й перепідготовка в умовах мінливої та напруженої ситуації); культурно-розвиваючу (задоволення духовних запитів особистості); оперативну інтегруючу

в незнайомий (щойно сформований під впливом певних обставин) контекст; функцію ресоціалізації (повторної соціалізації) тощо.

Отже, супервізія в аспекті професійного розвитку особистості військових психологів може виступати досить потужним чинником, що забезпечує, з одного боку, формування й підтримку людського ресурсу для військових підрозділів, де вони проходять службу, а з іншого, – саморозвиток та освітнє поле для неперервного вдосконалення й еволюціонування самих психологів. Причому, головною відмінністю супервізії від навчання є те, що вона базується на аналізі конкретної проблемної ситуації та на отриманому в ході її розв'язання досвіді, а також на актуальних потребах супервізанта та його клієнтів.

УДК 3.304

Куруч А.В., кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Васильченко Р.В., кандидат філософських наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

ПРИНЦИПИ ВІЙСЬКОВО-СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З РОДИНАМИ УЧАСНИКІВ ТА УЧАСНИЦЬ БОЙОВИХ ДІЙ

Військово-соціальна робота відіграє важливу роль у забезпеченні соціальних прав і гарантій, добробуту військовослужбовців, ветеранів та ветеранок, членів їхніх сімей та цивільних співробітників сектору безпеки і оборони. Військово-соціальна робота має проводитися фахівцями по роботі з персоналом, фахівцями служби СІМІС.

Серед головних задач які може вирішити військово-соціальна робота це:

Психологічна підтримка: військово-соціальна робота забезпечує психологічною підтримкою військовослужбовців, які можуть стикатися зі стресом, тривожністю та іншими психологічними проблемами у зв'язку зі службою або бойовими діями.

Підтримка родин: одна із важливих задач військово-соціальної роботи це підтримка сімей військовослужбовців, особливо під час відрядження або військових операцій. Методи військово-соціальної роботи можуть бути абсолютно різними: консультивання, допомогу в урегулюванні конфліктів, надання інформації про доступні соціальні послуги та програми та інше.

Медична допомога та реабілітація: однією із нових задач військово-соціальної роботи є організація медичної допомоги та реабілітації для поранених

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

військовослужбовців та військовослужбовець, ветеранок та ветеранів, допомагаючи їм здобути доступ до медичних послуг, реабілітаційних програм та іншої підтримки, яка їм може знадобитися.

Захист прав та підтримка учасників бойових дій: одна із головних функцій військово-соціальної роботи це захист прав та інтересів учасників учасниць бойових дій, забезпечуючи їм інформацію про їхні права та можливості отримання допомоги від держави та неприбуткових організацій.

Попередження конфліктів: військово-соціальна робота забезпечує функції з профілактики конфліктів і насильства, які можуть виникати у військовому середовищі або серед спільноти ветеранів.

Проведення військово-соціальної роботи з родинами учасників бойових дій є дуже важливим аспектом роботи з персоналом у секторі безпеки і оборони. Це забезпечує підтримку не лише самого військовослужбовця, але й його родини, яка залишається без підтримки в період його відсутності або після повернення з зони бойових дій. Ось деякі причини, чому це необхідно:

Учасники бойових дій залишають за собою рідних та близьких, які можуть потребувати допомоги та підтримки під час їх відсутності. Родини учасників та учасниць бойових дій можуть зазнавати стресу та психологічного дискомфорту через страх за своїх близьких. Проведення соціальної роботи може допомогти їм управляти цими емоціями та забезпечити підтримку в складний момент. Родини можуть потребувати інформації щодо статусу та безпеки своїх рідних, а також консультування з питань соціальних та правових аспектів.

Проведення такої роботи сприяє побудові довіри та співпраці між військовослужбовцями, їх родинами та сектором безпеки і оборони. У результаті, військово-соціальна робота з родинами учасників бойових дій є важливою складовою підтримки військовослужбовців і сприяє загальному благополуччю та моральному духу військового колективу.

УДК 378.011.3-057.175:354.31]:005.336

Ктігоров М.О., кандидат юридичних наук, заступник начальника інституту з наукової роботи, Київський інститут Національної гвардії України (м. Київ)

ДО ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НГУ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ

Розбудова сучасної армії вимагає не лише високого рівня технічної оснащеності та бойової готовності, але й компетентних та професійно підготовлених кадрів. Саме тому питання підготовки майбутніх офіцерів Національної гвардії України в системі професійної військової освіти набуває особливого значення.

*Міжнародна науково-практична конференція Національної академії Національної гвардії України
28 березня 2024 р.*

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

В сучасних умовах, коли загрози безпеці стають більш складними та різноманітними, армія повинна мати не лише військову міць, але й інтелектуальний потенціал, здатний швидко та ефективно реагувати на виклики часу.

В умовах правового режиму воєнного стану в якому наразі знаходиться Україна, головні напрямки розвитку системи військової освіти акцентуються на професійному зростанні та підвищенні ефективності підготовки майбутніх офіцерів Національної гвардії України (НГУ) і військових спеціалістів з орієнтацією на відповідність та дотримання стандартів професійних компетентностей майбутніх офіцерів у країнах-членах НАТО. Означене передбачає чіткий відбір курсантів, їх спеціалізацію, інтенсивну підготовку та акцент на вирішення конкретних завдань у практичних умовах. За останні роки система військової освіти відзначилася системними змінами, які включали у себе упровадження досвіду зі збройного конфлікту, впровадження стандартів НАТО у програми підготовки, а також адаптацію кращих практик з навчання та підготовки з урахуванням досвіду країн-партнерів. Також відбулися зміни у цінностях, світоглядних позиціях, підготовці офіцерського складу та підвищення якості практичної підготовки усіх категорій військових здобувачів освіти.

У колі висвітленої проблеми дослідження слід звернути увагу на набрання чинності «Концепції трансформації системи військової освіти за стандартами НАТО» (2023 р.), що регулює та відображає специфіку професійної підготовки військових фахівців, саме зосереджує увагу на реалізації міжвідомчої координації щодо підготовки військових фахівців з питань оборони, безперервний освітній та професійний розвиток військових фахівців упродовж військової кар'єри на період до 2032 року.

Основними постулатами даної концепції щодо реформування системи військової освіти України на засадах стандартів військової освіти НАТО стали наступні: відповідність нової системи професійної освіти стандартам НАТО та викликам часу; інтеграція в освітній процес вищої військової освіти інформаційних технологій; використання сучасних методів навчання та оновлення навчальних планів; актуалізація міжнародного партнерства та співпраці з іншими країнами членами НАТО.

Також важливим є документ «Стандартизація військової освіти» (НАТО STANAG 6001), який встановлює вимоги до рівнів володіння іноземною мовою військовослужбовців та забезпечує стандартизацію оцінювання цих навичок. Це необхідно для забезпечення можливості спілкування українських військовослужбовців з їхніми міжнародними колегами у військовому середовищі, що вимагає належного рівня знань іноземної мови від майбутніх офіцерів НГУ.

Слід також зауважити на важливості якісної підготовки та забезпечення постійного професійного розвитку військовослужбовців. Так, в межах освітньої

діяльності за напрямом професійної військової освіти забезпечуються умови щодо невинного розвитку професійних компетентностей майбутніх офіцерів НГУ.

Професійну компетентність майбутніх офіцерів НГУ трактуємо як якісну характеристику ступеня оволодіння майбутнім офіцером НГУ своєю професійною діяльністю, що передбачає усвідомлення своїх прагнень до даної діяльності, уявлень про свою соціальну роль, оцінку своїх особистісних рис та якостей як майбутнього фахівця в галузі національної безпеки, а також співвіднесення результатів цієї оцінки з об'єктивними вимогами до цієї діяльності, регулювання на цій основі свого професійного становлення, зростання, самовдосконалення.

Таким чином, якісна системна підготовка здобувачів вищої освіти забезпечить можливість ефективної реалізації засад професійної діяльності фахівців галузі воєнної безпеки у відповідності до попиту суспільства на особистість військовослужбовця – майбутнього офіцера НГУ.

UDC 378.147:355/359

Kumpan Svitlana, PhD in Philology, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Foreign Languages, National Academy of the National Guard of Ukraine (Kharkiv);

Strilets Larysa, Head of the Department of Foreign Languages, National Academy of the National Guard of Ukraine (Kharkiv)

PROMOTING STRATEGIC COMMUNICATION COMPETENCY VIA ACADEMIC COURSES FOR PROSPECTIVE MILITARY LEADERS

Information has always been a dangerous weapon in a society, still with the advent of digital technologies and the changing geopolitical situation in the 21st century, it revealed its truly lethal nature as a tool in the information warfare. At present, to meet the challenges of global security a successful military leader is expected not only to demonstrate proficiency in the field of military specialization, but also be fully equipped with strategic communication skills, especially in Ukraine, considering the role fake news, word manipulation and perverted messages are playing today in the terrorist activities of russian aggressors. All these factors prioritized strategic communication as one of the critical areas for defense and security sector.

Though the term strategic communication was brought in almost a century ago, in Ukraine it gained much weight not before 2014 when russia annexed Crimea and hideously invaded the eastern part of Ukraine. Since then, strategic communication has become a relevant subject area for the research on political, defense, security. and business issues.

The aim of this report is to identify the ways to promote strategic communication competency according to the NATO standards as exemplified in teaching English for

Specific Purpose in the National Academy of the National Guard of Ukraine at Bachelor, Graduate and Post Graduate levels.

NATO countries recognize strategic communication as an important component of a warfare winning strategy and therefore an integral part of military leadership training courses. The US Joint Forces Commander's Handbook for Strategic Communication and Communication Strategy (2010) makes the basis for implementing best practices of combatant commands regarding strategic communication principles into service on a day-to-day basis. The NATO StratCom Policy (2009) is aimed at being consistent and active in the information domain, as well as at sustaining accurate, clear and effective communication channels throughout all available platforms.

Strategic communication competency cannot be built during a single training course. In the military context it's an ability of a military leader to identify, perceive, analyze and communicate the information in the right way to and from the parties involved in the operational environment. It's a continuous life-long process which requires not a fixed but growth mindset.

Growth mindset affects communication positively and facilitates trust and credibility. Therefore, it's a task of all curricular subjects starting from Bachelor level to Post Graduate to promote and maintain growth mindset as a pre-requisite for prospective military leaders training. It is the growth mindset that makes people keep moving and eliminates limitations and barriers regarding their own potential and capabilities.

The techniques that contribute into shifting to growth mindset in the English language classroom include:

- working in changing pairs and/or mini groups – students learn how to be open towards a variety of ideas, how to repair misunderstanding and how to communicate your own point of view to another person;

- working at the team projects – students learn how to share responsibility with others in a team for the final result, become more result-oriented, learn how to give and receive a feedback in a friendly way, how to utilize opportunities and eliminate weaknesses, how to identify pros and cons of different issues;

- self and peer assessment – students learn to acknowledge their own problem areas, and how to analyze other students' mistakes;

- debates – students learn how to compare and contrast ideas, how to separate facts from opinion, how to give grounds to support ideas and how to deal with different debating styles.

The techniques are plentiful. English language classroom is an ideal place to foster a growth mindset. Communicative methodology gives the necessary tools for that, while a variety of military authentic materials and real life situations from the international community make classes engaging and motivating. This is what helps prospective military leaders learn how to address communication challenges later on in their careers.

УДК 159.92

Ларіонов С.О., кандидат психологічних наук, доцент, начальник кафедри психології та педагогіки гуманітарного факультету, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

Дем'янишина С.В., курсантка 130 навчальної групи гуманітарного факультету, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), молодший сержант

СВІТЛА ТРІАДА ОСОБИСТІСНИХ РИС ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В КОНТЕКСТІ ЇХ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Вивчення особистісного підґрунтя здійснення військово-професійної діяльності як потенціалу її ефективності, є актуальним, адже потреба якості персоналу військових формувань реальна і безумовно значима на даному кризовому етапі життя держави.

Концепти «темної» (нарцисизм, психопатія, мак'явеллізм) і «світлої» (гуманізм, кантіанство, віра у людей) триад особистісних рис не використовувались у прикладних дослідженнях військовослужбовців, хоча потенційно мають пояснювальну спроможність щодо їх професійної поведінки.

На матеріалі психодіагностики 104 військовослужбовців НГУ чоловічої статі, проведене дослідження особливостей світлої триади особистісних рис військовослужбовців в контексті ефективності їх службово-бойової діяльності. Методи дослідження: тест LTS, що містить шкали рис світлої триади (С. Кауфман та ін.), методика «Психологічна готовність особистості фахівця екстремального виду діяльності» (О. С. Колесніченко та ін.). У результаті дослідження отримано низку теоретичних узагальнень і емпіричних фактів, зокрема:

1. Світла триада особистісних рис – усталена психологічна категорія (гуманізм, кантіанство, віра в людяність та доброту людей), яка досліджена як цілісний феномен явно недостатньою мірою. Вона семантично перетинається з концепцією базових уявлень Янова-Бульмана, однак є більш прецезійною саме щодо ставлень людей до інших людей. Темна триада (нарцисизм, макіавеллізм і психопатія) досліджена значно кращою мірою, ніж світла. Це певною мірою дивує, адже психологія вже понад 20 років розвивається у позитивній парадигмі, що передбачає дослідження конструктивних феноменів. Ймовірно це може бути пов'язано з недостатністю пояснювальних і прогностичних можливостей категорії світлої триади особистісних рис для прикладних психологічних досліджень.

2. Виявлено низку статистично значимих відмінностей у показниках базових переконань та готовності до службово-бойової діяльності груп військовослужбовців з різним рівнем прояву рис світлої триади. Так, група з високим рівнем прояву рис світлої триади вирізняється більш сформованими

уявленнями про випадковість подій, і меншим – про вплив удачі на результати подій. Це означає, що військовослужбовці зазначеної групи переконані в тому, що події підкорюються «нормальному розподілу» (очікують однаковою мірою хорошого і поганого, адекватно розуміють частоту «великих» і «маленьких» подій тощо), а також не сподіваються на вдачу (мають адекватне уявлення про необхідність власних внесків для настання бажаних наслідків). Також у цій групі констатовано статистично значимо більшу сформованість показника витривалості (військовослужбовці здатні витримати більше негативних стресових впливів при збереженні працездатності і психологічної готовності).

3. Виявлено низку взаємозв'язків між показниками прояву рис світлої тріади, базових переконань та готовності до службово-бойової діяльності військовослужбовців. Важливо, що поряд із очікуваними прямими зв'язками (до прикладу між показниками гуманізму і взаємодопомоги), одержано численні зворотні зв'язки, які потребують подальшого осмислення.

Так, у групі військовослужбовців з високим рівнем прояву рис світлої тріади виявлено зворотні зв'язки між показниками: кантіанства і самомотивування, самоцінності (військовослужбовці, які не схильні до експлуатації інших, дають собі поблажки, не змушують робити щось складне, ймовірно перекладаючи відповідальність на інших; знецінюють себе, що може негативно впливати на готовність до виконання службово-бойових завдань); віри в людство і самокомпетентності (військовослужбовці, які вірять в людей, схильні недооцінювати власні професійні і особистісні спроможності, ймовірно переоцінюючи інших); гуманізму і доброти людей (військовослужбовці з гуманістичним світоглядом, переконані в тому, що люди загалом – недобрі).

У групі військовослужбовців з низьким рівнем прояву рис світлої тріади («ангели темряви») виявлено наступні зворотні зв'язки між показниками: кантіанства та прихильності світу, самомотивування, самокомпетентності, вольового зусилля (військовослужбовці, які ставляться до людей як до засобів досягнення цілей: зневірені у доброті світу, мають занижені уявлення про власну компетентність і здатність долати труднощі); віри в людство і переконаності у випадковості подій (військовослужбовці, які не вірять в людей, мають переконання що події трапляються не випадковим чином, отже схильні очікувати чи надмірно хороших, чи надмірно поганих подій, мати певні вірування-переконання з цього приводу тощо); гуманізму і переконання у доброті людей, самомотивування (військовослужбовці з негуманістичним світоглядом, не схильні до того, щоб налаштувати себе на виконання складних завдань і додання труднощів).

У підсумку з'ясовано, що світла тріада – не є однозначно хорошим чинником психологічної готовності військовослужбовців. Але низький рівень прояву таких рис пов'язаний із психологічною неготовністю. Тому світла тріада виступає скоріш основою, фундаментом (дає потенціал) для формування психологічної готовності, ефективності військовослужбовців.

УДК 159.92

Лещенко С.В., ад'юнкт докторантури та ад'юнктури, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), майор

КОНЦЕПТУАЛЬНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ СЕРЖАНТСЬКОГО СКЛАДУ НГУ

Процеси розвитку професійної освіти молодших командирів, які здійснюють безпосереднє керівництво військовослужбовцями, задіяними в збройному конфлікті з російською федерацією, потребує удосконалення та впровадження тренінгів, направлених на навчання сержантського складу НГУ як професіоналів, та визначає її актуальність.

Сучасний розвиток Національної гвардії України взяв курс інтеграції з країнами партнерами та Північноатлантичним альянсом (НАТО), та вимагає змін у професійній військовій освіті.

У законі України «Про освіту» термін «професійна військова освіта» – це спеціалізована освіта військового спрямування, яка здобувається за освітніми програмами на відповідних рівнях військової освіти з метою вдосконалення професійного рівня військового фахівця та набуття фахових компетентностей, що забезпечують виконання службових (бойових) функцій.

Згідно із Законом України «Про Національну гвардію України підготовка рядового, сержантського і старшинського складу проводиться у відповідних навчальних військових частинах (центрах) Національної гвардії України, а також на договірних засадах у навчальних частинах Збройних Сил України чи правоохоронних органів спеціального призначення та навчальних закладах системи Міністерства внутрішніх справ України.

Також, згідно з наказом командувача Національної гвардії України від 05.11.2021 року № 515 що затверджує «Положення про організацію роботи з особовим складом у Національній гвардії України» з метою підвищення ролі, статусу та персональної відповідальності військовослужбовців сержантського складу в роботі з підпорядкованим особовим складом офіцери підрозділів керівництво рядовим складом здійснюють, як правило, через сержантів. В свою чергу сержантський склад підрозділів вивчає та доповідає командирам підрозділів інформацію про проблеми та запити підлеглого особового складу, готовність до виконання завдань службово-бойової діяльності, що вимагає постійного та планового розвитку професійних компетентностей сержантського складу за рахунок планового навчання.

В Доктрині з Військового лідерства НГУ зазначається, що сержанти є військовими лідерами солдатів, покликаними забезпечувати ефективне виконання рядовим та сержантським складом наказів офіцерів та завдань за

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

призначенням, що потребує навчання відповідно до постійних змін оперативної обстановки в державі та в військовому колективі в цілому.

Нажаль, у Національній гвардії України ще не відпрацьована Концепція розвитку професійного сержантського корпусу. У Збройних Силах України така концепція відпрацьована та введена в експлуатацію згідно наказу Міністерства оборони України від 08.02.2022 року № 44 «Про затвердження Концепції розвитку професійного сержантського корпусу Збройних Сил України». А всі навчання, та курси підвищення кваліфікацій регламентуються тільки внутрішніми нормативно-правовими актами структури НГУ. Однак, слід зазначити й те, що специфіка завдань, покладених на підрозділи Національної гвардії України, які прописані в Законі України «Про Національну гвардію України» відрізняються своєю масштабністю (нараховує 23 завдання) та варіативністю.

Департаментом професійної підготовки Головного управління Національної гвардії України спільно з головним сержантом Національної гвардії України на основі військових публікацій Національної гвардії України, Збройних Сил України з метою вироблення єдиних підходів командирів (начальників), було розроблено програму індивідуальної підготовки сержантського складу Національної гвардії України, що включає основні предмети навчання. Однак це не дає змоги ні обміном досвідом, який постійно вдосконалюється під час виконання бойових завдань, так і планового навчання.

Також, слід впровадити загальний курс штабних сержантів, які призначаються на штабні посади до органів військового управління (штабів), що буде обов'язковою умовою їх призначення.

Введення у структурних підрозділах штабів (за напрямом S-3) окремих батальйонів, полків та бригад посади операційного сержанта, що дозволить накопичувати здобутий позитивний досвід та розширити компетентності сержантського корпусу, а також створення Центру передового досвіду сержантського складу Національної гвардії України.

Проведений аналіз нормативно-правових документів, які підкреслюють значимість виконання обов'язків сержантами, спонукає до подальшого розвитку професійної військової освіти сержантського складу та відпрацювання Концепції розвитку професійного сержантського корпусу НГУ із врахуванням специфіки та широкомасштабності покладених завдань на підрозділи Національної гвардії України.

УДК 355.1:(81'42+81'23)

Лисичкіна І.О., кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри філології, перекладу та стратегічних комунікацій, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ПЕРСУАЗИВНІСТЬ НАРАТИВУ ЯК ІНСТРУМЕНТА ФОРМУВАННЯ КОЛЕКТИВНОЇ СВІДОМОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Колективна свідомість військовослужбовців відіграє важливу роль у контексті підвищення їхньої готовності та взаємодії під час виконання службово-бойових завдань. Основним інструментом впливу на колективну свідомість постає наратив. Функціональний потенціал наративу, здатного впливати на спільні цілі та дії, спроможний підвищити ефективність воєнних операцій. Викладене вказує на актуальність дослідження особливостей наративу та його персуазивності в контексті формування колективної свідомості військовослужбовців.

Мета цього дослідження полягає в окресленні персуазивних рис наративу як інструмента формування колективної свідомості військовослужбовців.

Наші попередні наукові розвідки свідчать, що роль наративу полягає в стимулюванні мотивації, формуванні ідентичності, спільних цілей та дій, підвищенні психологічної стійкості, зміцненні довіри та управлінні змінами серед військовослужбовців. Наратив має значущий потенціал у формуванні корпоративної культури та внутрішнього іміджу військових організацій шляхом створення спільного бачення, визначення цінностей та норм поведінки. У контексті війни в Україні наратив про боротьбу за свободу та незалежність стає критичним інструментом для формування колективної свідомості серед українських військовослужбовців.

Персуазивність наративу як його здатність переконувати та впливати на думки, почуття та поведінку людей ґрунтується на таких ключових чинниках: емоційний резонанс, логічна будова, достовірність, образність, ціннісне забарвлення. Сильні наративи викликають емоційний резонанс в аудиторії, що ґрунтується на співчутті, гніві, страху, радості чи інших емоціях, що робить наратив більш переконливим, а отже спроможним впливати на колективну свідомість, формувати почуття гордості, приналежності та відданості. Персуазивний наратив створює можливість для військовослужбовців співпереживати емоції та досвід інших членів колективу. Персуазивні наративи мають чітку структуру та логічний розвиток подій, що допомагає аудиторії зрозуміти та прийняти аргументи, що містяться в ньому. Персуазивність наративу значно зростає, якщо він сприймається як правдивий та достовірний. Це може бути досягнуто за допомогою фактів, свідчень очевидців, авторитетних

джерел та інших комунікативних прийомів та тактик. Використання образної мови, деталей та описів робить наратив більш цікавим та захоплюючим, допомагає утримувати увагу аудиторії та сприяє кращому запам'ятовуванню інформації, що підвищує персуазивність. Персуазивний наратив апелює до цінностей та вірувань аудиторії, щоб такі наративи сприймалися як більш релевантні та значущі. Такі наративи здатні зближувати військовослужбовців навколо спільної мети, цінностей та ідеалів, формувати спільне бачення майбутнього та сприяти єднанню колективу. Персуазивний наратив допомагає військовослужбовцям ідентифікувати себе як частину чогось більшого та важливого, підсилити їхню самооцінку та віру у свою важливу роль у досягненні спільних цілей. Ефективні персуазивні наративи часто містять чіткий заклик до дії, який мотивує аудиторію. Цей заклик може бути прямим або непрямим, але він завжди має бути чітко сформульований.

Для формування колективної свідомості військовослужбовців доречно використовувати широкий інструментарій персуазивних наративів, зокрема історичні розповіді про героїв та події, мотиваційні промови, відеоролики тощо.

Таким чином, персуазивність наративу постає потужним інструментом, використовуваним у різних сферах життя, зокрема для формування колективної свідомості військовослужбовців. Розуміння принципів персуазивності дає можливість створювати більш ефективні та впливові тексти на підтримку ключових наративів, що здатні переконувати та мотивувати військовослужбовців.

УДК 378.14:81'25

Лисичкіна О.О., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ВІЛЬНОГО ВОЛОДІННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ ДЛЯ ФАХІВЦІВ ІЗ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Одним із напрямів державної політики у сфері забезпечення державної безпеки є приєднання до міжнародних програм співробітництва, що зумовлює використання англійської мови як робочої у низці заходів. Англійська мова є офіційно мовою міжнародного спілкування в Україні, а її застосування в країні має поширюватися зокрема на військову сферу, де задеклароване вільне володіння англійською мовою кожним військовослужбовцем до 2026 року. Важливість формування англійськомовної компетенції військовослужбовців, активне використання англійської мови в Україні при переході на стандарти НАТО,

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

розвиток стратегічних комунікацій у секторі безпеки й оборони зумовлюють актуальність цієї наукової розвідки, мета якої полягає в обґрунтуванні необхідності вільного володіння англійською мовою для фахівців із стратегічних комунікацій Національної гвардії України (НГУ).

Вільне володіння англійською мовою є важливим для фахівців із стратегічних комунікацій НГУ уже зараз, оскільки саме мова дозволяє професійно виконувати службові обов'язки як у контексті міжнародного співробітництва НГУ, так і в плані реалізації інформаційної політики держави в секторі безпеки й оборони. Наведемо ключові аргументи.

НГУ активно співпрацює з міжнародними організаціями, де англійська мова є офіційною робочою мовою. Здатність розуміти, говорити та писати англійською мовою сприяє здійсненню ефективної комунікації з партнерами з інших країн, розширює можливості обміну досвідом та співпраці в сфері оборонної та безпекової політики.

Уміння вести комунікацію англійською мовою дозволяє фахівцям із стратегічних комунікацій забезпечити точність та доступність інформації для міжнародної аудиторії.

Вільне володіння англійською мовою розширює доступ до інформації та ресурсів, оскільки багато з ключових матеріалів та документів зі стратегічних комунікацій НАТО, з оборонної та безпекової сфери доступні в основному англійською мовою. Здатність працювати з цією інформацією безпосередньо мовою оригіналу дозволяє ефективніше аналізувати та використовувати її в своїй роботі.

Англійська мова постає пріоритетом для участі в міжнародних програмах та проєктах, що є важливим для професійного розвитку та здійснення посадових обов'язків. Вільне володіння англійською мовою фахівців зі стратегічних комунікацій НГУ свідчить про професіоналізм, відкритість до світу, готовність до співпраці, а це, в свою чергу, сприяє формуванню позитивного іміджу НГУ.

Отже, володіння англійською мовою є важливою складовою професійного успіху для фахівців стратегічних комунікацій НГУ, дозволяючи їм ефективно спілкуватися на міжнародному рівні та використовувати світовий досвід у своїй роботі, отримувати доступ до інформації та знань, а також підвищувати авторитет та імідж НГУ на міжнародній арені.

УДК 378.091.3:159.9

Макаренко П.В., кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та педагогіки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Захаренко Л.М., кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник відділу організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності, Національна академія внутрішніх справ (м. Київ)

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ
ОСОБИСТОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ**

Сучасні вимоги, що пред'являються до професійної підготовки військовослужбовців, які виконують правоохоронні функції, передбачають досягнення кінцевого результату, в якості якого розглядається сформованість у людини ключових компетенцій, як єдності узагальнених знань і умінь, універсальних здібностей і готовності до вирішення великих груп завдань - від особистісних до соціальних і професійних, а також спеціальних професійних компетенцій, що визначають володіння професійною діяльністю на достатньо високому рівні.

Особливості військової служби, завдання, що виконують військовослужбовці, їх правовий статус покладають своєрідний відбиток на їх правосвідомість та правову культуру.

Правова культура – це система правових цінностей, що відповідає рівню досягнутого суспільством правового прогресу та яка відображає у правовій формі стан свободи людини та інші найважливіші соціальні цінності.

Науковці визначають правову культуру військовослужбовця як сукупність набутих ними соціально значущих і корисних властивостей, які знаходять своє вираження в усіх сферах військової і повсякденної діяльності, що ґрунтується на знанні законодавства, статутів, повазі до них та їх правильному розумінні, дотриманні і застосуванні відповідно до передбачених законів і статутних норм.

Правова культура існує на двох рівнях, це правова культура суспільства та правова культура особи.

Необхідною умовою у формуванні професійно-правової культури військовослужбовця є правова та професійна підготовка. Професійно-правова культура військовослужбовця передбачає глибоке знання законодавства, норм права, переконаність у необхідності їх дотримання, уміння користуватися всією сукупністю правових засобів під час виконання службових обов'язків у межах компетенції, встановленої законом та іншими правовими актами.

Важливим аспектом у формуванні професійно-правової культури особистості військовослужбовця є його навчання та виховання у ВНЗ. Адже

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

науково-педагогічні працівники, які спеціалізуються на професійно-психологічній підготовці та вихованні військовослужбовця, знають якими професійно-важливими якостями мають вони оволодіти, та як ці якості розвинути в особі.

У формуванні професійно-правової культури військовослужбовця важливу роль відіграють правосвідомість та правова культура офіцерського та науково-педагогічного складу, який забезпечує підготовку майбутнього офіцера. Їхня професійна компетентність, військово-професійні знання та навички, уміння та здатність забезпечити максимальну ефективність бойової підготовки забезпечує високий рівень підготовки та виховання військовослужбовців.

Ключовим елементами в формуванні професійно-правової культури військовослужбовця повинні стати: - професійно-правова майстерність; - всебічне і глибоке знання правових норм та специфіки їх практичної реалізації; - висока нормативна культура; - якісний рівень правового мислення; - оптимальна професійна підготовка і ефективне використання спеціальних засобів; - ціннісно-правові орієнтації особистості; - належний рівень загальної правової культури; - мотиви вибору власної професії; - високі моральні якості військовослужбовця; - професійна бездоганність; - службова дисциплінованість; - добросовісність та чесність; - соціально-політична і громадянська відповідальність за забезпечення прав і свобод громадян, які виступають не тільки як особисті цінності, але й як загальний суспільний інтерес.

На військовослужбовця неоднозначний вплив здійснюють процеси морально-духовного життя суспільства, які мають правовий аспект. Цей вплив може проявлятися через суперечності в системі законодавства, наявним та необхідним рівнем правової культури в суспільстві, розумінням високого громадянського обов'язку та негативними стереотипами відношення щодо всіх інститутів держави.

Отже, для успішного виконання професійної діяльності особистість військовослужбовця повинна мати високо розвинуту професійно-правову культуру, яка виявляється в морально-вольових якостях особистості, умінні керувати собою відповідно до вимог Статуту, Присяги та Законів, зберігати самоконтроль у важких ситуаціях, бажанні розвиватися і ставати кращим, службовій дисциплінованості та чесності, професійно-правовій майстерності, патріотизмі та людяності.

УДК 159.9.019.4:001.8(045)

Мацегора Я.В., кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Колесніченко О.С., доктор психологічних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри навчально-наукового гуманітарного інституту, Національна академія Служби безпеки України (м. Київ)

**РИЗИК ВЖИВАННЯ АЛКОГОЛЮ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ
З РІЗНИМИ СИМПТОМАМИ ПТСР, ЩО УСКЛАДНЮВАЛИСЯ
ПОРУШЕННЯМ СНУ, КОНТУЗІЯМИ ТА ПОРАНЕННЯМИ**

Фіксація факторів «інтенсивність симптоматики ПТСР» та «вікової категорії» дозволило більш докладно розглянути вплив факторів, що, зазвичай, обтяжують перебіг ПТСР, а саме порушення сну, поранення та контузії; наявність соматичних скарг.

Дослідження проведене у 2022-2023 роках. У дослідженні взяли участь 746 військовослужбовців, які безпосередньо несли службу у зоні інтенсивних бойових зіткнень. У досліджувані виборці – юнацький вік є найменш представленою віковою категорією – 13.37%. Більш поширеним є молодий вік – 50.92% та зрілий вік – 35.71%. У якості психодіагностичного інструментарію використовувався тест «AUDIT» та опитувальник «Міссісіпська шкала посттравматичного стресового розладу». Крім цього військовослужбовці повідомляли важливі соціально-демографічні характеристики про себе – підрозділ, звання, військовий стаж служби, вік, шлюбний статус, наявність поранень та контузій, наявність проблем зі сном, потреба у консультації лікаря через наявність соматичних скарг.

Досліджувана вибірка була розподілена у відповідності зі шкалою опитувальника «Міссісіпська шкала посттравматичного стресового розладу» на дві групи: група А – військовослужбовці (358 чоловік) у котрих симптоми ПТСР не перевищували норми (до 78 балів); група Б – військовослужбовці (388 чоловік) показники яких перевищували норму (більше ніж 78 балів).

У виборці військовослужбовців, які брали участь в дослідженні показники за тестом «AUDIT» були невисокими, такими що переважно відповідали низькому рівню ризику формування алкогольної залежності – 5.58 ± 4.55 . Так данні свідчали, що вживання алкоголю не було «традиційним» для української армії, розбудова якої за новими стандартами відбувалася в ході реалізації захисту країни від зовнішнього агресора. Якщо дивитися по рівням, прийнятим у тесті «AUDIT», то 74.36% мали низький, 21.98% середній і по 1.83% приходилися на

високий ризик та вірогідність сформованої залежності. При цьому, враховуючи, що учасники дослідження мали високий рівень накопичення дії бойових стрес-факторі та значно виснажені показники стійкості, це підстави вважати, що в загальній виборці військовослужбовців показники були ще кращі. Зокрема, в виборці дослідження ознаки інтенсивної симптоматики постратматичного стресового реагування (78 та більше балів за Міссісіпською шкалою) мали 51.47% військовослужбовців, 52.01% мали поранення чи контузії.

Використання дисперсійного аналізу з фіксованими факторами інтенсивності впливу симптоматики ПТСР та вікової категорії показало, що крім впливу першого фіксованого фактору ($p \leq .001$), значимою була взаємодія цих двох фіксованих факторів на показники тесту AUDIT ($p \leq .05$). В досліджуваній виборці – юнацький вік був найменш представленою віковою категорією – 13.37%. Більш поширеним був молодий вік – 50.92% та зрілий вік – 35.71%. Середні значення за тестом «AUDIT» у вікових групах наступні: юнацький вік – 6.09 ± 4.54 ; молодий вік – 5.47 ± 4.21 ; зрілий вік – 5.52 ± 5.01 .

Зазначимо, що усі вікові групи, в яких симптоматика ПТСР була понаднормовою, мали статистично більші показники ризику формування алкогольної залежності ($p \leq .01$). Серед інших особливостей слід зазначити, що в молодому віці показники за тестом «AUDIT» був найбільш стабільними і дещо менше змінився при збільшенні симптоматики ПТСР порівняно з показниками в інших вікових групах. В зрілому та юнацькому віці показники були більш динамічними. В зрілому віці військовослужбовці без ознак ПТСР найбільш схильні до здорового способу життя, та не зловживання алкогольними напоями (3.88 ± 3.14). В юнацькому віці інтенсивна симптоматика ПТСР поєднана з найбільшим підвищенням показників ризику формування алкогольної залежності.

Результати опитування, що проводилися з учасниками психологічної програми відновлення, дозволили розглянути вплив деяких факторів, що чинили вплив на стійкість до формування симптоматики ПТСР, і, відповідно, впливали на ризик формування алкогольної залежності у військовослужбовців-учасників інтенсивних бойових дій. Почнемо з тих, що пов'язані із здоров'ям та самопочуттям військовослужбовців-учасників інтенсивних бойових дій. Проблеми зі сном при відсутності інтенсивної симптоматики ПТСР не чинили значного впливу на рівень вживання алкоголю. Інтенсивна симптоматика ПТСР, що обтяжена проблемами зі сном в юнацькому та зрілому віці призводить до незначного обмеження вживання алкоголю.

Результати дисперсійного аналізу з фіксованими факторами «інтенсивність симптоматики ПТСР» та «наявність проблем зі сном» показало значущість в кожній віковій групі першого фактору, проте вплив на показник тесту «AUDIT» другого фактору чи взаємодія цих двох факторів ні в одній з вікових груп не сягали рівня статистичної значимості.

При відсутності вираженої симптоматики ПТСР в усіх групах було незначне зменшення вживання алкоголю при отриманні поранень та контузій. При обтяженні інтенсивної симптоматики ПТСР наслідками поранень та контузій ставлення до вживання алкоголю у вікових групах дещо різнилися. Так, в юнацькому віці відбулося незначне підвищення показників ризику формування алкогольної залежності (з 7.13 ± 4.92 до 8.65 ± 5.13), в молодому – зменшилося (з 6.98 ± 5.79 до 5.52 ± 4.22), а у зрілому – без відчутних змін. Хоча при відсутності вираженої симптоматики ПТСР в цій віковій групі наявність поранення та контузії було певним приводом скоротити вживання алкоголю (з 4.13 ± 3.44 до 3.38 ± 2.64).

Використаний дисперсійний аналіз окремо для кожної вікової групи з фіксованими факторами «інтенсивність симптоматики ПТСР» та «наявність контузій та поранень» показав, що для кожної вікової групи важливим було дія першого фактору на показники методики «AUDIT» ($p \leq .001$), для військовослужбовців молодого віку також рівня тенденції сягав вплив фактору наявності контузій та поранень ($p \leq 0,1$). Ні в одній віковій групі взаємодія цих двох факторів не сягала рівня статистичної значимості.

Дисперсійний аналіз для загальної вибірки дослідження з фіксованими факторами «інтенсивність симптоматики ПТСР», «вікова категорія» та «наявність контузій і поранень» показав статистично значимий вплив першого фіксованого фактору ($p \leq .01$), та тенденцію до статистичної значимості взаємодії першого та другого фактору ($p \leq .1$).

Це дослідження підтвердило, що не лише сформований ПТСР, а й інтенсивна його симптоматика пов'язана зі збільшенням ризику формування алкогольної залежності. В той же час, наявність факторів, які зазвичай поглиблюють ПТСР – проблеми зі сном, наявність поранень та контузій – у різних вікових категоріях мали неоднаковий вплив на ризик формування алкогольної залежності.

Вікові характеристики посилюють дію інших факторів, що впливали на ризик вживання алкоголю у військовослужбовців-учасників інтенсивних бойових дій. Офіцери, які відповідають за особовий склад, є для нього взірцем, та носіями професійних знань щодо саморегуляції та ознак ПТСР навіть при ознаках психологічної травматизації не виходять за рамки низького ризику формування алкогольної залежності.

Недостатня військово-професійна соціалізація юних військовослужбовців, характерна для першого року служби має чи не такий самий вплив на ризик формування алкогольної залежності, як і інтенсивність симптоматики ПТСР.

УДК 331.103

Мідіна А.С., аспірантка Харківського Національного університету ім. Каразіна ННІ «Інститут державного управління», (м. Харків), старший лейтенант;

Орел О.В., кандидат юридичних наук, доцент, начальник кафедри правових дисциплін, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ НОРМУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКІВ З УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ: НОРМА КЕРОВАНOSTІ

Нормування праці сьогодні є одним із найактуальніших питань, і тому доречно, розглянути його на доцільність застосування до діяльності керівників з управління персоналом (далі – КзУП) органів військового управління та військових частин НГУ (далі – НГУ). При цьому слід пам'ятати, що нормувати працю КзУП досить складно, але необхідно, оскільки навантаження на одного КзУП, у правовому розумінні, містить у собі норму, яка не підлягає виконанню.

До діяльності керівників з управління персоналом в органах військового управління та військових частинах НГУ доцільно застосувати такі види норм витрат праці, як: норма робочого часу, норма чисельності, норма керованості.

Для визначення поняття норми керованості як одного з елементів наукової організації праці КзУП та її змісту необхідно звернутися до такого джерела, як Державний стандарт України «Системи управління якістю», який передбачає опис 67 основних положень системи управління якістю, вимоги, настанови щодо її результативності та ефективності.

Відповідно до даної Програми, успішність керування ОВС і забезпечення їх (її) функціонування залежить від систематичності й відкритості керівного впливу. Крім того, Програма визначає вісім принципів управління якістю: лідерство, залучення співробітників, професійний та системний підходи, постійне поліпшення. При цьому, ключовою функцією в досягненні «необхідної якості» постає мотивація. Практика багаторічної і, в основному, поки що безуспішної «боротьби за якість» переконливо свідчить, що незацікавлені військовослужбовці не забезпечать необхідний рівень якості розроблення та застосування нормативно-правових документів, навіть за всіх інших сприятливих умов.

Другим елементом системи управління якістю прийняття управлінських рішень є документообіг. Його ефективність сприятиме:

– досягненню відповідності документального забезпечення процедур виконання правоохоронних завдань змісту і сутності останніх;

– організації відповідної потребам Міністерства внутрішніх справ України підготовки КзУП;

- усуненню дублювання інформації від одного виконавця різним контролюючим структурам;
- ясності, чіткості та оперативності передання інформації;
- об'єктивності прийняття управлінських рішень;
- встановленню результативності та ступеня придатності системи управління якістю.

При цьому необхідно врахувати те, що розробка документації повинна бути діяльністю, спрямованою на гарантування ефективності управління в цілому, а не самоціллю. У зв'язку із зазначеним, Державний стандарт України «Системи управління якістю» може бути основою для постійного поліпшення, яке дозволяє збільшити ймовірність підвищення задоволеності зацікавлених сторін.

У нинішніх умовах, пересіченому громадянину через засоби масової інформації нав'язуються різні думки. Зрозуміло, що такий підхід є поверховим. Тому, заслуговує на увагу той факт, що керівники з управління персоналом органів військового управління та військових частинах НГУ не в змозі працювати повною мірою без норм керованості.

Загальновідомий закон Паркінсона тому підтвердження: «Робота заповнює увесь час, який на неї відпущений». А це означає, що будь-яку роботу можна виконати за годину, можна «розтягнути» (при бажанні) на дві або більше.

Таким чином, на підставі викладеного можна з упевненістю стверджувати, що:

- норма керованості служить для визначення кількості помічників КзУП (заступників), які повинні бути безпосередньо підпорядковані КзУП;
- дорівнює авторитету КзУП, що складається з суми найменших витрат фізичної й розумової енергії та періоду часу діяльності КзУП.

UDC 811.161.2

Monastyrova Liliia, Associate Professor of the Department of Philology, Translation and Strategic Communications, National Academy of National Guard of Ukraine;

Sinna Liudmyla, Associate Professor of the Department of Philology, Translation and Strategic Communications, National Academy of National Guard of Ukraine

COMMUNICATIVE STRATEGIES OF PERSUASION AS ONE OF THE MAIN FEATURES OF LINGUISTIC IDENTITY OF A MILITARY LEADER

Nowadays the study of communicative strategies and tactics is one of the topical areas in modern linguistics. A lot of modern Ukrainian and foreign linguists study this phenomenon. At the same time, it should be mentioned the ambiguity of understanding

the essence of communicative strategies and tactics by different researchers, since they offer different approaches to describe this issue.

This research is important because of the insufficient study of the influential potential of language in modern linguistics, especially in a military sphere, the identification of factors that determine the influential nature of the speech of a military leader which corresponds to the linguistics areas and the needs in society that strive for new knowledge about linguistic influence implementation.

So, the purpose of this research is to identify the most common types of communicative strategies and tactics in different ways but these differences are not fundamental.

Liudmyla Pelepeichenko claims that according to the analysis of theoretical literature and fiction texts it is possible to reproduce the reference model of the linguistic identity of a Ukrainian officer. It logically follows from the reference model of the identity in general, but it is not a language model. The ideal model of a military officer is represented by the following features: strong, courageous, brave, capable and always ready to protect, intelligent, quick-thinking, able to move on from situations, ready to make quick and adequate decisions, responsible, with a great sense of duty, decisive, purposeful, competent in legal field, patriotic, decent, noble, honest, generous, polite, educated, sociable, leader, etc.

Persuasion as a communicative strategy is an essential component of language influence. Its final goal is to change, transform, update the language worldview of the speaker which is only a part of the picture of the situation and represents the knowledge, beliefs, faith, emotional and intellectual state of the speaker.

Also, it is necessary to emphasize that to persuade effectively such communicative strategies and tactics as self-presentation, strategy of discrediting and attack, manipulative strategy of self-defense, appealing to emotions of the addressee and argumentative strategy should be used. In order to characterize the language identity of the military leader it is necessary to take into consideration such factors as a historical period with its language worldview, the degree of democratic society, speaker's national and own value of priorities, degree of his/her conflict, his/her linguistic competence, etc.

Summarizing above, it is possible to define the main features of linguistic identity of a military leader when he/she uses a set of certain communicative strategies of persuasion. They are 1) linguistic means that are used in order to influence the formation of collective consciousness in a certain discourse community; 2) the ability of a military leader to appeal to the audience clearly and with arguments; 3) to appeal to emotions; 4) to focus on such values as nation unification, dignity, enemy, love to the Motherland, honor, family, etc.

УДК 342.9

Морквін Д.А., доктор філософії з права, начальник науково-дослідної лабораторії правового забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності НГУ, Національна академія Національної гвардії України, (м. Харків), підполковник

**ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ПОЛІЦІЇ ДЛЯ ПРОТИДІЇ
ВІЙСЬКОВИМ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ СЕРЕД
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ**

Після початку повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України у 2022 році рівень військових кримінальних правопорушень серед військовослужбовців почав стрімко зростати.

Серед причин такого зростання можна визначити цілком об'єктивні, зокрема збільшення чисельності військових формувань після мобілізації, ведення реальних бойових дій тощо. Серед інших, зазначимо також недостатній контроль з боку командирів, недостатній рівень правової підготовки для забезпечення належного рівня дисципліни і законності у військах та відсутність достатньої мотивації серед мобілізованих громадян. Однак, головною причиною, все ж таки є відсутність спеціального правоохоронного органу щодо протидії злочинності серед військовослужбовців – військової поліції.

За даними офісу Генерального прокурора кількість вчинених військовослужбовцями всіх військових формувань у 2022 та 2023 роках військових злочинів суттєво зросла:

Зокрема, зазначимо наступні показники:

обліковано кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення):

у 2021 році – 3037 злочинів;

у 2022 році – 13766 злочинів;

у 2023 році – 28666 злочинів.

Таким чином зростання складає:

у 2022 році – 453 %, тобто у 4.5 рази;

у 2023 році – 944 %, тобто у 9.5 разів порівняно з довоєнним періодом.

Особливо значне зростання відбулося за такими видами злочинів:

непокора (ст. 402 КК України)

у 2021 році – 19 злочинів;

у 2022 році – 1574 злочинів;

у 2023 році – 1678 злочинів.

Таким чином зростання складає:

у 2022 році – 8284 %, тобто у 83 рази;

у 2023 році – 8831 %, тобто у 88 разів порівняно з довоєнним періодом.

Невиконання наказу (ст. 403 КК України):

у 2021 році – 3 злочини;

у 2022 році – 28 злочини;

у 2023 році – 32 злочини.

Таким чином зростання складає:

у 2022 році – 933 %, тобто у 9 разів;

у 2023 році – 1066 %, тобто у 10.5 разів порівняно з довоєнним періодом.

Дезертирство (ст. 408 КК України):

у 2021 році – 117 злочинів;

у 2022 році – 3214 злочинів;

у 2023 році – 7755 злочин.

Таким чином зростання складає:

у 2022 році – 2747 %, тобто у 27 разів;

у 2023 році – 6628 %, тобто у 66 разів порівняно з довоєнним періодом.

Отже, протидія військовим кримінальним правопорушенням є одним з головних питань, яке необхідно якнайшвидше вирішувати командуванню сил оборони.

Серед напрямів організація діяльності щодо протидії злочинам виділяють наступні: виявлення ознак готування чи вчинення злочинів; викриття осіб, які вже вчинили злочини, для притягнення їх до відповідальності; перешкоджання втягненню осіб у злочинну діяльність; оперативно-розшуковий моніторинг; документування злочинної діяльності тощо.

Одним з головних напрямів протидії військовим кримінальним правопорушенням повинно стати створення спеціалізованого підрозділу сил безпеки та оборони щодо протидії цим правопорушенням – військової поліції.

До завдань військової поліції повинні бути віднесені наступні: запобігання та розкриття злочинів серед військовослужбовців, протидія диверсіям і терактам на військових об'єктах, забезпечення безпеки військовослужбовців, підтримання дисципліни серед військовослужбовців, проведення розслідування військових злочинів, забезпечення безпеки транспортних військових перевезень та багато інших.

Діяльність військової поліції повинна відповідати стандартам НАТО – Об'єднана військова поліція НАТО (STANAG 2085 (Ed. 4) NATO COMBINED MILITARY POLICE, IDT) та Військова поліція НАТО. Керівництво та процедури (STANAG 2226 (Ed. 2) / ATP-3.7.2 (Ed. A) NATO MILITARY POLICE GUIDANCE AND PROCEDURES, IDT).

В Україні вже 10 років успішно виконує бойові завдання унікальне військове формування з правоохоронними функціями – Національна гвардія України. Отже саме НГУ, враховуючи її чисельність, підпорядкування МВС України, а у окремих випадках Міністерству оборони, наявність вищих військових навчальних закладів, що готують фахівців у правоохоронній сфері з вищою військовою освітою тактичного та оперативного рівня за спеціальностями «Право» та «Державна безпека» і фахового науково-педагогічного складу, може стати основою для створення військової поліції.

УДК 355.1

Мяло В.М., старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ВІЙСЬКОВА КУЛЬТУРА ТА ЇЇ РОЛЬ У САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Не зважаючи на жорстоку російську агресію, Україна змінила своє становище на міжнародній арені, продовживши здійснювати цілеспрямовану роботу стосовно адаптації до стандартів НАТО. Наші військові демонструють щодня, що вони є захисниками Вільного світу, сплачуючи за це велику ціну. Ефективна робота Сил оборони проти російських загарбників, налагодження стабільної співпраці із західними партнерами щодо постачання озброєнь і у сфері безпеки загалом продемонстрували, що за багатьма компонентами Україна здатна бути членом НАТО.

Однак, наші амбітні плани вимагають окрім реальних ресурсів та підтримки з боку партнерів також вдалої реалізації реформ у військовій освіті та подальшої підготовки військовослужбовців у контексті повної відповідності стандартам країн Північноатлантичного альянсу. Зокрема, в умовах готовності до виконання бойових завдань виникає необхідність постійного та систематичного підвищення рівня військово-професійної підготовки особового складу. Це включає формування не лише навченості професійним навичкам, а й внутрішньо-особистісної готовності, самоідентифікації себе як захисника держави, її суверенітету та територіальної цілісності, які стають особистісними духовними потребами.

Саме висока військова культура визначає характер військової організації, підтримує моральний стан військовослужбовців і визначає їхню здатність ефективно виконувати завдання в будь-яких умовах. Тож, можна сказати, що військова культура являє собою певну систему цінностей, норм, традицій і практик, які характеризують військове співтовариство, його основних засад та

звичаїв. Вона формується в результаті взаємодії військовослужбовців, їхніх командирів та певного соціального середовища, в якому вони функціонують.

Розглядаючи явище ідентифікації особи з різними соціальними групами, багато дослідників наголошують на тому, що потреба кожної людини відчувати належність до суспільства, бути частиною певної спільноти та розуміти свою єдність з іншими членами цієї групи є фундаментальною для особистості. Процес самоідентифікації людини через її участь у соціальних структурах часто називають «соціальною ідентифікацією». Результатом цієї ідентифікації з різними групами можуть бути різноманітні ідентичності, які можуть мати різне значення і актуальність залежно від контексту та обставин. Загальна сукупність цих складових формує цілісну соціальну ідентичність особистості, де важливе місце займає ідентифікація з конкретною соціальною групою. Необхідно зауважити, що вплив військової культури на формування ідентичності військовослужбовців є неперервним процесом самоототожнення і є різним для кожної особистості, залежно від її конкретного досвіду та сприйняття. Значний вплив в даному процесі здійснюють різні аспекти військової культури, такі як:

- Індивідуальні цінності військового, що визначаються як критерії, за якими він робить особисті рішення, його внутрішні потреби, стимули, мотивація для дій та вияви культури участі в армії та виконанні службових обов'язків. Ці цінності характеризують цілісність та гармонію особистості військового, його активність у досягненні самореалізації, самовдосконаленні та духовному і творчому розвитку у військовому середовищі, що дозволяє оцінити реальність та навігувати в ній.

- Загальні цінності військової спільноти, що являє собою сукупність загальних цінностей, переконань, правил і стандартів поведінки, які характеризують військову спільність і формуються на основі військової культури та досвіду. Вони можуть включати патріотизм, відданість службі, дисципліну тощо, визначаючи способи взаємодії, професійну поведінку та відносини між військовослужбовцями.

- Колективна ідентифікація, переважно пов'язана з розумінням власних соціальних зв'язків та спільною діяльністю в конкретній військовій групі. Цей процес ідентифікації відбувається через психологічний механізм формування концепції «Ми». «Ми» - це не просто усвідомлення існуючих взаємозв'язків та щоденного спілкування з знайомими особами. «Ми» розуміється через контраст з «вони», виражаючи тих, хто не входить до цієї спільноти. Колективна ідентифікація може виступати як ключовий елемент формування ідентичності, надаючи почуття приналежності до конкретної групи.

Також військова культура може сприяти формуванню ідентичності в контексті національної чи етнічної приналежності, коли члени військової спільноти ідентифікують себе як захисники своєї країни.

Тож, з огляду на вищесказане, можна зробити висновок, що ідентичність військовослужбовців – це результат соціальної ідентифікації індивіда з військовою сферою, який є наслідком інтерналізації цінностей і норм, прийнятих в армійському полі та пов'язаний з переходом від цивільного до військового життя.

УДК 351.74:37

Найда В.О., науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем психологічного забезпечення правоохоронної діяльності, Харківський національний університет внутрішніх справ (м. Харків), капітан поліції;

Васюкевич А.С., курсантка 3 курсу факультету № 3, Харківський національний університет внутрішніх справ (м. Харків), рядовий поліції

ДО ПИТАННЯ ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВОВАНОСТІ КУРСАНТІВ ЗВО МВС УКРАЇНИ

Питання мотивації курсантів закладів вищої освіти Міністерства внутрішніх справ України (далі - ЗВО МВС України) на даний час є надзвичайно важливим в ході підготовки фахівців для сектору безпеки і оборони України. Також дане питання актуальне в умовах воєнного стану, повномасштабного вторгнення військ російської федерації на територію України, коли питання мотивації молодого покоління до публічної служби, забезпечення безпеки та оборони держави виходить на перший план.

Метою роботи є виокремлення основних проблемних аспектів вмотивованості курсантів ЗВО МВС України до успішного навчання та несення служби.

Нами було зроблено спробу окреслити перелік питань, вирішення яких забезпечуватиме мотивацію курсантів, що в подальшому позитивно вплине на їх показники академічної успішності та сприятиме відповідальному та дисциплінованому несенню служби у територіальних підрозділах поліції.

1. Розмір грошового забезпечення. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 988 від 11.11.2015 грошове забезпечення курсантів вищих навчальних закладів Міністерства внутрішніх справ із специфічними умовами навчання складається з посадового окладу. Водночас ми глибоко переконані, що розмір грошового забезпечення має бути достатнім для задоволення базових потреб здобувачів освіти у житлі, харчуванні та транспортних витратах навіть в умовах проживання останніх поза межами гуртожитків ЗВО МВС України з урахуванням процесів інфляції та девальвації в державі.

2. На даний час відсутній врегульований на рівні законодавства та підзаконних нормативно-правових актів механізм фінансової підтримки

курсантів, які стикаються зі складними фінансовими обставинами, такими як сімейні проблеми, втрата близького родича, медичні витрати, а також новітні проблеми в умовах воєнного стану, зокрема руйнування житла, вимушена зміна місця проживання тощо.

3. У навчальних планах ЗВО МВС України відсутні дисципліни, що формують у курсантів базові навички фінансової грамотності. Включення у навчальну програму даних курсів у подальшому допоможе курсантам краще керувати своїми фінансами і планувати майбутнє. Адже фінансова складова є базисом для задоволення в умовах ринкової економіки цілої низки потреб, які, як ми глибоко переконані, впливають і на професійну діяльність сучасної людини, ефективність виконання нею поставлених завдань.

4. На даний час у ЗВО МВС України відсутня чітко закріплена та законодавчо урегульована практика з надання матеріальних заохочень курсантам, які чітко та неухильно дотримуються Дисциплінарного статуту Національної поліції України, демонструють успіхи в сфері наукової діяльності, спорту, є відмінниками навчання. Ми глибоко переконані, що надання заохочень матиме позитивний вплив на процес навчання, оскільки курсанти будуть вмотивовані поглиблено вивчати навчальні дисципліни та неухильно дотримуватися правил внутрішнього розпорядку.

Загалом, підвищення вмотивованості курсантів є важливим кроком у підготовці якісних фахівців для сектору безпеки і оборони України.

УДК 351.74:37

Найда В.О., науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем психологічного забезпечення правоохоронної діяльності, Харківський національний університет внутрішніх справ (м. Харків), капітан поліції

Салогуб Р.Р., курсант 2 курсу факультету № 3, Харківський національний університет внутрішніх справ (м. Харків), рядовий поліції

МОЛОДШІ КОМАНДИРИ ЯК ЛІДЕРИ В КУРСАНТСЬКОМУ КОЛЕКТИВІ У ЗВО МВС УКРАЇНИ

В умовах воєнного стану задля ефективної підготовки сил безпеки і оборони України заклади вищої освіти Міністерства внутрішніх справ України (далі - ЗВО МВС України) зіштовхнулися з проблемою необхідності перебудови системи виховання лідерських якостей відповідно до нових безпекових викликів, що і обумовлює актуальність дослідження.

Метою роботи є осмислення феномену лідерства серед молодших командирів ЗВО МВС України, а також дослідження його характерних

особливостей. Молодший командир у закладі вищої освіти Міністерства внутрішніх справ України (далі - ЗВО МВС України) - це завжди приклад та наставник для підлеглих курсантів, помічник для керівництва. Але, у першу чергу, це людина, яка має авторитет серед однокурсників. Це повинен бути курсант чи курсантка, які відповідають ряду критеріїв та вимог, а, головне, користуються великою повагою та підтримкою з боку більшої частини колективу.

Нині у науці виділяються три основні напрями концепцій лідерства: концепції, у яких обґрунтовується перевага фактору рис особистості; концепції, у яких вирішальним фактором вважається ситуація; концепції, у яких поєднуються особистісні і ситуаційні фактори.

Скібіцька Л.І. виділила такі якості командира, як «знання підлеглих, уміння поставити себе на їхнє місце, аналізувати ситуацію, визначати наслідки своїх дій, прагнення до вдосконалення, здатність вселяти в підлеглих упевненість».

Крім загальновідомих лідерських якостей полковник Олег Хміляр виділяє «сміливість, вчинковість, вимогливість, уміння ризикувати, упевненість у своїх силах, уміння організувати себе, перфекціонізм, здатність відкидати сумніви, постійно змінюватися й навчатися, стресостійкості своїм життєвим принципам, ідеалам і переконанням».

Залежно від положення курсанта в освітньому колективі можна виділити: курсантів; командирів відділення (групи); старост; курсантів, що заміщають посади заступника командира взводу; представників курсантсько-студентського самоврядування. Підходи до управління колективом навчальної групи (взводом) було запозичене з практики військових формувань.

Таким чином, на молодшого командира покладається більше вимог, ніж на звичайного курсанта, оскільки командир - це опора офіцера, його найближчий помічник. Командири є лідерами серед курсантського колективу, які виконують чітко поставлені вимоги керівництва та слугують прикладом для своїх підлеглих.

УДК 130.2:[355.233.2:172.15

Непіпенко Л.П., кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ДЕРЖАВНІ АТРИБУТИ У СВІТЛІ ФІЛОСОФСЬКОЇ РЕФЛЕКСІЇ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ АКТИВНОЇ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ ТА ПАТРІОТИЗМУ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ

Актуальність проблеми обумовлена тим, що активна громадянська позиція та патріотизм належать до одних з головних екзистенціалів – винятково

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

важливих модусів суспільного буття, існування держави. Затверджена Указом Президента України 18.05.2019 р. «Стратегія національно-патріотичного виховання» визнає його «невід'ємною складовою забезпечення національної безпеки України», «одним із пріоритетних напрямів... щодо розвитку національної свідомості на основі суспільно-державних (національних) цінностей... формування у громадян почуття патріотизму, поваги до Конституції і законів України, соціальної активності та відповідальності за доручені державні та громадські справи, готовності до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України». Чинний з 01.01.2023 р. Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» одним з першочергових завдань визначає формування активної громадянської позиції на основі духовних цінностей та національної самобутності українського народу, патріотизму і «поваги до державних символів, державної мови, суспільно-державних (національних) цінностей України».

У річичі вищезначеного визначена мета написання тез – висвітлення ролі філософської рефлексії державних атрибутів у системі формування активної громадянської позиції та патріотизму курсантів НАНГУ.

Філософська рефлексія державних атрибутів – принцип мислення, форма філософствування, де сутністю виступає дослідження та оцінка думок, сформованих концепцій, теорій і уявлень про атрибути держави. Практична орієнтованість філософської рефлексії державних атрибутів, як ідентифікаційних національних символів, що пов'язані з розвитком титульної нації, її роллю у становленні державності на певній території, уявленнями про природу (сутність) держави, ті цінності, яких вона дотримується, корелюється з філософським проектуванням модусу культури, моделюванням суспільних інститутів, впливом на життя людини і суспільства.

До числа державних атрибутів входять: державні символи (Прапор, Герб і Гімн), офіційна назва, територія, час заснування або дата першої письмової згадки держави, мова, національне гасло, гроші, національні вбрання і страви, музичні інструменти, народна пісня, видатні історичні та сучасні постаті тощо. Проблема історії української державності, часу її заснування, назви, території тощо, як важливих атрибутів суверенності та політичної ідентифікації держави у світлі філософської рефлексії відбилась у формі історіософії – філософсько-іраціональних уявлень про історичний процес. Їх важливість полягає у легітимізуючій функції для сучасності. Українська історіософія через процедури переосмислення і теоретизації щодо українського минулого обґрунтовує самостійне існування української нації в теперішньому часі, протистоїть офіційній агресивній російській історіософії та пропаганді, які заперечують історичну українську національну державність, наголошуючи на її нібито

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

штучному створенні більшовиками лише у ХХ ст. Сьогодні саме це складає підґрунтя смислової війни рф проти України, ідейно обґрунтовує широкомасштабну агресію рф проти нашої країни. У зв'язку з цим на особливу увагу заслуговують історіософські погляди М. Костомарова і М. Грушевського, що визначили основну українську національну лінію безперервності та самобутньої самостійності українського історичного процесу; оригінальності мови, психології, культури, держави українського народу, фундамент яких сягає більш ранніх часів за Київську Русь; про відмінності українського і російського народів та власні корені Володимиро-московської держави, що не була ні спадкоємницею, ні наступницею Київської держави. Родоначальником неї були саме предки українського народу, на землях яких вона була створена. Наголошуючи на тому, що для перемоги національного проекту в Україні необхідна постійна і безкомпромісна боротьба з чужими національними міфами та національно-державними ідеями, В. Липинський основою буття і могутності держав вважав саме патріотизм як свідомість своєї території.

Невід'ємним державницьким атрибутом є мова, як маркер національної самоідентифікації, унікальності світобачення, способу мислення та єдності народу, що знайшло відображення у лінгвофілософських ідеях В. Гумбольдта, О. Потебні, І. Огієнка, Й.Л. Вайсгербера, Й. Тріра, Е. Сепіра, Б. Ворфа. За твердженням видатного українського вченого-мовознавця, державного і церковного діяча І. Огієнка «Без добре виробленої рідної мови нема всенародної свідомости, без такої свідомости нема нації, а без свідомої нації – нема державности, як найвищої громадської організації, в якій вона отримує найповнішу змогу свого всебічного розвитку й виявлення»... «Тому й вороги наші завжди так старанно пильнували, аби заборонити, насамперед нашу мову, аби звести та знищити її дощенту». Він попереджав:, що «державна, що не дає своїм меншинам змоги нормально розвивати свої літературні мови, робить із них своїх неприхильників, що завжди загрожуватимуть політичній силі її».

Таким чином, звернення до проблеми філософської рефлексії державних атрибутів у процесі вивчення курсантами НА НГУ соціально-гуманітарних дисциплін виконує важливу роль у реабілітації покаліченої національної пам'яті, транслюванні та продукуванні суспільно-державних (національних) ціннісних орієнтирів, теоретичних засад національно-державницької ідеології, як основи формування активної громадянської позиції та патріотизму майбутніх офіцерів Національної гвардії України.

УДК 34.05

Острорерх А.М., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри правового забезпечення гуманітарного факультету, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

АНАЛІЗ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ

Актуальність. 24 лютого 2022 року Указом Президента України було введено воєнний стан. Відповідно проблема правового виховання військовослужбовців постає особливо гостро. Від того, як вона буде вирішена, залежить сила, стабільність, безпека і благополуччя держави і суспільства, що їх охороняють.

Мета полягає у спробі аналізу нормативно-правового забезпечення освітнього процесу військовослужбовців.

Становлення правової держави та формування громадянського суспільства в Україні вимагають розвитку правової культури та правосвідомості, без яких неможливо повною мірою реалізувати такі базові цінності та принципи життя суспільства, як верховенство права та свободи людини, забезпечення безпеки громадян і держави.

Військова освіта передбачає набуття особою комплексу професійних компетентностей відповідно до військової спеціалізації, формування та розвиток її індивідуальних здібностей та може здобуватися одночасно з профільною середньою, професійною (професійно-технічною), фаховою передвищою чи вищою освітою. Особливості здобуття військової освіти можуть визначатися законами України.

Освітні програми військової освіти розробляються закладами спеціалізованої освіти військового (військово-спортивного) спрямування та затверджуються органами державної влади, до сфери управління яких належать відповідні заклади освіти.

Нормативно-правове регулювання сфери вищої освіти військовослужбовців в Україні – це сукупність правових засобів, за допомогою яких здійснюється правове регулювання суспільних відносин у сфері освіти. Правові норми, які здійснюють вказане регулювання суспільних відносин формують систему з характерною для неї ієрархією рівнів зв'язків та структурою.

Формування з урахуванням європейських стандартів та міжнародного досвіду прогресивної нормативно-правової бази, в першу чергу, щодо забезпечення якості освіти військовослужбовців є насамперед одним з основних

факторів, які забезпечать реалізацію прав людини на якісну освіту і одним з основних факторів підготовки кваліфікованого фахівця.

Удосконалення правової освіти повинно бути всеохоплюючим і передбачити поряд із вдосконаленням форм і методів опанування юридичними дисциплінами, здійсненням навчального процесу з урахуванням сучасних вимог до державотворення і правового забезпечення всієї гами людської діяльності, також і вироблення підходів до її усвідомлення і сприйняття як елементу державної політики, складової соціального прогресу, утвердження верховенства права і закону, прав людини і громадянина, впровадження цивілізованих форм суверенітету, територіальної цілісності та національної безпеки України.

Правове виховання військовослужбовців представляє цілеспрямований, систематичний вплив на військовослужбовців і військові колективи з метою формування професійно значущій правовій свідомості та правовій культури оптимальними методами, формами і засобами навчання, виховання, саморозвитку і прищеплення стійких навичок правослужняної поведінки. На сьогодні формування правового світогляду військовослужбовців залежить від перевтілення їх правових знань в особисті переконання і життєву позицію.

За результатами дослідження, можна зробити висновки, що значну роль для України відіграє правове виховання військовослужбовців, прищеплення високої правової культури, навичок та звичок активної правомірної поведінки, надання доступу до нормативно-правової бази.

УДК 355.172

Пантелєєва О.Я., старший викладач кафедри філології, перекладу та стратегічних комунікацій, Національна академія Національної гвардії України

МОРАЛЬНІ ЦІННОСТІ ЯК ЗАПОРУКА МІЦНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ

Упродовж лише кількох років Національна гвардія зазнала значних змін. Зокрема, вона пережила безпрецедентні технологічні зміни, як з точки зору темпів їх розгортання, так і наслідків, які вони мали для Сил оборони. Ми не можемо не помічати, як вони впливають на те, що робить Національна гвардія. Але технології в руках представника правоохоронних силових органів (інформаційні системи, штучний інтелект) – це не мета, а лише засіб. Незамінний цифровий правоохоронець повинен уникати ставати віртуальним. Отже, нам потрібно закріпити за нацгвардійцем його ідентичність, його людяність і етику.

Сила і моральні цінності є факторами, нерозривно пов'язаними з особистістю та психологією людей. Озброєний своїми основними цінностями

нацгвардієць буде зміцнюватися у своїй «стійкості», яку можна визначити як здатність залишатися стабільним перед обличчям тривіалізації сумнівів, які можуть закрастися, перед обличчям небезпек і ризиків їхньої місії, перед обличчям великих і малих випробувань, з якими вони стикаються щодня.

Моральна сила визначається як поєднання психологічної стійкості та ментальності з етичними принципами та цінностями військової, людської та державної служби. Для нацгвардієць це стосується не лише керівника та підлеглих, але й групи – робочого колективу, так само як і спільноти. Надійність нацгвардійця – це форма рішучості: відданість, сміливість, завзятість і мужність, що підкріплюються бойовим духом. Моральна сила полягає у впевненості в собі та вірі у свою професію. Це передбачає, що нацгвардієць є впевненим у рамках і законності своїх дій. Відбувається це при його впевненості у своїх навичках і знаннях та у своїй здатності діяти, що б це не означало і що б це не передбачало.

Моральна сила також полягає у впевненості в інших, передусім, у довірі до своїх лідерів і до своїх товаришів, як до окремих осіб, так і до групи. Нацгвардієць повинен розпізнавати в кожному зі своїх товаришів, незалежно від їхнього звання, однакову моральну силу і, таким чином, знайти в групі згуртованість і братерство, які поведуть їх вперед. Згуртованість здобувається як через відданість в житті на службі, так само і в повсякденному житті поза службою. Братерство, зі свого боку, виховується за допомогою підходу, який передбачає, що кожен нацгвардієць розглядає своїх товаришів як таких, що поділяють подібні цінності, без образи чи дискримінації. Зрівняльний ефект уніформи і спільність покликання повинні дозволяти розрізняти у кожному нацгвардійцеві свого товариша і брата по зброї, утримуючись від суджень і відмінностей, крім тих, що ґрунтуються на правилах ієрархії, та на підставі наказів, отриманих на службі.

Цей дух відданості, зухвалості, наполегливості та відваги має мати фізичне та матеріальне втілення. Моральна сила невіддільна від фізичної сили, як індивідуальної, так і колективної. Точніше кажучи, моральна сила обслуговується і зміцнюється фізичною силою, за збереження якої кожен несе відповідальність. Це здатність витримати, вистояти, відреагувати, опанувавши використання легітимної примусової сили і вміння справлятися, докладати зусиль, іноді протягом тривалого часу. І робити це наодинці або разом з іншими.

Моральні цінності визначаються як сукупність ідей і доктрин, які нав'язуються як ідеал. Для нацгвардійця це ті, що визначені поняттями Честь, Батьківщина, Доблесть, Дисципліна, а також Статутом, який описує специфіку військової справи, дух самопожертви (мужність, відвага, самопожертва). Це також повага до закону і повага до гідності людей. Ці моральні цінності добре підсумовані в урочистому девізі, який обрала для себе Національна гвардія: «Мужність. Честь. Закон».

Отже, в силі і моральних цінностях Національна гвардія повинна знайти джерело своєї здатності справлятися, залишаючись стабільною і долаючи важкі удари, складні часи, непередбачувані обставини, протистояння з нещастям, стражданням і смертю. Це завжди буде, тому що місія ніколи не закінчується. Ось чому для досягнення успіху життєво важливо бути стійкими у своїй свідомості та структурі. Це означає вміти оговтатися і бути готовими до всього, навіть найгіршого, пам'ятаючи, що «місія» і «емоції» рідко поєднуються.

УДК 355.5/36

Панченко В.Ю., кандидат військових наук, доцент, заступник начальника центру перепідготовки та підвищення кваліфікації з навчальної роботи – начальник навчальної частини, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник;

Сидоренко І.І., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фундаментальних дисциплін, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

КЛАСИФІКАЦІЯ РІВНІВ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ У КУРСАНТІВ ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У наукових працях психолого-педагогічної спрямованості зустрічається таке поняття як здобувачі вищої освіти з «нульовим рівнем мотивації» основною характеристикою якого є відсутність у них бажання докладати інтелектуальних зусиль для отримання нових знань та умінь. Даний рівень мотивації обумовлений слабким розвитком у здобувачів вищої освіти загально-навчальних навичок і вважається основною причиною невдач у навчанні. Однак, багаторічний практичний досвід педагогічної діяльності авторів у вищому військовому навчальному закладі (далі – ВВНЗ) надає підстави стверджувати, що не завжди здобувач з недостатніми базовими шкільними знаннями на навчальних навичках є слабо мотивованим. В основі мотивації курсанта лежить запит на отримання нових знань, як потреба та у зв'язку з цим існує цілий ряд причин, що обумовлює різні рівні мотивації курсанта до навчання.

Досвід роботи у ВВНЗ дозволив визначити рівні мотивації курсантів з урахуванням їх запиту на отримання нових знань.

1. Високий рівень: курсант має здібності до навчання, наявність вищої освіти вважає невід'ємною складовою особистості людини, охоче опановує навчальний матеріал, переконаний, що отримані у ВВНЗ стійкі теоретичні знання та уміння безпосередньо вплинуть на високий рівень виконання ним

завдань в майбутній професійній діяльності. Усвідомлює відповідальність за свої дії під час виконання функціональних обов'язків офіцера у майбутньому.

2. *Середній рівень*: має здібності до навчання, наявність вищої освіти вважає невід'ємною складовою особистості людини, опановує навчальний матеріал на рівні достатньому для виконання завдань в майбутній професійній діяльності. Проте не цілком впевнений в тому, що якісна освіта – основа його професійного та життєвого успіху. Не має чіткого уявлення про залежність високого рівня виконання завдань в майбутній професійній діяльності від якості академічних знань і лише гіпотетично уявляє ступінь відповідальності за свої професійні дії у майбутньому.

3. *Низький рівень*: має певні здібності до навчання, однак належного інтересу до навчання не проявляє завдяки переконанню, що академічна теорія не є основою професійних знань офіцера, а знання і вміння здобуваються переважно шляхом спроб та помилок в процесі практичної діяльності; віддає перевагу задоволенню особистих моральних та матеріальних потреб тому навчається у ВВНЗ посередньо лише заради отримання диплому про вищу освіту.

4. *Нульовий рівень*: мотивація до успішного навчання у здобувача відсутня через втрату віри в необхідність вищої освіти для нього особисто або втрату інтересу до навчання через дуже низькі здібності до засвоєння навчального матеріалу в порівнянні зі своїми одногрупниками, але навчається у ВВНЗ під дією зовнішніх факторів (наприклад, під примусом батьків), на рівні, який дозволяє принаймні не бути відрахованим. Не бачить потреби у вищій освіті для досягнення матеріального та соціального успіху і навчається у ВВНЗ лише заради отримання диплому про вищу освіту.

Така класифікація дозволяє визначити певні причини низької мотивації курсантів до навчання у ВВНЗ і розділити їх на два типи: перший тип – причини, за яких курсант має низьку мотивацію до навчання ще на етапі вступу до ВВНЗ, другий тип – причини, з яких відбулася втрата мотивації у процесі навчання.

Згідно до наданої вище класифікації, викладач має справу зі здобувачами різних мотиваційних рівнів, у кожного з яких не тільки різні здібності до навчання, свій темп та можливості засвоєння інформації, але й свої причини на запит нової інформації. Відтак має сенс диференційований підхід до освітніх методик і даний аспект є окремим предметом для аналізу і потребує подальших досліджень.

УДК 159.9.01

Пащенко А.О., доктор філософії, старший викладач кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

**ОСОБИСТІСНІ ЧИННИКИ САМОВІЛЬНОГО ЗАЛИШЕННЯ
ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ НГУ**

В умовах залучення частин та підрозділів Національної гвардії України до відсічі збройної агресії російської федерації проблема самовільного залишення військової частини або місця служби стоїть дуже гостро, військовослужбовці регулярно його вчиняють. Зазначене протиправне явище зустрічається не тільки в підрозділах, що знаходяться у безпосередньому зіткненні з противником, але й у навчальних центрах та місцях постійної дислокації військових частин.

Аналіз статистики злочинів, надзвичайних подій та дисциплінарних проступків за час повномасштабного вторгнення рф на територію нашої країни вказує на важливість питання своєчасного виявлення, діагностики та попередження вчинення самовільного залишення частини військово-службовцями.

У результаті теоретичного узагальнення і виявлених емпіричних фактів дослідження особистісних чинників самовільного залишення військових частин військовослужбовцями з'ясовано, що:

1. Самовільне залишення частини не є новою проблемою, дане явище існувало у різні часи, але набуло гостроти протягом останніх років, спостерігається тенденція до стрімкого зростання даного негативного явища. Самовільне залишення частини військовослужбовців має спектр негативних наслідків, зокрема зниження бойової готовності підрозділів, їх здатності виконувати службово-бойові завдання. Безумовно, випадок самовільного залишення частини – це надзвичайна подія не тільки для колективу військовослужбовців, чинник деморалізації, а й переламний момент життя для конкретного військовослужбовця, що буде підлягати кримінальному переслідуванню, і в кінцевому підсумку – трагедія для його сім'ї.

Констатовано, що в науковій літературі переважає погляд на проблему самовільного залишення частини, як на детерміновану соціальними і соціально-психологічними чинниками. Це дозволяє формувати презумпцію відповідальності оточення і командирів, уявлення про можливість попередити самовільне залишення частини за умов «належного посадового контролю» і повноти заходів колективного впливу на військовослужбовців. Водночас, недостатньою є кількість досліджень, присвячених особистості військовослужбовця, який допустив самовільне залишення частини. Це звужує можливості психологічного прогнозу

поведінки військовослужбовців на етапах професійно-психологічного відбору, професійно-психологічної підготовки та їх психологічного супроводу.

2. Виявлено особистісні предиктори самовільного залишення військовослужбовцями військових частин і місць служби. Серед них переживання соціальної неспроможності та мотивація особистісного розвитку і самоудосконалення. З'ясовано, що спільними рисами військовослужбовців, які допустили самовільне залишення частини, є переживання загальної суспільної непотрібності, що виражається у неадекватності реакцій на власну фізичну, інтелектуальну, моральну неспроможність здійснювати службово-бойову діяльність. Водночас, у них виражений особистісно значущий мотив отримання на військовій службі правових знань, набути життєвий досвід та реалізувати свої здібності. Ймовірно, це пов'язано з помилковим вибором професії і спробами реалізувати себе в іншій діяльності (чи фантазіями про це).

Чинниками утримання від самовільного залишення частини слід вважати демонстративність характеру (тісні зв'язки з мікросоціальним середовищем), антисуїцидальний фактор, виражений самоконтроль, мотивація престижу і матеріального благополуччя та романтизовані очікування від професії.

3. На підставі одержаних емпіричних результатів запропоновано заходи психопрофілактики самовільного залишення військовослужбовцями військових частин і місць служби. Метою запропонованої програми є профілактика делінквентної поведінки військовослужбовців засобами психокорекції.

УДК 355.1

Першина К.В., доктор філософії з державної безпеки, старший викладач кафедри правових дисциплін Національної академії Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ ВІЙСЬКОВОЇ ЮСТИЦІЇ В УКРАЇНІ

У розділі I статті 17 Конституції України зазначено, що захист суверенітету і територіальної цілісності України є найважливішою функцією держави, справою всього українського народу. Реалізація цієї норми Конституції України в умовах воєнного стану в Україні викликає необхідність мобілізації всіх державних ресурсів, всіх підприємств та установ, які, реалізуючи свій функціональний потенціал сприяють перемозі. Збройна агресія росії та введення воєнного стану актуалізували увагу до правових проблем, пов'язаних із завершенням створення повноцінної системи органів військової юстиції, які в складних умовах повинні виконувати наступні функції:

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

- здійснення нагляду за дотриманням законності та порядку у військових формуваннях;
- проведення досудового розслідування військових і воєнних злочинів;
- здійснення процесуального керівництва досудового розслідування та підтримання державного обвинувачення в суді;
- звернення правосуддя та винесення покарання щодо військовослужбовців, які порушують порядок та скоюють кримінальні правопорушення;
- провадження судового контролю та забезпечення кримінального переслідування винних осіб, недопущення порушень та процесуальних строків, забезпечення законності у застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження, прав і законних інтересів осіб.

Проаналізувавши діючу систему юстиції, можна зазначити, що вищезгадані завдання стосовно військовослужбовців військових формувань та правоохоронних органів, які скоюють правопорушення може виконати лише система військової юстиції, до якої повинні входити координаційні правоохоронні та судові органи.

Виходячи з аналізу існуючої правової системи військової юстиції як систему органів, її склад, на думку автора, мають бути:

- 1) орган, який здійснює досудове розслідування та/або підтримує правопорядок;
- 2) орган, до якого він здійснює нагляд за законністю;
- 3) військовий суд.

У першій ланці системи військової юстиції – органи повинні запобігати вчиненню правопорушень серед військовослужбовців, охороняти правопорядок та проводити розслідування кримінальних правопорушень, вчинені військовослужбовцями або іншими особами збройних формувань України.

Другим органом у системі військової юстиції має бути орган, який здійснює нагляд у формі процесуального керівництва провадження досудового розслідування військової юстиції та підтримує державне обвинувачення в суді за військові злочини.

Третім органом, який за своєю компетенцією здійснює правосуддя в державі може бути лише суд, відповідно до 124 Конституції України, але розглядом справ, пов'язаних з військовослужбовцями займаються суди загальної юрисдикції.

Ліквідація військових судів була хибним кроком у реформаторських процесах в Україні це стало помітним під час початку збройної агресії росії проти України. Визначено, що створення військових судів забезпечить наявність компетенції правосуддя та професіоналізму, дотримання процесуальних строків стадії судового слідства; розумних строків кримінального провадження;

ефективний судовий контроль за застосуванням заходів кримінального провадження.

Тільки взаємопов'язана робота органів забезпечення правопорядку, нагляду та правосуддя, об'єднаних спільним предметом – правовідносинами у військовій сфері, формує цілісну систему органів юстиції за функціональною ознакою, яка повною мірою враховує специфіку військової служби. Відповідно, в державі має функціонувати злагоджена система таких елементів: військова поліція – військова прокуратура – військовий суд.

УДК 811.11:808.5:316

Підлужна І.А., викладач кафедри філології, перекладу та стратегічних комунікацій, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

МОВНА РЕАЛІЗАЦІЯ КОМУНІКАТИВНИХ СТРАТЕГІЙ У МОТИВУЮЧИХ ВИСТУПАХ

Мотивуючі виступи привертають увагу дослідників, оскільки дають актуальний матеріал для аналізу засобів результативного мовленнєвого впливу на аудиторію. Комунікативний вплив мовця проявляється у спілкуванні через реалізацію відповідних комунікативних стратегій і тактик. Комунікативні стратегії дають можливість спікеру скоротити дистанцію з слухачем, створюють ілюзію спільності концептуальної та мовної картин світу, безпосереднього діалогу, спонтанності та невимушеності спілкування. Комунікативна стратегія встановлення контакту реалізується через тактики зближення спілкування, солідарності з реципієнтом, залучення реципієнта. Комунікативні тактики, такі як тактика заклику, попередження, «сторітелінгу», дозволяють мовцю вплинути на розумовий та емоційний стан реципієнта для досягнення бажаних змін у свідомості.

Тактика «сторітелінгу» спрямована на встановлення емоційного зв'язку зі слухачем, оскільки слухач насамперед емоційно «переживає» досвід і проектує його на своє життя. Історія може займати всю промову, може ілюструвати тільки її частину, як правило, з неї починається виступ спікера. Розповідь спікера повинна бути захопливою і відповідати сучасним суспільним трендам.

Тактика заклику аудиторії до певних дій є потужним інструментом комунікативного впливу спікера на емоційно-вольову сферу реципієнта і передбачає усвідомлення необхідності реалізувати певну дію. Спікерами широко використовуються вербальні засоби емоційного налаштування реципієнта та сугестивної дії, що впливають на підсвідомість поза раціональним мисленням. Тактику попередження спікер використовує, щоб попередити про небажані для адресата наслідки, пропонуючи дієві способи запобігти такому розвитку подій.

При виборі комунікативної тактики спікер, як правило, враховує загальні знання про комунікативну ситуацію, мовний акт та знання про співрозмовника. Таким чином, в основі комунікативних стратегій лежать мотиви, потреби і установки комунікантів. Уміле використання тактик дозволяє досягти стратегічної мети, яка може бути спрямована на завоювання авторитету або бажання сподобатися, на передачу співрозмовнику нових знань, на зміну його світогляду.

УДК 342.7

Полтавський Е.М., кандидат юридичних наук доцент кафедри правових дисциплін гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України, полковник;

Полтавський В.Е., магістр правознавства, військовослужбовець військової частини 3053 НГУ

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НОВИХ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ПІДХОДІВ ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОБІЛІЗАЦІЙНОЇ РОБОТИ В СЛУЖБОВО-БОЙОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НГУ ПІД ЧАС ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Для забезпечення суверенітету і незалежності України, відсічі збройної агресії російської федерації проти України перед органами державної влади, сектором безпеки та оборони держави, органами місцевого самоврядування, усім суспільством встала задача об'єднання усіх сил та ресурсів країни, організація національного супротиву, забезпечення Збройних Сил України, Національної гвардії України, інших збройних формувань усіма необхідними ресурсами.

Важливу роль відіграє мобілізаційний ресурс – тобто забезпечення та відновлення потреб сектору безпеки і оборони у мотивованих, підготовлених та відповідним чином екіпірованих кадрах.

Для вдосконалення виконання завдань мобілізаційної роботи необхідно розробити концепцію мобілізаційної підготовки та мобілізації в державі. Концептуальними підходом для проведення мобілізаційної підготовки та мобілізації в державі є вихідні засади, що визначають стратегію роботи у цьому напрямку.

Парадигмами мобілізаційній роботі є сукупність загальноновизнаних об'єктивних даних, норм міжнародного права, конституційних норм, система світоглядних принципів відображення державно-правових явищ.

Під час організації правового забезпечення мобілізаційної роботи, безумовно слід враховувати особливі умови життя країни - робота в умовах

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

війни, відсічі збройної агресії російської федерації, роботи в умовах особливого правового режиму, дефіцит часу на підготовку мобілізаційних заходів.

Особливий правовий режим - режим воєнного стану введено указом Президента України на підставі Конституції країни та Закон України «Про правовий режим воєнного стану». Підставою введення воєнного стану в державі стала збройна агресія російської федерації, що створює небезпеку державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень необхідних для відвернення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою. Обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку для їх обмежень.

В межах комплексу завдань мобілізаційної підготовки та мобілізації перед державою, суспільством встають завдання у стислі терміни, в умовах ракетних ударів, обстрілів та повітряних тривог провести комплекс заходів, здійснених з метою планомірного переведення національної економіки, діяльності органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій на функціонування в умовах особливого періоду, а Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби, цивільного захисту – на організацію і штати воєнного часу.

Концепція мобілізаційної роботи повинна враховувати особливості національної економіки, приватизацію промислових підприємств, які мають суттєве значення для військово-оборонного комплексу та інші.

Комплексний підхід до формування концепції враховує підготовку нормативно-законодавчої бази держави у мирний час, воєнне планування, мобілізаційні завдання, координація зусиль на рівні РНБО та КМ, підготовка науково-технологічного забезпечення, підготовка кадрового резерва (за усіма категоріями та рівнями), заходи допоміжних міністерств та відомств (міністерства фінансів та ін.), урахування міжнародних договорів, складання планів дій під час дії правового режиму воєнний стан.

Слід враховувати слова експертнокомандуючого ВСУ Валерія Залужного: «... пробіли в законодавстві, які дозволяють нібито законним шляхом ухилятися від мобілізації, суттєво зменшують мотивацію громадян до проходження військової служби».

Загрозою для ефективного використання економічного потенціалу країни, допомоги, що надають наші західні партнери є корупційні ризики. Питання вдосконалення роботи антикорупційних державних установ, громадського контролю за бюджетною сферою, допомогою міжнародних неурядових організацій, волонтерського руху формують громадську думку в країні та її

міжнародний імідж. Непоодинокі випадки затримань високопосадовців державної влади, представників депутатського та судейського корпусу за корупційні діяння негативно впливає на імідж країни, нажаль виступає демотиватором мобілізації суспільства та мирової спільноти на відсіч агресору.

Для вдосконалення нормативно-правового забезпечення мобілізаційної роботи в державі, ефективного використання ресурсів, оперативного реагування на загрози національній безпеці України необхідна науково обґрунтована концепція мобілізаційної підготовки та мобілізації. Результати наукових досліджень, досвіду наших закордонних партнерів, обов'язкових громадських дебатів повинні сформувати обґрунтовану та ефективну концепцію мобілізаційної підготовки та мобілізації.

УДК 811.161.2'42

Посмітна В.В., кандидат філологічних наук, доцент, професор кафедри мовної підготовки, Київський інститут Національної гвардії України

КОМУНІКАТИВНА СТРАТЕГІЯ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ОБРАЗУ ЗАХИСНИКА ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ПРОТИДІЇ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНІ

Інформаційна війна в умовах повномасштабних бойових дій на території нашої країни характеризується значним зростанням ролі медійної інформації та постійною потребою в її оновленні. Увага громадян до інформаційних повідомлень спонукає вітчизняні медіа не просто регулярно публікувати свіжі дані, а застосовувати такі комунікативні стратегії впливу на споживача інформації, які доводять свою ефективність у згуртуванні суспільства перед спільною небезпекою, формуванні активної громадянської позиції на основі спільних національних і суспільних цінностей.

Мовний вплив у медійному дискурсі вивчається вітчизняними та зарубіжними лінгвістами. Науковці зосереджуються переважно на закономірностях і тенденціях мовного впливу, що характеризують публіцистичний дискурс у цілому. Тим часом важливо визначити комунікативні засоби, які будуть ефективними саме в умовах сьогодення.

Вибір комунікативних стратегій визначається основними цілями мовного впливу на читача. Медіа, висвітлюючи діяльність силових структур, здатні здійснювати не тільки інформаційний вплив, вони передусім покликані формувати громадянську позицію, позитивне ставлення до захисників, обґрунтовувати напрями державного розвитку, допомагати читачеві визначитися

в базових категоріях «добро» – «зло», «свій» – «чужий», зрештою, впливати на зниження рівня напруги в суспільстві.

Мета цього дослідження – обґрунтувати пріоритетність комунікативної стратегії формування позитивного іміджу захисника в сучасному медійному дискурсі, визначити основні комунікативні тактики та ходи, що сприяють реалізації стратегії та забезпечують ефективність мовного впливу.

Комунікативну стратегію, погоджуючись із Л.М. Пелепейченко, розуміємо як основний підхід до реалізації комунікативного наміру, який визначає структуру повідомлення і забезпечує досягнення цілей. Комунікативну тактику – як сукупність конкретних засобів реалізації комунікативної стратегії, практичне здійснення стратегічних планів, сукупність комунікативних ходів.

Формування позитивного іміджу захисника – традиційно одна з основних комунікативних стратегій військових медіа, а сьогодні вона доводить свою ефективність у медійному дискурсі загалом. І концепт *захисник* з його основними компонентами змісту в етнічній картині світу – *сильний, свій, здатний і готовий захистити* – має так само стати одним із ключових у вітчизняних медіа, поруч із концептами *Україна* та *перемога*. Виявимо основні комунікативні тактики, що сприяють реалізації стратегії формування позитивного образу захисника, зазначимо комунікативні ходи.

1. Тактика моделювання образу захисника: розповіді про конкретних осіб, які стали втіленням основних рис *захисника*; асоціативний ряд з історичними героями, фольклорними та художніми персонажами; підкреслення відмінної риси захисника – підпорядкованості закону та обов'язку; підкреслення високого рівня професіоналізму захисників; демонстрування стійкості та витривалості сучасного захисника, його здатності долати труднощі; яскраві приклади героїзму і звитяги захисників; розповіді самих захисників; повідомлення про їхні інтереси; визначення основних рис захисника.

2. Тактика демонстрування професіоналізму сучасного захисника: пояснення ролі професіоналізму захисника для безпеки держави та суспільства; підтвердження професіоналізму сучасного захисника; демонстрування усвідомлення військовослужбовцями важливості вдосконалювати професійні якості; залучення до формування військової майстерності; апелювання до авторитету (цитування представників вищого керівництва, наведення їхніх висловів на підтвердження професіоналізму сучасного захисника); посилення впливу (повторення, урочисто-піднесений стиль оповіді); узагальнення.

3. Тактика зближення читача із захисником з опорою на базову категорію «свій / чужий»: розповіді про долі звичайних військовослужбовців (дитинство, мрії, служба), про особисті стосунки, про сім'ї захисників; створення образу *свого хлопця*; представлення спільних із читачем інтересів, думок, почуттів; апелювання до загальнолюдських цінностей, до моральних якостей читача.

Загалом стратегія створення позитивного іміджу захисника спрямована на досягнення соціально значущих цілей: формування патріотизму та національної гідності, пропагування загальнолюдських цінностей, згуртування суспільства.

Важливість застосування цієї стратегії зумовлюється також медійним контекстом. Тривалий час вітчизняні ЗМІ створювали, на жаль, такий образ силовика – військовослужбовця, правоохоронця, – який суперечив уявленням про сильного захисника в етнічній картині світу. І тільки воєнна загроза та самовіддана боротьба українських військовиків – спочатку в АТО, тепер у найжорстокішій повномасштабній війні – спонукала представників медіа звернутися до відтворення національного сприйняття військового як захисника, сильного, готового і спроможного дати відсіч агресору та, що не менш важливо, – свого, такого, який належить до ми-групи. Така тенденція до створення позитивного образу захисника існує у країнах Заходу, і науковці переконливо доводять позитивний вплив на соціум позитивного медійного іміджу захисника та силових структур загалом. І важливо, що така традиція вже існувала в галузевих – військових і правоохоронних – виданнях.

Отже, сьогодні одне з важливих завдань самих представників сил безпеки та оборони – активне сприяння впровадженню комунікативної стратегії формування позитивного іміджу захисника в дискурс вітчизняних і світових медіа.

УДК 355.1

Приполова Л.І., кандидат юридичних наук, старший дослідник, начальник науково-дослідного відділу правових проблем у сфері міжнародного співробітництва науково-дослідного управління проблем ресурсного забезпечення у воєнній сфері, сфері оборони та військового будівництва Центру воєнно-стратегічних досліджень, Національний університет оборони України, (м. Київ), підполковник юстиції;

Корнієнко В.О., кандидат юридичних наук, доцент, старший науковий співробітник науково-дослідного відділу правових проблем у сфері міжнародного співробітництва науково-дослідного управління проблем ресурсного забезпечення у воєнній сфері, сфері оборони та військового будівництва Центру воєнно-стратегічних досліджень, Національний університет оборони України (м. Київ)

ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ОСОБЛИВОСТЕЙ НАДАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ДОПОМОГИ

Військово-професійна діяльність Збройних Сил України (далі – ЗС України) неодмінно пов'язана із здобуттям військової освіти. Сучасні

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

тенденції й події, які динамічно змінюються посилюють необхідність будь якого офіцера постійно розвиватися. Перебіг російсько-української війни чітко продемонстрував наскільки важливою є міжнародна допомога від наших партнерів.

Відповідно актуалізується потреба бути обізнаним в основах надання й функціонування міжнародної допомоги, враховуючи, що такий напрямок сьогодні є перспективним для включення у систему військово-професійної освіти.

Міжнародні партнери зосереджують свою увагу не лише на постачанні озброєння та військової техніки, а і на навчанні.

Відділ оборонного співробітництва (ODC) Європейського командування ЗС США (EUCOM) співпрацює з Міністерством оборони України та ЗС України для забезпечення військовою технікою, навчанням, ознайомчими заходами та освітніми можливостями з метою підтримки модернізації ЗС України та сприяння досягненню визначених цілей у рамках двосторонніх зовнішньополітичних відносин, взаємодіючи при цьому на тактичному, оперативному та стратегічному рівнях.

Однією із ключових програм є Міжнародна програма військової освіти і підготовки (IMET), що надає освітні можливості в США для українських військовослужбовців та Двостороння програма «Військові-військовим» (Mil-Mil), в рамках якої проходять щорічні військові навчання та ознайомчі заходи. ЄС підтримує Україну через відповідну програму EUMAM (головною метою є зміцнення спроможностей ЗС України захищати територіальну цілісність України в межах її міжнародно визнаних кордонів, а також стримувати й реагувати на можливі майбутні військові наступи росії).

Відомо, що у 2022 році за спільної координації Командування армії США у Європі та Африці (United States Army Europe and Africa, USAREUR-AF) та Німеччини, американські інструктори почали навчати українських військовослужбовців користуватися важкими системами озброєнь, отриманими як військова допомога для оборони країни від російської агресії.

Беззаперечно, що одним із ключових факторів успіхів Сил оборони України на полі бою є те, що протягом останніх років бойова підготовка українських військових, їх навчання здійснювалося саме за стандартами НАТО.

Станом на 24 лютого 2022 року українські військослужбовці попередньо здійснювали тренування за підтримки країн НАТО (операція «ORBITAL» (Велика Британія), операція «UNIFIER» (Канада), навчання від США, Литви, Латвії та Естонії).

Однак, повномасштабна збройна агресія в Україну змінила інтенсивність та напрями міжнародних тренувань наших захисників. До прикладу операцію «ORBITAL», було призупинено. Натомість у червні 2022 року було оголошено про нову програму від Великої Британії під назвою операція «INTERFLEX» (базова загальна підготовка).

Наприкінці 2023 року стало відомо про затвердження Міністерством оборони України Стратегії менеджменту системи військової освіти, в розробці якої активну участь брали пратнери з держав-членів НАТО.

Зазначене обумовило актуалізацію наукових пошуків з питань, які стосуються з'ясування сутності, видів та особливостей забезпечення сил оборони в межах міжнародної допомоги, аналізу особливостей зарубіжного правового регулювання забезпечення сил оборони в межах міжнародної допомоги, генези і розвитку міжнародної допомоги у воєнній сфері.

Огляд тенденцій та особливостей надання міжнародної допомоги дозволяє зробити висновок, що подальше надання міжнародної допомоги може сприяти виникненню потреби у виокремленні відповідальної державної структури для забезпечення потреб організаційно-правового регулювання міжнародної допомоги, так само і для надання консультацій, методологічного забезпечення, інформаційно-просвітницької діяльності із відповідного питання.

Зазначені напрями в перспективі потребуватимуть інтеграції та відображенні у складових системи військово-професійної освіти.

УДК 349.6:502.1(477)

Проданчук М.Г., доктор мед. наук, професор, член-кор. НАМН України, директор ДП «Науковий токсикологічний центр імені академіка Л.І. Медведя МОЗ України» (м. Київ);

Величко М.В., кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник ДП «Науковий токсикологічний центр імені академіка Л.І. Медведя МОЗ України» (м. Київ);

Курділь Н.В., кандидат медичних наук, заступник директора ДП «Науковий токсикологічний центр імені академіка Л.І. Медведя МОЗ України» (м. Київ);

Кравчук О.П., кандидат медичних наук, перший заступник директора ДП «Науковий токсикологічний центр імені академіка Л.І. Медведя МОЗ України» (м. Київ);

Гринько А.П., кандидат хімічних наук, керівник Токсикологічного дослідницького випробувального центру фізико-хімічного аналізу та референт лабораторій ДП «Науковий токсикологічний центр імені академіка Л.І. Медведя МОЗ України» (м. Київ)

АНАЛІЗ ЗАКОНОПРОЕКТІВ ПРО БІОЛОГІЧНУ БЕЗПЕКУ ТА БІОЛОГІЧНИЙ ЗАХИСТ, ЗАПРОПОНОВАНИХ МІНІСТЕРСТВОМ ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ І МІНІСТЕРСТВОМ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ, ТА ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ЇХ ПОКРАЩЕННЯ

На виконання Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030» року (розділ: «Біологічна безпека та зазначені пріоритети державної політики у сфері біологічної безпеки та біологічного захисту») та Рішення РНБО України від 15 жовтня 2021 року «Про Стратегію біобезпеки та біологічного захисту» Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України та Міністерство охорони здоров'я України розробили і направили до Верховної Ради України окремі законопроекти.

З метою вдосконалення законодавства у сфері біобезпеки та біологічного захисту та за результатами порівняльного аналізу законопроектів авторами пропонується включити до тексту майбутнього закону наступні зміни та доповнення:

- складові елементи системи біобезпеки та біозахисту України - це Уповноважений орган управління і суб'єкти системи біобезпеки та біозахисту України (необхідно створити);
- Стратегія забезпечення біологічної безпеки та біологічного захисту повинна здійснюватися за принципом «єдине здоров'я» на період до 2025 року із затвердженим планом заходів щодо її реалізації (наявна);
- Національний банк генетичних ресурсів України (необхідно створити);
- суб'єкти забезпечення біологічної безпеки та біологічного захисту держави (визначені в стратегії забезпечення біологічної безпеки та біологічного захисту за принципом «єдине здоров'я» на період до 2025 року);
- Міжвідомча комісія з питань контролю за дотриманням вимог біобезпеки та біозахисту суб'єктів господарювання медико-біологічної сфери держави (необхідно створити);
- консультативний орган на громадських засадах – Комісія з біобезпеки та біозахисту України при РНБО України (наявний).

Запропоновані законопроекти, що стосуються біологічної безпеки та біологічного захисту, потребують доповнення, проте, доцільно обрати за базовий проект Закону України «Про біологічну безпеку та біологічний захист» Міністерства охорони здоров'я України, як такий, що більш повно відповідає задачам правового регулювання у сфері протидії загрозам національній безпеці України біологічного характеру і включити до нього окремі статті із законопроекту Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України.

У зв'язку із зростанням викликів біологічного характеру національній безпеці України актуальною є підготовка кадрового складу фахівців, які будуть задіяні для превентивної протидії загрозам біологічного характеру або участі в ліквідації наслідків надзвичайної ситуації біологічного характеру.

Вважаємо за доцільне для вирішення зазначених питань створення паспорту нової спеціальності у вищих закладах країни відповідного профілю з підготовки фахівців з біобезпеки та біозахисту. Нову спеціальність доцільно включити до переліку наукових спеціальностей та паспортів спеціальностей в Україні шляхом внесення змін та доповнення до Постанови КМУ від 29 квітня 2015 р. № 266 «Про затвердження переліку знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти»: шифр і найменування галузі знань 26 - Цивільна безпека; код і найменування спеціальності додатково 264 – Біологічна безпека та біологічний захист. Фахівці, які хочуть обіймати посаду уповноваженого з питань біологічної безпеки та біологічного захисту, повинні пройти професійну перепідготовку у сфері біологічної безпеки та біологічного захисту та отримати документ (сертифікат) державного зразка в порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України.

Кожного року біосфера на глобальному рівні зазнає незворотних змін, спричинених антропогенним впливом, внаслідок чого збільшуються загрози біологічного характеру, які створюють загрози для існування людини та живих організмів біосфери загалом. Прикладом є найбільш інноваційні досягнення у сфері біотехнології та мікробіології, які можуть бути використані для створення і цілеспрямованого застосування біологічної зброї, а також спричинити біологічні катастрофи внаслідок неконтрольованого поширення продуктів зазначених технологій. Виходячи з вищенаведеного, науково обґрунтоване удосконалення відповідних правових норм дозволить підвищити сучасний стан правового забезпечення біологічної безпеки та біологічного захисту в Україні в контексті можливостей адекватної протидії загрозам біологічного характеру національній безпеці України.

УДК 351.746.1(477):007+327.39:061.1ЄС

Смерека Б.В., аспірант кафедри біотехнологій, Харківський національний університет радіоелектроніки (м. Харків)

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ НА СВІДОМІСТЬ КАНДИДАТІВ НА ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВИХ РЕКРУТІНГОВИХ ЗАХОДІВ

Інформаційно-психологічні операції (ІПО) можуть істотно впливати на свідомість кандидатів на військову службу, особливо під час військових рекрутингових заходів. Декілька ключових аспектів цього впливу: ІПО можуть формувати позитивне або негативне уявлення про службу в армії. Через таргетовані повідомлення можна впливати на уявлення кандидатів про патріотизм, обов'язок та честь служби, а також про ризики і виклики, що їх несе військова кар'єра. Інформаційні кампанії можуть зміцнити або знизити мотивацію до вступу на службу, акцентуючи на бенефітах або труднощах військової служби. Зокрема, акцент на кар'єрному зрості, освіті, стабільності, а також компенсації і пільгах може залучити більше кандидатів. ІПО використовують візуальні та емоційно заряджені матеріали для викликання сильних емоцій — від гордості до страху. Це може впливати на рішення людей вступити на службу або відмовитися від цього. ІПО можуть використовувати соціальні зв'язки та соціальний тиск, наприклад, показуючи велику кількість людей, які вже приєдналися до армії, що може стимулювати інших слідувати цьому прикладу. Інформаційні операції також можуть включати спростування поширених міфів або неправдивих інформацій, які можуть завадити набору нових рекрутів. Важливо, що такі операції проводяться етично і з урахуванням потреб та очікувань потенційних рекрутів, щоб вони могли ухвалити обґрунтоване рішення щодо вступу на військову службу.

В умовах бойових дій інформаційно-психологічні операції (ІПО) набувають особливої ваги і можуть значно впливати на кандидатів на військову службу.

Аспекти, як ІПО використовуються під час конфліктів:

У часи війни ІПО можуть бути зосереджені на підкресленні необхідності захисту національної безпеки і суверенітету. Це може включати історії про героїзм, жертвність, і потребу в кожному громадянині для оборони країни.

Під час бойових дій ІПО можуть також розповсюджувати інформацію про наслідки конфлікту для національної безпеки та життя цивільних осіб, спонукаючи до активної участі у військових діях. Військові ІПО часто включають потужні емоційні зображення і розповіді, які покликані викликати

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

відчуття обов'язку, патріотизму, і відповідальності. Засоби масової інформації використовуються для поширення повідомлень про необхідність збільшення чисельності військових, зокрема через телебачення, радіо, інтернет і соціальні мережі. ІПО можуть підкреслювати взаємодопомогу і колективні зусилля в обороні, спонукаючи більше людей приєднатися до збройних сил. Важливим аспектом ІПО під час війни є спростування дезінформації, яка може поширюватися ворожими силами з метою деморалізації населення та потенційних рекрутів. Таким чином, ІПО в умовах бойових дій стають важливим інструментом не тільки для підтримки морального духу вже існуючих військовослужбовців, а й для залучення нових кадрів, мотивуючи їх до вступу в армію.

Ворожі інформаційно-психологічні операції (ІПО) можуть мати значний вплив на потенційних рекрутів, зазвичай маючи за мету деморалізацію, зниження мотивації та створення психологічного бар'єру до вступу на військову службу.

Деякі способи, якими ворожі ІПО можуть впливати:

1. Ворожі ІПО можуть розповсюджувати неправдиву інформацію про умови служби, жертви, несправедливе поводження з військовослужбовцями та інші негативні аспекти, щоб відбити бажання вступати до армії.

2. Через психологічний тиск та акцентування на ризиках і небезпеках військової служби ворожі ІПО намагаються викликати страх і сумніви щодо рішення вступити до армії.

3. Через кампанії, що підривають довіру, ворог намагається створити образ неефективного або корумпованого керівництва, щоб зменшити ентузіазм та підтримку серед потенційних рекрутів.

4. Ворожі ІПО можуть також використовувати існуючі соціальні чи етнічні напруження, акцентуючи на них, щоб викликати внутрішні конфлікти та розділити суспільство.

5. Ворожі ІПО часто спрямовані на викликання негативних емоцій, таких як гнів, обурення, розчарування, які можуть впливати на рішення про вступ на військову службу.

6. Ще одним способом є пропаганда, яка перебільшує успіхи і силу ворожих військ, щоб викликати відчуття марності та безперспективності опору.

Розуміння цих методів є ключовим для розробки ефективних контрзаходів та зміцнення внутрішньої стійкості серед потенційних рекрутів.

Відповіді на ворожі ІПО:

- забезпечення точної та чесної інформації про умови служби, виклики та переваги допомагає контрастувати з неправдивими повідомленнями ворога, підвищуючи довіру та залученість кандидатів,

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

- освітні програми, що сприяють розвитку критичного мислення серед населення, можуть допомогти людям краще розпізнавати дезінформацію та маніпуляції, зменшуючи ефективність ворожих ІПО,

- стратегії, що підсилюють почуття національної гордості та спільноти, можуть зменшити вплив спроб роз'єднати суспільство з боку ворога,

- активне використання контрпропаганди для спростування ворожих повідомлень та показу реальних наслідків ворожих дій може допомогти зберегти моральний дух і бойовий настрій,

- забезпечення соціальної підтримки та визнання військовослужбовців і ветеранів сприяє створенню позитивного образу служби і зменшує ефективність деморалізуючих кампаній.

Ці контрзаходи допомагають не тільки в збереженні стабільності в суспільстві, але і в захисті морального та психологічного стану кандидатів на службу, зміцнюючи відданість і рішучість у зустрічі викликам.

З огляду на вплив інформаційно-психологічних операцій (ІПО) як союзних, так і ворожих на кандидатів на військову службу, особливо в умовах бойових дій, можна зробити кілька важливих висновків: Правда інформація про реалії військової служби, включно з ризиками та вигодами, є критично важливою для формування довіри та залучення кандидатів. Союзні ІПО повинні акцентувати на правдивому представленні обставин, щоб кандидати могли робити обізнані вибори. Ворожі ІПО часто спрямовані на деморалізацію та створення психологічного бар'єру. Адекватна контрінформація та спростування міфів є ключовими для запобігання цьому впливу. Освітні ініціативи, які розвивають критичне мислення та навички медіаграмотності серед населення, можуть зменшити вплив ворожих ІПО та сприяти більш обізаному вибору щодо військової служби. Емоційні та соціальні аспекти ІПО мають велике значення. Підкреслення спільноти, патріотизму та національної єдності може ефективно мотивувати кандидатів до вступу в армію та зміцнювати загальнонаціональну стійкість. Забезпечення соціальної підтримки кандидатам та військовослужбовцям, включаючи психологічну допомогу та визнання їхньої служби, є важливим для зміцнення військового потенціалу та зменшення впливу ворожих операцій. Національна безпека вимагає від збройних сил та уряду активного моніторингу ворожих інформаційних кампаній та швидкої реакції на них, щоб захистити потенційних рекрутів та загальне населення від шкідливих впливів.

Ці висновки підкреслюють комплексність і важливість ІПО в контексті військового рекрутингу та національної оборони, а також необхідність використання цих засобів відповідально і з розумінням їх потенційного впливу на громадянське суспільство.

УДК 343.132:355.271

Пузирьов М.С., доктор юридичних наук, старший дослідник, професор кафедри правових дисциплін гуманітарного факультету, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ (НА ПРИКЛАДІ КОНТРОЛЮ ЗА ВЧИНЕННЯМ ЗЛОЧИНУ)

Шляхом прийняття у 2012 р. нового Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) України було змінено підхід до розкриття і розслідування кримінальних правопорушень. Законодавець надав можливість суб'єктам сторони обвинувачення у кримінальному провадженні використовувати негласні слідчі (розшукові) дії (далі – НСРД). Раніше таких повноважень при розслідуванні кримінальних справ (за КПК 1960 р.) у слідчого, дізнавача, прокурора не було.

За час дії КПК України вироблена практика надання дозволів, проведення та використання НСРД як доказів у кримінальному провадженні. Одночасно вироблена і практика визнання недопустимими результатів НСРД як доказів у кримінальному провадженні.

Разом із тим, до цього часу відбуваються дискусії серед учених, працівників правоохоронних органів щодо особливостей використання результатів НСРД. Це обумовлено тим, що сфера застосування НСРД поширюється на конституційно охоронювану сферу приватного життя особи. І тому втручання саме в цю сферу вимагає від уповноважених суб'єктів кримінально-процесуальної діяльності безумовного виконання вимог закону.

Напрацьовується судова практика визнання недопустимими доказів, отриманих в результаті дій, передбачених Главою 21 КПК України.

Війна в Україні внесла свої корективи та вплинула майже на всі сфери суспільного життя. Не оминула війна і сферу кримінально-процесуальної діяльності сторін обвинувачення, захисту, а також суду щодо з'ясування обставин кримінального правопорушення, його кримінально-правової кваліфікації, ухвалення процесуальних рішень та вирішення процесуальних питань, пов'язаних із їх виконанням. А отже, стосується це також інституту застосування та використання НСРД.

Саме тому, з початком війни законодавцем було внесено ряд змін до КПК України, у тому числі і до Глави 21.

У цій публікації дослідимо окремі теоретичні та практичні аспекти здійснення контролю за вчиненням злочину як одного із видів НСРД.

Законодавець визначив, що виключно прокурор має право прийняти рішення про проведення такої НСРД, як контроль за вчиненням злочину.

Контроль за вчиненням злочину може здійснюватися у випадках наявності достатніх підстав вважати, що *готується* вчинення або вчиняється тяжкий чи особливо тяжкий злочин.

У теоретичному аспекті до підстав для проведення даного виду НСРД є різні підходи. Наприклад, Тагієв С.Р. зауважує, що у КПК України декларується, що контроль за вчиненням злочину може здійснюватися за достатніх підстав вважати, що готується вчинення або вчиняється тяжкий чи особливо тяжкий злочин (ст. 271).

Однак також зазначено, що проведення НСРД може здійснюватися винятково після реєстрації в Єдиному реєстрі досудових розслідувань інформації про факт вчиненого злочину. Тобто за відсутності реєстрації факту вчиненого злочину (а не факту підготовки до вчинення злочину) формально забороняється проведення НСРД. Ця та інші неузгодженості обумовлюють необхідність виокремлення й систематизації формальних і документальних підстав для проведення НСРД.

У практичному аспекті контроль за вчиненням злочину як один із видів НСРД використовується, як правило, при фіксації кримінально-протиправних дій, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, вогнепальної зброї, а також при фіксації корупційних кримінальних правопорушень.

Однією з форм контролю за вчиненням злочину є контрольована та оперативна закупка. Тобто для проведення НСРД уповноваженими правоохоронними органами залучається особа.

Потрібно зазначити, що відповідно до п. 4.12.3 Зводу відомостей, що становлять державну таємницю, затвердженого наказом Служби безпеки України від 23.12.2020 р. № 383 (зі змінами), відомості про факт або методи проведення НСРД становлять державну таємницю.

Отже, лише сам по собі факт проведення НСРД вже становить державну таємницю, яка не підлягає розголошенню без допуску до державної таємниці.

Працівники правоохоронних органів під час розслідування кримінальних проваджень, де проводяться НСРД, залучають як на конфіденційній основі так і гласно осіб, які не мають допуску до державної таємниці.

Якщо ми ведемо мову про контроль за вчиненням злочину, то залучають осіб, які здійснюють закупівлю наркотичних засобів, психотропних речовин, вогнепальної зброї, а також передають предмет неправомірної вигоди.

Таким чином, будь-яка особа, яка залучається до участі в НСРД, повинна спочатку надати письмову згоду на залучення до конфіденційного співробітництва. Після цього необхідно попередити особу про кримінальну відповідальність за розголошення відомостей досудового розслідування, а потім надати особі допуск та доступ до державної таємниці.

Законом України «Про державну таємницю» передбачено, що державна таємниця – вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнані у порядку, встановленому цим Законом, державною таємницею і підлягають охороні державою.

Допуск до державної таємниці – оформлення права громадянина на доступ до секретної інформації. Доступ до державної таємниці – надання повноважною посадовою особою дозволу громадянину на ознайомлення з конкретною секретною інформацією та провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею, або ознайомлення з конкретною секретною інформацією та провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею, цією посадовою особою відповідно до її службових повноважень.

Надання допуску передбачає:

- визначення необхідності роботи громадянина із секретною інформацією;
- перевірку громадянина у зв'язку з допуском до державної таємниці;
- взяття громадянином на себе письмового зобов'язання щодо збереження державної таємниці, яка буде йому довірена;
- одержання у письмовій формі згоди громадянина на передбачені законом обмеження прав у зв'язку з його допуском до державної таємниці;
- ознайомлення громадянина з мірою відповідальності за порушення законодавства про державну таємницю.

Таким чином, особа, яка залучається до конфіденційного співробітництва з оперативними підрозділами правоохоронних органів, повинна завчасно пройти відповідну перевірку, взяти на себе передбачені Законом України «Про державну таємницю» обов'язки зберігати державну таємницю і лише після цього отримати доступ до державної таємниці. Непроходження відповідної перевірки, відмова взяти на себе зобов'язання щодо збереження таємниці, відмова від обмеження прав у зв'язку із допуском до державної таємниці є підставами для відмови в наданні громадянину доступу до державної таємниці.

Разом із тим, перевірка громадян у зв'язку з їх допуском до державної таємниці здійснюється органами у строк до одного місяця.

У той же час, за своєю сутністю специфіка проведення НСРД полягає в тому, що вони проводяться у випадках, якщо відомості про кримінальне правопорушення та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб. Тобто виникає необхідність і доцільність їх проведення невідкладно, за наявності, звісно, підстав. У тому числі і залучення громадян для конфіденційного співробітництва. До того ж, законодавчо визначено, що строк дії ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення НСРД не може перевищувати два місяці.

УДК 81'243:664(075)

Ревуцька С.М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філології, перекладу та стратегічних комунікацій, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ПРАЦІВНИКІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ ПІД ЧАС НАБУТТЯ НАВИЧОК У ПРОДУКТИВНИХ ВИДАХ МОВЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Нині мало хто має сумнів у тому, наскільки важливе вміння критично мислити. Останні 2 роки світ спостерігає трагічні наслідки відсутності цього уміння або його недостатнього розвитку. Викладач вищого навчального закладу, незалежно від того, яку дисципліну він викладає, повинен на своїх заняттях і формувати, і розвивати у слухачів уміння критично мислити. Це також стосується і викладачів іноземних мов. Навіть при наявності значних наукових досягнень у дослідженні критичного мислення, вивчення його залишається вкрай важливим і не припиниться ніколи.

Щодо формування навичок критичного мислення під час вивчення іноземної мови, важливо відзначити, що тут існує безмежний спектр досліджень.

У рамках комунікативного підходу до вивчення іноземних мов, коли протягом уроку постійно всі дії мають бути максимально наближеними до реальності, коли весь час відбувається співставлення «свого» (задіяна рідна мова) і «не свого» (задіяна іноземна мова)), критичне мислення має бути постійно присутнім. Численні дослідження свідчать, що формування та розвиток навичок критичного мислення відбувається під час набуття навичок будь-якого з чотирьох видів мовленнєвої діяльності. І хоча існує значна кількість технологій для розвитку критичного мислення у рецептивних видах мовленнєвої діяльності (таких як читання та слухання), технології, що сприяють розвитку критичного мислення у продуктивних видах мовленнєвої діяльності (таких як говоріння і письмо), потребують подальшого вдосконалення.

У науковій літературі активно досліджуються «прийоми та стратегії критичного мислення з урахуванням триступеневої методики»: «актуалізація – усвідомлення – рефлексія». Основу для конструктивних технологій розвитку критичного мислення складає «базова модель трьох стадій організації навчального процесу». Є багато наборів технік/технологій для кожної стадії: *актуалізація* (такі як «Мозковий штурм», «K-W-L/ Знаю – хочу знати – взнав», «Прогнозування за ілюстрацією», «Асоціація», «Товсті/тонкі питання», «Дерево припущень»); *осмислення* («Технологія 6 капелюхів», «Зигзаг», «Insert», «Карусель», «Ромашка Блума»); *рефлексія* («Сінквейн», «Кластер», «Есе», створення концептуальних таблиць (в яких студенти можуть порівнювати три чи

більше аспекти тієї чи іншої вивченої наукової проблеми); дискусії та обговорення, висловлення своєї точки зору).

На кафедрі філології, перекладу та стратегічних комунікацій, Національної академії Національної гвардії України систематизуються всі існуючі наразі технологій, що задіяні під час занять з формування навичок у продуктивних видах мовленнєвої діяльності (говоріння і письмо) у відповідності до навичок критичного мислення та відповідних ментальних операцій, що їх супроводжують. Детальний перелік таких технологій представлений у таблиці: «Conformity between the technologies used during classes on the formation of productive skills (speaking and writing), the critical thinking skills and the mental operations that accompany them».

Відпрацювання цих технологій у повному обсязі сприяє самостійному формуванню думок іноземною мовою на основі аналізу базової інформації, що включає думки інших з того ж самого приводу, аналіз помилок, висновки, і сприяє подальшому вирішенню широкого спектру проблем.

УДК 355.5

Ролін І.Ф., доктор військових наук, професор, професор кафедри тактико-спеціальних дисциплін, Військовий інститут танкових військ Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків);

Чернявський О.Ю., начальник кафедри тактико-спеціальних дисциплін, Військовий інститут танкових військ Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (м. Харків), полковник;

Каплюченко О.П., доктор філософії, старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

ФОРМУЛЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ ЗАНЯТТЯ, ЗАЛЕЖНО ВІД РІВНЯ КОГНІТИВНИХ НАВИЧОК ЗДОБУВАЧІВ

З метою підвищення методичної майстерності, впровадження світових освітніх стандартів і цінностей в закладах вищої військової освіти України наразі триває підготовка майстрів-інструкторів для курсів підвищення кваліфікації викладачів у рамках Програми НАТО «Удосконалення військової освіти» (DEEP). Варто зазначити, що DEEP орієнтоване на популяризацію інтерактивного навчання, як форми організації пізнавальної діяльності здобувачів освіти, заснованої на суб'єкт-суб'єктних стосунках, взаємодії суб'єктів навчання та їх співпраці.

Під час масштабної агресії РФ завдання інтегрування інтерактивного навчання у військово освіту та підготовку сил оборони України набуло особливої

ваги, оскільки, воно сприяє розвитку інтелектуальних здібностей, критичного та креативного мислення військових лідерів різних рівнів управління, що дозволяє їм бачити проблеми, генерувати ідеї та ефективно застосовувати їх під час організації та ведення воєнних дій.

В країнах-членах НАТО для активізації бойового навчання військових підрозділів та їх лідерів ефективно використовується класифікація рівнів мислення та навчання, відома як таксономія Блума. Сучасна версія таксономії Блума має шість рівнів когнітивних навичок (РКН), що розташовані у порядку ієрархії від простого до складного: запам'ятовувати, розуміти, використовувати, аналізувати, оцінювати і створювати. Головними інструментами таксономії Блума, з використанням яких можна спрямовувати діяльність тих, хто навчається, є перелік дієслів та питальних слів для кожного РКН. Запитання та дієслова на запам'ятовування та розуміння відносяться до найнижчого рівня, а на оцінювання (судження) та створення розглядаються як високий РКН.

Досвід викладання свідчить, що навіть у ВВНЗ викладачі, нажаль, часто організовують діяльність здобувачів освіти переважно на нижчих РКН.

Згідно із таксономією Блума, під час планування заняття керівник заняття має пропонувати вправи та завдання, які б вивели здобувачів освіти на вищі рівні когнітивних процесів. На кожному етапі викладач формулює цілі навчання, але не з погляду керівника (знати, вміти, набути навичок, виховувати), а з погляду здобувача освіти, як очікувані результати діяльності, як-то «очікується, що після даного заняття слухачі будуть в змозі...» і далі називається конкретна спроможність з використанням дієслів, притаманних для того РКН, який викладач планує досягти.

Розглянемо декілька прикладів формулювання цілей заняття на тему «Механізований (танковий) взвод в оборонному бою» для різних РКН.

1. Рівень Запам'ятовувати: назвати місце та завдання взводу в обороні; скласти список елементів опорного пункту взводу; знайти і показати на схемі елементи бойового порядку взводу; визначити поняття системи вогню взводу в оборонному бою; переказати порядок роботи командира взводу; назвати елементи рішення командира взводу; перерахувати пункти постановки завдань відділенням.

2. Рівень Розуміти: пояснити завдання взводу залежно від його місця в бойовому порядку роти; розпізнати і показати на карті-схемі елементи бойового порядку взводу; інтерпретувати порядок дій взводу при переході противника в атаку; пояснити відмінності у порядку роботи командира взводу на перехід до оборони в різних умовах; переказати своїми словами зміст організації взаємодії, управління та забезпечення.

3. Рівень Застосувати: продемонструвати здатність орієнтуватись на місцевості та обирати місце для розташування опорного пункту; використати на практиці знання з інженерної підготовки щодо обладнання опорного пункту; розподілити час на підготовку бою за правилом 1/3 до 2/3; обчислити потребу в

силах і засобах; проілюструвати порядок обладнання опорного пункту в залежності від умов обстановки; розрахувати бойові (маршові) можливості; продемонструвати здатність віддати вказівки з питань організації взаємодії, управління та забезпечення; продемонструвати здатність у ставленні завдань відділенням (танкам) на зайняття позицій та організацію спостереження; зобразити на карті-схемі елементи бойового порядку та опорного пункту.

4. Рівень Аналізувати: оцінити обстановку за факторами МЕТТ-ТС; виокремити сильні та слабкі сторони противника; протиставити сильні сторони противника своїм можливостям; порівняти бойові потенціали свої та противника; розділити можливі дії противника на епізоди та протиставити їм свої дії; розіграти на макеті епізоди бою.

5. Рівень Оцінювати: зробити висновки за результатами оцінювання факторів МЕТТ-ТС; спрогнозувати варіанти дій противника та ранжирувати їх за імовірністю; розробити варіанти дій взводу та порівняти їх ефективність; обґрунтувати, чому варіант (спосіб) дій є найкращим.

6. Рівень Створювати: організувати оборону опорного пункту; сформулювати бойовий наказ; оформити на робочій карті рішення; запропонувати заходи щодо підвищення ефективності управління взводом.

Застосування таксономії Блума спонукає до розвитку критичного мислення та професійної компетентності військовослужбовців, оскільки стимулює використання вищих рівнів мислення для розв'язання складних і непередбачуваних проблем.

УДК 35.078

Саричев Ю.О., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник ЦВСД, Національний університет оборони України (м. Київ);

Зубков В.П., старший науковий співробітник ЦВСД, Національний університет оборони України (м. Київ);

Піщанський Ю.А., науковий співробітник ЦВСД, Національний університет оборони України (м. Київ)

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ОПЕРАЦІЇ ПРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ СИЛ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Знаковою категорією в теоретичній базі з проблематики інформаційної безпеки виділяється категорія «інформаційна операція», що спричиняє необхідність її окремого розгляду.

Низкою чинних доктринальних документів ЗС України підтверджується, що існуючі на сьогодні поняття інформаційної та психологічної операцій ЗС України містяться серед заходів реалізації стратегічних комунікацій, а це, на наш погляд, не відповідає реальному стану речей із-за методів досягнення інформаційної переваги над противником в ході воєнного конфлікту.

Проведений аналіз показує, що введене у теоретичне та нормативно-правове поле України поняття «інформаційна операція», зокрема як невід’ємний елемент теорії і практики забезпечення інформаційної безпеки держави, має бути уточнене з відповідними наслідками щодо практичних завдань та заходів, у першу чергу, щодо принципового коригування нормативно-правової бази з питань, які стосуються вирішення завдань оборони держави, починаючи з документів стратегічного значення.

Метою публікації є обґрунтування необхідності уточнення підходу щодо сутності та змісту категорії «інформаційна операція» для коригування нормативно-правової бази України.

Основна частина. Основою коригування визначення терміну «інформаційна операція» може бути військовий стандарт ВСТ 01.004.004 – 2014 (01), в якому наведена достатньо ємна дефініція. Крім того, спеціалізовані словникові джерела містять різні, але достатньо взаємно наближені визначення понять цієї категорії. Їх спільний розгляд дозволяє запропонувати узагальнену редакцію, а саме:

інформаційна операція – сукупність узгоджених та взаємопов’язаних за метою, завданнями, об’єктами, місцем і часом інформаційних та інших заходів, що проводяться як послідовно, так і одночасно за єдиним замислом та планом для досягнення бажаного інформаційного ефекту (результату) в інтересах сприяння вирішенню завдань реалізації національної політики в обраній сфері життєдіяльності держави.

Поняття інформаційної операції не може характеризувати дії тактичного рівня, а пов’язує (інтегрує) заходи, що мають у сукупності мету, масштабність та значимість більш високого рівня. При цьому, такі дії тактичного характеру як інформаційна акція, інформаційна атака або окремих (одиначний) інформаційний чи інший практичний акт для досягнення мети інформаційної операції слід вважати її можливими складовими.

Інформаційна операція є формою дій, яка передбачає сукупність координованих заходів, що можуть проводитися як у кіберпросторі, так і поза його межами, спрямовуючись одночасно і на людську свідомість, і на технічні елементи визначеної інформаційної інфраструктури. Вона має використовувати широкий спектр заходів, зокрема механічної дії для впливу на об’єкти інформаційної інфраструктури противника, а тому не може розглядатися невід’ємною складовою стратегічних комунікацій, які є формою реалізації

політичного діалогу (спілкування).

Розглянемо різновиди інформаційної операції:

інформаційна операція повного спектру – інтегруюча форма дій, яка передбачає ведення дій як у кіберпросторі, так і поза його межами з використанням широкого спектру інформаційно-технічних, інформаційно-психологічних та інших заходів, зокрема механічної дії, в інтересах сприяння вирішенню завдань реалізації національної політики в обраній сфері життєдіяльності держави;

інформаційно-психологічна операція – усічена інформаційна операція, яка має обмежений характер дій, що спрямовані лише на когнітивну сферу суспільства, впливаючи на емоційний стан, мотивацію, раціональне мислення визначених цільових аудиторій для зміни моделей їхньої поведінки в інтересах сприяння вирішенню завдань реалізації національної політики в обраній сфері життєдіяльності держави;

кібероперація (інформаційна операція у кіберпросторі) – усічена інформаційна операція, яка передбачає ведення дій виключно у кіберпросторі з використанням інформаційно-технічних та/або інформаційно-психологічних заходів, обсяг та характер яких залежить від поставленої мети та умов, що склалися, в інтересах сприяння вирішенню завдань реалізації національної політики в обраній сфері життєдіяльності держави.

Висновок. У сукупності вищенаведені визначення відображають базові положення щодо розуміння сутності інформаційної безпеки як системного феномена у нерозривному поєднанні трьох вимірів інформаційних ресурсів (когнітивних, електронних та неелектронних), Ці положення є визначальними для запровадження цілісної (єдиної) інформаційної політики України та системного підходу при розв'язанні питань забезпечення інформаційної безпеки у різних галузях життєдіяльності держави, в тому числі сил оборони України.

УДК 1:355

Севрук І.І., кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ДИСЦИПЛІНА ТА ПІДПОРЯДКУВАННЯ ЯК УПРАВЛІНСЬКІ ТЕХНІКИ

Дисципліна та підпорядкування є базовими вимогами та принципами військової служби. Їх додержання – беззаперечна вимога, що уможливорює координованість дій військових та військових підрозділів, і нарешті, досягнення

головної мети – забезпечення безпеки, перемоги над ворогом. Вони розкривають свій сенс як дієві управлінські інструменти, певні техніки впливу через тілесні практики на душу людини, перетворення людини на солдата.

Найбільш глибокий та системний аналіз дисципліни, дисциплінарних технік, армії як «дисциплінарного» інституту було надано видатним представником французького постмодернізму Мішелем Фуко (1926–1984) у роботі «Наглядати і карати» (1975).

Згідно Фуко, армія як дисциплінарний інститут практикує дисциплінарні «технології виробництва індивідів», формуючи інституціональну ідентичність: людина починає себе поводити у той спосіб, що визначено її статусом і роллю у певній організації/соціальному інституті (військовий, лікар, викладач тощо). Це унормована поведінка, унормовані способи мислення, унормовані реакції. Інституціональна ідентичність здатна суттєво впливати на людину, її цінності, життя і поза відповідної інституції.

Усі дисциплінарні інституції (армія, школа, медичний заклад тощо) є носіями дисциплінарних технік влади. Людина у закладах такого типу не відчувається вільною, вона зобов'язана під страхом покарання в той чи інший спосіб, підкорятись правилам внутрішнього розпорядку, тобто дотримуватись дисципліни, якої вимагає даний заклад.

Зміст такого впливу – влада, яка впроваджується у людську свідомість через використання людського тіла й просторово-часових вимірів людського життя. Це чисельні дисциплінарні техніки контролю, нормування, стандартизації, прогнозованості людини та людської поведінки. Людина формується як контрольована та передбачувана.

Дисципліна як техніка влади послуговується двома методами: методом ієрархії (наглядає) та методом санкції (нормує), завдяки яким й здійснює постійний контроль над індивідом через регламентацію простору й часу.

Дисциплінарний простір – це функціональний, «корисний» простір, що забезпечує «можливість щохвилинного надзору за поведінкою кожного, здатність оцінювати його, карати, вимірювати його якості та заслуги», зазначає М. Фуко. Замкнутість та підпорядкованість власним внутрішнім законам й правилам, «дисциплінарна монотонність», принцип «розмежування» простору; визначене «кожному – своє місце, кожному місцю – свій індивід», – характерні ознаки дисциплінарного простору. Кожен має перебувати на своєму місці, кожного у будь-який момент можна віднайти, проконтролювати – й використати.

Дисциплінарний простір – це владний простір, який живиться за рахунок настанов, наказів та розпоряджень. Сутність цього простору – ієрархія статусів та ролей, жорстко унормовані ролі відповідно до статусних розподілів, які дозволяють ієрархізувати взаємодії у межах дисциплінарного простору.

Дисциплінарний час – це контрольований, роздроблений на все дрібніші інтервали, що мають вказівки стосовно змісту й якості використання часу. Час людини структурують інші, витісняється усе, що здатне призвести до безладу.

Дисципліна через регламентацію часу здійснюється завдяки: розподілу робочого часу; деталізації дій у часі; вичерпного використання робочого часу тощо. Дисципліна як техніка використовує людську тілесність. Тіло індивідуума постає всього лише як засіб, за допомогою якого зовнішні впливи переводяться в їхній внутрішній світ. За Фуко, дисципліна засновує специфічний спосіб спілкування між видимим і невидимим. Вона впливає на те, що невидиме (бажання, волю, мотиви), та перетворює їх на видиме (вчинки людини, її поведінку). Отже, техніки дисципліни охоплюють ментальність, чуттєвість та тілесність людини, її свідоме та безсвідоме.

Статути й накази, регламенти та до дрібниць прописані функціональні обов'язки, – дисципліна керує об'єднанням зусиль, організує людей у єдиний механізм, керований та контрольований, – «дисциплінарне співтовариство».

Аналітика дисципліни та дисциплінарних технік, надана М. Фуко, може здаватися абстрактним теоретизуванням. Але для суспільства, яке знаходиться у стані граничної дестабілізації, для силових структур, які отримують у якості поповнення хвилі мобілізованих, для командирів, чії підрозділи укомплектовані особами, для яких дисципліна не є ані цінністю, ані звичкою, – питання дисципліни постає як суто практичне, життєве важливе.

Питання практичної значущості аналітики М. Фуко розгортається у площині її прийнятності у зонах ведення бойових дій. Зрозуміло, що за умов мирного життя всі зауваження щодо дисциплінарного простору/часу працюють.

Як реалізувати дисциплінарні техніки за умов ведення бойових дій? Яким чином необхідно організувати простір бойового підрозділу, аби цей простір виконував функції дисциплінарного? Чи може бути регламентація часу у зоні, де панує абсолютна невизначеність та непередбачуваність?

На всі ці питання командир зможе дати відповідь, якщо буде розуміти навіщо потрібний дисциплінарний простір/час, які управлінські функції він виконує, яка практична користь від цього буде командирові у керуванні підрозділом. І тоді командирові на допомогу прийде аналіз дисципліни та підпорядкування як управлінських технік, наданий М. Фуко.

УДК 811.111

Скорик О.М., старший викладач, Інститут Управління державної охорони України Київського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Київ)

СУГЕСТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК РІЗНОВИД ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЗБРОЇ

Протягом історії людства визначення війни зазнало серйозних змін щодо фундаментальних понять, можливостей і живої сили. І головними факторами цієї трансформації є вдосконалені комунікаційні стратегії та розвиток передових технологій.

Інформаційні війни – це протистояння між різними суб'єктами, що здійснюється в інформаційному просторі з метою досягнення військових, соціальних, економічних противаг над противником. Одним з видів інформаційної зброї є сугестивні технології. Головним об'єктом, на якому концентрується безпосередній інформаційний вплив у межах заходів інформаційної війни, є громадська думка та свідомість окремої людини, а певні ідеї, методи, форми, способи, прийоми, використання яких дає змогу впливати на свідомість людини для досягнення певної мети, є інструментами маніпулювання.

Навіювання (сугестія) пронизує багато сфер буття: у будь-якому виді діяльності людина піддається впливу – свідомо чи несвідомо. У практиці масової комунікації навіювання використовується як вид психологічного впливу: це цілеспрямована комунікативна дія з метою здійснення впливу на підсвідомість адресата для зміни його психоемоційного та фізіологічного стану, що є сукупністю процесу й результату і включає зокрема лінгвальний компонент. Під навіюванням розуміють такий словесний або образний вплив, який викликає некритичне сприйняття та засвоєння певної інформації.

Вважається, що інформація, засвоєна за допомогою сугестії, важко піддається осмисленню та корекції. В сучасній інтерпретації сугестія є процесом впливу на психічну сферу людини, пов'язаним зі зниженням критичності при сприйнятті та реалізації змісту, що навіюється.

Засоби лінгвістичної сугестії поділяють на текстові (зміст і форма подання тексту, графіка, шрифти) та мовленнєві: вербальні (фрази, слова, наголоси та інтонації); паралінгвістичні (висота, тон, тембр голосу); невербальні (міміка, жести, погляд, проксеміка, особливості поведінки учасників).

Сугестивні явища на глибинному особистісному підсвідомому рівні вивчали Л. Адлер, З. Фрейд, Г. Юнг, розглядаючи їх у структурі маніпулятивної й прагматичної діяльності, пояснюючи причини уразливості людської свідомості та замасковані засоби масового впливу на психіку людей. Сучасні сугестивні

маніпулятивні технології беруть початок з герменевтики – науки про тлумачення текстів. Адже маніпулятивним прийомом є тлумачення повідомлень, вербальних текстів (а також жестів, зображень, образів, дій і вчинків) у потрібному ключі для їх інтерпретатора. У сугестивних текстах також можуть використовуватися синтаксичні засоби (повтори, риторичні питання, емфатичні конструкції) – наприклад, риторичні питання спрямовані на глибший аналіз тексту або на ухвалення потрібного рішення реципієнтом.

Під сугестивним впливом вбачають як вербальну взаємодію людей, так і невербальні методи впливу однієї людини на іншу, коли інформація навіюється людині не за допомогою слів, а передаванням зображень, музики, символів надслабкими інформаційними сигналами.

Ще одним прийомом лінгвістичного впливу є те, що М. Еріксон у дослідженні «Стратегії психотерапії» називав головним своїм відкриттям приховане (або вкладене) повідомлення. Тобто якщо в повідомленні частину слів виділити, і з цього вийде осмислена фраза, то таким чином фразу буде покладено на підсвідомість як команду. Виділяти цю фразу в розмові можна інтонацією, рухом руки, кивком головою, стуком ручки тощо, а у друкованому тексті – типом чи розміром шрифту, виділенням кольором фрагментів тексту (що безпідставно вважається одними з ключових невербальних засобів маніпулятивного впливу в текстах).

Лінгвістика досліджує сугестії як комплексну психолінгвістичну проблему, враховуючи психофізіологічні реакції організму людини. Мовна сугестія – це процес використання мовних засобів для навмисного впливу на сприйняття чи реакцію людини, на її переконання, думки, почуття або поведінку, з метою маніпулювання нею або створення певного враження. Серед таких прийомів ефективними вважають використання певних слів або виразів; образність ключових слів; приховування інформації; використання лінгвістичних структур потрібної конотації; міміка, жестикуляція тощо.

Дослідження сугестивних технологій як виду інформаційної зброї сьогодні є украй важливим, адже мова має значний вплив на сприйняття світу людиною, а кожен мовний елемент є складним і чутливим інструментом, на якому грає той, хто користується мовою, досягаючи своєї мети.

УДК 351.743 (477)

Сливенко П.В., старший викладач кафедри оперативно-тактичної підготовки навчально наукового тренінгового центру оперативно-бойової підготовки, Національна академія Служби безпеки України;

Куц М.Р., курсант навчальної групи Б-224 Навчально наукового гуманітарного інституту, Національна академія Служби безпеки України, солдат;

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ НГУ

Національна гвардія України (НГУ) є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що відіграє важливу роль у забезпеченні громадської безпеки та оборони України. Її діяльність ґрунтується на ряді правових актів, які визначають її завдання, функції, повноваження та порядок застосування сили.

Забезпечення службово-бойової діяльності та розвиток Національної гвардії України (НГУ) включають в себе широкий спектр правових аспектів. Основні правові аспекти:

- Конституція України: визначає НГУ як військове формування, підпорядковане Президенту України, та встановлює основні принципи її діяльності.

- Закон України «Про Національну гвардію України»: визначає завдання, функції, повноваження НГУ, порядок її комплектування, проходження служби, застосування сили та зброї, а також інші аспекти її діяльності.

- Дисциплінарний статут Збройних Сил України: регулює загальні питання військової служби, військової дисципліни, статусу військовослужбовців, тощо, які також стосуються НГУ.

- Інші нормативно-правові акти: накази Міністерства внутрішніх справ України, накази командувача НГУ, положення про різні підрозділи НГУ, тощо.

Правові аспекти діяльності НГУ постійно розвиваються та вдосконалюються.

НГУ має чітко визначені завдання, функції та повноваження, які регламентуються законодавством.

Перспективи розвитку НГУ:

Зміна геополітичної ситуації:

1. Збільшення ролі НГУ в питаннях оборони та безпеки; посилення співпраці з Збройними Силами України та іншими силовими структурами.

2. Реформування і модернізація:

- вдосконалення системи підготовки особового складу;

- оновлення озброєння та військової техніки.

3. Розширення функцій:

- участь у миротворчих операціях;
- гуманітарна допомога населенню.

4. Підвищення престижу та соціального захисту:

- збільшення грошового забезпечення;
- покращення умов служби.

5. Розвиток міжнародного співробітництва:

- співпраця з країнами НАТО та іншими міжнародними партнерами;
- участь у спільних навчаннях і операціях.

6. Вдосконалення системи управління: автоматизація та діджиталізація процесів і підвищення прозорості.

7. Розвиток науково-дослідної та інноваційної діяльності:

- впровадження нових технологій та методів роботи;
- підготовка кадрів для науково-дослідної роботи.

8. Розвиток патріотичного виховання:

- проведення просвітницької роботи серед молоді;
- формування позитивного іміджу НГУ.

9. Підвищення рівня довіри та підтримки серед суспільства: відкритість та прозорість діяльності НГУ та активна комунікація з громадськістю.

10. Підвищення боєздатності: вдосконалення своєї бойової підготовки, проведення навчань та тренувань, а також оновлення озброєння та військової техніки.

11. Збільшення чисельності: збільшення чисельності НГУ для покращення охорони громадського порядку та забезпечення національної безпеки.

Перспективи розвитку НГУ свідчать про те, що вона буде й надалі відігравати важливу роль у забезпеченні громадського порядку та оборони України. Важливо зазначити, що реалізація цих перспектив потребуватиме значних зусиль та ресурсів.

Висновок: НГУ є важливим елементом системи громадської безпеки та оборони України. Її діяльність ґрунтується на чітко визначених правових засадах, а перспективи розвитку свідчать про те, що НГУ буде й надалі відігравати важливу роль у забезпеченні порядку та безпеки в Україні.

УДК 159.944.4-057.36

Слурденко Д.О., доктор філософії з психології, старший викладач кафедри психології та педагогіки, Національна академія Національної гвардії України, підполковник

РЕЗИЛІЄНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПСИХІЧНОЇ ВИТРИВАЛОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

У сучасних умовах боротьби Українського народу за свободу та незалежність, зростає потреба в науковому дослідженні психічної стійкості військовослужбовців. Вимоги до військовослужбовців в сучасній війні стають все більш жорсткими, вони стосуються не тільки їх тренуваності та злагодженості, але й ментального ресурсу.

Людський фактор відіграє важливу роль у досягненні військовослужбовцями поставленої мети. В цьому контексті вивчення резилієнтності, як важливого елемента психічної стійкості, стає особливо актуальним, оскільки від неї залежить не тільки успішність виконання бойових завдань, але й загальна здатність виживати в умовах війни.

Військовослужбовці Національної гвардії України (НГУ) активно беруть участь у бойових діях, поряд з іншими військовими підрозділами сил оборони. Вони часто зазнають високого рівня стресу та травм, що може негативно впливати на їх психічне здоров'я та загальну ефективність.

Однак, відзначається, що реакція військових на ці виклики відрізняється: деякі з них проявляють більшу стійкість та адаптивність, ніж інші. Одним з ключових факторів, що визначає психологічну готовність військовослужбовців до виконання завдань за призначенням, є резилієнтність.

Резилієнтність - це здатність людини адаптуватися та справлятися зі стресом, негараздами, травмами чи іншим складним життєвим досвідом. Вона передбачає здатність долати труднощі, зберігати відчуття благополуччя та продовжувати функціонувати на високому рівні, незважаючи на несприятливі обставини. Резилієнтність не є фіксованою рисою, її можна розвивати і зміцнювати з часом завдяки різним психологічним, соціальним та екологічним факторам.

У контексті військової служби резилієнтність має вирішальне значення для того, щоб військовослужбовці могли виконувати поставлені перед ними завдання та підтримувати свою психологічну готовність в складних і стресових умовах. Численні дослідження вивчали психосоціальні фактори, які сприяють резилієнтності військовослужбовців. Дослідження визначили кілька ключових факторів серед яких соціальна підтримка, стратегії подолання труднощів і позитивні емоції.

Незважаючи на значну, а також зростаючу кількість досліджень, залишається актуальним питання, як дані фактори взаємодіють і впливають на резилієнтність військовослужбовців НГУ та чи впливають взагалі. Крім того, існує обмежена кількість досліджень про те, як ці та інші фактори, взаємодіють між собою. Тому розуміння та дослідження факторів, які впливають на резилієнтність військовослужбовців НГУ, є критично важливим для збереження їхнього психічного здоров'я та готовності до виконання завдань у бойових умовах.

Отже, сучасна війна ставить високі вимоги до психічного ресурсу військовослужбовців, які постійно зазнають стресу та загрози для життя. Необхідно підкреслити, що резилієнтність є важливою складовою психічної витривалості та посттравматичного зростання військовослужбовців. Також необхідно розглядати можливі шляхи психологічної підтримки та корекції дезадаптованих бійців, заснованих на багаторівневому та комплексному підході до резилієнтності.

УДК 35.078

Сніцаренко П.М., доктор технічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник ЦВСД, Національний університет оборони України (м. Київ);

Передрій О.В., кандидат військових наук, старший дослідник, заступник начальника управління ЦВСД, Національний університет оборони України (м. Київ), полковник;

Грицюк В.В., доктор філософії, старший науковий співробітник ЦВСД, Національний університет оборони України (м. Київ), підполковник

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОГНІТИВНОЇ БЕЗПЕКИ ЯК НЕВІДДІЛЬНОЇ СКЛАДОВОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

У чинній Стратегії інформаційної безпеки України визначено, що інформаційна безпека України – складова частина національної безпеки України, стан захищеності державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу, інших життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, з якого належним чином забезпечуються конституційні права і свободи людини на збирання, зберігання, використання та поширення інформації, доступ до достовірної та об'єктивної інформації, існує ефективна система захисту і протидії нанесенню шкоди через поширення негативних інформаційних впливів, у тому числі скоординоване поширення недостовірної інформації, деструктивної пропаганди, інших інформаційних

операцій, несанкціоноване розповсюдження, використання й порушення цілісності інформації з обмеженим доступом.

Аналіз показує, що введене в теорію та нормативно-правове поле України комплексне поняття «інформаційна безпека України» потребує коригування існуючих нормативних актів, починаючи з документів стратегічного значення, тому що питання безпеки соціальної свідомості, тобто когнітивної сфери соціального середовища держави мають розглядатися невіддільно від інформаційної безпеки.

Метою публікації є обґрунтування необхідності уточнення підходу щодо сутності та змісту визначення «когнітивна безпека» з подальшим корегуванням існуючої української нормативно-правової бази.

Основою коригування визначення терміну «когнітивна безпека» сьогодні має бути положення Закону України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки», яким надано інше визначення інформаційної безпеки. Зважаючи на це, зосередимо увагу на основних поняттях, які виділяють питання безпеки когнітивної сфери як особливу складову інформаційної безпеки держави.

Когнітивна (інформаційно-психологічна) безпека – це інформаційна безпека соціального середовища як стан захищеності, за якого запобігається нанесення шкоди індивідуальній та колективній свідомості суспільства. Тоді, за аналогією з поняттям «інформаційна безпека України» наводимо розширене визначення стосовно України:

Когнітивна безпека України – складова інформаційної безпеки як стан захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, за якого запобігається нанесення шкоди індивідуальній та колективній свідомості суспільства через:

неналежні умови доступу до освіти та знань, неповноту, невчасність та невірогідність інформації, що використовується людиною, а також відсутність інформації за її потреби;

негативний інформаційний вплив, у тому числі шляхом поширення дезінформації та деструктивної пропаганди скоординованими інформаційно-психологічними акціями, операціями та кампаніями;

нерегульоване або злочинне застосування інформаційних технологій проти людини (соціуму, суспільства);

несанкціоноване розповсюдження, використання і порушення цілісності, конфіденційності та доступності інформації, а також інших інформаційних ресурсів, що на правах власності належать людині (соціуму, суспільству);

відсутність цілісної комунікативної політики держави щодо діалогу з цільовими аудиторіями суспільства;

недостатній рівень медіакультури суспільства з питань споживання медійних інформаційних продуктів.

На жаль, практично усі публікації теоретичного спрямування укупі із законодавчими актами, користуючись набором цих категорій, розглядають загалом всю проблематику інформаційної безпеки, тобто фактично «здійснили окупацію» усього загального напрямку інформаційної безпеки. Такий підхід не відповідає системному принципу розгляду цієї проблематики, обмежує розуміння положення Конституції України щодо забезпечення інформаційної безпеки держави. Зокрема, це одна з причин невиправданих викривлень та дублювань у практичній діяльності.

Запровадження в теоретичне середовище категорії когнітивної безпеки дозволить більш якісно структурувати теорію і практику інформаційної безпеки. Новий концепт когнітивної безпеки в теорії і практиці інформаційної безпеки потребує суттєвих зусиль щодо відмови від діючого стереотипу розуміння інформаційної безпеки в «усіченому» значенні, але такий крок є необхідним для забезпечення розгляду питань інформаційної безпеки з системних позицій, а в Україні – відповідно до її Конституції.

УДК 1:355

Соколовська Ю.В., кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

МОРАЛЬНИЙ ВИМІР ДИСЦИПЛІНИ, СУБОРДИНАЦІЇ ТА ПІДПОРЯДКУВАННЯ

Дисципліна, субординація та підпорядкування – це і військові цінності, і базові принципи військово-професійної діяльності, що забезпечують бездоганне виконання військового обов'язку, можливість виконати його за будь-яких обставин.

Дисципліна, субординація та підпорядкування – це і статутні вимоги, й обов'язкові норми військово-професійної моралі, й принципи, що фундують професійну честь та гідність військового.

За цими вимогами міститься глибинний морально-етичний сенс: повага до досвіду й професійної майстерності командирів, шанування військових традицій, визнання норм та принципів військово-професійної моралі та інше.

У самому визначенні дисципліни, як його надають Статути, чітко визначено морально-етичне підґрунтя військової дисципліни. Це вимоги свідомого ставлення до військового обов'язку, відповідальності, вірності Військовій присязі:

«Військова дисципліна ґрунтується на усвідомленні військовослужбовцями свого військового обов'язку, відповідальності за захист

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, на їх вірності Військовій присязі».

Морально-етичне забезпечення досягнення військової дисципліни Статуту передбачають у:

- вихованні військових, що спирається на традиції «Збройних Сил України, патріотизму, свідомого ставлення до виконання військового обов'язку, вірності Військовій присязі»;

- формуванні «особистої відповідальності кожного військовослужбовця за дотримання Військової присязи»;

- унеможливлення в управлінських практиках випадків «приниження особистої гідності підлеглих, дотриманням прав і свобод військовослужбовців як громадян України, постійної турботи про них»;

- зразкового виконання командирами військового обов'язку, їх справедливого ставлення до підлеглих.

Специфіка військово-професійної діяльності полягає у необхідності узгодити, організувати сумісну/колективну діяльність значної кількості людей. В інший спосіб виконання службових та службово-бойових завдань унеможлиблюється. Необхідно підпорядкувати індивідуальне – загальному.

Армія тримається на субординації, підпорядкуванні й дисципліні. Це визнається усіма воєначальниками усіх часів. Це забезпечує можливість виконання військового обов'язку за будь-яких умов.

Як свідчать військові професіонали-практики, дисципліна та субординація, – це не стільки статuti та їх вивчення, скільки ретельне їх виконання. Це – головне. Саме виконання вимог статутів формує з людини солдата, «формує душу військовика». Субординація, що вмонтовується у свідомість людини через виконання команд в строю, на думку досвідчених командирів, одних «зрушить з їх гордовитої позиції, де вони відчували себе «богами», а інших, примусить уважніше подивитися на власне, можливо надто понижене «Я». А всіх разом, примусить відчувати себе вже не самим собою, а певним «Колективним Я» – взводом, військовим підрозділом, відчути у собі спільну, сильну душу, ...познати себе солдатами, готовими виконати волю командира».

Учасник Другої світової війни, що брав участь у найбільш небезпечних операціях Третього та П'ятого флотів США, Рід Стайгер зазначив «В армії у вас виймають душу і замість неї вставляють статут». Але у вищезазначеному контексті цей вислів набуває принципово інших наголосів. Зрозумілим стає те, що статутне унормування є потужним способом формування військового як професіонала.

Отже, моральний сенс дисципліни, субординації та підпорядкування – в унормуванні, стандартизації індивідуальної поведінки, приведення її у відповідність до вимог певного статусу у системі військової ієрархії, і через це –

перекодування індивідуальної системи цінностей у відповідності до вимог воїнського етосу та цінностей військово-професійної моралі.

Питання субординації, дисципліни та підпорядкування, як вкрай актуальні, постали перед силовими структурами України через залучення до виконання військового обов'язку широкого кола громадян. Особи, для яких військова служба не є життєвим покликанням та не є результатом вільного вибору, важко приймають вимоги підпорядкування, субординації, обмежень, що накладає на людину військова дисципліна.

Відповідно, випускникам НАНГУ, особливо командно-штабного факультету, необхідно приділяти значну увагу питанням прищеплення особовому складу дисципліни, субординації та підпорядкування. При цьому варто пам'ятати, що у зоні ведення бойових дій будь-які репресивні техніки не працюють, а створюють радше пігрунття для виникнення конфліктів. Доктрина з військового лідерства наполягає на тому, що будь-які впливи на особовий склад будуть успішними лише за умов наявності довіри до командира.

УДК 378.134

Спільник Т.М., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри філології, перекладу та стратегічних комунікацій, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків);

Конаржевська В.І., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри філології, перекладу та стратегічних комунікацій, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ЗАСТОСУНКІВ В ІНШОМОВНІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

На сьогодні іншомовна освіта є однією з важливих складових структури компетентнісної моделі підготовки фахівців. Саме тому роль іноземної мови в освітньому процесі в закладах вищої освіти загалом, і вищих військових навчальних закладах зокрема, важко переоцінити. Зважаючи на актуальну ситуацію, розширення військового співробітництва з іноземними країнами, участі в спільних міжнародних тренуваннях та навчаннях, важливою є підготовка військових фахівців, які не просто володітимуть іноземною мовою, а будуть здатні здійснювати свою професійну діяльність у різних умовах, у тому числі й у міжкультурному середовищі. У згоді з цим виникає потреба в модернізації іншомовної підготовки військовослужбовців. Ідеться насамперед про використання на заняттях з іноземної мови мобільних пристроїв (планшетів,

смартфонів, айфонів), що сприятиме формуванню в майбутніх офіцерів іншомовної комунікативної компетенції.

Питання використання мобільних пристроїв на заняттях з іноземної мови в закладах вищої освіти неодноразово ставало предметом спеціальної уваги науковців. Разом із тим бракує досліджень, присвячених використанню мобільних застосунків на заняттях з іноземної мови у вищих військових навчальних закладах, що й визначає актуальність обраної теми.

Метою тез є виявлення особливостей використання мобільного застосунку *BLexi – Lexikon zur Bundeswehr* на заняттях з німецької мови.

Мобільний застосунок *BLexi – Lexikon zur Bundeswehr* розроблений з метою подати в зрозумілій і доступній формі актуальну інформацію про Збройні сили Німеччини. Доцільність використання цього мобільного застосунку на заняттях з німецької мови визначається тим, що за його допомогою можна розширити словниковий запас курсантів, розвивати лексичні навички, навички читання військових текстів німецькою мовою, навички усного мовлення. Цей мобільний застосунок можна використовувати як для занять в аудиторії, так і пропонувати курсантам послуговуватися ним під час самостійної підготовки.

Мобільний застосунок *BLexi – Lexikon zur Bundeswehr* пропонує можливість обирати теми для опрацювання, як-от: структура Збройних сил Німеччини, знаки розрізнення та назви посад в бундесвері, шкала заробітної плати, закони та положення, скорочення, які використовуються в бундесвері, символи, озброєння та техніка, факти про бундесвер і НАТО. Крім того, у застосунку є розділ військового сленгу, актуальні новини та меню військової кухні. Варто зауважити, що за допомогою цього застосунку можна розвивати також і граматичні навички. Зокрема, вивчаючи тему «Основні тактико-технічні характеристики стрілецької зброї та озброєння військової техніки Збройних сил Німеччини», курсанти можуть удосконалювати навички використання числівників у німецькій мові.

Для перевірки, тренування та закріплення вивченої інформації з названих тем мобільний застосунок містить також вікторини. Існує думка, що вікторини належать здебільшого до форм позааудиторної діяльності. Однак досвід свідчить, що проведення вікторин безпосередньо на заняттях з іноземної мови є також корисним. Вікторини, подані в цьому застосунку, можна проводити як з усією групою, коли викладач ставить питання, а курсанти відповідають, так і розділити групу на декілька команд. У такому разі викладач ставить питання, а команди відповідають. Крім того, вікторину можна запропонувати для роботи в парах або для самостійного опрацювання по завершенні вивчення тієї чи тієї теми.

Таким чином, використання мобільних застосунків на заняттях з іноземної мови разом з традиційними методами навчання дозволить значно збільшити словниковий запас майбутніх офіцерів, сприятиме формуванню навичок іншомовного професійного спілкування та підвищенню мотивації.

УДК 378.811.35

Спірічева О.В., старший викладач спеціальної кафедри № 2 Інституту Управління державної охорони України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Київ)

ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ УДО УКРАЇНИ

Сучасна професійна іншомовна підготовка військовослужбовців УДО України відбувається на тлі військового стану та постійно зростаючої ролі іноземної мови, здебільшого англійської, з метою успішного виконання професійних обов'язків та досягнення успіхів у забезпеченні державної охорони. Майже щодня відбуваються державні візити іноземних лідерів, закордонні візити наших посадових осіб, інтеграційні процеси у міжнародні організації, партнерське співробітництво та обмін досвідом державних структур сектору безпеки та оборони, правоохоронних органів, військових структур тощо. Знання англійської мови є обов'язковою умовою для цього. Майбутні фахівці з державної охорони мають сприймати на слух, реагувати, відповідати, підтримувати бесіду, співпрацювати з партнерами, розв'язувати проблемні ситуації у професійній діяльності, здійснювати пошук необхідної інформації тощо.

Головним завданням навчання іноземної мови є формування комунікативної компетентності, що означає опанування мовою як засобом міжкультурної комунікації, формування умінь застосовувати мову як засіб професійного спілкування. Здатність оволодіти навичками та вміннями та використовувати їх у процесі практичної діяльності має першочергове значення для військовослужбовця державної охорони під час адаптації його до виконання професійних обов'язків. З огляду на це, під час навчання іноземної мови великого значення набуває розвиток критичного мислення разом із традиційними формами навчання.

Мета – проаналізувати можливості розвитку критичного мислення у процесі іншомовної підготовки військовослужбовців Управління державної охорони України (далі – УДО України).

Здобувачі вищої освіти за спеціальністю державна охорона вже мають значний запас знань, певний професійний досвід, які вони застосовують у процесі вивчення іноземної мови. Це стає можливим при відпрацюванні текстового матеріалу, головним чином, діалогічного характеру, комунікативних ситуацій, наближених до професійної діяльності. Викладач розвиває іншомовну компетентність здобувача вищої освіти, розвиває у нього бажання практично використовувати іноземну мову. Вивчаючи іноземну мову, здобувачі вчаться працювати з новою інформацією відповідно до професійних завдань, робити

висновки щодо її ефективності, точності, доцільності, що лежить в основі критичного мислення. Здобувач усвідомлює, що на заняттях з іноземної мови опрацьовується матеріал, пов'язаний з його особистими та професійними інтересами. Щодо вправ з розвитку критичного мислення, то серед них найбільш ефективними вважаємо: проблемна ситуація і варіанти її вирішення, вибір найактуальнішого сценарію роз'язання проблеми, складання питань та адресування їх у групі, завершення тематичних ситуацій, аудіювання професійно спрямованих текстів та виконання завдань з опорними лексичними одиницями різної складності.

Таким чином, використання у навчальному процесі з іноземної мови вправ з формування критичного мислення дозволяє:

- підвищити вмотивованість до навчального матеріалу, оскільки він є близьким, зрозумілим для здобувачів;
- підвищити ефективність сприйняття навчальної іншомовної інформації;
- сформувати навички роботи у групі: допомагати, покладатися, довіряти, брати відповідальність за прийняте рішення;
- створити атмосферу відкритості та відповідального співробітництва;
- розвивати здатність грамотно проаналізувати свою діяльність;
- спрогнозувати подальші кроки та можливі варіанти роз'язання проблеми.

Усвідомлюючи важливість формування критичного мислення та обмеженість часу та змісту у процесі іншомовної підготовки, викладач має враховувати, що успіх та результативність його діяльності залежить від правильно обраного інформативного матеріалу, вибору форм та методів навчання, оптимального поєднання видів діяльності з практичною спрямованістю.

УДК 355.02

Стужук Ю.П., науковий співробітник науково-дослідного відділу правових проблем у сфері міжнародного співробітництва науково-дослідного управління проблем ресурсного забезпечення у воєнній сфері, сфері оборони та військового будівництва Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України, майор

СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Стратегічні комунікації в сучасному світі визнаються ключовим елементом забезпечення національної безпеки країни. Цей підхід передбачає

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

системну та комплексну роботу з впливу на громадську думку, взаємодію з міжнародними партнерами, управління кризами та інформаційною обороною.

Стратегічні комунікації передусім є діяльністю з гармонізації тем, ідей, образів і дій. Вони передбачають діалог і підхід до побудови відносин на основі уважного ставлення до культурних та історичних особливостей, місцевих способів ведення справ і виявлення місцевих лідерів думок. У військовій сфері, як правило, йдеться про гармонізацію всіх заходів у сфері публічної дипломатії, зв'язків із громадськістю та (військових) інформаційних операцій. Отже, стратегічні комунікації є одночасно і процесом (узгодження слів і справ з метою впливу та надання інформації), і результатом цього процесу.

Вперше в українському законодавстві термін «стратегічні комунікації» був закріплений у Воєнній доктрині та Доктрині інформаційної безпеки, які на сьогодні втратили чинність у зв'язку із прийняттям у 2021 р. Стратегії воєнної безпеки України та Стратегії інформаційної безпеки. Стратегією воєнної безпеки передбачено забезпечення всеохоплюючої оборони України на засадах стримування, стійкості та взаємодії, що забезпечує воєнну безпеку, територіальну цілісність, сприяє інтеграції в євроатлантичний альянс, участь в міжнародних організаціях з підтримки миру.

Складові стратегічних комунікацій містять: публічну дипломатію як систему заходів держави, спрямованих на зарубіжну аудиторію, формування їхньої підтримки національної політики; зв'язки з громадськістю, що передбачають розвиток взаємовідноси із ними; інформаційно-психологічні операції, основна мета яких полягає у впливі на свідомість і прийняття рішень суб'єктами. Вони використовуються політичними силами, військовими або певними культурно-ідеологічними інституціями для зміни поведінки людей і досягнення запланованих цілей.

Також варто звернути увагу на доктрину зі стратегічних комунікацій ВКП 10-00(49).01, яка конкретизує та розкриває основні принципи реалізації стратегічних комунікацій у Збройних Силах України як для діяльності загалом, так і для окремих заходів, що здійснюються суб'єктами стратегічних комунікацій.

24 лютого 2022 року російська федерація розпочала широкомасштабне вторгнення в Україну. Головними чинниками впливу на організацію і зміст стратегічних комунікацій ЗС України є загрози, що пов'язані зі широкомасштабною агресією РФ проти України, а саме: негативні інформаційні впливи на свідомість людини та спільноти через ЗМІ, а також мережу Інтернет, що здійснюються на шкоду України, розпалювання міжрелігійної, міжетнічної та міжнаціональної ворожнечі, ненависті за етнічною, мовною, релігійними та іншими ознаками; поширення суб'єктами інформаційної діяльності викривленої, недостовірної та упередженої інформації для дискредитації органів державної

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

влади, ЗС України, дестабілізації суспільно-політичної ситуації, що значно ускладнює прийняття політичних рішень, завдає шкоди національним інтересам чи створює негативний імідж України.

Основними цілями розвитку стратегічних комунікацій Міністерства оборони України та Збройних Сил України є: формування довіри українського суспільства до воєнної політики держави, реформ у воєнній сфері та курсу з набуття Україною членства в НАТО; скоординованість дій державних органів та інших учасників стратегічних комунікацій під час об'єктивного інформування суспільства з питань, що стосуються оборони держави, підготовки і застосування Збройних Сил України.

У структурі Міністерства оборони України створено відділ координації стратегічних комунікацій та моніторингу. Генеральним штабом Збройних Сил України прийнято рішення про організації діяльності високомобільних груп внутрішніх комунікацій у військових частинах, яким наказано ефективно формувати (відновлювати) та підтримувати здоровий морально-психологічний стан, національно-патріотичні переконання та психологічну здатність особового складу, підрозділів та частин виконувати завдання щодо призначення. Програми, плани та підрозділи зі стратегічних комунікацій, що їх реалізують, створені майже у всіх міністерствах і відомствах сектору безпеки та оборони. Зокрема, у Державній прикордонній службі України, першому відомстві, яке почало впроваджувати стратегічні комунікації, запроваджено оновлену комунікаційну структуру, з'явилися функції стратегування та планування, започатковано систему внутрішньої комунікації, модернізовано технології моніторингу та аналізу інформаційного простору та представлення в ньому Державної прикордонної служби України.

Отже, стратегічні комунікації виступають не лише засобом ефективного обміну інформацією, але й ключовою складовою національної безпеки. Вони сприяють побудові довіри громадян до влади, зміцнюють внутрішню стабільність та забезпечують ефективну реакцію на зовнішні виклики. Правильно організовані стратегічні комунікації сприяють формуванню єдиної національної ідентичності, зменшують ризик маніпуляцій та інформаційної агресії.

УДК: 614.8:355.34

Таракно О.В., доктор технічних наук, професор, експерт-консультант, Організація із заборони хімічної зброї (Нідерланди, м. Гаага);

Курділь Н.В., кандидат медичних наук, заступник директора ДП «Науковий токсикологічний центр імені академіка Л.І. Медведя МОЗ України» (м. Київ);

Бобильова О.О., кандидат медичних наук, головний консультант ДП «Науковий токсикологічний центр імені академіка Л.І. Медведя МОЗ України» (м. Київ);

Устінова Л.А., доктор медичних наук, професор, начальник кафедри військової токсикології, радіології та медичного захисту, Українська військово-медична академія, полковник (м. Київ);

Скородумова О.Б., доктор технічних наук, професор, Національний Університет цивільного захисту України (м. Харків)

ОГЛЯД СУЧАСНИХ ІНДИВІДУАЛЬНИХ КОМПЛЕКТІВ ДЛЯ ЕКСТРЕНОЇ САНІТАРНОЇ ОБРОБКИ

Ефективність процесу деконтамінації базується на оптимальному функціонуванні та взаємодії трьох ключових елементів: підготовлений персонал, який пройшов відповідне навчання та тренування, безпечні та дієві засоби (речовини та склади), що застосовують для проведення деконтамінації, відповідне технічне обладнання.

Санітарна деконтамінація має певні особливості. Внаслідок високої швидкості проникнення небезпечних речовин у глибокі шари шкіри, особливо якщо шкіра має мікротравми або контаміанти знаходяться в органічних розчинниках, деконтамінація шкірних покривів повинна здійснюватися у можливо більш ранні терміни після забруднення. Крім того, повнота такого очищення є надзвичайно важливою, бо для людини навіть дуже мала кількість залишкового забруднення небезпечними речовинами може бути смертельною.

Іншим критерієм для санітарної деконтамінації є максимальна універсальність, ефективність захисту від різних класів токсичних хімічних агентів. Засоби деконтамінаційної обробки шкіри повинні бути оперативними, високоефективними, універсальними, безпечними (не посилювати резорбцію речовин і не мати шкідливого впливу на організм за умови тривалого застосування), а також економічними для того, щоб їх застосування могло бути широкоживаним.

Для проведення екстреної санітарної обробки необхідно застосовувати *персональні деконтамінаційні комплекти* – це легкі, готові до використання набори, які можуть бути задіяні у найкоротші терміни для видалення або нейтралізації небезпечного агента у польових умовах. Крім того, за час роботи або перебування людей в осередку ураження, як правило, відбувається небезпечно забруднення їхнього одягу. Тому санітарна обробка супроводжується не тільки очищенням відкритих ділянок шкіри, але і деконтамінацією одягу, взуття та засобів індивідуального захисту. Персональні комплекти можуть мати рідкі або сухі деконтамінуючі засоби. Усі водні рецептури деконтамінуючих засобів містять у своєму складі *детергенти*, що полегшують диспергування забруднень та сприяють

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

процесу очищення будь-яких поверхонь від забруднень різного ступеня за рахунок солюбілізації (утримання забруднень у фазі розчинника у вигляді міцели). Найбільш поширеними детергентами під час проведення спеціальної обробки є сульфенол, змочувачі ОП-7, ОП-10, порошки серії СФ, концентрат NEUTRACON.

Для часткової санітарної *дезактивації* шкіри можна застосовувати деконтамінаційні персональні набори Emergency RadDecon Kit™, Radiacwash™ (виробництво США), SHUDHIKA (виробництво Індія). Деактиваційні персональні комплекти містять запатентовані водні розчини ПАР, комплексотворювача та допоміжних речовин у різних пляшках з супровідними розпилювачами і кольоровим кодуванням, а також поглинальні серветки. Кожна пляшка підготовлена для дезактивації конкретної групи радіоактивних іонів: перехідних металів, таких як кобальт, цезій, стронцій і талій, актиноїдів, таких як уран, плутоній, технецій і радій, та галогенів, таких як йод і хлор. Після нанесення розчину на забруднену поверхню ПАР сприяють «витягуванню» радіоактивного матеріалу із забруднених поверхонь та стабілізації забруднення у розчині. Для запобігання зворотного процесу комплексотворювальні агенти швидко і активно зв'язують радіоактивні іони у міцні водорозчинні та важкодисоційовані комплексні сполуки. Через 30 с поверхню необхідно протерти спеціалізованою серветкою або промити з наступним збиранням відходів або стоків. Серветки після використання стають радіоактивними відходами. Обробку повторюють, доки не буде досягнуто належного видалення забруднення.

Комплект SHUDHIKA розроблено для використання членами медичних бригад швидкого реагування для зовнішньої дезактивації шкіри постраждалих, які зазнали радіоактивного забруднення. Поширеними табельними засобами індивідуальної санітарної *детоксикації* (дегазації та/або дезінфекції) є:

- індивідуальні протихімічні пакети для дегазації шкіри з реактивним лосьйоном (RSDL (виробництво США), ІПП-11 (виробництво РФ));
- персональні набори для деконтамінації аерозольні (DECON KIT, AlldecontMED (виробництво Німеччини), DAHLGREN DECON™ (виробництво США));
- персональні набори сухої деконтамінації у вигляді реактивних адсорбентів (зазвичай представляють собою деконтамінаційні рукавиці або подушечки, наповнені порошком засобу, наприклад, ДПС, ДПП, набори M291, M295, FAST-ACT (виробництво США), МК-1 (виробництво Велика Британія)), або багатоцільові поглинаючі серветки (CBR Multi-Purpose Wipes™, Despol ABS, FiberTect).

Найбільш ефективними засобами для знезараження шкіри є рідкі склади, оскільки вони сприяють кращому вилученню токсичних речовин з поверхні шкіри та змивають продукти реакції. Ефективне знезараження відбувається через 1-2 хв. після нанесення засобу на шкіру.

Протихімічні пакети RSDL (Reactive Skin Decontamination Lotion) і ППП-11 представляють собою герметично упаковані тампони одноразового використання, просочені полідегазуючою рецептурою, що призначені для оперативної дегазації крапель отруйних речовин, насамперед, бойових отруйних речовин нервово-паралітичної та шкірно-наривної дії, на поверхні відкритих ділянок шкіри і частинах прилеглого одягу. Активним дегазатором виступають оксими калію або натрію. Рекомендується мати не менше 4 протихімічних пакетів на особу. Характерною відмінною особливістю ППП-11 є його профілактичні властивості. Засіб можна завчасно наносити на шкіру і захисний ефект зберігається протягом 24 годин.

Набори Decon KIT, AlldcontMED - це пульверизатор з розчином мийного засобу з активним дегазатором, які безпосередньо перед використанням змішують у розпилювачі. Dahlgren Decon постачається у вигляді трьох окремих компонентів, які змішуються кінцевим користувачем з водою, що є на місці, і потім завантажуються у будь-який спрей-аплікатор для використання у вигляді аерозолю. Активним дегазатором виступають гіпохлорит натрію, гідроксид натрію, пероцтова кислота.

З метою проведення сухої деконтамінації шкіри можуть використовуватися будь-які матеріали, що поглинають рідину і потім можуть бути легко видалені зі шкіри. Такими матеріалами є різні сорбенти, деконтамінаційні рукавиці для знезараження або універсальні поглинальні серветки. Дегазація за допомогою реакційних порошкоподібних сорбентів поєднує фізичне видалення (через здатність засобу адсорбувати і поглинути забруднення) та хімічну дію сорбенту (через детоксикацію небезпечної речовини в матриці сорбенту внаслідок взаємодії з хімічно-активною складовою, реакційноздатною групою або активними центрами сорбенту).

Реакційноздатні сорбенти можуть бути отримані шляхом замочування простих сорбентів (силікагелю або активованого вугілля) у розчинах дегазуючих речовин, або виготовлені у вигляді полімерного матеріалу з реакційноздатними групами, прикріпленими до полімерного остову, або представляти собою оксиди металів у нанодисперсній формі, які за рахунок збільшеної реакційної здатності призводять до деструкції цілого ряду токсичних хімічних речовин внаслідок їх окиснення навіть за температури навколишнього середовища.

На теперішній час асортимент такої продукції є дуже широким. Наприклад, дегазаційні пакети ДПС (силікагель з фенолятом натрію), ДПП (алюмосилікати з дихлорізоціануровою кислотою), індивідуальні набори для деконтамінації M291, M295 (активоване вугілля та іонообмінна смола Ambergard XE-555, що містить хімічно активні функціональні групи, здатні поглинати, незворотно зв'язувати і розкладати токсичні речовини), порошковий сорбент проти хімічних загроз FAST-AST (мікрокристалічні оксиди титану, магнію, гідроксид магнію), комплекти для

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

зnezараження DKP1 і DKP2 (модифікована «Земля Фуллера», природна глина, що містить силікати алюмінію, магнію, оксиди заліза, вапно, магнезію) та інші.

Багатоцільові поглинаючі серветки призначені для використання військовими та цивільними службами першого реагування для негайної та оперативної деконтамінації хімічного та біологічного забруднення з поверхні шкіри, ЗІЗ, нечутливого та критичного обладнання, дозволяючи продовжити місію. Завдяки поєднанню абсорбуючого матеріалу та спеціальних каталізаторів серветки можуть зnezаразити понад 99 % небезпечних агентів і зменшити ризики перехресного забруднення. Є ефективними, дерматологічно та екологічно безпечними. Їх легко носити в кишені уніформи або помістити в сумку для реагування на надзвичайні ситуації, зручні у використанні, можуть бути в аптечці першої допомоги.

Найбільш вживаними продуктами такого класу є Спеціальна рукавичка для чищення (виробник DST Protect, Німеччина), багатоцільові серветки CBR Multi-Purpose Wipes™ (виробник M2DCON, Inc., США), CeBeR™ (виробник Steris Corporation, США), серветки або рукавиці FiberTect (виробник First Line Technology, США), Decpol ABS (виробник компанія Ouyvry, Франція). Крім того, популярними є комбінації засобів вологого та сухого чищення. Наприклад, комплект RDK (Responder Decon Kit, виробник First Line Technology, США) містить одноразовий пакет RSDL і серветку для протирання FiberTect, а Modular Decon Kit (MDK) включає серветки FiberTect та засоби Dahlgren Decon і RSDL. Комплект MDK призначений для масової деконтамінації 50-150 пацієнтів залежно від тяжкості інциденту.

Слід зазначити, що порошкові рецептури здатні забезпечувати тільки дегазацію БОР за принципом фізичного видалення та хемосорбції, у той самий час вони не мають захисну дію і не можуть застосовуватися завчасно для захисту шкірних покривів. Сьогодні продовжуються роботи зі створення нових високоєфективних індивідуальних засобів часткової санітарної обробки. Наукова думка зміщується від активного окислення у бік створення захисної плівки на шкірі, тобто «попередити легше, ніж лікувати». Як найбільш перспективним напрямом розглядається застосування рідких полідегазуючих рецептур на основі фторованих органічних сполук.

Хоча персональні деконтамінуючі комплекти не призначені для заміни повного процесу деконтамінації, вони можуть використовуватися військовослужбовцями, правоохоронними органами, службою цивільного захисту та персоналом служби екстреної медичної допомоги у надзвичайних ситуаціях, коли необхідні матеріальні ресурси обмежені або недоступні. Швидке та правильне використання персональних деконтамінуючих комплектів вимагає навчання процедур і технікам як самопомоги, так і взаємодопомоги.

УДК 342.9

Титаренко О.О., доктор юридичних наук, доцент, науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з підготовки військ, Київський інститут Національної гвардії України (м. Київ), майор

УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СПРОМОЖНОСТЕЙ НГУ У ПРАВООХОРОННІЙ СФЕРІ

Тривала збройна агресія російської федерації проти України впливає безпосередньо на розвиток спроможностей всіх сил безпеки і оборони країни. Не є виключенням в цьому питанні і розвиток спроможностей Національної гвардії України (далі – НГУ), зокрема в таких сферах як: воєнна безпека, державна безпека, громадська безпека та порядок. Стан забезпечення громадської безпеки та порядку силами НГУ має безпосередній вплив і на правоохоронну сферу в країні.

Зазначимо, що останнім часом спостерігається тенденція до спроб розширення спроможностей НГУ в правоохоронній сфері. Так, наприклад, з 2021 року у Верховній Раді України зареєстрований законопроект № 6292 щодо удосконалення правових засад діяльності НГУ в частині:

1) надання повноваження з оформлення матеріалів (протоколів) за окремі адміністративні правопорушення, а саме: ч. 1 ст. 44-3, ст.ст. 173, 174, 175-1 (за винятком порушень, учинених у місцях, заборонених рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради), ст.ст. 178, 185, 185-7, 195-6 КУпАП шляхом внесення змін до ст. 255 КУпАП;

2) поширення дії ст. 185-7 КУпАП і на випадки публічних закликів щодо невиконання законних вимог посадових осіб НГУ;

3) узгодження положень Закону України «Про Національну гвардію України» з положеннями КУпАП в частині доставлення правопорушника, проведення адміністративного затримання, особистого огляду та огляду речей, а також вилучення речей. Положення даного законопроекту частково схожі з положеннями за законопроекту № 3105 від 21.02.2020, який також спрямований на удосконалення правових засад діяльності НГУ.

В подальшому, у разі прийняття вище зазначених змін, потребуватиме розробка і прийняття окремої Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в Національній гвардії України на кшталт Інструкції оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції, затверджена наказом МВС України від 06.11.2015 № 1376.

Наступний законопроект № 10195 від 27.10.2023, який також торкається питань розширення спроможностей НГУ в частині забезпечення заходів правового режиму воєнного стану та пов'язаний із внесенням змін до КУпАП та

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

інших законів щодо встановлення адміністративної відповідальності за порушення вимог або невиконання деяких заходів правового режиму воєнного стану. Цим законопроектом пропонується запровадити адміністративну відповідальність за порушення вимог або невиконання заходів правового режиму воєнного стану (ст. 210-2 КУпАП) та надати повноваження складати протоколи за даний вид правопорушення виключно органам поліції (ст. 255 КУпАП). Останнє не зовсім є обґрунтованим. Так, наприклад, охорону громадського порядку в містах поряд з співробітниками поліції також здійснюють і військовослужбовці НГУ, на блок-постах несуть службу спільно або окремо як військовослужбовці НГУ, так і співробітники поліції, які виконують майже однакові функції. У зв'язку з цим вбачається доречним при доопрацюванні законопроекту № 10195, а також з врахуванням положень законопроекту № 6292, в частині розширення повноваження НГУ щодо складання протоколів за адміністративні правопорушення, в ст. 255 КУпАП передбачити можливість посадовими особами НГУ також складати адмінпротоколи за ст. 210-2 КУпАП (в редакції законопроекту № 10195).

Ще одним законопроектом № 10311 від 01.12.2023 «Про внесення змін до Закону України «Про Національну гвардію України» щодо вдосконалення правових засад застосування заходів примусу військовослужбовцями Національної гвардії України» в перспективі пропонується конкретизувати положення ст.ст. 15, 16, 17, 18 та 19 Закону України «Про Національну гвардію України». Але, у зв'язку з тим, що даний законопроект зареєстрований недавно, то він потребує окремого ретельного вивчення на предмет узгодженості з чинним законодавством та відсутності внутрішньої суперечності. Наприклад, пропонується нова назва ст. 17 Закону України «Про Національну гвардію України», а саме «Використання та застосування спеціальних засобів (ст. 17)». Проте в новій редакції положення даної статті в більшості стосуються саме застосування спеціальних засобів, але не як їх використання, що потребує доопрацювання.

В подальшому, враховуючи ту обставину, що законопроекти № 6292, № 10311, № 10195 передбачені в Плані законопроектної роботи Верховної Ради України на 2024 рік і безпосередньо стосуються удосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності НГУ у правоохоронній сфері, вони потребують комплексного дослідження та формування обґрунтованих пропозицій до чинного законодавства.

УДК 811.316.77

Ткач П.Б., кандидат філологічних наук, доцент, професор кафедри філології, перекладу та стратегічних комунікацій, Національна академія Національної гвардії України

ДО ПИТАННЯ ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ФОРМУВАННЯ ЧІТКИХ ЦІННІСНИХ ПРІОРИТЕТІВ У КОЛЕКТИВНІЙ СВІДОМОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ЛІДЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Військова агресія з боку РФ наочно продемонструвала важливу роль інформаційних технологій у здійсненні впливу – як позитивного, так і негативного – у різних сферах людської взаємодії. Тому питання механізмів і чинників впливу на свідомість людини, зокрема й засобами мови, набуває особливої актуальності, адже комунікація може слугувати потужним інструментом як маніпуляції, так і протидії їй, особливо в сфері діяльності сектору безпеки й оборони України.

Мета розвідки – виявити рівень сформованості ціннісних пріоритетів у колективній свідомості військових лідерів НГУ.

Комунікативна взаємодія завжди спирається на систему цінностей і норм, притаманних певній соціальній групі. Так, у професійній комунікативній культурі поєднуються загальнонаціональні цінності (вони є базовими) і ті, що найбільшою мірою відповідають завданням галузі чи окремої професії. Важливо усвідомити, що будь-яка взаємодія неодмінно призводить до змін цінностей, установок, уявлень, поведінки, намірів, одного співрозмовника під впливом іншого. Цей процес не залежить від кількості комунікантів, адже під час масової комунікації механізм впливання залишається тим самим, а змінюються лише вид, способи й засоби впливу.

Отже, необхідно проаналізувати ціннісні орієнтири учасників взаємодії як фактор, від якого залежить стратегія реалізації позитивного впливу, що є продуктивним механізмом протидії маніпулятивного впливу. Важливо розуміти, що для ефективності цих механізмів, пріоритети мають бути абсолютно чітко і прозоро сформульовані в свідомості людини. Адже розпливчате уявлення може створити підґрунтя для маніпуляцій.

У межах науково-дослідної роботи «Комунікативний вплив на формування колективної свідомості військовослужбовців», яку виконує кафедра філології, перекладу та стратегічних комунікацій Національної академії Національної гвардії України, було проведено опитування військовослужбовців, зокрема й щодо сприйняття й розуміння цінностей.

Наприклад, у всьому цивілізованому світі вважають, що патріотизм є невід’ємною моральною рисою офіцера. У військовослужбовців поцікавились,

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

як вони розуміють поняття «патріотизм». Переважна більшість респондентів визначили патріотизм як любов до своєї країни / держави, вірність / відданість їй. 10% відповіли, що це здатність приносити користь країні, служити на її благо та розвиток, робити щось дня неї. 7% зазначили, що це здатність / бажання захищати країну / державу та перемогти її ворогів. А ще 3% відповіли, що це здатність померти за країну, пожертвувати чимось заради неї.

Варто відзначити той факт, що більшість опитаних розрізняє поняття «країна» і «держава», наприклад, часто траплялися такі формулювання: служити державі, але любити країну / Батьківщину. Це дуже позитивний сигнал, адже значна кількість маніпулятивних повідомлень базується на тому, що люди часто не розрізняють поняття «патріот» і «громадянин». Але, на жаль, на питання «У чому, на Вашу думку, проявляється вірність і відданість Вітчизні?» були дані досить узагальнені відповіді. Так, 40% відповіли, що вірність проявляється в діях без жодної конкретизації. 35% відповіли, що вірність Вітчизні проявляється в службі / служінні / роботі на благо, тобто фактично поставили знак рівняння між професійним виконанням посадових обов'язків і відданістю Вітчизні. І 22% відповіли, що вірність Вітчизні полягає в її захисті і здатності померти за неї. Близько 3% відповідей містили особливі думки на кшталт: не зраджувати / не кидати в біді, дбайливо ставитися до навколишнього середовища / людей; дотримуватися законів; поважати культуру і традиції; віддаватися своїй справі на 100%; бути готовим на все.

У складних умовах, у яких Україна опинилась зараз, військовий лідер має бути не лише патріотом, а й громадянином – свідомим, розумним, здатним до критичного мислення, невразливим до популізму та маніпуляцій, здатним працювати в команді інших громадян, об'єднаних спільними цінностями, а не гаслами. А для цього потрібно мати зрозумілі й усвідомлені цінності, які ґрунтуються не на примусі з боку системи, а є результатом формування громадянських компетентностей в індивідуума і можуть слугувати дороговказом у всіх прийнятих рішеннях і вчинених діях.

Опитування показало, що в колективній свідомості військовослужбовців почасти переважають дещо узагальнені ціннісні орієнтири. Це може створювати небезпечний простір для маніпуляцій, адже в Україні сьогодні точиться війна саме цінностей, а не гасел чи ідеологій. І щоб перемогти в цій війні, необхідно формувати в колективній свідомості військових лідерів чіткі й прозорі ціннісні орієнтири.

УДК 355.1

Ткаченко В.А., кандидат військових наук, начальник науково-дослідного відділу, Центральний науково-дослідний інститут Збройних Сил України (м. Київ), полковник;

Колесник О.В., начальник науково-організаційного відділу Центру воєнно-стратегічних досліджень, Національний університет оборони України (м. Київ), полковник;

Ткаченко Н.І., молодший науковий співробітник науково-організаційного відділу Центру воєнно-стратегічних досліджень, Національний університет оборони України (м. Київ) молодший лейтенант

**ПСИХОЛОГІЧНІ ОПЕРАЦІЇ ЯК ОДИН ІЗ КЛЮЧОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ
СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ СЕКТОРА БЕЗПЕКИ
І ОБОРОНИ УКРАЇНИ**

Під час широкомасштабного вторгнення рф в Україну, що триває з 2022 року, спостерігається тенденція до поширення інформаційної агресії в ході ведення інформаційної кампанії з боку рф проти нашої держави. Одним із дієвих способів протистояння цій інформаційній агресії є ключовий елемент сучасних стратегічних комунікацій складових сектору безпеки і оборони України – психологічна операція.

Психологічна операція Силами спеціальних операцій ЗС України вперше була спланована та проведена наприкінці 2017 року. Сьогодні в плануванні та виконанні психологічних операцій беруть участь майже всі складові сектору безпеки і оборони України. Метою таких операцій, перш за все, є протидія інформаційно-психологічному впливу на такі цільові аудиторії, як населення України в цілому, населення, яке перебуває під постійним інформаційним впливом з боку окупаційних військ на тимчасово окупованих територіях, особовий склад сектору безпеки і оборони України, а також населення інших держав. Крім того під час проведення психологічних операцій здійснюється психологічний вплив з боку сектору безпеки і оборони на особовий склад окупаційних військ рф, на населення російської федерації.

Для досягнення мети психологічної операції у березні 2022 року Силами спеціальних операцій (ССПО) ЗС України у мережі Інтернет було створено сайт Центру національного спротиву України, офіційна сторінка цього Центру у соціальній мережі Фейсбук та платформу українського спротиву у Telegram. У зазначених ресурсах для широкого загалу доводиться інформація та надаються поради щодо активних і пасивних, насильницьких і ненасильницьких форм, способів, прийомів та методів чинення спротиву військам (силам) противника та окупаційним адміністраціям, наводяться приклади реальних психологічних дій

(акцій). Значна увага приділяється громадянському спротиву широких верств населення, яке залишилося на територіях, тимчасово не підконтрольних органам державної влади України. На сайті було розміщено розроблений фахівцями ССПО ЗС України посібник «Громадянський спротив на окупованих територіях».

Аналізуючи інформацію з відкритих джерел, слід відзначити, що у ході відсічі російському повномасштабному вторгненню на територію України з квітня 2022 року на тимчасово окупованій противником території були проведені успішні психологічні акції (дії) як в інтересах психологічних операцій, так і окремо разом з представниками руху опору та в тісній взаємодії з іншими складовими сектора безпеки і оборони України (СБУ, ГУР МОУ та ін.).

Найбільш відомий приклад успішного національного супротиву із завданнями систематичного психологічного впливу на особовий склад військ рф розпочали активісти руху, відомого як «Жовта стрічка». «Жовта стрічка» – рух громадського спротиву на тимчасово окупованих територіях України, створений у квітні 2022 року після російського вторгнення. Метою руху є інформаційний опір російським окупантам, інформування місцевого населення та психологічний вплив на противника.

Завдяки консолідації зусиль визначених складових сектора безпеки і оборони України та населення окупованих територій вдалося досягти суттєвих результатів у виконанні визначених завдань, у тому числі успішно виконати завдання психологічної операції. Найбільш значущих результатів психологічні акції (дії) (як елементи психологічних операцій так і окремі) досягли у виконанні таких основних завдань:

1) сприяння угрупованням сил оборони України у веденні оборонних (стабілізаційних) операцій;

2) інформування населення (у тому числі на тимчасово окупованих територіях) про реальний стан збройної агресії рф та реальні заходи протидії окупації з боку влади та ЗС України;

3) перешкоджання інформаційній кампанії рф, зокрема контрпропагандистські акції (дії) з метою перешкоджання негативному інформаційному впливу на населення;

4) психологічний вплив на особовий склад військ противника та представників окупаційної влади, у тому числі залякування;

5) всіяке перешкоджання діяльності окупаційної влади, у тому числі розповсюдження інформації про місця розташування з метою подальшої їх ліквідації;

6) набуття, підтримання та у разі необхідності відновлення психологічної стійкості у особового складу ЗС України.

Таким чином, з огляду на зазначене можна дійти висновку про те, що за роки проведення інформаційної кампанії рф різні українські інституції, включаючи ЗС України, навчилися не лише гідно протистояти їй, а й діяти на випередження, що свідчить про постійні провали в плануванні подальших дій цієї кампанії ворога та вдаль планування психологічних операцій як ключового елемента стратегічних комунікацій складових сектора безпеки і оборони України.

УДК 159.92

Товма І.М., кандидат військових наук, заступник начальника кафедри психології та педагогіки гуманітарного факультету, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ

Специфіка професійної діяльності особового складу сил безпеки та оборони України передбачає виконання службових та бойових завдань у складних та динамічних умовах обстановки, що зумовлено наявністю факторів, які постійно, в тій чи іншій формі супроводжують військовослужбовців та персонал й, відповідно, роблять професію ризиконебезпечною. Служба в умовах підвищеного ризику, серйозної загрози життю та здоров'ю може призводити до того, що військовослужбовці нерідко переживають події, які виходять за рамки звичайного досвіду. Дані переживання можуть травмувати психіку здорової людини та вести до зниження ефективності виконання поставленого завдання аж до відмови від його виконання.

З наукових джерел та досвіду професійної діяльності особового складу до основних факторів екстремальної ситуації відносять небезпеку, раптовість, новизну, невизначеність, дефіцит часу, збільшення темпу дій, брак або надлишок інформації, суміщення кількох видів діяльності, ступінь згуртованості колективу та інші. Особливо критичний вплив фактори екстремальної ситуації виявляють на військовослужбовців під час виконання бойових завдань, спрямованих на захист суверенітету та територіальної цілісності України. Тому чітке та суворе дотримання вимог професійної та професійно-психологічної підготовки військовослужбовцями Національної гвардії України є найважливішим фактором запобігання втратам серед особового складу в умовах повсякденної діяльності та в екстремальних ситуаціях.

На сьогоднішній день, в системі підготовки особового складу до виконання службово-бойових завдань психологічна підготовка займає особливе місце. Для формування та розвитку стресостійкості та купіювання негативних психічних станів та реакцій, фахівцями органів психологічного забезпечення підрозділів використовуються різні методи та форми, до основних з яких, зокрема, належать психоедукація, психологічне моделювання, психологічної смуги імітації екстремальних (бойових) умов, тренінги на формування стресостійкості та командотворення, тощо.

Необхідною передумовою психологічної підготовки особового складу з використанням психологічної смуги імітації екстремальних (бойових) умов службово-бойової діяльності є психоедукація військовослужбовців, надання їм знань, умінь та навичок щодо сутності екстремальної ситуації професійної діяльності, психологічної характеристики та особливостей впливу факторів екстремальної ситуації на психіку людини, системи психологічної допомоги та протоколів надання першої психологічної допомоги при переживанні негативних психічних станів та реакцій.

Застосування такої форми професійно-психологічної підготовки як психологічне моделювання, тобто, безпосередня участь психологів у організації та проведенні професійної підготовки особового складу Національної гвардії України, надання керівникам занять ввідних даних, що мають у своїй основі сутність та специфіку дії механізмів впливу факторів екстремальної ситуації на психіку через створення реалістичного образу, тактики дій, бойових можливостей імовірного противника чи правопорушників, створення фізичних і психічних навантажень, характерних для виконання службово-бойових завдань дозволить мінімізувати негативний психологічний вплив факторів екстремальної ситуації на психіку військовослужбовця в майбутній професійній діяльності.

Заходи психологічної підготовки особового складу підрозділів Національної гвардії України щодо вдосконалення особистих фізичних, психологічних якостей, навичок та вмінь відповідно до потреб виконання завдань служби в екстремальних (бойових) умовах, згуртування військового колективу та перевірки психологічної сумісності військовослужбовців підрозділу (розрахунку, екіпажу, військового наряду), формування стійкого та позитивного соціально-психологічного клімату збільшують свою ефективність шляхом їх проведення з використанням психологічної смуги імітації екстремальних (бойових) умов службово-бойової діяльності підрозділів Національної гвардії України.

Проведення тренінгів на формування стресостійкості та командотворення передбачають ретельну підготовку та реалізацію тренінгових програм, які включають різноманітні вправи, потребують від військовослужбовців усвідомлення запропонованих обставин (правил вправи) і вироблення тактики дій ефективної взаємодії, навичок сумісного вирішення проблеми, перейняття

досвіду, навчання необхідним діям, саморегуляції негативних емоційних станів, самомотивація та допомога членам команди в опановуванні собою.

Безумовно, підходи до реалізації зазначених заходів можуть відрізнятися від підрозділу до підрозділу та залежать від професійного рівня фахівця органу психологічного забезпечення, характеру службової (бойової) діяльності підрозділу, наявного часу та матеріальних можливостей, але набирає надзвичайної актуальності та має носити системний характер.

УДК 159.9

Тробюк Н.Ю., доктор філософії, старший викладач кафедри психології та педагогіки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), майор;

Тробюк Д.В., заступник начальника штабу військової частини 3115, Національна гвардія України (м. Ужгород), підполковник

РОЛЬ ЕМПАТІЇ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ВІЙСЬКОВИХ ПСИХОЛОГІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Війна, що відбувається у нашій країні та її наслідки суттєво впливають на людські стосунки та помітно виражаються у психоемоційному стані особистості. Тривога і злість дуже сильно нас радикалізують, люди стають більш нетерпимі, не можуть витримати іншості, інакшості. Будь-яка війна чи агресія, з психологічної точки зору, викликає жах, страх, злість, розгубленість, відчай, обурення і ненависть. Але кожна людина переживає це по-різному, проте важко абсолютно всім. За таких умов істотно зростає роль психолога, що може надати професійну психологічну допомогу.

Місія, що покладається на психолога у воєнний та післявоєнний час — це допомога та відновлення психологічного стану у населення. Як зазначив міністр охорони здоров'я В. Ляшко: «Психологічної підтримки буде потребувати близько 15 млн. українців, з них близько 3-4 млн потрібно буде призначати медикаментозне лікування», отже, можна стверджувати про високий попит психологів на найближчий час.

Певної психологічної допомоги потребують військовослужбовці, що постійно перебувають під впливом бойового стресу. Військовий психолог має набагато широкий спектр обов'язків і завдань, особливо під час військових дій, велика відповідальність у нього не тільки за психічний та емоційний стан військовослужбовців, але в першу чергу за їх життя. Він повинен добре розумітися в аспектах сучасної психології, мати високий рівень стресостійкості та відповідальності. Діяльність психолога окрім теоретичних знань передбачає

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

володінням певними особистісними якостями, зокрема ввічливістю та уважністю, емпатійністю, доброзичливістю, психічною врівноваженістю, толерантністю. Згідно з поглядами Л. Журавльової, К. Роджерса, Ю. Орлова однією із центральних характеристик успішного психолога є емпатія.

Відповідно словнику психологічних термінів поняття «емпатії» визначається як: «...осягнення емоційних станів іншої людини; психічний процес, який дає змогу зрозуміти переживання іншої людини (механізм пізнання)...». Емпатія в ході професійної діяльності військового психолога набуває особливого значення не тільки як особистісна риса фахівця, але і як засіб глибинного розуміння внутрішніх процесів людини. Вона сприяє розвитку комунікативних навичок військового психолога, дозволяє створити продуктивну взаємодію, що сприятиме вирішенню особистісних проблем військовослужбовців. Аналізуючи професійну діяльність військового психолога ми дійшли висновку, що для якісної і успішної діяльності він повинен мати достатні спеціальні професійні здібності, до яких відносяться такі, що впливають на успішність його професійної діяльності. Емпатія є саме тим важливим елементом цілісної системи успішної професійної діяльності майбутніх військових психологів.

Враховуючи вище зазначене, нами було досліджено рівень емпатії майбутніх військових психологів під час навчання у Національній академії Національної гвардії України за методикою В. Бойко «Діагностика рівня емпатії». Ця методика визначає рівень емпатії особистості та відображає емпатійні канали, що сприяють її розвитку: «раціональний», «емоціональний», «інтуїтивний», «проникаюча здатність», «ідентифікація» та установки. Всього було протестовано 53 військовослужбовці (18 жінок та 35 чоловіків). Обробка отриманих даних виявила, що наявність високого рівня емпатії серед усіх респондентів дорівнює 0% від усього контингенту опитуваних. При цьому потрібно зауважити, що високий рівень емпатії може негативно впливати на професійну діяльність військового психолога, оскільки занурюючись у глибинні психічні процеси військовослужбовця не завжди вдається об'єктивно оцінити ситуацію. Оптимальним рівнем емпатії для військового психолога є середній. Середній рівень емпатії мають 47% жінок та 34% чоловіків – це може свідчить про те, що вони здатні ефективно виконувати свої обов'язки, орієнтуючись на людські цінності, виражати розуміння та підтримку, сприймати сутність іншої людини – її стан, проблеми, поведінку, зокрема, в стресових ситуаціях. Проявляти емпатійні здібності в умовах дефіциту вихідної інформації, відчувати психологічний стан військовослужбовця та створювати необхідну атмосферу для відкритості та довіри.

Проте значний відсоток досліджуваних мають занижений – 39% жінок та 48% чоловіків та низький рівень емпатії – 14% жінок та 18% чоловіків. Це

проявляється у труднощах під час спілкування, невмінні співпереживати та емоційно відгукуватися на почуття інших.

Можна припустити, що це може бути пов'язано з особливостями військового середовищем, що обумовлене певною специфікою. «Жити за статутом» передбачає беззаперечне виконання всіх його вимог і не передбачає ніяких рекомендацій щодо психологічних аспектів особистості у військовій діяльності.

Зазначене дозволяє зробити висновок, що значний відсоток майбутніх психологів мають занижений і низький рівень емпатії. Це може негативно впливати на їх професійну діяльність у майбутньому та, як наслідок, зниження боєздатності військовослужбовців Національної гвардії України. Проте, науковцями доведено, що емпатію можна і важливо розвивати, тому доцільно переглянути освітню програму підготовки майбутніх військових психологів, де передбачити не тільки просвітницьку сторону, але й спеціальні заняття розвитку емпатії і в першу чергу, професійно спрямовані. Особливу увагу зосередити на поглибленні знань з наступних галузей психології: загальної, соціальної, військової психології, конфліктології та інших.

УДК 343.71

Фараон О.В., кандидат юридичних наук, доцент спеціальної кафедри № 3, Інститут Управління державної охорони України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Київ)

ЩОДО КЛАСИФІКАЦІЇ ПРИНЦИПІВ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Проблематика правової природи та класифікації принципів оперативно-розшукової діяльності (далі – ОРД) завжди належала до важливих проблем юридичної діяльності, оскільки ОРД базується на чітко визначених принципах. Належне розуміння та дотримання принципів ОРД при здійсненні державної охорони органів державної влади України та посадових осіб обумовлює його актуальність й сьогодні.

Жодна держава не може існувати без правоохоронних органів, які реалізують завдання щодо захисту прав та свобод людини і громадянина. Особливе місце серед них належить Управлінню державної охорони України (далі – УДО України), яке є державним правоохоронним органом спеціального призначення, що здійснює державну охорону органів державної влади України та посадових осіб.

Відповідно до ч. 1 ст. 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» ОРД здійснюється оперативними підрозділами УДО України – підрозділом оперативного забезпечення охорони виключно з метою забезпечення безпеки осіб та об'єктів, щодо яких здійснюється державна охорона.

Основним законодавчим актом, що визначає принципи ОРД, є Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність», відповідно до якого ця діяльність ґрунтується на принципах верховенства права, законності, дотримання прав і свобод людини.

Зазначені принципи поряд з принципами законності, поваги до прав, свобод, гідності людини і громадянина, єдиноначальності, визначеними у ст. 3 Закону України «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб», лежать в основі ОРД, але мають загальний характер, не відображаючи її сутність.

Після реформи 2012 року у діяльності оперативних підрозділів відбулися суттєві зміни, які не завжди відповідають існуючим проблемам та потребують узгодження законодавства. У зв'язку з цим, у 2017 році на розгляд Верховної Ради України вносився проєкт нового Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», в якому визначались такі принципи ОРД як верховенство права; законність; дотримання прав і свобод людини; наступальність; конспіративність; поєднання гласних і негласних заходів; взаємодія з державними органами, населенням, неурядовими або громадськими організаціями; відповідність та адекватність використання оперативно-розшукових заходів ступеню суспільної небезпечності протиправної діяльності. Зазначений проєкт було знято з розгляду, але спроба закріплення на законодавчому рівні принципів, які відображають безпосередньо сутність ОРД, відбулася. Сьогодні це питання залишається відкритим.

Необхідно зауважити, що в юридичній літературі існує класифікація принципів на: загальні й інституційні (спеціальні); конституційні і законодавчі; матеріальні і процесуальні; організаційні і функціональні. До цього часу серед науковців не сформовано єдиної точки зору щодо системи принципів ОРД та критеріїв їх класифікації.

Так, О.М. Бандурка виокремлює конституційні (конституційні норми про дотримання прав людини, (які можуть бути обмежені лише за рішенням суду); недоторканість житла, таємне листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, невтручання в особисте життя, право на життя, право на здоров'я та інші), загальноправові (верховенства права, законності, дотримання прав і свобод людини і громадянина) та галузеві (поєднання гласних і негласних заходів, добровільність, конфіденційність, конспірація, наступальність,

цілеспрямованість, об'єктивність, доцільність соціальна і правова захищеність конфідентів) принципи ОРД.

О.В. Кириченко та В.В. Хмеленко пропонують класифікацію принципів ОРД за характером дії, а саме: загальноправові (верховенство права, законність, дотримання прав людини) та спеціальні (поєднання гласних і негласних методів та засобів оперативно-розшукової діяльності, конспіративність, взаємодія з органами державної влади та населенням).

З урахуванням специфіки діяльності УДО України ми пропонуємо наступну класифікацію принципів ОРД:

загальноправові (верховенство права; законність; повага та дотримання прав, свобод, гідності людини і громадянина);

спеціальні (єдиноначальність, поєднання гласних і негласних заходів, методів та засобів; взаємодія з державними органами, населенням, неурядовими або громадськими організаціями; конспіративність; добровільність конфіденційного співробітництва; безперервність або наступальність (оперативність), цілеспрямованість, об'єктивність).

Отже, в ОРД існує тісний взаємозв'язок між загальноправовими та спеціальними принципами, який виникає внаслідок взаємодії базових конституційних та специфічних елементів, характерних для проведення ОРД, зокрема при здійсненні державної охорони органів державної влади та посадових осіб. Дотримання зазначених принципів оперативними підрозділами УДО України дозволить забезпечити належне виконання покладених завдань в рамках чинного законодавства. Разом з тим зазначення лише загальноправових принципів в Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» є недостатнім та зумовлює необхідність внесення змін для врегулювання питання щодо класифікації принципів ОРД.

УДК 323.2

Цурко Ю.В., старший науковий співробітник, Національний університет оборони України (м. Київ)

РОЛЬ ЦИФРОВИХ МЕДІА У ФОРМУВАННІ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Технологічний прогрес із появою Інтернету та цифрових медіа приніс нові виклики у сферу суспільних комунікацій, створивши необмежений обмін інформацією. Ці виклики є свого роду «палицею з двома кінцями», тобто вони можуть як сприяти прогресу демократії, так і становити для неї загрозу. Українські медіа почали відігравати роль елемента демократії фактично лише з

2004 року. Цього року в ході «Помаранчевої революції» більшість журналістів і телеканалів вийшли з-під тотального контролю влади. Індекс свободи ЗМІ в Україні стрімко зріс зі 138 позиції у 2004 році до 89 у 2009 році (для порівняння, індекс РФ знизився зі 140 до 153). Протягом наступних років зміст і якість телепрограм, а також масштаби використання Інтернету та соціальних мереж досягли показників, подібних до США та Великобританії. Зростання доступу до інформації із західних джерел спричинило відрив людей від радянських філософсько-історичних поглядів і формування сучасної національної української ідентичності.

Наприкінці 2013 - початку 2014 років під час національного повстання, відомого як «Революція гідності», цифрові медіа підтримували обізнаність громадян про події в країні та за кордоном, забезпечували самоорганізацію та активне залучення людей до захисту демократії, а також сприяли комунікації з політичною опозицією.

Після початку війни, розв'язаної РФ наприкінці лютого 2014 року, ситуація з цифровими медіа в Україні стає дуже динамічною. Стабільною тенденцією стало зростання ролі цифрових медіа як основного джерела новин (2015 – 51%, 2022 – 74%) при одночасному зниженні популярності телебачення (2015 – 85%, 2022 – 36%) та інших традиційних ЗМІ. У 2022 році Telegram стрімко піднявся на перше місце, потіснивши Facebook, який утримував перевагу серед цифрових медіа з 2015 року. До трійки лідерів також увійшов YouTube.

2019 рік відзначився масовим використанням цифрових медіа для президентських і парламентських виборчих кампаній. Весь цей досвід був успішно використаний для організації державного управління та політичної діяльності після широкомасштабного вторгнення РФ 24 лютого 2022 року. Водночас активізація використання цифрових медіа в українській політиці мало й негативні наслідки – зростання популізму, використання мови ворожнечі, застосування маніпулятивних технологій, поширення пропаганди та дезінформації.

Популізм є давньою вадою української політики. На відміну від західних популістів, українські політики в силу географічних факторів та умов війни не використовують у своїх комунікаціях теми іноземної нелегальної міграції, націоналізму, ісламу та явні проросійські наративи. Але вони все одно несуть загрозу демократії, оскільки є «ідеологічними хамелеонами» і маніпулюють питаннями залежності країни від Заходу, боротьби з корупцією, проведення реформ, запровадження режиму «твердої руки», а також рівня загрози з боку РФ.

Мова ворожнечі в українських ЗМІ спричинена війною РФ проти України. З боку РФ мова ворожнечі є елементом її операцій впливу та пропаганди, а з українського є реакцією на агресію, військові злочини російських військових та діяльність проросійських сил в Україні. Слід зазначити, що хоча частка мови

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

ворожнечі в українських онлайн-медіа становить близько 1%, зафіксовані численні випадки блокування або обмеження модераторами цифрових медіа доступу до українських особистих акаунтів і медіа-каналів, при одночасному збереженні доступу до російських пропагандистських матеріалів.

Водночас, найбільшою загрозою для демократії в Україні сьогодні є цілеспрямовані операції впливу, пропаганда та дезінформація рф. Від початку війни у 2014 році український Уряд у співпраці з іншими державами та провідними світовими цифровими медіа послідовно обмежує присутність російських ЗМІ в інформаційному просторі України. Через це рф спрямувала основні зусилля операцій впливу на власне населення та цільові аудиторії за кордоном, перш за все – Китай, Південно-Східну Азію та Африку. Наразі вплив на українську аудиторію здійснюється здебільшого через зашифровані Telegram-канали, афілійовані з РФ. Основні маніпуляції, спрямовані на зниження довіри та підтримки громадянами України їх Уряду та Збройних Сил, підриє демократичних засад устрою держави та формування (поглиблення) суспільного розколу за наявними соціальними, політичними та економічними проблемами.

Таким чином, трансформація українських цифрових медіа в один із стовпів демократії та її «сторожових псів» почалася лише 20 років тому. Через особливий шлях еволюції вони мали певні пострадянські вади, але історична турбулентність і війна прискорили всі процеси. На цей час цифрові медіа відіграють життєво важливу роль у підвищенні обізнаності та приверненні уваги громадян України до політичних, соціальних та економічних проблем, а також у створенні платформ для активного залучення людей до підтримки Збройних Сил, участі у різних громадських акціях щодо зміцнення обороноздатності країни. Особливо ефективними є неурядові організації та волонтери, які використовують можливості цифрових медіа для протидії операціям впливу та дезінформації рф.

Негативний вплив цифрових медіа на стан демократії в Україні полягає у тому, що через відкритість і доступність цих медіа вони можуть бути використані як витончені засоби маніпуляцій та дезінформації. При цьому пошук і спростування неправдивої інформації вимагає створення особливих спроможностей, залучення величезних людських і матеріальних ресурсів, що є часто недоступним для більшості країн.

УДК 355.5

Чайковська О.Є., старший викладач кафедри керівництва військами (силами) в мирний час командно-штабного інституту застосування військ (сил), Національний університет оборони України, підполковник;

Самсонова Г.С., науковий співробітник науково-організаційного відділу, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

АНАЛІЗ ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАХОДІВ ПІДБОРУ ТА РОЗСТАНОВКИ ОСІБ ОФІЦЕРСЬКОГО СКЛАДУ В ОРГАНАХ ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ

Реалізація завдань програмних документів сектору безпеки і оборони щодо стратегічного курсу України на інтеграцію в європейський та євроатлантичний безпековий простір, досягнення взаємосумісності її Збройних Сил України зі збройними силами держав – членів НАТО, необхідність гарантованого задоволення потреб Збройних Сил України в людських ресурсах під час повномасштабного вторгнення Росії в Україну обумовлюють переосмислення системи комплектування офіцерським складом.

З огляду на ряд прийнятих Президентом України у 2021-2024 роках рішень та наданих ним доручень Кабінету Міністрів України і Міністерству оборони України стосовно запровадження змін у системі кадрової роботи, враховуючи отриманий при відсічі російської широкомасштабної збройної агресії досвід, аналізуючи основні наукові здобутки за напрямом системи комплектування особовим складом, а також використовуючи іноземні практики і надбання, запровадження методики підбору та розстановки осіб офіцерського складу Збройних Сил України, яка б відповідала як доктринальним документам, так і викликам сьогодення є більш ніж необхідне.

Без кадрових змін неможливо будувати державу. Навіть війна не повинна заважати будувати демократичну країну. Підбір та розстановка осіб офіцерського складу в органах військового управління Збройних Сил України є важливим процесом, від якого залежить ефективність виконання завдань щодо оборони держави. Цей процес здійснюється з урахуванням цілого ряду факторів, таких як:

- національні інтереси та політика держави у сфері національної безпеки і оборони, що визначають загальні цілі та завдання, які мають виконувати Збройні Сили України, а також вимоги до їхнього кадрового складу;
- державна кадрова політика. Вона визначає загальні принципи та підходи до формування та розвитку кадрового потенціалу держави, у тому числі й військових кадрів;
- економічні, внутрішньополітичні, соціальні, демографічні, національно-культурні реалії розвитку суспільства. Ці фактори впливають на рівень освіти,

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

підготовки, мотивації та інших характеристик громадян, які можуть претендувати на службу в органах військового управління.

- людські ресурси Збройних Сил України. Цей фактор характеризує кадровий потенціал Збройних Сил, зокрема кількісний та якісний склад офіцерського складу, його професійну підготовку, досвід, морально-психологічні якості та інші характеристики.

Одним із найважливіших факторів, що впливають на підбір та розстановку осіб офіцерського складу в органах військового управління, а щонайбільше в підрозділах та органах управління Сил спеціальних операцій Збройних Сил України є вимоги до професійних, морально-психологічних та особистих якостей. Ці вимоги визначаються характером та особливостями діяльності, а також рівнем розвитку Збройних Сил України.

До професійних якостей офіцерів органів військового управління Збройних Сил України належать:

- висока освіта та професійна підготовка;
- знання сучасних військових теорій та практик;
- здатність до самостійного мислення та прийняття рішень;
- організаторські здібності;
- навички управління людьми.

До морально-психологічних якостей офіцерів органів військового управління Збройних Сил України належать:

- патріотизм;
- відданість військовій справі;
- дисциплінованість;
- відповідальність;
- стресостійкість;
- здатність до командної роботи.

До особистих якостей офіцерів органів військового управління Збройних Сил України належать:

- здоров'я;
- фізична підготовка;
- зовнішній вигляд;
- моральні якості.

У процесі підбору та розстановки осіб офіцерського складу в органах військового управління повинні враховуватися також їхні особисті та сімейні обставини, а також перспективи розвитку їхньої кар'єри.

Для забезпечення ефективного підбору та розстановки осіб офіцерського складу в органах військового управління необхідно впровадити комплекс заходів, які включатимуть: удосконалення нормативно-правової бази, що регулює цей процес; розвиток системи військової освіти та підготовки; створення ефективної

системи оцінки професійних, морально-психологічних та особистих якостей осіб офіцерського складу; забезпечення умов проходження військової служби. Запропоновані заходи, спрямовані на удосконалення підбору та розстановки осіб офіцерського складу в органах військового управління, сприятимуть підвищенню ефективності виконання завдань щодо оборони держави.

В усьому світі йде пошук найбільш раціональних моделей управління персоналом. У фахівців, що займаються комплектуванням особовим складом військових організаційних структур у даний час, як ніколи до цього, є потреба та можливість вивчати досвід зарубіжних країн і застосовувати успішно апробовані на практиці результати.

Функціонування будь-якого органу військового управління або військово-організаційної структури неминуче пов'язане з необхідністю підбору та розстановки кадрів. Ефективний, дієздатний керівний склад та персонал – основна складова довготривалого успіху та спроможності виконання завдань за призначенням.

Як зазначив під час визначення нових завдання, які стоять перед Збройними Силами України Головнокомандувач Збройних Сил України генерал Олександр Сирський, лише зміни та постійне вдосконалення методів ведення бойових дій дозволять досягти успіху та «...Саме кваліфікація особового складу органів військового управління є вирішальною для розробки й успішної реалізації задумів та планів».

УДК 355.451

Чепель М.О., доктор філософії, начальник кафедри соціально-гуманітарних дисциплін, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

МОЖЛИВІ ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО ШУМУ В КОМУНІКАТИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Значення інформації в житті сучасного суспільства неможливо переоцінити, а факт її використання у якості зброї та негативного впливу на споживача – не потребує доведення. Сьогодні інформаційний шум є однією із основних проблем, що заважає адекватно сприймати інформацію в комунікативному середовищі та зумовлює загрозу інформаційній безпеці особистості, а його надмірний вплив призводить до появи у людини:

- ускладнень із пам'яттю та концентрацією;
- змін в акцентуванні уваги з одного інформаційного контенту на інший без визначеної мети;

- проблем з відпочинком (сном), головні болі;
- відчуття втоми та байдужості від навколишнього середовища, частішого перебування у збудженому стані;
- відчуття «інформаційного голоду» тощо.

Зважаючи на те, що певний рівень інформаційного шуму є природнім явищем для будь-якого комунікативного середовища, а отже його збільшення повинно викликати занепокоєння і подальшу реакцію суб'єкта інформаційного простору. Під суб'єктом інформаційного простору слід розуміти особистість, соціальну групу, які у процесі своєї діяльності створюють, накопичують, передають, зберігають та споживають інформацію.

На мою думку, основою кожної із форм реалізації інформаційного шуму в комунікативному просторі складатимуть відповідні інформаційні заходи.

Під «інформаційним заходом» слід розуміти нескладну, короткотривалу інформаційну дію в комунікативному середовищі. Ці дії мають за мету перевантажити інформацією комунікативний простір та на деякий час відвернути увагу споживачів інформації від важливого контенту. В свою чергу, можливими формами виступатимуть (за аналогією з формами інформаційно-психологічного протиборства):

- інформаційна атака (обмежені за часом активні інформаційні заходи прихованого характеру);
- інформаційна акція (комплексні інформаційні заходи спрямованої дії, які відбуваються протягом тривалого часу з метою формування відповідного контенту в комунікативному середовищі);
- інформаційний удар (сукупність короткочасних інформаційних атак масованого характеру. Застосування цієї форми дозволяє перевантажити інформаційний простір та на певний час змінити оцінку суб'єктом контенту, який він використовує);
- інформаційна операція (сукупність узгоджених і взаємопов'язаних за метою інформаційних заходів, атак, акцій, ударів, які чиняться в комунікативному просторі протягом тривалого часу. Основною метою є генеральна зміна у сприйнятті контенту суб'єктом інформаційного простору).

Отже, можна дійти висновку, що форми реалізації інформаційного шуму в комунікативному середовищі можуть бути використані у якості негативного інструментарію для здійснення інформаційно-психологічного впливу на суб'єкта інформаційного простору, а розробка методів і способів нівелювання наслідків інформаційного шуму потребує наукового дослідження.

УДК 623.438.4

Чередніков О.М., кандидат технічних наук, доцент, провідний науковий співробітник, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєнь та військової техніки (м. Черкаси), працівник Збройних Сил України;

Жирний В.А., начальник науково-дослідного відділу випробувань бронетанкової та автомобільної техніки, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєнь та військової техніки (м. Черкаси), полковник;

Нікіфоров Г.С., начальник науково-дослідної лабораторії випробувань військової автомобільної техніки загального призначення, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєнь та військової техніки (м. Черкаси) підполковник;

Ільїна Е.В., кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник, Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєнь та військової техніки (м. Черкаси), працівник Збройних Сил України

ФУНКЦІЙНО-ВАРТІСНА МОДЕЛЬ ЗРАЗКА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ ІМПОРТНОГО ВИРОБНИЦТВА ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ФУНКЦІЙНИХ ВИПРОБУВАНЬ

Проведення функційних випробувань закордонних зразків озброєння та військової техніки (ОВТ) перед впровадженням їх в Збройні сили України регламентовано Законами України та Постановами Кабінету Міністрів (№ 1275, № 345, № 159, № 160, № 736), які визначають вимоги до оцінювання відповідності характеристик озброєння наявним потребам оборони.

Розробка функційно - вартісної моделі (ФВМ) зразка ОВТ надає можливість систематизувати та визначити, наскільки ефективно наданий на випробування зразок відповідає службовому призначенню та виконує свої основні функції, зберігаючи протягом певного часу значення встановлених показників в необхідних межах.

Призначення вартості кожній функції може бути важливим фактором при прийнятті рішень про вибір конкретних технічних характеристик та вдосконалення існуючих спроможностей, а також вибір оптимальних технологій виробництва. Розробка ФВМ дозволяє порівнювати наданий на випробування зразок військової техніки імпортного виробництва з іншими аналогічними моделями присутніми на ринку ОВТ. Результати функційних випробувань можуть також допомогти в оцінці надійності та довговічності техніки, що є критично важливим для застосувань ОВТ в умовах особливих режимів.

Розроблена ФВМ сприятиме відслідковуванню та перевірці відповідності ОВТ вимогам міжнародних стандартів та специфікацій.

В цілому ФВМ базується на результатах експериментальної ідентифікації окремих функцій, оцінці кількісних показників функцій, які виконує зразок ОВТ, і визначенні вартості (вагомості) кожної з них. У контексті оцінювання якості військової техніки імпортного виробництва ФВМ може використовуватися для аналізу та оптимізації функцій, оцінювання загальної вартості системи ОВТ з метою подальшого прогнозування їх показників і підвищення ефективності використання та зниження загальних витрат на всіх етапах життєвого циклу зразка ОВТ.

Основними етапами розробки ФВМ в цьому контексті є:

- визначення всіх функцій, які повинна виконувати військова техніка під час експлуатації, включаючи обслуговування та ремонт;
- визначення вартості кожної функції в термінах ресурсів (матеріальних і трудових), які витрачаються на її виконання, включаючи людські ресурси, матеріали та інше;
- визначення, які функції є найбільш важливими з точки зору ефективності та як їх вартість може бути оптимізована;
- вироблення рекомендацій щодо оптимізації системи для підвищення ефективності та зниження витрат, враховуючи результати оптимального балансу між функціональністю і вартістю.

Це загальний підхід, тому конкретні кроки та методи дослідження можуть варіюватися в залежності від конкретних потреб та особливостей ОВТ, яка в своїй більшості є складною техніко-організаційною системою з великою кількістю взаємопов'язаних функцій і вимог, що визначені робочою конструкторською та експлуатаційною документацією. В подальшому дослідженні необхідно забезпечувати комплексний підхід до оптимізації вартості, підвищення ефективності та вдосконалення військової техніки.

Дослідження методом функційно-вартісного аналізу (ФВА) військової техніки імпортного виробництва на основі оцінювання експлуатаційної документації є актуальним та важливим завданням, що може призвести до значущих покращень у різних аспектах розробки, виробництва та експлуатації військової техніки. Оцінка функцій та їх вартості, врахування обмежень та оптимізація балансу між функціональністю та вартістю можуть сприяти підвищенню ефективності, надійності та конкурентоспроможності військової техніки на міжнародному ринку. Врахування результатів ФВА у стратегічному плануванні може також сприяти розробці більш ефективних стратегій модернізації та підтримки техніки в належному стані. Такий підхід є ключовим для вирішення викликів, пов'язаних із сучасними стандартами, обмеженнями та потребами користувачів ОВТ.

Отже, розробка ФВМ на основі результатів функційних випробувань допомагає визначити ефективність, вартість та конкурентоспроможність зразка військової техніки імпортного виробництва, коли в процесі розробки та експлуатації ОВТ залишаються ключовими вимоги до безпеки, надійності та ефективності. Існуючі підходи та методологія функційних випробувань ОВТ імпортного виробництва мають визначальне значення також в процесі опробування наданої на випробування технічної документації, але в цілому потребують подальшого удосконалення нормативно-правового забезпечення з урахуванням умов особливих правових режимів та дефіциту великої кількості сучасних високотехнологічних зразків ОВТ наданої безкоштовно та придбаної за державні кошти.

УДК: 159.923

Чуй В.В., слухач Національного університету оборони України (м. Київ), майор

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ВІДБОРУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ-РОЗВІДНИКІВ

На даному етапі розвитку Збройних Сил України, з урахуванням досвіду у проведенні операції об'єднаних сил (антитерористичної операції), важливим питанням залишається професійно-психологічний відбір військовослужбовців особливих спеціальностей – розвідників.

У зв'язку зі специфікою службової (бойової) діяльності даної категорії, потребою сьогодення у підвищенні ефективності і безпечності здійснюваної суб'єктом професійної діяльності в бойових умовах постало питання про створення єдиної системи професійно-психологічного відбору, що покращить якість та надасть можливість відбирати військовослужбовців, які за своїми психологічними характеристиками більш підходять для зазначеної спеціальності.

Професійно-психологічний відбір являє собою комплекс заходів, які дозволяють виявити осіб, найбільш придатних за своїми індивідуально-психологічними якостями, нахилами і здібностями для подальшої службової діяльності за конкретним військовим фахом.

Проблема професійно-психологічного відбору військовослужбовців за контрактом умовно зводиться до вирішення двох задач:

по-перше, визначити сукупність вимог, які висувуються до якостей особистості контрактника конкретною службовою діяльністю;

по-друге, визначити таку систему досліджень, котра дозволила б пізнати ці якості і можливості, а також спрогнозувати їх подальший розвиток.

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

Професійно-психологічний відбір є початковим етапом соціально-психологічного супроводу військової служби у Збройних Силах України.

Заходи професійно-психологічного відбору у Збройних Силах України:

- визначення ступеня придатності до конкретних видів військово-професійної діяльності громадян, які призиваються (приймаються) на військову службу;

- військово-професійна орієнтація громадян і військовослужбовців на оволодіння військово-обліковими спеціальностями і призов (прийняття) на військову службу;

- відбір кандидатів для навчання у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України (далі – ВВНЗ) та у військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів України (далі – ВНП ВНЗ);

- відбір кандидатів у системі багаторівневої підготовки сержантського та старшинського складу;

- вивчення індивідуально-психологічних якостей кандидатів для проходження служби у військовому резерві Збройних Сил України (далі – служба у військовому резерві);

- професійно-психологічний відбір особового складу національних контингентів (персоналу);

- поглиблене психологічне вивчення військовослужбовців у процесі адаптації до служби та надання пропозицій командирам щодо проведення з ними індивідуальної роботи;

- надання пропозицій командирам (начальникам) щодо комплектування екіпажів, розрахунків, команд, підрозділів військовослужбовцями з урахуванням їх психологічної сумісності.

Прогнозування успішності службової діяльності кандидатів на посаду розвідника неможливе без вивчення і оцінки їх професійно важливих індивідуально-психологічних особливостей. Аналіз основних психологічних особливостей структурних елементів професійної діяльності розвідника показує, наскільки вона являється складною, різноманітною й вимагає розвинутих професійно важливих якостей особистості. В першу чергу до них належать:

- професійно-психологічна орієнтованість особистості;

- психологічна стійкість;

- розвинуті вольові якості: вміння володіти собою в складних ситуаціях, сміливість, мужність, схильність до розумного ризику;

- професійно-важливі пізнавальні якості: професійна спостережливність та увага, професійна пам'ять, професійно розвинуте мислення, схильність до напруженої розумової роботи, інтуїція та ін.;

- швидка реакція, вміння орієнтуватися у складній обстановці.

Таким чином, в ході ППВ максимально визначається відповідність

індивідуальних соціально-психологічних характеристик особистості, особливостей і можливостей кандидатів для проходження військової служби за контрактом на посаду розвідника.

Одночасно доцільно прогнозувати можливості контрактників до майбутнього розвитку індивідуальних властивостей і професійних здібностей. Разом з тим, потрібно враховувати, що удосконалення цих властивостей іноді потребує багато часу, зусиль, іноді застосування складних методик, що суперечить сучасним вимогам щодо скорочення термінів укомплектування частин висококласними професіоналами-контрактниками.

Сутність професійно-психологічного відбору являє собою комплекс заходів, які дозволяють виявити осіб, найбільш придатних за своїми індивідуально-психологічними якостями, нахилами і здібностями для подальшої службової діяльності за конкретним військовим фахом.

Проблема професійно-психологічного відбору військовослужбовців служби за контрактом умовно зводиться до вирішення задач щодо з'ясування сукупності вимог, які висуваються до якостей особистості контрактника-розвідника під час професійної діяльності, яка протікає в екстремальних умовах пов'язаних з ризиком для життя та здоров'я, система досліджень, котра дозволила б пізнати ці якості і можливості, а також спрогнозувати їх подальший розвиток.

УДК 1:355

Чупрінова Н.Ю., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ДИСЦИПЛІНА, СУБОРДИНАЦІЯ, ПІДПОРЯДКУВАННЯ ТА ГАБІТУС ВІЙСЬКОВОГО

Дисципліна, субординація та підпорядкування є базовими вимогами, принципами та цінностями військової служби.

Перше, що має засвоїти людина, яка потрапила на військову службу, – це необхідність підпорядковуватися командирам, додержуватися вимог дисципліни та субординації. Засвоєння цих принципів – основа соціалізації до військової служби, перекодування цивільної людини на військового професіонала.

Стройова, порядок, ритуал тощо як техніки спрямовані на формування певного типу особистості з відповідними (професійно необхідними) способами мислення, поведінковими реакціями, ціннісними орієнтаціями; на підкорення людини – колективу, колектива – волі командира.

Поняття «дисципліна» в контексті військової служби конкретизує Дисциплінарний статут ЗСУ та надає таке визначення:

«Військова дисципліна – це бездоганне і неухильне додержання всіма військовослужбовцями порядку і правил, встановлених військовими статутами та іншим законодавством України».

Принципи «субординації» та «підпорядкування» закріплює Статут внутрішньої служби ЗСУ, розкриваючи змістовність цих понять в контексті конкретизації принципу «єдиноначальності» (Ст.28 - 34).

Очевидний зв'язок між поняттями «субординація», «підпорядкування» та «дисципліна» розкриває визначення, надане у «Юридичній енциклопедії»:

«Субординація (від лат. subordinatio, sub – під, ordino – призначаю, керую) – це такий вид службових відносин, що передбачає підпорядкування нижчої за рангом (посадою, званням) службової особи, виконання нею рішень (наказів) та вимог особи, що вище стоїть у службовій ієрархії».

Відносини субординації побудовані за ієрархічним принципом, що передбачає безпосереднє підпорядкування одного члена ієрархії іншому. Відносини субординації притаманні тим сферам професійної діяльності людей, де встановлюється чітка службова дисципліна – військова справа, державна служба тощо.

Дисципліна, субординація та підпорядкування одночасно постають і як управлінські техніки. Дисциплінарні техніки як техніки управління ментальністю, чуттєвістю та тілесністю людини доводять свою дієвість у контексті формування габітусу військового.

Габітус – це соціально сформована звичка діяти та мислити у певний спосіб. Само поняття габітус походить від латинського habitus – зовнішність, та означає зовнішній вигляд, звички, манери поведінки людини. Поняття «габітус» фіксує враження, яке людина з першого погляду справляє на інших. Сучасна філософська теорія використовує це поняття для позначення вмонтованої у людське тіло, зафіксованої у ньому соціальності (П. Бурдйю, Н. Еліас).

Габітус проявляється не стільки у тому що людина робить, скільки у тому в який спосіб вона це робить: жестикуляції, статура, неусвідомлювані тілесні реакції. Габітус охоплює способи задоволення природних потреб, проявляється у типі одягу та характері зачіски тощо. Габітус – це переплетіння індивідуального та соціального, що проявляється у зовнішності людини.

Габітуальна поведінка розкривається через вчинки, поводження людини у той спосіб, що став наслідком соціального структурування особистості. «Габітус – це наша тілесна пам'ять», що поєднує наш досвід з дією. Поряд з реальним тілом з'являється «тіло звички» – людина починає діяти на автоматизмі відпрацьованих реакцій. Габітус військовослужбовця – специфічне утворення, яке на поведінковому рівні відтворює вмонтованість військової професії у людську особистість.

Професія військового – особлива. Дослідник військового професіоналізму, С. Гантінгтон, визначаючи її специфіку, підкреслює «майже повне поглинання життєвої активності людини військовою професією». Наслідком такого поглинання, за С. Гантінгтоном, стає корпоративність військових. Корпорація військових – це не просто державна інституція. Функціональні вимоги щодо забезпечення безпеки породжують і специфічну професійну структуру, і специфічний образ життя, і специфічну субкультуру, що має власні традиції, ритуали, морально-етичні цінності. Це достатньо відокремлена від суспільства корпорація: військові мають набагато менше зрівняно з іншими професіями безпосередніх та суспільних контактів. І це об’єктивно обумовлене.

Водночас, наслідком такого «поглинання» людини професією стає і габітус військового. Війна (у мирний час підготовка до неї) пронизує усі рівні людського «я»: свідомість, тілесність, поведінкові реакції. Формується габітус та габітуальна поведінка військового, що з очевидністю вирізнятиме людину, яка отримала військове загартування, від людини цивільної.

Швидкість та автоматизм реакцій, постійна пильність, контроль над ситуацією, бачення її «в цілому», здатність до миттєвого прийняття рішень тощо, – все це стає наслідком чисельних практик проходження «зон ризику», у яких людина змогла вижити. За екстремальних умов (у бойових діях) автоматизм реакцій підпорядкування, субординації та дисципліни зберігає військовому життю.

УДК 159.922

Шевченко В.В., доктор філософії з психології, доцент кафедри психології та педагогіки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ДО НЕВИЗНАЧЕНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПСИХОЛОГІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

В сучасному мінливому світі та в умовах повномасштабного вторгнення питання, пов'язані з різними аспектами невизначеності, набувають все більшого значення як у життєвій практиці, так і у веденні різних форм професійної діяльності. Уявлення про світ як фіксований, стабільний, передбачуваний і детермінований еволюціонує в бік непередбачуваності, неоднозначності та недетермінованості.

Невизначеність характеризується тимчасовими станами, які змушують людину відчувати позитивні емоції в нових, неструктурованих і неоднозначних ситуаціях і сприймати їх як виклик, а не як загрозу. Ситуація невизначеності означає, що в момент прийняття рішення людина не може знати, який варіант виявиться найефективнішим. Якщо поглянути на власну життєву ситуацію глобально, то, як правило, можна побачити, що всі варіанти мають однакову цінність.

Професійна діяльність офіцера-психолога в Національній гвардії України вимагає не лише високого рівня знань, умінь та спеціальних навичок, а й певних особистісних якостей, таких як психічна стійкість, мобільність, відповідальність офіцера-психолога, готовність до фізичних та психічних перевантажень, стресових ситуацій та здатність працювати в умовах, що швидко змінюються.

Толерантність до невизначеності так само важлива для майбутніх офіцерів-психологів, як і для будь-якої іншої професії. У сучасному світі зміни відбуваються дуже швидко, і іноді неможливо передбачити, що принесе майбутнє. Тому важливо, щоб майбутні психологи були готові адаптуватися до нових обставин, приймати невизначеність і шукати творчі рішення.

Толерантність до невизначеності також означає вміння працювати в умовах обмеженої інформації, ризику та несподіваних змін. Майбутні офіцери-психологи повинні розвивати свою гнучкість, вміти швидко адаптуватися до нових ситуацій, бути відкритими до нових ідей та підходів. Таким чином, толерантність до невизначеності є важливою як для професійного розвитку майбутніх офіцерів-психологів, так і для їх успішної роботи в майбутньому.

Розвиток толерантності до невизначеності у майбутніх офіцерів-психологів Національної гвардії України може бути досягнутий за допомогою різних методів. Ось кілька способів, які можуть допомогти в цьому процесі:

1. Навчання стресостійкості. Одним з ключових аспектів толерантності до невизначеності є здатність ефективно керувати стресом і тиском. Тому важливо навчати майбутніх офіцерів-психологів методам релаксації, стресостійкості та психологічного самозахисту.

2. Розвиток гнучкості мислення. Важливо навчити майбутніх офіцерів-психологів шукати альтернативні шляхи розв'язання проблем, розвивати творче мислення та здатність швидко адаптуватися до змін.

3. Практика прийняття невизначеності. Сприяйте створенню ситуацій, де майбутні офіцери-психологи можуть навчитися приймати невизначеність і ризик. Це може включати в себе вправи на прийняття ризику та прийняття рішень в умовах обмеженої інформації.

4. Тренування комунікативних навичок. Ефективна комунікація допомагає управляти невизначеністю, тому важливо навчати майбутніх офіцерів-психологів вмінню чітко спілкуватися та виробляти довіру в колективі.

5. Проведення симуляційних тренувань. Створення ситуацій, які симулюють невизначеність та стресові умови, може допомогти майбутнім офіцерам-психологам набути практичний досвід управління такими ситуаціями.

Ці методи можуть бути використані для розвитку толерантності до невизначеності у майбутніх офіцерів-психологів Національної гвардії України, допомагаючи їм готуватися до роботи в умовах невизначеності та стресу.

УДК 347.7

Шматков Д.І., кандидат педагогічних наук, доцент, провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем інформаційних технологій та протидії злочинності у кіберпросторі, Харківський національний університет внутрішніх справ (м. Харків);

Коломійцев С.О., науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем інформаційних технологій та протидії злочинності у кіберпросторі, Харківський національний університет внутрішніх справ (м. Харків)

РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ АВТОРСЬКОГО ПРАВА В OSINT-ДІЯЛЬНОСТІ

Методи OSINT (розвідка на основі відкритих джерел) сьогодні широко використовуються у сфері національної оборони та безпеки. Підхід та інструментарій є ефективними та популярними для вирішення відповідних завдань через використання актуальних технологій (у т. ч. штучного інтелекту). Методологія OSINT передбачає процес збору, аналізу та використання інформації, що доступна з відкритих джерел в мережі Інтернет, медіа, соціальних мережах тощо. Дуже часто таке (чи подібні) визначення OSINT супроводжується фразою «без порушення законів».

Які закони теоретично можна порушити із застосуванням методології OSINT? Тут на поверхні знаходиться правове регулювання у сфері інформації, персональних даних та інтелектуальної власності. З перерахованих напрямів дотримання положень законів про авторське є важливим питанням, оскільки, наприклад, персональні дані чи комерційні таємниці можуть міститися у базах, з якими працюють алгоритми добування даних, а можуть не міститися, але майже кожний твір (наприклад, оригінально впорядкована описова інформація), скоріш за все, буде об'єктом авторського права.

Метою представленої доповіді є огляд та критичний аналіз правового регулювання використання об'єктів авторського права під час застосування методології OSINT.

Як відомо, повідомлення про новини або інші факти, що мають характер звичайної прес-інформації, не охороняються авторським правом. Але, враховуючи різноманіття підходів до використання OSINT, можна передбачити, що добування даних може стосуватись таких об'єктів авторського права, як літературні твори, виступи, лекції, промови та інші усні твори, аудіовізуальні твори, фотографічні твори, похідні твори, ілюстрації, карти, плани, креслення, ескізи, твори, що стосуються географії, топографії, техніки, будівництва та інших сфер діяльності, а також бази даних. Автори зазначених творів мають як немайнові (право вимагати визнання свого авторства, право забороняти під час

будь-якого використання твору згадування свого імені тощо), так і майнові права (право використання твору, а також виключне право дозволяти або забороняти використання твору іншими особами). Ці аспекти необхідно враховувати під час застосування технологій OSINT.

Хоча семантика абревіатури OSINT включає поняття відкритих джерел, такий правовий режим є досить дискусійним. В ЄС зроблено певні кроки для зниження невизначеності в цьому питанні – у статтях 3 та 4 Директиви 2019/790 Європейського парламенту та Ради від 17 квітня 2019 р. про авторське право та суміжні права на єдиному цифровому ринку інтелектуальний аналіз тексту та даних визнано виключенням, яке потребує ідентифікації та роз'яснення специфічних (послаблених) вимог до застосування авторського права. Не зважаючи на те, що нова редакція українського Закону «Про авторське право і суміжні права» була прийнята пізніше за згадану Директиву, подібних акцентів щодо специфічного правового режиму діяльності з інтелектуального аналізу тексту та даних документ не містить.

Ще одним дискусійним науково-правовим питанням є режим відкритості джерел. Те саме стосується і ліцензій відкритого доступу. Науковці, національні та міжнародні закони не надають єдиного визначення таких ліцензій, але узагальнюючи можна сказати, що ліцензія відкритого доступу – це комплексний термін, під яким слід розуміти договір, який є приєднанням до публічної ліцензії, що надає будь-якій особі право доступу та повторного використання результатів творчої діяльності з мінімальними правовими вимогами правовласника.

Так, факти не охороняються авторським правом. Але багато робіт мають своїх авторів, які набули відповідних прав внаслідок факту створення твору, і їх використання потребує отримання відповідної ліцензії. Автоматична обробка умов таких ліцензій, очевидно, з однієї сторони, є правовою вимогою застосування технологій OSINT, а з іншої – складним та дорогим процесом.

Звичайно, національні закони містять загальні виключення, які дозволяють вільно використовувати об'єкти авторського права. До таких виключень, наприклад, можна віднести відтворення творів для забезпечення судового, адміністративного, кримінального провадження, забезпечення громадської безпеки в обсязі, що відповідає поставленій меті, або ж використання з метою наукових досліджень знову ж таки в обсязі, що відповідає визначеній меті. Ці виключення іноді можуть покривати OSINT-діяльність, але часто ця діяльність може потребувати більшого обсягу свободи.

Отже, представлений огляд правового регулювання використання об'єктів авторського права під час застосування методології OSINT дозволяє зробити висновки про те, що зазначена діяльність може здійснюватися не порушуючи авторське право, але залишається ще доволі багато питань, які потребують відповідних науково-правових дискусій, регулювання та технічних розробок.

УДК 372.881

Щербина В.В., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри філології, перекладу та стратегічних комунікацій

РОЛЬОВІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ НАВИЧОК

Новий комунікативний підхід до навчання англійської мови вимагає використання інноваційних методів, спрямованих на всебічний розвиток особистості. Зростаючий попит на креативність, гнучкість та розвинені комунікативні навички призводить до пошуку нових освітніх технологій, більш прогресивних та ефективних методів навчання та виховання. Авторитарна взаємодія між викладачами та студентами поступово стає абсолютно несприйнятливою та змінюється на більш гуманну, яка ґрунтується на принципах співробітництва та співтворчості та сприяє успішному інтелектуальному та психологічному становленню молодої людини. У зв'язку з тим, що початковий процес стає більш індивідуалізованим та інтерактивним, студент все частіше перетворюється на суб'єкт та мету навчання, водночас викладач сприймається не як ментор, а як радник та помічник, що за визначенням А.Бойка, «надихає та спрямовує суб'єкт-суб'єктні відносини та взаємодію». Такі значні зміни в ролях вимагають від викладача високого рівня креативності, гнучкості, відкритості, сприйнятливості та широти кругозору.

Креативність – це складна сфера, яку вивчають, обговорюють та аналізують з різних точок зору. Згідно з творчим підходом до викладання іноземної мови, креативність є однією з багатьох вроджених здібностей людини, і завдання викладача – виявляти творчий потенціал студентів та сприяти формуванню та розвитку творчих навичок тих, хто навчається. Впровадження інтерактивних методів навчання на заняттях з іноземної мови надає змогу створити освітнє середовище, в якому кожен має можливість формувати та вдосконалювати творчі навички. За думкою лінгвіста Ф.Кліппеля, «викладачі іноземної мови мають певні переваги, які можуть допомогти стимулювати та розвивати творчі навички студентів».

Мова, взагалі, та іноземна мова, зокрема, є творчою за своєю природою, оскільки ми можемо висловлювати одну й ту саму ідею різними способами та шляхами. Комунікативна ситуація є основною в організації процесу навчання. Однією з найбільш ефективних комунікативних ситуацій є рольова гра, яка сприяє активізації лексики, якісному застосуванню комунікативного методу, мотивує та допомагає формувати та розвивати творчі навички курсантів та студентів. Важливою складовою будь-якої мовної ситуації є суб'єкт навчання та його ставлення до створеної ситуації. Бажання покращити комунікаційну взаємодію та досягти мети спілкування сприяє пошуку влучних слів, точних фраз та виразів.

Мовленнєва діяльність на заняттях з іноземної мови зазвичай не обмежена за тематикою. Предметом обговорення та темою рольових ігор можуть бути різноманітні аспекти життя, але при цьому заняття буде залишатися сфокусованим на правильному використанні мови та успішній комунікації. Рольова гра надає можливість формувати особистісне ставлення студентів та курсантів до розмовної теми або предмету дискусії. На заняттях з іноземної мови студенти та курсанти можуть легко залучатися до запропонованої викладачем мовної ситуації, яка потребує подальшого аналізу та інсценування. Рольова гра дозволяє розглядати будь-яку проблему у системі зв'язків, аналогій та порівнянь. Добре організована рольова гра вимагає від студентів та курсантів творчого підходу, допомагає розширювати їх світогляд та сприяє розвитку навичок продуктивного та творчого мислення.

УДК 342.9

Яроцький Я.Б., начальник служби бойової підготовки відділу служб, Київський інститут Національної гвардії України (м. Київ), підполковник

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРИЗУПИНЕННЯ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ У ЗВ'ЯЗКУ З ВЧИНЕННЯМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

Відповідно до ч 2 ст 24 ЗУ «Про військовий обов'язок та військову службу» військова служба призупиняється для військовослужбовців, які самовільно залишили військові частини або місця служби, дезертирували із ЗСУ та інших військових формувань або добровільно здалися в полон, якщо інше не визначено законодавством. За самовільне залишення військової частини військово-службовець може бути притягнуто до кримінальної відповідальності за ст 408 КК України «Дезертирство» а при відсутності складу злочину - за ст 172-11 КУпАП «Самовільне залишення військової частини або місця служби». Початком призупинення військової служби є день внесення відповідних відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань на підставі заяви, повідомлення командира (начальника) військової частини про вчинене кримінальне правопорушення, поданих відповідно до частини четвертої статті 85 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України. А саме якщо під час службового розслідування буде з'ясовано, що правопорушення військовослужбовця містить ознаки кримінального правопорушення, командир військової частини письмово повідомляє про це орган досудового розслідування Військовослужбовці, військову службу яких призупинено звільняються з посад та вважаються такими, що не виконують (не несуть) обов'язків військової служби.

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

На цей період призупиняється: - контракт про проходження військової служби, а також - виплата грошового забезпечення - здійснення продовольчого, речового, інших видів забезпечення.

На час призупинення військової служби не поширюються пільги та соціальні гарантії, встановлені законодавством для військовослужбовців. У разі прибуття до місця служби військовослужбовця, військову службу якого призупинено, командир (начальник) військової частини з'ясовує підстави його відсутності і негайно інформує про це орган досудового розслідування та орган управління Військової служби правопорядку у Збройних Силах України. Для військовослужбовців, стосовно яких судом винесено виправдувальний вирок, що набрав законної сили, або стосовно яких закрито кримінальне провадження відповідно до статті 284 КПК України, військова служба та дія контракту продовжується.

Поновлюються пільги та соціальні гарантії, встановлені законодавством для військовослужбовців. За весь час необґрунтованого призупинення військової служби таким військовослужбовцям виплачується недоотримане грошове та здійснюються недоотримане продовольче, речове та інші види забезпечення. Порядок призупинення та продовження військової служби визначається Положеннями про проходження військової служби в ЗСУ (п 144-1 - 144-7).

При набранні законної сили рішенням суду про оголошення військовослужбовця, службу якого призупинено, безвісно відсутнім або померлим, командир військової частини інформує про це орган досудового розслідування, орган військового управління, де здійснювався облік військовослужбовця, орган управління ВСП, у зоні діяльності якого військова частина виконує завдання за призначенням, та РТЦК та СП за місцем проживання або реєстрації військовослужбовця.

Наслідки призупинення військової служби:

- звільнення з посади;
- військові вважаються такими, що не виконують обов'язків служби;
- контракт про проходження військової служби, а також виплата грошового та здійснення продовольчого, речового, інших видів забезпечення призупиняються;
- час призупинення не зараховується до строку військової служби, вислуги у військовому званні та вислуги років для виплати надбавки за вислугу років і призначення пенсії;
- не поширюються пільги та соціальні гарантії, установлені для військовослужбовців.

Такі військовослужбовці не входять до складу Збройних Сил України та інших військових формувань.

Для військовослужбовців, стосовно яких судом винесено виправдувальний вирок, що набрав законної сили, або стосовно яких закрито кримінальне провадження, військова служба та дія контракту продовжується. Тоді строк призупинення військової служби зараховується до вислуги років для виплати надбавки за вислугу років і призначення пенсії, а також до строку вислуги років для присвоєння чергового військового звання, і поновлюються пільги та соціальні гарантії для військовослужбовців.

За весь час необґрунтованого призупинення служби таким військовослужбовцям виплачується недоотримане грошове та здійснюються недоотримане продовольче, речове та інші види забезпечення

УДК 130.3:355

Гегечкорі О.В., доцент, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін, Національна академія Національної гвардії України

Чистякова І.М., кандидат філософських наук, доцент, завідувачка кафедри міжнародних відносин та права, Одеський національний політехнічний університет

ДУХОВНА КУЛЬТУРА, РЕЛІГІЯ, СУСПІЛЬСТВО

Одним з ключових елементів духовної культури, що супроводжує людство крізь віки, є релігія. У багатьох народів, у тому числі і у нас в Україні, релігія стала центральною частиною культурного і духовного життя. Подібно до інших культур, для українців віра відіграє роль опори, наставника та джерела натхнення в різних історичних етапах.

У історичному контексті релігії в Україні, прийняття християнства у 988 році князем Володимиром має непересічне значення для духовного та культурного розвитку нації. Від цього моменту релігійні символи, ритуали та обряди, такі як Великдень, Різдво та Йордан, почали формувати духовний ландшафт України.

Релігія вплинула на українську культуру у різних формах. Церковна архітектура, така як дерев'яні церкви Закарпаття або велична Лавра Києва, стала невід'ємною частиною краєвиду України. Церковна музика, іконопис та інші мистецькі форми стали відображенням духовних прагнень українського народу.

На соціальному рівні релігія також відіграла важливу роль в Україні. Церква часто служила місцем об'єднання громади, місцем допомоги та підтримки. Особливо це стало очевидним під час важливих історичних подій, таких як Революція гідності, коли релігійні об'єднання виступали як активні учасники громадського життя.

У контексті війни між Україною та росією релігія набула особливої актуальності, стаючи інструментом підтримки, відновлення та об'єднання.

Важливим аспектом релігії під час війни стала духовна підтримка. Багато церков в Україні стали місцем для молитов за мир, зцілення та єдність. Духовенство активно долучилося до гуманітарної допомоги, надання духовної підтримки бійцям на передовій та їхнім сім'ям.

Війна породила численні моральні дилеми і питання. Релігійні спільноти стали місцем, де люди могли обговорювати ці питання, шукати відповіді та знаходити духовний комфорт.

Підсумовуючи, можна сказати, що релігія в Україні не лише відображає духовні пошуки народу, але й служить міцним стовпом, на якому тримається національна ідентичність. Вона є невід'ємною частиною життя кожного українця, джерелом натхнення, креативності та єдності.

УДК 378.224

Данилюк І.М., викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін гуманітарного факультету, Національна академія Національної гвардії України, підполковник

ПЕРЕВАГИ ПРОБЛЕМНОГО МЕТОДУ НАВЧАННЯ ПРИ ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НГУ

Актуальність теми визначається тим, що широкомасштабна війна РФ проти України, яка відбувається вже більше 700 днів, потребує швидких і рішучих кроків держави в обороні, змін у галузях промисловості, економіці та фінансах, в освіті тощо. Головне ж завдання військової освіти - побудова нових концепцій, технологій підготовки військових фахівців, зокрема офіцерів Національної гвардії України, ефективне формування їх професійно важливих якостей тощо.

Аналіз відгуків на випусників показав, що молоді офіцери після закінчення профільного ВВНЗ не мають твердих знань щодо роботи з особовим складом, недосконало володіють методиками згуртування військових колективів, недостатньо готові до спілкування з особовим складом підрозділів НГУ, не мають високого рівня комунікативної компетентності для спілкування та взаємодії з підлеглими тощо. Це суперечить основним вимогам української держави до якостей майбутніх офіцерів НГУ: офіцери повинні мати високу професійну компетентність щодо керівництва підрозділом, високу психологічну

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

готовність до дій в екстремальних умовах, знаходити оптимальні шляхи для швидкого виконання завдань тощо.

Метою публікації є розкриття переваг проблемного методу навчання при формуванні комунікативної компетентності майбутніх офіцерів НГУ під час викладання дисципліни «Морально-психологічне забезпечення підрозділів».

Аналіз наукової літератури з психолого-педагогічних проблем формування комунікативної компетентності дозволив виділити наступні позиції дослідників щодо її визначення та сутності: комунікативні знання, уміння та навички, знання процедури, техніки спілкування (психоаналіз); поєднання знань, навичок і вмінь з низкою особистісних особливостей; особливі концепції компетентності.

Комунікативна компетентність офіцера НГУ як керівника підрозділу з правоохоронними функціями, на наш погляд, передбачає такий рівень спілкування та взаємодії з підлеглими, який дозволяє йому в межах своїх повноважень, здібностей і соціального статусу успішно управляти колективом, функціонувати в підрозділі, досягати повного виконання службово-бойових завдань.

Нами запропоновано структуру комунікативної компетентності офіцера НГУ, яка включає такі компоненти: комунікативна спрямованість; комунікативні знання; комунікативні навички та уміння; комунікативна креативність тощо.

За видом неузгодженості інформації під час навчання курсантів ВВНЗ дисципліні «Морально-психологічне забезпечення підрозділів» нами були створені такі проблемні завдання, що включають або відображають ситуації несподіванки, невідповідності, конфлікти, припущення, спростування, невизначеності комунікативних актів тощо. Перша частина матеріалу мала теоретичний характер та була спрямована на оволодіння курсантами знань щодо поняття, сутності, складових комунікативної компетентності офіцера НГУ, особливостям їх прояву під час службово-бойової діяльності.

Практична частина включала блок завдань, спрямованих на формування у курсантів практичних умінь і навичок вирішення професійних та проблемних ситуацій шляхом спілкування, взаємодії, обговорення та консенсусу тощо. Крім того, завдання виконувалися в парах та мали творчий характер. Головною настановою було: саме спільне виконання завдань, оптимістичне та підтримуюче спілкування, прояв здібностей до публічного виступу та переконання інших тощо. За рівнем проблемності нами застосовані такі групи ситуацій: ситуації, що конструюються НПП і вирішуються разом з курсантами; ситуації, що конструюються НПП, але вирішуються курсантами; курсант самостійно формулює проблеми.

Навчальний матеріал для курсантів під час практичних занять з дисципліни «Морально-психологічне забезпечення підрозділів» було представлено як послідовність проблемних завдань – від простих до складних. Такі інтелектуальні завдання мали комунікативний характер, мобілізували їх пізнавальну активність, сприяли прояву творчої діяльності.

В залежності від типу комунікативного завдання, було спроектовано проблемно-спонукальні, проблемно-конфліктні, проблемно-інформативні, проблемно-оціночні завдання як засіб створення проблемних ситуацій для курсантів.

Проведене анкетування курсантів засвідчило, що їм подобається така організація занять (80%), вони набули нових комунікативних навичок спілкування та доведення своїх думок (76%), їм сподобалися методи навчання (72%), було цікаво вирішувати проблемні завдання (70%).

Отже, як висновок: зазначена проблема є невирішеною та вельми актуальною для освітнього процесу у ВВНЗ на сучасному етапі. Запропоновано основні напрямки вирішення даної проблеми: стимулювання курсантів на формування комунікативної компетентності, активне застосування проблемного методу та дискусій під час занять, чітка організація роботи в діадах та мікрогрупах тощо.

УДК 355.6, 623.4

Смагін О.І., старший викладач кафедри логістики підрозділів факультету логістики, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), майор

ПРОБЛЕМИ ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ І РЕМОНТУ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ СЛУЖБ ТИЛУ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ

Сучасний стан загроз щодо суверенітету і територіальної цілісності України, насамперед триваюча агресія ворога, потребують упровадження необхідних способів протидії їм, удосконалення підходів до формування військово-технічної політики держави з урахуванням нагальної необхідності оновлення наявного озброєння та військової (спеціальної) техніки.

В ході ведення бойових дій протягом останніх двох років військовими частинами (підрозділами) НГУ активно використовується озброєння та військова техніка (ОВТ). Більшість ОВТ, яке знаходиться на озброєнні, ще до початку вторгнення складало основну частину для забезпечення військ, серед якої важливе місце займають і технічні засоби служб тилу (ТЗСТ). Під час

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

виконання завдань за призначенням певна кількість ТЗСТ виходить з ладу через експлуатаційні причини та в наслідок бойових пошкоджень. Наявність працездатних зразків ТЗСТ є одним із показників тилового забезпечення військової частини. Одним із основних способів підтримання даного показника на високому рівні є своєчасне проведення ТО і ремонту ТЗСТ в ході виконання завдань за призначенням.

Із плином часу, розвитком науково-технічного потенціалу країни, допомоги зарубіжних партнерів, виготовлення різноманітних нових технічних засобів благодійними організаціями та волонтерами – подальша їх експлуатація та утримання потребують нових підходів, способів і засобів для своєчасного та безперервного підтримання в належному стані під час виконання завдань за призначенням.

Однією з особливостей експлуатації ТЗСТ є використання їх в польових умовах у віддаленні від пунктів постійної дислокації. Складність підтримання ТЗСТ в належному технічному стані в польових умовах обумовлюється:

- відсутністю стаціонарного обладнання для проведення ТО і ремонту (яке може бути в ППД військової частини);
- віддаленістю від організацій, підприємств і заводів (які можуть провести специфічні і притаманні для ТЗСТ види ТО і ремонту);
- збільшенням часу на приведення ТЗСТ у працездатний стан (у разі відсутності спеціалізованого обладнання в польових умовах);
- потребою у проведенні трудомістких робіт (демонтаж, завантаження, транспортування, передача до ремонтної організації та повернення в зворотньому напрямку).

Отже, даний час: підрозділи та військові частини НГУ вимушені виконувати завдання із використанням технічних засобів служб тилу, які важко підтримувати у належному стані в польових умовах; номенклатура запасних частин для ТЗСТ (особливо тих, що з'явилися на озброєнні в останні два роки) не відповідає потребі (по кількості та якості) або відсутня повністю; технічні засоби для проведення ремонту ОВТ не задовольняють вимогам (по підтриманню ТЗСТ у належному стані) і потребам в сучасній війні, – все це негативно впливає на показники тилового забезпечення.

УДК: 351.86:355.55 (477)

Стоянова-Коваль С.С., доктор економічних наук, професор, викладач кафедри забезпечення військ (сил), Військова академія м. Одеса, молодший лейтенант

ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СУЧАСНОЇ КОНЦЕПЦІЇ ВІЙСЬКОВОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ

У сучасному світі, де безпекові виклики та геополітичні реалії постійно змінюються, кадрова політика у збройних силах набуває особливого значення. Для України, яка переживає значні військові та політичні випробування, розробка та впровадження ефективної кадрової політики є ключовим аспектом національної безпеки та обороноздатності.

Мета цієї роботи полягає у огляді основних викликів, що стоять перед кадровою політикою Збройних Сил України (ЗСУ), а також у висвітленні потенційних напрямків її реалізації у контексті реалізації Концепції військової кадрової політики Міністерства оборони України до 2028 року.

Мобілізація дозволила поповнити збройні сили особовим складом, але є ряд обмежень. Зокрема, вона не може бути нескінченною, бо може призвести до виснаження людських ресурсів країни. Одним із головних завдань нової концепції військової кадрової політики є забезпечення переходу Збройних Сил України до професійної армії. Це дозволить створити армію, яка буде більш мотивованою та ефективнішою та здатною протистояти будь-яким загрозам. Відповідно до концепції, до 2028 року Україна має завершити процес переходу до професійної армії. Це означає, що з цього моменту військова служба за контрактом має стати основним видом військової служби. Україна вже почала впроваджувати ці заходи. Так, у 2023 році збільшився розмір грошового забезпечення військовослужбовців, у 2024 році планується розширити сферу військової служби за контрактом.

Сучасна кадрова політика ЗСУ спрямована на формування професійного, боєздатного, мобільного та всебічно забезпеченого особового складу на високому рівні. Розглянемо деякі принципи, що зазначені у концепції:

Принцип верховенства права, згідно з яким військовослужбовці мають право на можливість реалізації свого професійного потенціалу, зберігаючи повагу до особистості, її конституційних прав і свобод, забезпечуючи рівні можливості для всіх громадян у побудові та розвитку своєї кар'єри.;

Принцип меритократії базується на індивідуальному підході у роботі з персоналом, враховуючи індивідуальні здібності, незалежно від соціального чи економічного статусу, а також недискримінацію;

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

Принцип ефективності є важливою умовою забезпечення боєздатності висококваліфікованого особового складу з належним рівнем підготовки та досвіду, що визначається відповідальністю, інноваційним підходом до застосування нових технологій і методів при веденні бойових дій;

Принцип послідовності та передбачуваності, забезпечує системність підходів у реалізації військової кадрової політики відповідно до напрямів її розвитку;

Принцип збалансованості ґрунтується на оптимальному поєднанні інтересів конкретного військовослужбовця і Збройних сил у виконанні ними службових обов'язків за справедливу винагороду та соціальні гарантії.

Концепція військової кадрової політики Міністерства оборони України до 2028 року є документом, що визначає основні напрями розвитку системи управління персоналом Збройних Сил України в сучасних умовах. Концепція розроблена з урахуванням реальних потреб збройних сил, а також досвіду провідних країн світу. У новоприйнятій концепції військової кадрової політики можна виділити наступні стратегії та підходи, які визначають як формувати, розвивати та мотивувати військовослужбовців гостродефіцитних (високобюджетних) спеціальностей. Серед викликів, з якими стикається вище керівництво, відзначимо:

- збільшення військових витрат, що включає потребу в закупівлі нового озброєння та військової техніки, а також збільшення фінансового забезпечення військовослужбовців;

- реформування системи військової освіти, що потребує розробки нових програм і методик, що відповідають сучасним вимогам;

- запровадження військової служби за контрактом як основного виду військової служби для забезпечення достатньої кількості контрактників, які мають відповідну підготовку та мотивацію;

- зміцнення обороноздатності України, що пов'язано з придбанням та налагодженням власного виробництва новітнього високотехнологічного озброєння та військової техніки, зокрема систем протиповітряної оборони, протитанкових ракетних комплексів та безпілотних літальних апаратів;

- морально-етичні стандарти для підтримки високих етичних стандартів і морального духу військовослужбовців, що ґрунтуються на патріотизмі і вихованні.

Реалізація нової концепції дозволить у майбутньому підвищити рівень боєздатності Збройних Сил України, що зміцнить обороноздатність країни та забезпечить її безпеку. Підвищення професіоналізму військовослужбовців збільшить ефективність ЗСУ. Збільшення різного роду мотивацій для військовослужбовців при виконанні військового обов'язку, дозволить залучити до армії кваліфікований персонал.

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

Загалом нова концепція військової кадрової політики України є перспективним напрямом розвитку ЗСУ. Вона спрямована на створення професійної незалежної армії, здатної ефективно виконувати свої обов'язки за будь-яких умов. Наразі для успішного формування та реалізації нової концепції необхідно забезпечити належне фінансування Збройних Сил України, покращити існуючі умови підготовки та виховання військовослужбовців, створити високі соціальні гарантії для військовослужбовців і членів їх сімей.

РАЗОМ ДО ПЕРЕМОГИ! СЛАВА УКРАЇНІ! ГЕРОЯМ СЛАВА!

Зміст

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

ЗМІСТ

Вітальні слова співorganizаторів конференції 3

СЕКЦІЯ № 1

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ, ОПЕРАТИВНОГО ЗАСТОСУВАННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЙ СИЛ БЕЗПЕКИ І СИЛ ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ

Адамчук М.М., Бутузов В.Ю., Луговський І.С. 18
ПРИНЦИПИ ЯК СКЛАДОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ТЕОРІЇ СТВОРЕННЯ БАТАЛЬЙОННИХ
ТАКТИЧНИХ ГРУП НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ УЧАСТІ
У СТАБІЛІЗАЦІЙНИХ ДІЯХ

Адамчук М.М., Тітов О.В. 19
ЗАСТОСУВАННЯ АВТОМАТИЗОВАНИХ СИСТЕМ ПІДТРИМКИ ПРИЙНЯТТЯ
РІШЕНЬ ПРИ ВИЗНАЧЕННІ ОБСЯГУ СЛУЖБИ УГРУПОВАННЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ З ПІДТРИМАННЯ ПРАВОВОГО
РЕЖИМУ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ НА ОКРЕМІЙ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Бацамут В.М. 21
ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЙ ОПЕРАТИВНОГО УГРУПОВАННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ, СТВОРЕНОГО ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ У КРИЗОВОМУ РЕГІОНІ

Бондаренко О.Г., Бабков Ю.П. 22
ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ

Бондаренко О.Г. 24
ПІДХІД ДО СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ СПРОМОЖНОСТІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ВИКОНУВАТИ ЗАВДАННЯ ЗА
ПРИЗНАЧЕННЯМ

Бурченков Д.І. 27
ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЗСУ НА ШЛЯХУ ДО ІНТЕГРАЦІЇ З НАТО

Василенко О.А., Шовкошитний І.І., Коломієць Ю.М. 28
ПОГЛЯДИ НА УПРАВЛІННЯ РОЯМИ БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ

Васищев В.С., Бухун А.Г. 31
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ І ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ
МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-
БОЙОВИХ (БОЙОВИХ) ЗАВДАНЬ ПІДРОЗДІЛАМИ І ЧАСТИНАМИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Зміст

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

Васьківський М.І. ФОРМАЛІЗОВАНА МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕНЬ ЗБРОЇ, ЗАСТОСОВАНОЇ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ	33
Віхтюк А.В. РОЗВИТОК БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА НА ДЕРЖАВНОМУ КОРДОНІ	35
Владов С.І., Бардаков А.Ю. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ РОЗРОБКИ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ГАЗОТУРБІННИХ ДВИГУНІВ ВЕРТОЛЬОТІВ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ	36
Власов К.В., Новикова О.О. СЕРВІСИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМУНІКАЦІЙ СИСТЕМ ЗВ'ЯЗКУ ТА ІНФОРМАЦІЇ ОПЕРАТИВНОГО РІВНЯ ЗГІДНО ВИМОГ КЕРІВНИХ ДОКУМЕНТІВ НАТО	38
Вороний С.В. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ПРИКОРДОННИХ (СПІЛЬНИХ ПРИКОРДОННИХ) ОПЕРАЦІЙ НА ДЕРЖАВНОМУ КОРДОНІ	40
Годлевський С.О., Лавніченко О.В. УЗАГАЛЬНЕННЯ ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ СИЛ ЖАНДАРМЕРІЇ ТА ПОЛІЦІЇ КРАЇН ЄВРОПИ Й СЕРЕДЗЕМНОМОР'Я У СТАТУСІ ВІЙСЬКОВОЇ УСТАНОВИ У СЕРЕДНЬО- І ДОВГОСТРОКОВІЙ ПЕРСПЕКТИВІ	41
Грінченко В.В., Каштелян С.О. ПРОБЛЕМА УДОСКОНАЛЕННЯ БОЙОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИКОРДОННИХ ПІДРОЗДІЛІВ	44
Гудзь М.В., Гунбін К.Ю. ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ВИДІВ БОЙОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬК ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	45
Гудзь Т.І. РОЛЬ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА КООРДИНАЦІЇ ДІЙ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ В УМОВАХ СПЕЦІАЛЬНИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ	48
Демченко О.М. ОСНОВНІ ЗАХОДИ ЩОДО ЗАХИСТУ ОБ'ЄКТІВ ВІД ДІЙ ФОРМУВАНЬ СИЛ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ	50
Дудурич В.Г. АНАЛІЗ ЧИННИКІВ І УМОВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА РОЗВИТОК ФОРМ ЗАСТОСУВАННЯ СИЛ ОБОРОНИ ПІД ЧАС ВІДСІЧІ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ	53
Жабінський В.М. СПОСОБИ, ЯКІ МОЖУТЬ ЗАСТОСОВУВАТИСЬ ПРОТИВНИКОМ ДЛЯ ЗАХОПЛЕННЯ ЖИТТЄВО ВАЖЛИВОГО ЦЕНТРУ ОВО, ЩО ОХОРОНЯЄТЬСЯ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ	55

Зміст

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

Залож В.В., Ковальчук М.О.	57
МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ СПРОМОЖНОСТІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРИКОРДОННОГО ЗАГОНУ ДО ФУНКЦІОНУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	
Захарчук Д.О., Волобуєв В.В.	59
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДІЙ З ПОШУКУ ПРАВОПОРУШНИКІВ ПІДРОЗДІЛОМ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ	
Іванець М.Г., Іванець Г.В., Горєлишев С.А., Кириченко М.І.	61
ХАРАКТЕРНІ РИСИ СУЧАСНИХ ВІЙН ТА МОЖЛИВІ НАСЛІДКИ ВІД НИХ ДЛЯ НАСЕЛЕННЯ ТА ТЕРИТОРІЇ КРАЇН	
Іващенко А.М., Уварова Т.В.	63
БАГАТОДОМЕННІ ОПЕРАЦІЇ І МІЖДОМЕННИЙ МАНЕВР В УМОВАХ ПРОТИДІЇ РОСІЙСЬКІЙ АГРЕСІЇ	
Каптан М.В., Зінчук А.М.	65
ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ, ЗА ОЗНАКАМ, ВИДАМИ КРИЗОВИХ ЗАГРОЗ ТА КЛАСИФІКАЦІЙ	
Коkun О.М., Лозінська Н.С., Пішко І.О.	68
ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ТА СОМАТИЧНИХ СКАРГ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ	
Керницький О.М., Пасічник В.І.	70
АСЕРТИВНІСТЬ ТА ЇЇ РОЗВИТОК У ЗДОБУВАЧІВ ОПЕРАТИВНОГО РІВНЯ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	
Ковальов І.В., Паламарчук О.І.	71
СИСТЕМА ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ	
Лук'янчук В.В., Ніколаєв І.М., Опенько П.В., Дранник П.А.	72
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБГРУНТУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕРСПЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ БОРОТЬБИ З БЕЗПЛОТНИМИ ЛІТАЛЬНИМИ АПАРАТАМИ ПРИ ЇХ МАСОВАНОМУ ЗАСТОСУВАННІ	
Мазур В.Ю., Сімчук П.М., Орлов Є.В.	75
ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ШТАБУ ПРИКОРДОННОГО ЗАГОНУ БРИГАДНОГО ТИПУ З ПЛАНУВАННЯ БОЮ (ДІЙ) ЯК ОДНІЄЇ З ФОРМ ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
Майборода І.М., Раєнко О.С.	78
ВИКОРИСТАННЯ КОМАНДНО-ШТАБНОЇ МАШИНИ FORD ROSHEL SENATOR В ІНТЕРЕСАХ УПРАВЛІННЯ ВІЙСЬКАМИ	

Зміст

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

Мартинюк В.П., Лесик Ю.С, Мартинюк Б.В. ПУНКТ УПРАВЛІННЯ СЛУЖБОЮ, ЯК СКЛАДОВА ВІЙСЬКОВОЇ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ	80
Меленті Є.О. ПОСИЛЕННЯ РІВНЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ ОБ'ЄКТІВ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ	82
Михайленко О.В., Грінченко В.В. ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ НАЧАЛЬНИКОМ ПРИКОРДОННОЇ ЗАСТАВИ НА ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	84
Наумчак О.М., Романчук М.П., Федорчук Д.Л., Наумчак Л.М. АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ХМАРНOSTІ НА КОСМІЧНИХ ЗНІМКАХ ПРИ ВИКОРИСТАННІ ДАНИХ ДИСТАНЦІЙНОГО ЗОНДУВАННЯ ЗЕМЛІ ДЛЯ ВІЙСЬКОВИХ ЦІЛЕЙ	86
Обрядін В.В., Подвизніков С.М., Мороховський М.Л. РІШЕННЯ ЗАДАЧІ ЦІЛЕРОЗПОДІЛУ ПРИ ПЛАНУВАННІ ЗАСТОСУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ СИЛ БЕЗПЛОТНИХ СИСТЕМ НА ТАКТИЧНОМУ РІВНІ	88
Подвизніков С.М., Обрядін В.В. ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ КОМАНДИРА БРИГАДИ ОПЕРАТИВНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ПРИ ВИЗНАЧЕННІ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ ПІДРОЗДІЛАМ НА ВИХІД З ОТОЧЕННЯ	90
Рікунов О.М., Грабовський А.В., Васильєв А.Ю., Ткачук М.М., Ткачук М.А., Троценко В.В., Набоков А.В. ДИНАМІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ БРОНЕКОРПУСІВ ЛЕГКИХ БРОНЬОВАНИХ МАШИН, ВИГОТОВЛЕНИХ ІЗ НОВИХ ГОМОГЕННИХ ТА КОМПОЗИЦІЙНИХ МАТЕРІАЛІВ	92
Рікунов О.М., Ткачук М.М., Нечаєв Р.Г., Вейлер В.С., Шуть О.Ю., Ткачук М.А. МІЦНІСТЬ ТА СТІЙКІСТЬ РУХУ ВИСОКООБЕРТОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ ДВИГУНІВ БОЙОВИХ БРОНЬОВАНИХ МАШИН	94
Ролін І.Ф. ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ СУХОПУТНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ ЗА СТАНДАРТАМИ НАТО	96
Ромашко О.М. ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ І ЧАСТИН НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАХОДІВ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	98
Росляков О.В., Суконько С.М., Горєлишев С.А. ОБГРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ РОЗРОБЛЕННЯ МЕТОДИКИ РОЗРАХУНКУ ДОДАТКОВИХ СИЛ ДЛЯ ОБОРОНИ ЯДЕРНИХ УСТАНОВОК ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	100

Зміст

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

Савчук О.А.	102
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УТРИМАННЯ КВАЛІФІКОВАНИХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ НА ВІЙСЬКОВІЙ СЛУЖБІ	
Семенюк В.І., Горєлишев С.А., Фрунт Р.М., Жуйков Д.Б.	104
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ОБҐРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ ПІД ЧАС ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ	
Сергієнко А.В., Бондаренко О.Є., Бригадир С.П.	106
ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ ПЕРСПЕКТИВНОГО КОМПЛЕКСНОГО АПАРАТНОГО ЗВ'ЯЗКУ ТА КІБЕРБЕЗПЕКИ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ, ОБҐРУНТУВАННЯ ОКРЕМИХ ТАКТИКО-ТЕХНІЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК	
Соколовський С.А., Кайдалов Р.О.	108
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ЗРАЗКІВ ОЗБРОЄННЯ І ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ СИЛАМИ ОБОРОНИ УКРАЇНИ	
Стасюк В.В., Кириченко А.В.	109
ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОДИН ІЗ ОСНОВНИХ ЧИННИКІВ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ	
СНОСНОВSKI Krzysztof	111
SŁUŻBY SPECJALNE W SYSTEMIE BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA	
Тесніков О.М., Семенюк А.М.	112
ОБҐРУНТУВАННЯ НАПРЯМКІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТРАНСПОРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	
Ткаченко М.Д., Кравченко С.О., Толстоносов Ю.М.	114
УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ В СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЯХ	
Товма М.І.	116
КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	
Толстоносов Ю.М., Ткаченко М.Д., Толстоносов Д.Ю.	119
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА: МОНІТОРИНГ ОПЕРАТИВНОЇ ОБСТАНОВКИ ЗА ДОПОМОГОЮ БЕЗПЛОТНИХ АВІАЦІЙНИХ КОМПЛЕКСІВ	
Торічний В.О.	121
АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ В ПРИКОРДОННОМУ ВІДОМСТВІ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ	
Тристан А.В.	122
РОЗВИТОК СИСТЕМИ ВИПРОБУВАНЬ І СЕРТИФІКАЦІЇ ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ	
Троцький Р.С., Курило О.І.	124
РОЛЬ І МІСЦЕ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В ПОСИЛЕННІ ЗАХИСТУ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ	

Зміст

Секція 1. Актуальні проблеми управління, оперативного застосування та забезпечення дій складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

Тушко К.Ю.	126
УПРАВЛІНСЬКА ПІДГОТОВКА ОФІЦЕРСЬКИХ КАДРІВ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ	
Тушко Д.А., Демчишин В.С.	127
ОСОБЛИВОСТІ УХВАЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО РІШЕННЯ В ПРИКОРДОННОМУ ВІДОМСТВІ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ	
Черновол Є.О.	128
ВІЙСЬКОВЕ ЛІДЕРСТВО, ЯК АКТУАЛЬНЕ ПИТАННЯ ПІД ЧАС УПРАВЛІННЯ, ОПЕРАТИВНОГО ЗАСТОСУВАННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ	
Чухлатий А.В.	130
ТЕНДЕНЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ КЕРІВНИЦТВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З ВІЙСЬКОВО-ЦИВІЛЬНОЮ АДМІНІСТРАЦІЄЮ З ПИТАНЬ ЛОГІСТИКИ	
Шерстюк А.Д.	132
ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО ВІДБОРУ ТА ПРИЙНЯТТЯ КАНДИДАТІВ НА СЛУЖБУ ДО ПІДРОЗДІЛІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	
Яценко І.М., Карасьов Д.Л.	134
АНАЛІЗ ЧИННИКІВ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ВИБІР МОДЕЛІ ЗАСТОСУВАННЯ СИЛ І ЗАСОБІВ ПРИКОРДОННОГО ЗАГОНУ В СКЛАДІ СИЛ ОБОРОНИ ПІД ЧАС ВІДБИТТЯ ЗБРОЙНОГО ВТОРГНЕННЯ	

СЕКЦІЯ № 2

СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ НА ТАКТИКУ ДІЙ ТА БОЙОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДРОЗДІЛІВ СИЛ БЕЗПЕКИ І СИЛ ОБОРОНИ УКРАЇНИ ЗА ДОСВІДОМ ПРОТИСТОЯННЯ ЗБРОЙНІЙ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

Андрушко М.В., Кузьміч О.Є., Гузій Є.О., Андрушко А.М.	137
ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИМІРЮВАЛЬНИХ СИСТЕМ ДЛЯ ОЦІНКИ ВИБУХОВОЇ ЗАГРОЗИ ЕКІПАЖУ БРОНЕТЕХНІКИ	
Антонець В.В.	139
ДВНАДЦЯТЬ ПРИЙОМІВ ФОРМУВАННЯ ЗЛАГОДЖЕНОСТІ СТРІЛЕЦЬКИХ (ШТУРМОВИХ) ПІДРОЗДІЛІВ ТА УПРАВЛІННЯ ПІДРОЗДІЛАМИ ТАКТИЧНОЇ ЛАНКИ В БЛИЖНЬОМУ БОЮ (МЕТОДИКА «12 КРОКІВ»)	
Бамбуляк М.П., Кучинський С.А.	140
ОСОБЛИВОСТІ УТРИМАННЯ ІНЖЕНЕРНИХ ЗАГОРОДЖЕНЬ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	
Беляков Р.О.	142
КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ НАЗЕМНО-ПОВІТРЯНОЮ МЕРЕЖЕЮ MANET І FANET КЛАСІВ	
Боголюб С.М.	143
ШТУРМ ПЕРЕДОВИХ ПОЗИЦІЙ ПРОТИВНИКА	
Василенко В.В., Хижняк І.А., Неймирок О.К.	144
КОРЕГУВАННЯ ВМІСТУ АПТЕЧКИ МЕДИЧНОЇ ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКОВОЇ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ЗА ДОСВІДОМ ВЕДЕННЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	
Власенко І.В.	147
ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ БОЙОВИХ ДІЙ В УМОВАХ ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКОВОГО БОЮ	
Власюк В.В., Ясінський В.Н.	148
ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛОЖЕНЬ ТЕОРІЇ ІГОР ПІД ЧАС ТРЕТЬОГО КРОКУ ПРОЦЕДУРИ УПРАВЛІННЯ ПІДРОЗДІЛАМИ (TROOP LEADING PROCEDURES) – ВИРОБЛЕННЯ ЗАМИСЛУ БОЮ (ДІЙ)	
Волобуєв Р.В.	150
МОЖЛИВІ ЗАГРОЗИ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ	
Волобуєв Р.В.	151
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ВИКОРИСТАННЯ ПРОТОКОЛІВ ПЕРЕДАЧІ ІНФОРМАЦІЇ В БОЮ	
Воронін О.І., Смиринська Н.Б.	152
ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ РАДІОЧАСТОТНОЇ ЗБРОЇ В БОЙОВИХ ДІЯХ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ	

Зміст

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Гнидюк О.Я., Гнидюк О.П.	155
АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПРИКОРДОННИМ ПІДРОЗДІЛОМ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ	
Головань О.М., Лапчук Д.І.	157
АНАЛІЗ СИЛ БЕЗПЕКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЗАХИСТУ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ВІД ПОВІТРЯНИХ ЦІЛЕЙ	
Головня А.Ф.	158
ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДУ КЕЙС-СТАДІ В ПРОЦЕС ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СЛУХАЧІВ КОМАНДНОГО КУРСУ РІВНЯ L-1 ТА КОМАНДНО-ШТАБНОГО РСУ РІВНЯ L-2	
Городнов В.П., Панченко В.Ю.	159
МЕТОД РОЗРАХУНКУ СКЛАДУ УГРУПОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ	
Драган Ю.А.	161
УПРАВЛІНСЬКІ РІШЕННЯ КОМАНДИРА І ВИМОГИ ДО НИХ	
Думітраш О.В., Беляков Р.О., Ковальчук О.О., Думітраш В.О.	163
АКТУАЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ БЕЗДРОТОВИХ СЕНСОРНИХ МЕРЕЖ ПІД ЧАС ВЕДЕННЯ АКТИВНИХ БОЙОВИХ ДІЙ	
Завадюк С.В.	165
ВИГОТОВЛЕННЯ ТВЕРДОСПЛАВНОГО ОСЕРДЯ БРОНЕБІЙНИХ КУЛЬ ЗА ТЕХНОЛОГІЄЮ ІНЖЕКЦІЙНОГО ЛИТТЯ ПОРОШКОВИХ СУМІШЕЙ	
Зарубенко А.О.	167
ВАРІАНТ СИСТЕМИ ЕКСТРЕНОГО РАДІОЗВ'ЯЗКУ НА ОСНОВІ СТАНДАРТУ ARCO P25	
Зарубенко А.О., Савонік О.В.	169
СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ НАДІЙНОСТІ СИСТЕМИ ЗВ'ЯЗКУ ПІДРОЗДІЛІВ АРТИЛЕРІЇ НА ОСНОВІ РАДІОСТАНЦІЙ HARRIS RF-7850M-NN ТА ПРОТОКОЛІВ OSPF І SNMP	
Зарубенко А.О., Салій Д.Д.	170
МОДЕЛЬ ДИНАМІЧНОГО БАЛАНСУВАННЯ ТРАФІКУ В ЕЛЕКТРОННІЙ КОМУНІКАЦІЙНІЙ МЕРЕЖІ ВІЙСЬКОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ	
Зінченко С.В.	171
РОЗВИТОК ПРОТИПОВІТРЯНОЇ ОБОРОНИ ПРОТИ БОЙОВИХ БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ: ТЕХНОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ ТА РІШЕННЯ	
Зінченко С.В., Кізян Р.В.	172
БОЙОВЕ ЗАСТОСУВАННЯ БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ	
Іванець М.Г., Башкатов Є.Г., Левагін Г.А., Іванець Г.В.	174
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМАЛІЗОВАНОЇ МАТЕМАТИЧНОЇ МОДЕЛІ ОЦІНКИ БОЄЗДАТНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК	

Зміст

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Іванченко А.О.	177
ПЕРЕХІД ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ НА СВІТОВУ ГЕОДЕЗИЧНУ СИСТЕМУ КООРДИНАТ WGS-84	
Іванченко М.Л., Коваленко Т.Г., Кельман А.А.	178
ШВИДКОЗБІРНІ (РОЗБІРНІ) ВОГНЕВІ ФОРТИФІКАЦІЙНІ СПОРУДИ: КОНЦЕПЦІЯ І ЗАСТОСУВАННЯ	
Каламурза О.Г.	180
ОБГРУНТОВАННЯ ПОТРЕБИ У РОБОТИЗОВАНИХ СИСТЕМАХ НАЗЕМНОГО БАЗУВАННЯ В ІНТЕРЕСАХ ЗАСТОСУВАННЯ ІНЖЕНЕРНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ	
Карпенко С.І.	182
ПОРЯДОК ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ВЕДЕННЯ РОЗВІДКИ СПОСТЕРЕЖНИМ ПОСТОМ	
Ковалевський Є.П., Гармаш Н.В.	185
ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУЧАСНИМИ ПРИЛАДАМИ РАДІАЦІЙНОЇ РОЗВІДКИ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	
Ковальчук О.О., Беляков Р.О., Думітраш О.В.	187
АНАЛІЗ МЕТОДІВ ВИЯВЛЕННЯ БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ ЗА ДОПОМОГОЮ БЕЗПРОВОДНИХ СЕНСОРНИХ МЕРЕЖ	
Ковтуненко А.В.	189
ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	
Козалєтов В.В.	190
ПИТАННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ПОШУКУ ОЗБРОЄНИХ ЗЛОЧИНЦІВ У НАСЕЛЕНОМУ ПУНКТІ	
Крячко О.І.	192
ТАКТИКА, ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ВІЙСЬКОВОГО МИСТЕЦТВА (СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ)	
Купін С.П.	194
ОСОБЛИВОСТІ ЩОДО ТАКТИЧНИХ ПРОЦЕДУР ЗА СТАНДАРТАМИ НАТО	
Курбатов А.А., Репенко О.М.	196
ІНТЕГРАЦІЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В БОЙОВІ БПЛА: МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ	
Кучеренко Ю.Ф., Александров О.В., Першина Е.Ю.	198
НЕОБХІДНІСТЬ ВИРІШЕННЯ ЗАВДАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПАНУВАННЯ НАД ВІЙСЬКАМИ АГРЕСОРА У ВІЙНІ З РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ	
Кучеренко Ю.Ф., Возний О.О., Беспалько О.В.	200
НЕОБХІДНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ МЕРЕЖЕЦЕНТРИЧНИХ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ СИЛАМИ І ЗАСОБАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З МЕТОЮ НАБУТТЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПЕРЕВАГИ НАД ВОРОГОМ	

Зміст

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Лановий С.В.	202
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ (ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ)	
Легенчук С.В.	204
ВПЛИВ БОЙОВИХ БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ НА ХАРАКТЕР ВЕДЕННЯ СУЧАСНИХ ВІЙСЬКОВИХ ОПЕРАЦІЙ	
Луценко А.С., Алексєєв В.О., Молчанов Д.В., Бойко І.М.	206
АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ РОЗВИТКУ СИСТЕМ ВИЯВЛЕННЯ ДРОНІВ ТА ПРОТИДРОННИХ СИСТЕМ	
Ляшенко В.А., Гордієнко А.М., Кузнецов В.О.	207
АНАЛІЗ МЕТОДІВ ВИЯВЛЕННЯ ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНИХ ПРЕДМЕТІВ В СЕРЕДОВИЩАХ, ЩО ЇХ ПРИХОВУЮТЬ, ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ	
Малюк В.Г., Глушенко М.О.	209
КОМП'ЮТЕРНА МОДЕЛЬ ЗАВАДОСТІЙКОЇ РОБОТИ КАНАЛУ РАДІОЗ'ЯЗКУ ТАКТИЧНОЇ ЛАНКИ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДІЇ СИСТЕМИ РАДІОПЕРЕШКОД	
Манжос О.О., Чиганов О.Д.	210
АКТУАЛЬНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УМОВАХ ВІДСІЧЧІ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РФ.	
Медвідь М.М., Коба О.В., Васильєв М.В., Карнаш Є.І.	212
ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗА ОСВІТНЬОЮ ПРОГРАМОЮ «РОЗВІДУВАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ»	
Минько О.В., Аліфіров О.Л.	214
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ З ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ СЛУХАЧІВ КОМАНДНО-ШТАБНОГО КУРСУ РІВНЯ L-2 ЩОДО РОЗГОРТАННЯ ТА РОБОТИ ПУНКТІВ УПРАВЛІННЯ ТАКТИЧНОГО РІВНЯ З УРАХУВАННЯМ ВИМОГ СУЧАСНОСТІ	
Мисик А.Б., Карасьов Д.Л.	216
МОБІЛЬНИЙ ПРИКОРДОННИЙ ЗАГІН У БОРОТЬБІ З ДИВЕРСІЙНО-РОЗВІДУВАЛЬНИМИ ГРУПАМИ ПРОТИВНИКА НА ДЕОКУПОВАНИХ ДІЛЯНКАХ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ	
Михайлишин О.О., Шенько О.Ф., Томків І.О.	217
ОКРЕМІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ ПРОТИВНИКА У ХОДІ ПЛАНУВАННЯ СТАБІЛІЗАЦІЙНИХ ДІЙ У ПОСТКОНФЛІКТНИЙ ПЕРІОД	
Могилевич Д.І., Долженко Г.В.	219
АНАЛІЗ СТРАТЕГІЙ ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ КОМУНІКАЦІЙНОГО ОБЛАДНАННЯ	

Зміст

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Назаренко О.Л., Константинов С.О.	221
ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМИ ІМІТАЦІЙНОГО МОДЕЛЮВАННЯ JSATS У ПРАКТИЦІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ	
Немеришин В.М.	223
ОСОБЛИВОСТІ ЗНИЩЕННЯ БРОНЬОВАНОЇ ТЕХНІКИ ПРОТИТАНКОВИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ	
Олешко Д.О., Синишин М.М., Глівінська Л.О.	224
СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ НА ТАКТИКУ ДІЙ ТА БОЙОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДРОЗДІЛІВ СИЛ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ ЗА ДОСВІДОМ ПРОТИСТОЯННЯ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ	
Онопрієнко О.С.	225
ЗАСТОСУВАННЯ FPV ДРОНІВ ДЛЯ ЗНИЩЕННЯ БРОНЬОВАНИХ НАЗЕМНИХ ТА ПОВІТРЯНИХ ЦІЛЕЙ	
Онопрієнко О.С., Ковальов І.В.	226
ПІДХОДИ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ КРУГОВОЇ ОБОРОНИ	
Онопрейчук Д.В., Савін А.А.	227
АНАЛІЗ ТЕМПУ ВИКОНАННЯ ІНЖЕНЕРНИХ РОБІТ ПІДРОЗДІЛОМ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ВАЖЛИВОГО ДЕРЖАВНОГО ОБ'ЄКТА	
Павлов Д.В.	229
НАПРЯМКИ ДОСЛІДЖЕНЬ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СТРІЛЕЦЬКОЇ ЗБРОЇ ДЛЯ ЗАХИСТУ ВІЙСЬК ВІД МАЛОРОЗМІРНИХ БПЛА ПРОТИВНИКА	
Палка В.М.	231
ТАКТИКА ДІЙ МИРОТВОРЧИХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ МІЖНАРОДНИХ МИРОТВОРЧИХ ЗАВДАНЬ	
Палка В.М., Немеришин В.М.	232
ОСНОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ПІДРОЗДІЛАМИ ПІД ЧАС ВИХОДУ З ОТОЧЕННЯ	
Панченко О.Г.	233
ДЕКОНТАМІНАЦІЯ ТРОФЕЙНОЇ ЗБРОЇ ТА БОЙОВОЇ ТЕХІКИ В УМОВАХ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ	
Пащенко В.В.	234
ПРО НЕОБХІДНІСТЬ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ТАКТИКО-ТЕХНІЧНИХ ВИМОГ ДО БОЙОВОГО ЕКІПРУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ СИЛ БЕЗПЕКИ	

Зміст

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Пащенко В.В., Нестеренко О.О.	236
ОБГРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ АНАЛІЗУ ТА ПЕРЕГЛЯДУ ОПИСУ ЗМІСТУ ТА УМОВ ВИКОНАННЯ НОРМАТИВІВ З БОЙОВОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН (ПІДРОЗДІЛІВ) НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	
Пащенко В.В., Нестеренко О.О.	238
ОБГРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ НОРМАТИВІВ ТА ВИМОГ НАТО ДО ФОРТИФІКАЦІЙНИХ СПОРУД В НОРМАТИВИ ТА ВИМОГИ ЗБРОЙНИХ ФОРМУВАНЬ УКРАЇНИ	
Петік А.В.	240
ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СИЛ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	
Побережний А.А.	241
ПРОТИДІЯ БЕЗПЛОТНИМ ЛІТАЛЬНИМ АПАРАТАМ ЗА ДОСВІДОМ ПРОТИСТОЯННЯ ЗБРОЙНІЙ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ	
Поляков В.Ю., Совінський С.Є.	242
ЕВОЛЮЦІЯ ТАКТИКИ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ ПІДРОЗДІЛАМИ ПРОТИВНИКА В ХОДІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	
Поплавський О.О., Прокопович-Ткаченко Д.І., Смишляєв С.М.	244
ТЕХНОЛОГІЯ ВИГОТОВЛЕННЯ FRV РАДІОКЕРОВАНИХ БАГАТОФУНКЦІЙНИХ НАЗЕМНИХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ	
Пристінський Р.В.	247
ДІЇ ШТУРМОВИХ ГРУП ПІД ЧАС ВХОДУ ТА ЗАЧИСТКИ ТРАНШЕЙ ПРОТИВНИКА	
Прокопович-Ткаченко Д.І., Саричев В.І., Остальцев О.А.	250
ЗАСТОСУВАННЯ ПРОГРАМОВАНИХ ПРИЛАДІВ ВИМІРЮВАННЯ КОНЦЕНТРАЦІЇ НЕБЕЗПЕЧНИХ ГАЗОПОДІБНИХ РЕЧОВИН ТА СИГНАЛІЗАЦІЇ У РАЗІ ПЕРЕВИЩЕННЯ ГДК, НА БАЗІ ARDUINO У СИЛАХ ОБОРОНИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ	
Прокопович-Ткаченко Д.І., Шаволін А.О., Пархоменко А.І.	252
ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА FRV БПЛА З ВИКОРИСТАННЯМ ТОНКОГО ФРЕЗУВАННЯ	
Пузанов А.Г.	253
ТАКТИКА ДІЇ ПРИ ВЕДЕННІ БОРОТЬБИ З ДИВЕРСІЙНО-РОЗВІДУВАЛЬНИМИ ГРУПАМИ ПРОТИВНИКА	
Радзівілов Г.Д., Львінов М.Д., Хоменко П.В.	255
ЗАСТОСУВАННЯ SMART АНТЕН В СИСТЕМАХ ЗВ'ЯЗКУ	

Зміст

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Радченко І.О., Бондаренко С.В.	256
БОЙОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ПІДРОЗДІЛІВ СИЛ ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПРОТИСТОЯННЯ ЗБРОЙНІЙ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ	
Романюк В.А., Стародубцев С.О.	257
НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	
Руденко В.О.	259
ЗАСТОСУВАННЯ МАЛИХ ТАКТИЧНИХ ГРУП В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ	
Савін А.А., Пузанов А.Г.	261
НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ НА ЕТАПІ ДОПОМОГИ ПІД ЧАС ЕВАКУАЦІЇ	
Салогор В.В., Мокринський О.В.	262
СУЧАСНА ТАКТИКА ВЕДЕННЯ ВОГНЮ АРТИЛЕРІЇ	
Саморок М.Г.	264
ПІДГОТОВКА ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ ОГЛЯДОВИХ ДІЙ В ПРИМІЩЕННЯХ (ОБ'ЄКТАХ)	
Семенов М.В., Єсіпова О.О.	265
ІНЖЕНЕРНІ ЗАХОДИ СПРЯМОВАНІ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ ВІЙСЬКОВИХ ОБ'ЄКТІВ ТА ОСОБОВОГО СКЛАДУ	
Скиба О.В., Брянкін С.С., Доманов І.О., Рибачок Д.В.	266
НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕХНІЧНИХ РІШЕНЬ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МІННИХ ТРАЛІВ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЖИВУЧОСТІ ВІЙСЬК (СИЛ)	
Соловйов М.М.	268
СУЧАСНІ МЕТОДИ І ТЕХНОЛОГІЇ КАРТОГРАФІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА	
Тилічко І.В.	270
АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗНИЩЕННЯ ПОВІТРЯНИХ ЦІЛЕЙ	
Тилічко І.В., Петік А.В.	272
ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТАКТИКИ МАЛИХ ГРУП (STANDART INFILTRATION TASTICS) ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПРИ ВИКОНАННІ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ	
Фалько С.А.	273
ВПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ СПРАВИ: ДЖЕРЕЛА ТА МЕТОДИ	

Зміст

Секція 2. Сучасні погляди на тактику дій та бойове забезпечення підрозділів сил безпеки і сил оборони України за досвідом протистояння збройної агресії російської федерації

Феденко О.В., Сахон О.О.	275
ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ НАСТУПАЛЬНИХ ТА ОБОРОННИХ ДІЙ ЗС РФ В ХОДІ РОСІЙСЬКО УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	
Федоренко В.Л.	277
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СЛУЖБОВО - БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СИЛ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДРОЗДІЛАМИ З ОХОРОНИ ТА ОБОРОНИ ОСОБЛИВО ВАЖЛИВИХ ДЕРЖАВНИХ ОБ'ЄКТІВ В УКРАЇНІ	
Федоренко В.Р., Тріщун Р.М.	280
НАПРЯМКИ ПІДГОТОВКИ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ ШТУРМОВИХ ДІЙ ПРОТИВНИКА ЯКИЙ ТРИМАЄ ПОЗИЦІЙНУ ОБОРОНУ В ОКОПАХ (ТРАНШЕЯХ)	
Фик О.І., Кучер Д.Б., Лишак Г.В.	281
ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЕНЕРГЕТИЧНОГО ПОТЕЦІАЛУ ВРАЖАЮЧИХ ФАКТОРІВ РАДІОЧАСТОТНОЇ ТА ТРАДИЦІЙНОЇ ЗБРОЇ, ЩО ЗАВДАЄ МЕХАНІЧНІ ПОШКОДЖЕННЯ	
Халеп В.В.	283
ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ТЕХНІЧНОГО ОСНАЩЕННЯ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ СФОРМОВАНОГО УГРУПОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ ВИРШЕННЯ ЗАВДАНЬ У РАЗІ ВИНИКНЕННЯ МІЖЕТНІЧНОГО КОНФЛІКТУ	
Хмарюк В.О., Зарубенко А.О.	285
ОБҐРУНТУВАННЯ ВИМОГ ДО ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ СИСТЕМ ВІЙСЬКОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ	
Черкашин С.Д.	286
ОРГАНІЗАЦІЯ ВОГНЕВОГО УРАЖЕННЯ ПРОТИВНИКА В ТЕМНУ ПОРУ ДОБИ ТА УПРАВЛІННЯ ВОГНЕМ	
Шевченко Т.В., Фроленкова П.М.	288
ДРОН – ПЕРШИЙ НА МІСЦІ ПОДІЇ	
Шишкін О.Ю., Нікорчук А.І.	290
ШЛЯХИ ПРИШВИДШЕННЯ ІНТЕГРУВАННЯ НАЗЕМНИХ БЕЗПЛОТНИХ КОМПЛЕКСІВ В ПРОЦЕС ВИКОНАННЯ БОЙОВИХ (СПЕЦІАЛЬНИХ) ЗАВДАНЬ	
Ясько В.А., Євтушок В.А.	291
АНАЛІЗ ДОСВІДУ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОТИПІХОТНИХ МІН ПІД ЧАС ВЕДЕННЯ БОЮ У ЛІСисто-БОЛОТИСТІЙ МІСЦЕВОСТІ	

СЕКЦІЯ № 3

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СКЛАДОВИХ
СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ
ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ**

Підсекція 3.1

**«Актуальні проблеми експлуатації та відновлення автомобільної
та бронетанкової техніки складових сектору безпеки і оборони України
в умовах особливих правових режимів»**

Акимов О. О., Феденько В.М., Чуприна В.М.....	295
ВІБРОДІАГНОСТУВАННЯ ВІЙСЬКОВОЇ АВТОМОБІЛЬНОЇ ТЕХНІКИ	
Білокінь О.П., Кириченко О.М., Раківненко В.П., Колісник А.В.....	297
МЕТОДИ ПІДВИЩЕННЯ НЕСУЧОЇ ЗДАТНОСТІ ЕЛЕМЕНТІВ ХОДОВОЇ ЧАСТИНИ ВАЖКОГО ТРАНСПОРТУ	
Бойков І.В.....	298
ПОКРАЩЕННЯ КЕРУВАННЯ НА СУЧАСНОМУ АВТОМОБІЛЬНОМУ ТРАНСПОРТІ	
Бойков І.В.....	299
ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ РЕМОНТУ НА СУЧАСНІЙ АВТОМОБІЛЬНІЙ ТЕХНІЦІ	
Бондар Є.В.....	300
ЕКОЛОГІЧНО ЧИСТИЙ АВТОМОБІЛЬНИЙ ТРАНСПОРТ	
Волков П.Ю.....	301
ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ДИСТАНЦІЙНО КЕРОВАНИХ НАЗЕМНИХ ПЛАТФОРМ ПОРІВНЯНО З ТРАДИЦІЙНОЮ АВТОБРОНЕТАНКОВОЮ ТЕХНІКОЮ, ЩО ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ У ВІЙСЬКОВИХ ЦІЛЯХ	
Воронков О.І., Авраменко А.М.....	303
РОЗРОБКА АВТОМАТИЗОВАНОГО ПРИСТРОЮ ВИЗНАЧЕННЯ СКЛАДУ СУМІШЕВОГО ПАЛИВА ДЛЯ ДВИГУНА ШИРОКОГО КОЛА ЗАСТОСУВАННЯ	
Дем'янишин В.М.	305
МОБІЛЬНИЙ КОМПЛЕКС УПРАВЛІННЯ БЕЗПЛОТНИМИ ЛІТАЛЬНИМИ АПАРАТАМИ НА БАЗІ ШАСІ ВАНТАЖНОГО АВТОМОБІЛЯ КРАЗ 6322	
Жирний В.А., Задорожній І.С., Найко А.П.	306
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТА ВІДНОВЛЕННЯ АВТОМОБІЛЬНОЇ ТА БРОНЕТАНКОВОЇ ТЕХНІКИ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ	

Зміст

Секція 3. Актуальні проблеми логістичного забезпечення складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

Засядько А.А., Кузнецов В.О., Литовченко В.В., Гусак М.Ю.	308
FMCA-АНАЛІЗ МЕХАНІЗОВАНИХ ЗАСОБІВ ГУМАНІТАРНОГО РОЗМІНУВАННЯ, ЇХ КОМПОНЕНТІВ ТА ОБЛАДНАННЯ	
Зінченко О.І., Ткачук М.М., Заворотній А.В., Ткачук М.А.	310
ВАРІАЦІЙНЕ ФОРМУЛЮВАННЯ ЗАДАЧ КОНТАКТНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ТОРСІОННИХ ВАЛІВ ЗА ПРУЖНО-ПЛАСТИЧНОГО ДЕФОРМУВАННЯ МАТЕРІАЛУ	
Іванченко О.В., Іванченко А.О.	311
ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ТЕХНІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ АВТОМОБІЛЬНОЇ ТЕХНІКИ ЧАСТИН І ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	
Калінін П.М., Сергієнко М.Є.	313
ВДОСКОНАЛЕННЯ КОНСТРУКЦІЇ СУХОЇ ДВОПОТОКОВОЇ МУФТИ ЗЧЕПЛЕННЯ АВТОМОБІЛЬНОЇ ТА БРОНЕТАНКОВОЇ ТЕХНІКИ	
Каменецький В.В., Дмитрієв В.А., Кривенко М.В.	314
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТА ВІДНОВЛЕННЯ АВТОМОБІЛЬНОЇ І БРОНЕТАНКОВОЇ ТЕХНІКИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	
Кириченко О.М., Раківненко В.П., Колісник А.В., Колісник В.В.	316
ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСПОРТУВАННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ ЗАЛІЗНИЧНИМ ТРАНСПОРТОМ	
Кудімов С.А.	317
ОЦІНКА ЙМОВІРНОСТІ УРАЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ ВОГНЕВИМИ ЗАСОБАМИ ПРОТИВНИКА	
Кучинський А.В., Мудрик В.Г.	318
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗАСОБІВ МАСКУВАННЯ БОЙОВИХ БРОНЬОВАНИХ МАШИН	
Литовченко А.О.	320
РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИКОРИСТАННЯ АВТОМОБІЛЬНОЇ ТЕХНІКИ У ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИНАХ І З'ЄДНАННЯХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	
Літвінов О.В. Калатинець О.В.	321
ВИЗНАЧЕННЯ ЗАЛЕЖНОСТІ ТЯГОВИХ ПОКАЗНИКІВ НА БОЄЗДАТНІСТЬ СПЕЦІАЛЬНОЇ КОЛІСНОЇ ТЕХНІКИ	
Литовченко П.І., Степанов М.С., José Machado, Іванова М.С.	322
ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ТЕМПЕРАТУРНИХ ДЕФОРМАЦІЙ ШЛІФУВАЛЬНИХ ВЕРСТАТІВ НА ТОЧНІСТЬ ВИГОТОВЛЕННЯ ДЕТАЛЕЙ	
Лукін Б.П., Ротань К.О.	324
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТА ВІДНОВЛЕННЯ АВТОМОБІЛЬНОЇ ТА БРОНЕТАНКОВОЇ ТЕХНІКИ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ	

Зміст

Секція 3. Актуальні проблеми логістичного забезпечення складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

Мазанов В.Г.	326
ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ЕКСПЛУАТАЦІЇ АВТОМОБІЛЬНОЇ ТЕХНІКИ	
Маренко Г.М., Страшний І.Л.	327
МОДЕЛЬ СИСТЕМИ ЗБЕРІГАННЯ АВТОБРОНЕТАНКОВОЇ ТЕХНІКИ З ПЕРІОДИЧНИМ ТЕХНІЧНИМ ОБСЛУГОВУВАННЯМ	
Мельник Ю.М., Ніколюк В.Д., Коритченко К.В., Цебрюк І.В.	329
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДВИГУНІВ ДО РОЗВІДУВАЛЬНО-УДАРНИХ БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ	
Мокринський О.В., Салогор В.В.	330
АНАЛІЗ ПРОВЕДЕННЯ ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ БРОНЕМАШИНИ М113	
Нечипоренко В.М.	332
МЕТОД ПРИЗНАЧЕННЯ ГЕОМЕТРИЧНИХ ПАРАМЕТРІВ ПОСАДКОВОГО З'ЄДНАННЯ ПРИ ВИКОРИСТАННІ МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ У СИСТЕМАХ АВТОМАТИЗОВАНОГО ПРОЕКТУВАННЯ	
Нікорчук А.І., Кошкаров Ю.Ю., Тимофєєв В.Д.	334
ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВІДНОВЛЕННЯМ ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТЕХНІКИ	
Новічонок С.М., Сокол О.М., Кравчук О.Д., Кашаєв І.О., Терентьєва І.В.	336
ПІДВИЩЕННЯ ГНУЧКОСТІ ЛОГІСТИКИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АВІАЦІЙНОЇ ТЕХНІКИ ЗАСОБАМИ АЕРОДРОМНО-ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ НА БАЗІ АВТОМОБІЛЬНИХ ШАСІ	
Павленко О.В., Єлістратов В.О., Головенський В.В.	338
ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИСОКОГО РІВНЯ ТЕХНІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ВІЙСЬКОВОЇ АВТОМОБІЛЬНОЇ ТЕХНІКИ В УМОВАХ БОЙОВИХ ДІЙ	
Олешко Д.О., Синишин М.М., Лисенко Ж.А.	340
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ	
Павлов Я.В.	342
РЕВОЛЮЦІЯ ВІЙСЬКОВИХ ОПЕРАЦІЙ: ІННОВАЦІЙНЕ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВІДНОВЛЕННЯ ПОШКОДЖЕНИХ ЗРАЗКІВ АВТОБРОНЕТАНКОВОЇ ТЕХНІКИ	
Парій С.Г.	343
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ	

Зміст

Секція 3. Актуальні проблеми логістичного забезпечення складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

Писаревський С.В.	346
ВПРОВАДЖЕННЯ ІТ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСІВ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИЛ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ	
Пісарєв В.П.	347
ДО ТЕНДЕНЦІЙ ІЗ КОРЕКЦІЇ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	
Подригало М.А., Горєлишев С.А., Яровий Г.Г.	348
ІСНУЮЧІ МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ СТІЙКОСТІ РУХУ БРОНЬОВАНИХ КОЛІСНИХ МАШИН: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛКИ	
Полянський О.С., Дубінін Є.О., Коробко А.І., Побережний А.А., Байдала В.Ю., Литвин В.А.	350
ТЕОРІЯ ОБМЕЖЕНЬ ЯК ІСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОЦІНЮВАННЯ СТІЙКОСТІ ПОЛОЖЕННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ	
Попсуй О.С.	352
МЕТОДИКА РОЗРОБКИ ПЛАН-ГРАФІКУ ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ І РЕМОНТУ МАШИН ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ	
Посохов В.В.	354
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ ДВИГУНІВ ВНУТРІШНЬОГО ЗГОРАННЯ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО ЕНЕРГЕТИЧНОГО МАЙБУТНЬОГО	
Путро О.О., Шаша І.К.	355
МЕТОДОЛОГІЯ ВИЗНАЧЕННЯ НОРМ ВИТРАТИ ПАЛЬНОГО ВІЙСЬКОВОЮ КОЛІСНОЮ ТЕХНІКОЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	
Сало В.А., Дружинін Є.І.	357
РОЗРАХУНОК МІЦНОСТІ ТА КОНЦЕНТРАЦІЇ НАПРУЖЕНЬ В ЦИЛІНДРИЧНИХ КОНСТРУКЦІЯХ, ОСЛАБЛЕНИХ ОТВОРАМИ	
Самойленко В.М.	358
ВИБІР МЕТОДУ БІНАРИЗАЦІЇ ПОТОЧНОГО ЗОБРАЖЕННЯ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ НАВІГАЦІЇ АВТОНОМНИХ БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ З ОПТИКО-ЕЛЕКТРОННОЮ СИСТЕМОЮ ПОЗИЦІОНУВАННЯ	
Семенченко С.В.	360
УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАХИСТУ ТАНКА	
Сергієнко М.Є., Губський С.О., Павлова Н. М., Калінін П.М.	362
СИСТЕМА КЕРУВАННЯ ТА ВИМІРЮВАНЬ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЕЛЕКТРОПРИВОДА КОЛІС МОДЕЛІ РОБОТИЗОВАНОЇ ПЛАТФОРМИ	
Сериков В.І., Ткачук М.М., Льозний О.С., Грабовський А.В., Ткачук М.А.	363
МІЦНІСТЬ КОНТАКТУЮЧИХ ЕЛЕМЕНТІВ ТРАНСМІСІЙ ТА МЕХАНІЗМІВ ЗАРЯДЖАННЯ БОЙОВИХ БРОНЬОВАНИХ МАШИН	
Сіроус О.М.	365
СУЧАСНІ СИСТЕМИ АМОРТИЗАЦІЇ ВАНТАЖНИХ АВТОМОБІЛІВ	

Склярів М.В.	365
ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ СПОСОБІВ РЕГУЛЮВАННЯ ТИСКУ ПОВІТРЯ В ШИНАХ КОЛІС АВТОБРОНЕТАНКОВОЇ ТЕХНІКИ	
Собора А.І., Вервейко О.І., Рвач Т.Є.	367
ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУПРОВОДЖЕННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ ПІДТРИМКИ БОЄЗДАТНОСТІ БРОНЕТАНКОВОЇ ТЕХНІКИ ПРИ ФОРМУВАННІ СИТУАЦІЙНОЇ ОБІЗНАНОСТІ В ХОДІ ПЛАНУВАННЯ БОЙОВИХ ДІЙ	
Страшний І.Л., Маренко Г.М.	369
САМОХІДНА ПЛАТФОРМА ДЛЯ НАЗЕМНОГО КОЛІСНОГО РОБОТА СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ	
Тертишнік Є.М., Андрушко М.В., Аркушенко П.Л., Гузій Є.О.	370
ОБГРУНТУВАННЯ ЗАГАЛЬНИХ ВИМОГ ДО ПРИЛАДУ ВИЗНАЧЕННЯ ШУМУ ГУСЕНИЧНОЇ ТА КОЛІСНОЇ ТЕХНІКИ	
Тітаренко О.В., Руднєв О.В.	373
ОЦІНКА ЗМАЩУВАЛЬНОЇ ЗДАТНОСТІ ТВЕРДИХ ЗМАЩУВАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ ПРИ ШЛІФУВАННІ ВАЖКООБРОБЛЮВАНИХ ЖАРОМІЦНИХ СТАЛЕЙ	
Федорук Р.В.	374
ДОСЛІДЖЕННЯ РАЦІОНАЛЬНИХ ВАРІАНТІВ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИЛОВОЇ УСТАНОВКИ БРОНЕТРАНСПОРТЕРА БТР-70	
Цвіркун Д.М.	375
УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ТА РЕМОНТУ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ	
Цебрюк І.В., Бобров О.Г., Кузьменко Л.В.	377
КОНЦЕПЦІЯ УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ВІЙСЬК ЗА ДОСВІДОМ КРАЇН-ПАРТНЕРІВ	
Черненко П.В.	379
РОЗРАХУНКИ ЩОДО ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОДУКТИВНОСТІ ЦЕХУ ЛАКОФАРБОВОГО ПОКРИТТЯ ДЛЯ АВТОБРОНЕТАНКОВОЇ ТЕХНІКИ	
Чуприна В.М., Феденько В.М., Акимов О.О.	380
ЗАСТОСУВАННЯ ЯКІСНИХ СТАЛЕЙ ДЛЯ СУЧАСНОЇ КОЛІСНОЇ БРОНЬОВАНОЇ ТЕХНІКИ	
Шабалін О.Ю., Корнєв О.В.	382
ДОСЛІДЖЕННЯ НЕЛІНІЙНИХ ГОРИЗОНТАЛЬНИХ КОЛИВАНЬ СЛАБО ЗАКРІПЛЕНОГО ВАНТАЖУ ПРИ РУСІ АВТОМОБІЛЯ	
Шабатура С.О.	383
ВПЛИВ ДИНАМІЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ НА БОЄЗДАТНІСТЬ БОЙОВИХ БРОНЬОВАНИХ КОЛІСНИХ МАШИН	

Зміст

Секція 3. Актуальні проблеми логістичного забезпечення складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

Шамшин О.П.	384
ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ БРЕНТА У КОМП'ЮТЕРНОМУ ПРОЕКТУВАННІ ПАЛИВНИХ СУМШЕЙ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОЇ ОПТИМІЗАЦІЇ СПІВВІДНОШЕННЯ КОМПОНЕНТІВ ПАЛИВА	
Шаповалов О.І.	386
АНАЛІЗ ФАКТОРІВ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ВІДНОВЛЕННЯ АВТОБРОНЕТАНКОВОЇ ТЕХНІКИ	
Шуляк І.Є.	388
КЛАСИФІКАЦІЯ РУХОМИХ ЗАСОБІВ РЕМОНТУ	
Яковлєв О.В.	390
ПОСЛІДОВНІСТЬ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ КОМАНДИРОМ ВІДПОВІДНО МЕТОДИКИ ВІДНОВЛЕННЯ АВТОБРОНЕТАНКОВОЇ ТЕХНІКИ ПІД ЧАС ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ	
Яровий Г.Г., Васильєв А.Ю., Ткачук Г.В., Шаталов О.Є.	391
АНАЛІЗ СТІЙКОСТІ БОЙОВИХ МАШИН НА МІСЦЕВОСТІ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ПОСТРІЛІВ ІЗ ВЛАСНОГО ОЗБРОЄННЯ	

Підсекція 3.2

«Актуальні проблеми розвитку та удосконалення ракетно-артилерійського озброєння складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

Атаманенко І.О.	393
ОСНОВНИЙ ЕТАП ПРОГРАМИ ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ КУРСАНТІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	
Афанасьєв В.В.	395
ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕОБХІДНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ СТРІЛЬБИ З ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ	
Барвінок Р.Д., Стригун В.В., Братко В.В., Рижков ОВ.	397
ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ДОПІЛЕРІВСЬКОЇ РАДАРНОЇ СИСТЕМИ MFTR-2100/40 ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ВИПРОБУВАНЬ РАКЕТНО-АРТИЛЕРІЙСЬКОГО ОЗБРОЄННЯ	
Баулін Д.С., Горєлишев С.А.	398
ПЕРІОДИ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ НІТРОЦЕЛЮЛОЗНИХ ПОРОХОВИХ ЗАРЯДІВ ТА ДОЦІЛЬНІ ТЕРМІНИ ЇХ РЕГЕНЕРАЦІЇ	

Зміст

Секція 3. Актуальні проблеми логістичного забезпечення складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

Белевцов О.С.	400
РОЗРОБКА РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ПІДРОЗДІЛАМИ НГУ ОЗБРОЄННЯ КРАЇН ЧЛЕНІВ НАТО	
Белашов Ю.О., Острижний О.В.	402
АНАЛІЗ ФАКТОРІВ ВНУТРІШНЬОЇ БАЛІСТИКИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА РЕСУРС СТВОЛА	
Біленко О.І., Гоца Р.В.	403
ПОКАЗНИКИ АКУСТИЧНОЇ ПРИХОВАНOSTІ ВИКОНАННЯ ВОГНЕВОГО ЗАВДАННЯ	
Бірюров І.Ю.	406
КОРОТКОСТРОКОВИЙ ПРОГНОЗ ПОЖЕЖИ ДЛЯ ОБ'ЄКТУ ОЗБРОЄННЯ НА ОСНОВІ РЕКУРЕНТНОСТІ ПРИРОЩЕНЬ СТАНУ ПОВІТРЯНОГО СЕРЕДОВИЩА І МОДЕЛІ БРАУНА	
Бондаренко С.В., Сергєєв О.С., Косовцов Ю.М.	407
ОЦІНКА ВПЛИВУ ПОЛЯРНОГО ТА ЕКВАТОРІАЛЬНОГО ДЕМПФУЮЧИХ МОМЕНТІВ НА ДАЛЬНІСТЬ ПОЛЬОТУ СНАРЯДА	
Бородін С.В.	409
ВОГНЕВІ КОМПЛЕКСИ ТА МУЛЬТИМЕДІЙНІ (ІНТЕРАКТИВНІ) ТИРИ	
Бубенщиков Р.В., Бондаренко С.В., Косовцов А.Ю., Грабчак В.І.	411
РОЗВ'ЯЗОК ОБЕРНЕНОЇ ЗАДАЧІ ВІДНОВЛЕННЯ СИЛИ МАГНУСА	
Бутрик С.М.	413
ПРОБЛЕМАТИКА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ В ПІДРОЗДІЛАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	
Векленко Ю.А., Філіппенков О.В.	414
МОДЕЛЮВАННЯ ЙМОВІРНOSTІ СТАНІВ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РАКЕТНО-АРТИЛЕРІЙСЬКОГО ОЗБРОЄННЯ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ МАРШУ	
Вісловух В.А.	416
РАКЕТНА ПРОГРАМА УКРАЇНИ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ	
В'ясков В.М.	419
АКТУАЛЬНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ДРОБОВОЇ ЗБРОЇ ПРИ ВИКОНАННІ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАДАЧ В ДІЯСЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	
Гарбар Є.О.	420
ВИКОРИСТАННЯ МІШЕНІ № 23 З ДЕКАРТОВОЮ СИСТЕМОЮ КООРДИНАТ ДЛЯ БІЛЬШ ЯКІСНОГО ТА ШВИДКОГО ПРИВЕДЕННЯ ЗБРОЇ ДО НОРМАЛЬНОГО БОЮ	
Давидовський Л.С., Бісик С.П., Голуб В.А., Сєдов С.Г., Сірченко Р.С.	421
ПРОБЛЕМИ ВІДНОВЛЕННЯ ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ ІНОЗЕМНОГО ВИРОБНИЦТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	

Зміст

Секція 3. Актуальні проблеми логістичного забезпечення складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

Edvins Labunskis, Martynov I.V., Kushnarev B.O.	424
MODERN METHODS AND FORMS OF FIREARMS TRAINING AS A KEY FACTOR IN THE FORMATION OF COMBAT-READY MILITARY PERSONNEL	
Іванець М.Г., Куценко В.В., Артикула А.Г.	426
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ БОЙОВИХ ХАРАКТЕРИСТИК ДОСЛІДНОГО ЗРАЗКА ГРАНАТИ РГД-5У ТА РГД-5 НА ОСНОВІ ПОЛІГОННИХ ВИПРОБУВАНЬ	
Карпенко О.С., Адамчук М.Н.	428
АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ПРОТИТАНКОВИХ РАКЕТНИХ КОМПЛЕКСІВ	
Кириченко О.О.	430
ЗАСТОСУВАННЯ ПІДРОЗДІЛАМИ НГУ ЗРАЗКІВ ОЗБРОЄННЯ КРАЇН-ЧЛЕНІВ НАТО	
Крюков О.М., Мігура О.О.	431
АНАЛІЗ ПОХИБКИ ЗАСОБУ ВИМІРЮВАННЯ ГЕОМЕТРИЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК КАНАЛІВ СТОЛІВ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ	
Кухарець Д.В., Кухарець В.В.	433
ПРОБЛЕМАТИКА ПРОТИДІЇ БЕЗПЛОТНИМ ЛІТАЛЬНИМ АПАРАТАМ	
Літвінов В.В.	435
АНАЛІЗ ЗАСТОСУВАННЯ ВЕЛИКОКАЛІБЕРНИХ СНАЙПЕРСЬКИХ ГВИНТІВОК ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	
Марков О.В.	436
МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З УПРАВЛІННЯ ВОГНЕМ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЗЛАГОДЖЕННЯ ПІДРОЗДІЛІВ	
Мартинов І.В.	437
ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ОТРИМАННЯ ЗАЛЕЖНОСТІ ЙМОВІРНОСТІ ВИЯВЛЕННЯ ФАКТУ ЗАСТОСУВАННЯ ЗБРОЇ ПРОТИВНИКОМ ВІД ПАРАМЕТРІВ ШУМУ ПОСТРІЛУ, ВІДСТАНІ ДО ЦІЛІ ТА ЗВУКОВОГО МАСКЕРА	
Моїсєєнко А.О.	439
АНАЛІЗ ЗАСТОСУВАННЯ ДРОБОВОЇ ЗБРОЇ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	
Муленко О.О., Павленко А.М.	440
БОЄПРИПАСИ ПІСЛЯГАРАНТІЙНИХ ТЕРМІНІВ ЗБЕРІГАННЯ: ЇХ ВПЛИВ НА ЖИВУЧІСТЬ СТОЛІВ СТРІЛЕЦЬКОЇ ЗБРОЇ	
Пиріжок А.В.	441
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТА ВІДНОВЛЕННЯ РАКЕТНО-АРТИЛЕРІЙСЬКОГО ОЗБРОЄННЯ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ	

Зміст

Секція 3. Актуальні проблеми логістичного забезпечення складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

Пістряк П.В., Дяченко К.Є.	442
ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ МИСЛИВСЬКОЇ РУШНИЦІ ДЛЯ УРАЖЕННЯ БПЛА	
Пігірімов А.Ф.	443
АНАЛІЗ БОЙОВОГО ЗАСТОСУВАННЯ ПНЕВМАТИЧНОЇ ЗБРОЇ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ	
Радіонов Г.О., Марченко В.В.	444
УТОЧНЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК КІНЕТИЧНОЇ ЗБРОЇ НЕСМЕРТЕЛЬНОЇ ДІЇ	
Samsonov Yrii, Sotnikov Oleksandr, Timochko Oleksandr	445
MODELING OF THE ADAPTIVE IMAGE COMPARISON ALGORITHM IN CORRELATION-EXTREME NAVIGATION SYSTEMS	
Смолов В.Ф.	446
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ	
Тененьов Є.П.	447
ОБГРУНТУВАННЯ РАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ УГРУПОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	
Торяник Д.О.	448
МЕТОД ФОРМУВАННЯ РАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УГРУПОВАННЯ НГУ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ	
Хацаюк О.В., Самсонова Г.С., Самсонов Ю.В.	450
ЩОДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ КРИТЕРІЇВ, ПОКАЗНИКІВ ТА РІВНІВ СФОРМОВАНOSTІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ПТРК «JAVELIN» В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
Черніченко Ю.М.	451
ЗАЛЕЖНІСТЬ ТРИВАЛОСТІ ЗБЕРІГАННЯ ПРОКСИЛІНОВИХ ПОРОХІВ ВІД СКЛАДУ ПОХІДНИХ ДИФЕНІЛАМІНУ	
Шинкаренко Є.О., Фіцайло Т.М.	452
ПРАВОВІ ОБМЕЖЕННЯ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ НАДІЙНОСТІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНОСТІ РАКЕТНО-АРТИЛЕРІЙСЬКОЇ ТЕХНІКИ В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	
Юла О.В., Цуря Е.І., Швець С.І., Зозуля В.М.	453
ІНТЕРПОЛЯЦІЯ ЗНАЧЕНЬ ВИМІРЮВАНЬ ПОЧАТКОВОЇ ШВИДКОСТІ АКТИВНО-РЕАКТИВНИХ СНАРЯДІВ	

Зміст

Секція 3. Актуальні проблеми логістичного забезпечення складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

Яковенко В.В.	455
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТА ВІДНОВЛЕННЯ РАКЕТНО-АРТИЛЕРІЙСЬКОГО ОЗБРОЄННЯ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ	

Підсекція 3.3

«Актуальні проблеми тилового, технічного та фінансового забезпечення складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів»

Альбощій О.В.	457
МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТРЕНАЖЕРІВ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ДО ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ СЛУЖБ ТИЛУ	
Альбощій О.В.	458
НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕЧОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	
Бежанов М.В.	461
ВДОСКОНАЛЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ТА ОБСЛУГОВУВАННЯ ЖИТЛОВОГО ФОНДУ ПІДРОЗДІЛІВ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ДО БОЙОВИХ ДІЙ	
Боженко В.О.	462
МЕТОД РЕКОГНОСЦІРОВКИ МІСЦЕВОСТІ ДЛЯ РОЗМІЩЕННЯ ПОЛЬОВИХ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ СЛУЖБ ТИЛУ В РАЙОНАХ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ	
Викиданець В.В., Кукобко С.В. Овчаренко О.Ю., Шулешко В.В., Коробков Ю.В.	464
ДОСЛІДЖЕННЯ ІСНУЮЧИХ СПОСОБІВ СЛІДКУЮЧИХ ВИМІРЮВАНЬ КООРДИНАТ, ЗАСОБІВ, ЩО ЇХ РЕАЛІЗУЮТЬ, ТА МОЖЛИВОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В РЛС ЗРВ ПС ЗС УКРАЇНИ	
Вурста К.І, Крючков Д.М., Галицький О.Ф., Скорик А.Б., Джус В.В.	465
ДОСЛІДЖЕННЯ ПОБУДОВИ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ОПТИЧНИХ ЗАСОБІВ ВИМІРЮВАННЯ ТА МОЖЛИВОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ ПРИ РОЗГОРТАННІ ЗАСОБІВ ЗРК НА НЕОБЛАДНАНІЙ ПОЗИЦІЇ	
Вурста Ю.І., Куш П.С., Гайбадулов Б.В., Камчатний М.І., Кукобко С.В.	466
ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ПРИСТРОЇВ ОБРОБКИ НВЧ СИГНАЛІВ ТА МОЖЛИВОСТІ ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ В РЛС ЗРВ ПС ЗС УКРАЇНИ	
Герасименко В.М.	467
ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЗАКУПІВЕЛЬ ДЛЯ ПОТРЕБ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	

Зміст

Секція 3. Актуальні проблеми логістичного забезпечення складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

Горобинський М.А., Чміль Ю.О., Борисов В.В., Гречка О.В., Мокряк А.Г.	469
ДОСЛІДЖЕННЯ АЛГОРИТМІВ ВИЯВЛЕННЯ МАНЕВРУ ПОВІТРЯНИХ ЦІЛЕЙ, ПРИНЦИПІВ ЇХ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА МОЖЛИВОСТІ ЇХ ВПРОВАДЖЕННЯ В РЛС ЗРВ ПС ЗС УКРАЇНИ	
Дачковський В.О.	471
НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ЛОГІСТИКИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ	
Демчишин В.С., Хаустов Ю.О., Іванов М.І.	473
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТИЛОВОГО, ТЕХНІЧНОГО ТА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СКЛАДОИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ	
Дерев'янюк М.О.	474
АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ОБІГРІВУ, ПІДГРІВУ ТА ПРИГОТУВАННЯ ЇЖИ В ПОЛЬОВИХ УМОВАХ	
Дранник П.А., Крючков Д.М., Рощупкін Є.С., Калита О.В.	476
РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВІДНОВЛЕННЯ ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ ЗМІШАНОГО УГРУПУВАННЯ ВІЙСЬК ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ В ЗОНІ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ	
Душкін В.Д., Глушко П.Г., Федорчук І.І.	477
АНАЛІЗ ЗАСТОСУВАННЯ ФРАКТАЛЬНИХ АНТЕН У ЗДІЙСНЕННІ ВІЙСЬКОВОГО ЗВ'ЯЗКУ	
Запорожець С.В., Походенко О.М., Місценко Р.В., Коломієць В.В.	479
ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	
Зданевич В.Ф., Маліков В.В., Семенко Є.Ю.	481
ВПЛИВ ЯКОСТІ ПАЛЬНО-МАСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ НА НАДІЙНІСТЬ РОБОТИ БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ	
Івченко М.М., Білий О.А., Цимбал І.В., Шугалій О.О.	482
КОМПЛЕКС БОЙОВОГО ЕКІПРУВАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: ПРІОРІТЕТНИЙ НАПРЯМОК СФЕРИ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	
Каличева Н.Є., Карасьов В.О.	485
ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЛОГІСТИКИ У СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ	
Ковальчук О.І., Саміло А.В., Демчина В.Р.	487
ПІДГОТОВКА ЛОГІСТІВ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДСНС УКРАЇНИ	
Кочеулов А.О., Саган В.В.	488
МОЖЛИВОСТІ ВИРОБНИЦТВА ДЕРЕВНИХ БРИКЕТІВ У ДЕРЖАВНІЙ ПРИКОРДОННІЙ СЛУЖБІ УКРАЇНИ	

Зміст

Секція 3. Актуальні проблеми логістичного забезпечення складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

Кочкін В.Г.	490
ХАРАКТЕРИСТИКА ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ	
Коломієць О. О.	492
АНАЛІЗ ІСНУЮЧИХ ЗРАЗКІВ ЕЛЕКТРИЧНИХ ГЕНЕРАТОРІВ ЯК ОСНОВНИХ ДЖЕРЕЛ РЕЗЕРВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЄЮ ПІДРОЗДІЛІВ НГУ	
Косовський С.В., Венцюк А.В., Каплун Є.О.	493
ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛЬОВИХ НАБОРІВ СУХИХ ПРОДУКТІВ В УМОВАХ БОЙОВИХ ДІЙ	
Крамаренко К.М.	494
ДО ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИНАХ НГУ	
Кузенко Ю.І., Левченко І.С., Смагін О. І.	497
СТАЛІ ПІДХОДИ ДО ВІДНОВЛЕННЯ МОТОРНИХ ОЛИВ ЧЕРЕЗ ТЕХНОЛОГІЇ РЕГЕНЕРАЦІЇ ТА РЕЦИКЛІНГУ: ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ НАФТОПРОДУКТІВ	
Леоненко О.М., Кравчук О.Д., Новічонок С.М., Стояновський Д.А., Салтовський Д.О.	499
АНАЛІЗ МОЖЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ ТА УНІФІКАЦІЇ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНКИ ЯКОСТІ АЕРОДРОМНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛЬОТІВ НА ОСНОВІ ДОСВІДУ КРАЇН-ПАРТНЕРІВ	
Маліков В.В., Назаренко А.В., Смагін О.І.	501
ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ПУСКОВИХ РІДИН В ХОДІ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ	
Мельников С.О.	503
ВПЛИВ ТИЛОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА БОЙОВУ ГОТОВНІСТЬ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН	
Назаренко А.В., Фірсов А.В., Путро О.О.	504
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗАПАСІВ ПММ НА ПОЛЬОВИХ СКЛАДАХ ПАЛЬНОГО ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	
Науменко М.О.	506
МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН	
Пабат О.В.	508
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІНАНСУВАННЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ	
Павленко С.О., Лунін В.М.	509
ВАРІАНТ УДОСКОНАЛЕННЯ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО АПАРАТУ ОБҐРУНТУВАННЯ ВИМОГ ДО ХАРАКТЕРИСТИК ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ СЛУЖБ ТИЛУ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	

Зміст

Секція 3. Актуальні проблеми логістичного забезпечення складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

Панько М.О., Куш П.С., Сургай М.В., Моргун Е.В., Чміль Ю.О.	512
ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ЗАСОБІВ ЗВ'ЯЗКУ, ПРИНЦИПІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ ПЕРЕШКОДОЗАХИСТУ ТА МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ В ЗРК ЗРВ ПС ЗС УКРАЇНИ	
Пастернак І.М., Якиминська Л.В., Олехнович В.Д., В. Стасюк В.С.	513
ДО ПИТАННЯ РОЗРОБКИ СОМВАТ RATIONS ДЛЯ NATO RESPONCE FORCE	
Переход С.В.	515
СИСТЕМА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	
Поліщук В.В., Гончарук В.Р., Кирилюк О.О.	517
ФІНАНСОВА ЛОГІСТИКА СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ	
Помогаєв І.В., Рєзнік Д.В., Ткачук О.А., Мелешенко О.В., Овчаренко О.Ю.	518
ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО ПЕРСОНАЛУ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ ДО ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ОBOB'ЯЗКІВ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ	
Руснак Ю.І.	519
ДОДАТКОВА ГРОШОВА ВИНАГОРОДА ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК МОТИВАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗСУ В УМОВАХ ВІДБИТТЯ ШИРОКОМАСШТАБНОЇ АГРЕСІЇ РФ	
Сахненко О.І.	521
МОДЕЛІ ПЛАНУВАННЯ ТА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛОГІСТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	
Семенко Є.Ю.	523
ОСНОВНІ ЕТАПИ ТА ВИМОГИ ЩОДО СТВОРЕННЯ ОНТОЛОГІЇ ПРОЦЕСІВ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	
Склярів М.В.	525
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У БУДІВНИЦТВІ	
Смерницький Д.В., Тригубенко М.В.	527
ТЕХНІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ: ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН	
Соболь М.Р., Куш П.С., Герасимов С.В., Титаренко Р.В.	529
ДОСЛІДЖЕННЯ ПОБУДОВИ, ПРИНЦИПІВ ДІЇ ТА ЕЛЕМЕНТНОЇ БАЗИ СУЧАСНИХ АКТИВНИХ ФАЗОВАНИХ АНТЕННИХ РЕШТОК	
Соловей А.В.	530
ОЦІНКА ПОТОЧНОЇ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ХАРЧУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	
Суботін Д.В.	531
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПАЛЬНИМ ВІЙСЬКОВИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ ПІД ЧАС АКТИВНИХ БОЙОВИХ ОПЕРАЦІЙ	

Зміст

Секція 3. Актуальні проблеми логістичного забезпечення складових сектору безпеки і оборони України в умовах особливих правових режимів

Суконько С.М., Недільський В.В., Мясников О.В.	532
ПОКАЗНИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ	
Товма Л.Ф., Вакулюк В.В.	534
МОДЕРНІЗАЦІЯ ПОЛЬОВИХ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ СЛУЖБ ТИЛУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИЛ ОБОРОНИ УКРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ НАТО	
Товма Л.Ф., Касьянов І.В.	536
РАЦІОНАЛЬНЕ ХАРЧУВАННЯ ОСОБОВОГО СКЛАДУ СИЛ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ	
Федоренко І.А.	538
ПРОБЛЕМИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ШАХРАЙСТВА З ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ДЕРЖАВИ НА ЗАСАДАХ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ	
Фірсов А.В., Маліков В.В., Семенко Є.Ю.	540
ЗАСТОСУВАННЯ БОРТОВОГО АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ ДЛЯ ПІДВОЗУ ПАЛЬНО-МАСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ ПІД ЧАС ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ	
Черкашина М.В.	542
ТЕНДЕНЦІЇ ТРАНСПОРТНОЇ ЛОГІСТИКИ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	
Чухлата Ж.Г.	543
ТЕХНОЛОГІЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЕКТОРУ ОБОРОНИ	
Шаповал О.А.	544
ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ОБОРОННИХ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВИ	
Шевчук В.В., Чепкий І.В.	546
ЗНАЧЕННЯ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У СУЧАСНІЙ ВІЙНІ	
Яковенко В.В.	547
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТИЛОВОГО, ТЕХНІЧНОГО ТА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ	
Янюк С.В., Олло В.П., Путро О.О.	548
ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ АВІАЦІЙНИХ ПАЛИВ	
Ясинський Д.С., Каплун С.О.	550
ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ КАСОВИХ ПРИМІЩЕНЬ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ СЛУЖБ В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ	

СЕКЦІЯ № 4

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, РОБОТИ З ПЕРСОНАЛОМ ТА СТРАТЕГІЧНІ
КОМУНІКАЦІЇ У ДІЯЛЬНОСТІ СКЛАДОВИХ
СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ**

Абламська В.В.	553
ВІЙСЬКОВА ПОЛІЦІЯ ЯК МАЙБУТНІЙ СУБ'ЄКТ РОЗСЛІДУВАННЯ ВІЙСЬКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ (В КОНТЕКСТІ ЗАКОНОПРОЄКТУ № 6569-1 ВІД 15.02.2022)	
Байда М.С., Приходько І.І., Мацегора Я.В.	555
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ВИЗНАЧЕННЯ СХИЛЬНОСТІ ДО АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ	
Баланда О.М.	557
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ОСОБОВОГО СКЛАДУ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ	
Безбавна Г.І.	560
ПІДВИЩЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ КУРСАНТІВ ЯК ВАЖЛИВЕ ПИТАННЯ СУЧАСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ	
Богданова О.В.	562
КОМПЕТЕНТНІСТЬ СПІЛКУВАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	
Брюхно О.Г.	563
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ – УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ	
Волков В.О.	566
ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО ПЛАКАТУ ДЛЯ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ	
Волобуєв В.В., Захарчук Д.О.	567
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ ДО ПРОЄКТНОГО УПРАВЛІННЯ	
Волосніков І.Ю.	569
РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ КОМАНДИРА	
Гавришук М.М.	570
ОБГРУНТУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS У МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ	

Зміст

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

Головань В.Г., Головань А.В., Кравчук О.І, Нікул С.О.	572
ЛОГІСТИКА В СИСТЕМІ ВІЙСЬКОВИХ ЗНАНЬ	
Голота А.А., Кожушко М.І.	574
КОНЦЕПЦІЯ РОБОТИ З ПЕРСОНАЛОМ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ПОВИННА ОТРИМАТИ НАЛЕЖНЕ НАУКОВЕ ОБҐРУНТУВАННЯ	
Гох І.М.	576
ДО ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ВНУТРІШНЬОЇ БЕЗПЕКИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	
Danylchenko-Cherniak Oksana	578
STRATEGIC COMMUNICATIONS IN CONFLICT RESOLUTION: PRACTICAL CHALLENGES AND ETHICAL COMPLEXITIES	
Дорошина Л.Ф.	580
КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ СКЛАДНИК НОРМ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	
Єгоров Є.Г.	582
СИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЦІННІСНОЇ СФЕРИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	
Єрмоєнко І.В.	583
КОМУНІКАТИВНА ІНІЦІАТИВА У КОНТЕКСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ДІЯЛЬНОСТІ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ	
Жежерун Ю. В., Бритов Д. М., Колесник В.О., Заєць М.Є.	584
ТРАНСФОРМАЦІЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ОБОРОННИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	
Ільченко О.А.	587
ВПЛИВ ЗМІ НА ФОРМУВАННЯ КОЛЕКТИВНОЇ СВІДОМОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ	
Калінін М.В.	589
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРОАКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	
Ковальова Т.І.	590
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ У ДІЯЛЬНОСТІ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ	
Комісарова Н. О., Комісаров М. Л.	592
КВАЛІФІКАЦІЯ ВІЙСЬКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ВЧИНЕНИХ ВІЙСЬКОВИМИ СЛУЖБОВИМИ ОСОБАМИ У СПІВУЧАСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	

Зміст

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

Кравчук А.І.	594
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ У СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ	
Кривоконь Н.І.	597
СУПЕРВІЗІЯ ЯК МОЖЛИВІСТЬ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВІЙСЬКОВИХ ПСИХОЛОГІВ	
Куруч А.В., Васильченко Р.В.	599
ПРИНЦИПИ ВІЙСЬКОВО-СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З РОДИНАМИ УЧАСНИКІВ ТА УЧАСНИЦЬ БОЙОВИХ ДІЙ	
Ктігоров М.О.	600
ДО ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НГУ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ	
Kumpan Svitlana, Strilets Larysa	602
PROMOTING STRATEGIC COMMUNICATION COMPETENCY VIA ACADEMIC COURSES FOR PROSPECTIVE MILITARY LEADERS	
Ларіонов С.О., Дем'янишина С.В.	604
СВІТЛА ТРІАДА ОСОБИСТІСНИХ РИС ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В КОНТЕКСТІ ЇХ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
Лещенко С.В.	606
КОНЦЕПТУАЛЬНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ СЕРЖАНТСЬКОГО СКЛАДУ НГУ	
Лисичкіна І.О.	608
ПЕРСУАЗИВНІСТЬ НАРАТИВУ ЯК ІНСТРУМЕНТА ФОРМУВАННЯ КОЛЕКТИВНОЇ СВІДОМОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ	
Лисичкіна О.О.	609
ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ВІЛЬНОГО ВОЛОДІННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ ДЛЯ ФАХІВЦІВ ІЗ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	
Макаренко П.В., Захаренко Л.М.	611
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ	
Мацегора Я.В., Колесніченко О.С.	613
РИЗИК ВЖИВАННЯ АЛКОГОЛЮ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ З РІЗНИМИ СИМПТОМАМИ ПТСР, ЩО УСКЛАДНЮВАЛИСЯ ПОРУШЕННЯМ СНУ, КОНТУЗІЯМИ ТА ПОРАНЕННЯМИ	
Мідіна А.С., Орел О.В.	616
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ НОРМУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКІВ З УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ: НОРМА КЕРОВАНOSTI	

Зміст

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

Monastyrova Liliia, Sinna Liudmyla	617
COMMUNICATIVE STRATEGIES OF PERSUASION AS ONE OF THE MAIN FEATURES OF LINGUISTIC IDENTITY OF A MILITARY LEADER	
Морквін Д.А.	619
ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ПОЛІЦІЇ ДЛЯ ПРОТИДІЇ ВІЙСЬКОВИМ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ СЕРЕД ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ	
Мяло В.М.	621
ВІЙСЬКОВА КУЛЬТУРА ТА ЇЇ РОЛЬ У САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ	
Найда В.О., Васюкевич А.С.	623
ДО ПИТАННЯ ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВОВАНОСТІ КУРСАНТІВ ЗВО МВС УКРАЇНИ	
Найда В.О., Салогуб Р.Р.	624
МОЛОДШІ КОМАНДИРИ ЯК ЛІДЕРИ В КУРСАНТСЬКОМУ КОЛЕКТИВІ У ЗВО МВС УКРАЇНИ	
Непіпенко Л.П.	625
ДЕРЖАВНІ АТРИБУТИ У СВІТЛІ ФІЛОСОФСЬКОЇ РЕФЛЕКСІЇ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ АКТИВНОЇ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ ТА ПАТРІОТИЗМУ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ	
Островець А.М.	628
АНАЛІЗ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ	
Пантелєєва О.Я.	629
МОРАЛЬНІ ЦІННОСТІ ЯК ЗАПОРУКА МІЦНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ	
Панченко В.Ю., Сидоренко І.І.	631
КЛАСИФІКАЦІЯ РІВНІВ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ У КУРСАНТІВ ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	
Пащенко А.О.	633
ОСОБИСТІСНІ ЧИННИКИ САМОВІЛЬНОГО ЗАЛИШЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ НГУ	
Першина К.В.	634
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ ВІЙСЬКОВОЇ ЮСТИЦІЇ В УКРАЇНІ	
Підлужна І.А.	636
МОВНА РЕАЛІЗАЦІЯ КОМУНІКАТИВНИХ СТРАТЕГІЙ У МОТИВУЮЧИХ ВИСТУПАХ	

Зміст

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

Полтавський Е.М., Полтавський В.Е.	637
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НОВИХ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ПІДХОДІВ ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОБІЛІЗАЦІЙНОЇ РОБОТИ В СЛУЖБОВО-БОЙОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НГУ ПІД ЧАС ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	
Посмітна В.В.	639
КОМУНІКАТИВНА СТРАТЕГІЯ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ОБРАЗУ ЗАХИСНИКА ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ПРОТИДІЇ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНІ	
Приполова Л.І., Корнієнко В.О.	641
ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ОСОБЛИВОСТЕЙ НАДАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ДОПОМОГИ	
Проданчук М.Г., Величко М.В., Курділь Н.В., Кравчук О.П., Гринько А.П.	643
АНАЛІЗ ЗАКОНОПРОЕКТІВ ПРО БІОЛОГІЧНУ БЕЗПЕКУ ТА БІОЛОГІЧНИЙ ЗАХИСТ, ЗАПРОПОНОВАНИХ МІНІСТЕРСТВОМ ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ І МІНІСТЕРСТВОМ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ЇХ ПОКРАЩЕННЯ	
Смерека Б.В.	646
ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ НА СВІДОМІСТЬ КАНДИДАТІВ НА ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВИХ РЕКРУТІНГОВИХ ЗАХОДІВ	
Пузирьов М.С.	649
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ (НА ПРИКЛАДІ КОНТРОЛЮ ЗА ВЧИНЕННЯМ ЗЛОЧИНУ)	
Ревуцька С.М.	652
РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ПРАЦІВНИКІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ ПІД ЧАС НАБУТТЯ НАВИЧОК У ПРОДУКТИВНИХ ВИДАХ МОВЛЕННЯ СВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
Ролін І.Ф., Чернявський О.Ю., Каплюченко О.П.	653
ФОРМУЛЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ ЗАНЯТТЯ, ЗАЛЕЖНО ВІД РІВНЯ КОГНІТИВНИХ НАВИЧОК ЗДОБУВАЧІВ	
Саричев Ю.О., Зубков В.П., Піщанський Ю.А.	655
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ОПЕРАЦІЇ ПРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ СИЛ ОБОРОНИ УКРАЇНИ	
Севрук І.І.	657
ДИСЦИПЛІНА ТА ПІДПОРЯДКУВАННЯ ЯК УПРАВЛІНСЬКІ ТЕХНІКИ	
Скорик О.М.	660
СУГЕСТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК РІЗНОВИД ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЗБРОЇ	

Зміст

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

Сливенко П.В., Куш М.Р.	662
ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ НГУ	
Слурденко Д.О.	664
РЕЗИЛІЄНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПСИХІЧНОЇ ВИТРИВАЛОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ	
Сніцаренко П.М., Передрій О.В., Грицюк В.В.	665
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОГНІТИВНОЇ БЕЗПЕКИ ЯК НЕВІДДІЛЬНОЇ СКЛАДОВОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	
Соколовська Ю.В.	667
МОРАЛЬНИЙ ВИМІР ДИСЦИПЛІНИ, СУБОРДИНАЦІЇ ТА ПІДПОРЯДКУВАННЯ	
Спільник Т.М., Конаржевська В.І.	669
ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ЗАСТОСУНКІВ В ІНШОМОВНІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ	
Спірічева О.В.	671
ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ УДО УКРАЇНИ	
Стужук Ю.П.	672
СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ	
Тарахно О.В., Курділь Н.В., Бобильова О.О., Устінова Л.А., Скородумова О.Б. ...	674
ОГЛЯД СУЧАСНИХ ІНДИВІДУАЛЬНИХ КОМПЛЕКТІВ ДЛЯ ЕКСТРЕНОЇ САНІТАРНОЇ ОБРОБКИ	
Титаренко О.О.	679
УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СПРОМОЖНОСТЕЙ НГУ У ПРАВООХОРОННІЙ СФЕРІ	
Ткач П.Б.	681
ДО ПИТАННЯ ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ФОРМУВАННЯ ЧІТКИХ ЦІННІСНИХ ПРІОРИТЕТІВ У КОЛЕКТИВНІЙ СВІДОМОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ЛІДЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	
Ткаченко В.А., Колесник О.В., Ткаченко Н.І.	683
ПСИХОЛОГІЧНІ ОПЕРАЦІЇ ЯК ОДИН ІЗ КЛЮЧОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ СЕКТОРА БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ	
Товма І.М.	685
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ	

Зміст

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

Тробюк Н.Ю., Тробюк Д.В.	687
РОЛЬ ЕМПАТІЇ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ВІЙСЬКОВИХ ПСИХОЛОГІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	
Фараон О.В.	689
ЩОДО КЛАСИФІКАЦІЇ ПРИНЦИПІВ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
Цурко Ю.В.	691
РОЛЬ ЦИФРОВИХ МЕДІА У ФОРМУВАННІ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ	
Чайковська О.Є., Самсонова Г.С.	694
АНАЛІЗ ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАХОДІВ ПІДБОРУ ТА РОЗСТАНОВКИ ОСІБ ОФІЦЕРСЬКОГО СКЛАДУ В ОРГАНАХ ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ	
Чепель М.О.	696
МОЖЛИВІ ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО ШУМУ В КОМУНІКАТИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	
Чередніков О.М., Жирний В.А., Нікіфоров Г.С., Ільїна Е.В.	698
ФУНКЦІЙНО-ВАРТІСНА МОДЕЛЬ ЗРАЗКА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ ІМПОРТНОГО ВИРОБНИЦТВА ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ФУНКЦІЙНИХ ВИПРОБУВАНЬ	
Чуй В.В.	700
ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ВІДБОРУ ВІЙСЬКОВО- СЛУЖБОВЦІВ - РОЗВІДНИКІВ	
Чупрінова Н.Ю.	702
ДИСЦИПЛІНА, СУБОРДИНАЦІЯ, ПІДПОРЯДКУВАННЯ ТА ГАБІТУС ВІЙСЬКОВОГО	
Шевченко В.В.	704
ТОЛЕРАНТНІСТЬ ДО НЕВИЗНАЧЕНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ- ПСИХОЛОГІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	
Шматков Д.І., Коломійцев С.О.	706
РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ АВТОРСЬКОГО ПРАВА В OSINT- ДІЯЛЬНОСТІ	
Щербина В.В.	708
РОЛЬОВІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ НАВИЧОК	
Яроцький Я.Б.	709
ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРИЗУПИНЕННЯ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ У ЗВ'ЯЗКУ З ВЧИНЕННЯМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ	

Зміст

Секція 4. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення, роботи з персоналом та стратегічні комунікації у діяльності складових сектору безпеки і оборони України

Гегечкорі О.В., Чистякова І.М.	711
ДУХОВНА КУЛЬТУРА, РЕЛІГІЯ, СУСПІЛЬСТВО	
Данилюк І.М.	712
ПЕРЕВАГИ ПРОБЛЕМНОГО МЕТОДУ НАВЧАННЯ ПРИ ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НГУ	
Смагін О.І.	714
ПРОБЛЕМИ ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ І РЕМОНТУ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ СЛУЖБ ТИЛУ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ	
Стоянова-Коваль С.С.	716
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СУЧАСНОЇ КОНЦЕПЦІЇ ВІЙСЬКОВОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ	

Для нотаток

Для нотаток

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ
СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ:
ПОТОЧНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ**

Збірник тез доповідей

Відповідальний за випуск: *Р.С. Мельніков*

Комп'ютерне складання і верстання: *Г.С. Самсонова*

Формат паперу 60x84/16. Ум. друк. арк. 44,18. Тираж 50 прим. Зам. № 257

Видавець і виготовлювач Національна академія Національної гвардії України
Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 4794 від 24.11.2014 р.
пл. Захисників України, 3, м. Харків, 61001